

B. RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU

B.1. VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA A JEHO GEOGRAFICKÝ OPIS	1	5.4.6. Južný a juhozápadný rozvojový smer (MČ Bratislava – Petržalka, Jarovce, Rusovce, Čunovo)	73
1.1. VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA	1		
1.2. GEOGRAFICKÝ OPIS RIEŠENÉHO ÚZEMIA	2		
B.2. VÄZBY VYPLÝVAJÚCE Z RIEŠENIA A ZO ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ ÚPN VÚC BRATISLAVSKÉHO KRAJA	4	B.6. NÁVRH FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA S URČENÍM PREVLÁDAJÚCICH FUNKČNÝCH ÚZEMÍ VRÁTANE URČENIA PRÍPUŠTNÉHO, OBMEDZUJÚCEHO A ZAKAZUJÚCEHO FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA	81
2.1. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI USPORIADANIA ÚZEMIA, OSÍDLENIA A ROZVOJA SÍDELNEJ ŠTRUKTÚRY	4	6.1. ZÁKLADNÉ PRINCÍPY FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA	81
2.2. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI ROZVOJA REKREÁCIE A TURISTIKY	4	6.2. PREVLÁDAJÚCE FUNKČNÉ ÚZEMIA	81
2.3. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI USPORIADANIA ÚZEMIA Z HLADISKA EKOLOGICKÝCH ASPEKTOV, OCHRANY PRÍRODY A OCHRANY PÔDNEHO FONDU	4	6.2.1. Obytné územie	81
2.4. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI USPORIADANIA ÚZEMIA Z HLADISKA KULTÚRNO-HISTORICKÉHO DEDIČSTVA	5	6.2.2. Zmiešané územie	82
2.5. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI ROZVOJA NADRADENEJ DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY	5	6.2.3. Výrobné územie	83
2.6. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI ROZVOJA NADRADENEJ TECHNICKÉJ INFRAŠTRUKTÚRY	5	6.2.4. Rekreačné územie	83
2.7. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI NADRADENEJ INFRAŠTRUKTÚRY ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA	6	6.3. NÁVRH ÚZEMÍ PRE SPODROBNENIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA NA ÚROVNI ÚZEMNÉHO PLÁNU ZÓNY (ÚPN Z)	84
2.8. NÁVRH VEREJNOPROSPEŠNÝCH STAVIEB V ÚPN VÚC BRATISLAVSKÉHO KRAJA	6	B.7. NÁVRH RIEŠENIA SOCIOEKONOMICKÝCH FUNKČNÝCH SYSTÉMOV	86
B.3. ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ, SOCIÁLNE A EKONOMICKÉ PREDPOKLADY ROZVOJA	7	7.1. BÝVANIE	86
3.1. ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ PREDPOKLADY ROZVOJ	7	7.2. OBČIANSKA VYBAVENOSŤ	89
3.2. ZÁKLADNÉ SOCIÁLNE A EKONOMICKÉ PREDPOKLADY ROZVOJA	21	7.2.1. Zdravotníctvo	89
B.4. ŠIRŠIE VZŤAHY DOKUMENTUJÚCE ZAČLENENIE DO SYSTÉMU OSÍDLENIA	31	7.2.2. Sociálna starostlivosť	95
4.1. MEDINÁRODNÉ VZŤAHY	31	7.2.3. Školstvo	100
4.2. CELOŠTÁTNE VZŤAHY	33	7.2.4. Kultúra	108
4.3. REGIONÁLNE VZŤAHY	36	7.2.5. Cirkev	113
B.5. NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA MESTA	40	7.2.6. Administratíva	115
5.1. HISTORICKÝ VÝVOJ A SÚČASNÝ STAV	40	7.2.7. Veda a výskum	118
5.2. VÍZIA A STRATEGICKÉ CIELE ROZVOJA MESTA	43	7.2.8. Maloobchod	120
5.3. NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA MESTA	44	7.2.9. Veľkoobchod	122
5.3.1. Priestorové usporiadanie územia mesta	44	7.2.10. Služby	123
5.3.2. Návrh urbanistickej kompozície a dotvárania obrazu mesta	45	7.2.11. Cestovný ruch a stravovacie zariadenia	126
5.3.3. Návrh funkčného a prevádzkového usporiadania mesta	46	7.2.12. Šport, telovýchova a voľný čas	130
5.4. NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA CELOMESTSKÉHO CENTRA A ŤAŽISKOVÝCH ROZVOJOVÝCH SMEROV MESTA	48	7.3. VÝROBA	135
5.4.1. Celomestské centrum (MČ Bratislava - Staré Mesto)	48	7.3.1. Priemyselná výroba	135
5.4.2. Severozápadný rozvojový smer (MČ Bratislava – Karlova Ves, Dúbravka, Lamač, Záhorská Bystrica, Devínska Nová Ves, Devín)	50	7.3.2. Stavebníctvo, sklady a distribučné centrá	139
5.4.3. Severovýchodný rozvojový smer (MČ Bratislava – Nové Mesto, Rača, Vajnory)	60	7.3.3. Poľnohospodárska výroba	141
5.4.4. Východný rozvojový smer (MČ Bratislava - Ružinov)	67	7.3.4. Lesné hospodárstvo	143
5.4.5. Juhovýchodný rozvojový smer (MČ Bratislava – Vrakuňa, Podunajské Biskupice)	71	7.4. REKREÁCIA V PRÍRODNOM PROSTREDÍ	144
		B.8. VYMEDZENIE ZASTAVANÉHO ÚZEMIA	148
		B.9. VYMEDZENIE OCHRANNÝCH PÁSIEM A CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ	149
		9.1. OCHRANNÉ PÁSMO	149
		9.1.1. Ochrana pamiatok	149
		9.1.2. Ochrana prírody a prírodných zdrojov	149
		9.1.3. Pásma hygienickej ochrany a bezpečnostné pásma špecifických výrobných zariadení	149
		9.1.4. Ochranné pásma jednotlivých technických zariadení a líniových stavieb, resp. ich okolia	150
		9.2. CHRÁNENÉ ÚZEMIA	152
		9.2.1. Pamiatkové územia (pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny) zapísané v ÚZPF a navrhovaná ochrana pamätihodností a hodnotných súborov	152
		9.2.2. Ochrana prírody a prírodných zdrojov	156

B.10. NÁVRH RIEŠENIA ZÁUJMOV OBRANY ŠTÁTU, POŽIARNEJ OCHRANY, OCHRANY PRED POVODŇAMI	157
10.1. OBRANA ŠTÁTU	157
10.2. POŽIARNA OCHRANA	157
10.3. OCHRANA PRED POVODŇAMI	157
B.11. NÁVRH OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY VRÁTANE PRVKOV ÚZEMNÉHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY A EKOSTABILIZAČNÝCH OPATRENÍ	159
11.1. OCHRANA PRÍRODY	159
11.2. TVORBA KRAJINY	161
11.3. ÚZEMNÉ SYSTÉMY EKOLOGICKEJ STABILITY	166
B.12. NÁVRH VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO VYBAVENIA	168
12.1. ANALÝZA DOTERAJŠIEHO VÝVOJA A PROGNÓZA	168
12.2. AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA A KOMUNIKAČNÁ SIEŤ	171
12.3. MESTSKÁ HROMADNÁ DOPRAVA	177
12.4. VEREJNÁ AUTOBUSOVÁ DOPRAVA	182
12.5. ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA	183
12.6. VODNÁ DOPRAVA	186
12.7. LETECKÁ DOPRAVA	187
12.8. KOMBINOVANÁ DOPRAVA	189
12.9. NEMOTORICKÉ DOPRAVY	190
B.13. NÁVRH VEREJNÉHO TECHNICKÉHO VYBAVENIA	192
13.1. ZÁSOBOVANIE VODOU	193
13.2. ODKANALIZOVANIE	203
13.3. VODNÉ TOKY A VODNÉ PLOCHY	213
13.4. ZÁSOBOVANIE ELEKTRICKOU ENERGIOU	222
13.5. ZÁSOBOVANIE TEPLOM	233
13.6. ZÁSOBOVANIE PLYNOM	235
13.7. TELEKOMUNIKÁCIE	244
13.8. RÓPOVODY A PRODUKTOVODY	255
13.9. KOLEKTORY	257
B.14. KONCEPCIA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	260
14.1. INŽINIERSKOGEOLOGICKÉ POMERY	260
14.2. KLIMATICKÉ POMERY	261
14.3. ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTRDIA	262
14.3.1. Voda	262
14.3.2. Pôda	266
14.3.3. Ovzdušie	267
14.4. HLUKOVÉ POMERY	273
14.5. ŠPECIFICKÉ JAVY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	275
14.6. ODPADY	276
B.15. PRIESKUMOVÉ A CHRÁNENÉ LOŽISKOVÉ ÚZEMIA A DOBÝVACIE PRIESTORY	281
B.16. PLOCHY VYŽADUJÚCE ZVÝŠENÚ OCHRANU	282
16.1. ZÁPLAVOVÉ PLOCHY	282
16.2. ÚZEMIA ZNEHODNOTENÉ ŤAŽBOU	283
B.17. VYHODNOTENIE PERSPEKTÍVNEHO POUŽITIA POĽNOHOSPODÁRSKEHO PÔDNEHO FONDU A LESNÉHO PÔDNEHO FONDU	284
17.1. POĽNOHOSPODÁRSKA PÔDA	284
17.2. LESNÝ PÔDNY FOND	289

B. RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU

B.1. VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA A JEHO GEOGRAFICKÝ OPIS

1.1. VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA

1.1.1. Širšie vzťahy

Územný plán rieši širšie vzťahy Bratislavy so zhodnotením jej potenciálu v rámci stredoeurópskeho priestoru, vo vzťahu k ostatným územiám SR a k spádovému územiu Bratislavského regiónu.

1. Medzinárodné vzťahy

Pre zhodnotenie špecifického polohového potenciálu Bratislava v kľbovom priestore strednej Európy na brehoch európskeho veľtoku Dunaja a na hraniciach troch štátov EÚ je územie širších medzinárodných vzťahov a väzieb vymedzené tak, aby bolo možné znázorniť vzťahy a väzby k Viedni a k jej záujmovému územiu, k Győru, v ťažiskových priestorových väzbách aj k Budapešti ako metropole Maďarskej republiky a k územiu Južnej Moravy v rámci vzťahov a väzieb k Českej republike.

2. Celoštátne vzťahy

Vymedzenie územia pre riešenie vzťahov Bratislavy k celému územiu SR je navrhnuté tak, aby boli vyjadrené ťažiskové vzťahy a väzby na hlavné rozvojové urbanizačné osi Slovenska a rozvoj územia pre naplnenie postavenia a funkcií, ktoré Bratislava plní v rámci celoslovenských vzťahoch a väzieb definovaných v Koncepcii územného rozvoja SR a v Stratégii rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy. Pre zhodnotenie špecifickej polohy Bratislavy vo vzťahu k územiu SR s potenciálom prepojenia celého Slovenska na hlavné urbanizačné osi v centre Európy je v grafickej časti riešenie principiálnych väzieb a vzťahov k nadväznému územiu SR zahrnuté v grafickej časti návrhu ÚPN do výkresu 1.1. Vzťahy v stredoeurópskom priestore.

3. Regionálne vzťahy

Územie pre riešenie širších vzťahov v rámci Bratislavského regiónu je vymedzené územím Bratislavského kraja so všetkými obcami a mestami okresov Malacky, Pezinok a Senec. Riešené územie zahŕňa aj územie príslušných obcí z okresu Dunajská Streda vrátane mesta Šamorín, ktoré v svojich vzťahoch a väzbách výrazne inklinuje k Bratislave.

Vzhľadom na vstup SR do štruktúr Európskej únie (máj 2004) s dôsledným odstránením bariér prirodzeného a logického rozvoja regionálnych vzťahov a väzieb Bratislavy v jej špecifickom postavení na hranici troch štátov sú do riešeného územia Bratislavského regiónu zahrnuté aj sídla v príslušnom rakúskom a maďarskom zázemí, ktoré už v súčasnosti inklinujú k Bratislave. Na území Dolného Rakúska sú to sídla v smere urbanizačných osí pozdĺž toku Dunaja po a vrátane mesta Hainburg a prihraničné sídla Pomoravia v smere sídelnej osi po a vrátane mesta Marchegg. Na území Burgenlandu sídla v smere sídelnej osi Kittsee – Parndorf – Bruck a/L. Vo vzťahu k maďarskému územiu sú to sídla v smere sídelnej osi Rajka – Mosonmagyóvár.

Územie pre riešenie širších vzťahov mesta (regionálne väzby) na území SR (regionálne väzby) má rozlohu 152.308 ha, z toho územie bez Bratislavy predstavuje 115.549 ha. Územie tvorí spolu 70 samostatných miest a obcí, rozčlenených v troch okresoch.

1.1.2. Riešené územie

1. Vymedzenie riešeného územia mesta

Riešené územie ÚPN hlavného mesta SR Bratislavy je v zmysle zákona č.50/76 Zb. v znení neskorších predpisov a súvisiacich vyhlášok vymedzené hranicami jednotlivých katastrálnych území mestských častí i totožnými administratívno-správnymi hranicami mesta.

2. Katastrálne územie

Výmera katastrálneho územia hlavného mesta SR je 36.751,65 ha podľa VZN hlavného mesta SR Bratislavy č.6/2001 zo dňa 7. júna 2001

Katastrálne územie hlavného mesta sa skladá z 20 katastrálnych území jednotlivých častí mesta:

Názov katastrálneho územia	Výmera katastrálneho územia v ha
Staré Mesto	959,0124
Ružinov	1950,1038
Nivy	727,3652
Trnávka	1292,5730
Podunajské Biskupice	4249,2968
Vrakuňa	1029,6679
Nové Mesto	985,2704
Vinohrady	2762,8780
Rača	2359,6908
Vajnory	1353,4244
Devín	1396,4197
Devínska Nová Ves	2422,4535
Dúbravka	862,5880
Karlova Ves	1094,7874
Lamač	654,2373
Záhorská. Bystrica	3229,2322
Petržalka	2868,0104
Jarovce	2134,2442
Rusovce	2555,8261
Čunovo	1862,2718
Spolu	36751,6489

Na juhu a západe hraničí Bratislava hranicou mesta totožnou s hranicou štátu s Maďarskou a Rakúskom. Severnú hranicu tvorí okres Malacky, východnú okres Pezinok a juhovýchodnú okres Senec. Na severe hraničí s mestom Stupava a s obcami Marianka, Borinka a Svätý Jur, na východe hraničí s obcami Chorvátsky Grob, Ivanka, Most na Ostrove, Dunajská Lužná, na juhovýchode s obcami Rovinka, Kalinkovo a Hamuliakovo.

3. Administratívno-správne členenie

Riešené územie hlavného mesta v súčasnosti zahŕňa 5 štáto-správnych okresov, 17 mestských častí, 20 katastrálnych území. Mestské časti sú spravované vlastnými orgánmi miestnej samosprávy. Okresné úrady zabezpečujú výkon štátnej správy na území mesta a krajský úrad zabezpečuje výkon štátnej správy na úrovni regiónu. Mesto je začlenené do Bratislavského kraja, ktorý sa skladá z troch mimo bratislavských okresov a piatich bratislavských okresov.

1.2. GEOGRAFICKÝ OPIS RIEŠENÉHO ÚZEMIA

Územie Bratislavy a jej zázemie sa nachádza v rámci Európy v prvej interakčnej zóne s ekonomicky najvýraznejšími priestormi Európy. V stredoeurópskej zóne sa nachádza v hviezdicovo okruhovom usporiadaní oblúku osídlenia na styku hraníc troch štátov SR, Rakúska a Maďarska.

Územie je zapojené do nodálneho stredoeurópskeho urbanizačného pásu pozdĺž dunajského toku v predhorí Álp a Karpát v smere západ - východ od francúzskeho Mülhause a švajčiarskeho Zürichu až na Balkán a v smere urbanizačného pásu sever - juh od Baltského mora až po Jadran. Pozdĺž týchto osí sa vytvárajú osi priečne, spájajúce priestory od Atlantického oceánu a Lamanšského prielivu až na Balkán.

Výhodná geografická poloha Bratislavy s vysokou demografickou vitalitou tvorí v uzlovom priestore kríženia ťažiskových urbanizačných osí strednej Európy unikátny priestor pre rozvoj ekonomických aktivít všetkých druhov. Bratislava zohráva kľúčový význam v makrosídelnom systéme Slovenska a spolu so svojím regiónom vytvára rozhodujúce sídelné ťažisko Slovenska medzinárodného významu.

Bratislava je súčasťou sídelného systému západnej časti Slovenska s väzbami na oblasť Viedne, Brna - Břeclavi, Győru a Budapešti, ktorý tvorí významný hospodársko-sociálny potenciál pre zapojenie hlavného mesta a jeho regiónu do rozhodujúcich európskych štruktúr.

Z fyzicko-geografického hľadiska leží Bratislava na rozhraní dvoch orografických celkov Podunajskej a Záhorskej nížiny v predhorí Malých Karpát, na sútoku riek Dunaja a Moravy. Rieka Dunaj rozčleňuje Karpaty na dva celky, a to Litavské pohorie v Rakúsku a Malé Karpaty na Slovensku. Zvláštnosťou týchto častí sú Hainburgské a Devínske Karpaty s najvyššími vrchmi Hundsheimer Berg 476 m a Devínska Kobyla 514 m, kde sa nachádzajú významnéorské a endemitické relikty. Územie Malých Karpát je rozčlenené 4 zlomami, pozdĺž ktorých sú vytvorené 3 geomorfologické brány, a to Karnutská v Rakúsku, Devínska a Lamačská v Bratislave.

Pozdĺž týchto zlomov v predhorí Malých Karpát sa nachádzajú minerálne a termálne pramene, ktorých využitie si zasluhuje väčšiu pozornosť.

Ťažisko osídlenia leží v úrodnej vnútrokarpatskej Podunajskej rovine, ktorá je súčasťou Podunajskej nížiny.

Z geologického hľadiska je územie Malých Karpát tvorené z kryštallických hornín, hlavne bridlíc, dioritov, granitoidných hornín bratislavského typu, prestúpených zo slieňmi, dolomitmi, vápencami a pieskovecami spolu so slieňovitými vápencami a bridlicami.

Nížinné územie tvorí komplex granitov, fluviálnych a neogénnych sedimentov sarmatu, panónu a pontu, zastúpených pieskami, štrkami, ílmi a pieskovecami s drobnými vápnitými a mangánovými komplexami a hlinitými pieskami.

Z hydrogeologického hľadiska patrí územie medzi najvýznamnejšie oblasti, a to ako z

hľadiska množstva, tak i kvality podzemných vôd, hlavne územie nížinnej časti pozdĺž toku Dunaja. Hydrogeologické pomery sú viazané na geologickú a geomorfologickú stavbu územia. V Záhorskej nížine sú menej výdatné, viazané na artézske vody a vody kvartérnych štrkov a piesčitých hornín. V rajóne Malých Karpát sú bezvýznamné, len s malými prameňmi s kolísavou výdatnosťou. V podunajskej nížine, a to hlavne v rajóne dunajských ostrovov, sa nachádza vysoké množstvo podzemných vôd, ktoré sú významnou zásobárňou Bratislavy, kde sa spodná voda nachádza už v hĺbke do 2 m od povrchu.

Podnebie Bratislavy patrí do oblasti teplej až mierne teplej s nevýraznou zimou a teplým letom o priemernej teplote 10,3 °C so značným výskytom inverzií v predhorí Malých Karpát, najmä v zimnom a predjarnom období. Územie je veľmi veterné s prevládajúcimi severozápadnými vetrami. Zrážkové pomery sú priemerné v rozmedzí 600-650 mm, v závislosti od nadmorskej výšky, keď napr. v oblasti Malých Karpát dosahujú až 800 mm. Nížinné územie je však charakterizované nedostatkom vlhky hlavne vo vegetačnom období, kedy súčasne je i najväčší výpar, čo spôsobuje zvýšené potreby zavlažovania s orientáciou poľnohospodárstva na prímestské účely. Snehové pomery sú málo stabilné s relatívne krátkou dĺžkou trvania v období od decembra do februára.

Pôdy prevládajú čierozemné, nivné, černice a fluvizeme, vo vyšších polohách hnedozemné a hnedé horské, stredne ťažké s glejmi a rendzinami, prevažne ílovito-hlinité. Z vegetačných pomerov sú to územia s rastlinstvom poriečnych nív, lužných lesov, teplomilných dubín a dubovo-hrabových lesov prechádzajúcich do vyšších výšok a v smere na Záhorie do borovicovo- dubových lesov.

Z hľadiska fyzicko-geografických pomerov je mesto výslednicou dynamických sociálnych aktivít v interakciách s prírodným prostredím, v niektorých oblastiach so silne alebo priemerne narušeným prostredím.

Z hľadiska ekonomicko-geografického patrí územie mesta k najrozvinutejším oblastiam Slovenska. Je samostatným urbanistickým celkom o rozlohe 367,6 km² s počtom 425. tis. obyvateľov a širokým regionálnym zázemím o počte 600 tis. obyvateľov. Na počte obyvateľstva Bratislavy sa podieľa 8 % zo Slovenska. Na hospodársko-ekonomickej aktivite Slovenska z hľadiska hrubého domáceho produktu sa podieľa 23%, na HDP 24% a na medzispotrebe 22,5%. Na hrubom domácom produkte v parite kúpnej sily sa podieľa 98% z priemeru európskej únie.

Priestorová lokalizácia Bratislavy, jej výhodná poloha medzi Viedňou a Győrom (Budapešťou), jej postavenie na štyroch dopravných koridoroch a význam dopravného uzla v stredoeurópskom priestore prepájajúceho navzájom „západnú“ a „východnú“ Európu, „sever“ a „juh“ Európy s už vybudovanými dopravnými spojeniami na Budapešť, Viedeň i Prahu, vytvára predpoklady pre napojenie celého Slovenska na medzinárodné dopravné trasy. Mesto sa dynamicky rozvíja ako polyfunkčné centrum medzinárodného významu, s naplňaním funkcií administratívno-správnych, finančno-obchodných, kultúrno-spoločenských, reprezentačných vyplývajúcich najmä z postavenia ako hlavného mesta SR, s potenciálom lokalizácie významnej medzinárodnej organizácie vrátane organizácií EU.

Bratislava je hlavným mestom SR a plní funkciu vrcholného administratívneho, správneho a politického centra SR a Bratislavského štátosprávneho i samosprávneho kraja.

Rozvinutá priemyselná základňa predurčuje i do budúcnosti funkciu mesta ako priemyselného centra celoslovenského významu s potenciálom vytvorenia iniciačného jadra tvorby a aplikácie špičkových technológií.

V nevýrobnej sfére je na území Bratislavy zastúpených niekoľko funkcií celoslovenského významu. Mesto je vrcholným vedeckým, technickým, výskumným, vzdelávacím, informačným, kultúrnym, zdravotníckym a školským centrom celoslovenského významu. V školstve študuje vyše 50% poslucháčov zo SR, v oblasti vedy, výskumu a vývoja je sústredených 40% pracovníkov tohto odvetvia. Oproti priemeru SR má o 1/4 vyššiu vzdelanostnú úroveň obyvateľstva. Potenciál mesta s dosahom na európske kultúrno-spoločenské dimenzie reprezentuje kultúrno-spoločenské hodnoty a špecifické aspekty jednotlivých regiónov Slovenska a kultúrno-spoločenské aspekty Slovenska ako celku v rámci širších celoeurópskych a celosvetových vzťahov a väzieb.

Bratislava je najvýznamnejším mestským strediskom medzinárodného a domáceho cestovného ruchu, čo spôsobuje, že prechodne prítomné obyvateľstvo dosahuje viac ako 40% z trvalo bývajúceho obyvateľstva. Ročne sa v nej ubytuje 0,5 mil. turistov a ďalších niekoľko miliónov ju navštívi krátkodobo.

Jestvujúcim vybavením nadmestského významu ako aj s už vybudovanými obslužnými centrami regionálneho významu pri najvýznamnejších vstupoch na územie mesta plní Bratislava funkciu regionálneho obslužného centra.

B.2. VÄZBY VYPLÝVAJÚCE Z RIEŠENIA A ZO ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ ÚPN VÚC BRATISLAVSKÉHO KRAJA

Pre rozvoj Bratislavského kraja obstaralo Ministerstvo životného prostredia SR Územný plán veľkého územného celku (ďalej ÚPN VÚC) Bratislavského kraja. Návrh ÚPN VÚC bol prerokovaný a schválený uzn. č. 4 vlády SR v januári 1998 a jeho záväzná časť vyhlásená nariadením č. 64/1998.

Zmeny a doplnky ÚPN VÚC Bratislavského kraja boli schválené uznesením vlády SR č. 1 z 8. januára 2003, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 64/1998 Z.z., ktorým sa vyhlasuje záväzná časť ÚPN VÚC Bratislavského kraja v znení nariadenia vlády SR č. 336/2001 Z.z.

Záväzná časť ÚPN VÚC Bratislavského kraja je vyhlásená Nariadením vlády SR č. 20 z 8. 1. 2003.

ÚPN VÚC Bratislavského kraja definoval v záväznej časti regulatívy rozvoja jednotlivých oblastí, z ktorých prevažná časť sa dotýka aj riešenia rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy v návrhu územného plánu.

Úplné znenie záväznej časti ÚPN VÚC Bratislavského kraja, vyhlásenej nariadením vlády SR č. 20 z 8. 1. 2003 tvorí **Prílohu č. 1** Návrhu riešenia ÚPN hlavného mesta SR Bratislavy.

2.1. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI USPORIADANIA ÚZEMIA, OSÍDLENIA A ROZVOJA SÍDELNEJ ŠTRUKTÚRY

V návrhu urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania sú rešpektované požiadavky na riešenie:

- vnútroregionálnych vzťahov, nielen medzi Bratislavou a ostatným územím kraja ale v komplexnosti vzťahov Bratislavského regiónu,
- nadregionálnych vzťahov, najmä na susedné kraje – regióny, Slovensko,
- medzinárodných vzťahov v rámci európskej aglomerácie Viedeň – Bratislava – Győr s postavením Bratislavy ako jedným z centier aglomerácie a spolupráce v rámci nadnárodnej siete euroregiónov,
- zabezpečenia prevádzkových vzťahov a formovanie sídelnej štruktúry na nadregionálnej úrovni,
- vo vzťahu k vymedzeným územným celkom,
- sídelných rozvojových pólov Bratislavského kraja s cieľom decentralizácie bývania obyvateľstva a pracovných príležitostí v rešpektovaní formovania regionálnych rozvojových pólov mesta Bratislavy a terciárnych rozvojových centier s cezregionálnou pôsobnosťou,
- územného rozvoja v zásade v smere sídelných rozvojových osí pri doteraz uplatňovanom radiálnom systéme v domácich i zahraničných súvislostiach,
- rozvoja Bratislavy a Bratislavského kraja v medzinárodných súvislostiach najmä v oblasti vedy, výskumu, obchodu, turistiky a dopravy,
- vo vzťahu k požadovanej lokalizácii vyššej a špecifickej občianskej vybavenosti v regionálnom rozvojovom póle Bratislava – Ivanka pri Dunaji, Bernolákovo,
- rozvoja priemyselných parkov v zmysle platnej legislatívy a s návrhom zhodnotenia

územia mesta pre lokalizáciu ďalších špecifických výrobných zariadení v súlade s požiadavkami zadania návrhu ÚPN a ÚS pre lokalizáciu technologických a logistických parkov na území Bratislavského kraja,

- rozvoja Bratislavy ako hlavného mesta SR a metropoly európskeho významu,
- hierarchie rozvojových osí kraja.

2.2. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI ROZVOJA REKREÁCIE A TURISTIKY

V ÚPN sú rešpektované požiadavky a zhodnotený územný potenciál mesta a jeho zázemie pre:

- orientáciu rozvoja funkčno-priestorového subsystému turistiky a rekreácie v zhode s prírodnými a civilizačnými danosťami (Dunaj, Malé Karpaty) a v súlade s nárokmi obyvateľov kraja, najmä Bratislavy, na každotýždennú a víkendovú rekreáciu, ako aj nárokov účastníkov širšej aj cezhraničnej turistiky na poznávaciu a rekreačnú turistiku,
- zhodnotenie daností Podunajského pásu (od Devína v prepojení na Moravu až po Gabčíkovo) so zohľadnením dunajskej vodnej turistickej trasy stredoeurópskeho významu (Rýn – Mohan – Dunaj) vrátane jeho prepojenia na rieku Moravu,
- riešenie funkčno-priestorového systému prímestskej rekreácie okolo Bratislavy vrátane jeho ekologického prínosu,
- dobudovanie medzinárodnej cyklickej turistickej trasy pozdĺž Dunaja s trasami smerom na Záhorie a na Malé Karpaty,
- v chránených územiach (Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty, Chránená krajinná oblasť Záhorie a maloplošné chránené územia) skvalitnenie vybavenostnej štruktúry existujúcich rekreačných útvarov s minimalizáciou rozvojových nárokov a so saturovaním nových nárokov vybavenosti v nadväzných sídlach,
- vytváranie rekreačných krajinných (územných) celkov,
- medzinárodný turizmus s orientáciou na poznávací cestovný ruch s podporou celej hierarchie cezhraničných vzťahov vrátane zvýšenia kvality prepojenia cieľov poznávacieho a rekreačného turizmu na území mesta ako jedného z najvýznamnejších mestských stredísk medzinárodného a domáceho cestovného ruchu na území SR,
- v aktívnom turizme uplatnenie rôznorodej etnickej štruktúry mesta a kraja.

2.3. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI USPORIADANIA ÚZEMIA Z HĽADISKA EKOLOGICKÝCH ASPEKTOV, OCHRANY PRÍRODY A OCHRANY POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY A LESNÝCH POZEMKOV

V ÚPN je:

- je rešpektovaný osobitný prístup k špecifickým ekosystémom,
- sú vytvorené územné predpoklady v chránených vtáčích územiach (CHVÚ), územiach európskeho významu (ÚEV),
- navrhnutý je systém eliminovania stresových faktorov pôsobiach na prvky územného systému ekologickej stability,
- funkčno-priestorové previazanie územne samostatných častí Bratislavského lesného parku je riešené v max. možnej miere najmä návrhom a v definovaní požiadaviek na zvýšený podiel zelene vo funkčnom zhodnotení území prepájajúcich jednotlivé časti

BLP,

- sú definované požiadavky na odstránenie alebo spôsob eliminácie skládok odpadu lokalizovaných v územiach prvkov územného systému ekologickej stability,
- rešpektované sú jestvujúce a navrhnuté nové plochy krajiny a verejnej zelene v zodpovedajúcich lokalitách,
- sú vytvorené podmienky pre refúgiá živočíchov v otvorenej poľnohospodárskej krajine,
- je navrhnutá revitalizácia tokov a sprietočnenie mŕtvych ramien, nové vodné plochy ako súčasť prírodného a urbanizovaného územia,
- sú vytvorené územné predpoklady a definované požiadavky na územnú ochranu všetkým chráneným územiám vrátane ochrany malokarpatských lesov, alúvia Moravy a Podunajska s presne vymedzeným funkčným využitím,
- rešpektovaná je poľnohospodárska pôda (PP) a lesné pozemky (LP) ako faktor limitujúci urbanistický rozvoj mesta najmä ako faktor zachovania ekologickej rovnováhy územia a trvalo udržateľného rozvoja,
- konkretizovaný je územný priemet a navrhnuté dobudovanie a ochranu prvkov RÚSES, vrátane nevyhnutných záberov PP a LP s uplatnením požiadavky na vytvorenie systému náhrad hospodárskej ujmy pri vynútenom obmedzení hospodárenia,
- v zásade sú vylúčené zásahy do viníc a vinogradov na súvislom území južného svahu Malých Karpát, ako územia jedinečného z hľadiska prírodných podmienok a v záujme ich zachovania ako charakteristického historického prvku v obraze mesta,
- je zabezpečená územná ochrana malokarpatských lesov, alúvia rieky Morava a Podunajska s presne vymedzeným funkčným využitím,
- definovaný je rozsah a režim PHO významných vodných zdrojov a zároveň zabezpečená ich územná ochrana.

2. 4. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI USPORIADANIA ÚZEMIA Z HĽADISKA KULTÚRNO-HISTORICKÉHO DEDIČSTVA

V ÚPN:

- je rešpektované kultúrohistorické dedičstvo, vyhlásené kultúrne pamiatky, vyhlásené urbanistické súbory – pamiatkové rezervácie a zóny, ich ochranné pásma a súbory; navrhuje sa ochrana ďalších špecifických prvkov urbanizovaného a prírodného prostredia,
- sú rešpektované dominantné znaky typu pôvodnej a kultúrnej krajiny, morfológie a klímy, typická forma a štruktúra osídlenia vrátane typovej a funkčnej profilácie jednotlivých mestských častí,
- je zhodnotený potenciál kultúrohistorických a spoločenských hodnôt a javov, ktoré kontinuálne pôsobia v danom prostredí a predstavujú rozvojové impulzy mesta špecifické rozvojové impulzy jednotlivých mestských častí.

2.5. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI ROZVOJA NADRADENEJ DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Riešenie dopravy v územnom pláne mesta Bratislavy je spracované v súlade so záväznou časťou ÚPN VÚC Bratislavského kraja:

- existujúce železničné trate M110 Břeclav, M120 Považie, M130 Štúrovo, M132 Rusovce – Rajka, M111 Marchegg – D. N. Ves a M131 Komárno sú obsiahnuté v návrhu železničnej siete na území mesta ako súčasť multimodálnych koridorov

a medzinárodných dohôd AGC a AGTC,

- trasa vysokorychlostnej trate je navrhnutá v súbehu s diaľnicou D61(D1) v úseku od ÚNS po odbočku Čierna voda,
- sú chránené koridory železničných tratí a územné rezervy pre dobudovanie zariadení železničnej dopravy na území Bratislavy - železničná trať Lamač - Briežky je obsiahnutá v návrhu,
- na základe výsledku špecifickej preverovacej štúdie nie je výstavba novej osobnej stanice Filiálka navrhnutá a súčasná trať v úseku Filiálka - Predmestie je navrhnutá na zrušenie; koncová železničná stanica je v súlade so závermi štúdie navrhovaná do lokality Predmestie,
- existujúca Hlavná stanica je ponechaná ako medzinárodná stanica,
- existujúca stanica Nové Mesto je ponechaná ako medzinárodná priechodová stanica,
- rozvoj Ústrednej nákladovej stanice je navrhnutý v zmysle aktualizovaných požiadaviek ŽSR,
- rozvoj odstavnej stanice Žabí majer je navrhnutý v zmysle aktualizovaných požiadaviek ŽSR,
- východná stanica je rešpektovaná v rozsahu pozemkov ŽSR,
- priechodová hraničná stanica Petržalka - Kittsee je z návrhu vypustená na základe aktualizovaných požiadaviek ŽSR,
- zámer výstavby Tovarového centra nákladovej dopravy v lokalite Pálenisko je rešpektovaný na podklade osobitnej technicko-ekonomickej štúdie vypracovanej SUDOP TRADE, s.r.o. Košice v r.1999,
- v rezervovaných koridoroch pre výstavbu diaľničných úsekov na území mesta boli predmetné úseky diaľnic buď ukončené (diaľnica D1 v úseku Mierová - Senecská a v úseku Viedenská - Prístavný most), alebo sú rozostavané (diaľnica D2 v úseku Lamačská - Staré Grunty), ako súčasť multimodálnych koridorov a sietí TINA a AGR,
- plánované prestavby alebo preložky ciest I/2 v MČ Lamač, II/502 v MČ Nové Mesto a MČ Rača, II/572 v MČ Vrakuňa a trasa v predĺžení Bajkalskej ul. v MČ Ružinov a Podunajské Biskupice sú premietnuté do návrhu komunikačnej siete,
- vonkajší dopravný polokruh Bojnická - tunel pod Karpatami - diaľnica D2 je premietnutý do návrhu komunikačnej siete na podklade dopravnno-urbanistickej štúdie,
- trasa nultého dopravného okruhu je premietnutá do návrhu komunikačnej siete mesta na podklade dopravnno-urbanistickej štúdie.

2. 6. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI ROZVOJA NADRADENEJ TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Riešenie technickej infraštruktúry v ÚPN hlavného mesta SR Bratislavy je spracované v súlade so záväznou časťou ÚPN VÚC Bratislavského kraja - záväzné regulatívy, dotýkajúcich sa územia mesta sú rozpracované alebo premietnuté v návrhu ÚPN:

- územná rezerva pre uvažovaný tretí uzol TR 400/110 kV, vrátane napojenia na vzdušné vedenie 400 kV v lokalite východne od Bratislavských elektrotechnických závodov v katastrálnom území Vajnory je obsiahnutá v návrhu ÚPN,
- sú rešpektované koridory existujúcich a navrhovaných vedení technickej infraštruktúry,
- koridor pre ropovod a produktovody Schwechat – Slovnaft sa priebežne upresňoval a chránil ako invariantný na území Bratislavy a je obsiahnutý v návrhu ÚPN.
- koridor pre medzinárodný vysokotlakový plynovod Kittsee – Bratislava sa rezervoal

a ochránil – na okraji koridoru pre produktovody a v pravobrežnej inundácii. Stavba VTL plynovodu sa už zrealizovala,

- požiadavka zabezpečiť ochranu Bratislavy pred tisícročnou vodou je obsiahnutá v ÚPN. V západnej oblasti mesta sa prijala modifikácia koncepcie – diferencovaná ochrana. Príprava a realizácia ochranných opatrení ako dlhodobý proces prebieha priebežne,
- regulatív venovať zvýšenú pozornosť ochrane vodných zdrojov, najmä veľkokapacitných je v ÚPN obsiahnutý. Medzi predpísané a vyznačené limity sú zaradené rozsahy ochranných pásiem vodných zdrojov podľa prijatých vodoprávných rozhodnutí. Urbanistické riešenie ich rešpektuje. Ochrana sa zabezpečuje aj návrhom výstavby kanalizácie, vrátane územia mesta, ležiaceho v CHVO Žitný ostrov,
- v ÚPN je po dohode kompetentných inštitúcií deklarovaná rezerva pre realizáciu vodného diela Wolfsthal v ideovej polohe v príslušných kapitolách textovej časti ÚPN, bez priemetu do grafickej časti. Územná rezerva je zabezpečená zachovaním súčasného stavu potenciálneho územia. Reálnosť tohto projektu je podmienená obojstranným záujmom a zmluvným zabezpečením na slovensko – rakúskej vládnej úrovni.
- koridor pre prívod vody zo Žitného ostrova na Záhorie je v ÚPN obsiahnutý. Trasa vodovodu na území Bratislavy je vo výstavbe
- územná rezerva pre TR 400/110 kV Petržalka III vrátane napojenia na 400 kV sieť je v ÚPN obsiahnutá.

2.7. ZÁSADY A REGULATÍVY V OBLASTI NADRADENEJ INFRAŠTRUKTÚRY ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA

V ÚPN:

- ja navrhnuté riešenie ekologického zneškodňovania komunálnych odpadov z územia Bratislavy vrátane odpadov zo zdravotníckych zariadení na území mesta,
- je navrhnutá postupná sanáciu, resp. rekultivácia nevyhovujúcich skládok odpadov a starých environmentálnych záťaží, prioritne v územiach prvkov regionálneho územného systému ekologickej stability a v územiach, kde bezprostredne ohrozujú životné prostredie a podzemné vody,
- na území mesta sa neuvažuje s novou skládkou odpadov; mesto bude spolupracovať s sídlami, ktorých územie umožňuje realizáciu regionálnych veľkokapacitných skládok odpadov,
- sú navrhnuté lokality pre výstavbu zariadení na zneškodňovanie, recykláciu, dotriedňovanie a kompostovanie odpadov a pre systém kontajnerizácie pre nakladanie s nebezpečným odpadom.

2.8. NÁVRH VEREJNOPROSPEŠNÝCH STAVIEB V ÚPN VÚC BRATISLAVSKÉHO KRAJA

Návrh verejnoprospešných stavieb, vyplývajúcich zo záväznej časti ÚPN VÚC Bratislavského kraja, dotýkajúci sa územia hlavného mesta SR Bratislavy:

- konkrétna lokalizácia siete sledovacích, dokumentačných a výskumných staníc (stanovišť) v blízkosti, resp. v areáloch nadregionálnych biocentier a biokoridorov je predmetom podrobnejších stupňov ÚPD ako je ÚPN mesta; v návrhu ÚPN sú vytvorené územné predpoklady pre ich lokalizáciu,
- navrhované verejnoprospešné stavby dopravných systémov sú rešpektované

v rozsahu podľa podkapitoly 2.5. vrátane napojení a vybavenia navrhovaných priemyselných parkov,

- navrhované verejnoprospešné stavby systémov technickej infraštruktúry sú rešpektované v rozsahu podľa podkapitoly 2.6. tejto časti návrhu ÚPN vrátane napojení a vybavenia navrhovaných priemyselných parkov,
- navrhované verejnoprospešné stavby odpadového hospodárstva dotýkajúce sa územia mesta sú v ÚPN rešpektované.

B.3. ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ, SOCIÁLNE A EKONOMICKÉ PREDPOKLADY ROZVOJA

Socio-ekonomická časť je spracovaná v dvoch základných kapitolách, v ktorých je riešená demografia obyvateľstva a trh práce z hľadiska rozvoja zamestnanosti podľa jednotlivých demografických kategórií.

Pre dlhodobý vývoj mesta má rozhodujúci význam demografický potenciál a demografická prognóza, ktorá vychádza z dôslednej analýzy a vyhodnotení najdôležitejších demografických ukazovateľov zúčastňujúcich sa v demografickom procese.

Z demografického vývoja sa odvodzujú v rámci návrhu základné požiadavky sociálnych a ekonomických potrieb obyvateľstva, ako je trh práce a zamestnanosť, rozvoj vzdelanosti, potreba bytov, zdroje pre zabezpečenie dôchodcov, požiadavky na dopravu a na zabezpečovanie rozvoja inžinierskych sietí, požiadavky na rozvoj občianskej vybavenosti, rozvoja sociálnych služieb, pre socioekonomiu, pre urbanistickú ekonomiu, požiadavky na riešenie feasibility study a pod.

V ÚPN za rozhodujúce sa považujú vzájomné väzby medzi demografickým vývojom, bilanciou pracovných síl, potrebou bytov, potrebou základných druhov občianskej a technickej vybavenosti a systémov dopravy.

V sústave prác zaoberajúcich sa vývojom svetovej a európskej ekonomiky a urbanistického rozvoja je demografický vývoj jednou z najsledovanejších oblastí. V popredí sú práce sledujúce pohyb obyvateľstva rozhodujúcich svetových regiónov a z toho vyplývajúce problémy budúceho svetového sociálno-ekonomického vývoja. Z uvedeného dôvodu sa venuje mimoriadna pozornosť aj migrácií a pohybu obyvateľstva nielen v rámci Slovenska, ale aj z iných oblastí najmä z východných štátov Európy, Ázie a Afriky.

3.1. ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ PREDPOKLADY ROZVOJA

3.1.1. Vývoj obyvateľstva

Súčasný populačný vývoj na Slovensku je hodnotený v kontexte širšieho európskeho populačného vývoja. Aj slovenská populácia prechádza jednotlivými vývojovými štádiami, tak ako ostatné populácie. Rámcovo možno uviesť, že populačný vývoj na Slovensku je posunutý o niekoľko desiatok rokov za najvyspelejšími krajinami a má predstih niekoľko desiatok rokov pred dnešnými rozvojovými krajinami. Na konci 80-tych rokov sa Slovensko výrazne priblížilo západoeurópskemu modelu reprodukčného správania. Viaceré demografické procesy prebiehajú na Slovensku s časovým posunom, pričom sa na Slovensku zachovali určité demografické špecifiká. Súčasný demografický problém Slovenska i Bratislavy sú dnes veľmi podobné problémom, ktoré majú vyspelé západné krajiny.

Obyvateľstvo mesta Bratislavy dynamicky rástlo nepretržite od polovice minulého storočia s výnimkou niekoľko krátkych medzivojnových období. Rast obyvateľstva mesta bol trojnásobne intenzívnejší ako rast obyvateľstva Slovenska. Na rast obyvateľstva vplývala hlavne atraktívna poloha mesta, priaznivé klimatické podmienky, vzdelanostné a kultúrne možnosti, ekonomické podmienky, potreba pracovných síl a pod.

Rozsiahly rast mesta nastal v povojnovom období po roku 1950 až do 90-tych rokov spojený s výraznou investičnou činnosťou v oblasti výstavby priemyselných podnikov celoštátneho významu, občianskej vybavenosti, služieb a hlavne bytov.

Od polovice 90-tych rokov sa v Bratislave prejavujú výrazné zmeny v demografickom vývoji, ktoré sú odrazom aktuálnej spoločensko-ekonomickej situácie a ktoré je možné označiť ako **prechod na nový model reprodukčného správania sa obyvateľstva**. Výrazný pokles sobášnosti a plodnosti, pretrvávajúci mierne rastúci trend rozvodovosti, napriek zlepšeniu v zdravotníckej starostlivosti neuspokojuje úroveň úmrtnosti, zmeny vo vývoji potratovosti a migrácie majú za následok znižovanie prirodzeného prírastku obyvateľstva, a tým i jeho starnutie.

V dôsledku toho od roku 1996 mesto prestáva rásť a nastáva výraznejšie znižovanie stavu, keď počet obyvateľstva poklesol za 7 rokov o 27133 obyvateľov, t.j. o 6,4%.

Vývoj obyvateľstva Bratislavy vo vzťahu vývoju obyvateľstva Slovenska

Rok	Bratislava	Index rastu	Slovensko	Index rastu
1869	67 019	1,00	2 481 811	1,00
1880	69 570	1,04	2 477 521	0,99
1890	75 668	1,13	2 595 180	1,04
1900	88 981	1,33	2 782 925	1,12
1910	104 896	1,56	2 916 657	1,18
1921	122 201	1,82	3 000 540	1,21
1930	170 305	2,54	3 324 111	1,34
1940	175 362	2,62	3 553 461	1,43
1950	209 397	3,12	3 442 317	1,39
1961	260 962	3,89	4 191 977	1,69
1965	271 534	4,05	4 373 595	1,76
1. 12. 1970	305 932	4,57	4 537 290	1,83
1975	340 939	5,09	4 739 301	1,91
1980	381 186	5,68	4 991 168	2,01
1985	417 103	6,22	5 161 789	2,08
1. 3. 1991	442 197	6,59	5 274 335	2,13
1995	452 053	6,75	5 363 676	2,16
1996	452 288	6,75	5 378 900	2,17
1997	451 395	6,73	5 387 650	2,17
1998	449 547	6,71	5 393 382	2,17
1999	448 292	6,69	5 395 324	2,17
2000	447 877	6,68	5 400 679	2,17
26. 5. 2001	428 672	6,40	5 379 455	2,17
2001	428 608	6,40	5 379 780	2,17
2002	427 049	6,37	5 379 161	2,17
2003	425 533	6,35	5 380 053	2,17
2004	425 155	6,34	5 384 822	2,17

3.1.2. Súčasný stav obyvateľstva

1. Analýza súčasného stavu obyvateľstva od posledného sčítania v roku 1991

Od druhej polovice 90-tych rokov dochádza v Bratislave k postupnému útlmu rastu obyvateľstva, ktorý sa prejavil v mínusových hodnotách ako prirodzeného, tak i mechanického prírastku. Tendencia poklesu rastu obyvateľstva je spôsobená viacerými faktormi, vyplývajúcimi zo spoločenských a hospodárskych podmienok v samotnom štáte, ktoré sa prejavujú hlavne v zabezpečení životných podmienok, v stabilizácii pracovného postavenia mladých ľudí, čo sa odráža v posunutom veku sobášnosti a zníženej pôrodnosti.

V roku 2004 trvalo bývalo v hlavnom meste Slovenska **425 155 obyvateľov**. Pokles v medzicenzovom období od sčítania ľudí, bytov a domov (LBD) v rokoch 1991 - 2001 predstavoval 13525 t.j. 3,2%, k roku 2003 pokles predstavoval už 17042 obyvateľov t.j. 4%. Priemerný ročný pokles predstavoval za 13 rokov 1310 obyvateľov. Za posledné 3 roky od sčítania Bratislava poklesla o 0,8 percenta, t.j. o 3517 obyvateľov.

Z hľadiska počtu obyvateľov sa ukazuje ako problém, kde sa stratilo 19 200 obyvateľov t.j. 4,4% medzi rokom 2000 a 2001. Teda medzi bilančným vyhodnocovaním počtu obyvateľov za posledných 10 rokov a medzi vyhodnotením podľa sčítania obyvateľov. Z výsledkov vyhodnocovania sčítania sa dá predpokladať, že uvedené obyvateľstvo mesta asi bilančne existuje, ale v období sčítania sa na území mesta nenachádzalo, čo podporuje fakt, že množstvo mladých ľudí je na rôznych študijných a pracovných pobytoch v zahraničí, alebo obyvatelia odmietli vyplniť sčítacie hárky. Existenciu obyvateľov potvrdzujú aj údaje z centrálneho registra obyvateľov MV SR, podľa ktorého bolo k roku 2004 prihlásených v Bratislave celkom 442110 tis. obyvateľov, čo činí rozdiel oproti ŠUSR 16955 obyvateľov.

Podiel obyvateľov mesta z celkového počtu obyvateľov Slovenska sa znížil z 8,4% v roku 1991 na 7,9% v súčasnosti t.j. o 0,5. Tento podiel váhy mesta stále nezodpovedá váhe postavenia Bratislavy, ako hlavného mesta SR v rámci európskych štruktúr. Európske metropoly predstavujú vyšší podiel a v priemere sa ich podiel pohybuje nad 10 %, čo by znamenalo, že Bratislava má ešte dostatočný potenciál na rozvoj.

Ak by Bratislava mala mať dnešný podiel Prahy z ČR alebo Paríža, ktorý predstavuje 14% tak by počet obyvateľov potenciálne predstavoval 755 tis. obyvateľov. V porovnaní s Varšavou, ktorá má 12%-ný podiel na obyvateľoch Poľska, by Bratislava mala mať 648 tis., v porovnaní s Budapešťou s 20% v rámci Maďarska 1,08mil. a v porovnaní so susednou Viedňou s 23% v rámci Rakúska by mala mať Bratislava až 1,24mil obyvateľov.

Ak sa vezme do úvahy ako východisko 10% podiel obyvateľstva na počte obyvateľov štátu vo viacerých metropolách sveta, potom by Bratislava mohla mať 538 tis. obyvateľov, čo zodpovedá veľkosti mesta uvedeného v 3. variante konceptu ÚPN.

Zastaveniu demografického poklesu nepomáha ani zvýšená bytová výstavba a imigračný prírastok obyvateľov, pretože pretrvávajú emigrácia mladšieho obyvateľstva do zahraničia. Napriek tomu že dopyt po bytoch je v Bratislave značný, množstvo mladých rodín si nemôže dovoliť kúpiť nový byt do vlastníctva alebo drahý pozemok na malopodlažnú zástavbu. Preto hľadá lacnejšie bývanie v širšom regióne Bratislavského kraja, čo spôsobuje pretrvávajúcu demografickú depresiu.

Negatívny vývoj obyvateľstva mesta je tiež spôsobený útlmom a odsunutím populačného

rastu z dôvodu málo jasných sociálnych, spoločenských, finančných a ekonomických faktorov, ktoré by dávali záruky a istoty pre mladých ľudí. Mladí ľudia odsúvajú sobášnosť na neskoršie obdobie z dôvodu nejasnej perspektívy, nedostatku pracovných príležitostí, neistoty zamestnania, ako i nedostatku prijateľného bývania.

Na druhej strane sa však objavuje nový fenomén - prírastok neprihláseného prechodne prítomného obyvateľstva, ktoré si tu prenajíma byty v dôsledku toho, že majú v meste možnosť pracovného uplatnenia. Prechodne legálne prihlásených obyvateľov k roku 2004 podľa registra obyvateľov MV SR bolo 36392 osôb. Okrem toho pôsobí na území mesta niekoľko ďalších skupín obyvateľstva, ktoré spadajú do kategórie prítomných obyvateľov. Z hľadiska zaťaženia jednotlivých funkčných systémov mesta sa pri dimenzovaní jednotlivých funkcií preto vychádza aj kategórie prítomného obyvateľstva.

2. Analýza súčasného stavu demografických ukazovateľov podľa kategórií

Medzi základné demografické kategórie patrí:

- veková štruktúra,
- štruktúra pohlaví a rodinného stavu,
- cenové domácnosti,
- pohyb obyvateľstva:
 - * prirodzená reprodukcia, z toho pôrodnosť, úmrtnosť a prirodzený prírastok,
 - * mechanická reprodukcia, v tom migračné ukazovatele ako prisťahovaní, vysťahovaní a mechanický prírastok,
- vzdelanostná skladba obyvateľstva,
- ekonomická aktivita,
- národnostná štruktúra,
- religiózna štruktúra.

Od týchto ukazovateľov sa odvíjajú ostatné dôležité urbanistické ukazovatele a špecifické potreby dôležité pri dimenzovaní občianskej vybavenosti.

Analýza vekovej štruktúry obyvateľstva

Veková štruktúra

Populácia mesta Bratislavy je ešte stále relatívne mladá s trendom postupného starnutia. Obyvateľstvo mesta v dôsledku zníženej reprodukcie a zvýšenej emigrácie postupne starne, čo sa prejavuje intenzívnejším nárastom priemerného veku.

Priemerný vek predstavoval v roku 2004 39,75 roka, v roku 2001 38,65 roka, k roku 1999 37,98 roka, v roku 1995 činil 36,2 roka. Oproti priemernému veku Slovenska je mesto o 2,5 roky staršie. Od roku 1990 sa priemerný vek zvýšil o 4 roky, od roku 1980 o 5,2 roka a od roku 1970 o 5,9 roka.

Index starnutia predstavuje k roku 2004 už hodnotu 170,17 a poklesol o 31 bodu od roku 2001, keď predstavoval 139,15. V roku 1999 predstavoval hodnotu 121,4. Trend starnutia predstavoval v období rokov 1971-1980 ročný priemer 0,09, v rokoch 1981-1990 ročný priemer 0,11, v období rokov 1991-2001 sa zvýšil na 0,4. Index starnutia v rámci Slovenska predstavoval k roku 2004 hodnotu 111,24, k roku 2001 bol 96,7, čo predstavuje rozdiel 14,5 bodu. Z toho vyplýva, že mesto po roku 1995 starne podstatne intenzívnejšie ako obyvateľstvo Slovenska. Index starnutia predstavuje rozdiel oproti Slovensku už 59 bodov, keď v roku 2001 predstavoval len 42 bodov.

Uvedené ukazovatele naznačujú, že obyvateľstvo mesta začína postupne, ale čoraz intenzívnejšie a výraznejšie starnúť. Z uvedených dôvodov vyplýva potreba vytvoriť osobitné opatrenia na obmedzenie tohto negatívneho vývoja podľa veku, čo je premietnuté do prognózy vývoja obyvateľstva Bratislavy.

V **predproduktívnom veku** bolo v roku 2004 len 52982 obyvateľov, čo predstavovalo 12,46% podiel. Medzi rokmi 2001-2004 poklesol počet o 7,5 tis. V roku 2001 bol podiel tejto vekovej skupiny 14,2%, s počtom 60605. Medzi rokom 1995-2001 za 6 rokov poklesol o 26 tis, t.j. viac ako o 4 tis. obyvateľov ročne. V roku 1995 86627 obyvateľov, čo predstavuje 19,2%. Oproti celoslovenskému priemeru bol percentuálny podiel nižší o 4,5%. V roku 2001 to bolo o 2,9% menej oproti slovenskému priemeru (22,3%). Ak sa pozrieme do histórie, tak v roku 1980 bol podiel 25% a roku 1991 bol 23,2%, čiže za 20 rokov predstavoval rozdiel viac ako 10%.

V **produktívnom veku** sa dosiahol v roku 2004 historicky najvyšší podiel 66,33%, čo predstavovalo celkom 282011 obyvateľov. V roku 2001 bol podiel tejto vekovej skupiny 66,1% a počet 283 126 obyvateľov. Rozdiel v rokoch 1995 – 2001 predstavoval nárast o 3,2%, keď podiel tejto vekovej skupiny k roku 1995 predstavoval 62,9% (284 309 obyvateľov). Z hľadiska počtu bol však nižší o 1200 obyvateľov. V porovnaní so Slovenskom je vyšší o 3%. Z historického pohľadu predstavuje nárast oproti roku 1991 o 7% (na 59,1%) a oproti roku 1980 o 6% viac (na 60,1%). Výrazný rozdiel v tomto časovom úseku spôsobuje prechod silných populačných ročníkov z predproduktívneho do produktívneho veku.

V **poproduktívnom veku** je tiež vyšší podiel obyvateľov, ktorý k roku 2004 predstavoval 21,21% s počtom 90 192. V roku 2001 bol 19,7% s počtom 84 333 obyvateľov. Rozdiel v rokoch 1995 – 2004 predstavoval nárast o 3,3%, keď v roku 1995 bol podiel 17,9 %, s počtom 81 117 obyvateľov. V porovnaní so Slovenskom je podiel obyvateľov v tejto vekovej skupine vyšší o 2,2%, keď v roku 2001 bol 1,6%. Z hľadiska vývoja je nárast tejto vekovej skupiny miernejší, keď oproti roku 1991 predstavuje nárast o 2% (na 17,7%) a oproti roku 1980 o 2,7% viac (na 16,0%).

Vývoj počtu obyvateľstva podľa vekových skupín

Rok	Bratislava			SR		
	Predprod.	Produkt.	Poprod.	Predprod.	Produkt.	Poprod.
1980	90 932	229 153	61 101	1 304 000	2 878 000	814 000
1985	104 357	241 745	70 986	1 368 000	2 933 000	878 000
1991	102 784	261 343	78 080	1 301 474	3 076 411	917 992
1992	97 527	270 174	78 954	1 278 904	3 111 519	923 732
1993	94 135	275 162	79 488	1 256 032	3 51 578	928 845
1994	90 246	280 313	80 217	1 225 988	3 194 575	935 624
1995	86 627	284 309	81 117	1 195 288	3 230 768	941 734
1996	82 578	287 624	82 086	1 164 906	3 265 837	946 797
1997	78 399	290 066	82 930	1 133 950	3 299 618	954 082
1998	74 181	291 501	83 865	1 101 841	3 332 060	959 481
1999	70 213	292 874	85 205	1 069 374	3 361 114	968 169
2000	66 558	294 210	86 577	1 036 425	3 389 829	976 293
2001	60 605	283 156	84 333	1 006 970	3 397 810	974 171
2004	52 982	282 011	90 162	918 915	3 443 735	1 022 172

Percentuálny počet obyvateľov vo vekových skupinách

Rok	Bratislava			SR		
	Predprodukt.	Produkt.	Poprodukt.	Predprodukt.	Produkt.	Poprodukt.
1980	23,9	60,1	16,0	26,1	57,6	16,3
1985	25,0	58,0	17,0	26,4	56,6	17,0
1991	23,2	59,1	17,7	24,6	58,1	17,3
1992	21,8	60,5	17,7	24,1	58,5	17,4
1993	21,0	61,3	17,7	23,5	59,1	17,4
1994	20,0	62,2	17,8	22,9	59,6	17,5
1995	19,2	62,8	17,9	22,3	60,2	17,5
1996	18,3	63,6	18,1	21,7	60,7	17,6
1997	17,4	64,3	18,3	21,1	61,2	17,7
1998	16,5	64,8	18,7	20,4	61,8	17,8
1999	15,7	65,3	19,0	19,8	62,3	17,9
2000	14,9	65,8	19,4	19,2	62,8	18,1
2001	14,16	66,14	19,7	18,72	63,17	18,11
2004	12,46	66,33	21,21	17,06	63,95	18,98

Analýzou údajov z tabuľky vidieť, že v Bratislave je v porovnaní so Slovenskom vyšší podiel obyvateľov v poproduktívnom a značne nižší podiel v predproduktívnom veku.

Veková štruktúra podľa indexov

Pre mestskú hospodársku, sociálnu a územnú politiku je dôležité poznať demografické hodnoty jednotlivých indexov vekovej štruktúry, od ktorých sa odvíjajú základné občianske, ekonomické, sociálne a kultúrne potreby obyvateľov mesta. Medzi základné patria:

- **index vitality**, ktorý vyjadruje pomer predproduktívneho a poproduktívneho obyvateľstva, čiže najmladšej 0 - 14 a najstaršej 60 a viac ročnej populácie,
- **index ekonomického zaťaženia**, ktorý vyjadruje pomer predproduktívneho a poproduktívneho obyvateľstva k produktívnemu obyvateľstvu,
- **index dôchodkového zaťaženia**, ktorý vyjadruje počet obyvateľov v poproduktívnom veku na 100 obyvateľov v produktívnom veku,
- **index obnovy pracovnej sily** - vyjadruje pomer medzi počtom obyvateľov vo vekovej štruktúre 35 - 44 ročných k štruktúre 45 - 55 ročných.

Index vitality predstavoval v roku 2004 už len 59 bodov, v roku 2001 mal 72 bodov, pokles k roku 1995 (kedy bol index 107 bodov) je 35 bodov. Oproti SR, kde je priemer 90 bodov, je to menej o 31 bodov. V roku 2001 mal hodnotu 103 bodov, čo bolo menej o 25 bodov. V roku 1991 bol podiel 136 bodov a v roku 1980 bol index 149, čiže za dvadsať rokov sa index znížil o viac ako polovicu. Bratislavská populácia podľa tohto indexu je zaradená do stagnujúceho typu s pokračujúcou regresiou.

Index ekonomického zaťaženia obyvateľov mesta v roku 2004 predstavuje 51 bodov, rovnaký bol aj v roku 2001, v roku 1995 bol 59 bodov. Na Slovensku predstavuje tento index hodnotu 56 bodov, v roku 2001 mal hodnotu 58 bodov, v roku 1995 bol 66 bodov. Index ekonomického zaťaženia obyvateľov Slovenska je priaznivejší. Oproti roku 1991, keď mal 69 bodov bol o 18 bodov nižší a k roku 1980 keď bol 66 bodov to bolo o 15 bodov menej. Populácia mesta Bratislavy podľa indexu ekonomického zaťaženia predstavuje typ dlhodobo stabilizovaný.

Index dôchodkového zaťaženia predstavuje hodnotu 32 bodov, v roku 2001 mal 30 bodov. Na Slovensku je hodnota indexu 30 bodov, v roku 2001 bolo 29 bodov. Podľa tohto indexu obyvateľstvo mesta prechádza do typu rastovej fázy zvyšovania podielu v dôchodkovom veku, čo si vyžiada výrazný nárast finančných požiadaviek pre skupinu dôchodcov v celej sociálnej oblasti. Hodnota indexu vzrástla oproti roku 1991 o 4 body a oproti roku 1980 o 5 bodov.

Index obnovy pracovnej sily predstavuje v roku 2004 hodnotu 78 bodov, v roku 2001 mal hodnotu 85 bodov. V roku 1999 mal hodnotu 98,6 a v roku 1997 hodnotu 114,1. Oproti roku 1990 predstavuje pokles o 99 bodov, k roku 2001 bol rozdiel o 91,7. V SR hodnota indexu predstavuje 60 bodov. Uvedený stav poukazuje na značné zníženie možnosti obnovy pracovnej sily z vlastného obyvateľstva a bude nutné počítať so zvýšenou migráciou za prácou z okolitého územia, ako aj zo zahraničia.

Veková štruktúra podľa 5 - ročných vekových skupín

Veková štruktúra podľa podrobnejšieho vekového členenia je dôležitá pre vyhodnocovanie základných sociálnych a ekonomických potrieb obyvateľstva mesta a pre spracovanie prognózy vývoja.

Veková štruktúra mesta Bratislavy za obdobie rokov 1980 - 2001

vek	1980	%	1991	%	2001	%	2004	%
0 - 4	36 973	9,7	29 426	6,6	14 821	3,5	16 221	3,8
5 - 9	31 305	8,2	35 816	8,1	18 929	4,4	15 014	3,5
10– 14	22 854	5,9	39 271	8,8	26 855	6,3	21 747	5,1
15– 19	23 622	6,2	32 059	7,2	33 711	7,7	29 221	6,9
20– 24	28 392	7,4	25 119	5,6	37 595	8,8	34 928	8,2
25– 29	39 587	10,4	31 396	7,1	34 543	8,1	39 771	9,4
30– 34	34 980	9,2	37 803	8,5	27 595	6,4	32 407	7,6
35 - 39	25 923	6,8	44 875	10,1	30 053	7,0	27 293	6,4
40 - 44	20 935	5,5	36 488	8,2	33 808	7,9	30 904	7,3
45 - 49	21 279	5,6	25 961	5,8	40 245	9,4	36 061	8,5
50 - 54	23 276	6,1	20 363	4,6	34 810	8,1	38 372	9,0
55 - 59	23 974	6,3	19 908	4,5	24 392	5,7	28 930	6,8
60 - 64	13 203	3,5	20 623	4,6	18 048	4,2	20 913	4,9
65 - 69	13 735	3,6	19 750	4,4	15 433	3,6	14 982	3,5
70 - 74	10 092	2,6	9 749	2,2	15 148	3,6	14 212	3,4
75 - 79	6 380	1,7	8 644	2,0	12 537	2,9	12 223	2,9
80 - 84	3 434	0,9	4 747	1,1	5 904	1,4	8 443	2,0
85	1 442	0,4	2 662	0,6	3 667	0,9	3 513	0,8
Spolu	381 186		442 197		428 608		425 155	

Veková štruktúra obyvateľov podľa 5 ročných vekových skupín poukazuje na relatívne kvalitnú skladbu z hľadiska reprodukcie, z dôvodu silných ročníkov vo veku 10 – 49, v ktorých je takmer 57 % z celkovej populácie. V ďalšej tabuľke uvádzame pre porovnanie vekovú štruktúru za Slovensko.

Veková štruktúra Slovenska za obdobie 1991 – 2001

vek	1991	%	2001	%	2004	%
0 - 4	394 356	7,5	274 648	5,1	259 981	4,8
5 - 9	438 063	8,3	332 869	6,2	290 945	5,4
10 – 14	469 055	8,9	399 453	7,4	367 989	6,8
15 – 19	454 894	8,6	443 281	8,2	417 889	7,8
20 – 24	373 720	7,1	468 639	8,7	450 937	8,4
25 – 29	387 590	7,3	447 603	8,3	471 578	8,8
30 – 34	406 351	7,7	365 561	6,8	412 000	7,7
35 - 39	430 567	8,1	382 025	7,1	363 317	6,7
40 - 44	378 906	7,2	397 308	7,4	385 587	7,2
45 - 49	281 060	5,3	415 670	7,7	406 575	7,6
50 - 54	253 197	4,8	358 334	6,7	394 498	7,3
55 - 59	239 407	4,5	259 137	4,8	300 991	5,6
60 - 64	237 234	4,5	221 738	4,1	236 586	4,4
65 - 69	216 069	4,1	195 771	3,6	192 131	3,6
70 - 74	131 885	2,5	174 766	3,2	172 765	3,2
75 - 79	97 777	1,9	135 360	2,5	133 604	2,5
80 - 84	69 900	1,3	64 638	1,2	88 226	1,6
85	35 846	0,7	42 150	0,8	39 223	0,7

V roku 2004 vo veku najvyššej rodivosti žien (20-29 rokov) bolo 16,4% t.j. 37150 žien. V roku 2001 to bolo 15,8% t.j. 35 982 žien. V roku 1995 to bolo 12,9% s počtom 30 878 žien, kedy sa predpokladal nárast v najbližších rokoch na 36 tis. pri podiele 15 - 16 %. Vo fertilnom veku 15-49 rokov k roku 2004 bolo 52,4% t.j. 118 704 žien, v roku 2001 celkom bolo 53,9% t.j. 122 805 žien. V roku 1995 bol u tejto skupiny vyšší podiel (54,4% z celkového počtu žien) s počtom 130 208 žien. V najbližších rokoch sa predpokladá postupné znižovanie počtu žien vo veku najvyššej rodivosti o približne 30 tis. žien, čo bude znamenať v neskoršom období ďalšie znižovanie pôrodnosti.

Na základe uvedenej analýzy možno konštatovať, že veková štruktúra obyvateľov mesta je ešte pomerne priaznivá z hľadiska budúcej reprodukcie, ako i pre tvorbu zdrojov pracovných síl, pretože dochádza k vstupu silnejších ročníkov obyvateľov z predproduktívneho veku do produktívneho veku, hlavne v skupinách 15 - 19, 20 – 24 ročných, ktorí predstavujú podiel 15,1% (64 149), v roku 2001 bol podiel 16,7% (71 306) , pritom v roku 1995 tvorili 15,8 %. Mladší 10 -14 roční občania tvoria už len 5,4%, v roku 2001 tvorili 6,3%, čo je oproti roku 1995 (7,8%) menej o 2,4%. Uvedené skutočnosti tak stále vytvárajú určité predpoklady rastu aj z vlastných zdrojov obyvateľstva.

Štruktúra pohlaví a rodinného stavu

Štruktúra pohlaví

Z urbanistického hľadiska je štruktúra pohlaví dôležitým ukazovateľom, z ktorého sa modelujú základné požiadavky na socio-ekonomický rozvoj mesta, zabezpečenie občianskej vybavenosti, služieb i potrieb bývania uvedených skupín.

Ukazovateľom pomeru pohlavia je koeficient **maskulinity** resp. **feminility**. Index sa počíta na 1000 obyvateľov. Index feminility sa v Bratislave pohybuje stabilne nad 52%. V hodnotení pohlavnej štruktúry na území mesta Bratislavy prevláda dlhodobý počet žien. Pri sčítaní v roku 1991 bol pomer 52,82 % žien k 47,32 % mužov, v roku 1999 bol pomer už 53% ku 47%. V roku 2004 prevládali ženy v pomere 53,2 % k 46,8 %. Oproti roku 1991 sa aktuálny pomer mierne zvýšil. V Slovenskej republike v priemere nie je až tak veľký rozdiel medzi oboma pohlaviami, aj keď i tu sa mierne zvyšuje súčasný stav žien. To znamená, že sa zvyšuje počet žien v Bratislave oproti počtu mužov a tento vplyv môže mať dopad na požiadavku malometrážnych bytov pre osamelé ženy hlavne vo vyššom veku.

Štruktúra podľa rodinného stavu

Rodina je základnou reprodukčnou jednotkou spoločnosti a pre populáciu má veľmi dôležitú hodnotu. V dôsledku meniacich sa podmienok sa zloženie a veľkosť rodiny mení. Znižuje sa priemerná veľkosť rodiny pričom prevažujú rodiny s dvoma deťmi. V štruktúre rodín sa zvyšuje podiel jedno rodičovských rodín, ktorých príčinou nie je len rozvod, ale značný podiel žien sa rozhodlo žiť mimo vzťahu s partnerom. Skoré osamostatňovanie mladých ľudí a odchod z domu na americký spôsob života zatiaľ nie je na Slovensku rozšírené.

Z hľadiska rodinného stavu prevažuje obyvateľstvo vo vzťahu s partnerom, t.j. ženatí resp. vydaté so 62 % podielom 210 492 obyvateľov z celkového počtu 339 413 obyvateľov nad 18 rokov, čo predstavuje 47,6% z celkového počtu. Priemerná dĺžka trvania manželstva do rozvodu činila 12,4 roka. Rozvedených je 25 370 obyvateľov, (5,7%), ovdovených je 27 019 obyv. (6,1%) a slobodných je 74 315 (16,8%). Údaje o rodinnom stave sú dôležité z hľadiska prognózovania novej bytovej výstavby podľa veľkosti a štandardu.

Sobášnosť a rozvodovosť

Počet uzatvorených manželstiev, ako aj hrubá miera sobášnosti zaznamenávali od roku 1992 do roku 2002 neustály pokles. Po roku 2002 sa sobášnosť mierne zvyšuje, keď sa zvyšuje sobášnosť posunutých spolu žijúcich partnerských dvojíc, ktorí si už zabezpečili dostatočné sociálne podmienky. V relatívnom vyjadrení v prepočte na tisíc obyvateľov bola hrubá miera sobášnosti v Bratislave najnižšia z celého Slovenska. Priemerná hranica veku sobášiacich sa posunula z 21 rokov na 26 - 27 rokov.

Vývoj sobášnosti a rozvodovosti

rok	sobášnosť	%	rozvodovosť	%
1980	3 350	8,8	1 094	2,9
1985	3 062	7,4	1 360	3,3
1990	3 119	7,0	1 397	3,2
1993	2 320	5,2	1 140	2,6
1994	2 165	4,8	1 158	2,6
1995	1 968	4,4	1 147	2,5
1996	2 058	4,5	1 243	2,7
1997	2 163	4,8	1 166	2,6
1998	2 111	4,7	1 309	2,9
1999	2 285	5,1	1 182	2,6
2000	2 196	4,9	1 134	2,53

2001	2 027	4,73	1 130	2,64
2002	2 185	4,66	1 178	3,16
2003	2 375	5,6	1 234	2,9
2004	2 470	5,8	1 208	2,8

Rozvodovosť ako negatívny spoločenský a demografický jav sa prejavuje v Bratislave najvyššou hrubou mierou rozvodovosti s 2,8 percenta, s podielom 11% z celkového počtu rozvodov na Slovensku. Na západnom Slovensku je 1,8 percenta, na strednom Slovensku 1,72 percenta a na východnom Slovensku 1,23 percenta. Index rozvodovosti, ktorý predstavuje pomer počtu rozvodov na 100 uzatvorených manželstiev bol 58,3.

Sobášnosť a rozvodovosť sú dôležité ukazovatele z hľadiska potrieb výstavby nových bytov a požiadaviek týchto skupín obyvateľstva na rôzne formy ubytovania. Uvedené ukazovatele poukazujú na zvyšujúci sa trend uplatnenia foriem penziónového bývania a malometrážnych bytov.

Cenzové domácnosti

V roku 2001 bola na území mesta 182 668 cenzových domácností pri priemernej veľkosti 2,34. Z hľadiska skladby obyvateľstva podľa typu a počtu členov prevažujú v skupine cenzových domácností CD úplných rodín s 45,8% t.j. 83 571, v roku 1991 bolo 56,5% t.j. 100 507 domácností z celkového počtu 177 966 CD. Neúplných rodín CD je 14,2% t.j. 25 884, v roku 1991 bolo 13,4%, CD jednotlivcov je 34,4 % t.j. 62 925, v roku 1991 bolo 29,7%. Celkovo predstavuje nárast CD o 4 702 oproti roku 1990 a oproti roku 1980 o 40 269. Nárast medzi rokmi 1991 a 1980 činil 35 567 t.j. o 25% .

Z hľadiska bývania býva v jednom byte 1 CD v 83,3% t.j. 147 259, 2 CD a viac v 16,7%, t.j. 29 530.

Cenzové domácnosti podľa členenia

	I	II	III	IV	V	Mesto
spolu 1 CD	20 890	46 889	27 351	37 162	44 703	176 995
úplné CD	8 114	20 989	12 190	18 910	23 368	83 571
neúplné CD	2 641	6 523	3 646	5 244	7 830	25 884
nerodinné	775	1 234	936	814	856	4 615
jednotlivcov	9 360	18 143	10 579	12 194	12 649	62 925
2 CD	699	1 627	666	1 068	940	5 000
3 CD	94	263	64	129	123	673
Spolu CD	21 683	48 779	28 081	38 359	45 766	182 668

Obyvateľstvo podľa pohybu

Demografická štruktúra Bratislavy je charakterizovaná špecifikami odrážajúcimi sa najmä:

- v nepriaznivom vývoji populácie obyvateľstva vo veku 0 - 14 predproduktívneho veku v súčasnom období a v zníženej pôrodnosti,
- v silnom zastúpení obyvateľstva v produktívnom veku v oboch zložkách, t.j. v ženskej i mužskej populácii,
- v raste poproduktívneho obyvateľstva vstupujúceho do dôchodkového veku.

Prirodzená reprodukcia - prirodzený pohyb

Prirodzený pohyb, ktorý je vyjadrením prirodzenej reprodukcie obyvateľstva je dôležitou

kategóriou z hľadiska sledovania demografických kritérií a závery slúžia ako podklad pre spracovanie prognózy vývoja obyvateľstva. Prirodzený pohyb mení ako počet, tak vekovú a pohlavnú štruktúru obyvateľov. V prirodzenej reprodukcii sa podľa populačnej komisie OSN sleduje pôrodnosť, úmrtnosť, prirodzený prírastok, sobášnosť a rozvodovosť.

Prirodzený prírastok

Prirodzený prírastok prerástol v súčasnom období na území mesta do záporných hodnôt. Od roku 1995, keď dosiahol prvýkrát záporný stav o 163 obyvateľov, presiahol za sedem rokov až do roku 2002 celkom pokles o 4 355 obyvateľov, t.j. priemerne ročne o 620 obyvateľov. K roku 2004 predstavoval pokles 5 167 obyvateľov pri ročnom priemere 574 obyvateľov. Od posledného sčítania obyvateľov v dôsledku transformácie spoločnosti obyvateľstvo mesta rástlo z vlastných zdrojov v minimálnej miere. V súčasnom období dosiahol stav kritickú depresnú hranicu, ktorú nepamätá história vrátane medzivojnového obdobia. V priemere poklesol prirodzený prírastok až 8 násobne oproti hodnotám v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch. Posledné dva roky sa však prirodzený prírastok mierne upravuje aj keď je ešte stále v negatívnych číslach.

Vývoj prirodzeného prírastku obyvateľstva

rok	Bratislava	v %	Slovensko v %
1990	1 448	3,3	4,8
1991	1 193	2,7	4,6
1992	894	2,1	4,0
1993	613	1,3	3,9
1994	211	0,5	2,8
1995	-163	-0,4	1,6
1996	-542	-1,1	1,7
1997	-500	-0,9	1,3
1998	-697	-1,6	0,8
1999	-745	-1,7	0,7
2000	-329	-1,54	0,4
2001	-724	-1,69	-0,2
2002	-655	-1,55	-0,2
2003	-510	-1,2	-0,1
2004	-302	-0,7	0,4

Prirodzený prírastok obyvateľov v Bratislave za 10 – ročné obdobia

Obdobie	celkom	ročný priemer
2004 - 2001	-2 191	-548
2000 - 1991	-65	-6,0
1990 - 1981	24 075	2 407
1980 - 1971	34 829	3 483
1970 - 1961	18 812	1 881

Priemerný úbytok z posledného decénia predstavuje záporné hodnoty - 65 obyvateľov. V osemdesiatych rokoch predstavoval ročný priemer 2 407 obyvateľov z celkového počtu 24 075 a v sedemdesiatych rokoch činil priemer 3 483 z celkového počtu 34 829. V šesťdesiatych rokoch predstavoval prirodzený prírastok priemerne 1 881 obyvateľov z celkového počtu 18 812 obyvateľov.

Pôrodnosť - natalita

Populačný vývoj zaznamenáva neustále znižovanie pôrodnosti. Pôrodnosť, ako aj prirodzený prírastok má na území mesta v posledných deväťdesiatych rokoch výraznejšie klesajúcu tendenciu. V priemere poklesla pôrodnosť o tretinu oproti 70-tym rokom. V 90-tych rokoch sa pôrodnosť pohybovala v priemere 8,7 percenta. V roku 2002 klesla na 7,5%. V 80-tych rokoch predstavovala pôrodnosť v priemere 14,6 %. V 70-tych rokoch pôrodnosť dosahovala priemer 18,6 %, v 60-tych rokoch priemerne dosiahla 13,8 % a v 50-tych rokoch 19,2 %. V porovnaní so Slovenskom má pôrodnosť v súčasnosti o 1/4 nižšie tendencie, na čo vplýva okrem iných faktorov i negatívny vývoj vo výstavbe bytov. V poslednom sledovanom roku 2002 sa pôrodnosť mierne zvýšila, na čo vplýva i vývoj počtu žien vo veku najvyššej rodivosti, vytvára dobré predpoklady na zvýšenie pôrodnosti i v určitom časovom období i v budúcnosti.

Pôrodnosť za posledných deväť rokov

Rok	Bratislava	v %	Slovensko v %
1990	5 339	12,3	15,1
1991	5 121	11,5	14,9
1992	4 706	10,6	14,1
1993	4 484	10,1	13,8
1994	3 940	8,8	12,4
1995	3 829	8,5	11,4
1996	3 416	7,6	11,2
1997	3 468	7,7	11,0
1998	3 275	7,3	10,7
1999	3 240	7,2	10,4
2000	3 400	7,59	10,2
2001	3 139	7,75	9,5
2002	3 201	7,51	9,5
2003	3 454	7,75	9,6
2004	3 672	8,12	10,0

Narodení v meste

Od roku 1945 do roku 2002 sa narodilo v Bratislave 281571 obyvateľov, čo predstavuje 65,9% narodených v meste a do roku 2004 už 288 697, čo predstavuje 66,2% podiel z celkového počtu obyvateľov mesta. Od roku 1960 sa narodilo 208 850 obyvateľov, čo predstavuje 48,99% podiel z obyvateľstva v roku 2002. Z celkového počtu obyvateľov uvádza miesto narodenia v Bratislave 52,9%, v inom okrese 37,5%. v Českej republike 3,5%, v cudzine 2,1%, 4% neudáva miesto narodenia. Z novoutvorených okresov Malacky, Pezinok, Senec a z bývalého okresu Bratislava - vidiek uvádza miesto

narodenia 12,3% a bývalého Trnavského okresu 9,5% obyvateľov. V ostatných okresoch západného Slovenska sa narodilo 1,5 - 9% obyvateľov mesta. Zo stredného a východného Slovenska pochádza rádovo o 5 - 8 krát menej obyvateľstva. Z Prahy pochádza 0,8% a z Brna 0,4% obyvateľov.

Úmrtnosť - mortalita

Úmrtnosť úzko súvisí so starnutím a s nárastom obyvateľstva, s predlžovaním veku, s rozširovaním chorôb a s negatívnym životným prostredím. Pohybuje sa v relatívne rovnomernej úrovni s tým, že vykazuje mierne stúpajúcu tendenciu od 50-tych rokov.

V roku 2004 počet zomretých prevýšil počet živonarodených. To znamená, že úbytok obyvateľstva pokračuje. V porovnaní so Slovenskom, ako aj s inými regiónmi, má Bratislava relatívne nižšiu percentuálnu úmrtnosť, na čo má vplyv vysoký podiel obyvateľov v produktívnom veku.

Úmrtnosť v Bratislave podľa desaťročných období

obdobie	Priemerná úmrtnosť v %
2001- 2004	9,1
2000 – 1991	8,7
1990 – 1981	8,8
1980 – 1971	8,6
1970 – 1961	6,9
1960 - 1951	5,8

Od roku 1945 zomrelo 167863 obyvateľov, čo predstavuje 39,5 % z celkového dnešného počtu obyvateľov. V 90-tych rokoch úmrtnosť dosiahla v priemere 8,6 %, pričom sa pohybovala sa v rozmedzí 8,3 - 8,9%. Dlhodobá úmrtnosť sa pohybuje na úrovni 8,5%.

Mechanická reprodukcia - migrácia

Mechanická reprodukcia predstavuje rozdiel medzi prisťahovanými a vystáňovanými obyvateľmi mesta v sledovanom období. Mechanický pohyb alebo migrácia spolu s prirodzeným pohybom výrazne ovplyvňujú rast mesta. V Bratislave sa tento ukazovateľ rozhodujúcou mierou podieľal na celkovom prírastku obyvateľstva.

Mechanická reprodukcia bola do roku 1996 dlhodobo pozitívna, aj keď v porovnaní s osemdesiatymi rokmi výrazne poklesla o 1/2 až 2/3 hodnoty. Po roku 1996 dosahuje záporné hodnoty.

Vývoj mechanickej reprodukcie obyvateľstva roky

Rok	Mechanická reprodukcia (prírastok, úbytok)	%
1990	2 613	5,9
1991	2 126	4,8
1992	774	1,7
1993	1 517	3,4
1994	1 780	4,0
1995	1 440	3,2

1996	777	1,7
1997	-393	0,1
1998	-1 151	0,3
1999	-510	0,1
2000	-258	-0,58
2001	-78	-0,18
2002	-390	-0,91
2003	-1 006	-2,3
2004	-76	0,02

Mechanický prírastok do mesta od začiatku 60-tych rokov predstavoval spolu 113 421 obyvateľov, čo predstavuje 26,7 %. Mechanický prírastok v dôsledku nedostatku bytov a ich príliš vysokej cene dosiahol v roku 2003 najnižšiu hodnotu od konca päťdesiatych rokov. V roku 2004 sa však výrazne upravil, aj keď je ešte stále v negatívnych číslach, je evidentné že zvýšená bytová výstavba v Bratislave má výrazný vplyv na mechanický pohyb obyvateľstva. Pri súčasnom počte rozostavanej bytovej výstavby sa dá očakávať postupný prechod do kladných čísiel.

Mechanické prírastky za desaťročné obdobia

obdobie	celkom	priemer za obdobie
2001 - 2002	-1550	387
2000 – 1991	6 102	610
1990 – 1981	30 833	3 083
1980 – 1971	42 318	4 232
1970 – 1961	33 584	3 358
	112 369	

Prisťahovaní - imigrácia

Podiel prisťahovaných v poslednom období výraznejšie poklesol hlavne z dôvodu nedostatku bytov resp. vhodného ubytovania na území mesta. Celkom sa od roku 1960 sa prisťahovalo 275 973 obyvateľov, čo predstavuje 64,9% z celkového počtu obyvateľov k roku 2004. Imigrácia oproti začiatku 90-tych rokov výrazne poklesla o viac ako polovicu. V posledných dvoch rokoch má výrazne stúpajúcu tendenciu rastu prisťahovaných.

Prisťahovaní v rokoch 1990 - 1999

Rok	Prisťahovaní	%
1990	6 609	15,2
1991	6 265	14,2
1992	5 300	11,9
1993	5 623	12,6
1994	5 389	12,0
1995	4 552	10,8
1996	4 152	9,2
1997	3 693	8,1

1998	3 639	8,1
1999	3 462	7,7
2000	3 410	8,17
2001	3 950	9,22
2002	3 657	10,99
2003	4 035	9,48
2004	4 708	11,07

Vystahovaní - emigrácia

Vystahovaní predstavujú kategóriu obyvateľstva, ktorá bola prihlásená k trvalému pobytu. Z vystahovaných predstavujú 70% obyvatelia prisťahovaní do piatich rokov. Celkom sa od šesťdesiatych rokov vystaľovalo 137 494 obyvateľov, čo predstavuje 32,3 % zo stavu obyvateľov v roku 2004. Vystahovalectvo z Bratislavy predstavuje relatívne vyrovnaný štandard sedemdesiatych a osemdesiatych rokov s výraznejším zvýšením v posledných štyroch rokoch. V poslednom roku však dochádza k postupnému znižovaniu vystahovalectva z mesta, čo súvisí s výraznejšou ponukou kvalitného bývania i s nárastom kvalitných a dostatočne ohodnotených pracovných miest, čo znamená že ponuka pracovných miest prevyšuje počet stavaných a odovzdávaných bytov.

Vystahovaní v rokoch 1990 – 1999

Rok	Vystahovaní	%
1990	3 996	9,1
1991	4 139	9,4
1992	4 526	10,2
1993	4 106	9,2
1994	3 609	8,1
1995	3 112	6,9
1996	3 375	7,4
1997	4 086	9,1
1998	4 790	10,7
1999	3 972	8,9
2000	3 915	8,74
2001	4 028	9,4
2002	5 088	11,9
2003	5 041	11,8
2004	4 784	11,2

Celkový prírastok

Celkový prírastok obyvateľstva vyjadruje pomer medzi prirodzeným a mechanickým pohybom obyvateľstva Bratislavy. Celkový prírastok obyvateľstva od roku 1991 postupne prešiel do celkového úbytku. Tempo celkového úbytku v posledných 5 rokoch ovplyvňuje súčasná situácia v bývaní, ponuke pracovných miest, životných nákladoch a v neposlednom rade vo vyšších finančných nákladoch na služby. Pokles nastal hlavne

z dôvodu zníženého prirodzeného prírastku obyvateľstva, odchádzkou za prácou mimo mesta i do zahraničia, nedostatkom bývania a zvýšeným sťahovaním hlavne staršieho obyvateľstva z mesta do okolitých obcí. Od roku 1960 celkový prírastok predstavuje 123 155 obyvateľov, čo predstavuje 28,8 %-ný podiel z dnešného stavu obyvateľstva. Za posledné dva roky 2003 - 2004 poklesol počet obyvateľov mesta o 1 894 obyvateľov. K roku 2204 sa však výrazne znížil, keď dosiahol zápornú hodnotu prírastku už len 378 obyvateľov.

Vzdelanostná štruktúra a profesná flexibilita

Kvalifikačná úroveň obyvateľstva predstavuje stupeň kultúrnej úrovne obyvateľstva vyjadrený školským vzdelaním. Kvalifikačná úroveň bratislavského obyvateľstva podľa profesijnej odbornosti je značne vysoká. V roku 2001 bolo z celkového počtu obyvateľov nad 15 rokov 79,5% odborne kvalifikovaných. Vysokoškolsky vzdelaných bolo 24,3%. Nárast za 10 rokov predstavoval 2,7%. Stredoškolsky vzdelaného obyvateľstva bolo 36,1%. Nárast za 10 rokov predstavoval 4%. Odborne vzdelaného 19,1%, keď pokles v tejto skupine predstavoval 1,2%. Obyvateľstvo so základným vzdelaním predstavovalo 14,9%, keď pokles činil 7,7% oproti roku 1991.

V roku 1991 činilo odborne vzdelané obyvateľstvo 20,3%, stredoškolsky vzdelané 32,1%/ a vysokoškolsky vzdelané 21,9% z celkového počtu obyvateľov mesta. Celkove je 74,3% obyvateľstva vysoko odborne kvalifikované.

V roku 1980 predstavoval podiel odborne vzdelaného obyvateľstva 14% a stredoškolsky vzdelaného 33%. Vysokoškolsky vzdelané obyvateľstvo predstavovalo 16,8%. Celkove v roku 1980 bolo 63,8% obyvateľstva vysoko odborne kvalifikované.

Neaktívne obyvateľstvo pripravujúce sa na povolanie, navštevujúce rôzne druhy škôl, vrátane predškolského veku, predstavovalo v roku 2001 58 564 obyvateľov t.j.13,7%. V roku 1991 však bol stav 102 784, čo činilo 23,2% z celkového počtu obyvateľov.

Kvalifikačná štruktúra obyvateľstva - 15-ročné a staršie obyvateľstvo

	1980	1991	%	2001	%
základné		76 688	22,6	55 256	14,9
odborné	14,0	69 030	20,3	70 813	19,1
stredoškolské	33,0	108 914	32,1	133 624	36,1
vysokoškolské	16,8	74 255	21,9	89 716	24,3
bez vzdel. a nezist.		10 526	3,1	12 117	3,3
spolu		339 413		370 108	

V roku 2001 z obyvateľstva vysokoškolsky vzdelaného prevládajú absolventi s ukončením univerzitných odborov so 40%, technických odborov je 25,7%, ekonomických odborov je 19,7%, umeleckých 3,0%, poľnohospodárskych 2,1%. Ostatné vysokoškolské vzdelanie predstavuje 6% .

V roku 1991 z hľadiska skladby vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva predstavoval podiel univerzitných odborov s 38,8%, technických odborov 34,4%, ekonomických odborov 18,5%, umeleckých 3,1%, poľnohospodárskych 2,9%. Ostatné vysokoškolské vzdelanie predstavovalo 3,1% .

Z pohľadu medzinárodného hodnotenia je Bratislava po Prahe druhým najvzdelanejším regiónom postsocialistických krajín únie. Hodnotenie spracoval viedenský inštitút pre výskum kvalifikácie a výučby. Miera vzdelanosti dosahuje podľa tohto hodnotenia 201 bodov, Praha má 208 bodov. Štúdiu si dala urobiť rakúska hospodárska komora, aby bola

schopnejšia odhadnúť kvalitu lokalít na trhoch, ktoré sa vstupom krajín strednej a východnej Európy do únie otvorili.

Ekonomická aktivita

Ekonomická aktivita patrí medzi základnú sociálno-ekonomickú klasifikáciu triedenia obyvateľstva. Obyvateľstvo sa triedi na ekonomicky aktívne a neaktívne.

Obyvateľstvo v Bratislave považujeme za značne ekonomicky aktívne. Stupeň ekonomickej aktivity je oproti ostatným oblastiam Slovenska podstatne vyšší. Ekonomická aktivita v Bratislave v roku 2004 činila 238,7 tis. obyvateľov s podielom 56,1%, čo je oproti SR priemer vyšší takmer o 10% (46,1%). Ekonomická aktivita v Bratislave k sčítaniu obyvateľov roku 2001 činila 221,4 tis. obyvateľov s podielom 55,7%, čo bol oproti SR priemer vyšší takmer o 9,6% (46,1%). Uvedený rozdiel poukazuje na zjavne vyšší stupeň hospodárskeho rozvoja.

Spôsobené je to hlavne:

- vysokým počtom produktívneho obyvateľstva,
- koncentráciou pracovných príležitostí,
- vyšším podielom pracujúceho obyvateľstva v poproduktívnom veku.

V roku 1991 bolo 238,9 tis. ekonomicky aktívnych obyvateľov s podielom 52,8%, oproti SR bol priemer vyšší takmer o 3,2% . V roku 1980 predstavovala ekonomická aktivita 55,7% podiel s celkovým počtom 211659 obyvateľov. Pokles oproti roku 1980 predstavuje 2,9%.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Rok	Celkom	%	Muži	%	Ženy	%
1960	159,7	52,2				
1970	188,4	52,2				
1980	211,7	55,7	105,7	49,9	106,0	50,1
1991	235,7	53,3	116,2	49,3	119,5	50,7
1995	238,5	52,8	120,5	50,5	118,0	49,5
1996	238,9	52,8	117,8	49,3	121,1	50,7
2001	221,4	55,7	109,3	49,3	112,1	50,7
2004	238,7	56,1	117,7	49,3	121	50,7

Ekonomická aktivita obyvateľstva má postupnú mierne stúpajúcu tendenciu. Táto súvisí s postupným zvyšovaním produktívneho obyvateľstva. Vo výhľade predpokladáme postupné znižovanie počtu ekonomicky aktívnych osôb v súvislosti s odchodom silnejších ročníkov do dôchodkového veku. Vo verejnom sektore bolo zamestnaných 94 tis. ekonomicky aktívnych osôb, t.j. 39,4% z celkového počtu a v súkromnom sektore 44,2%.

Relatívne vysoký stupeň ekonomickej aktivity sa oproti minulému obdobiu udržal v dôsledku prechodu mladších a početnejších ročníkov do produktívneho veku. Vplyv na to mala hlavne pozitívne sa vyvíjajúca veková štruktúra v kategóriách 20 - 24, 25 -29, 30 - 34 a zvýšená miera ekonomickej aktivity žien.

Relatívne vyšší podiel ekonomickej aktivity žien oproti Slovensku vyplýva z rozsiahlej ponuky pracovných príležitostí na území mesta pre ženy v administratíve, štátnej správe a v ostatných nevýrobných odvetviach.

Významným ukazovateľom je podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov mesta z produktívneho veku. Z celkového počtu produktívneho obyvateľstva je 83% ekonomicky činných. Rozdiel medzi mierou ekonomickej aktivity a obyvateľstvom v produktívnom veku je 16,3%, t.j. 46,7%. V roku 1991 bol rozdiel 18% t.j. 43.tis.obyvateľov.

Národnostná štruktúra

Podľa národnostnej štruktúry prevláda v Bratislave obyvateľstvo slovenskej národnosti s 90,9%, maďarskej je 4,6%, českej národnosti je 2,6% obyvateľov, spolu 98,1%. Ďalej tu žijú občania národností uvedených v tabuľke. Pri sčítaní ľudu v roku 1930 bolo slovenskej národnosti len 48,5%, nemeckej však až 26,5 a maďarskej až 15,3%.

Vývoj obyvateľstva podľa národnostnej štruktúry

	2004	%	2001		1991	%	1980	%	1970	%
slovenská	387820	91,2	395761	92,3	401848	90,9	344637	90,6	274790	89,8
česká	8693	2,0	8607	2,0	11437	2,6	12126	3,2	11009	3,6
maďarská	15981	3,8	16451	3,8	20312	4,6	18731	4,9	16038	5,2
rómska	413	0,1	417	0,1	558	0,1				
poľská	383	0,1	339	0,1	368	0,1	247	0,1	150	0,1
nemecká	1221	0,3	1200	0,3	1265	0,3	872	0,2	1104	0,4
rusínska, ruská	912	0,2	860	0,2	265	0,06				
ukrajinská	521	0,1	452	0,1	410	0,1	539	0,2	363	0,1
ostatná	17904	4,2	7370	1,7	5733	1,3	2726	0,7	2065	0,7
spolu	425155		428672		442197		380259		305932	

Religiózná štruktúra

Religiózná štruktúra vyjadruje počet obyvateľstvo podľa príslušnosti k náboženskému vyznaniu. Religióznú štruktúru uvádzame z dôvodu analýzy využitia a potrieb sakrálnych objektov na území mesta.

V roku 2001 pri sčítaní obyvateľstva uvádzalo náboženské vyznanie 282 786 obyvateľov t.j. 66%., bez vyznania je 125 712 obyvateľov s podielom 29,3% a nezistené 20 174 so 4,7%. Oproti roku 1991 udalo vyznanie o 52 tis. obyvateľov viac. V roku 1991, kedy sa uskutočnilo prvé sčítanie obyvateľstva podľa náboženského vyznania, sa k niektorému náboženstvu prihlásilo 230 764 obyvateľov t.j. 51%., bez vyznania bolo 82 141 obyvateľov s podielom 18,6% a bez udania 29,2%.

Podľa sčítania v roku 2001 z celkového počtu obyvateľov podľa náboženského vyznania obyvateľstva prevládalo obyvateľstvo s rímsko-katolíckym vyznaním so 56,7% podielom, evanjelické 5,8% , gréckokatolícke 0,7%, pravoslávne 0,4%. K ostatným náboženstvám sa prihlásilo malé percento obyvateľov.

V roku 1991 z celkového počtu obyvateľov podľa náboženského vyznania prevládalo obyvateľstvo s rímsko-katolíckym vyznaním so 46,6% podielom, evanjelikov bolo 4,5%, gréckokatolíkov bolo 0,5%, pravoslávnych bolo 0,2%, ostatné náboženstvá predstavovali malé percento obyvateľov.

Obyvateľstvo podľa náboženského vyznania

	2001	%	1991
bez vyznania	125 712	29,3	82141
rímskokatolícka	243 048	56,7	203504
evanjelická	24810	5,8	19964
gréckokatolícka	3 163	0,7	2057
pravoslávna	1 616	0,4	698
čsl. husitská	397	0,1	139
českokobratská	0	0	184
reformovaná	1 918	0,5	938
apoštolská	484	0,1	199
bratská	652	0,2	269
Baptistická	613	0,2	373
kresťanské zbory ČR	769	0,2	115
evanjel. Metodistická	737	0,2	260
židovská	748	0,2	
starokatolícka	206	0,1	
adventistov 7 dňa	310	0,1	
Jehovovi svedkovia	1 827	0,4	
iné	1488	0,3	
nezistené	20 174	4,7	
	428 672		

3. Denne prítomné obyvateľstvo

Bratislava ako hlavné mesto Slovenskej republiky je centrom hospodárskeho, ekonomického, kultúrneho, spoločenského, vzdelávacieho a politického života. Tieto funkcie so sebou prinášajú neustály pohyb obyvateľstva zo všetkých oblastí a regiónov Slovenska, ako i zo zahraničia.

V Bratislave sú sústredené diplomatické úrady, obchodné zastupiteľstvá zahraničných firiem, ústredné orgány štátnej správy, samosprávy, hospodárske organizácie s celoslovenskou pôsobnosťou, vysoké školy, kultúra, vedecké inštitúty a ďalšie, ktoré svojím významom neustále priťahujú dochádzku a návštevnosť.

Okrem toho je Bratislava centrom hospodárskeho života Slovenska a širšieho regiónu, ako i iných účelových zložiek vzťahujúcich sa na obranu štátu. Tieto všetky funkcie spôsobujú, že Bratislava je výrazným centrom dochádzky do zamestnania, do škôl, za služobným a obchodným účelom, za turistikou a rekreáciou, športom a je hlavným organizačným, politickým, hospodárskym a školiacim strediskom.

Prítomnosť obyvateľstva trvalo nebyvajúceho v meste spôsobuje, že na území mesta sa nachádza podstatne viac obyvateľstva, ktoré zaťažuje všetky funkčné systémy mesta,

zariadenia občianskej vybavenosti, dopravné, komunikačné a inžinierske siete. Obyvateľstvo, ktoré trvalo nebyva v meste, nazývame **dočasne denne prítomné obyvateľstvo**. Súbor obyvateľov spolu s trvalo bývajúcim obyvateľstvom nazývame **denne prítomné obyvateľstvo**.

Na území mesta sa dočasne denne prítomné obyvateľstvo odhaduje v rozsahu cca 40-50% z trvalo bývajúceho obyvateľstva v celkovom počte 180 - 210 tis. obyvateľov. Pohyb kulminuje v rámci sezónnych prác, významných podujatí, ročných období a pohybuje sa v rozsahu 5 – 8% t.j. o 30 až 35 tis. obyvateľov smerom hore.

Z tohto počtu denne do zamestnania dochádza 76 - 80 tis. ekonomicky aktívnych obyvateľov z okolitého regiónu. Saldo dochádzky je 71 tis. obyvateľov. Z mesta odchádza pracovať 5-7 tis. obyvateľov. Do Rakúska približne 2 tis. obyvateľov. Za štúdiom do stredných a vysokých škôl dochádza v priemere 45 tis. študentov. Spolu to predstavuje približne 120 - 125 tis. obyvateľov. Úhrnom denne dochádza do mesta 140-150 tis. obyvateľov. Ostatných 30 tis. obyvateľov je ubytovaných dočasne na rôznych podnikových ubytovniach, hoteloch, penziónoch, rekreačných zariadeniach a na súkromí.

Z hľadiska denne prítomného obyvateľstva pretrvávajú nový fenomén 90-ych rokov a to čiastočne evidované obyvateľstvo zo zahraničia, hlavne z bývalých republík ZSSR, Vietnamu, ale aj Blízkeho, stredného i ďalekého východu, Číny, Indie, Pakistanu, Afganistanu a zo štátov Balkánu. Celkový počet sa odhaduje v rozmedzí 5 -10 tis. osôb, ktorý závisí od sezónnych prác, ako i od migrácie do západných štátov. Špecifikum tvoria Vietnamci, ktorí sa zaoberajú sa prevažne obchodovaním na trhoviskách s cenovo výhodnými komoditami.

Prítomnosť zahraničných občanov je veľmi ťažko zistiteľná, pretože mnohí obyvatelia pracujú v metropole Slovenska načierno, bez pracovných povolení a nocujú u svojich zamestnávateľov, prípadne v neevidovaných ubytovniach alebo v objektoch bez akýchkoľvek hygienických zariadení, jedná sa hlavne o stavebných robotníkov. Stupeň mobility tohto typu obyvateľov je veľmi vysoký a prakticky nezistiteľný. Pre mnohých z nich je Bratislava prechodnou stanicou na ceste do vyspelých západných štátov.

4. Priestorové rozloženie obyvateľstva

Priestorové rozloženie obyvateľstva poukazuje na intenzitu demografických veličín v príslušnej mestskej časti, ktorá reprezentuje územnú zónu v jej stanovených hraniciach.

Obyvateľstvo podľa mestských častí

MČ	2004	2001	1996	1991	Výme ra	Hustota na km ² 2001	Hustota na km ² 1996	Hustot a na km ² 1991
Bratislava I	42 858	44 798	47 817	49 018	9,6	4 670	4 981	5 055
Staré Mesto	42 858	44 798	47 817	49 018	9,6	4 670	4 981	5 055
Bratislava II	108 316	108 139	112 956	112 419	92,5	1 170	1 221	1 215
Pod. Biskupice	19 860	19 749	20 586	21 087	42,5	465	484	498
Ružinov	69 657	70 004	73 847	73 131	39,7	1 763	1 860	1 857
Vrakuňa	18 799	18 386	18 523	18 201	10,3	1 785	1 798	1 763
Bratislava III	61 614	61 418	64 444	64 485	74,5	824	864	864

Nové Mesto	37 130	37 418	39 977	40 317	37,4	1 000	1 066	1 069
Rača	20 287	20 172	21 068	20 784	23,6	855	893	882
Vajnory	4 197	3 828	3 399	3 384	13,5	283	252	251
Bratislava IV	92 926	93 058	97 022	84 325	96,5	964	1 003	872
Devín	982	884	733	771	13,9	64	52	56
Devínska N. V.	15 399	15 502	16 652	15 223	24,3	638	685	626
Dúbravka	34 525	35 199	38 920	37 442	8,6	4 092	4 525	4 354
Karlova Ves	33 212	32 843	31 662	22 154	10,9	3 013	2 878	2 057
Lamač	6 410	6544	7 224	7 004	6,5	1 006	1 111	1 087
Záhor. Bystrica	2 398	2 086	1 827	1 731	32,3	65	56	54
Bratislava V	119 441	121 259	130 039	131 950	94,2	1 287	1 385	1 401
Čunovo	914	911	783	816	18,6	49	42	44
Jarovce	1 239	1 199	1 087	1 124	21,3	56	51	53
Rusovce	2 093	1 922	1 700	1 759	25,6	75	66	69
Petržalka	115 195	117 227	126 469	128 251	28,7	4 085	4 406	4 450
Spolu	425 155	428 672	452 781	442 197	367,3	1 167	1 233	1 206

3.1.3. Východiská demografického vývoja

1. Urbanistické ukazovatele a trendy demografického vývoja

Pri ÚPN sa vychádza zo základných demografických ukazovateľov a kritérií vystihujúcich komplexnosť údajov potrebných pre riešenie celej územnoplánovacej problematiky. Prognóza budúceho vývoja obyvateľstva mesta vychádza zo štrukturálnej demografickej základne mesta a jeho zázemia, z údajovej základne sledovanej štatistickými úradmi, z demografických príručiek, z vlastných prieskumov a rozborov, ako aj z metodických demografických príručiek.

Súčasný problémy demografickej štruktúry Bratislavy sú charakterizované špecifikami odrážajúcimi sa najmä :

- **v nepriaznivom vývoji populácie obyvateľstva predproduktívneho veku 0 - 14** v súčasnom období,
- **v priaznivom vývoji obyvateľstva ročníkov vstupujúcich do produktívneho veku**, ktorý sa odrazí v rozvoji demografického potenciálu,
- **v silnom zastúpení obyvateľstva v produktívnom veku** v obidvoch zložkách ženskej i mužskej populácie,
- **v raste poproduktívneho obyvateľstva** vstupujúceho do dôchodkového veku,
- **v poklesnutom prirodzenom prírastku** obyvateľstva z vlastných zdrojov,
- **v poklese obyvateľstva mesta aj z migračných zdrojov** spôsobených sťahovaním
- **vo výrazne zníženej sobášnosti** obyvateľov mesta, ako i v posune hranice sobášnosti z priemerného veku 21 na 29 rokov veku.

Z uvedených problémov je možné odvodiť tieto **trendy**:

- **demografický nárast z vlastného obyvateľstva možno očakávať v priebehu rokov 2005 - 2010**, kedy silnejšie ročníky, ktoré vstúpili z predproduktívneho do produktívneho veku, dosiahnu priemerný sobášny vek, v tomto období možno predpokladať postupné zvyšovanie rastu pôrodnosti a tým aj rastu obyvateľstva z vlastných zdrojov, čo sa už začalo prejavovať; **výraznejšie zvýšenú pôrodnosť však možno očakávať až po roku 2006**, kedy vstúpi do veku najvyššej rodivosti cca 40 tis. žien, čo sa prejaví v posune rastu obyvateľstva z vlastných zdrojov v priemere o 3 - 4 roky,
- **migračný prírastok obyvateľstva zo sťahovania** môže priaznivo ovplyvniť rast mesta, avšak za podmienky cenovo primeraných podmienok pre bývanie,
- z dlhodobého hľadiska **nastupuje proces starnutia** vlastného obyvateľstva z dôvodu prechodu silných populačných ročníkov do dôchodkového veku, čím sa postupne zmení priaznivá veková štruktúra produktívneho obyvateľstva v prospech obyvateľstva v poproduktívnom veku,
- z dlhodobého pohľadu je žiadúce **znižovať vekovú štruktúru** v prospech mladších vekových skupín, z dôvodu ekonomických i sociálnych súvislostí a to podporovaním bytovej výstavby pre mladé rodiny i ostatné obyvateľstvo mesta ako v málopodlažnej, tak i viacpodlažnej zástavbe,
- **obyvateľstvo mesta je však relatívne stále mladé** s možným predpokladom aktívnej reprodukcie,
- **priemerný vek obyvateľstva mesta sa bude postupne zvyšovať**, čo spôsobí zníženie počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva, čím sa vytvoria podmienky pre intenzívnejší nárast dochádzky za prácou z okolitých regiónov a zvýšený dopyt po prechodnom ubytovaní v zariadeniach penzijnového a hotelového typu,
- **vzdelanostná štruktúra**, ktorá predstavuje dynamický a perspektívny potenciál Bratislavy **bude narastať**, čo si vyžiada potrebu uvažovať s prípravou územia určeného pre rozvíjanie nových progresívnych podnikov a high tech centier vyžadujúcich si kvalifikovanú pracovnú silu,
- využitie potenciálu mladého predproduktívneho obyvateľstva, pripravujúceho sa na povolanie, umožní podporovať rozvoj vedeckovýskumnej základne ako aj zavádzanie nových špičkových výrobní,
- **trvalý nárast cenových domácností spôsobí zvýšený dopyt po nových bytoch**, čo sa odrazí v postupnom nedostatku bytov a v náraste dvoj až trojčlenných domácností bývajúcich v jednom byte,
- z dôvodu výrazne zníženej pôrodnosti v deväťdesiatych rokoch bude potrebné **podporiť migráciu mladého obyvateľstva** z okolitých regiónov do mesta prípravou územia na výstavbu bytov, a tak pokryť vytvárajúcu sa hrozivú demografickú priepasť v tejto vekovej štruktúre,
- **pre zvýšenie pôrodnosti** bude potrebné na úrovni mesta pripraviť také propopulačné opatrenia, ktoré umožnia podporiť rozvoj z vlastného obyvateľstva, hlavne sociálnymi a územno-technickými podmienkami.

2. Prognóza vývoja obyvateľstva

Prognóza vývoja sa odvíja od súčasného špecifického charakteru demografického vývoja, ktorý je daný predovšetkým doterajším a predpokladaným vývojom koeficientov pôrodnosti a úmrtnosti, resp. poklesom pôrodnosti pri relatívne stabilnej úmrtnosti v rozsahu 9 - 10%. Ďalej sa odvíja od migrácie obyvateľstva do mesta a to z možnosti prisťahovania a vysťahovania sa z mesta. Výrazne závisí od hospodárskych,

ekonomických a sociálnych podmienok v meste, ktoré ovplyvnia, či mladí ľudia nájdu uplatnenie, a tým zabezpečia dostatočnú reprodukciu vlastného obyvateľstva. V neposlednej miere závisí aj od možnosti prijatia mladého obyvateľstva z okolitých regiónov, vhodného z hľadiska udržania kvalitnej vekovej a vzdelanostnej štruktúry.

Tendencie k poklesu pôrodnosti sú od roku 1950, kedy sa pohyboval koeficient pôrodnosti v Bratislave okolo 23%, v osemdesiatych rokoch okolo 16% a v súčasnosti pod 10%. Úmrtnosť si zachováva tendenciu vyrovnanosti s miernym nárastom. Uvedené tendencie spôsobujú výraznú zmenu, ku ktorej dochádza vo vekovej skladbe obyvateľstva.

Za hlavný vplyv, ktorý bude mať na vývoj obyvateľstva, možno považovať starnutie obyvateľstva a zvyšovanie podielu vekových skupín nad 60 rokov na celkovom počte obyvateľstva, čo sa odráža aj v prognóze rastu obyvateľstva z vlastných zdrojov. Predpokladá sa, že tieto tendencie sa budú zosilňovať a budú vyvolávať celý rad sociálnych dôsledkov na území mesta. Odhaduje sa, že starnutie spôsobí zvýšený podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku, ktorý po roku 2030 na území mesta môže tvoriť viac ako 25%, t.j. štvrtinu vlastného obyvateľstva., resp poklesom pôrodnosti pri relatívne stabilnej úmrtnosti podiel v rozsahu 9 - 10%.

Uvedené tendencie boli premietnuté do navrhovaných prognóz vývoja obyvateľstva mesta, z ktorých vyplynuli varianty vývoja - pesimistický, stabilizovaný, a rozvojový. V definovaní uvedených variantov bol vyjadrený odhad možného vývoja obyvateľstva na základe súčasných znížených a dočasne utlmených demografických ukazovateľov. Jednotlivé demografické koeficienty, ktoré boli použité pre výpočet variantných prognóz, boli analyzované na základe možných vstupov, ovplyvnených budúcim sociálno-ekonomickým rozvojom na území mesta, v jeho regióne i v štáte. Varianty uvažovali so zastavením dlhodobého poklesu pôrodnosti a s jej postupným miernym vzrastom, líšia sa však tým, kedy tento bod nastane. Taktiež uvažovali s rastom strednej dĺžky života u oboch pohlaví, pričom rozdiel bol v tempe rastu. Vo vývoji migrácie sa ráta s rastom atraktivity Bratislavy pre prisťahovalcov jednak domácich, ale i zahraničných.

Uvedené prognózy uvažovali s rôznorodým vývojom obyvateľstva. **Pesimistický variant** uvažoval so znížením na úroveň 389,7 tis obyvateľov k roku 2030. V prípade, že sa nepripravia podmienky na zastavenie poklesu, uvažoval ešte s horším variantom na úroveň 375,8 tis. obyvateľov.

Stabilizovaný variant predpokladal minimálny rozvoj obyvateľstva. Prírastky obyvateľstva odhadoval v rozmedzí 0-1%. Saldo migrácie sa uvažovalo na úrovni 700 obyvateľov ročne. Tento variant prognózy uvažoval s veľmi miernym nárastom obyvateľov Bratislavy v počte 459,7 tisíc obyvateľov k roku 2030.

Rozvojový variant vychádzal z predpokladu vývoja mladého obyvateľstva, že jednotlivé kategórie budú predstavovať intenzívnejší rast. Uvažoval s nárastom na 540 tis. obyvateľov k návrhovému roku 2030. Tento variant bol prebratý aj do návrhu nového územného plánu mesta Bratislavy

3.1.4. Prognóza vývoja obyvateľov podľa návrhu územného plánu

1. Prognóza vývoja obyvateľov za celé mesto

Prognóza vývoja obyvateľov v návrhu riešenia ÚPN je odvodená od disponibilít riešeného územia, od predpokladaného územného rozvoja, od možného potenciálu zastavania územia, od schválených a navrhovaných smerov ďalšieho investičného

rozvoja územia. Najdôležitejším fenoménom, ktorý ovplyvňuje vývoj v Bratislave je, že obyvateľstvo mesta začína výraznejšie starnúť. V priebehu 30 rokov prejde do dôchodkového veku cca 200 tis. obyvateľov v produktívnom veku. Naproti tomu do produktívneho veku vstúpi pri optimálnych podmienkach len cca 90 tis. obyvateľov z predproduktívneho veku, čo znamená, že sa vytvorí saldo mínus 110 tis. ekonomicky aktívnych obyvateľov. Tieto tendencie sú premietnuté do prognózy vývoja do roku 2030.

Z hľadiska demografických ukazovateľov sa predpokladá, že pôrodnosť sa začne zvyšovať až po roku 2006 a bude postupne mierne rásť až po rok 2025 v súlade s dnešnými oddialenými trendmi sobášnosti, na ktoré majú výrazný vplyv sociálne opatrenia spoločnosti, dostatok bytov, ako i finančné a pracovné podmienky.

Prírastky obyvateľstva sa predpokladajú mierne vyššie, na úrovni v hrubých mierach 0-2% s tým, že na konci tretej dekády nastane postupný prechod do mínusových hodnôt. Trvalé prirodzené úbytky v mínusových hodnotách sa počítajú až po roku 2028. Vyšší variant predpokladal podstatne výraznejšiu migráciu. Saldo migrácie sa uvažuje v rozsahu od 2500 do 3500 obyvateľov ročne.

Z odhadu prognózy vyplýva, že vývoj počtu obyvateľov bude výraznejšie rásť pri predpokladanom priemernom raste o 3 750 obyvateľov ročne hlavne z migrácie.

Prognóza predpokladá podstatne vyššiu migráciu **z dôvodu značného odchodu produktívneho obyvateľstva do dôchodku, čo znamená že bude potrebné vytvoriť podmienky pre prisťahovaných z migrácie.**

Prognóza vývoja obyvateľstva do roku 2030 podľa disponibilít

	1996	2000	2002	2005	2010	2015	2020	2030
Narod.	3416	3400	3201	4960	5770	5710	5790	5680
Zomrelí	3958	4.089	3856	3840	4000	4320	4620	4920
Prirodz. prírast.	- 542	- 329	-655	1120	1770	1390	1170	760
				430410	439260	446210	452000	456050
Saldo migr.	777	-258	-390	1500	3000	3000	3000	3530
Celkový prírast.	235	-587	-1045	2620	4770	4390	4170	4290
Celkom	452288	447,8	427,0	440,5	464,4	486,4	507,3	550,2
Miera pôrod.	7,6	7,6	7,5	11,6	13,1	12,3	11,9	11,2
Miera úmrtn.	8,8	9,1	9,0	9,0	9,1	9,3	9,5	9,7

V prognóze je navrhovaná disponibilita územia pre 550,2 tis. obyvateľov k roku 2030. V priestorovom rozvoji sa počíta s prírastkom pre 125 tis. obyvateľov oproti dnešnému stavu. Navrhovaná disponibilita vychádza s rozvojového variantu k roku 2030.

Uvedená prognóza nepredstavuje maximálny strop zastavanosti a disponibilít územia. Maximálna únosnosť mesta sa pohybuje v rozmedzí 600 - 650 tis. obyvateľov v jeho dnešných hraniciach.

Prognóza vývoja obyvateľov Bratislavy podľa vekových skupín

Rok	Celkom	0-14	15-29	30-44	45-59	60 a viac
2000	447877	66558	107186	99355	101044	70472
2002	427049	60605	105849	91456	99447	70737
2005	440500	63200	95500	100400	102600	78800
2010	464400	68500	94200	99000	103000	99700
2015	486400	81700	80200	104000	95000	125500
2020	507300	86200	101500	85200	104000	130400
2025	520800	91700	107300	104700	88000	129100
2030	550200	98000	116700	114000	93300	131700
v %						
2000		14,9	23,9	22,2	22,6	15,7
2002		14,1	24,7	21,3	23,2	16,5
2005		14,3	21,7	22,8	23,3	17,9
2010		14,8	20,3	21,3	22,2	21,4
2015		16,8	16,5	21,4	19,5	25,8
2020		17,0	20,0	16,8	20,5	25,7
2025		17,6	20,6	20,1	16,9	24,8
2030		17,3	21,2	20,7	16,7	23,9

Prognóza vývoja obyvateľstva podľa jednotlivých skupín ukazuje postupný nárast obyvateľstva vo vekovej skupine predproduktívneho obyvateľstva a podstatne výraznejší nárast obyvateľstva vo vekovej skupine poproduktívneho obyvateľstva, kde sa očakáva až štvrtinový podiel zložky.

2. Prognóza vývoja obyvateľov za bratislavské mestské časti a okresy

Z hľadiska priestorového členenia je prognóza vývoja obyvateľov spodrobnejšia pre jednotlivé bratislavské mestské časti a okresy. V tejto prognóze je možné vidieť základné územné rozdiely v navrhovanom rozvoji a to podľa prírastkov obyvateľstva.

Prognóza obyvateľstva podľa mestských častí a okresov

MČ - okres	1991	2001	2004	2030
I	49 018	44 798	42 858	60 300
Staré Mesto	49 018	44 798	42 858	60 300
II	112 419	108 139	108 316	125 800
Pod.Biskupice	21 087	19 749	19 860	21 100
Ružinov	73 131	70 004	69 657	84 700
Vrakuňa	18 201	18 386	18 799	20 000
III	64 485	61 418	61 614	82 900
Nové Mesto	40 317	37 418	37 130	48 200

Rača	20 784	20 172	20 287	27 400
Vajnory	3 384	3 828	4 197	7 300
IV	84 325	93 058	92 926	123 100
Devín	771	884	982	2 500
Devínska Nová Ves	15 223	15 502	15 399	33 600
Dúbravka	37 442	35 199	34 525	34 900
Karl. Ves	22 154	32 843	33 212	33 800
Lamač	7 004	6 544	6 410	8 300
Záhorská Bystrica	1 731	2 086	2 398	10 500
V	131 950	121 259	119 441	158 100
Čunovo	816	911	914	2 100
Jarovce	1 124	1 199	1 239	12 350
Rusovce	1 759	1 922	2 093	4 100
Petržalka	128 251	117 227	115 195	139 550
spolu	442 197	428 672	425 155	550 200

V prognóze najvyšší prírastok dosahuje V. okres, nasleduje IV. okres a potom III. okres. Najnižšie prírastky dosahuje I. okres.

Prírastky obyvateľstva podľa okresov

Okres	Počet obyvateľov
Bratislava I	117 442
Bratislava II	17 484
Bratislava III	21 286
Bratislava IV	30 174
Bratislava V	38 659
Mesto spolu	125 045

V tabuľke sa uvádzajú rozdiely riešenia v potenciálnych prírastkoch obyvateľstva podľa disponibility územia za jednotlivé okresy.

Z hľadiska demografických prírastkov sa najväčší prírastok očakáva v mestskej časti Petržalka, Devínska Nová Ves a Staré Mesto, nasleduje Ružinov, Jarovce, Nové Mesto a Záhorská Bystrica.

Prírastky a úbytky obyvateľov v mestských častiach 2004-2030

Mestská časť	Obyvateľstvo
Staré Mesto	17 442
Podunajské Biskupice	1 240
Ružinov	15 043

Vrakuňa	1 201
Nové Mesto	11 070
Rača	7 113
Vajnory	3 103
Devín	1 518
Devínska Nová Ves	18 201
Dúbravka	375
Karlova Ves	588
Lamač	1 890
Záhorská Bystrica	8 102
Čunovo	1 186
Jarovce	11 111
Rusovce	2 007
Petržalka	24 355

3. Prognóza vývoja prechodne bývajúcich obyvateľov za okresy

Pre potreby dimenzovania špecifických druhov občianskej vybavenosti, nárokov na dopravné systémy a technickú infraštruktúru bola spracovaná prognóza vývoja prechodne bývajúcich obyvateľov pre ÚPN. Táto prognóza predstavuje podrobné priestorové rozloženie v jednotlivých súčasných i navrhovaných ubytovacích zariadeniach pre prechodne bývajúcich ako sú penzióny, slobodárne, zamestnanecké ubytovne, podnikové hotely, školské internáty pre študentov, domovy mládeže a vysokoškolské internáty.

Prechodne bývajúce obyvateľstvo za okresy, potenciál k r. 2020 a 2030 -

Okres	Obyv.	Prechod ubyt.	Z toho: školské intern., DM a VŠI	Obyv.	Prechod ubyt.	Z toho: školské intern., DM a VŠI	Obyv.	Prechod ubyt.	Z toho školské intern., DM a VŠI
Rok	2001	2001	2001	2020	2020	2020	2030	2030	2030
Bratislava I	44798	15 720	7 900	58 800	17 400	5 039	59 600	17 800	5 039
Bratislava II	108139	21 920	500	120 900	22 700	776	126 500	23 200	936
Bratislava III	61418	17 960	3 275	76 000	17 800	3 423	82 300	18 500	3 423
Bratislava IV	93 058	19 500	10 386	105 900	23 200	12 190	119 700	25 100	13 190
Bratislava V	121259	10 850	1 314	145 700	14 400	2 566	151 800	15 800	2 766
Mesto	428 672	85 950	23 375	507 300	95 500	23 994	539 900	100 400	25 354

4. Prognóza vývoja cenových domácností

Prognóza vývoja cenových domácností bola spracovaná na základe súčasných trendov vývoja tejto demografickej kategórie. Uvádza sa pre zdôvodnenie požiadaviek na výpočet potreby bytov a ich novej veľkosti štruktúry.

Štruktúra cenových domácností

Štruktúra cenových domácností dosahuje v poslednom období značne meniaci sa charakter z hľadiska veľkosti a zloženia. Narastá počet neúplných rodinných domácností a jednotlivcov. Uvedené trendy sa premietli aj do prognózy rozvoja. V prognóze sa vychádza z predpokladu, že sa bude počet členov cenových domácností postupne znižovať z úrovne 2,34 na 2,19 členov tvoriacich domácnosť v roku 2030. Projekcia cenových domácností je odvodená od demografickej prognózy vývoja obyvateľstva.

Prognóza vývoja cenových domácností

	2001	2005	2010	2015	2020	2030
priemerný počet členov CD	2,34	2,32	2,29	2,25	2,22	2,21
	189 085	189 700	201 500	213 800	228 500	248 100

Požiadavky na veľkosť bytov sa odvíjajú od prognózy vývoja cenových domácností členenej podľa počtu členov.

Prognóza vývoja CD podľa počtu členov

Prognóza CD podľa počtu členov bola spracovaná na základe potrieb pre výpočet návrhu veľkosti bytových jednotiek a vychádzala z predpokladov doterajšieho vývoja.

Vývoj CD do roku 2030

	2000	2005	2010	2015	2020	2030
1 - členná	69 405	69 200	72 900	76 700	81 300	87 500
	36,7	36,5	36,2	35,9	35,6	35,3
2 - členná	47 860	47 800	50 600	53 400	56 900	61 500
	25,3	25,2	25,1	25,0	24,9	24,8
3 - členná	34 080	34 500	37 300	40 300	43 700	48 200
	18,0	18,2	18,5	18,8	19,1	19,4
4 - členná	30 256	30 700	33 000	35 500	38 400	42 200
	16,0	16,2	16,4	16,6	16,8	17,0
5 a viac	7 484	7 500	7 700	7 900	8 200	8 700
	4,0	3,9	3,8	3,7	3,6	3,5
Celkom	189 085	189 700	201 500	213 800	228 500	248 100

V návrhu sa predpokladá mierny nárast trojčlenných a štvorčlenných domácností, s poklesom domácností jednotlivcov a miernym poklesom 2 a 5 členných domácností. Tieto predpokladané tendencie vyvolávajú potrebu väčších štandardných i nadštandardných bytov, s výraznými požiadavkami na kvalitu bývania a životného prostredia. V tejto prognóze sa predpokladá zvyšujúcu sa úroveň životných, ekonomických a hospodárskych podmienok v meste, čo umožní rozvoj demografickej základne hlavne mladého obyvateľstva.

5. Prognóza denne prítomného obyvateľstva

Vzhľadom k tomu, že na území mesta sa nachádza podstatne viac obyvateľstva, ktoré zaťažuje všetky zariadenia občianskej vybavenosti i komunikačné a inžinierske siete okrem vlastného trvalo bývajúcего obyvateľstva bola vypracovaná prognóza

predpokladaného vývoja prítomného obyvateľstva.

V súčasnosti vychádzame z prepočtov a odhadov, že na území mesta je cca 180 - 210 tis. obyvateľov dočasne denne prítomného obyvateľstva v závislosti od ročných období. Pohyb kulminuje v rámci sezónnych prác, významných podujatí, ročných období a pohybuje sa v rozsahu 5 – 8% t.j. o 30 až 35 tis. obyvateľov smerom hore.

V prognóze sa uvažuje, že podiel prítomného obyvateľstva v pomere k trvalo bývajúcemu sa nebude výrazne zvyšovať a bude oscilovať na úrovni dnešného podielu v rozsahu 40-50% vrátane návštevníkov mesta. To znamená, že v návrhovom období k roku 2030 sa predpokladá celkový počet v rozsahu 770 až 820 tis. denne prítomných obyvateľov, s čím sa uvažuje pri záťaži jednotlivých mestských funkcií.

Prognóza vývoja denne prítomného obyvateľstva

	2001	2004	2030
Trvalo bývajúce	428 672	425 155	550 200
denne prítomné	180 000-210 000	180 000-215 000	220 000-270 000
Spolu prítomné	608 700-639 000	605 000-640 000	770 000-820 000

6. Základné nástroje populačnej a demografickej politiky mesta

Základné nástroje populačnej politiky mesta spočívajú v regulovaní vývoja obyvateľstva - prírastku resp. úbytku obyvateľstva. Reguláciu je možné uskutočňovať sociálnou a investičnou politikou v prospech vlastného obyvateľstva. Avšak negatívne dôsledky spojené hlavne so zníženým prirodzeným ako i mechanickým prírastkom je nutné ovplyvňovať aj inými druhmi nástrojov populačnej politiky medzi ktoré patria:

- usmerňovaná bytová výstavba,
- príprava pozemkov na bytovú výstavbu,
- umožnenie získania lacných stavebných pozemkov určených na bývanie,
- podpora a realizácia výstavby sociálnych a malometrážnych bytov pre mladé rodiny a pre obyvateľov v dôchodkovom veku,
- podpora v zabezpečovaní opatery detí v predškolskom veku v zariadeniach určených pre túto činnosť,
- zákonné opatrenia na možnosť získania podpôr pre existenciu mladej rodiny,
- systém využívania podporných fondov určených pre pronatálnu politiku mesta,
- legislatívna podpora pre odovzdanie kompetencií zo štátnej správy samosprávam miest a obcí, určených na podporu pôrodnosti a rozvoja mladej rodiny,
- podpora rozvoja nových a spoločensky účelových pracovných miest,
- podpora migračných trendov do mesta umožnením dočasného bývania v rôznych penziónoch, internátoch a pod.

3.2. ZÁKLADNÉ SOCIÁLNE A EKONOMICKÉ PREDPOKLADY ROZVOJA

Územný plán rieši základné otázky racionálneho rozvoja mestskej ekonomiky z pohľadu rozvoja výrobných síl a ekonomického využitia zdrojov pracovných síl. Územný plán predpokladá, že rozvoj výrobných síl sa bude opierať o kvalitu, štruktúru i územné rozmiestnenie zdrojov pracovných síl a pracovné sily sa budú prispôsobovať potrebám efektívneho rozvoja výrobných síl.

Cieľom návrhu riešenia územného plánu je vytvoriť čo najpriaznivejšie podmienky rozvoja

trhu práce pri dodržiavaní zásad efektívnosti rozvoja mesta tak, aby bola zabezpečená zamestnanosť predstavujúca optimálne ekonomické využitie zdrojov pracovných síl a ich kvalifikovanosť.

Za rozhodujúce sa považujú vzájomné väzby medzi demografickým vývojom, bilanciou pracovných síl, potrebou bytov a potrebou základných druhov občianskej vybavenosti.

Z týchto dôvodov je venovaná mimoriadna pozornosť vývoju zamestnanosti a tvorbe nových pracovných príležitostí v hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave, pretože mesto so svojou širokou ponukou pracovných možností je výrazne atakované nielen obyvateľstvom z okolitých i vzdialenejších regiónov Slovenska, ale i z menej rozvinutých štátov východnej a juhovýchodnej Európy.

3.2.1. Predchádzajúci vývoj zamestnanosti a súčasný stav

1. Vývoj zamestnanosti

Existujúca štruktúra ekonomických aktivít v Bratislave je výsledkom dlhodobého vývoja v rozmiestňovaní jednotiek výrobných i nevýrobných činností. Výhodná geografická poloha, prírodné podmienky a zdroje pracovných síl umožnili založenie rôznych výrobných i nevýrobných činností, čo sa odrazilo aj na pozitívnom vývoji zamestnanosti.

Zamestnanosť obyvateľov mesta Bratislavy dynamicky rástla nepretržite od polovice minulého storočia, s výnimkou niekoľko krátkych medzivojnových období a bola úzko spojená s rastom obyvateľstva. Rast zamestnanosti v meste bol trojnásobne intenzívnejší ako rast zamestnanosti na Slovensku.

Rozsiahly rast zamestnanosti v meste nastal v povojnovom období po roku 1950 až do 90-tych rokov, spojený s výraznou investičnou činnosťou v oblasti výstavby priemyselných podnikov celoštátneho významu, občianskej vybavenosti, služieb a hlavne bytov. Od roku 1960 sa rast zamestnanosti takmer zdvojnásobil. Za posledných desať rokov sa v zamestnanosti mesta výrazne prejavila transformácia a reštrukturalizácia hospodárskych odvetví, čo malo za následok kolísanie v celkovom počte pracovných miest, ale tiež i zmenu štruktúry vykazovania zamestnanosti.

Vývoj zamestnanosti (podniková metóda) v porovnaní s vývojom obyvateľstva

Rok	Bratislava	Index rastu	Slovensko	Index rastu	Zamestnanosť	Index rastu
1961	260 962	1,00	4 191 977	1,00	170 900	1,00
1965	271 534	1,04	4 373 595	1,04	192 900	1,13
1970	305 932	1,17	4 537 290	1,08	218 911	1,28
1975	340 939	1,30	4 739 301	1,13	252 532	1,48
1980	381 186	1,46	4 991 168	1,19	266 700	1,56
1985	417 103	1,60	5 161 789	1,23	285 013	1,67
1991	442 197	1,69	5 274 335	1,26	295 625	1,73
1995	452 053	1,73	5 363 676	1,27	306 235	1,79
1996	452 288	1,73	5 378 900	1,28	325 525	1,90
1997	451 395	1,73	5 383 500	1,29	349 072	2,04
1998	449 547	1,72	5 393 382	1,29	349 351	2,04

1999	448 292	1,72	5 398 657	1,29	346 897	2,03
2000	447 877	6,68	5 400 679	2,17	341 191	2,0
2001	428 608	6,40	5 379 780	2,17	338 523	1,98
2002	427 049	6,37	5 379 161	2,17	335 178	1,96
2003	425 533	6,35	5 380 053	2,17	320 751	1,87
2004	425 155	6,30	5 384 822	2,17	311 338	1,82

Za posledných 38 rokov od roku 1960 počet obyvateľov Bratislavy vzrástol 1,7 krát, Slovenska len 1,3 krát, ale zamestnanosť narástla dvojnásobne.

2. Organizačná štruktúra

K roku 2004 bolo na území mesta evidovaných 26 121 právnických subjektov, čo predstavovalo oproti roku 1995, keď pôsobilo na území mesta 16 084 subjektov, nárast o 10 037 subjektov t.j. 38,4%. V roku 2002 bolo na území mesta evidovaných 21 224 právnických subjektov, za 2 roky predstavuje nárast o 4 897 subjektov. Oproti roku 1990 predstavuje nárast desaťnásobok. Oproti roku 2000 je to nárast o 2 274 subjektov t.j. 9,6%, čo značí že na území mesta neustále prebieha značná dynamika pohybu a transformácia jednotlivých subjektov.

Štruktúra organizačných subjektov

rok	organi zácie	súkr. subj.	štát. podn.	zahr ničné	obcho dné	VOS	koma ndit.	s.r.o.	a.s.	druž stvá	fyzic.o soby
2004	26 121	20 144	13	571	18 692	131	72	16 745	1 744	199	45 297
2002	21 224	16 038	14	513	14 818	126	54	13 087	1 551	202	37 517
2001	22 282	17 584	15	626	16 117	161	55	14 266	1 635	225	42 603
2000	23 847	18 980	23	484	17 281	206	57	15 355	1 663	291	54 379
1999	20 130	19 477	19	420	14 854	172	50	13 154	1 388	237	40 945
1998	24 718	17 560	80	548	18 516	292	64	16 448	1 712	331	43 976
1997	24 439	17 128	117	526	17 558	317	58	15 753	1 430	375	51 959
1996	19 163	9 199	122	477	13 719	268	47	12 278	1 126	288	42 055
1995	15 322	7 239	155	406	11 189	248	26	10 035	880	272	43 275

Podľa právnych foriem v roku 2004 pôsobilo 20 144 súkromných podnikov, v roku 2002 16 038, čo je oproti roku 1999, kedy v meste pôsobilo 19,477, nárast o 667 súkromných organizačných subjektov. Oproti r.1995 je to však nárast o 12,905. V roku 2004 bolo už len 13 štátnych podnikov, čo je oproti roku 1999 pokles o 6 štátnych podnikov. Zahraničných právnických subjektov bolo 571, čo je nárast oproti roku 1999 o 151 podnikov. Obchodných spoločností bolo 18 692, spol. s ručením obmedzeným 16 745. Akciových spoločností bolo 17 44 a družstevných 199. Fyzických osôb celkom bolo 45 297. Samostatne hospodáriacich roľníkov bolo 156, čo je pokles o 47 oproti roku 1999, kedy bolo 203. Slobodné povolanie malo 2 223 osôb, čo je naopak zasa nárast o 717 t.j. o 47%, kedy bolo 1506.

3. Ukazovatele zamestnanosti podľa kategórií

Sektorová štruktúra

Sektorová štruktúra poukazuje na využitie pracovných zdrojov mesta z hľadiska členenia

podľa efektívnosti skladby hospodárstva mesta. Poznanie umožňuje formovať štruktúru sektorov v dlhodobom plánovaní a rozvíjaní vlastných zdrojov, ako aj v orientácii usmerňovania vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva.

Z hľadiska skladby jednotlivých sektorov podľa územnej metódy je v súčasnosti najvýznamnejším tretí sektor so 79,5% podielom (v roku 2002 bol len 73,7% podiel), druhý sektor predstavuje 20,1% (v roku 2002 mal 25,3% podiel), prvý sektor nepredstavuje takmer žiadny význam, keď jeho podiel činí 0,4%. Podľa územnej metódy je na území mesta zamestnaných 314 057 pracovníkov.

Podľa podnikovej metódy bolo v roku 2004 zamestnaných 311 338 pracovníkov, z toho v I. sektore bolo 1026, v II sektore 70486 a v treťom sektore 239 826 pracovníkov. V roku 2001 bolo zamestnaných 338 523 pracovníkov, z toho v prvom sektore 1 186, v druhom 85 230 a v treťom 252 107 pracovníkov. V roku 1999 bolo zamestnaných 346 847 pracovníkov, z toho v I. sektore bolo 3327, v II sektore 87679 a v treťom sektore 255841 pracovníkov. Podniková metóda zahŕňa všetky zamestnancov pracujúcich v meste, ako aj v pobočkách a pracoviskách mimo územia mesta.

Pracovné príležitosti podľa sektorov (územná metóda)

Rok	celkom	I. sektor	%	II. sektor	%	III. sektor	%
1961	170 900	1 795	1.1	87 789	51,3	81 316	47,6
1965	183 887	2 073	1,1	88 457	48,1	93 357	50,8
1970	218 911	4 456	2,0	95 822	43,8	118 631	54,2
1975	241 237	4 341	1,8	96 635	40,1	140 261	58,1
1980	266 700	4 744	1,8	98 036	36,7	163 920	61,5
1985	285 013	4 753	1,7	102 947	36,1	177 313	62,2
1990	297 100	5 393	2,1	102 387	34,5	189 329	63,7
1995	306 235	1 833	0,6	72 298	23,6	232 104	75,8
1997	317 782	1 910	0,6	75 173	23,6	240 699	75,8
1998	307 258	1 762	0,6	73 340	23,8	232 156	75,6
1999	299 056	1 440	0,5	66 315	22,2	231 301	77,3
2000	305 107	1 253	0,4	66 799	21,9	237 055	77,7
2001	310 015	1 405	0,5	68 283	22,0	240 327	77,5
2002	304 065	1 449	0,5	65 071	21,4	237 545	78,1
2003	301 497	1 331	0,5	62 504	20,7	237 662	78,8
2004	314 057	1 374	0,4	63 088	20,1	249 595	79,5

Územná metóda zahŕňa zamestnancov pracujúcich na území mesta.

Odvetvová štruktúra

Odvetvová štruktúra predstavuje základný pohľad na hospodársku štruktúru Bratislavy. Vychádza zo sledovania výkazov podľa evidenčných a prepočítaných bilančných stavov ako i podľa členenia na hlavné a vedľajšie zamestnanie. Odvetvová štruktúra v Bratislave je charakterizovaná značne rozsiahlou polyfunkčnou štruktúrou so zastúpením takmer všetkých výrobných i nevýrobných odvetví hospodárstva štátu.

V odvetvovej štruktúre prevládajú v súčasnosti obchodné služby, výskum a vývoj s 18,6%

podielom. Druhým odvetvím sú obchodné a obslužné činnosti s 18,5% podielom, tretím je priemysel so 14,5% podielom, štvrtým odvetvím je doprava, pošty a telekomunikácie s 9,6%, piate školstvo má 7,1% podiel. Stavebníctvo je až na šiestom mieste s 5,5% zastúpením.

Trh práce podľa odvetví

Odvetvie	2002	%	2004	%
Pôdohosp., rybolov	1 449	0,5	1 374	0,4
Priemysel	47 317	15,6	45 636	14,5
Stavebníctvo	17 754	5,9	17 452	5,5
Obchod	64 120	21,1	57 950	18,5
Hotely, reštaurácie	6 501	2,1	7 836	2,5
Doprava, pošta, telekom.	28 098	9,3	30 110	9,6
Peňažníctvo, poisťovníctvo	14 737	4,8	16 670	5,3
Obchod. služby, výskum	51 733	17,0	58 455	18,6
Verejná správa	17 429	5,7	20 582	6,6
Školstvo	21 410	7,0	22 340	7,1
Zdravotníctvo, sociálne st.	16 711	5,5	17 786	5,7
Ostatné verejné služby	16 806	5,5	17 846	5,7
Spolu	304 065	100	314 057	100

5. Zamestnanosť z hľadiska regionálnych väzieb

Pre vymedzenie trhu práce v Bratislave je potrebné vychádzať zo širších interregionálnych vzťahov, nakoľko dopyt a ponuka práce vo významnej miere presahuje hranicu mesta. Pri jeho vymedzení je možné použiť za základné kritériá príťažlivosť a dosah centra z hľadiska zamestnanosti vo vzťahu k vlastnému obyvateľstvu a príťažlivosť a spádovitosť celomestskej a nadmestskej vybavenosti a služieb centra, za ktorým dochádzajú obyvatelia sídiel zo zázemia.

V prvom kritériu je dôležitým ukazovateľom dostatok pracovných príležitostí z hľadiska profesijných a zárobkových možností, kde príťažlivosť, dosah a sila sa prejavuje v schopnosti zapojiť do pracovného procesu čo najviac pracovných zdrojov z vlastného územia s presahujúcou ponukou pracovných možností aj pre obyvateľstvo z okolitých sídiel v závislosti od ich sily. V regióne je dosah pôsobenia Bratislavy vyjadrený vzťahom počtu pracovných príležitostí a počtom obyvateľov vo vzťahu k dosahu pôsobenia jednotlivých okolitých okresných centier v rámci kraja, ako i pôsobením vzdialenejších krajských sídiel Trnavy a Nitry. V poslednom období stále väčší význam majú väzby na Viedenský priestor, najmä po vstupe Slovenska do EÚ.

V druhom kritériu sa vyjadruje pôsobenie, sila a príťažlivosť celomestskej a nadmestskej vybavenosti a služieb nadmestského významu z hľadiska dochádzky z okolitých sídiel, na základe ktorých sa vymedzuje spádovitosť jednotlivých sídiel.

Trh práce z hľadiska regionálnych väzieb predstavuje jeden z dôležitých ukazovateľov ekonomickej úrovne mesta a jeho postavenia v okolitom zázemí. Centralita Bratislavy je výsledkom všetkých socio-ekonomických zložiek, ktoré vplyvajú na zamestnanosť a jej intenzitu. Väzby a vzťahy mesta k okolitému územiu pôsobia do určitej vzdialenosti od samotného mesta, čím vytvárajú územie určitej veľkosti, v ktorej má ústredné postavenie

a tvorí jadro regiónu. Hodnotenie vplyvu mesta závisí na zvolených kritériách a názory na jeho veľkosť sa rôznia, čo sa prejavuje aj v pomenovaní jednotlivých území ako mestský región, metropolitné územie, metropolitný región, aglomerácia, konurbácia a pod.

Bratislava z hľadiska tohto členenia sa hodnotí ako **metropola** a jej zázemie ako **metropolitný región**. V rámci tejto metropoly je vykazovaná :

- aglomerácia väčších i menších miest závislých na jadre,
- koncentrácia ekonomických, sociálnych, kultúrnych a administratívnych činností,
- vysoká hustota a rast obyvateľstva zoberajúca sa hlavne nepoľnohospodárskymi činnosťami,
- špecializované aktivity v centre / napr. finančníctvo, bankovníctvo, informačné služby a technológie a pod./,
- dominantné postavenie centra v kultúrnom, spoločenskom a ekonomickom živote regiónu,
- koncentrácia dopravných spojov národného a medzinárodného významu,
- prísťahovalectvo z iných oblastí,
- zvýšené požiadavky na služby, vybavenosť, prácu a bývanie.

Pre vymedzenie regiónu trhu práce Bratislavy sa použili za základné kritériá príťažlivosť a dosah centra z hľadiska zamestnanosti vo vzťahu k vlastnému obyvateľstvu a príťažlivosť a spádovitosť nadmestskej vybavenosti a služieb centra, za ktorým dochádzajú obyvatelia sídiel zo zázemia.

V rámci regiónu Bratislavy sa výrazne vymedzujú tri okruhy dochádzkových vzdialeností v závislosti od sily stupňa dochádzkovej izochrony a dnes predstavujú 3 pásma v časových izochronách 15, 30 a 45 minút. Polovica dochádzajúcich z dennej dochádzky pochádza z prvej zóny, 25 % z druhej zóny, 15% z tretej zóny a 10% zo vzdialenejších pásiem.

6. Koncentrácia zamestnanosti v meste vo vzťahu k jeho aglomerácii

Koncentrácia pracovných príležitostí v Bratislave predstavuje zdroj pracovných príležitostí nielen pre obyvateľov samotného mesta, ale aj pre niekoľko desiatitisíc pracovníkov z iných sídiel. Zo vzťahu pracovné príležitosti a pracovné sily vznikajú väzby, ktoré zasahujú rôzne veľké územia okolo Bratislavy ako centra pracovných príležitostí. Toto územie predstavuje bratislavská metropolitná aglomerácia. Mesto z hľadiska zamestnanosti poskytuje značné pracovné možnosti pre obyvateľov zázemia, čo však na druhej strane spôsobuje značnú záťaž na dopravnú infraštruktúru, pretože dochádzka za zamestnaním je v časovo dostupnej izochrone značná.

Koncentrácia pracovných príležitostí v Bratislave je vyjadrená indexom intenzity zamestnanosti, ktorá predstavuje podiel pracovných príležitostí v prepočte na 100 obyvateľov. V roku 2004 rozdiel medzi ekon. aktivitou a intenzitou predstavoval 15,6%. V roku 2001 rozdiel medzi ekon. aktivitou a intenzitou predstavoval 15,5%. V roku 1999 rozdiel medzi ekon. aktivitou a intenzitou bol 22,3%, čo značí že za prácou do mesta prichádza denne okolo 100 až 120 tis. pracovníkov, v závislosti od sezónnych prác.

Intenzita zamestnanosti v %

	1961	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1999	2001	2004
Intenzita	65,5	71,6	74,1	70,0	68,3	66,9	68,0	77,3	71,2	71,7
rozdiel + -		+ 0,5	+ 2,5	- 4,1	- 1,7	- 1,4	+ 1,1	-1,6	-6,1	+0,5

Ekonomicky aktiv.	52,2	52,2	59,4	55,7	50,8	53,3	52,8	55,0	55,7	56,1
Intenzita/EA	13,3	19,4	14,7	14,3	17,5	13,6	15,2	22,3	15,5	15,6

7. Priestorová štruktúra

Priestorová štruktúra v Bratislave je charakterizovaná v zmysle zákona o územnosprávnom členení z roku 1995 podľa štátosprávnych okresov a v zmysle zákona o Bratislave z roku 1991 podľa samosprávneho členenia na mestské časti. Zamestnanosť podľa priestorovej štruktúry je uvedená v členení na okresy a mestské časti.

Zamestnanosť v okresoch podľa organizačných subjektov - podniková metóda

Okres /Rok	2004	2003	2002	1999	1996
Bratislava I	132 990	150 576	165 205	167 194	172 749
Bratislava II	94 160	90 403	92 660	99 799	98 449
Bratislava III	42 364	39 638	41 304	43 675	46 466
Bratislava IV	25 074	24 133	23 457	21 435	18 669
Bratislava V	16 750	16 000	16 767	14 744	13 637
Mesto spolu	311 338	320 751	339 393	346 847	349 970

Z tabuľky podľa podnikovej metódy vyplýva, že najviac vykazujúcich zamestnancov je v I. okrese so 42,7%, v roku 1999 bolo 48,2% a II. okrese s 29%, keď v roku 1999 bol 28,8% podiel. Spolu poskytujú 227 150 t.j.73%, v roku 2002 bolo 257 865 pracovných príležitostí t.j.76% z celkového počtu na území Bratislavy. V roku 1999 poskytovali 266 993 prac. príležitostí, o 1% viac ako v roku 2002 a o 4% viac ako v roku 2004. V ostatných troch okresoch podľa tejto štruktúry pracuje len 27% t.j. 84 188 pracovníkov, v roku 2002 bolo 24%. Tento nepomer poukazuje na absolútne nepriaznivo rozloženie priestorovú štruktúru, kde koncentrácia spôsobuje vysoký pohyb za prácou, pretože v okresoch I a II býva len 151 174 obyvateľov čo predstavuje 35,6% obyvateľov, v roku 2002 bývalo 152 937 obyvateľov pri 35,7% podiele a v roku 1999 bývalo v týchto dvoch okresoch 157 872 obyvateľov s 35,2% podielom.

Ekonomická aktivita predstavuje 72,3 tis. obyvateľov a v roku 2002 bola 73,1 tis. obyvateľov, čo značí, že do uvedených okresov dochádzalo v roku 2004 154,8 tis. pracovníkov denne a v roku 2002 dochádzalo 184,7 tis. pracovníkov denne. V roku 1999 predstavovala ekonomická aktivita obidvoch okresov 86,1 tis. obyvateľov a dochádzalo v rámci mesta 181 tis. pracovníkov. Uvedené ukazovatele poukazujú na postupné zmierňovanie rozdielov v dochádzke medzi okresmi. Ak sa vezme do úvahy, že cca 80 tis. pracovníkov dochádza z Bratislavského regiónu mimo územia mesta, tak vnútromestská dochádzka predstavuje 100 tis. obyvateľov denne.

Zamestnanosť v okresoch podľa organizačných subjektov – územná metóda

Okres /Rok	2004	%	2003	%
Bratislava I	74 333	23,7	71 992	23,9
Bratislava II	88 687	28,2	81 567	27,1
Bratislava III	65 348	20,8	63 398	21,0
Bratislava IV	42 704	13,6	40 952	13,6

Bratislava V	42 985	13,7	43 588	14,4
Mesto spolu	314 057	100	301 497	100

Z tabuľky podľa územnej metódy vyplýva, že najviac vykazujúcich zamestnancov je v II. okrese s 28,2% , I. okrese so 23,7% a v III. okrese s20,8% podielom. Spolu poskytujú 228 368 pracovných príležitostí t.j.72,7% z celkového počtu na území Bratislavy. V ostatných dvoch juhozápadných okresoch bolo podľa územnej metódy 85 689 pracovníkov, čo spolu predstavovalo 27,3% podiel. Podľa tejto štatistickej metódy je územné rozloženie trhu práce priaznivejšie oproti metóde sledovania podľa podnikovej metódy. Štatistická ročenka Bratislavy za rok 2004 však neuvádza príčiny tak vysokých rozdielov.

8. Nezamestnanosť

Vzniknuté trhové mechanizmy po roku 1990, zmena vlastníckych vzťahov, transformácia, reštrukturalizácia a privatizácia ovplyvnili trh práce a kapitálu v SR výrazne aj vznikom nezamestnanosti, na území hlavného mesta SR Bratislavy aj nezamestnanosti charakteru voľných štruktúrovných rezerv.

Nezamestnanosť v Bratislave od roku 1990 výraznejšie vzrástla, hlavne v dôsledku reštrukturalizácie v podnikoch, ale i vstupu mladých ročníkov do produktívneho veku. Vývoj nezamestnanosti postupne poklesol a od 1993 si udržiava relatívne ustálenú rovnováhu v rozmedzí 8 - 11 tisíc nezamestnaných.

Vývoj nezamestnanosti

Rok	Nezamestnaní	z toho ženy	Miera nezamestnanosti
1990	2 531	1 416	0,89
1991.	19 512	11 534	6,53
1992	10 883	6 359	3,81
1993	13 510	7 808	4,50
1994	11 594	6 826	5,01
1995	10 780	6 475	4,66
1996	9 731	5 673	4,11
1997	8 743	5 180	4,11
1998	10 656	6 098	4,37
1999	15 335	8 075	5,82
2000	13 616	7 362	5,04
2001	11 946	6 275	4,32
2002	10 380	5 586	4,01
2003	8 308	4 552	3,21
2004	7 715	4 285	3,16

V roku 2004 bolo v evidencii 7 715 uchádzačov o prácu, z toho 4 285 žien t.j.55,5%. V roku 2002 bolo v evidencii 10 380 uchádzačov o prácu, z toho 5 586 žien t.j.54,2%, čo predstavujú pokles o 2 665 za dva roky. Miera nezamestnanosti poklesla na 3,16, kým v roku 2002 bola 4%. Z nezamestnaných absolventov škôl 13,9% (1075) prevládajú absolventi SOŠ s maturitou so 4,7%, stredných odborných učilíšť s maturitou s 2,9% a absolventi VŠ tiež s 2,9%. Robotníkov je nezamestnaných 18,3%, ostatných bez zaradenia 67,8%. Počet uchádzačov o zamestnanie predstavoval 4 974.

V roku 2003 bolo 2 024 voľných pracovných miest, v roku 2002 bolo 2 862, v roku 1999 len 912 miest. Hmotné zabezpečenie poberalo v roku 2003 celkom 3 824 nezamestnaných t.j. 49,6%, v roku 2002 celkom 3 575 nezamestnaných t.j. 27,5%. V roku 1999 to bolo 6 158 t.j. 66,6%. Nezamestnaných absolventov bolo v roku 2002 celkom 1 195 mladistvých a v roku 1999 bolo 1 672 mladistvých.

Vývoj nezamestnanosti má rôznorodú tendenciu podľa mesačných i ročných období s postupným klesajúcim trendom. Nezamestnanosť výrazne ovplyvňujú štrukturálne zmeny v hospodárstve mesta, v podnikovej sfére i v súkromných spoločnostiach, ktoré pôsobia na území mesta i v okolitom regióne, kde je výrazná dochádzka i odchádzka za prácou.

Podľa priestorového porovnania jednotlivých okresov najvyššia nezamestnanosť, čo do počtu je najviac nezamestnaných V. bratislavskom okrese s 37,4%, konkrétne v Petržalke a v II. okrese 23,4%. Miera nezamestnanosti je najvyššia v piatom a prvom okrese.

Nezamestnanosť podľa bratislavských okresov

Okres /Rok	2004	%	2002	%	1999	%
Bratislava I	654	8,5	1 155	11,1	1 365	8,9
Bratislava II	1 806	23,4	2 257	21,7	3 699	24,1
Bratislava III	1 013	13,1	1 080	10,4	1 684	11,0
Bratislava IV	1 354	17,6	1 958	18,9	2 527	16,5
Bratislava V	2 888	37,4	3 930	37,9	6 060	39,5
Mesto spolu	7 715	3,16	10 380	4,47	15 335	5,8

Nezamestnanosť by mala mať charakter voľných štruktúroturných rezerv, ktorého trend by nemal prekračovať hranicu 3 - 5 % z celkového stavu ekonomicky aktívneho obyvateľstva vo výhľadovom období. Uvedený ukazovateľ v Bratislave sa už dlhodobo udržiava. Nezamestnanosť je dôležitý ukazovateľ jednak z hľadiska potreby tvorby nových pracovných miest a jednak pre umiestňovanie nových ekonomických činností.

3.2.2. Východiská, problémy a trendy demografického rozvoja mesta na trhu práce

V tejto časti sú zhodnotené problémy a trendy zamestnanosti v jednotlivých odvetviach hospodárstva mesta.

1. Zamestnanosť vo výrobných odvetviach

Zamestnanosť v odvetví poľnohospodárstva a lesníctva

V tomto odvetví pracovalo k roku 2004 spolu 1 374 pracovníkov, v roku 2002 spolu ešte 1 449 pracovníkov. V poľnohospodárstve sa zameriava činnosť na prímestské poľnohospodárstvo so zameraním na rastlinnú a ovocinársku výrobu sprevádzanú ústupom živočíšnej výroby. Výroba sa zameriava na produkty s vyššou pridanou hodnotou, a tým i na väčší obrat s vyššími príjmami.

V lesníctve prevažuje starostlivosť o mestské lesy, o ich údržbu a ochranu s postupným znižovaním hospodárskej činnosti. Napriek tomu intenzita hospodárskej činnosti nie je na zodpovedajúcej úrovni.

Problémy a trendy

Poľnohospodárstvo na území Bratislavy má v súčasnosti ekonomické problémy a rozvojové zábery mesta znamenajú ďalšie zábery pôdneho fondu, ktorého výmery jednotlivé poľnohospodárske podniky pokladajú už v súčasnosti za hranicu prahových výmer. Živočíšna výroba, nachádzajúca vo väčšine lokalít v dotyku s obytným prostredím, je svojím nárokom na pásma hygienickej ochrany limitom a brzdou optimálneho rozvoja obytného prostredia. Preto je potrebné sa zamerať na prímestský typ hospodárenia s prevažnou orientáciou na zeleninársku a ovocinársku výrobu s obmedzovaním živočíšnej výroby, kde je možné zamestnanosť v primeranej miere zvýšiť. V oblasti vinohradníctva sa jedná o zachovanie tradičnej (historickej) vinárskej výroby a zachovanie vinohradov v obraze mesta.

V oblasti lesníctva je základnou úlohou spravovať a ochraňovať lesy vo forme lesoparku zameraného na rekreačnú, oddychovú a športovú činnosť. Ťažobnú a intenzívnu lesohospodársku výrobu je potrebné presunúť mimo hranice mesta. V rámci Bratislavského lesného parku a v nadväznom území je potrebné budovať rekreačné strediská, ktoré umožnia zvýšiť orientáciu na turistický ruch a tým podporiť zvýšenie zamestnanosti v tomto odvetví.

Zamestnanosť v odvetví priemyslu a stavebníctva

Priemysel

V odvetví priemyslu k roku 2004 pracovalo 45 636 pracovníkov, v roku 2002 spolu 47 317 pracovníkov, čo je pokles o 1 681. Najviac pracovníkov pracovalo v odvetví rozvodu elektriky, vody a plynu 22,9% podielom. Výrazne vzrástla výroba dopravných prostriedkov. Najviac poklesla v odvetví textilná a odevná výroba a v chémii. Celkový mierny nárast výroby v posledných rokoch bol ovplyvnený nárastom cien surovín a energií. Podiel pridanej hodnoty však naďalej klesá. Dnešné výrobné objemy predstavujú iba 30 až 50 % objemov pred rokom 1990. Podniky v odvetví priemyslu sa podieľali na celoslovenskej priemyselnej výrobe 29% a z hľadiska zamestnanosti 9,4 %.

Stavebníctvo

Zamestnanosť v stavebníctve je výsledkom transformačných zmien v tomto odvetví. V stavebnej výrobe je zamestnaných už len 5,9%. Podľa územnej metódy v roku 2004 pracovalo 17 452 pracovníkov. V roku v 2002 bolo zamestnaných 17 754 pracovníkov. Oproti roku 1998, keď bolo 22 391 pracovníkov pri 7,5 % z celkovej zamestnanosti v Bratislave, predstavuje značný pokles o 4939 pracovníkov. Podiel pracovníkov klesá postupne od roku 1974, keď v stavebníctve pracovalo 42 198 pracovníkov a zamestnanosť dosahovala až 18 % z celkovej zamestnanosti.

Priemerný evidenčný počet zamestnancov v stavebníctve

Roky	1990	1991	1995	1998	2002	2004
Pracovníci	48 181	37 013	23 744	22 391	17 754	17 452
Počet podnikov	27	40	115	146	99	86

K roku 2004 (posledné dostupné údaje) v stavebníctve prevláda zamestnanosť v malých súkromných podnikoch do 50 zamestnancov so 50 % podielom (43), v stredných podnikoch do 250 zamestnancov 40,7 % (35), vo väčších od 250 do 500 zamestnancov je 5,8% (5) a veľkých podnikov nad 500 zamestnancov je 3,5% (3).

V roku 2002 v stavebníctve prevládala zamestnanosť v malých súkromných podnikoch do 100 zamestnancov so 78,1% podielom. Do 500 zamestnancov bolo 18,2% a veľkých podnikov nad 500 zamestnancov bolo 5.

Zamestnanosť v odvetviach komerčnej a nekomerčnej infraštruktúry

Zamestnanosť v odvetviach komerčnej a nekomerčnej infraštruktúry výrazne vzrástla hlavne po roku 1990, kedy prišlo k výraznému nárastu podielu súkromnej sféry v odvetví obchodu a služieb. V posledných rokoch v podielových ukazovateľoch zamestnanosť vzrástla takmer vo všetkých odvetviach komerčnej infraštruktúry. Najviac vzrástla v odvetví vnútorného obchodu a obchodných služieb. V odvetviach nekomerčnej infraštruktúry mimo verejnej správy zamestnanosť naopak výraznejšie klesala hlavne z dôvodov nízkej ohodnotenosti a finančnej poddimenzovanosti.

Zamestnanosť v odvetviach nevýrobnej sféry je charakterizovaná väčšou rovnomernosťou s najvyšším podielom v odvetví školstva, verejnej správy, obrany a povinného sociálneho zabezpečenia. V roku 2004 pracovalo v odvetví 249 595 so 79% podielom. V roku 2002 pracovalo v odvetví 237 545 pracovníkov so 78,1% podielom. V roku 1999 pracovalo v odvetví 255 841 pracovníkov.

2. Východiskové ukazovatele zamestnanosti použité pri návrhu prognózy pre ÚPN

Pri ÚPN sa vychádza zo základných ukazovateľov zamestnanosti a demografických kritérií, ktoré postihujú celú štruktúru, systém a komplexnosť údajov potrebných pre riešenie celej územnoplánovacej problematiky. V dimenzovaní základnej zamestnanosti sa vychádza zo štrukturálnej základne zdrojov pracovných síl nachádzajúcich sa v mestskom území, ako i z potenciálnych podmienok hospodárstva mesta požadujúcich rôznu štrukturálnu a vzdelanostnú skladbu.

Základné ukazovatele zamestnanosti, ktoré sa použili pre riešenie ÚPN, ÚPD a ÚPP sú:

- **analýza vývoja a sledovanie súčasného stavu**, dôležitého pre spracovanie projekcie a prognózy vývoja zamestnanosti,
- **analýza pohybu pracovných síl za prácou vo vnútorných podmienkach** mesta v členení na analýzu pracovných príležitostí, pracovných zdrojov, pracovných miest, vzdelanostný potenciál,
- **analýza migrácie pracovných síl za prácou vo vonkajších podmienkach** v členení na analýzu dennej dochádzky za prácou, týždennej dochádzky, nepravidelnej a občasnej dochádzky, zahraničnej dochádzky a odchádzky,
- **pre výpočet prognózy sa sledoval i prirodzený pohyb obyvateľstva**, dôležitý pre návrh nových hospodárskych štruktúr a dimenzovanie navrhovaných zariadení a nepriamo i mechanický pohyb obyvateľstva zo sťahovania, dôležitý pre usmernenie dynamiky kvality rastu zamestnanosti,
- **analýza a vyhodnotenie sektorovej a odvetvovej štruktúry** podľa jednotlivých skupín a podľa členenia profesie dôležitých pre dimenzovanie jednotlivých zariadení na území mesta,
- **analýza a vyhodnotenie podľa pohlavia**, dôležitých údajov pre dimenzovanie zamestnanosti v zariadeniach polyfunkčnej štruktúry, aby na území mesta bola rovnorodá štrukturálna vybavenosť a pre navrhovanie zariadení potrebných na uspokojovanie potrieb a záľub obidvoch biologických skupín,
- **analýza ekonomickej aktivity**, dôležitá pre výpočet potreby pracovných miest a ponuky pracovných príležitostí,

- **analýza a syntéza reliogióznej štruktúry**, potrebná pre spracovanie potreby zamestnanosti v sakrálnych zariadeniach,
- **vyhodnotenie dennej prítomného a dočasne prítomného obyvateľstva**, potrebné pre projektovanie všetkých urbanistických, územných a technických zariadení zaťažovaných týmito skupinami obyvateľstva,
- **sledovanie a vyhodnocovanie kvalifikačnej štruktúry**, dôležité pre navrhovanie moderných špičkových výrobných a technicky nadštandardných zariadení s vyšším stupňom finalizácie a nadhodnoty.

3.2.3. Prognóza vývoja zamestnanosti

Prognóza vývoja zamestnanosti predstavuje jeden zo základných nástrojov pre usmerňovanie územnej a hospodárskej politiky mesta.

Prognóza vývoja zamestnanosti sa odvíja i od súčasného špecifického charakteru vývoja demografie, ktorý je ovplyvňovaný prechodom silných ročníkov z predproduktívneho do produktívneho veku, ako i s postupne sa zvyšujúcim odchodom pracovníkov do dôchodku v rámci poproduktívneho veku, a tým ich vyradením z pracovnej činnosti. Vývoj je tiež ovplyvnený predpokladaným vývojom koeficientov pôrodnosti v rozmedzí 30 rokov.

Tendencie k poklesu pôrodnosti pretrvávajú od roku 1950, kedy sa pohyboval koeficient pôrodnosti v Bratislave okolo 23%, v osemdesiatych rokoch okolo 16% a v súčasnosti pod 10%. Úmrtnosť si zachováva tendenciu vyrovnanosti s miernym nárastom. Spomenuté tendencie majú za následok výrazné zmeny, ku ktorým dochádza vo vekovej skladbe obyvateľstva, a tým i zmenu štruktúry zdrojov pracovných síl z podielu mesta v rozmedzí jednotlivých generácií.

Uvedené tendencie sú premietnuté do navrhovanej prognózy vývoja zamestnanosti mesta. V prognóze bol na základe súčasných znížených a dočasne utlmených demografických ukazovateľov navrhnutý možný predpokladaný vývoj. Prognóza vychádza z princípu nezvyšovať enormne dochádzku za prácou z dôvodu, že neúnosná izochrona dochádzky do Bratislavy by sa ešte viac zvýšila so všetkými negatívnymi dôsledkami a ohrozil by sa rozvoj miest v jej regióne.

Prognóza vychádza z potreby zabezpečiť hospodárstvo mesta novými ekonomickými zdrojmi z dôvodu enormného odchodu produktívneho obyvateľstva mesta do dôchodkového veku, pre ktoré bude nutné zabezpečiť nové pracovné príležitosti. Dochádzka do zamestnania z okolitých regiónov bude mať tendencie rastu v dôsledku už vybudovanej hospodárskej infraštruktúry. Intenzita zamestnanosti sa uvažuje s postupným nárastom, ktorý po roku 2015 bude postupne mierne klesať. Zamestnanosť sa začne podľa tejto prognózy zvyšovať už od súčasného obdobia v súlade s dnešnými trendmi rastu zamestnanosti v meste, čo je spôsobené intenzívnym prechodom mladého obyvateľstva do produktívneho veku.

Prognóza vývoja zamestnanosti

	2001	2004	2005	2010	2015	2020	2030
Obyvateľstvo	427 049	425 155	440 500	464 400	486 400	507 300	550 200
Pracovné príležitosti	310 015	314 057	322 000	344 000	355 000	365 000	403 300
Intenzita	72,6	73,9	73,0	74,0	73,0	72,0	73,0

3.2.4. Prognóza vývoja trhu práce

1. Prognostické trendy zamestnanosti

Zamestnanosť sa bude vyvíjať podľa demografického vývoja obyvateľstva, pre ktoré sa uvažuje nárast 550 tisíc obyvateľov. Uvažovaný rozvoj zamestnanosti v Bratislave je reálny za predpokladu dosiahnutia uvažovaného počtu migrujúcich obyvateľov v produktívnom veku do Bratislavy a uvažovaného počtu dochádzajúcich za prácou.

Intenzita zamestnanosti sa uvažuje v rozmedzí 74 až 71 v závislosti od hospodárskeho vývoja Bratislavy a štátu. V hospodárskom vývoji by bolo najoptimálnejšie postupne znižovať dochádzku z okolitého regiónu vymiestňovaním zariadení, ktoré nemajú charakter mestského hospodárstva, do širšieho zázemia mesta.

Dochádzka do zamestnania z okolitého regiónu sa predpokladá v rozsahu 20 - 25% z celkového počtu pracovných príležitostí v meste. To si vyžaduje podporovať rozvoj hospodárstva a výrobných prevádzok v okolitom regióne a blízkyh obciach, ktoré majú zodpovedajúcu vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva a zariadenia sa priamo neviažu na potrebu mestského hospodárstva.

V zamestnanosti mesta sa predpokladá **podpora rozvoja zamestnanosti v špičkových progresívnych odboroch** v štruktúre hospodárskych odvetví, hlavne v odvetviach špičkových výrobných, informačného priemyslu, vo finančníctve, investíciách, v obchode, vo výskume a vo sfére verejnej správy, pre ktoré sú na území mesta dostatočné zdroje odborne vzdelaného obyvateľstva.

Vývoj pracovných príležitostí bude závisieť od trhu práce a kapitálu a je závislý od rôznych faktorov, na ktoré vplyvajú pripravené výrobné programy, odbytové trhy, vstup do nadnárodných výrobných reťazcov a pod. Rozvoj hospodárskej základne sa navrhuje na nových plochách a tiež v efektívnejšom využití a reštrukturalizáciou existujúcich areálov.

Nedostatok finančných zdrojov na finančnom trhu spôsobuje znižovanie zamestnanosti hlavne v malých podnikoch. Preto sa vychádza aj z požiadavky na podporu rôznych výrobných činností charakteru drobných podnikateľských činností, ktoré zabezpečujú hlavne služby obyvateľstvu a nie sú atraktívne z hľadiska zisku pre väčšie hospodárske zoskupenia.

Z demografickej analýzy vyplýva potreba **zabezpečiť podmienky pre vytvorenie 20 tisíc nových pracovných príležitostí do roku 2030**, hlavne pre ročníky vstupujúce do produktívneho veku. V návrhu ÚPN sa s týmto ukazovateľom počíta.

Z hľadiska využitia vysoko vzdelanej mestskej kvalifikačnej štruktúry sa návrh ÚPN orientuje na rozvoj nových hospodárskych aktivít na **princípe moderných špičkových výrobných** nezaťažujúcich životné prostredie, s vyšším stupňom finálnych výrobkov s potenciálom efektívnejšieho uplatnenia sa na trhu západných štátov.

Pre skupinu obyvateľov nižšej kvalifikačnej úrovne sa vytvárajú pracovné príležitosti v oblasti verejnoprospešných prác a služieb, údržby a hygieny mesta, starostlivosti o prostredie a pod.

V hospodárskej základni mesta sa územný rozvoj orientuje do aktivít v oblasti malovýroby a služieb, ktoré je možné realizovať v rámci obytnej a polyfunkčnej zástavby. V rozvoji výrobné sféry sa vychádza z požiadavky prednostne podporiť a prioritizovať výroby a činnosti so zameraním na špičkové technológie a sofistikovanú výrobu. Návrh uvažuje so zabezpečovaním rozvoja komunikačnej a dopravnej infraštruktúry

umožňujúcej zavádzanie inovačných trendov do hospodárskych štruktúr mesta dôležitých pre optimálny rozvoj zamestnanosti z hľadiska kompletných štruktúr.

V návrhu sa nepočíta s vyššími prírastkami pracovníkov, ako je demografický potenciál bratislavskej sídelnej aglomerácie a súčasný počet dochádzajúcich do aglomerácie. Neuvažuje sa s umiestňovaním a rozvojom jednotiek výrobnéj a nevýrobnéj sféry, ktoré by spôsobili nekontrolovaný nárast pracovných síl nad rámec potenciálnej únosnosti mesta.

2. Prognóza vývoja trhu práce za bratislavské okresy

Prognóza vývoja zamestnanosti v jednotlivých okresoch a mestských častiach je spracovaná podľa najnovších poznatkov z hľadiska predpokladaných a možných investícií v jednotlivých územiach mesta Bratislavy. Vychádza z možných investičných predpokladov a pripravenosti územia, z hľadiska možného zainvestovania inžinierskymi sieťami a komunikačnými prepojeniami, vrátane dopravných komunikácií a informačných technológií. Prognóza vychádza aj od známych a predpokladaných investičných zámerov a od potenciálnej pripravenosti jednotlivých území.

Trh práce a pracovné príležitosti podľa okresov - prognóza vývoja

	Pracovné príl. 2001	Pracovné príl. 2030	Intenzita zamest. 2030
Bratislava I	97 000	109 000	181
Bratislava II	91 000	116 000	92
Bratislava III	61 000	79 300	95
Bratislava IV	28 000	41 000	33
Bratislava V	27 000	58 000	37
Mesto spolu	304 000	403 000	71

Z hľadiska nárastu zamestnanosti oproti dnešnému stavu sa predpokladá najvyšší nárast v okresoch Bratislava V a Bratislava IV pre nevyhnutný rozvoj značne poddimenzovanej zamestnanosti v týchto okresoch so súbežným znížením zaťaženia mestskej hromadnej dopravy.

3. Prognóza vývoja trhu práce a zamestnanosti za mestské časti

Prognóza vývoja zamestnanosti v mestských častiach je spracovaná podľa územných požiadaviek a z predpokladaných investícií v jednotlivých častiach mesta. Vychádza z požadovaných a potrebných investičných predpokladov, z pripravenosti územia pre zainvestovanie inžinierskymi sieťami a dopravnými komunikáciami. Prognóza je odvodená od predpokladaných investičných celkov a od potenciálnej pripravenosti jednotlivých území.

Prognóza pracovných príležitostí podľa okresov a MČ

Okres - MČ	2001	2030
I	97 000	109 000
Staré Mesto	97 000	109 000
II	91 000	116 000
Pod.Biskupice	8 000	10 000
Ružinov	79 500	101 500

Vrakuňa	3 500	4 500
III	61 000	79 300
Nové Mesto	49 600	55 500
Rača	8 200	12 500
Vajnory	3 200	11 300
IV	28 000	41 000
Devín	300	400
Devínska Nová Ves	9 000	11 000
Dúbravka	6 000	9 500
Karlova Ves	11 200	15 600
Lamač	1 000	2 500
Záhorská Bystrica	500	2 000
V	27 000	58 000
Čunovo	200	400
Jarovce	500	2 600
Rusovce	1 300	4 000
Petržalka	25 000	51 000
spolu	304 000	403 300

Najvyššia zamestnanosť sa predpokladá naďalej v MČ Staré Mesta a v MČ Ružinov. Najvyššie prírastky sa očakávajú v MČ Petržalka, Devínska Nová Ves, Karlova Ves, Staré Mesto, Ružinov, Vajnory, Rusovce a Jarovce.

4. Prognóza vývoja aktívnych pracovných príležitostí v III. sektore

Prognóza vývoja aktívnych pracovných príležitostí je odvodená z aktívnych služieb v III. sektore zamestnanosti. Táto prognóza podľa jednotlivých variantov predkladá podrobné priestorové rozmiestnenie aktívnej zamestnanosti v III. sektore na území mesta. Prognóza vychádza s navrhovaných a ponukových lokalít určených na investičnú činnosť pre oblasť služieb v rámci hospodárskeho rozvoja mesta. Spracovaná je pre návrhový rok 2020 a pre výhľadový rok 2030.

Aktívne pracovné príležitosti v III. sektore za okresy, potenciál k roku 2030

Okres	Rok 2001	Rok 2030
Bratislava I	56 000	66 000
Bratislava II	19 000	26 000
Bratislava III	21 000	24 000
Bratislava IV	14 000	20 000
Bratislava V	19 000	32 000
Mesto spolu	129 000	168 000

5. Základné nástroje , princípy a ciele politiky zamestnanosti a trhu práce mesta v rámci realizácie ÚPN

Nevyhnutným predpokladom na objektívne rozhodovanie a stanovovanie princípov politiky zamestnanosti je dôsledná analýza hospodárskeho prostredia mesta, ktorá vychádza z prieskumov a rozborov územia. Hospodárska politika v trhovom hospodárstve má pluralitný charakter, kde ide o pluralitu cieľov, pluralitu nositeľov rozhodovania a pluralitu záujmov. Základné nástroje sa odvíjajú od prípravy územia a navrhnutých zámerov vyjadrených v návrhu ÚPN zameranú na rozvoj hospodárstva mesta, ktorého sprievodným znakom je vytváranie nových pracovných miest.

Základné princípy

Na hospodársku politiku mesta, od ktorej sa odvíja celková zamestnanosť, vyplývajú viaceré základné problémy:

- pluralita cieľov vytvára problém zlučiteľnosti, kompatibility alebo konzistencie cieľov a prostriedkov,
- pluralita nositeľov rozhodovania vytvára problém koordinácie, teda spolupráce a komplikuje racionálne rozhodovanie hospodárskej politiky mesta,
- pluralita záujmov vytvára problém dosiahnutia jednotnej vôle pomocou kompromisu alebo vyvážených záujmov.

Racionalitu rozhodovania na úrovni mestskej politiky možno dosiahnuť tým, že sa presadí orientácia na koncepčné otázky hospodárskej politiky mesta vyjadrenej v územnom pláne. Koncepcia trhu práce predstavuje návrh základných črt a hlavných myšlienok, ktoré majú určovať daný celok pri jeho výstavbe a realizácii.

Koncepcia trhu práce a zamestnanosti má zabezpečiť úplnosť makroekonomických a územných cieľov. Obsahuje najmä ciele vzťahujúce sa na:

- veľkosť hrubého domáceho produktu,
- úroveň zamestnanosti,
- rozdelenie dôchodkov a majetku,
- štruktúru mestskej, štátnej a súkromnej spotreby,
- domácu cenovú hladinu, vrátane cien prenájmov,
- menový kurz,
- platobnú bilanciu
- priebeh konjunktúry.

Hlavným nositeľom hospodárskej politiky mesta je mestský parlament, ktorý na úrovni mesta vytvára právny rámec a prostriedky na hospodársko-politické rozhodovanie všetkých ostatných nositeľov hospodárskej politiky. Mesto v rámci územného plánu plánuje a zabezpečuje opatrenia konformné s cieľmi ekonomického, regionálneho, územného a urbanistického systému.

Nástroje politiky zamestnanosti

Mesto pri realizácii politiky efektívnej zamestnanosti prijíma také opatrenia a využíva také nástroje, ktoré v hospodárstve mesta zabezpečia predpoklady pre globálnu a štrukturálnu rovnováhu medzi zdrojmi a potrebou pracovných síl.

Dlhodobú a strednodobú rovnováhu vytvára územný plán mesta, ktorý čiastočne predstavuje aj základný regionálny ekonomický a hospodársky program. Úlohou týchto dvoch dokumentov je usmerňovať zdroje pracovných síl na pokrytie perspektívnej

realizácie programov štrukturálnych zmien s využitím vzdelanostného potenciálu vlastného obyvateľstva.

Základným nástrojom rozvoja zamestnanosti v meste by mal byť systém, ktorý by zahrňoval:

- plné využívanie vlastných zdrojov pracovných síl a ich efektívne rozmiestnenie v územnom systéme mesta,
- racionálne využívanie vzdelanostného potenciálu pracovných síl,
- podporu hospodárenia s pracovnými silami ekonomickými nástrojmi,
- podriadenosť vývoja a využívanie pracovných síl trhovými podmienkami na princípe najvyššej ekonomickej efektívnosti,
- reguláciu zamestnanosti na základe perspektívneho vývoja výrobnéj a nevýrobnej sféry,
- dynamiku vývoja zdrojov pracovných síl, ich sociálnu štruktúru, bilanciu trhu práce na základe produktivity a bilanciu tvorby, rozdelenia a použitia vyprodukovaného národného dôchodku,
- súbornú bilanciu a reprodukciu pracovných síl na základe bilancie jednotlivých druhov zdrojov a potreby podľa kvalifikácie.

Zdroje pre rozvoj zamestnanosti

Základným nástrojom rozvoja zamestnanosti v meste je **bilancia pracovných zdrojov**, ktorá vychádza z bilancií obyvateľstva (populačná bilancia, ktorá sa používa na určenie stavu v intercenálnom období), z rozvoja ekonomickej aktivity, z migrácie za prácou a z počtu dochádzajúcich a odchádzajúcich za prácou. Pre zistenie celkového počtu pracovných zdrojov je potrebné poznať ich bilanciu, ktorá vyjadrí potrebu pracovných síl s reprodukciou pracovných zdrojov.

Za celkové zdroje pracovných síl sa považuje obyvateľstvo v produktívnom a v poproduktívnom veku, ak má záujem o prácu. Disponibilné t.j. použiteľné zdroje predstavujú časť obyvateľstva v produktívnom a poproduktívnom veku, ktoré možno zapojiť do pracovného procesu.

Jednotlivé zdroje pracovných síl možno rozčleňovať podľa rôznych hľadísk ako sú:

- **nové zdroje**
 - * dorastové zdroje vstupujúce do zamestnania po ukončení základného vzdelania, učebného pomeru alebo iného stupňa školskej prípravy na povolanie,
 - * ženy z domácnosti,
 - * osoby so zmenenou pracovnou schopnosťou,
 - * osoby v poproduktívnom veku,
 - * iné osoby bez práce,
- **prevodové zdroje**
 - * uvoľnené pracovné sily v dôsledku zmien štruktúry ekonomiky, reštrukturalizácie a transformácie hospodárstva, nízka úroveň dosiahnutej spoločenskej produktivity práce,
- **ostatné zdroje**
 - * zníženie stavu administratívy armády a policajného zboru.

Pri výpočtoch potreby zdrojov pracovných síl sa použili viaceré metódy ako je priamy výpočet podľa vekovej štruktúry v určitých odvetviach a podľa tabuliek úmrty a invalidizácie.

Bilancia potrieb a využiteľnosti pracovných síl je závažná najmä z hľadiska podpory

vytvárania nových pracovných príležitostí v rámci politiky mesta. Preto pri vytváraní koncepcie zamestnanosti sa vychádza z vekovej štruktúry vlastného obyvateľstva, z bilancie zdrojov pracovných síl a z pohybu pracovných síl, pričom sa pracovalo s týmito kategóriami :

- prírastok počtu obyvateľstva v produktívnom veku,
- prírastok pracujúcich starších vekových skupín,
- prírastok absolventov zo všetkých škôl,
- prírastok (úbytok) osôb neschopných práce,
- prirodzený prírastok nezamestnaných v produktívnom veku,
- prírastok pracovných síl prirodzenou menou,
- ženy v domácnosti,
- znižovanie počtu zamestnaných v účelových a ozbrojených zložkách štátu,
- prírastok (úbytok) v sezónnych pracovných silách,
- ocenenie nákladov na pracovnú silu,
- udržanie súladu medzi zdrojmi a potrebami pracovných síl.

Determinujúcou je aj **bilancia pracovných síl podľa dosiahnutého vzdelania a kvalifikácie**, ktorá poukazuje na dosiahnutú úroveň vzdelania, stupeň využiteľnosti zdrojov a počet odborníkov jednotlivých profesií, kvalifikovaných pracovníkov vrátane absolventov učňovských škôl. Pracovná sila je charakterizovaná kvantitatívnymi (počet) a kvalitatívnymi (profesná štruktúra, kvalifikačná úroveň) znakmi. Pod pojmom kvalifikácia rozumieme stupeň odbornej znalosti, zručnosti, zodpovednosti, zložitosti, presnosti a namáhavosti, telesnej a duševnej schopnosti, praktickej spôsobilosti, zvláštnej osobnej vlastnosti využívania vedeckých poznatkov v praxi, teoretickej znalosti a vzdelanostnej úrovne.

Ekonomická efektívnosť vzdelania je tiež determinujúcou ako základ najefektívnejšieho využívania kvalifikácie spoločenskej pracovnej sily na území mesta a je nesmierne dôležitá pre jeho ďalší ekonomický a sociálny rozvoj. Z urbanistického hľadiska ide tu predvídanie proporcií medzi všeobecným a odborným vzdelaním, o šírke a hĺbke vzdelania, o vhodné rozvrstvenie odborníkov podľa vedných odborov a profesií, o predvídanie schopnosti prechodu pracovných síl z odboru do odboru v dôsledku rýchlych zmien techniky, technológie a organizácie práce.

Ukazovateľ ekonomickej efektívnosti vzdelania je dôležitý z hľadiska využívania potenciálnych zdrojov pracovných síl z územia mesta, ako i z hľadiska rastu produktivity práce.

Tvorbu koncepcie pracovných síl je potrebné opierať o podrobné úvahy o výške a štruktúre zdrojov a potrebe využitia pracovných zdrojov v štruktúre mesta a jeho regiónu. Potenciál zdrojov pracovných síl závisí predovšetkým na počte obyvateľov, jeho vekovej štruktúre a zložení podľa pohlaví. Nerovnomernosť populačného vývoja Bratislavy z hľadiska rozdielnej sily vekových jednotiek bude spôsobovať veľké problémy pre budúce zabezpečovanie pracovnej sily na území mesta hlavne v dôsledku starnutia.

Základným cieľom rozvoja trhu práce a využitia potenciálnych pracovných zdrojov z územia Bratislavy je využívanie:

- hospodárskych podmienok,
- ekonomiky práce,
- sociálnej politiky zamestnanosti,
- reprodukcie ľudských zdrojov,
- lokalizácie v rámci územného rozmiestnenia,

- vzdelanostnej úrovne pracovných zdrojov,
- hmotnej zainteresovanosti, stimulácie a výšky miezd.

Základným cieľom hospodársko-sociálnej a územnej politiky mesta je koncepcia zabraňujúca starnutiu vlastného obyvateľstva a umožňujúca rozvoj vlastných zdrojov pracovných síl v rámci zapojenia do hospodárstva podnikov pôsobiacich v meste.

Mesto na základe územného plánu rozpracuje **základnú koncepciu zamestnanosti** na svojom území jednak z urbanistického, ale i zo socio-ekonomického, regionálneho a sociálneho hľadiska, ktorú dopracuje v samostatnom dokumente o zamestnanosti po spracovaní a schválení ÚPN.

Koncepcia sa zameria na reguláciu a využívanie sociálno-ekonomických otázok zamestnanosti v meste z hľadiska geografických a sociálnych daností a možných ekonomických podmienok. Koncepcia určí charakter spoločenských potrieb vlastného obyvateľstva, ako i spôsob zabezpečovania a uspokojovania týchto potrieb z hľadiska ekonomických, sociálnych, demografických, ekologických, kultúrnych i politických funkcií.

Uplatňovanie sociálno-ekonomických a urbanistických aspektov z navrhutej koncepcie vo vzájomnej podmienenosti umožní mestu podporovať vytváranie kvalitatívnych podmienok na prácu a život občanov mesta a utvárať predpoklady pre znižovanie nezamestnanosti a vytváranie stability pracovných síl. Z územných a urbanistických dôvodov je mesto jednou z rozhodujúcich inštitúcií pre sledovanie a tvorbu koncepcie využívania pracovných zdrojov.

B.4. ŠIRŠIE VZŤAHY DOKUMENTUJÚCE ZAČLENENIE DO SYSTÉMU OSÍDLENIA

4.1. MEDINÁRODNÉ VZŤAHY

4.1.1. Historický vývoj a súčasný stav

Rozvoj osídlenia v centre európskeho priestoru sa viazal predovšetkým na historickú križovatku európskych komunikačných trás zo severu na juh Európy – Jantárová cesta a z východu na západ Európy – popri toku Dunaja. Historické migračné trasy tvoria súčasť ťažiskových urbanizačných osí s vývojom osídlenia v smere na Brno - moravská rozvojová os, smerom na Viedeň, Budapešť a stredné Podunajsko nadväzujúc na rýnsku rozvojovú os. Kvalitu osídlenia v smere ťažiskových osí zvyšuje prírodné prostredie a prírodné zdroje na území Bratislavy - vodný tok Dunaja, Moravy, zásobárne pitnej vody - veľkozdroje na území mesta a v jeho zázemí, podzemný zdroj pitnej vody stredoeurópskeho významu v chránenej vodohospodárskej oblasti Žitný ostrov, zeleň horských masívov Malých Karpát, Devínskej Kobyly a lužných lesov a jedny z najkvalitnejších pôd na území SR najmä v južných a juhovýchodných častiach územia mesta.

Priestor Bratislavy a jej zázemia predstavuje zároveň aj historickú križovatku výmeny tovarov, kultúrno - spoločenských informácií a stretov kultúr národov najmä západnej a východnej Európy. Zároveň je aj dejiskom významných udalostí v histórii Európy. Na území Bratislavy sa nachádzajú významné archeologické doklady o osídlení územia od doby keltskej, cez dobu rímsku a ako významného centra slovanského osídlenia. S rôznou intenzitou rozvoja sídelnej štruktúry sa mesto rozvíjalo v stredoveku s vyvrcholením v období významu mesta ako korunovačnej metropoly Uhorska. Intenzívne sa mesto začalo rozvíjať v 20. storočí, v ktorom sa Bratislava postupne formovala na kultúrno-spoločenskú a hospodársku stredoeurópsku metropolu s vyvrcholením jej významu a postavenia ako hlavného mesta samostatnej Slovenskej republiky roku 1993.

Zmenou spoločensko-politických podmienok po roku 1989 polohový potenciál a význam Bratislavy ako hospodárskej a kultúrno - spoločenskej metropoly Podunajska a Slovenska získal nové rozvojové dimenzie a to najmä bezprostredným kontaktom s hospodársky a spoločensky rozvinutým viedenským priestorom. Geografická blízkosť dvoch hospodárskych a sídelných potenciálov Viedne a Bratislavy (cca 60 km) vytvára predpoklady vzniku nových aglomerizačných tendencií a vzájomnej spolupráce.

Nové rozvojové dokumenty pre usporiadanie a rozvoj pre európskeho priestoru zaraďujú mestský región Viedeň - Bratislava po mestských regiónoch svetového významu (Londýn, Paríž) do triedy mestských regiónov medzinárodného významu. Do tejto triedy sú zaradené mestské regióny Ruhr, Rhein, Rhein - Main, tzv. Randstadt (Rotterdam) Brusel, Berlín, Rím a Madrid. Z rozvojových potenciálov Bratislavy sú najvyššie hodnotené jej kvalitný a vysokovzdelaný demografický potenciál, založená vedecko-výskumná základňa, kultúrno-spoločenská úroveň a vybudovaný systém dopravy, umožňujúci rýchle spojenie s ostatnými metropolami Európy.

Potenciál rozvoja Bratislavy ako metropoly na Dunaji vzrástol vznikom transkontinentálnej vodnej cesty Rýn - Mohan - Dunaj. Požiadavky na zodpovedajúce formovanie Podunajska - rozvojový koridor, ktorého osou je rieka Dunaj, pripravuje pracovné spoločenstvo ARGE - Donauländer. Výsledkom riešenia má byť členskými krajinami prijatá koncepcia:

- pre zhodnotenie územno-technických, socio-ekonomických a environmentálnych

vzťahov územných jednotiek pozdĺž toku Dunaja,

- vzájomne prepojených a vyvážených sídelno-hospodárskych centier v danom priestore, ktoré budú pozitívne vplývať na rozvoj ostatného územia členských krajín,
- novovzniknutého útvaru prepájajúceho územia naprieč Európou ako stabilizátora vyrovňovania regionálnych disproporcií v jednotlivých členských krajinách nielen v územno-technickej, ale aj v socio-ekonomickej oblasti.

Jestvujúca dopravná infraštruktúra medzinárodného významu ako súčasť multimodálnych koridorov IV, Va a VII umožňuje už v súčasnosti relatívne dobré spojenie mesta s ostatnými metropolami stredoeurópskeho priestoru i ostatnej Európy. V súčasnej dobe je lokalizácia multimodálnych koridorov a ich dopravných sietí vedených územím Bratislavy nasledovná:

- v koridore č. IV (Drážďany - Praha - Bratislava - Budapešť - Arad) je vedená železničná trať Břeclav/Kúty - Bratislava - Galanta - Štúrovo/Szob a diaľnica D2 Lanžhot/Kúty - Bratislava - Jarovce/Rajka,
- v koridore č. Va (Bratislava - Žilina - Košice - Užhorod) je vedená železničná trať Kittsee/Bratislava - Trnava - Žilina - Košice - Čierna nad Tisou/št. hranica Ukrajina a diaľnice D4 v trase št. hranica Rakúsko/Bratislava Jarovce a diaľnica D1 v trase Bratislava - Trnava - Piešťany s pokračovaním v smere na Žilinu - Košice - št. hranica Ukrajina,
- koridor č. VII tvorí rieka Dunaj.

Rozvojový potenciál dvoch dopravných zariadení medzinárodného významu - letiska M.R. Štefánika a prístavu na Dunaji - nie je v súčasnosti dostatočne využívaný.

Bratislava je napojená na vyššie rády technickej infraštruktúry (zásobovanie elektrickou energiou, telekomunikácie) stredoeurópskeho a celoeurópskeho významu., Územím mesta prechádzajú trasy plynovodov a ropovodov celoeurópskeho významu. Podzemný zdroj kvalitnej pitnej vody stredoeurópskeho významu sa nachádza na území mesta a v jeho zázemí v chránenej vodohospodárskej oblasti Žitný ostrov.

Bratislava si do súčasnosti zachovala jedinečný územný potenciál pre rozvoj reprezentačných funkcií svetového a celoeurópskeho významu v najatraktívnejších polohách celomestského centra a v priestore vstupov na územie mesta medzinárodného významu.

4.1.2. Vízie a strategické ciele

V súlade so Stratégiou rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy a záverov medzinárodných analýz a odporúčaní domácich i zahraničných expertov bola prijatá vízia rozvoja Bratislavy vo vzťahu k ostatným metropolám stredoeurópskeho priestoru na princípe susedských metropol. V rozvoji je žiaduce zhodnotiť komparatívne výhody jednotlivých metropol a ich kooperačný potenciál. Až po vyrovnaní ekonomickej úrovne, politicko-hospodárskych a spoločenských podmienok v rámci EÚ sa môžu formovať vzťahy dôsledne na báze mestského regiónu Viedeň - Bratislava s medzinárodným významom.

Vízie rozvoja vzájomných vzťahov metropol stredoeurópskeho priestoru Viedeň – Bratislava – Győr, potvrdili aj závery trilaterálneho projektu JORDES+ (Spoločná stratégia regionálneho rozvoja pre región Viedeň - Bratislava - Győr) t.č. rozpracovávané v projekte CENTROPE so zahrnutím dotknutého územia ČR. Z analýz hodnotiacich potenciál stredoeurópskeho priestoru vyplýva, že už v súčasnosti Viedeň a Bratislava predstavujú ťažiskové jadrá celej hierarchie vzájomných vzťahov a väzieb formujúceho sa priestoru juhovýchodnej časti strednej Európy (západnej časti Rakúska, južnej Moravy, západného Slovenska a západného Maďarska), charakteristického zvlášť veľkou

krajinárskou, etnickou, kultúrnou a hospodárskou rozmanitosťou a s enormnými lokalizačnými potenciálmi.

V oblasti dopravy je veľmi významná vízia priameho prepojenia multimodálnych koridorov Va a Vb územím západného Maďarska cestnou komunikáciou diaľničného typu v polohe Győr - Csorna - Szombathely - Zalaegerseg - Nagykanizsa (zdroj: Amt d.Bgld. Landesregierung, EuRoregio West - Panonia, máj 2001). Týmto riešením sa získa priame prepojenie Jadranu s Baltom bez zbytočnej zachádzky cez Budapešť.

Nemenej významná je vízia na prepojenie metropolí Viedne a Bratislavy - vrátane letísk - rýchlym a bezkolízny monorailovým systémom.

4.1.3. Zhodnotenie komparatívnych výhod a rozvojového potenciálu Bratislavy v rámci stredoeurópskeho priestoru

1. Urbanistická koncepcia

ÚPN vytvára územné predpoklady budúceho rozvoja Bratislavy ako jedného z ťažiskových jadier polynukleárneho stredoeurópskeho mestského regiónu medzinárodného významu. Zároveň zohľadňuje požiadavky na rozvoj mesta ako metropol Podunajska v rámci spoločenstva ARGE-Donauländer.

Pre navrhovaný rozvoj sídelnej štruktúry a jej napojenia na sídelné zoskupenia medzinárodného a európskeho významu sa vychádza z predpokladov, ktoré podmieňujú sídelnú a hospodársko-ekonomickú spoluprácu v rámci celoeurópskeho priestoru:

- zvyšovanie kvality dopravných spojení v smere medzinárodných urbanizačných osí a väzieb:
 - * dobudovanie cestných komunikačných systémov v plánovanom rozsahu a kapacitách,
 - * dobudovanie železničných tratí /zdvojkolaženie a elektrifikácia/,
 - * zavedenie integrácie všetkých druhov hromadnej osobnej dopravy nielen medzi budúcimi jadrami subregiónu, ale aj medzi jestvujúcimi alebo potenciálnymi jadrami v zázemí metropol Viedne a Bratislavy,
 - * vybudovanie superrýchleho prepojenia metropolí Viedeň a Bratislava, vrátane prepojenia medzinárodných letísk Schwechat - M. R. Štefánika v Bratislave - Ivanke,
 - * výrazné zvýšenie využívania vodnej dopravy nákladnej, osobnej i rekreačnej na medzinárodnej vodnej magistrále - kanál Rýn - Mohan – Dunaj ako hlavnej kostry ostatných vodných ciest,
 - * vytvorenie podmienok pre optimálnu a ekologicky výhodnú deľbu práce na preprave nákladov v jednotlivých druhoch dopravy,
 - * rešpektovanie územnej rezervy (zachovaním súčasného stavu územia) pre potenciálne riešenie splavnenia Moravy ako súčasti vodnej cesty Labe - Odra - Dunaj so zohľadnením prírodných hodnôt Pomoravia.
- rozvoj a zhodnotenie potenciálu jestvujúcej základne technickej infraštruktúry:
 - * prehĺbenie spolupráce vo vodohospodárskej oblasti susediacich štátov a miest na vodných tokoch Dunaj a Morava, v smere efektívneho využívania vodného potenciálu, ochrany vôd a protipovodňovej ochrany území,
 - * dobudovanie trás a zariadení medzinárodného významu v zásobovaní energiami,
 - * zhodnotenie jestvujúcich trás ropovodov, plynovodov a produktovodov celoeurópskeho významu, s uplatnením zásady diverzifikácie a bezpečnosti

v zásobovaní.

V rámci stratégie formujúcich sa vzťahov mestského regiónu Viedeň – Bratislava – Győr sa navrhuje rozvoj so zhodnotením založenej siete osídlenia, s definovaním jej hierarchie a rozvojových potenciálov v rámci záujmového územia. Cieľom je podpora rozvoja siete osídlenia v smeroch špecifických vzťahov a väzieb. Ťažiskové jadrá navrhovanej siete osídlenia predstavujú mestá Viedeň, Bratislava a Győr.

Návrh riešenia ÚPN zohľadňuje požiadavky rozvoja Bratislavy ako jadra Bratislavskej aglomerácie v súlade s návrhom rozvoja sietí osídlenia so špecifickým rozvojovým potenciálom (JORDES+):

- rozvoj „technologickej“ siete Bratislavskej aglomerácie s dôrazom na severojužné prepojenie - Amber Way (Jantárová cesta), t. j. formovanie sídelnej štruktúry v rozvojovej osi Morava - Kúty - Malacky - sever Bratislavy - Dolná Mlynská dolina - Petržalka - Jarovce - Mosonmagyovár - Neusiedlersee - Šoproň,
- rozvoj dopravnej siete so zohľadnením juhozápadno – severovýchodnej „dopravnej“ rozvojovej osi Bratislavskej aglomerácie, t. j. formovanie sídelnej štruktúry v smere Viedeň – Schwechat – Parndorf – Jarovce – Petržalka – Ružinov – Letisko M.R. Štefánika – Senec – Trnava,
- rozvoj „zelenej siete“ s dôrazom na západno-východnú „zelenú“ rozvojovú os Bratislavskej aglomerácie, t. j. formovanie sídelnej štruktúry v smere Eisenstadt – Bruck a/L - Devínska Kobyla - Podkarpatský pás - Pezinok - Trnava,
- rozvoj vidieckej siete s dôrazom na severozápadnú a juhozápadnú „vidiecku“ rozvojovú os Bratislavskej aglomerácie, t. j. formovanie sídelnej štruktúry v smere sever Viedne - Marchfeld - Devínska Nová Ves - letisko M. R. Štefánika - Šamorín – Dunajská Streda - Győr.

ÚPN rešpektuje závery projektu JORDES+ (jún 2005) riešiť spoločný záujmový priestor ako cezhraničný biosférický rastový región, v ktorom:

- rast sa dosahuje na základe zhodnotenia regionálnych zdrojov a štruktúr,
- realizuje sa v nových integrovaných funkčných sieťach medzi mestskými sídlami a vidieckymi oblasťami,
- biosférické zdroje sú zhodnocované a zabezpečované v prospech všetkých obyvateľov,
- polohový potenciál v strede Európy na križovatke migračných ciest je chápaný ako východisko a zároveň významná podpora budúceho rastu,
- v rozvoji sa zhodnocuje vysoká úroveň vzdelania motivovaného obyvateľstva v rámci „učiaceho“ sa regiónu s rešpektovaním modelu „zeleného streda“ (medzipriestor metropol Viedeň – Bratislava – Győr so zachovanými prírodnými hodnotami) ako zásady priestorového usporiadania a základnej charakteristiky vysokej kvality prostredia pre potenciálnych investorov.

2. Funkčné a priestorové usporiadanie

Vo funkčnom a priestorovom usporiadaní mesta sú v návrhu územného plánu vytvorené územné predpoklady pre dotvorenie Bratislavy ako metropol strednej Európy a Podunajska s reprezentáciou hodnôt celého Slovenska v rámci nových vzťahov vstupu SR do spoločenstva krajín EÚ:

- zhodnotením územia oboch nábreží Dunaja pre dobudovanie Bratislavy ako mesta na Dunaji s prezentáciou historických i novodobých hodnôt v dotváraní jej špecifického obrazu vo vzťahu k ostatným metropolám Európy a Podunajska,
- návrhom lokalít v celomestskom centre na oboch brehoch Dunaja, v nástupných

priestoroch na územie mesta i v iných atraktívnych lokalitách ťažiskových mestotvorných priestorov pre významné domáce i zahraničné reprezentačné zariadenia vrátane kongresových centier ,

- návrhom lokalizácie centier participujúcej vedecko-výskumnej a vzdelávacej základne previazanej na budovanie špičkovej výrobnéj základne a špičkových služieb pre obyvateľstvo a návštevníkov mesta,
- zhodnotením špecifického fenoménu prírodného prostredia mesta, ktorým je „voda“, pre vybudovanie nových atraktivít medzinárodného cestovného ruchu v oblasti rekreácie s návrhom nových areálov najmä vo väzbe na vodný tok a vodné dielo na Dunaji.

V riešení širších vzťahov v rámci stredoeurópskeho záujmového územia je zhodnotený a v spolupráci s rakúskymi a maďarskými partnermi doplnený návrh:

- rozmiestnenia centier hospodársko-sociálneho rozvoja dotknutých území, z toho na území mesta vo väzbe na Volkswagen, v Dolnej Mlynskej doline vo väzbe na SAV a zdravotnícky areál na Rázsochách,
- lokalizácie nových zdrojov pracovných príležitostí ako ohnísk a väzieb hospodárskych vzťahov vo forme spoločných hospodárskych zón s možnosťou lokalizácie zvláštnych hospodárskych zón na území Bratislavy v zóne Prístav – Pálenisko, vo väzbe na letisko M. R. Štefánika, v západnom rozvoji Petržalky a ako spoločný technologický park Jarovce - Kittsee,
- riešenia likvidácie všetkých druhov odpadov so situovaním nevyhnutných skládok odpadov a ťažiskových zariadení odpadového hospodárstva tak, aby boli rešpektované požiadavky na ochranu životného prostredia dotknutých krajín a ich území,
- v záujme zlepšenia kvality dopravných vzťahov sa navrhuje:
 - * v železničnej doprave zdvojiť trať Parndorf - Kittsee - Petržalka a elektrifikovať trať Marchegg - Devínska Nová Ves
 - * v cestnej doprave vybudovať rýchlostnú komunikáciu v prepojení Viedeň - Marchegg - Devínska Nová Ves, s napojením na nultý cestný okruh Bratislavy
 - * dobudovať nové prístavné kapacity pre osobnú dopravu a rekreačné plavby na Dunaji
 - * vybudovať terminál kombinovanej nákladovej dopravy v zóne prístavu v Pálenisku a logistický park vo väzbe na areál letiska
 - * vybudovať pešiu a cyklistickú trasu ako súčasť cestného prepojenia Marchegg - Devínska Nová Ves
 - * integrovať verejnú osobnú dopravu v regióne Viedeň - Bratislava - Győr.
- vodného diela Wolfsthal (v polohe ideového zámery).

3. Ochrana prírody a tvorba krajiny

V priestorovom i funkčno-prevádzkovom riešení širších vzťahov stredoeurópskeho záujmového územia sa považuje za základnú kostru ekologickej stability systém nadnárodných a nadregionálnych biokoridorov a biocentier vrátane veľkoplošných chránených území, ktoré sú súčasťou Európskej ekologickej siete - EECNET:

- najmä chránené územia CHKO - Malé Karpaty, Morava, Dunajské luhy, chránený park Neusiedler See, chránená vodohospodárska oblasť Žitný ostrov, veľkozdroje pitnej vody na území Bratislavy,
- nadnárodné biokoridory biosférického a nadregionálneho významu s nadregionálnymi biocentrami pozdĺž tokov Dunaja, Moravy, v priestore záhorských lesov a v smere

hrebeňov Malých Karpát a Podkarpatského pásu,

- územia vymedzené Ramsarskou dohodou a územia zaradené do NATURA 2000 – chránené vtáčie územia (CHVÚ) a územia európskeho významu (ÚEV) predložené Európskej komisii dňa 29.4.2004,
- biotopy európskeho a biotopy národného významu.

V návrhu územného plánu sa vytvárajú predpoklady pre prinavrátenie hodnôt prírody lužných lesov ako súčasti prírodných parkov Podunajska.

4.2. CELOŠTÁTNE VZŤAHY

4.2.1. Historický vývoj a súčasný stav

Bratislava sa po prvý krát stala hlavným mestom Slovenska po vzniku Československej republiky v roku 1918. Rozvojom územia, ale aj hospodárskej základne po II. V roku 1970 sa umocnilo jej postavenie v rámci nových vzťahov ČSFR. Plnohodnotným a medzinárodne uznaným hlavným mestom samostatného štátu sa Bratislava stala v roku 1993 po vzniku SR.

Bratislava ako hlavné mesto SR je sídlom prezidenta SR, Národnej rady Slovenskej republiky, ústredných a územných orgánov štátnej správy. Mesto je kultúrne - spoločenskou, vzdelávacou, vedecko-výskumnou a hospodárskou metropolou Slovenska s reprezentačnými zariadeniami uvedených oblastí a je najvýznamnejším slovenským mestským strediskom medzinárodného cestovného ruchu. V zariadeniach sociálnej infraštruktúry na území Bratislavy sú poskytované vysoko špecializované služby pre obyvateľov celého Slovenska.

V súčasnosti sa dobudovávajú komunikačné systémy celoštátneho významu - trasy diaľnic D2 a D1, ktoré zabezpečujú napojenie Bratislavy na ťažiskové sídelné osi SR. V systéme železničnej dopravy sa plánuje dobudovanie zariadení (ÚNS, kontajnerové prekladisko), ktoré môžu významne ovplyvniť ekologizáciu nákladnej dopravy. Pre zodpovedajúce riešenie osobnej dopravy je žiaduce doplniť sieť osobných železničných staníc a rekonštruovať resp. dobudovať odbavovaciu budovu Hlavnej stanice. Bratislavský prístav a letisko M. R. Štefánika zabezpečujú napojenie celého Slovenska na medzinárodnú vodnú a leteckú dopravu.

Pre dopravné napojenie Bratislavy s územím Slovenska sú - okrem už spomínaných železničných tratí a diaľnic - k dispozícii:

- železničná trať Bratislava - Dunajská Streda - Komárno
- cesty I. triedy: I/2 Bratislava - Malacky - Kúty, I/61 Bratislava - Sered' - Nitra a I/63 Bratislava - Dunajská Streda - Komárno .

Hlavné mesto so svojím okolím už v súčasnosti predstavuje v makrosídelnom systéme Slovenska jedno z dvoch hlavných sídelných ťažísk medzinárodného významu. Osobitosťou sídelnej štruktúry západoslovenského priestoru je skutočnosť, že napriek atrakčnej sile Bratislavy sa v marginálnej zóne 40 - 60 km vyvinuli silné centrá osídlenia s rozvinutou ekonomickou a kultúrne - spoločenskou základňou (mestá Trnava, Hlohovec, Galanta, Dunajská Streda v širších väzbách Nitra, Senica). Väčšina z nich je na Bratislavu napojená výkonným komunikačným systémom v smere ťažiskových urbanizačných osí vrátane železničného napojenia. Tieto sídla spolu s terciárnymi jadrmi v regióne Bratislavy vytvárajú pri koordinovanom rozvoji potenciál pre usmernenie prípadných migračných tlakov v území na hranici EÚ.

Bratislava ako súčasť sídelného systému západnej časti Slovenska s väzbami na oblasť

Viedne, Brna - Břeclavi, Győru a Budapešti a ako jeden zo sídelných uzlov pozdĺž toku Dunaja má potenciál pre zapojenie nielen hlavného mesta a jeho zázemia, ale celého Slovenska do participácie na celoeurópskom toku kapitálu a tovarov, na vedecko-výskumnej a kultúrno-spoločenskej medzinárodnej spolupráci. Vytvára sa tu priestor pre reprezentáciu a zhodnotenie jestvujúcich hodnôt a rozvojového potenciálu celej Slovenskej republiky a jej regiónov.

Predpokladom pre zhodnotenie celoslovenského strategického potenciálu Bratislavy a jej zázemia je predovšetkým naplnenie požiadavky na zlepšenie kvality životného prostredia. Aj napriek pozitívnym trendom životné prostredie v Bratislava v rámci Bratislavskej zaťaženej oblasti patrí medzi najviac poškodené a zaťažené územia Slovenska.

4.2.2. Vízia a strategické ciele

Vízia rozvoja Bratislavy ako reprezentačného hlavného mesta štátu a metropoly Slovenska a jej kľúčový význam v makrosídelnom systéme Slovenska je potvrdený v strategickom dokumente Koncepcia územného rozvoja Slovenska - I., ktorý prijala vláda SR uznesením č. 1124/1994 a jeho dopracovanie do II. Návrhu, v súlade s novým štátosprávnym usporiadaním Slovenska.

Schválené strategické ciele rozvoja Bratislavy ako hlavného mesta a metropoly SR pre rozvoj mesta v prospech celého Slovenska požadujú:

- vytvoriť podmienky pre naplnenie významu Bratislavy ako hlavného mesta SR – reprezentačia štátu, sídlo zastupiteľských úradov a reprezentačných zariadení iných krajín a reprezentačných zariadení hospodárskej a kultúrno - spoločenskej sféry celého Slovenska,
- spolupracovať s ostatnými metropolami Slovenska na vytvorení optimálnych väzieb a dostupností medzi jednotlivými metropolami a na delbe reprezentačných funkcií SR,
- zachovať a uplatniť kvalitný humánny potenciál a dostupnosť trhu informácií pre rozvoj mesta ako vrcholného vedecko-technického, vzdelávacieho a informačného centra celoslovenského významu,
- spolupracovať s jednotlivými rezortami a vedeckovýskumnou základňou na rozvoji centra špičkových technológií v Bratislave s cieľom založiť iniciačné jadro pre vznik nových technológií a hospodárskych programov pre rozvoj ekonomiky celého Slovenska,
- zhodnotiť, vychádzajúc z historického vývoja a sústredenia kultúrnych zariadení celoslovenského významu, postavenie Bratislavy ako celoslovenského kultúrno-spoločenského centra s dosahom na európske kultúrno-spoločenské dimenzie a v rozvojových zámeroch uplatniť reprezentáciu kultúrno-spoločenských hodnôt mesta, hodnoty jednotlivých regiónov Slovenska a kultúrno-spoločenské hodnoty Slovenska ako celku.

4.2.3. Návrh rozvoja Bratislavy ako hlavného mesta SR a metropoly Slovenska

1. Urbanistická koncepcia

Pre naplnenie vízie mesta ako reprezentačného hlavného mesta štátu a metropoly Slovenska v návrhu územného plánu hlavného mesta SR Bratislavy je zohľadnené:

- dobudovanie priestorov na území Bratislavy v smere ťažiskových urbanizačných osí v domáciach i zahraničných väzbách s vytvorením predpokladov pre koordinovaný rozvoj priestoru západného Slovenska vrátane jeho napojenia v rámci

medzinárodných vzťahov a väzieb na susedné Rakúsko, Maďarsko a Českú republiku,

- funkčné využitie juhovýchodného vstupu na územie mesta pre zhodnotenie a zapojenie rekreačného potenciálu územia v širšom zázemí juhovýchodného rozvojového smeru a pre zapojenie Slovenska do rozvoja osídlenia pozdĺž toku Dunaja ako súčasti podunajských sídelno-hospodárskych štruktúr.

V ÚPN sú v prevádzkovom usporiadaní a funkčnom využití územia podporené dve významné sídelné osi nadregionálneho významu križujúce sa na území Bratislavy a prepájajúce ťažiská osídlenia najvyššieho významu s potenciálom väzieb na sídelné systémy susedných štátov:

- rozvojová západná os sídelného systému prevážujúcu sliezsku a viedenskú aglomeráciu pozdĺž Považia - rozvoj podporený dobudovaním D1,
- rozvojová južná os sídelného systému prevážujúcu ťažiská osídlenia v priestoroch Bratislavy a Košíc juhom Slovenska s návrhom dobudovania juhovýchodnej radiály mesta.

V rozvoji osídlenia širších väzieb je rešpektovaný princíp zachovania dostatočného voľného medzipriestoru medzi rozvojom sídiel v smere ťažiskových rozvojových osí ako aj medzi sídlami navzájom v záujme trvalej udržateľnosti.

2. Funkčné a priestorové usporiadanie

Pre **rozvoj reprezentačných funkcií štátu**, rozvoj mesta ako kultúrno - spoločenského a vzdelanostného centra Slovenska sú vytvorené územné predpoklady:

- pre lokalizáciu nových reprezentačných zariadení štátu a kultúrno-spoločenských zariadení celoštátneho významu v najatraktívnejších polohách celomestského centra na oboch brehoch Dunaja a v priestoroch medzinárodných vstupov na územie mesta,
- a inštitucionálne predpoklady pre zhodnotenie a rozvoj vysokého školstva s väzbami na rozvoj jestvujúcej vedecko-výskumnej základne (návrh lokalizácie špičkového vedecko-technického a technologických parkov),
- pre dobudovanie jestvujúcich vysokoškolských areálov a vybudovanie nových – vedecko-výskumné a výučbové priestory LF UK v rámci zdravotníckeho areálu Rázsochy, pre potenciálny rozvoj FTVŠ UK vo väzbe na športovorekreačný areál Jarovské rameno, ponuka plôch pre rozvoj vysokého školstva v priestore regionálneho obslužného centra Lamačská brána,
- pre zveľadenie a rozvoj nehnuteľných stránok kultúrneho dedičstva a kultúrno - historického a spoločenského prostredia; v regulačnej časti návrhu riešenia ÚPN sú formulované zásadné princípy dotvárania obrazu mesta a požiadavky na zachovanie kultúrno-spoločenských hodnôt, na ochranu lokality Archeologické nálezisko a ruiny hradu Devín navrhovanej na zaradenie do zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva, vyhlásených a navrhovaných pamiatkových rezervácií a zón na území sídla,
- reprezentáciu hodnôt ostatných regiónov Slovenska a celého Slovenska v najvýznamnejších mestotvorných priestoroch.

V hospodárskom rozvoji:

- vytvárajú sa predpoklady pre:
 - * dobudovanie a reštrukturalizáciu priemyselnej základne Bratislavy s uplatnením požiadaviek na preferenciu „solistikovanej výroby“ v lokalizačných zámeroch,
 - * rozvoj iniciačných jadier špičkových technológií pre ich následné uplatnenie na území celého Slovenska (v kooperácii s inými obdobnými centrami na území SR v rámci stredoeurópskeho priestoru),

- optimálnu del'bu práce v poľnohospodárskej výrobe, ktorá sa zachováva na území mesta len v opodstatnenom rozsahu, na zásobovaní hlavného mesta potravinami a poľnohospodárskymi produktami so zázemím mesta a poľnohospodárskou výrobou celého Slovenska,
- zachovanie plôch lesov s prioritou ich významu ako základného krajinotvorného a ekostabilizačného prvku s jeho rozšírením v priestore Dunajských luhov.

V sídelnom systéme rekreácie, turizmu a športu:

- sú vytvorené územné predpoklady a navrhnuté zariadenia cestovného ruchu pre rozvoj medzinárodného turizmu, pre turistický tranzit v jestvujúcom i navrhovanom urbanizovanom prostredí, v prírodnom prostredí mesta a jeho zázemia,
- zachovávajú sa a zodpovedajúco dotvárajú atraktivity historického a kultúrno - spoločenského dedičstva pre ich uplatnenie v poznávacom turizme,
- zhodnotený je špecifický fenomén prírodného prostredia Bratislavy - „voda“ návrhom rekreačných a športových areálov v priestoroch viažucich sa na vodné toky a plochy (aj navrhované) a zhodnocuje sa potenciál prírodného zázemia vodného diela na Dunaji,
- navrhuje sa dobudovať jestvujúce športové areály nadmestského významu krytými objektami a navrhujú sa nové plochy s potenciálom pre lokalizáciu športových zariadení celonárodného významu.

V sociálnej infraštruktúre:

- rozvoj byvania pokrýva potreby nárastu obyvateľstva vrátane migrácie aj pre etapu rozvoja do roku 2030,
- návrh uvažuje s dobudovaním zdravotníckeho areálu na Rázsochách a zdravotníckeho areálu Kramáre - Sever s odbornými pracoviskami a vedecko-výskumnou základňou celoslovenského až medzinárodného významu a dobudovanie FNŠP v Petržalke,
- vytvárajú sa územné predpoklady aj pre lokalizáciu špecifických sociálnych zariadení nadmestského významu.

V dopravnej infraštruktúre:

- koncepčným zámerom v oblasti cestnej dopravy je vybudovanie nultého dopravného okruhu, ktorý umožní optimálnu distribúciu dopravy vstupujúcej do mesta a hlavne previesť tranzitnú - najmä nákladnú dopravu - mimo intenzívne zastavané územia mesta
- v oblasti železničnej dopravy sa navrhuje zaústenie vysokorýchlostnej trate novou traťou pozdĺž diaľnice D1,
- v leteckej doprave sa počíta s takým nárastom prepravy, ktorý si bude vyžadovať vybudovanie novej (tretej) vzletovej a pristávacej dráhy s nadväzným rozvojom obslužných zariadení.
- pre rozvoj vodnej dopravy je k dispozícii súčasný areál aj s územnou rezervou pre vybudovanie ekologického bazéna pre prekládku tekutých minerálnych produktov.

V riešení systémov technickej infraštruktúry:

- zohľadnené sú požiadavky na riešenie vodného hospodárstva s uplatnením vodohospodárskej politiky na úseku zásobovania vodou, odkanalizovania a čistenia vôd, ochrany vôd, úprav tokov a realizácie objektov na nich, s presadzovaním revitalizácie tokov a ich ramenných sústav,
- v systémoch zabezpečenia energií:
 - * sú do koncepcie premietnuté zásady štátnej energetickej politiky, sú uplatnené

ekonomické a ekologické hľadiská,

- * vytvára sa efektívny diverzifikovaný systém energetického zabezpečenia územia s pripojením na trasy a uzly republikového významu s využitím energetického hydropotenciálu a výhod územia v dosahu nadradených trás plynovodov,
- * zohľadnené sú požiadavky na racionalizáciu a úspory energií
- v sídelnom systéme a v rozvoji infraštruktúry telekomunikácií:
 - * vytvárajú sa predpoklady pre uplatnenie špičkových zariadení telekomunikačných systémov s rozvojom telekomunikačných prostriedkov, telekomunikačných sietí a špičkových telekomunikačných služieb so zapojením do celorepublikových a medzinárodných systémov.

V riešení odpadového hospodárstva:

- sú zohľadnené schválené programy a koncepcie rozvoja,
- na území mesta je zachovaná spaľovňa odpadov a navrhované sú najmä zariadenia pre zabezpečenie a zhodnotenie separovaného zberu druhotných surovín a zhodnotenie komunálneho odpadu,
- okrem jestvujúcej skládky odpadov v Devínskej Novej Vsi sa na území mesta neuvažuje so založením novej skládky odpadov, potreby sú saturované vo vhodných polohách v zázemí mesta,
- návrhom zodpovedajúceho funkčného využitia dotknutých území sa zabezpečuje sanácia a rekultivácia skládok odpadov a začlenenie upravených plôch do urbanizácie územia.

3. Ochrana prírody a tvorba krajiny

V návrhu ochrany prírody ÚPN rešpektuje, alebo osobitným prístupom k riešeniu rekreačných plôch zohľadňuje CHKO Malé Karpaty, NRBC NPR Šúr v tesnom dotyku Bratislavy, CHKO Dunajské luhy, CHKO Záhorie, lokality Ramsarského zoznamu - Niva Moravy a Dunajské luhy, lokality zaradené do NATURA 2000 – územia zaradené do Súvislej európskej sústavy chránených území (t.j. CHVÚ a ÚEV) a ostatné prvky ÚSES.

Návrh ochrany základných zložiek životného prostredia vrátane bioty je odvodený z Environmentálneho akčného programu Bratislavskej ohrozenej oblasti (1998), z Akčného plánu pre implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku na roky 1998 - 2010.

Ochrana podzemných vôd je zabezpečená návrhom dôsledného odkanalizovania a dobudovania čistiacich zariadení odpadových vôd, uplatnením požiadaviek na ekologické riešenie výrobných zariadení a postupnú likvidáciu doterajších záťaží. V riešení je rešpektovaná vyhlásená Chránená vodohospodárska oblasť Žitný ostrov a pásma hygienickej ochrany podzemných a povrchových zdrojov pitnej a úžitkovej vody určených pre hromadné zásobovanie obyvateľstva.

V životnom prostredí sú rešpektované priority, zásady a ciele tak, ako boli stanovené v materiáloch Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky (uznesenie vlády SR č. 619/93 zo 7. 9. 1993 a uznesenie NR SR č. 339/39), Národný environmentálny akčný program (uznesenie vlády SR č.350/1996), NEAP II. (uznesenie vlády, SR č. 1112/1999), Akčný plán pre implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku (uznesenie vlády SR č. 515/1998), Aktualizovaný národný akčný plán pre povodie Dunaja (uznesenie vlády SR č. 565/2000), Národný plán regionálneho rozvoja SR a jeho sektorový operačný program životného prostredia (uznesenie vlády SR č. 240/2001), ale aj ďalšie významné dokumenty TOŽP, ako napr., Koncepciu uplatňovania Agendy 21 a vyhodnocovania ukazovateľov trvalo udržateľného

rozvoja (TUR), časť úloh odvodených z Medzinárodných dohovorov s environmentálnym zameraním, ku ktorým SR pristúpila alebo pripravuje k nim pristúpenie, ale aj výsledky a hodnotenia v rámci procesov EIA a SEA (starý zákon č. 127/1994 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, v znení z. č. 391/2000 Z. z.; nový zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie č. 24/2006 Z. z.).

4.3. REGIONÁLNE VZŤAHY

4.3.1. Historický vývoj a súčasný stav

1. Historický vývoj

Bratislava, aj po rozpade Rakúsko-uhorskej monarchie v roku 1918 a vzniku samostatnej ČSR, si vzhľadom na svoju polohu, multietnické demografické zloženie obyvateľstva so zachovanými kultúro-spoločenskými tradíciami, nestratila význam regionálneho centra nielen pre spádové územie slovenskej časti záujmového územia, ale aj pre príslušné sídla na rakúskom a maďarskom území. Tento stav bol politicky a spoločensky narušený udalosťami z roku 1939 a počas 2. svetovej vojny. V následnom období postupného formovania ČSR a Maďarska na socialistické štáty východného bloku Európy sa obnovili vzťahy medzi Bratislavou a príslušnými sídlami MR. Vzťahy s rakúskym územím limitovali politické bariéry, územne striktná ochrana štátnej hranice („železná opona“). Po spoločenských a politických zmenách v roku 1989 sa vytvorili predpoklady pre opätovné vytvorenie logických vzťahov a väzieb Bratislavy ako jadra regiónu aj k sídlami na rakúskom území vrátane obnovenia územných väzieb a vzájomne prospešného zhodnotenia rozvojového potenciálu územia.

2. Súčasný stav

Územie, v ktorom sa intenzívne prejavujú regionálne vzťahy a väzby Bratislavy ako zdroja pracovných príležitostí, centra špecifickej vybavenosti a služieb pre obyvateľov sídiel v rámci regionálnych vzťahov a väzieb, poskytovanie príležitostí pre rekreáciu a voľnočasové aktivity obyvateľov Bratislavy, predstavuje Bratislavský kraj so všetkými obcami a mestami okresov Malacky, Pezinok a Senec. Z Trnavského kraja výrazne inklinujú k Bratislave príslušné obce z okresu Dunajská Streda, najmä mesto Šamorín. Výraznú zmenu orientácie sídiel z Dunajského ostrova – Vojka, Bodíky, Dobrohošť smerom na Bratislavu spôsobilo dobudovanie vodného diela na Dunaji.

Jadro Bratislavského regiónu, v súlade s urbanistickými teóriami formovania mestských regiónov, tvorí Bratislava. Nadväzujúce obce, funkčne plne späté s Bratislavou ako jadrovým mestom, tvoria spolu s územím Bratislavy jadrové územie Bratislavského regiónu. Menovite ide o obce Vysoká pri Morave, Zohor, Stupava, Borinka, Marianka, Svätý Jur, Chorvátsky Grob, Ivanka pri Dunaji, Bernolákovo, Malinovo, Zálesie, Most pri Bratislave, Vlky, Miloslavov, Dunajská Lužná, Kalinkovo, Hamuliakovo, z ktorých viac ako 50% obyvateľstva dochádza za prácou do Bratislavy. Už v súčasnosti tieto sídla saturujú nároky na inú kvalitu bývania aj pre obyvateľov Bratislavy.

Na jadrové územie nadväzuje suburbánna zóna, ktorú tvoria spádové územia miest Malacky, súmestia Pezinok - Modra, Senec a Šamorín, ktoré pôsobia ako terciárne centrá v rámci svojich spádových území presahujúcich hranice regiónu. Uvedené polarizačné účinky sa najviac sa prejavujú u mesta Malacky, najmenej u mesta Šamorín, ktoré je silne závislé na Bratislave. Ako jedno terciárne rozvojové centrum je potrebné vnímať mestá Pezinok a Modra, vzhľadom na ich previazanosť a vzájomné sa dopĺňovanie v jednotlivých sídelných, hospodárskych a obslužných funkciách.

Zmenou spoločensko-politických podmienok regionálne vzťahy Bratislavy dostali nové dimenzie a začínajú opätovne vznikať prirodzené vzťahy a väzby aj so sídlami v zahraničnom zázemí mesta najmä na príslušnom rakúskom a maďarskom území.

Podľa záverov rakúskej časti analýz spoločnej trilaterálnej stratégie JORDES+ rakúske obce na sever od Dunaja ovplyvniť proces integrácie regiónu iným spôsobom ako obce na južnej strane Dunaja. Rieky Dunaj a Morava tvoria silnú priestorovú bariéru. Centrá, na ktoré by mohol byť rozvoj orientovaný, ležia mimo záujmového územia JORDES+ (Břeclav, Brno). V priestore na sever od Viedne a Bratislavy je skôr potrebné počítať s lineárnym rastom pozdĺž dopravných osí. Naproti tomu v južných oblastiach sa očakáva plošné rozšírenie sídelných území (najmä Bratislavy). Obce Berg, Wolfsthal a Kittsee, ležiace blízko centra Bratislavy, budú týmto vývojom ovplyvnené najviac. Rýchlosť priebehu tohto procesu je ťažké predvídať. Predpokladá sa, že v budúcnosti budú tieto obce tvoriť územnú jednotku s mestom Bratislava. Budúca funkčnosť rakúskych obcí v blízkom okolí Bratislavy sa v súčasnosti rozpracováva z dopravného, hospodárskeho, sídelno-politického a urbanistického hľadiska. Dnes platné plánovacie dokumenty dotknutých sídiel uvažujú o ich funkcii z pohľadu rakúskeho pohraničného priestoru. Aspekt otvorenia hranice ešte nebol začlenený do nástrojov územného plánovania rakúskych obcí.

Za slovenskú stranu bolo v záveroch analýz uvedené, že Bratislava už v súčasnosti ponúka a saturuje špecifické nároky obyvateľov vo svojom zahraničnom zázemí. Dotýka sa to najmä sektorov obchodu, služieb, zhodnotenia kultúrno-spoločenských daností mesta, hodnôt cestovného ruchu, zhodnotenia založenej dopravnej infraštruktúry a saturovania nárokov rakúskeho prihraničia v špecifických zariadeniach technickej infraštruktúry. Potenciál rozvojového územia v priamych väzbách na zahraničné zázemie, ako aj zhodnotenie prírodného potenciálu mesta umožní zvýšiť kvalitu týchto vzťahov a vytvoriť ponuku vysoko atraktívnych pracovných príležitostí aj pre obyvateľov rakúskeho a maďarského prihraničného územia.

V špecifických zahraničných väzbách je možné systém terciárnych centier Bratislavského regiónu poňať aj vo vzťahu na susediace štáty v jstevujúcich i potenciálnych funkčných a prevádzkových väzbách Bratislavy na mestá Mosonmagyóvár v Maďarskej republike, Bruck/L, Hainburg, Marchegg čiastočne Gänserndorf v Rakúskej republike. Tieto sídla už význam terciárnych centier s vlastným spádovým územím majú, alebo sa uvažuje s ich zodpovedajúcim rozvojom.

Žiaduce je vzájomne koordinovať navrhnuté zámery rozvoja a zahrnúť aj hodnoty prostredia a ponuku sídiel v priamych zahraničných vzťahoch do komplexného rozvoja Bratislavy ako jadra územia.

4.3.2. Vízia a strategické ciele

Víziu Bratislavy ako jadra Bratislavského regiónu rozvíjajúceho sa v celom okruhu záujmového územia okolo mesta, t.j. aj so zhodnotením zázemia v juhozápadných územných väzbách, prekračujúcich štátne hranice s Rakúskom, podporuje schválený vyšší územnoplánovací dokument ÚPN VÚC Bratislavského kraja. Spoločná spolupráca s Rakúskom v predchádzajúcom období potvrdzuje túto víziu a rozširuje potenciál územia Bratislavského regiónu aj v jeho severozápadných zahraničných väzbách s prihraničným územím Dolného Rakúska.

Schválené strategické ciele v súlade so záväznými regulatívami ÚPN VÚC Bratislavského kraja vyžadujú od predstaviteľov zodpovedajúcich za rozvoj Bratislavy ako jadra regiónu:

- v rámci domácych väzieb a vzťahov spolupracovať so sídlami v zázemí a podporovať rozvoj zodpovedajúcich funkcií v priestoroch navrhovaných regionálnych rozvojových pólů smerom na:
 - * Stupavu vo väzbe na mestské časti Záhorská Bystrica a Devínska Nová Ves,
 - * Svätý Jur vo väzbe na mestské časti Rača a Vajnory,
 - * Ivanku pri Dunaji a Bernolákovo vo väzbe na mestskú časť Vajnory a východnú časť Nového Mesta,
 - * Rovinku a Dunajskú Lužnú vo väzbe na mestskú časť Podunajské Biskupice,
- spolupracovať s terciárnymi rozvojovými centrami - Malacky, Pezinok - Modra, Senec v rámci Bratislavského kraja a Šamorínom, Senicou a Trnavou v rámci Trnavského kraja s cieľom optimálnej deľby funkcií, rovnocenného zhodnotenia vnútroregionálnych vzťahov, socio-ekonomického a prírodného potenciálu terciárnych centier,
- v špecifických zahraničných regionálnych väzbách:
 - * spolupracovať so sídlami v prihraničnom území Rakúska smerom mestská časť Petržalka, Berg, Wolfsthal, Hainburg a smerom mestská časť Petržalka a Jarovce, Kittsee, Parndorf, Bruck a/L,
 - * spolupracovať so sídlami v prihraničnom území Maďarska - mestská časť Rusovce a Čunovo, Rajka, Mosonmagyaróvár,
 - * v súlade so závermi analýz trilaterálneho projektu JORDES+ spolupracovať so sídlami v smere mestská časť Devínska Nová Ves, Marchegg, príp. s rozšírením vzájomnej pôsobnosti až smerom na Gänserndorf.

4.3.3. Návrh rozvoja regionálnych vzťahov a väzieb Bratislavy

1. Základné princípy urbanistickej koncepcie

Základné koncepcné smery rozvoja Bratislavského regiónu sú vyjadrené v súlade s riešením Územného plánu veľkého územného celku Bratislavského kraja s doplnením väzieb na príslahlé okresy Trnavského kraja - okres Dunajská Streda a okres Senica. Návrh rozvoja prevádzkových vzťahov v riešení dopravnej infraštruktúry regionálneho významu podporuje vzájomnú spoluprácu a zhodnotenie rozvojových potenciálov Bratislavy ako jadra Bratislavského regiónu a jestvujúcej siete terciárnych centier regiónu – Malacky, Pezinok – Modra, Senec, Šamorín. Vstup SR do EÚ, odstránenie bariér Šengenskej dohody spolu s navrhovaným dobudovaním dopravných prepojení na rakúskej strane umožnia zhodnotiť rozvojový potenciál Bratislavy ako prirodzeného a logického regionálneho jadra aj pre sídla v rakúskom a v maďarskom prihraničnom území.

Navrhovaný rozvoj Bratislavy nenarušuje rozvoj urbanizácie sídel v zázemí, ich životný štýl, kvalitu jestvujúcej society a kultúrno-spoločenské a historické hodnoty sídiel. Sú rešpektované hodnoty, ktoré dotvárajú obraz sídiel a krajiny. V príprave realizácie navrhovaného rozvoja medzinárodného letiska M. R. Štefánika (tretia vzletová dráha) bude potrebné definovať dopady navrhovanej stavby a podmienky jej realizácie najmä vo vzťahu k obytným územiam mestských častí v nadväznom území letiska a sídiel v zázemí mesta najmä v smere navrhovanej tretej vzletovej dráhy.

V ÚPN ja rešpektovaná požiadavka na vytvorenie dvoch systémových úrovní sídelných pólů rozvoja:

- systémová úroveň regionálnych rozvojových pólů mesta Bratislavy,
- systémová úroveň vzťahov a väzieb medzi jadrom regiónu a regionálnymi terciárnymi

centrami.

Požadované zhodnotenie územia regionálnych rozvojových pólů mesta Bratislavy na princípe „prerastania“ mestských funkcií do najbližšieho zázemia sa sústreďuje do kľbových priestorov, ktoré spájajú Bratislavu s jej najbližším zázemím v smere ťažiskových sídelných osí.

ÚPN podporuje vzťahy s terciárnymi rozvojovými centrami regiónu ležiacimi na radiálno-okružnom komunikačnom systéme v domácych i zahraničných väzbách:

- dotváraním optimálnych komunikačných väzieb v smere ťažiskových radiál s cieľom skrátiť vzájomnú časovú dostupnosť a vytvoriť predpoklady pre zodpovedajúce zhodnotenie územia Bratislavy vrátane jej zázemia a špecifických lokalizačných potenciálov rozvoja jednotlivých terciárnych centier a ich zázemia,
- rešpektovaním ekologických požiadaviek na riešenia komunikačných systémov: dobudovanie diaľničného systému, vedenie trás štátnych ciest mimo obytné zóny, dobudovanie ťažiskových dopravných okruhov na území mesta vrátane tunelových prepojení popod Karpaty,
- preferovaním ekologických systémov hromadných dopravy s uplatnením princípov integrovaného systému hromadných dopravy: dobudovanie železničných spojení prímestských dopravy v I. etape s ich napojením na nosný systém MHD na území mesta; v cieľovom riešení duálny systém MHD zhodnotením jestvujúcich železničných tratí prejde až do regiónu s priamym napojením sídiel jadrového územia a terciárnych centier na jadro regiónu – Bratislavu.

2. Funkčné a priestorové usporiadanie

V ÚPN sú vytvorené predpoklady pre lokalizáciu reprezentačných zariadení regiónu. Vytvorené sú územné predpoklady pre dotváranie zariadení špecifických služieb regionálneho významu v komerčnej i sociálnej oblasti s dôrazom na zodpovedajúce dotvorenie zdravotníckych zariadení regionálneho až celoslovenského významu. V rámci ťažiskových mestotvorných priestorov a nástupov na územie mesta sú vytvorené predpoklady pre dotváranie Bratislavy ako regionálneho obslužného centra. V návrhu rozvoja hospodárskej a vedecko-výskumnej základne je zohľadnená požiadavka na lokalizáciu špičkových vedecko-technických, technologických a logistických centier na území mesta a ich prepojenie na obdobné centrá na území regiónu. V návrhu plôch pre rozvoj občianskej vybavenosti vo väzbe na hospodársku základňu sú vytvorené predpoklady pre lokalizáciu stredného odborného školstva s celoregionálnou pôsobnosťou.

Zo zhodnotenia potenciálu územia mesta pre rozvoj rôznych foriem bývania vyplýva, že mesto má dostatok vhodných plôch pre pokrytie potrieb prognózneho vývoja obyvateľstva a cenzových domácností aj do roku 2020 s výhľadom do roku 2030. Disponibilita územia mesta a sídiel v najbližšom zázemí Bratislavy pre rozvoj bývania je preto hodnotená ako územná ponuka pre realizáciu bývania v obytnom prostredí mestského alebo vidieckeho charakteru, so saturovaním nárokov obyvateľov na špecifickú sociétu obytného prostredia a nárokov na rôzne formy bývania.

V požiadavkách na ochranu kultúrno-historického a spoločenského dedičstva sú zohľadnené špecifiká mesta a jednotlivých mestských častí s podporou spoločných identických znakov so sídlami v zázemí. V návrhu plôch občianskej vybavenosti v celomestskom centre a na plochách navrhovaných centier vybavenosti regionálnych rozvojových pólů je vytvorená ponuka plôch aj pre rozvoj kultúrno-spoločenských zariadení s regionálnou pôsobnosťou.

Súčasťou koncepcie rozvoja je aj návrh nadradeného systému rekreácie a voľnočasových aktivít v prírodnom prostredí, ktorý zhodnocuje súčasný stav a mal by saturovať nielen nároky obyvateľov Bratislavy a regiónu, ale aj nároky rozvoja domáceho a zahraničného turizmu. Zvyšovanie kvality a rozvoj rekreačných aktivít je navrhovaný vo vymedzených rekreačných zónach na území Malých Karpát, Podunajska a v prírodnom zázemí medzi ťažiskovými rozvojovými sídelnými osami v tesnej nadväznosti na regionálne rozvojové póly Bratislavy.

3. Ochrana prírody a tvorba krajiny

Dokumenty, z ktorých väčšina bola spracovaná v období po skončení prác na koncepte riešenia ÚPN mesta a ktoré sú uvedené v podkapitole 4.2. Celoštátne vzťahy (t.j. vzťah Bratislavy k územiu SR), sú základným inštrumentárom aj pre riešenie problémov životného prostredia v rámci Bratislavského regiónu i mesta Bratislavy.

V návrhu ÚPN sa rešpektujú zásadné princípy tvorby nadregionálneho a regionálneho územného systému ekologickej stability. Na realizáciu nadregionálneho ÚSES najmä v zadunajskej časti Bratislavy sa navrhuje spolupráca na jeho realizácii s príslušným územím Rakúska a Maďarska (napr. aj v rámci aktivít JORDES+, CENTROPE či iných programov).

V návrhu rozvoja Bratislavy je rešpektovaná vysokokvalitná poľnohospodárska pôda v zázemí mesta. K potenciálnym záberom v prognóznom výhľade po roku 2020 sa uvažuje len v prípade rozšírenia letiska M. R. Štefánika o ďalšiu prístávaciu dráhu. V koncepte ÚPN je riešená len rezerva územia, realizáciu bude potrebné v budúcnosti doložiť efektívnym využitím dnešných zariadení a prevádzkovou nevyhnutnosťou realizácie novej prístávacej dráhy a nadväzného vybavenia.

Zachovanie poľnohospodárskej pôdy na území Bratislavy rešpektuje strategický cieľ zachovať rôznorodosť prírodného prostredia mesta a kultúrne hodnoty krajiny. Poľnohospodárska výroba na území hlavného mesta je zachovaná len v určitom rozsahu a v opodstatnených výrobných zariadeniach a s adekvátnou výmerou pôdy. V saturovaní nárokov Bratislavy na zásobovanie potravinami sa počíta aj so zhodnotením potenciálu vysokokvalitného a vysokoproduktívneho zázemia mesta.

V návrhu riešenia ÚPN na území širších vzťahov i na území Bratislavy sú v zásade rešpektované plochy vinogradov, špecificky chránených vinohradníckych honov na svahoch Malých Karpát a v k.ú. Devína, záhrad a sádov v poľnohospodárskej krajine ako súčasť historického krajinného obrazu sídel, špecifickej funkčnej charakteristiky jednotlivých obcí a miest (tradičné ekonomické a spoločenské aktivity).

Navrhovaný rozvoj hlavného mesta v zásade neohrozuje ložiská nerastných surovín. V návrhu prevádzkových väzieb sa vytvárajú predpoklady pre zhodnotenie termálnych prameňov v juhovýchodnej časti Bratislavského regiónu, pre zhodnotenie potenciálu prírodného zázemia a vodného diela aj na území príslušného Trnavského kraja pre rekreačné využitie širšieho zázemia obyvateľstva.

4.3.4. Základné princípy priestorového usporiadania a funkčného využitia územia regionálnych rozvojových pólů

V návrh priestorového usporiadania a funkčného využitia územia sa zohľadňuje hierarchia významov a väzieb regionálnych rozvojových pólů mesta. Dotknuté územie je zhodnotené nielen v súlade s predpokladanou intenzitou vzťahov, ale aj v súlade s limitmi ochrany prírodných hodnôt v zmysle požiadaviek tvorby ÚSES a trvalo udržateľného

rozvoja so zachovaním ekologickej rovnováhy urbanizovaného a prírodného prostredia.

1. Severozápadný rozvojový pól

Návrh riešenia ÚPN zohľadňuje význam severozápadného regionálneho rozvojového pólu

- v smere ťažiskovej urbanizačnej osi západnej časti územia Bratislavského regiónu na slovenskej strane, t.j. v smere mestské časti Záhorská Bystrica a Devínska Nová Ves - Stupava :
 - návrhom nového regionálneho obslužného centra v priestore Lamačskej brány v súlade s ÚS ťažiskového severozápadného rozvoja; navrhované plochy občianskej vybavenosti, zmiešané plochy s ťažiskom v občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu sú dovybavené návrhom športových plôch s potenciálom lokalizácie športových zariadení celonárodného a regionálneho významu a plochami verejnej zelene príp. zelene vo voľnej krajine,
 - návrhom dobudovania regionálnych komunikačných spojení s lokalizáciou prestupovej stanice hromadných dopravy a s uplatnením cieľového riešenia nosného systému MHD ako duálneho sa vytvárajú podmienky pre optimálnu spoluprácu jadra a sídiel v severozápadnej časti jadrového územia regiónu; cieľom je skracovanie časovej dostupnosti práce a bývania, spolupráca v rozvoji bývania, kooperácia a spolupráca v rozvoji hospodárskych aktivít, zhodnotenie atraktivít urbanizovaného a prírodného prostredia,
 - rešpektovaním existujúceho energetického koridoru pozdĺž diaľnice D2,
- v smere potenciálnej urbanizačnej osi nadväzujúcej na urbanizáciu juhozápadnej časti Dolného Rakúska (v pokračovaní na Viedeň) regionálny rozvojový pól, t. j. v smere Devínska Nová Ves – Marchegg - potenciálne Gänserndorf :
 - akceptovaním podpory regionálnych vzťahov a väzieb navrhovanou modernizáciou jestvujúcej železničnej trate z rakúskej strany a pokračovaním trasy „nultého dopravného okruhu“ Bratislavy aj na rakúskom území s napojením uvedených potenciálnych terciárnych centier;
 - prioritným riešením pešieho a cyklistického prepojenia cez Moravu v priestore Devínskej Novej Vsi vrátane dobudovania medzinárodnej cyklistickej trasy pozdĺž Moravy s vybavenosťou v rámci urbanizovaných častí príslušných sídiel,
 - vytvorením územných predpokladov pre rozvoj regionálnych vybavenostných a obslužných funkcií – navrhované plochy občianskej vybavenosti a lokalizácia technologického parku v južnej nadväznosti na jeden z najvýznamnejších hospodárskych subjektov mesta – Volkswagen,
 - rešpektovaním hodnôt chráneného alúvia Moravy a chránených prírodných území európskeho významu.

2. Severovýchodný regionálny rozvojový pól

V smere mestská časť Rača - mestská časť Vajnory - Svätý Jur návrh ÚPN:

- zachováva severne od štátnej cesty prírodný charakter územia s plochami vinogradov vrátane lokalít s pôvodnou štruktúrou vinohradníckej krajiny; vinohrady sú zachované aj ako hospodárska základňa pre tradičné aktivity ako súčasť historických a kultúrno-spoločenských tradícií osídlenia s ich uplatnením v rámci rozvoja turistického ruchu (spoločný projekt Vína cesta s Dolným Rakúskom a Burgenlandom),
- navrhne južne od železničnej trate na Trnavu a vo väzbe na preložku štátnej cesty do ulice Na Pántoch rozvoj výrobných aktivít vo väzbe na jestvujúce výrobné zariadenia a plochy občianskej vybavenosti, ktoré sa môžu formovať aj ako obslužné centrum regionálneho významu,
- uplatňuje v zmysle VZN hlavného mesta SR Bratislavy č. 7 z 24. 11. 2005 východne

od Rybníchej ulice v lokalite Pri majeri rozvoj plôch výroby a občianskej vybavenosti celomestského až nadmestského charakteru.

3. Východný regionálny rozvojový pól

V smere mestská časť Vajnory a východná časť Nového Mesta - Ivanka pri Dunaji - Bernolákovo sa navrhuje:

- dobudovanie prímestského obslužného centra regionálneho významu v priestore východného vstupu na územie mesta (priestor Rožňavskej cesty, Zlaté piesky, Vajnory - Tuhovské, západne a východne od jazera Vajnorka,
- dobudovanie rekreačného areálu Zlaté piesky ako celoročného areálu voľnočasových aktivít s nadmestským významom,
- zhodnotenie územia vstupu na územie mesta medzinárodného významu - priestor Ivanskej cesty a predpriestor medzinárodného letiska M. R. Štefánika pre ďalší rozvoj podnikateľských aktivít charakteru obchodu, výrobné a nevýrobné služby a nástupného priestoru letiska pre lokalizáciu reprezentačných zariadení celonárodného a medzinárodného významu vrátane kongresového centra na plochách navrhovanej občianskej vybavenosti.

4. Juhovýchodný regionálny rozvojový pól

V smere mestská časť Podunajské Biskupice - Rovinka - Dunajská Lužná návrh ÚPN vytvára územné predpoklady pre :

- lokalizáciu menšieho prímestského centra v juhozápadnej časti územia vo väzbe na jestvujúce zariadenia pri Ulici svornosti v MČ Podunajské Biskupice,
- lokalizáciu prímestského centra občianskej vybavenosti a zmiešaného územia zodpovedajúcich podnikateľských aktivít vrátane rekreačného zázemia a voľnočasových aktivít, vo východnej časti vstupu na územie Podunajských Biskupíc z juhu (južne od navrhovanej novej obytnej štvrť Lesný hon),
- zachovanie areálu vodného zdroja Podunajské Biskupice ako biocentra v rámci nadregionálneho biokoridoru s navrhovaným rozšírením plôch lesa popri Dunaji a pásových masívov zelene vo voľnej krajine v južnej nadväznosti na areál Slovnaftu, v pokračovaní v koridoroch a medzipriestoroch VVN vedení až do voľnej krajiny východne od urbanizovaného územia MČ Podunajské Biskupice,
- dotvorenie navrhovaného rekreačného centra v lokalite Tretí diel ako súčasť nadregionálneho biokoridoru,
- zhodnotenie potenciálu príľahlých sídiel Rovinka, Dunajská Lužná aj ako ponuku rôznych foriem málopodlažného bývania a rekreačných aktivít pri vode (po ich dobudovaní plôch službami a vybavenosťou) aj pre obyvateľov Bratislavy a návštevníkov mesta v rámci atraktív cestovného ruchu,
- realizáciu zámerov prímestských sídiel v rámci juhovýchodného rozvojového pólu vybudovať rozsiahly rekreačno-turistický areál vo väzbe na atraktívne prírodné prostredie Malého Dunaja - areál Ivamóza a pre zhodnotenie rekreačného potenciálu územia sídiel viažucich sa na ľavý breh vodného diela - Hamuliakovo, Gabčíkovo,
- zavodnenie a sprietočnenie reliktov ramien na ľavom brehu Dunaja v oblasti od Biskupického ramena smerom na Dunajskú Lužnú – Kalinkovo – Hamuliakovo.

5. Južný regionálny rozvojový pól

V smere mestská časť Rusovce - Čunovo – Rajka - Mosonmagyárovar je priestor

regionálneho rozvojového pólu vo väzbe na Maďarsko orientovaný na:

- zhodnotenie rekreačného potenciálu vodného diela na Dunaji pre rekreáciu, vodné športy a cestovný ruch v lokalitách zemníka pri Jarovskom ramene a v inundácii - areál Čunovo,
- rozvoj plôch vybavenosti, zmiešaných aktivít vo väzbe na hraničný prechod do Maďarska,
- rozvoj občianskej vybavenosti, bývania, zmiešaných funkcií a športovo - rekreačných plôch charakteru agroturistiky - južné vstupné priestory do MČ Rusovce,
- vytvorenie predpokladov pre prepojenie sídiel v zázemí mesta na dunajskom ostrove so špecifickými podmienkami pre vybudovanie centra rekreácie a turistiky pri vode.

6. Juhozápadný rozvojový pól

Na pravom brehu Dunaja v smere novej juhozápadnej rozvojovej osi Bratislavy sa vytvárajú územné predpoklady:

- v smere mestská časť Petržalka – Berg – Wolfsthal – Hainburg pre:
 - * uplatnenie reprezentačných funkcií cestovného ruchu, lokalizáciu kultúrno-spoločenských zariadení, zariadení pre tvorbu a výmenu špičkových vedecko-technických informácií s plochami bývania vo väzbe na plochy zelene popri Dunaji i štátnej hranici, aj ako súčasť rozvojového územia ,
 - * lokalizáciu novej diplomatickej štvrte (veľvyslanectvá a konzuláty) v lokalite Kapitulské pole,
 - * pre vznik Priemyselného parku Petržalka západ – južne od križovatky Bratská po západnej strane trasy diaľnice D2,
- v smere Petržalka – Kittsee – Parndorf pre:
 - * plochy občianskej vybavenosti a zmiešaných funkcií s ťažiskom v obchode a službách v nástupnom priestore na územie Bratislavy a jej celomestského centra cez Kopčiansku ulicu (predĺženie „Petržalského korza“),
- v smere Jarovce – Kittsee – Bruck a/L pre:
 - * lokalizáciu spoločného technologického parku s ťažiskom na území mestskej časti Jarovce, rozvoj rekreačných plôch v prírodnom prostredí s ponukou územia pre vybudovanie golfového ihriska (s rešpektovaním chránenej lokality Bažantnica) a športovo - rekreačných areálov v prírode s príslušnou vybavenosťou vo väzbe na odpočívadlo diaľnice D 2 a z komunikácie spájajúcej Jarovce a Kittsee; pozdĺž diaľnice D2 aj plochy pre rôznorodé podnikateľské aktivity,
 - * zhodnotenie priestoru hraničného prechodu pre malý pohraničný styk Jarovce - Kittsee návrhom plôch občianskej vybavenosti vo väzbe na navrhované plochy rekreácie v prírodnom prostredí,
 - * zriadenie významného medzištátneho prepojovacieho energetického koridoru, v ktorom budú uložené nadradené vedenia VTL plynovodu, ropovodu a produktovodov.

B.5. NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA MESTA

5.1. HISTORICKÝ VÝVOJ A SÚČASNÝ STAV

5.1.1. Historický vývoj

Historický obraz a urbanistické usporiadanie mesta Bratislavy sa vyvíja od praveku. Osídlenie človeka na území Bratislavy formovali geografické a prírodné faktory. Riečište toku Dunaja a morfológia okolitej krajiny dali podobu historickému jadrú a miestnym komunikáciám a tie umožnili rozvoj osídlenia. Polohovú stabilizáciu územia mesta determinoval brod cez rieku a priesmyky cez Karpaty: severo - južný smer. Dunaj limitoval druhý základný komunikačný smer: západo - východný. Oba smery boli súčasťou transkontinentálnych ciest.

Súčasný stav urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania a obrazu Bratislavy ovplyvnili významné stavebné počiny z histórie jej vývoja. Vinohradníctvo a výroba vína je dokladovaná už v archeologických nálezoch z konca obdobia staroveku. Z rímskej doby sa zachovali archeologické pamiatky významných stavieb rímskeho fortifikačného systému Limes Romanus v mestskej časti Rusovce - vojenský tábor Gerulata a Villa Rustica v mestskej časti Dúbravka). Najvýznamnejšie pamiatky z obdobia Veľkomoravskej ríše sú archeologické náleziská v lokalitách slovanských hradísk na Hradnom kopci a Devínskom brale.

Písomný doklad o konštituovaní Bratislavy pochádza z roku 1291 n. l. Najvýznamnejšiu éru rozvoja stredovekého mesta predstavuje 250 ročné obdobie významu Bratislavy ako korunovačného mesta Rakúsko-uhorskej monarchie. Koncom 17. a začiatkom 18. storočia dochádza k splynutiu stredovekého jadra s predmestiami v jeden celok obohnaný palisádami (v roku 1774 boli zbúrané vnútorné hradby). **Zbúraním vnútorných mestských hradieb sa vytvárajú podmienky pre vznik nového osídlenia za vonkajším opevnením (palisády) a mesto sa začína rozvíjať na princípe radiálno-okružného prevádzkového a kompozičného usporiadania. V období do 1. polovice 18. storočia sa Bratislava formuje ako jedno z najvýstavných miest monarchie. Všetky hlavné ulice vychádzajú zo Starého mesta ako historického jadra usporiadania osídlenia. V tomto období mesto má už vybudované stavby vytvárajúce jeho charakteristický obraz a charakteristickú panorámu: Bratislavský hrad s podhradím, reprezentatívne stavby sakrálného i občianskeho charakteru, mestský promenádu so stavbou divadla v Petržálke a zábavné objekty mešťanov na ostrovoch neregulovaného Dunaja.** Bývalé predmestia sa postupne menia na nové charakteristické štvrte mesta, nadväzujúce na okruh letných palácov a záhrad šľachty, pôvodne vybudovanými za hradbami mesta.

Rozvoj priemyslu v 2. polovici 19. storočia poznačil mesto živelnou lokalizáciou priemyselných objektov po obvode mesta. Vybudovaná bola železnica z Bratislavy do Trnavy, ktorá vytvorila významný dopravný ťah (Dostojevského rad - ul. V. Karadžiča). V tomto období sa v obraze mesta začína dôsledne uplatňovať diferenciácia rozvoja sídelnej štruktúry podľa sociálneho rozvrstvenia obyvateľstva. Staré mesto sa profiluje sa obchodné centrum a realizujú sa prvé nájomné domy. Vznikajú nové vilové štvrte. Nové robotnícke kolónie vznikajú v na okrajoch mesta vo väzbe na nové priemyselné areály a objekty. Po vybudovaní mosta (v polohe dnešného Starého mosta) sa realizuje Štúrova ulica s reprezentačnou mestskou zástavbou.

Po vzniku Československej republiky v roku 1918 sa Bratislava stáva hlavným mestom Slovenska – centrom nových ústredných úradov štátnej administratívy, hospodárskych a kultúrnych ustanovizní a novej Univerzity J. A. Komenského. Obraz mesta je dotváraný novými súbormi nájomných domov v okrajových polohách Starého mesta s prvou novodobou výškovou dominantou 12- poschodového objektu Manderla. Budujú sa nové vilové štvrte v lokalitách severne od Bratislavského hradu (Hausberg, Westend). Na periférii mesta vznikajú ďalšie robotnícke štvrte a núdzové kolónie.

Z veľkorysých úvah o vybudovaní rezidenčného mesta z obdobia Slovenského štátu sa zrealizovali len neucelené zámery - vládna štvrť na Námestí Slobody, veľtržný areál na nábreží, administratívne domy na Gorkého ulici.

2. svetová vojna poznačila obraz mesta. Pri bombardovaní spojeneckého letectva v roku 1944 bola zničená rafinéria Apolka, poškodený prístav, zničený a ťažko poškodený bytový fond, zasiahnuté inžinierske siete a zariadenia dopravy. Ustupujúcou nemeckou armádou bol zničený most cez Dunaj, ktorý bol opätovne vybudovaný za pomoci Červenej armády.

V povojnovom období v roku 1946 bolo územie mesta rozšírené o osem priľahlých obcí Petržalka, Vajnory, Prievoz, Devín, Karlova Ves, Dúbravka a Lamač. Územná rozloha mesta v roku 1945 mala 68, 58 km² a po pričlenení obcí dosiahla 187, 88 km². Tým sa umožnilo dôsledne zhodnotiť územie kompaktného mesta a zároveň sa zakladá princíp sídelného rozvoja v smere ťažiskových rozvojových smerov. Obdobia 50–tych a 60–tych rokov minulého storočia poznačilo mesto veľkými asanačnými zásahmi do historickej časti mesta a v dotykových územiach pre zlepšenie prevádzky mesta. V tomto období sa obnovuje bytový fond a realizujú sa sídliská z prvých typových domov - na Račianskej ulici, na Hostinského a na Miletičovej ulici, v Ružovej dolina sídlisko Ružinov so štvrťami - Štrkovec, Trávniky, Ostredky a Pošeň. Modernizujú sa jestvujúce priemyselné areály a realizujú nové závody, nové komplexy vysokých škôl (STU, FA UK) a vysokoškolských internátov, základné a stredné školy, nemocnica na Kramároch, komplexy vedeckovýskumných ústavov, reprezentačné zariadenia administratívy, štátnej a mestskej správy, zariadenia kultúry vrátane PKO a rekonštrukcia Bratislavského hradu.

V období po roku 1968 boli k územiu mesta pripojené ďalšie obce Podunajské Biskupice, Vrakuňa, Záhorská Bystrica, Jarovce, Rusovce, Čunovo (v roku 1971, čím mesto získalo svoju súčasnú rozlohu 367,49 km². Posilňuje sa rozvoj v jednotlivých radiálnych rozvojových smeroch so súbežným dotváraním priestorov prepájajúcich radiál najmä na území kompaktného mesta. V období 70–tych rokov minulého storočia boli dobudované a vybudované nové sídliská Karlova Ves, Záluhy, Rača, Petržalka zväčša len s vybavenosťou viažucou sa na bývanie. Realizácia nových sídlisk a radikálne riešenia hlavne dopravných problémov vrátane vybudovanie Nového mosta si vyžiadali veľké asanacie pôvodného domového fondu s absenciou ochrany kultúrno-spoločenských hodnôt najmä v centre mesta.

Vývoj mesta po roku 1989 ovplyvnila nová politická situácia v SR a s ňou súvisiace zmeny v spoločnosti, novotvoriace sa vzťahy trhového hospodárstva, obnova súkromného vlastníctva s reštitúciami. V roku 1993, sa Bratislava stáva hlavným mestom samostatného štátu. Zásadné zmeny v spoločnosti ovplyvnili aj rozvoj mesta. Ukončila sa realizácia stavieb bývalej komplexnej bytovej výstavby, byty sa realizujú predovšetkým v súkromnom sektore. Zámery investorov pre rozvoj najmä finančného sektora, obchodu mesta a špecifických služieb sa sústreďujú do celomestského centra a vstupov na územie mesta do lokalít s už vybudovanou podmieňujúcou infraštruktúrou. Obraz mesta výrazne

ovplyvnila najmä obnova, rekonštrukcia, dostavba a revitalizácia historického jadra a nadväzných plôch celomestského centra. Začínajú sa dobudovávať priestorov mestských tried a centier jednotlivých mestských častí. Areály bývalej výrobné základne mesta s extenzívnym zhodnotením plôch sa rekonštruujú zhodnocujú pre nové formy podnikateľských aktivít. Odstránenie bariéry „železnej opony“ umožnilo obnovenie vzťahov a väzieb aj na sídla v najbližšom zázemí Bratislavy. Do realizácie významných dopravných stavieb je zhrnuté aj nové železničné prepojenie s Rakúskom a dobudovanie siete diaľnic na území mesta. Najvýznamnejšiu vodohospodársku stavbu predstavuje dokončenie realizácie vodného diela na Dunaji.

Podrobný historický vývoj mesta tvorí Prílohu č. 2 Návrhu ÚPN.

5.1.2. Súčasný stav

1. Základné princípy urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania

Základným princípom rozvoja mestskej štruktúry je historicky založený a rozvíjajúci sa nosný **radiálno-okružný makroštrukturálny systém**. Vymedzuje vnútorné kompaktné mesto - jadro a z neho vybiehajúce radiály formované prírodnými danosťami územia a rozvojom urbanizácie v smere ťažiskových urbanizačných osí:

- **severozápadná radiála**, rozvíjajúca sa medzi masívmi Devínskej Kobyly, Kráľovej hory a masívmi Malých Karpát, zahŕňajúca mestské časti Karlovu Ves, Dúbravku, Lamač v pokračovaní Záhorsku Bystricu a v zázemí mesta smerom na Marianku a Stupavu,
- **severovýchodná radiála**, rozvíjajúca sa popod juhovýchodné svahy Malých Karpát, cez mestské časti Nové Mesto, Raču, Vajnory a v zázemí Svätý Jur,
- **východná radiála**, tvorená urbanistickou štruktúrou novej zástavby komponovanej na os Záhradnícka - Ružinovská ulica,
- **juhovýchodná radiála**, reprezentovaná v súčasnosti zástavbou mestských častí Vrakuňa a Podunajské Biskupice v pokračovaní do zázemia smerom na Rovinku a Dunajskú Lužnú,
- **južná radiála**, tvorená zástavbou mestských častí Petržalka, Jarovce, Rusovce, Čunovo,
- **novovznikajúca juhozápadná radiála** - zhodnotenie nového zázemia Bratislavy v juhozápadnej časti mesta – priľahlé rakúske sídla v „4. mestskom kvadrante“ pozdĺž Kopčianskej ulice až po štátnu hranicu s Rakúskom, v záujmovom území Kittsee.

Najvýznamnejším priestorom z hľadiska urbanistickej koncepcie je územie celomestského centra (CMC), vymedzeného vnútorným dopravným okruhom a priľahlými uzlovými priestormi ťažiskových rozvojových radiál.

Celomestský a nadmestský význam v urbanistickej koncepcii mesta majú:

- priestory nábreží na oboch brehoch Dunaja - ľavobrežné nábrežie: priestor od Devína cez Karloveskú zátoku až po Bratislavský prístav, pravobrežné nábrežie: priestory od viacúčelového výstavného areálu až po vodné dielo na Dunaji),
- ťažiskové priestory celomestského centra: historické jadro, priestor nám. SNP, Obchodnej ul., Štefánikovej ul., Dunajskej ul., Špitálskej a Štúrovej ulice spolu s predstaničným priestorom,
- pamiatkovo chránené urbanistické celky Pamiatková rezervácia (PR), Bratislavský hrad s podhradím, hrad Devín s podhradím, ostatné vyhlásené pamiatkové zóny,

- prírodné prostredie mesta s rekreačným potenciálom – lesný masív Malých Karpát, NPR Šúr a prírodné prostredie vo väzbe na tok Dunaja.

Ťažiskový miestny význam majú:

- centrálné priestory jednotlivých mestských častí,
- priestory mestských tried, ktoré prechádzajú a navzájom prepájajú jednotlivé mestské časti,
- hodnoty prírodného prostredia na území mestských častí.

2. Urbanistická kompozícia a obraz mesta

Urbanistická kompozícia mesta Bratislavy sa rozvíjala postupne v priebehu storočí. Historické jadro a nadväzné územia si aj v súčasnosti zachovali postavenie základného kompozičného bodu, z ktorého sa odvíja nielen nosný **radiálno-okružný makroštrukturálny systém urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania mesta, ale je zároveň aj základným princípom urbanistickej kompozície dotvárania jestvujúcej mestskej štruktúry**.

Súčasný obraz Bratislavy je výslednicou procesu vedomej i podvedomej komunikácie jej obyvateľov a návštevníkov s jestvujúcim prostredím mesta. Jeho najvýznamnejšou hodnotou je historická a prírodná panoráma, kultúrno-spoločenské hodnoty historického jadra a nadväzných priestorov celomestského centra.

Historické dominanty Bratislavský hrad, Devínsky hrad, Dóm Sv. Martina s vedutou historického mesta, novodobé dominanty – televízna veža, Nový most, Presscentrum, VÚB, NBS, objekt INCHEBY vrátane dominant objektovej skladby Slovnaftu a Bratislavského prístavu ako aj jednoliata panoráma zástavby Petržalky vytvárajú charakteristický obraz urbanizovanej časti mesta. Na prírodnej vedute mesta sa podieľajú lesný masív Malých Karpát s plochami vinohradov na ich severovýchodnom úpätí, masív Devínskej Kobyly, lužné lesy popri Dunaji, prvoplánovo aj zeleň Sitiny, zeleň Horského parku, Slavína a Kalvárie. Spolu vytvárajú špecifický obraz Bratislavy v rámci metropol Európy. Osobitné postavenie v obraze a urbanistickej kompozícii mesta majú Dunajské nábrežia - od Devína až po južný vstup na územie mesta, ktoré tvoria jednu z hlavných prírodných kompozičných osí mesta a svojou urbanizáciou historickou i súčasnou vytvárajú typický obraz mesta ako jednej z metropol Podunajska. V súčasnosti sa medzi významné nielen technické, ale aj prírodné hodnoty obrazu mesta zaraďuje vodné dielo na Dunaji - Zdrž Hrušov.

Rôznorodé štruktúry urbanizovaného i prírodného prostredia podľa polohy v priestorovej štruktúre mesta, atraktivitou svojej funkčnej náplne a kvalitou prostredia majú rôzny význam z hľadiska kompozičných princípov ich vnímania, dotvárania a spolupôsobenia v obraze mesta.

Kompozičné princípy urbanizovaného prostredia mesta

Z hľadiska kompozičných princípov historického vývoja urbanizovaného prostredia Bratislavy vo vzťahu k funkčnej náplni a formám zástavby a nadväzného prírodného územia v súčasnosti je možné na území mesta rozlíšiť:

Historické mesto (PR)

V obraze mesta tvorí špecifický výraz ucelenej, kompaktnej štruktúry, s charakteristickou blokovou zástavbou ukončenou väčšinou šikmou strechou s priemernou podlažnosťou 3 - 5 podlaží. Špecifickými prvkami sú kostoly, paláce, hrad, veže, brány, ktoré tvoria v obraze mesta dôležité identifikačné dominanty s diferencovaným priestorovým pôsobením. Sú významovými orientačnými miestami.

Dôležitým prvkom v obraze historického prostredia je parková a ostatná mestská zeleň, ktorá „pretkáva“ blokovú štruktúru prírodným prostredím s veľmi pozitívnym účinkom.

Územie kompaktného mesta

V obraze mesta tvorí ucelené kontaktné pásmo k pôvodnému historickému mestu. Je charakteristické väčšinou blokovou štruktúrou vytvárajúcou uličnú sieť, mierkovo výraznejšie pôsobiacou ako v historickom prostredí.

Pre územie špecificky mestského prostredia je charakteristická heterogénnosť, stavebno-priestorová rozmanitosť a historická zmiešanosť slohov, kompozičných akcentov, priehľadov, uzlov, vyhlídkových bodov. Prostredie vykazuje vysokú kompozičnú dynamiku. Nová zástavba v prielukách, na pozemkoch po asanácii staršej zástavby nie vždy zohľadňuje hmotovo-priestorové hodnoty zachovanej štruktúry. Noví investori presadzujú najmä ekonomické faktory na zhodnotenie lukratívnych pozemkov.

Územie sídliskových štruktúr

Je prostredím vzniknutým v období socialistickej výstavby miest s realizovaním obytných súborov prevažne panelovou technológiou. V obraze mesta toto prostredie pôsobí vzhľadom na jeho dimenziu, fádnosť a minimálnu škálu použitých stavebných výrazových prostriedkov veľmi monotónne s absenciou identifikačných prvkov. .

Územie individuálnej bytovej výstavby a rurálnej štruktúry

V priestorovom pôsobení sa prejavuje objektami individuálnej bytovej zástavby v spolupôsobení s prírodným prostredím. Patria sem všetky druhy obytných domov rodinného typu a mestské vily vychádzajúce buď z pôvodnej štruktúry pričlenených vidieckych sídiel, alebo z idey záhradného mesta.

Územia s prevahou dopravno-distribučnej funkcie

Sú charakterizované v priestorovom prejave sieťovou radiálmo-okružnou štruktúrou línii dopravných komunikácií pre všetky druhy pozemnej dopravy a bodmi (resp. uzlami) reprezentujúcimi dopravno-distribučné zariadenia. Sieťovú štruktúru líniových prvkov tvorí ucelený systém v hierarchickom priestorovom pôsobení (najvýraznejšie sú diaľnice s križovatkami, ostatné mestské komunikácie, zberné, obslužné, pešie až po najmenejšiu sieť prechádzkových chodníkov). Body, resp. uzly dopravno-distribučných zariadení tvoria solitérne stavby samostatné alebo aditívne zoskupované do areálov (železničné depá, areály DPMB, železničné stanice). Ich základnou charakteristikou v priestorovom pôsobení je priama väzba na sieťovú štruktúru pozemnej dopravy. Preto sú tieto zariadenia chápané ako súčasť jednej oblasti života mesta.

Územia špecifického priestorového pôsobenia

Podľa kritéria priestorového pôsobenia sa do tejto oblasti dá zaradiť väčšina areálových zariadení a územia bez možností bližšieho definovania ich priestorového prejavu (devastované, neupravené plochy). Územia areálov majú špecifický vizuálny prejav v mestskom organizme. Sú charakteristické značnou plošnou rozlohou a aditívnym radením solitérnych stavieb s pevným priestorovým vymedzením. Vytvárajú samostatné priestorové štruktúrálné jednotky v organizme mesta.

Územia výroby

V priestorovom prejave sú charakterizované väčšinou solitérnymi objektami zoskupovanými do areálov alebo komplexov, kde sa uplatňuje výrobná funkcia priemyselného alebo poľnohospodárskeho charakteru.

Pre ďalšie kompozičné formovanie tejto oblasti platia zásady ako pre územia špecifického priestorového pôsobenia.

Prírodné prostredie

Prírodné prostredie je reprezentované všetkými prvkami prírodného charakteru, ktoré majú výrazný priestorový prejav, t.j. predovšetkým lesné masívy, poľnohospodárska pôda, vrátane lúk, pasienkov, vinogradov, záhrad a významné vodné toky a plochy. Plochy prírodného prostredia predstavujú súbor prirodzených kompozičných prvkov výrazne sa uplatňujúcich v obraze mesta. Tvoria rovnocennú oblasť k oblastiam umelého urbanizovaného prostredia, vzhľadom na ich trvalé a determinujúce pôsobenie predstavujú kompozičnú danosť. Za kompozičné danosti prírodného prostredia Bratislavy sa považuje vodný tok Dunaja, masív Malých Karpát a konfiguračná skladba terénneho reliéfu Bratislavy.

Prírodný rámec Bratislavy s kumuláciou priestorových scén - vodný tok Dunaja, masív Malých Karpát, charakteristické plochy vinogradov na ich úpätí, roviny lúk a polí poskytujú bohatosť a rôznorodosť v celkovom pôsobení jedinečného obrazu mesta Bratislavy.

3. Funkčné a prevádzkové usporiadanie

Bývanie

Rozvoj hromadných viacpodlažných i málopodlažných foriem bývania, realizovaný prevažne súkromným sektorom, sa v súčasnosti orientuje predovšetkým na voľné plochy v rámci zastavaného územia, t.j. bez väčších nárokov na podmieňujúce investície, často na plochy určené v pôvodnej koncepcii pre zeleň obytného územia alebo občiansku vybavenosť. Časť bytov sa realizuje formou zhodnotenia podkroví a nadstavieb jestvujúcich obytných objektov.

Málopodlažné formy rodinného bývania sa realizujú zhodnotením v súčasnosti zastavaného územia zmenou funkcie, najmä pôvodných plôch záhrad a reparceláciou pozemkov jestvujúcej zástavby. Na nových plochách sa rodinné bývanie rozvíja v dotkových polohách k zastavanému územiu v atraktívnych lokalitách Podkarpatského pásu, na úpätí Devínskej Kobyly, v dotyku s výbežkom Západných Karpát. Na väčších plochách sa realizuje rodinné bývanie v okrajových mestských častiach.

Občianska vybavenosť

Najatraktívnejšími a reprezentačnými funkciami spoločenského života medzinárodného významu sa dobudovávajú priestory ľavobrežnej časti celomestského centra. V zrealizovaných zariadeniach sú saturované nároky obyvateľov mesta, jeho zázemia a regiónu, dočasne prítomného obyvateľstva, návštevníkov mesta, reprezentácie štátu, mestských orgánov, cudzích zastupiteľských a reprezentačných zariadení, reprezentácie ekonomickej, hospodárskej a kultúrno-spoločenskej sféry SR, domácich i zahraničných podnikateľských subjektov.

Na pravom brehu Dunaja sa začína formovať priestor Einsteinovej ulice. Občianskou vybavenosť mestotvorného i špecifického charakteru vrátane polyfunkcie s bývaním sa budujú ťažiskové priestory rozvojových radiál najmä v priestoroch centier lokálneho významu. Funkčné dotvorenie MČ Petržalka v ústrednom mestotvornom priestore je aj v súčasnosti limitované nevyhnutnými rezervami územia pre vybudovanie nosného systému MHD.

Výroba

Výrobné subjekty sa stabilizujú v jestvujúcich výrobných areáloch v severozápadnej časti mesta s ťažiskovým subjektom Volkswagen, vo východnej časti mesta najmä zariadenia potravinárskeho priemyslu v priestore Račianskej ulice a zredukovaná výroba v areáli Istrochem, v juhovýchodnej časti mesta ťažiskový subjekt Slovnaft a v južnom rozvoji niektoré výrobné zariadenia v rámci areálu Matador, Hydronica a pekárňu na Budatínskej ulici. Na území CMC sa pripravuje vymiestnenie Kábelovne mimo územia mesta.

Na plochách výrobných areálov, zameraných v minulosti najmä na stavebnú výrobu, prebieha buď zásadná prestavba pre obchod, distribúciu alebo pre nové malé a stredné výrobné prevádzky vrátane výrobných služieb.

Najvýraznejšie sa prestavba bývalých výrobných plôch uplatňuje v priestore Mlynských Nív, kde dodnes zachovaná výroba Gumon, už v minulosti požadovaná z hľadiska ŽP na vymiestnenie, znehodnocuje kvality prostredia budovaného reprezentačného administratívneho centra.

Poľnohospodárske výroba má areálový charakter.

Šport, rekreácia, voľný čas

Zariadenia športu, rekreácie pre saturovanie nárokov na zhodnotenie voľného času obyvateľov mesta sa v súčasnosti rozvíjajú najmä v tradičných lokalitách vo východnej časti mesta – na Pasienkoch, Kuchajde, v Rači, na Zlatých Pieskoch, v postupne dobudovávanom areáli v severozápadnej časti mesta na rozhraní MČ Karlova Ves – Dúbravka, v jedinom zachovanom športovom areáli pri Sade J. Kráľa a rekreačnom areáli pri Veľkom Draždiaku v Petržalke, v rozostavanom areáli vodných športov v Čunove, v tradičných menších areáloch okrajových mestských častí. Deficity športových zariadení v dennej dostupnosti pre obyvateľov sídlisk čiastočne pokrývajú viacúčelovo zhodnocované jestvujúce areály školskej telovýchovy.

V súčasnosti najväčšie deficity športových a rekreačných plôch sú v zadunajskej časti mesta v MČ Petržalka, kde pôvodne navrhované plochy pre rozvoj športu boli postupne iným funkčným zhodnotením (najmä pre rozvoj bývania) vytláčané do východnej a južnej nadväznosti na areál jestvujúcej ČOV a dodnes nie sú vybudované.

Prírodné prostredie

Prírodné prostredie Bratislavy je rozmanité a umožňuje saturovať rôznorodé rekreačné aktivity pri zachovaní jeho prioritnej biologickej funkcie z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja a kvality životného prostredia mesta.

Rekreačné aktivity v prírodnom prostredí sa v súčasnosti rozvíjajú v tradičných lokalitách malokarpatskej časti BLP, najmä v priestoroch Železnej studničky a Kamzíka vo východnej časti mesta, v priestore Devínskej Kobyly a Západných Karpát v severovýchodnej časti mesta, v priestore Dunajských luhov v zadunajskej časti Bratislavy a popri Morave v severozápadnej časti mesta. Nedostatočná kvalita vybavenosti jestvujúcich nástupných priestorov alebo nejestvujúce vybavenie v súčasnosti znamená devastáciu prírodného prostredia a tým aj ohrozenie jeho biologických hodnôt.

Chýbajú najmä prvky prírodného prostredia v urbanizovanom území. Aj plochy dlhodobu rezervované pre realizáciu plnohodnotných mestských parkov sú prehodnocované na čiastočnú alebo úplnú zástavbu.

Doprava

Realizácia mosta Košická a nadväzných dopravných stavieb je najväčšou investíciou do dobudovávaní mestských komunikačných systémov. Rekonštruujú sa jestvujúce komunikácie celomestského a miestneho významu.

Principiálne riešenie nosného systému MHD sa zakladá na báze duálnosti so železničnou dopravou v cieľovom stave. Prioritná je potreba napojenia Petržalky na ľavobrežnú časť celomestského centra s prevedením popod Dunaj do CMC, podpovrchovým vedením v celomestskom centre a na území kompaktného mesta. Ako prvý krok sa navrhuje vybudovať definitívnu časť trasy v Petržalke v úseku Janíkov dvor – Rusovská s provizórnym zapojením cez Starý most do Šafárikovho nám a prepravu zabezpečovať novými modernými električkami s rozchodom 1000 mm. Súbežne by sa malo pripravovať cieľové riešenie s prechodom popod Dunaj do podzemných trás v ľavobrežnej časti CMC.

Technická infraštruktúra

Pre súčasný stav zastavaného územia má Bratislava v zásade vybudované zariadenia technickej infraštruktúry (TI). Vodárenské zariadenia veľkoryso vybudované v rámci investícií KBV majú pri súčasnom trende poklesu spotreby vody veľké rezervy. Verejná kanalizácia je v rámci zastavaného územia prakticky vybudovaná, vrátane 3 mestských ČOV. V súčasnosti sa dokončuje odkanalizovanie okrajových mestských častí.

Potreby zásobovania elektrickou energiou a plynom sú plne saturované. V zásobovaní teplom prevláda trend odklonu od SCZT k výstavbe vlastných plynových kotolní. Oblasť telekomunikácií zaznamenala prudký rozvoj a nástup nových systémov (káblová TV, mobilné rádiotelefony, optotrasy, nové druhy služieb).

S postupom času sa prekračuje životnosť starších inžinierskych sietí, hlavne v centre mesta. Potreba ich rekonštrukcií neustále narastá. Časť z nich nevyhovuje aj kapacitne, aj svojimi trasami.

Súčasný areál zariadení TI, ich koridory, ochranné pásma, územné rezervy koridorov a plôch sa naďalej zachovávajú.

5.2. VÍZIA A STRATEGICKÉ CIELE ROZVOJA MESTA

Prijatá vízia rozvoja mesta, na podklade zhodnotenia pozitív i rizík rozvojových potenciálov územia a kvality demografického potenciálu v Stratégii rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy, formuluje budúcnosť Bratislavy ako mesta tvorby a výmeny špičkových informácií a sofistikovanej hospodárskej základne so zodpovedajúcim rozvojom odborného a vysokého školstva, ako kultúrno-spoločenskej metropoly pre prezentovanie a prepájanie hodnôt západoeurópskej kultúry s kultúrnym dedičstvom východoeurópskeho priestoru.

V strategickom dokumente boli definované základné strategické ciele pre postupné a dlhodobé napĺňanie obrazu Bratislavy v novotvoriacich sa vzťahoch európskeho priestoru. Schválené ciele smerujú k rozvoju Bratislavy ako jedného z jadier stredoeurópskeho priestoru a metropoly Slovenska:

- s vysokou trvalo udržateľnou kvalitou mestského prostredia pre kvalitný existenčný rámec života občanov mesta,
- s vysokou hodnotou mestských priestorov a reprezentatívnym architektonickým a urbanistickým obsahom hlavného mesta Slovenska,
- s vysokým medzinárodným významom,
- s vysokou kvalitou dopravnej sústavy, osobitne v hromadnej preprave osôb,

- so zdravým životným prostredím a zachovanými prírodnými hodnotami.

Pre dosiahnutie cieľov bola prijatá cesta **formou usmerňovania a regulácie rozvoja s ochranou hodnôt doterajšieho vývoja a prírodných daností**. Ako ťažiskový nástroj samosprávnych orgánov na území Bratislavy sa v stratégii požaduje zabezpečiť nový územný plán mesta. Dokument po všeobecnom prijatí a schválení v mestských orgánoch bude slúžiť pre základné orientovanie a usmerňovanie vlastníkov nehnuteľností a potenciálnych investorov. Zároveň sa stane východiskom pre spracovanie podrobnejších alebo špecifických rozvojových dokumentov a nových vízií rozvoja jednotlivých oblastí života mesta.

V súčasnosti mesto rozpracováva i víziu možností vytvorenia „4. mestského kvadrantu“, ktorý je založený **na princípe oživenia starých dunajských ramien** ako spoločného „zeleného bypassu“ pozdĺž štátnej hranice s Rakúskom a Maďarskom. Zo slovenskej strany bola rozpracovaná ideová štúdia. Z rakúskej strany sa idea rozpracováva v rámci programov INTERREG IIIA. Ideový zámer, po spoločnej dohode s rakúskou a maďarskou stranou, by mal byť dopracovaný na trilaterálnej úrovni.

5.3. NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA MESTA

5.3.1. Priestorové usporiadanie územia mesta

1. Základné princípy priestorového usporiadania

Návrh priestorového usporiadania Bratislavy vychádza zo zhodnotenia pozitív jej doterajšieho vývoja, z jej významu a postavenia v rámci osídlenia SR a Bratislavského regiónu. Opiera sa o doteraz spracované zahraničné i domáce podklady, ktoré definujú Bratislavu v širšom stredoeurópskom kontexte. Rozvoj mesta zohľadňuje požiadavky na vytvorenie optimálnych vzťahov, väzieb a saturenie potrieb v celoslovenských i medzinárodných súvislostiach. V návrhu formovania a funkčného profilovania vzájomných priestorových väzieb prihraničných území je zohľadnený strategický cieľ formovať mesto ako jedno z ťažiskových jadier mestského regiónu **Viedeň - Bratislava - Győr**.

V súlade s požiadavkami územných a hospodárskych zásad a znením Súborného stanoviska k variantnému spracovaniu konceptu riešenia ÚPN sa v **riešení celomestských vzťahov a väzieb** navrhuje rozvíjať priestorové usporiadanie mesta v súlade s :

- prírodnými a historickými danosťami podmieneného makroštrukturálneho radiálno-okružného systému rozvoja mesta:
 - * s východiskom a zároveň vyvrcholením v priestore celomestského centra,
 - * s uzlovými priestormi charakteru námestí v kompaktnej zástavbe mesta, charakteru prírodných cezúr v prechode do uvoľnenejšej zástavby alebo striedajúcej sa intenzívnej zástavby s prírodným prostredím pozdĺž radiál a okruhov,
 - * striedajúci sa systém priestorov radiál a okruhov s prevažujúcim mestotvorným významom - mestské triedy a s prevažujúcim dopravným významom s uplatnením zvyšovania „mestskosti“ zástavby dopravných koridorov úmerne ich blízkosti k celomestskému centru najmä v kompaktnej časti mesta,
 - * Bratislavu ako metropolu na oboch brehoch Dunaja vrátane predĺženia a zokruhovania nábrežnej promenády a dotvorenia nadväzných priestorov od sútoku Dunaja s Moravou až po Zdrž Hrušov,

- * územný potenciál pre rozvoj metropolitných funkcií hlavného mesta SR,
- * územné predpoklady pre rozvoj funkčných systémov saturujúcich potreby a nároky obyvateľov a návštevníkov mesta,
- * prírodný rámec a hodnoty prírodného zázemia mesta,
- * v súčasnosti zastavané územie mesta a jeho rozvoj na nových plochách s uplatnením komplexnosti vybavenia územia,
- koordinovať a zosúladiť rozvojové zámery mesta, mestských častí, a Bratislavského regiónu.

Dotváranie vnútornej štruktúry mesta je navrhnuté:

- so zachovaním hodnôt a špecifik historického jadra mesta,
- s ochranou hodnôt stabilizovaného územia najmä:
 - * v disponibilných lokalitách celomestského centra,
 - * vo významných komunikačných koridoroch vrátane vstupov na územie mesta,
 - * v perspektívnych výrobných areáloch, areáloch občianskej vybavenosti vysokého školstva, zdravotníctva, športu a rekreácie, areáloch dopravy a technickej vybavenosti,
- s dotvorením príp. reštrukturalizáciu funkčných systémov lokálneho významu so zameraním sa na saturenie deficitov vybavenia obytného územia a zvyšovanie jeho kvality.

Rozvojestskej štruktúry na nových plochách sleduje urbanizáciu územia v smere urbanizačných osí. Je orientovaný do priestorov v smere ťažiskových radiál vychádzajúcich z celomestského centra. Rozvojové plochy nadväzujú na urbanizačné osi domáceho i pre Bratislavu špecifického zahraničného zázemia so zodpovedajúcim dotváraním území mestských častí v medzipriestore ťažiskových smerov rozvoja, z ktorých:

- územieestskej časti Devínska Nová Ves uplatnenými rozvojovými zámermi severne od železničnej trate sa začleňuje do ťažiskového severozápadného rozvoja mesta a zároveň tvorí súčasť ťažiskovej osi pre spoluprácu s rakúskym územím vo vzťahu Devínska Nová Ves – Marchegg,
- mestská časť Devín si zachováva svoju osobitosť:
 - * významnými kultúrne - historickými pamiatkami a spoločenskými udalosťami viažucimi sa k histórii slovenského národa,
 - * svojou polohou na sútoku Moravy a Dunaja, s NKP Devín Slovenské hradisko a prírodnou vedutou NPR Devínska Kobyla vytvára pre Bratislavu charakteristickú „vstupnú bránu“ v podunajskom medzinárodnom koridore,
- mestská časť Vajnory:
 - * severná a južná časť územiaestskej časti tvorí súčasť vstupov na územie mesta zo severovýchodnej a najmä z východnej časti Bratislavského regiónu a Slovenska,
 - * kultúrne - spoločenské tradície, zachované historické jadro, športovo - rekreačné zázemie (letecké športy - areál športového letiska Vajnory, rekreačný areál Vajnorka) a disponibilita územia vo väzbe na jestvujúce obytné prostredie vytvárajú predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu a plôch málopodlažného prevažne rodinného bývania.

2. Zohľadnenie dlhodoboplatných limitov rozvoja

V návrhu rozvoja územia sú rešpektované dlhodoboplatné limity:

- ochrany historických a kultúrne - spoločenských pamiatok,
- ochrany prírodných hodnôt a prvkov ekostability územia,

- pásma hygienickej ochrany pri špecifických zariadeniach a areáloch, ochranné pásma dopravných zariadení mimo navrhovaného zastavaného územia), líniových stavieb a zariadení technickej infraštruktúry špecifické ochranné pásma (bezpečnostné pásmo Slovaftu),
- dohodnuté v rámci medzinárodných dohôd a konvencií,
- pre zachovanie územných rezerv schválených investičných zámerov po návrhovom období ÚPN,
- pre potenciálne riešenie nových zatiaľ nepreverených ideí rozvoja, vyplývajúcich z trilaterálnej spolupráce s rakúskymi a maďarskými sídlami v spoločnom záujmovom území.

5.3.2. Návrh urbanistickej kompozície a dotvárania obrazu mesta

ÚPN rešpektuje základné princípy urbanistickej koncepcie priestorového riešenia Bratislavy, ktoré predstavujú aj základnú kostru urbanistickej kompozície mesta s jej vyvrcholením v celomestskom centre.

Hlavné kompozičné osi na území kompaktného mesta i v priestoroch rozvojových radiál predstavujú priestory ťažiskových mestských tried. Vyvrcholenie kompozičných vzťahov je navrhované v uzlových bodoch križenia založeného a rozvíjaného radiálno-okružného systému usporiadania mesta.

Územný potenciál uzlových priestorov v súčasnosti zastavanom i rozvojovom území, mimo osobitne chránené územia z hľadiska ich hmotovo-priestorového usporiadania, je navrhované zhodnotiť aj pre situovanie výškových dominánt ako významných orientačných bodov v priestorovej kompozícii mesta.

Navrhovaným funkčným zhodnotením plôch sa sleduje zvyšovanie spoločenskej atraktivity jestvujúcich priestorov kompozičných osí a uzlov usporiadania mestskej štruktúry. Zároveň sa vytvárajú územné predpoklady pre budovanie vysokoatraktívneho spoločenského priestoru v navrhovaných ťažiskových mestotvorných osiach v rozvojovom území. V následnej podrobnejšej územnoplánovacej príprave najmä pre dotvorenie jestvujúcich sídliskových štruktúr a na rozvojových plochách je žiadúce uplatniť v urbanistickom riešení ako významný kompozičný prvok riešenie verejných priestorov - typických mestských námestí.

1. Kompozičné princípy dotvárania a rozvoja urbanizovaného a prírodného prostredia mesta

Historické mesto (PR)

Rešpektuje sa špecifický výraz ucelenej, kompaktnej štruktúry historického jadra mesta **s jeho charakteristickou blokovou zástavbou s priemernou podlažnosťou 3 - 5 nadzemných podlaží s dôrazom na dotváranie 5 pohľadu** a so zachovaním pohľadov a priehľadov na dominanty historického jadra. Rešpektované sú charakteristické plochy zelene parkov a námestí.

Na území historického mesta sa vylučuje akákoľvek výšková stavba a hmotovo - priestorové riešenie potenciálnej novej zástavby nesmie presiahnuť rozmer charakteristickej blokovej zástavby historického mesta.

Územie kompaktného mesta

V návrhu kompaktného mesta sa zohľadňuje a rešpektuje :

- charakteristická väčšinou bloková štruktúra vytvorená založenou uličnou sieťou,
- charakteristická štruktúra územia mestskej vĺ a rodinnej zástavby v priestore ulice Fraňa Kráľa, Palisád, Mudroňovej, v zónach Slavín, Machnáč, Bôrik a „Westend“, ktorá spolu s prírodným reliéfom tvorí základ veduty mesta.

V kompozícii mestskej štruktúry pre riešenie potenciálnej zástavby:

- **v priestore vymedzenom územím Pamiatkovej zóny CMO spolu s areálom STU (Kollárovo nám. - Radlinského ul. - ul. I. Karvaša - Mýtna ul.) a s územím v nadväznosti na juhovýchodnú hranicu zóny (Dostojevského rad) ohraničeným ul. M. Čulena, z juhu ľavobrežným nábrežím:**

sa rešpektuje v hmotovo-priestorovom riešení bloková štruktúra jestvujúcej zástavby, požaduje sa pri dotváraní zástavby jednotlivých blokov zohľadniť výšku jestvujúcej zástavby **s limitom max. 21 m (6 - 7 nadzemných podlaží),**

- **v obalovom priestore** (hore vymedzeného územia) vymedzenom: Petržalským nábrežím medzi Novým a Starým mostom, telesom Nového mosta po začiatok násypu, spojnica Viedenskej cesty s protipovodňovou hrádzou, ďalej líniou protipovodňovej hrádzky po kanál, spojnica kanála po cintorínsku kaplnku podhradského cintorína, zaústením Riznerovej ulice do Fialkového údolia v pokračovaní v línii ulíc Riznerova - Radvanská - V Záhradách - Jančova - Mudroňova - Červený kríž - Búdková - Hroboňova - Prokopa Veľkého - Lesná - Gorazdova - Langsfeldova - prechod na Pražskú - Jaskový rad - Dobšinského - Pionierska - Smrečianska - Šancová - Račianske mýto - Legionárska - V. Karadžiča - Čulenova, ďalej spojnica Čulenovej s vyústením mosta Apollo v pokračovaní líniou nábrežia Dunaja na Petržalskej strane kolmo na Kočánkovo po hrádzu - Klokočova, po Starý most a späť po nábrežie Dunaja **je potrebné osobitne pristupovať k stavebným vstupom do územia s dôrazom na ochranu výškovej hladiny PZ CMO a siluety historického mesta,**
- **v nadväzných územiach kompaktného mesta** - od hraníc horeuvedeného obalového priestoru (vrátane neho) cez Račianske mýto - Račiansku ul. - Kutuzovovu ul. - Vajnorskú ul. - ul. Odbojárův - Trnavskú cestu - Miletičovu ul. - Prievozkú - Košickú (v smere k Dunaju) sa v hmotovo - priestorovom a výškovom usporiadaní:

v zásade rešpektuje výšková hladina blokovej zástavby a uličných priestorov, potenciálne výškové dominanty sú orientované do uzlových priestorov mestskej štruktúry, konkrétnu lokalizáciu hmotovo - priestorových a výškových dominánt je potrebné preveriť v prehľbujúcich nástrojoch územného plánovania s dokladovaním a zhodnotením ich pôsobenia z určených vyhládkových bodov, z priehľadov a pohľadov na navrhované dominanty v spolupôsobení s hmotovo - priestorovou štruktúrou nadväzného územia kompaktného mesta, historického mesta a jeho veduty, vo funkčnej náplni uzlových priestorov vrátane výškových dominánt, príp. ich zoskupení, je potrebné zohľadniť požiadavku na tvorbu spoločensky atraktívneho verejného prostredia (námestí) v dobrej dostupnosti na MHD (orientačné body pre centrá vybavenosti s koncentráciou spoločenských aktivít

Územia sídliskových štruktúr

Humanizácia a zvýšenie mestskej kvality prostredia sídliskových štruktúr je riešená návrhom dotvárania ťažiskových mestotvorných a uzlových priestorov vrátane ich kompozície so zohľadnením špecifického obrazu dotknutých mestských častí:

- štruktúrou námestí v uzlových bodoch hlavných kompozičných osí usporiadania mestskej štruktúry v mestských častiach Ružinov, Podunajské Biskupice, Nové Mesto, Karlova Ves, Dúbravka),
- striedaním intenzívne urbanizovaných priestorov vrátane uplatnenia námestí a „zelených cezúr“ vo väzbe na prírodného prostredia Chorvátskeho ramena v hlavnej kompozičnej osi usporiadania mestskej štruktúry MČ Petržalka,
- vo všetkých dotknutých mestských častiach:
 - * s lokalizáciou výškových budov – orientačných bodov, príp. ich zoskupení najmä v uzlových priestoroch, so spoločensky hodnotným verejným parterom, v dobrej dostupnosti na MHD,
 - * s uplatnením požiadavky pre estetizáciu prostredia urbanistickými prostriedkami, architektonickým riešením i designom - rekonštrukcie existujúcich stavieb a hodnotné architektonické riešenie potenciálnej novej zástavby.

Územia individuálnej bytovej výstavby a rurálnej štruktúry

Vytvárajú sa územné predpoklady pre rozvoj rôznorodých štruktúr individuálnej bytovej výstavby - všetky druhy obytných domov rodinného typu vrátane mestských vil pre dotváranie existujúcich štruktúr a v rozvojovom prostredí s rôznym potenciálom pre dotváranie obrazu západnej časti celomestského centra a v jednotlivých mestských častiach.

V následných optimalizujúcich ÚPP a ÚPD je potrebné prehliadnúť hmotovo-priestorové spolupôsobenie zástavby a zelene v prostredí. Jedná sa o lokality dotvárajúce panorámu mesta - svahy Malých Karpát: Záhorská Bystrica, Lamač, Nové Mesto - Vinohrady, Rača a svahy Devínskej Kobyly a Devínskych (Západných) Karpát: Karlova Ves, Dúbravka, Devín, Devínska Nová Ves.

Územia s prevahou dopravno-distribučnej funkcie

V sieťovej štruktúre líniových prvkov v celom hierarchickom priestorovom pôsobení (najvýraznejšie sú diaľnice s križovatkami, ostatné mestské komunikácie, zberné, obslužné, pešie až po najjemnejšiu sieť prechádzkových chodníkov) sa navrhuje mestotvorné riešenie v priestore dotvárania historického mesta (Podhradie) a na území kompaktného mesta. Zvyšovanie spoločenského významu priestorov radiál a okruhov dopravného významu sa navrhuje aj v územiach dopravných vstupov na územie mesta.. Zodpovedajúce spoločenské zhodnotenie i kompozičné riešenie vrátane architektonických nárokov na stvárnenie stavieb sa požaduje uplatniť v následnom dotváraní existujúcich i potenciálnych hlavných peších ťahov a cyklistických trás.

Územia areálov (občianska vybavenosť, výroba)

V ÚPN sa vytvárajú územné predpoklady pre tvorbu špecifických areálových zariadení občianskej vybavenosti a výroby. Pri ich optimalizácii na úrovni prehlbujúcej ÚPP, ÚPD i v projektovej príprave je nutné dodržať zásady:

- v požadovanej reštrukturalizácii zachováanej výroby a pri na novonavrhovaných plochách rozvíjať systém bez negatívnych dopadov na životné prostredie mesta s elimináciou cezúr (ochranné pásma výroby) v dotváraní priestorovej štruktúry mesta,
- uplatniť dostatočné plochy vnútroareálovej zelene ako humanizujúci prvok výrobných plôch a vo vzťahu hmotovo - priestorového pôsobenia zelene k urbanizovaným plochám,
- zdôrazniť kompozične, architektonicky i funkčne nástupné priestory špecifických zón.

Prírodné prostredie

V ÚPN je rešpektovaný tok Dunaja so zachovanými i návrhom dotvorenia plôch lužných lesov, masív Malých Karpát s plochami vinohradov na ich úpätí a konfigurácia terénneho reliéfu ako kompozičné danosti prírodného prostredia determinujúce formovanie urbanizovaného prostredia mesta. V kompozícii usporiadania špecifických území je zohľadnené priestorové pôsobenie ďalších prírodných prvkov dotvárajúcich obraz celomestského centra vrátane Dunajských nábreží a obraz jednotlivých mestských častí. Bohatosť priestorových scenérií prírodného prostredia dáva predpoklad na rozvoj osobitých a neopakovateľných prostredí i urbanizovaného územia.

V návrhu prinavrátenia zelene do voľnej krajiny sa vytvárajú predpoklady pre obnovenie jej kultúrnych hodnôt.

2. Obraz mesta

ÚPN rešpektuje základné hodnoty formujúce obraz Bratislavy:

- historické dominanty Bratislavský hrad s podhradím, Devínsky hrad, Dóm Sv. Martina a vedutu historického mesta ako charakteristické prvky historickej panorámy mesta,
- novodobé dominanty (spoločenské a technických stavby) dotvárajúce pozitívne panorámu mesta,
- tok Dunaja, výrazný prírodný fenomén, formujúci urbanizáciu územia Bratislavy,
- prírodnú vedutu mesta, tvorenú masívmi zelene Malých Karpát, Devínskej Kobyly, ale aj Sitiny, Horského parku a Kalvárie a charakteristickými prírodnými prvkami Dunajskej krajiny a alúvia Moravy,
- historické dominanty, chránené urbanizované celky a prírodné prvky vytvárajúce špecifický obraz jednotlivých mestských častí,
- zachovanie poľnohospodárskej krajiny ako súčasti obrazu mesta - najmä plochy vinohradov na svahoch Malých Karpát, plochy záhrad a sádov v zachovaných lokalitách v okrajových mestských častiach.

V ÚPN v zmysle kompozičných princípov dotvárania rozvoja urbanizovaného a prírodného prostredia mesta sú vytvorené predpoklady pre zachovanie jeho doterajších hodnôt a vytváranie nových, ktoré budú pre Bratislavu špecifické a charakteristické v celej hierarchii jej významov v rámci metropol Európy, Podunajska, jej postavenia v rámci SR. Vytvárajú sa predpoklady pre zachovanie identity obrazu jednotlivých mestských častí (ich historicky sa vyvíjajúcich území). V rozvojových územiach sa vytvárajú predpoklady pre realizáciu ťažiskových spoločenských priestorov vrátane nových dominant tak, aby svojimi nárokmi a priestorovým pôsobením nenarušili hodnoty existujúceho prostredia a zodpovedajúco dotvorili hodnoty budúceho obrazu mesta Bratislavy.

5.3.3. Návrh funkčného a prevádzkového usporiadania mesta

V dotváraní a navrhovanom rozvoji Bratislavy sa uplatňuje komplexné riešenie funkčného využitia plôch, prevádzkového a priestorového usporiadania územia. Vytvárajú sa predpoklady pre efektívne zhodnotenie nákladov do prípravy územia a pre tvorbu vysokokvalitného a rozmanitého mestského prostredia.

V návrhu rozvoja jednotlivých funkčných systémov mesta sa vychádza z princípu uspokojenia nárokov všetkých vrstiev obyvateľov a návštevníkov mesta s prioritným riešením súčasných deficitov.

Zohľadňujú sa osobitné požiadavky na lokalizáciu:

- špecifických zariadení jednotlivých funkčných systémov, kde to vyžaduje ich charakter, alebo je uvedený potenciál lokalít pre ich variantné umiestnenie (environmentálneho zhodnotenie vhodnosti lokalizácie),
- špecifických zariadení jednotlivých funkčných systémov, pre ktoré v predchádzajúcom období bola schválená lokalizácia (VZN, súhlasné stanovisko mesta a MČ)
- uplatňujú princípy tvorby polyfunkčného mestského prostredia so zohľadnením v grafickom vyjadrení funkčného využitia územia a v definovaní obsahu jednotlivých funkcií.

1. Bývanie

ÚPN zhodnocuje potenciál rozvoja ťažiskových mestotvorných priestorov pre rozvoj bývania v polyfunkcii s občianskou vybavenosťou. Zhodnocuje potenciál súčasného zastavaného územia a rozvojový potenciál špecifických území jednotlivých mestských častí pre budúcu realizáciu rôznych foriem bývania. Rozvoj obytného prostredia v zásade nadväzuje na navrhované trasy nosného systému MHD.

Návrh plôch pre bývanie na území mesta presahuje nároky rozvoja do roku 2020 vrátane výhľadu do roku 2030. Rozvojové plochy bývania v sídlach v zázemí mesta predstavujú ďalšiu ponuku pre saturovanie špecifických nárokov obyvateľov na obytné prostredie a jeho sociétu. V súčasnosti sa takáto ponuka pre obyvateľov Bratislavy vytvára už aj na území sídiel v prihraničnom území Rakúska najmä v juhozápadnom rozvojovom póle Bratislavy.

2. Občianska vybavenosť

V Návrhu ÚPN sú vytvorené územné predpoklady pre realizáciu celej hierarchie reprezentačných zariadení medzinárodného, celoštátneho, regionálneho, celomestského a miestneho významu v najatraktívnejších polohách celomestského centra na oboch brehoch Dunaja, v priestoroch jestvujúcich i navrhovaných mestských tried, v lokálnych centrách a v centrách vybavenosti regionálnych rozvojových pólov mesta. V uvedených lokalitách sa sústreďuje aj návrh rozvoja obchodu, služieb, zariadení verejného stravovania, zariadení prechodného ubytovania a kultúry.

V dotváraní areálových zariadení a zariadení občianskej vybavenosti sú rešpektované územné rezervy a vytvára sa územná ponuka pre:

- dobudovanie a rozvoj zdravotníckych zariadení so saturovaním nárokov územia najmä severozápadnej rozvojovej radiály mesta vrátane regionálnych vzťahov a väzieb a pre dobudovanie komplexnosti systému zdravotníckych zariadení,
- rozvoj zariadení sociálnej starostlivosti s orientáciou na starostlivosť o zdravotne postihnutých a ťažko prispôsobivých občanov,
- dobudovanie a rozvoj vysokého školstva a stredného odborného školstva vo väzbe na rozvoj hospodárskej základne a so saturovaním špecifických väzieb na iné podmieňujúce zariadenia,
- pre rozvoj vedy a výskumu so zhodnotením jestvujúcej špičkovej základne, vo väzbe na hospodársku základňu a na nových plochách vrátane medzinárodných väzieb a vzťahov.

Rozvoj zdravotníckych a sociálnych zariadení s dôrazom na zariadenia starostlivosti o seniorov, mládež a deti ako aj rozvoj základného školstva sú zahrnuté v navrhovaných plochách občianskej vybavenosti viažucej sa na bývajúce obyvateľstvo a na plochách polyfunkcie bývanie – občianska vybavenosť.

3. Výroba

V navrhovanom rozvoji systémov výroby na území mesta sa rešpektujú rozvojové zámery jestvujúcich perspektívnych výrobných odvetví. Rešpektované a upresnené sú zámery na lokalizáciu štruktúry technologických a logistických parkov v súlade so záväznými regulatívami ÚPN VÚC Bratislavského kraja s požiadavkou lokalizácie výrobných odvetví sofistikovanej výroby.

V navrhovaných plochách zmiešaného územia pre rozvoj podnikateľských aktivít obchodu, výrobných a nevýrobných služieb v dotyku s navrhovanými plochami pre bývanie sa vytvárajú územné predpoklady pre situovanie pracovných príležitostí so skrátením dochádzkových vzdialeností práca – bývanie.

V žiaducom polyfunkčnom dotváraníestskej štruktúry sa výrobné zariadenia navrhujú v obmedzenom kapacitnom rozsahu a špecifickom druhu výroby ako doplnkové funkcie na plochách bývania, v zmiešanom území bývania a občianskej vybavenosti s podmienkou rešpektovania požiadaviek vysokej kvality obytného prostredia, kvality prostredia a nárokov na architektonické dotváranie priestorov občianskej vybavenosti.

4. Šport, voľný čas a rekreácia,

Pre rozvoj športových a voľnočasových aktivít sú v návrhu územného plánu rešpektované jestvujúce zariadenia športu a rekreácie. Návrh rozvoja športových a rekreačných areálov v urbanizovanom prostredí saturuje deficit súčasného stavu pre lokalizáciu reprezentačných celonárodných športových zariadení a výkonnostného športu, pokrýva deficit zariadení pre širokú občiansku verejnosť, nároky rozvoja územia a jeho budúcich obyvateľov. V návrhu lokalizácie nových areálov sa zhodnocuje predovšetkým prírodný fenomén „voda“ pre rozvoj vodných športov najmä v pravobrežnej časti mesta. Špecifické zariadenia a areály majú nadregionálny až medzinárodný význam s uplatnením v atraktivitách cestovného ruchu.

Pre každodennú dostupnosť športových a rekreačných aktivít sa v návrhu ÚPN uvažuje aj so zariadeniami najmä v rámci plôch určených pre občiansku vybavenosť a ako doplnkové funkcie plôch bývania.

5. Prírodné zázemie

Územný plán rešpektuje celú hierarchiu hodnôt prírodného zázemia ako základnú podmienku zachovania rovnováhy a trvalodržateľného rozvoja mesta. Rešpektuje a požaduje ochraňovať jeho biologické hodnoty a hodnoty, dotvárajúce charakteristický obraz mesta.

Návrh plôch rekreácie v prírodnom prostredí rešpektuje a definuje požiadavky na minimalizáciu urbanizačných zásahov do prírodného prostredia. Orientuje sa predovšetkým do jestvujúcich rekreačných priestorov so zvýšením ich kvality a s návrhom ich vybavenia v priestoroch hlavných vstupov v nadväznosti alebo v rámci urbanizovaného prostredia dotknutých mestských častí.

Návrh obnovy zelených plôch vo voľnej krajine sleduje cieľ prinavrátiť jej bývalé kultúrne hodnoty.

6. Doprava

Rozvoj dopravných systémov na území mesta je navrhovaný v súlade s požiadavkami dobudovať už založené dopravné systémy mesta s cieľom:

- optimalizovať dopravné vzťahy a väzby a skrátiť časové dostupnosti cieľov dopravy,

- humanizovať dopravu v celomestskom centre a minimalizovať negatívne dopady osobnej a nákladnej automobilovej dopravy najmä na obytné prostredie,
- navrhnuť optimálne dopravné vzťahy a väzby v rozvojových územiach ako východisko pre prípravu ich realizácie ako podmieňujúcich stavieb pre realizáciu navrhovaného rozvoja,
- zachovať väčšinový podiel hromadnej dopravy v preprave osôb a realizáciou nosného systému MHD zvýšiť jej kvalitu na úroveň zodpovedajúcu významu a postaveniu Bratislavy,
- zachovať nevyhnutné rezervy územia pre cieľové riešenie progresívneho systému MHD, ktorý umožní:
 - * vytvoriť vysokú kvalitu prostredia v CMC a v ťažiskových priestoroch dotknutých mestských častí,
 - * rýchlo prepojiť jestvujúce i navrhované rozvojové územia,
- zabezpečiť zodpovedajúcu lokalizáciu a plochy pre budovanie dopravných zariadení na území mesta vrátane technickej základne pre nosný a doplnkové systémy MHD,
- navrhnuť a chrániť trasy pre nemotorické druhy dopravy cyklistické trasy celomestského významu, hlavné pešie trasy.

7. Technická infraštruktúra

Rozvoj systémov technickej infraštruktúry mesta vychádza z už založených štruktúr, ktoré dotvára v súlade s celkovou koncepciou rozvoja mesta.

V návrhu zariadení technickej infraštruktúry sa sleduje :

- saturovanie výhľadových potrieb mesta na zásobovanie všetkými druhmi médií, na služby telekomunikácií a na odvodnenie územia,
- dobudovanie podrobnej štruktúry systémov TI tak, aby pokrývala celé zastavané územie mesta a odstránili sa deficity z minulosti,
- príprava rozvojových území ich zainvestovaním potrebnou technickou infraštruktúrou
- obnova a rozvoj vlastných systémov v smere ich modernizácie, skapacitnenia a prevádzkovej spoľahlivosti,
- rozširovanie väzieb systémov TI mesta na systémy regiónu,
- dobudovanie ochrany mesta proti povodňam a prítokovým vodám,
- určenie trás a plôch pre výhľadové zariadenia TI a ich územná ochrana.

5.4. NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA CELOMESTSKÉHO CENTRA A ŤAŽISKOVÝCH ROZVOJOVÝCH SMEROV MESTA

5.4.1. Celomestské centrum

1. Urbanistická koncepcia celomestského centra

Priestorové usporiadanie

Celomestské centrum (ďalej CMC), vymedzené vnútorným dopravným okruhom a prilehlými uzlovými priestormi ťažiskových rozvojových radiál, je z hľadiska urbanistickej koncepcie základným prvkom priestorového usporiadania mesta. Ťažisko územia celomestského centra predstavuje **Mestská časť Bratislava – Staré Mesto**.

V riešení ÚPN sa dotvára aj pravobrežná časť CMC (severný okraj **Mestskej časti Petržalka**) s ťažiskovým priestorom medzi tokom Dunaja a dopravným koridorom Einsteinovej ulice tak, aby sa toto územie v návrhovom období riešenia ÚPN stalo plnohodnotnou súčasťou celomestského centra a dotváralo novodobým výrazom priestorového usporiadania, funkčnou náplňou a architektúrou špecifický obraz Bratislavy ako významnej európskej metropoly na Dunaji. Dotknuté územie pravobrežnej časti CMC je spodrobnejšie v rámci **Južného rozvojového smeru** mesta.

Urbanisticky je CMC vyvrcholením funkčno-priestorovej osnovy mesta. Centrum nadväzuje na ťažiskové rozvojové smery mesta prostredníctvom svojich kompozičných osí, ktoré tvoria mestotvorné radiály:

- Staromestská - uzol Suché mýto - Hodžovo námestie - Mýtna - uzol Račianske mýto – Račianska ul. (Severovýchodný rozvojový smer);
- Ventúrska - Michalská – Obchodná - uzol Kollárovo nám. - lúčovité rozvetvenie cez Radlinského na Račiansku radiálu, cez Mickiewiczovu - uzol Avion - Záhradnícka - v pokračovaní Ružinovská ul. (Východný rozvojový smer);
- uzol SNP a Kamenné nám. - Štúrova - uzol Šafárikovo nám. - cez Starý most a napojenie na Jantárovú cestu (Južný rozvojový smer);
- Staromestská - uzol Podhradie a Hviezdoslavovo nám. - Nový most - uzol VVZ - Einsteinova a Viedenská - smerom do Rakúska (Juhozápadný rozvojový smer);
- Vajanského nábr. - uzol Štúrovo nám. - Rázusovo nábr. - uzol Podhradie a Hviezdoslavovo nám. - Nábr. arm. gen. L. Svobodu - uzol Botanická záhrada - Botanická - uzol Karloveské centrum - Karloveská v pokračovaní Schneidra-Trnavského – Saratovská (Severozápadný rozvojový smer).

Priestory radiál, nadväzujúce na hlavné komunikačné priestory historického jadra a priestory komunikačných okruhov na území celomestského centra majú rovnaký význam a hodnotu v dotváraní najatraktívnejšieho mestského prostredia.

Najvýznamnejšie priestory CMC predstavujú nábrežia na oboch brehoch Dunaja, historické jadro, spolu s priestorom pred Hlavnou železničnou stanicou. V urbanistickej koncepcii CMC majú uvedené územia celomestský až nadmestský význam a reprezentujú mesto v širších medzinárodných súvislostiach.

Osobitný význam v urbanistickej koncepcii mesta a jeho centra majú pamiatkovo chránené urbanistické celky: historické jadro mesta a Bratislavský hrad vyhlásené za Pamiatkovú rezerváciu (PR) a pamiatková zóna Centrálna mestská oblasť (CMO).

Navrhnuté dotvorenie ťažiskových priestorov (Nám. SNP, Kamenné nám., priestor Obchodnej ulice, Špitálskej ul. Radlinského ul., ul. I. Karvaša, ul. V. Karadžiča, atď.) občianskou vybavenosťou a polyfunkčnými mestotvornými štruktúrami zodpovedá požiadavkám dobudovať celomestské centrum na spoločensky najvýznamnejšiu a najreprezentatívnejšiu časť mesta.

Osobitne je potrebné pristupovať k dotváraniu uzlových priestorov napojenia ťažiskových radiál rozvoja mestskej štruktúry s významom vstupov na územie centra: Predstaničný priestor, Račianske mýto - Trnavské mýto, Záhradnícka - V. Karadžiča, V. Karadžiča - Mlynské nivy (Autobusová stanica), Prístavná - Košická, Nábrežie arm. gen. L. Svobodu - Botanická - Mlynská dolina s dôrazom na humanizáciu riešenia priestorov dopravných križovatiek.

Urbanistická kompozícia a dotváranie obrazu celomestského centra

Ťažiskové priestory urbanistického usporiadania CMC zároveň predstavujú základnú

osnovu jeho kompozičného riešenia. Jednotlivé priestory, dotvárajúce sa v priebehu historického vývoja mesta až podnes, rozmanitosťou priestorových vzťahov typicky mestského prostredia s rôznorodou architektúrou spolu s ponukou spoločenského života sú najatraktívnejšími priestormi bohatých vnemov a spoločenskej komunikácie pre obyvateľov i návštevníkov mesta.

Historické mesto, vymedzené územím PR, tvorí v obraze mesta špecifický výraz ucelenej, kompaktnej štruktúry, s charakteristickou blokovou zástavbou ukončenou väčšinou šikmou strechou s priemernou podlažnosťou 3 - 5 podlaží. Špecifickými prvkami sú kostoly, paláce, hrad, veže, brány, ktoré tvoria v obraze mesta dôležité identifikačné dominanty s diferencovaným priestorovým pôsobením. Dôležitým prvkom v obraze historického prostredia je zeleň parkov, solitérnych stromov a alejí. V 90-tych rokoch 20. storočia sa zintenzívnila stavebno-technická obnova a prinavrátenie architektonických hodnôt historického prostredia.

Územie kompaktného mesta tvorí v obraze mesta ucelené kontaktné pásmo k pôvodnému historickému mestu. Je charakteristické väčšinou blokovou štruktúrou vytvárajúcou uličnú sieť, mierkovo výraznejšie pôsobiace ako v historickom prostredí.

V území individuálnej bytovej výstavby „záhradného mesta“ sa v priestorovom pôsobení prejavujú objekty individuálnej bytovej zástavby (rodinné domy, mestské vily) v spolupôsobení s prírodným prostredím. V posledných rokoch je územie dopĺňané aj štruktúrou hromadných málopodlažných foriem bývania. Do celkového obrazu dotknutej časti územia vstúpili v 2. polovici 20. storočia štruktúry objektov presahujúce hmotovo-priestorové pôsobenie málopodlažnej obytnej zástavby v zeleni – areály vyššej občianskej vybavenosti v zónach Machnáč a Bôrik.

Návrh riešenia ÚPN rešpektuje historické dominanty, architektonicko-kompozičné usporiadanie urbanistickej štruktúry PR a kompaktného mesta, tok Dunaja a zeleň prírodného rámca v obraze mesta.

Funkčné využitie územia

Bývanie

Zachovanie a rozvoj bývania v historickom jadre a kontaktných zónach CMC je podmienkou udržania celodenného spoločenského života a bezpečného mestského prostredia. Rozvoj bytovej zástavby je navrhovaný najmä dostavbou prieluk bytovými objektmi so zariadeniami občianskej vybavenosti v parteri objektov v lokalitáchestskej polyfunkcie, vo východných zónachestskej časti: napr. v zónach Dunajská, Karpatská a v južnej časti Podhradia.

Potenciál pre rozvoj málopodlažných foriem bývania je vytvorený v západnej časti Starého mesta: v zónach Machnáč, Bôrik, Slavín – A6, A4.

Občianska vybavenosť

Na území CMC sa vytvárajú špecifické lokality domácej i zahraničnej reprezentácie, s lokalizáciou zariadení v historických objektoch a novostavbách. V rámci funkcií občianskej vybavenosť Staré Mesto saturuje prioritne funkcie reprezentatívne, kultúrno-spoločenské, administratívny, školstva, zdravotníctva, obchodu a služieb. Väčšina monofunkčných objektov a areálov občianskej vybavenosti je súčasťou stabilizovaného územia.

Významnejšie disponibilné plochy pre saturovanie funkcií občianskej vybavenosti sa vytvárajú v prestavbových územiach zón: Pribinova, Chalupkova, Mýtna – I. Karvaša –

Radlinského (prestavbové areály bývalej tabakovej a kefovej továrne) ako aj v zónach PKO (kongresovo administratívne centrum s doplňujúcou funkciou bývania), Podhradie (kultúra, administratívna, obchodno-obslužné prevádzky s doplňujúcou funkciou bývania) a Karadžičova (administratívna, obchod, služby, prechodné ubytovanie a doplňujúce bývanie). V predstaničnom priestore sa uvažuje s lokalizovaním polyfunkčného obchodno-spoločenského a administratívneho centra vrátane zariadenia prechodného ubytovania - hotel.

Potenciál územia pre lokalizáciu rezidenčných funkcií domácej i zahraničnej reprezentácie je vytvorený v západnej časti Starého mesta: zóny Machnáč, Bôrik, Slavín.

V zóne Patrónka sa na navrhujú situovanie občianskej vybavenosti služieb, obchodu a prechodného ubytovania pre saturovanie potrieb návštevníkov lokality a ako vybavenosť hlavného vstupu do Bratislavského lesného parku (BLP) – časť Železná studnička.

Výroba

V rámci CMC je na územíestskej časti Staré Mesto zachovaná tradičná výroba piva – pivovar na Blumentálskej ulici. Bývalé výrobné areály: Kefová fabrika, Tabaková továreň na Radlinského ulici sú navrhnuté na reprofiliáciu a prestavbu. Návrh ÚPN umožňuje v rámci plôch pre občiansku vybavenosť a na polyfunkčných plochách lokalizovať drobné výrobné prevádzky najmä charakteru výrobných služieb bez negatívnych dopadov na požadovanú vysokú kvalitu mestského prostredia.

Šport, voľný čas a rekreácia

Rozvoj voľnočasových aktivít, športu a rekreácie je navrhovaný formou krytých centrotvorných zariadení v priestore nábrežia vo väzbe na areál TF ÚK a v priestore kameňolome na Žižkovej ulici.

Prírodné zázemie

V ÚPN je rešpektovaná zeleň prírodnej panorámy, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou charakteristického obrazu mesta: zeleň hradného kopca, záhrady a zeleň Bôrika, Horský park, Slavín, Kalvária. Významnou súčasťou prostredia centra mesta je parková zeleň (Medická záhrada, záhrada Grassalkovichovho paláca, námestie Slobody) ako aj zeleň cintorínov (cintorín pri Kozej bráne, Mikulášsky cintorín, židovské cintoríny na Žižkovej ulici, Ondrejský cintorín). V severozápadnej časti centra, v nadväznosti na zeleň lesoparku sa navrhujú oživenie a kultivovanie sprievodnej zelene toku Vydrice. Pre zachovanie a zlepšenie mikroklimy vnútromestského prostredia sa požaduje v spodrobňujúcich dokumentáciách na zonálnej úrovni rešpektovať jestvujúcu zeleň a uplatniť jej rozvoj návrhom alejí a stromoradií pozdĺž komunikácií. Zeleň je žiadúce prinavrátiť do jestvujúcich vnútroblokov a uplatniť aj v návrhu novej zástavby s cieľom vytvoriť kľudové relaxačné priestory pre obyvateľov celomestského centra a jeho návštevníkov.

Doprava

V súčasnosti sa presadzujú zámery humanizácie celomestského centra, najmä zásahmi do organizácie dopravy a snahou o prinavrátenie kultúrno - spoločenských hodnôt jednotlivých charakteristických priestorov (napr. Hurbanovo nám. – nám. SNP).

Dotváranie komunikačného systému mesta sa na území centra dosiahne í vybudovaním Severnej tangenty (tunelový variant) a priečnej dopravnej osi CMO. V rámci železničnej dopravy je to dobudovanie uzla Hlavnej železničnej stanice (v polohe dnešnej stanice). Vo vodnej doprave sa uvažuje s vybudovaním zastávky osobnej vodnej dopravy pri PKO.

Trasa nosného systému hromadnej osobnej dopravy v cieľovom riešení prechádza Starým Mestom pod povrchom terénu. V rámci MČ Staré Mesto sú lokalizované 4 stanice na trase B - Hlavná stanica, stanica Suché Mýto, stanica Kamenné nám., stanica Pribinova – Dunaj a 3 stanice na trase A- Kamenné nám. (ako prestupná stanica), Podhradie (Rybné námestie) a Kráľovské údolie (PKO). Stanice nosného systému MHD sú lokalizované v uzlových priestoroch s vysokou frekvenciou pohybu obyvateľov. Lokalizácia staníc má vplyv na celkovú koncepciu hmotovo-priestorového doriešenia priestorov, funkčno-prevádzkové vzťahy a vyriešenie urbanistického parteru (návrh povrchov komunikácií, doplnenie zelene, fontán a drobnej architektúry).

S koncentráciou celomestských a nadmestských funkcií v Starom Meste vzniká tlak na vyriešenie pokrytia potrieb parkovania osobných automobilov (dlhodobé aj krátkodobé stánie). Saturácia týchto potrieb sa rieši čiastočne pokrytím potrieb statickej dopravy jednotlivých rekonštruovaných objektov a novostavieb na vlastnom pozemku ako aj budovaním hromadných parkovacích garáží (ďalej HPG). Pri návrhoch HPG pod povrchom verejných priestranstiev a námestí je ich realizácia podmienená celkovým koncepcným doriešením prevádzkového napojenia na okolité územia. V podrobnejšom riešení sa požaduje zohľadniť historický vývoj predmetného priestoru, ekologické kvality, súčasné a budúce funkcie kontaktnej zástavby.

Technická infraštruktúra

V prestavbových lokalitách sa uvažuje s výstavbou novej štruktúry inžinierskych sietí, zodpovedajúcej novému usporiadaniu územia, s dotiahnutím potrebných kapacít, hlavne v zásobovaní energiami z nadradených trás a uzlov.

V zásobovaní teplom sa dovŕši proces vytesňovania parnej oblasti Stred, s pripojením sa na horúcovodný systém mesta. Energetické výrobné zdroje v lokalite Čulenovej ul. sa postupne utlmia a technologická časť areálu sa pretransformuje.

V zásobovaní plynom sa uvažuje s postupným prechodom tlakovej hladiny nábrežného plynovodu z VTL na STL v súvislosti so systémovými zmenami v nadradenej sústave, čím sa zmiernia obmedzenia pre rozvoj zástavby.

V elektroenergetickom systéme sa uvažujú územné rezervy pre výstavbu nových transformovni a prepojavacích kábelových trás sústavy VVN v CMC.

Pre existenciu mesta bude významný návrh na dobudovanie protipovodňových ochranných línii v centre mesta.

V systéme telekomunikácií sa uvažuje s dobudovaním hlavných optotrás a ich okruhov v centre.

Predmetom riešenia je návrh rekonštrukcií existujúcich inžinierskych sietí, ktorého objem má zvlášť v CMC s prestarnutými sieťami narastajúci trend. Súvisí to aj so zvýšenými nárokmi na kapacity zariadení TI a potrebami zmeny ich technologických parametrov.

V rozvojových lokalitách najvyššieho významu je navrhnuté združené ukladanie vedení TI do kolektorov (Nám. SNP, zóna Pribinova, Kollárovo nám. atď.)

2. MČ Bratislava – Staré Mesto

Návrh priestorového usporiadania

Mestská časť Staré Mesto má osobitné postavenie v rámci celkovej štruktúry mestského organizmu svojou centrálnou polohou. Jej územie bolo z hľadiska historického vývoja osídlenia zastavované s ohľadom na prírodné danosti, fortifikačný systém a dopravné

väzby na krajinu a okolité sídla. Disponibilné plochy pre rozvoj novej zástavby sa vytvárali na území MČ asanáciami predošlých štruktúr zástavby, podmienenými najmä preriešením dopravného systému centra Bratislavy v 2. polovici 20. storočia (napr. Podhradie, Kollárovo nám.), alebo sú vytvárané tlakom na reštrukturalizáciu zón, ktoré v minulosti v polohe okrajových častí vytvárali výrobný potenciál pôvodného historického mesta (napr. zóny Pribinova, Chalupkova, Radlinského - Mýtna), čiastočne dochádza k prestavbám rurálnej štruktúry predmestí (Zóna Obchodná).

V dotváraní mestskej časti Staré Mesto je v rovinnej centrálnej a východnej časti územia navrhnuté dobudovanie založenej kompozičnej štruktúry centra blokovou zástavbou s rešpektovaním kompozície a objemu zástavby v zmysle podrobnejších ÚPN a UŠ na zonálnej úrovni.

V západnej pahorkovitej časti Starého mesta sú rešpektované princípy dotvárania tzv. „záhradného mesta“. Navrhovaná urbanizácia disponibilných priestorov (bývalých i jestvujúcich záhrad) na Bôriku, Machnáči, v priestore Slavína, Westendu rešpektuje environmentálne limity potvrdené v podrobnejšom spracovaní na úrovni schválených územných plánov zón.

Návrh funkčného využitia územia

V dotváraní štruktúry je potrebné rešpektovať typickú funkčnú pestrosť mestského prostredia so saturovaním funkcií polyfunkčného mestského prostredia charakteru občianskej vybavenosti a bývania

Funkčné využitie disponibilných plôch je v návrhu ÚPN riešené v zmysle Aktualizácie územného plánu hlavného mesta SR Bratislavy z roku 1993, v súlade so spracovanými zonálnymi ÚPN a nadväznými VZN v zónach: Pribinova, Dunajská, Machnáč, Bôrik, Slavín - A6, Mudroňova juhozápad a prerokovaných UAS MČ Staré Mesto, UŠ Chalupkova, UŠ zóny Patrónka, UŠ Bratislavské nábrežie, UŠ Kollárovo nám.

5.4.2. Severozápadný rozvojový smer

1. Urbanistická koncepcia rozvoja severozápadnej časti mesta

Urbanistická koncepcia severozápadného rozvoja mesta vychádza z rozvojového potenciálu **mestských častí Bratislava - Karlova Ves, Dúbravka, Lamač, Devínska Nová Ves, Záhorská Bystrica a Devín**. Hraničná poloha severozápadnej časti mesta s Rakúskom vytvára predpoklady potenciálneho sídelného i komunikačného prepojenia s európskou sídelnou sieťou. Oblasť nivy rieky Moravy je záujmom európskeho významu z hľadiska formovania postupov ochrany prírody, rozvoja turistiky a cykloturistiky. Uzemím prechádza medzinárodná železničná trasa a diaľnica. Plánované sú nové prepojenia s kontaktnými mestskými časťami, ktoré znamenajú i kvalitné dopravné spojenie s centrom mesta. Ťažiskové urbánne priestory sú koncentrované vo väzbe na severozápadnú radiálu medzi masívmi Devínskych a Malých Karpát a v zázemí mesta pokračujú smerom na Marianku a najmä Stupavu.

Východiskovým princípom urbanistickej koncepcie využitia potenciálu územia severozápadnej časti mesta je posilnenie vyváženého priestorového modelu mesta a vyrovnania disproporcií v urbanisticko-dopravných vzťahoch medzi vonkajším mestom a centrom mesta.

Severozápadný rozvojový smer mesta nadväzuje na centrum mesta kompaktnou zástavbou Karlovej Vsi a pozdĺž sídelných rozvojových osí pokračuje cez Dúbravku a Lamač do priestoru Lamačskej brány. V priestore Lamačskej brány sa rozvetvuje

k sídelnej štruktúre Devínskej Novej Vsi a Záhorskej Bystrici. V najzápadnejšej časti územia sa intenzívnejšie prejavuje vplyv prírodného krajinného prostredia a kultúrno-historického dedičstva na rozvoj mestskej časti Devín.

V návrhu funkčného využitia severozápadnej časti mesta sú vytvorené územné predpoklady pre vyvážený rozvoj bývania, občianskej vybavenosti, pracovných príležitostí, rekreácie a športu. Devízou pre udržanie dobrej kvality životného prostredia a súčasne dlhodobým limitom urbanizácie sú územne rozsiahle priestory kvalitného prírodného zázemia mesta.

Vzhľadom na relatívne kvalitné životné prostredie a plánované dobudovanie dopravnej infraštruktúry vo väzbe na pohraničné územia regiónu a na centrum mesta predstavuje potenciál plôch pre rozvoj bývania v SZ časti mesta rozsiahlu ponuku území.

Základné princípy urbanistickej koncepcie rozvoja severozápadnej časti mesta uplatnené v návrhu územného plánu je možné zhrnúť do nasledovných bodov – základných regulatívov rozvoja:

- zhodnotenie polohového potenciálu mestských častí v regionálnom rozvojovom póle mesta v smere sídelnej rozvojovej osi (D2, Karloveská a Lamačská radiála) so stanovením hranice urbanizácie,
- návrh riešenia nosných urbanizačných priestorov (Lamačská brána, Blízne Zamajerské, Útočnica, Boháčky, Vlčkovky, Ivance, Piesky, Lúčky, Francov, Krčace, Dúbravčice, Staré záhrady, Rázsochy - Zečák),
- rozvoj území zmiešaného charakteru (mestská polyfunkčná zástavba v centrálnych polohách mestských častí a vo väzbe na nosné urbanizačné osy, podnikateľské zóny),
- kompaktnosť a komplexnosť zástavby, efektívne využívanie dopravnej a technickej infraštruktúry, ekonomiky výstavby a prevádzky jednotlivých obytných súborov,
- rozvoj polycentrického systému zástavby a pretvorenie sídlisk na mestské prostredie doplnením základnej občianskej vybavenosti, verejno-spoločenskými, parkovými priestormi (Dlhé Diely, Podháj, Kostolné, Podhorské),
- rozvoj výrobného obvodu Volkswagen, logistického a vedecko-technologického parku (Devínska Nová Ves, Záhorská Bystrica, Karlova Ves),
- návrh územných podmienok pre prezentáciu kultúrneho dedičstva (areál hradu Devín s podhradím, Villa Rustica, pamiatkové zóny a historické vizuálne dominanty),
- rozvoj turizmu (zóny rekreácie a voľného času),
- uplatnenie identifikačných prvkov mesta v krajinej tvorbe a zachovanie prírodných dominant (masív a úpätie Malých a Devínskych Karpát, zeleň nivy potokov, hradné bralo v Devíne, Sitina, Sihoť, Sedlačkov ostrov, Zečák, líniová zeleň potokov - Mláka s prítokmi, Lamačský a Veľkolúčsky potok, nové biocentrum v priestore Za mláskou-Napájiská - Dlhé pole),
- vitalizácia pamiatkových zón a území pôvodnej zástavby s dôrazom na vytvorenie systému aktívnych verejných priestorov (Istrijská ul., ul. Čsl. Tankistov, Vrančovičova ul., Jadranská ul., Kremelská ul.),
- cykloturistické trasy z Karlovej Vsi do Devína a Devínskej Novej Vsi, z Devínskej Novej vsi do Rakúska, z Lamača na Stupavu a Marianku,
- vytváranie nástupných priestorov do Malých Karpát, Bratislavského lesného parku pre saturovanie športového a rekreačného využitia obyvateľov priľahlých mestských častí i celého mesta,
- začlenenie záhradkárskych a chatových osád do obrazu severozápadnej časti mesta vyžaduje diferencované systémové posúdenie s požiadavkou na spracovanie zonálnej regulácie v prípade prekročenia charakteristiky stabilizovaného územia,

- ÚPN uvažuje len s ideovým námetom vodného diela Wolfsthal a neuvažuje s realizáciou prístavu na Morave,
- vybudovanie dopravnej infraštruktúry a inžinierskych sietí pred otvorením stavebnej činnosti v rozvojových lokalitách,
- základnou podmienkou rozsiahleho územného rozvoja v severozápadnej časti mesta je zväčšenie kapacity ČOV Devínska Nová Ves jej rozšírením južne od súčasného areálu,
- vybudovanie protipovodňovej ochrany najdôležitejších nábrežných úsekov mestských častí Devínska Nová Ves, Devín, Karlova Ves pozdĺž riek Morava a Dunaj.

Priestorové usporiadanie - ťažiskové priestory

Ťažiskové urbanizačné priestory sú koncentrované na **sídelné rozvojové línie** mesta a ich **uzlové priestory**. Polycentrická koncepcia rozvoja mesta sa uplatňuje v územných a kompozičných väzbách na mestské radiály.

Urbanistická koncepcia rozvoja severozápadnej časti mesta sa premieta v územiach mestských častí do návrhu nových urbanistických štruktúr v priestoroch:

- Dolná Mlynská dolina v Karlovej Vsi,
- Dúbravčice a Krčace v Dúbravke,
- Rázsochy - Zečák a Staré záhrady v Lamači,
- východne a západne od sídelnej osi – Lamačskej radiály v Záhorskej Bystrici,
- s priečnymi prepojeniami na hlavné sídelné osi a dopravné koridory: diaľnicu D2, št. cestu II/505, predĺženie Eisnerovu ul. a v pôvodnej zástavbe historickú trasu Istrijskej ul. v Devínskej Novej Vsi,
- vo väzbe na prírodné prostredie východne od pôvodnej zástavby v Devíne.

Princípy krajinej tvorby so zakomponovaním kultúrno-historického dedičstva sú uplatnené v lokalitách nivy rieky Moravy. V nive sa zachováva prírodné prostredie. Potenciálne predĺženie historickej trasy ul. Na Mýte do Rakúska so zakomponovaním zachovaných ruín posledného mosta vytvára predpoklady pre pešie, prípadne cyklistické prepojenie v atraktívnom krajinnom prostredí bez negatívnych dopadov na prírodné hodnoty.

Lamačské brána koncentruje rozsiahly územný potenciál vo väzbe na nosné dopravné trasy mesta. Jedná sa o kľbový priestor ťažiskovej rozvojovej severozápadnej osi so stykom troch mestských častí - MČ Lamač, MČ Devínska Nová Ves a MČ Záhorská Bystrica. V tejto vizuálne exponovanej vstupnej polohe mesta je saturované regionálne centrum. Nová ústredná spoločenská os nadväzuje na priestor Saratovskej ulice v Dúbravke a prechádza ťažiskom navrhovaného regionálneho centra občianskej vybavenosti v priestore Lamačskej brány do priestoru nového obytného územia s lokálnymi centrami občianskej vybavenosti v pokračovaní až do vybavenosti severozápadného výrobného obvodu. Poloha prímestského terminálu, zastávky a depa nosného dopravného systému mesta, vozovne električiek a autobusov, stanice prímestskej autobusovej dopravy a záchytného parkoviska vytvára predpoklady komponovania funkcií vybavenosti regionálneho a celomestského významu v kompaktných prevádzkových formách s dominantným hmotovo-priestorovým priemetom do krajiny (stredoškolské a vysokoškolské zariadenia, obchodné centrum, administratívno-obslužné funkcie, zábavné centrum, rekreačné zóny, obchodné centrum, špecifické zariadenia sociálnej starostlivosti a pod.). Návrh urbanistickej štruktúry vychádza zo začlenenia predmetného priestoru do severozápadného rozvojového pólu mesta, vizuálne exponovanej vstupnej polohy do mesta a z exaktne stanovených

požiadaviek rozvoja sledovaných funkčných systémov. Vo väzbe na uzlový rozvojový priestor mesta sa navrhuje aj rozšírenie areálu krematória s doplnkovou vybavenosťou.

V priestore kameňolomu na Devínskej ceste v súčasnosti Banský zákon limituje zámer mesta navrhnuť v ÚPN transformáciu na nové funkčné využitie, napr. pre rozvoj rekreačného a voľnočasového zázemia mesta, súvisiaceho s podporou progresívneho vývoja turizmu v rámci priestoru SZ časti mesta. So zmenou funkčného využitia a komplexnou rekultiváciou územia je možné uvažovať až po vyčistení dobývacieho priestoru. Vzhľadom na to, že rekultivácia zdevastovaného vyčisteného priestoru vyžaduje časovo i finančne náročnú projektovú prípravu, navrhuje územný plán formou textovej časti požiadavku na spracovanie plánu rekultivácie a eliminovanie negatívnych dopadov ťažobnej činnosti na zóny bývania a dotknuté územia prírody (pozn.: jedná sa najmä o elimináciu hluku, prašnosti a riešenie bezpečnosti a plynulosti dopravy na Devínskej ceste).

Urbanistická kompozícia a dotváranie obrazu mesta

V severozápadnej časti mesta kompozíciu existujúcej i navrhovanej zástavby zásadne ovplyvnila jedinečná terénna konfigurácia a krajinný reliéf. Charakteristické krajinné a prírodné prvky výrazne dominujú v celomestskej siluete a súčasne tvoria aj prvky priestorovej orientácie v rôznych typoch prostredia mestských častí. Jedná sa o malokarpatský masív - masívy a úpätia Devínskych a Pezinských Karpát, Devínskej Kobily a Sitiny, dunajské ostrovy (Sihot', Sedlačkov ostrov), dunajskú krajinu a nivu rieky Moravy, Sandberg, kopec Zečák, vinohrady, záhrady a pôvodné prírodné prostredie na svahoch Devínskych Karpát.

Dominantnosť historickej siluety NKP Devín – slovanské hradisko a NPP Devínska hradná skala s prírodným pozadím tvorí základný regulatív pre limit územného rozsahu novej zástavby nad zastavanou časťou územia v Devíne. V polohe úpätia Devínskych Karpát sa navrhuje zachovať kultúry viníc a lúčnych porastov, územie s charakterom prírodnej krajiny (lúky) a vo vybraných lokalitách s produktívnymi ríbezľovými sadiami a vinohradmi.

Kompozičné princípy zástavby v mestských častiach zohľadňujú systém líniových a uzlových priestorov (popis vid'. kap. Základné princípy urbanistickej koncepcie). V území sídliskových štruktúr sa navrhuje dotvárať mestotvorné a uzlové priestory štruktúrou polyfunkčnej zástavby, námestí a zelených cezúr, v rozvoji novej bytovej zástavby preferovať rôzne typologické druhy málopodlažných foriem zástavby s priestormi spoločenskej komunikácie a vytvorením vhodných životných podmienok pre rôzne sociálne skupiny.

Pre modelovanie modernej siluety mesta sú významné rozvojové územia Lamačská brána, Rázsochy a Krčace – východ (v časti územia pozdĺž Harmincovej ul.). Širšie urbanistické súvislosti nevyklúčujú využitie rozvojového potenciálu týchto troch lokalít aj pre situovanie výškových dominant.

Funkčné využitie územia

Bývanie

Rozvoj nových obytných území je zameraný na rôzne formy málopodlažnej bytovej zástavby s ťažiskom v územne rozsiahlych rozvojových územiach v Devínskej Novej Vsi a Záhorskej Bystrici. Urbanistické riešenie vytvára predpoklady pre rozvoj bývania s potenciálom saturovania základnej i vyššej občianskej vybavenosti. Vyústenie hlavných dopravnospoločenských trás smeruje do uzlov prepojenia a predpokladaných spoločných

cieľov spádových území. Vo väzbe na prírodné prostredie sú riešené pre rozvoj bývania lokality v Karlovej Vsi, v Dúbravke, v Lamači a v Devíne.

Rozvoj obytného prostredia na svahoch Devínskych Karpát je navrhovaný v prospech prevahy zelených plôch a zachovania dostatočného ochranného pásma v dotyku s najužšou časťou CHKO v území Devínskych Karpát. Zohľadňuje sa optimálna orientácia južných a juhovýchodne orientovaných svahov, minimalizuje sa rozvoj v náveterných polohách a na severne orientovaných svahoch, uplatňuje sa reštrukturalizácia nevyužívaných území.

Občianska vybavenosť

Saturovanie zariadení občianskej vybavenosti a sociálnej infraštruktúry vychádza z pôvodnej koncepcie rozvoja celomestsky významných území. V Karlovej Vsi sa rozvíja potenciál zón občianskej vybavenosti vo väzbe na nosný dopravný skelet mesta v trasách Mlynská dolina, Lamačská cesta (areály SAV, ZOO, STV, VŠ, vojenská nemocnica, nákupné centrum). V kontexte s preferovanou alternatívou Projektu Phare sa navrhuje využiť potenciál Dolnej Mlynskej doliny pre vedecko-technický park (VTP) ako zhodnotenie spolupôsobenia založených centier vedy a výskumu zariadení SAV, vysokého školstva a centra informácií – STV. Pre zodpovedajúci rozvoj VTP sa navrhuje vymiestnenie sociálneho zariadenia z uzlového priestoru Patrónka do priestoru navrhovanom v južnom rozvoji mesta.

Areál ZOO tvorí potenciál pre postupné dobudovanie špecifického rekreačnónáučného, voľnočasového priestoru celomestského významu. V zóne Krčace – východ sa podporuje rozvoj polyfunkčnejestskej zástavby, zariadení voľného času a dotvorenie priestoru profilujúceho sa polyfunkčného zariadenia vyššej občianskej vybavenosti kultúrnošpoločenského, výchovno-vzdelávacieho a športovo-rekreačného zamerania v priestore komplexu luventy s existujúcimi nezastavanými plochami charakteru parkovej zelene.

V Záhorskej Bystrici, v nadväznosti na areál priestoru SOU Elektrovod sa navrhuje využitie potenciálu i zariadeniami prístupnými širšej verejnosti (napr. dobudovanie plavárne, rekondičné zariadenia).

V sídliskovej zástavbe mestských častí sú zakotvené centrá základnej občianskej vybavenosti a parkové plochy.

Koncepcia návrhu nových rozvojových území vychádza z polohového a dopravného potenciálu lokalít a ukazovateľov zariadení občianskej vybavenosti. Jedná sa o funkčné využitie v priestore Lamačskej brány (vid'. popis v kap. Základné princípy urbanistickej koncepcie), územie rozostavanej nemocnice na Rázsochách, lokalita Piesky pre zariadenia vyššej občianskej vybavenosti (školsťvo, obchod), lokalita Dúbravka – sever pre polyfunkčnú mestskú zástavbu. V lokalite Rázsochy sa na základe celomestských analýz navrhuje dobudovanie zariadení občianskej vybavenosti zameranej na zdravotnú starostlivosť pre obyvateľov severozápadnej časti mesta so zhodnotením územia aj pre lokalizáciu vedecko-výskumných LF UK a vedecko-technických pracovísk pre rozvoj medicínskych technológií s rozvojom súkromného sektoru špecifických zdravotníckych a sociálnych služieb v nadväznom území. Rozsah územnej rezervy pre dobudovanie doliečovacích zariadení FNSP je redukovaný na základe predložených zámerov MZ SR a individuálnych vlastníckych záujmov s prihliadnutím na verejnoprospešný charakter stavby.

Výroba a distribúcia

Rozvoj výrobných plôch areálového typu sa situuje prioritne v Devínskej Novej Vsi

vo väzbe na areál Volkswagen (W) ako súčasť severozápadného výrobného obvodu (priemyselného parku). Integrovanú súčasť výrobnéj zóny predstavuje areál tehelne navrhovaný na funkčnú reprofiliáciu (logistický park, sanácia ťažobnej jamy). Plochy predstavujú potenciál pre výrobu automobilových komponentov. Priemyselné parky v Devínskej Novej Vsi a v Záhorskej Bystrici východne od diaľnice D2 sú zamerané na rozvoj moderných priemyselných odvetví založený na kooperácii priemyslu, výskumných a vedeckých inštitúcií s orientáciou na zahraničné investície a export.

Menšie podnikateľské zóny so zameraním na obchod, služby sú navrhované v južnom rozvoji Záhorskej Bystrice, v Dúbravke v lokalite Dieliky, vo väzbe na koridor diaľnice a železnice v lokalite Dieliky – Na Vrátkach a Lamači v priestore Lamačského koridoru dotknutého ochranným pásmom diaľnice D2 a železnice.

Poľnohospodárska výroba je navrhovaná ako doplnková funkcia. Vzhľadom na krajinné danosti, tradíciu a stratégiu rozvoja existujúcich poľnohospodárskych podnikov sa navrhuje dlhodobé zachovanie poľnohospodárskej výroby a to živočíšnej výroby v Devínskej Novej Vsi a rastlinnej výroby v Záhorskej Bystrici.

Šport, voľný čas a rekreácia

Nové centrá športu, voľnočasových aktivít a rekreácie zodpovedajú regionálnemu významu SZ časti mesta. Významnejšie zóny sú lokalizované vo väzbe na jazdecký areál Poľný mlyn a Pegas, na vodné plochy a prítoky potoka Stará Mláka. Rozvoj nových krytých športových zariadení sa navrhuje východne od diaľnice D2.

Rozvojový potenciál napr. pre rekreačné využitie alebo situovanie zariadenia súvisiaceho s ochranou prírody tvorí bývalý vojenský areál na Devínskej Kobyle (pozn.: objektívne posúdenie funkčného využitia areálu bude možné až na základe komplexne spracovaného analyticko-syntetického koncepčného materiálu). V lokalite Kráľova hora tvoria rekreačné plochy s prípadným doplnením občianskou vybavenosťou potenciál pre širšie spádové územie, a to najmä obyvateľov sídliska Dlhé Diely.

V rámci urbanizovaného územia sú stabilizované rozsiahlejšie územia v zóne Karloveská zátoka so zameraním na vodné športy, Krčace – východ pre športové zariadenia a oddychovo rekreačný areál (stabilizovaný areál kúpaliska) a západne od železnice v Devínskej Novej Vsi s prepojením k rybníku Mláka. Vo väzbe na prírodné prostredie riek Dunaj a Morava sú lokalizované športovo-rekreačné územia v Karlovej Vsi, Devíne a Devínskej Novej Vsi.

V rámci likvidácie ťažobného priestoru Glavica sa navrhuje sanácia a využitie potenciálu pre rozvoj športových zariadení v Devínskej Novej Vsi.

Tradičné rekreačné územia predstavujú chatové územia Svätopluk, Dolné Koruny (návrh reprofiliácie), Podkerepušky, Plánky a záhradkárske územia.

Prírodné zázemie

Prírodné danosti územia sú vo vzťahu k výsledkom prerokovania akceptované v maximálnom rozsahu.

V urbanizovanom území sa stabilizuje prírodné zázemie Sitiny, špecifické zelené zóny cintorínov (Slávičie údolie, nové plochy krematória), areály zoologickej a botanickej záhrady.

Navrhované rozsiahle plochy rekreácie v prírodnom prostredí Devínskych a Pezinských Karpát sú orientované na rekreáciu v zeleni bez urbanizačných zásahov do prírodného prostredia. Lokalizácia nástupných priestorov do lesov a lesoparku vychádza z väzieb na turistické trasy. Územný rozsah prírodného charakteru úpätia Devínskych Karpát a Devínskej Kobyle je stanovený hranicou navrhovanej zástavby.

Vo voľnej poľnohospodárskej krajine sa zachovávajú existujúce a navrhujú nové plochy zelene, zeleň vodných tokov, plochy záhrad, sadov, zeleň v záhradkárskejších a chatových osadách.

Dopravná a technická infraštruktúra

V kontexte s rozsiahlou ponukou nových rozvojových plôch sa predpokladajú aj vysoké finančné nároky na vybudovanie zodpovedajúcej dopravnej infraštruktúry a inžinierskych sietí.

Doprava

V rámci severozápadného rozvoja mesta sa navrhujú pre zabezpečenie funkčných prevádzkových vzťahov tieto nosné dopravné prepojenia a zariadenia technickej infraštruktúry:

- dobudovanie cestného prepojenia na Marchegg s napojením na nultý okruh,
- systém obslužných komunikácií vo výrobnéj zóne,
- návrh vytvorenia cyklistických trás s prepojením do Devínskej Novej Vsi, do lesoparku (horské bicykle) a na Záhorskú nížinu, doriešený systém dopravnej obsluhy do lesoparku a v súvislosti s tým i rozsah rekreačných plôch (Dúbravská Hlavica, Švábsky vrch), cykloturistické trasy z Lamača na Stupavu, Marianku, Devínsku Novú Ves,
- návrh pešieho a cyklistického prepojenia cez rieku Moravu v priestore Devínskej Novej Vsi - spojenie so sídlom Schlosshof,
- medzinárodná cyklistická trasa pozdĺž rieky Moravy s vybavenosťou v rámci urbanizovaných častí príľahlých sídiel,
- predĺženie Eisnerovej ul. s napojením na št. cestu I./2,
- predĺženie Saratovskej ul. do priestoru Lamačskej brány,
- vonkajší polokruh Galvaniho - tunel cez Karpaty s vyústením v priestore Staré záhrady – Františkov majer,
- predĺženie ul. Pri kríži do Lamača,
- dobudovanie dopravného prepojenia mestských častí Dúbravka – Lamač v priestore Harmincova ul. – diaľnica D2 – Rázsochy,
- zvýšenie priepustnosti v dopravnom uzle Riviéra – Karloveská ul. – Botanická ul. ako aj rozšírenie Botanickej ul.,
- ekologické a estetické stavebno-technické riešenie vyústení v priestore vyústenia navrhovaných tunelov (Polianky, Staré záhrady)
- dobudovanie nosného systému mestskej hromadnej dopravy je základným predpokladom pre urbanizáciu mesta v rozsiahlych rozvojových územiach.

Technická infraštruktúra

Na zabezpečenie funkčných prevádzkových vzťahov v SZ rozvojových územiach sa navrhujú tieto hlavné opatrenia a zariadenia v oblasti technickej infraštruktúry :

- rozšírenie ČOV Devínska Nová Ves južne od existujúceho areálu ako základná podmienka rozsiahleho územného rozvoja v SZ časti mesta,
- vybudovanie kompletnej TI vo všetkých lokalitách navrhovanej novej zástavby,
- dobudovanie prívodného vodovodného potrubia v smere Bratislava – Záhorská Bystrica – Záhorie,
- prívodné vodovodné potrubie Mlynská dolina – Lamač a dobudovanie vodojemov v Lamači,
- rekonštrukcia nedobudovaného kanalizačného zberača A IV a ,ako aj jeho predĺženie

- v lokalite „Nový Lamač“ (Zečák - Rázsochy),
- prepojenie vedenie VVN Volkswagen – Krčace a TR Devínska Nová Ves
- VTL plynovod Mlynská dolina – Petržalka s podchodom Dunaja nad Mostom Lafranconi,
- nové regulačné stanice plynu v Karlovej Vsi, Devínskej Novej Vsi a Záhorskej Bystrici,
- posilnenie kapacity zberača S a dostavba jeho prítokov,
- výstavba protipovodňových ochranných línii v Devínskej Novej Vsi, Devíne a v Karloveskej zátoke pred výstavbou v dotknutých rozvojových územiach,
- dobudovanie systému na ochranu zastavaných území pred prívalovými vodami zo svahov.

2. Mestské časti severozápadného rozvojového smeru

Základná urbanistická koncepcia severozápadného rozvoja mesta vytvára územné podmienky jednak pre rozvoj šiestich mestských častí ako aj pre ich priestorové, kompozičné, funkčno-prevádzkové začlenenie do zložitého systému mesta. Návrh priestorového usporiadania a funkčného využitia pre územia jednotlivých mestských častí napĺňa rozvojové ambície mesta cielené na vyzdvihnutie špecifčnosti prostredia, s cieľom zachovať heterogenitu mestských častí a rozvíjať mesto ako kompozične, funkčne a prevádzkovo vyvážený priestor. Popis plánovaného rozvoja jednotlivých mestských častí - Karlovej Vsi, Dúbravky, Lamača, Záhorskej Bystrice, Devínskej Novej Vsi a Devína - je zameraný na zonálne významné lokality, ktorých riešenie vychádza z koncepcie územného rozvoja celej severozápadnej časti mesta.

2.1. MČ Bratislava – Karlova Ves

V návrhu rozvoja mestskej časti je prioritné dobudovanie a príprava prestavby dielčích zón, riešenie bezkolízneho prepojenia uzlových priestorov, posilnenie významu integrujúcich priestorov uličných koridorov. Do riešenia urbanistického rozvoja na úrovni mestskej časti sa premieta:

- preferencia výstavby polyfunkčných urbanistických štruktúr v centrotvorných priestoroch Botanickej ul., Karloveskej ul. a obytnom súbore Dlhé Diely,
- zvýšenie štandardov obytného prostredia v obytných súboroch,
- priestorové a funkčné akcentovanie prírodných a urbanistických špecifik mestskej časti (Sihoť, Sitina, zeleň Karloveskej zátky),
- doriešenie zón kontaktu katastrálnych hraníc (s mestskou časťou Devín - Dlhé Diely 5., Dúbravka - zóna Krčace).

Návrh priestorového usporiadania územia

Základné priestorotvorné celky v mestskej časti tvoria prevažne stabilizované územia. Rozvojové územia sceľujú založenú urbánnu štruktúru a tvoria potenciál pre zvýšenie mestského charakteru zastavanej časti prioritne v týchto priestoroch:

- Karloveská ul. s uzlovými priestormi ako jedna z hlavných mestských tried spája mestskú časť s celomestským centrom a v súlade s princípmi tvorby radiálne - okružného systému rozvoja celého mesta sú riešené centrotvorné priestory v lokalitách Nad lúčkami, Stred, Centrum II. - sever, v lokalite Centrum I. so zohľadnením plánovaného vybudovania dopravného uzla (križovatka Karloveská – Molecova) a vzhľadom na preukázané vysoké deficity občianskej vybavenosti riešiť využitie nezastavanej časti územia len pre saturovanie zariadení občianskej vybavenosti,
- priestory VŠ, STV, ZOO a SAV riešené s cieľom vytvoriť vzájomné i vnútorné funkčné,

- prevádzkové a priestorové väzby,
- areál ZOO s potenciálom pre dobudovanie špecifického rekreačno - náučného priestoru celomestského významu,
- stabilizované územia priestorov a areálov občianskej vybavenosti pozdĺž Lamačskej radiály (nemocnica Ministerstva vnútra, areály sociálnych služieb na Mokrohájskej, SAV, Westend business park),
- priestor severného vyústenia Líščieho údolia v kontexte s existujúcim prírodným prostredím ako uzol integrujúci špecifické zariadenie vyššej občianskej vybavenosti - IUVENTA a športové zázemie Krčacov,
- obytný súbor (OS) Dlhé Diely: doplnenie základnej občianskej vybavenosti, vytvorenie funkčných mikropriestorov v obytnej štruktúre, priestorov spoločenskej komunikácie a doriešenie dopravnej situácie v OS,
- v lokalitách južne od Jamnického ul. a nad Devínskou cestou (zóna Dlhé Diely 5., 6) rozvoj obytného územia formou málopodlažnej bytovej zástavby a individuálne stojacich rodinných domov v zeleni,
- dotvorenie Karloveskej zátky v kontakte s vodným tokom s prevahou prírodného prostredia ako súčasť priestorového prepojenia nábrežnej promenády a Centra I. s doriešením protipovodňovej ochrany nábrežia, modifikácia pôvodnej koncepcie z dôvodu rozostavanej novej zástavby bytových domov, trasovanie časti mestskej promenády s pešími a cyklistickými ťahmi, zabezpečenie protipovodňovej ochrany, zachovanie pôvodných porastov v brehovej línii v maximálnom možnom rozsahu,
- dobudovanie Botanickej ul. ako budúcej mestskej triedy polyfunkčnou zástavbou mestského charakteru a kvalitatívne prehodnotenie nástupných priestorov do Botanickej záhrady,
- stabilizácia areálu Metrologického ústavu s vylúčením ďalšej objektovej intenzifikácie vo väzbe na prírodné prostredie,
- vzájomné prepojenie lesov Sitiny, Devínskych Karpát a zelene zátky v nadväznosti na ostrovy formou prechádzkových trás, náučných chodníkov, lúk a oddychových priestorov pre využitie voľného času,
- Botanická ul. - Mlynská dolina juh: zhodnotenie potenciálu plôch s urbanistickými väzbami na VŠ areál,
- Líščie údolie - západný svah a zástavba pozdĺž ulice Staré grundy: návrh polyfunkčnej zástavby pozdĺž ul. Staré grundy a rôznych foriem málopodlažnej bytovej zástavby s vyšším podielom zelene v strednej svahovej časti (výstavba len na podklade aktuálneho inžiniersko-geologického prieskumu) vychádza zo zhodnotenia významu lokality v širších územných väzbách (nová zástavba v lokalite Staré grundy - sever, potenciálne zvýšenie významu trasy ul. Staré grundy - prestavba a zavedenie MHD, pre rozvoj bývania vhodná orientácia k svetovým stranám a dostupnosť do centra, doplnenie monofunkčných areálov vyššej občianskej vybavenosti polyfunkčnými štruktúrami),
- Staré grundy - Mlynská dolina: návrh integrujúcej polyfunkčnej štruktúry s vytvorením uzlového priestoru prepojenia troch funkcií: nástup do cintorína, ubytovacej časti VŠ areálu a do areálu STV s dôrazom na dobudovanie spoločenského mestského priestoru,
- Patrónka: návrh na vymiestnenie zariadenia sociálnej starostlivosti pre telesne postihnutých a využitie územia pre vytvorenie potenciálneho nového vstupu do areálu SAV v prípade intenzívnejšieho rozvoja vedecko - technického parku.

Návrh funkčného využitia územia

V mestskej časti Karlova Ves tvoria ťažiskový potenciál pre vytvorenie nových funkčno-prevádzkových vzťahov priestory:

- Dolnej Mlynskej doliny - areály VŠ, SAV, STV, ZOO: koncepciu rozvoja jednotlivých areálov realizovať v súlade s požiadavkami na založenie vedecko-technického parku,
- Karloveská zátoka: riešenie zohľadňuje širšie urbanistické súvislosti integrované v dvoch základných líniiach – pozdĺž dunajského ramena v nábrežnej mestskej promenáde a pozdĺž mestskej triedy Botanickej ulice s rešpektovaním uzlov vzájomných prepojení,
- Líščie údolie: riešenie urbanizácie plochy západného svahu Líščieho údolia pre bytovú zástavbu zohľadní vzájomne rovnocenné atribúty a súčasne determinanty rozvojového potenciálu - priestorovú dominantnosť, geologické podmienky, záujmy ochrany prírody a záujmy vlastníkov,
- Krčace juh: areál luventy akceptovaný ako stabilizované zariadenie voľnočasových a výchovno- vzdelávacích aktivít i s existujúcimi nezastavanými plochami charakteru parkovej zelene v predpolí objektu,
- Dlhé Diely 4. stavba: na nezastavaných plochách akceptované požiadavky na saturovanie občianskej vybavenosti a verejného parku,
- Dlhé Diely 5.,6.: potenciál lokalít je využitý pre rôzne formy málopodlažnej bytovej zástavby po vybudovaní adekvátnej dopravnej infraštruktúry a inžinierskych sietí so zachovaním ekostabilizačných funkcií územia, rozvoj a rozsah dominantnej funkcie bývania je riešený v kontexte s plánovaným dobudovaním občianskej vybavenosti v obytnom súbore Dlhé Diely a v centrálnych polohách Karloveskej ulice,
- nová výstavba, prestavby, rekonštrukcie a iné zásahy v stabilizovaných obytných štruktúrach sú zamerané na doplnenie absentujúcej občianskej vybavenosti a tvorbu verejných priestorov (Dlhé Diely, Kútiky, Rovnice).

2.2. MČ Bratislava – Dúbravka

Urbanistický rozvoj Dúbravky vychádza z rešpektovania a zohľadnenia determinantov a limitov rozvoja územia a rieši:

- ekonomické a kompozične estetické dobudovanie okrajových polôh a uzlových priestorov mestskej časti (Dieliky, Dúbravčice, Krčace -západ, Polianky),
- mestotvorné urbanistické štruktúry v jadrových priestoroch Dúbravky (Dúbracentrum, Krčace - východ),
- zachovanie krajinného obrazu mestskej časti (prírodný potenciál územia na úpätiach Devínskych Karpát - lokality Dúbravská hlavica, Laménica, Švábsky vrch rešpektovať ako základné východiská pre trvalo udržateľný rozvoj mesta, v ktorých neuvažuje so zástavbou).

Návrh priestorového usporiadania územia

V mestskej časti Dúbravka sa jedná o fixovanie existujúcich a návrh nových centier spoločenskej aktivity pozdĺž Schneidra -Trnavského a Saratovskej ul. v lokalitách Harmincova, Dúbracentrum, Pod záhradami - Alexyho ul., Bagarova - Hanulova ul., Pri kríži, Saratovská – sever. Nosnými priestormi nového územného rozvoja Dúbravky sú Krčace - východ a západ s využitím polohového potenciálu pre rozvoj mestskej zástavby s prepojenia prírodných prvkov Sitiny a Devínskych Karpát. Návrh priestorového usporiadania sa ďalej premieta v nasledovných lokalitách:

- priestor Krčace -západ: urbanizáciu špecifického uzlového priestoru Krčace

podmieňuje dôsledné overenie funkčno-priestorových väzieb vo vzťahu k prepojeniu prírodných prvkov Sitina a Devínske Karpáty (snahou regulácie urbanizácie priestoru je zachovať identitu a zabrániť intenzívnemu pásovému prerastaniu zástavby MČ Karlova Ves a Dúbravka),

- priestor severného nástupu: pri formovaní novej zástavby v okrajových polohách uplatnenie kompozičných princípov postupného prechodu do nížinnej krajiny (Dielky, Dúbravčice), pozdĺž diaľnice saturované centrum pracovných príležitostí,
- priestor významného archeologického dedičstva: riešená prezentácia NKP Vlá Rustica s požadovanou ochranou archeologického dedičstva celej lokality Veľká lúka a v širších väzbách ako súčasť turisticko- náučnej trasy a prezentácie rímskych pamiatok na trase Bratislava Devín - Stupava,
- pamiatková zóna: investičná činnosť vyžaduje individuálne posúdenie cielené k zachovaniu historického kontextu a vhodnej objemovej prípadne plošnej intenzifikácie,
- zóna Polianky navrhovaná ako technický okrsok s podnikateľskými aktivitami (rešpektovanie nadradených územnotechnických limitov: inžinierske siete, dopravné stavby Harmincova – D2 - Lamačská),
- prírodné prostredie: v riešení sú zosúladené nároky na ochranu chránených území s nárokmi na riešenie zariadení pre šport, rekreáciu a rozvoj bývania v lokalitách kontaktujúcich alebo priamo sa nachádzajúcich v CHKO Malé Karpaty, prioritou je zachovanie ekostabilizačných funkcií a formovanie krajinného obrazu, zosúladenie s návrhom územnej rezervy pre trasu vzdušného vedenia VVN VW - Krčace (lokality Dúbravská Hlavica, Laménica, Brižite, Tavarikova kolónia),
- koridor západne od diaľnice D2: v línii pozdĺž D2 po koridor ochranných pásiem je riešený priestor pre podnikateľské aktivity obchodu a služieb; v ochranných pásmach vyšších rádiv inžinierskych sietí (VTL, VVN) je potrebné uvažovať s ochrannou zeleňou, v rámci ktorej budú prípadne lokalizované len objekty s funkčno - priestorovým riešením zodpovedajúcim charakteru urbanistickej štruktúry kontaktného územia,
- záhradkárske územia: návrh stabilizácie existujúcich záhradkárske osád a eliminácia ich negatívneho vplyvu na životné prostredie s požiadavkou na spracovanie zonálnej regulácie v prípade prekročenia charakteristiky stabilizovaného územia (napr. Tavarikova osada, Sklár, záhrady v Devínskych Karpatoch).

Návrh funkčného využitia územia

V mestskej časti Dúbravka tvoria ťažiskový potenciál pre vytvorenie nových funkčno -prevádzkových vzťahov nasledovné priestory:

- priestory obytného územia: rozvoj bývania riešený prioritne formou sceľovania stavebných štruktúr (Stará Dúbravka, v rámci centrotvornej vybavenosti v Dúbracentre, Pri kríži, časť Tavarikovej kolónie), v nových lokalitách Brižite a Jadranská vo väzbe na prírodné prostredie,
- Krčace - západ: málopodlažné formy bývania, polyfunkčná zástavba pozdĺž Karloveskej ul., cezúra zelene v línii VVN vedenia, prevaha plôch zelene v obraze lokality,
- Krčace - východ: pozdĺž Harmincovej ul. polyfunkčná mestská štruktúra občianskej vybavenosti (administratíva, obchod, prechodné ubytovanie, stravovanie) nadväzujúca v južnom smere na zónu športových plôch a zariadení, zeleň ochranného pásma VVN, občiansku vybavenosť a oddychovo rekreačný areál (stabilizovaný areál kúpaliska),
- Polianky: postupná prestavba na polyfunkčnú zónu podnikateľských aktivít, obchodu a

služieb so zohľadnením ochranných pásiem vyšších rádov inžinierskych sietí a areálov zariadení technickej infraštruktúry (tepláreň, trafostanica),

- Veľká lúka: parkové riešenie predpolia s prezentáciou NKP Villa Rustica s doplnujúcimi službami a podnikateľskými aktivitami pozdĺž železnice, východne od Veľkolúčskeho potoka rekreácia v prírodnom prostredí a rekreačné záhrady,
- Dúbravčice (západne od Saratovskej ul.): zeleň parkového charakteru s oddychovo-rekreačnými plochami a zariadeniami doplnenými zariadeniami občianskej vybavenosti, medzi Agátovou ul. a železnicou podnikateľské aktivity zamerané na obchod a služby,
- Dieliky – Pri križi: pozdĺž plánovanej hlavnej dopravnej trasy ul. Pri križi a východne od Saratovskej ul. po Agátovú ul. sú pri vstupe do zóny koncentrované zariadenia vyššej občianskej vybavenosti, v smere východnom polyfunkčné urbanistické štruktúry (bývanie a občianska vybavenosť, maloobchod, služby); medzi Agátovou ul. a ochrannými pásmami inžinierskych sietí zóny výrobo-podnikateľských a distribučných služieb,
- pozdĺž hlavných komunikačných ťahov v stabilizovaných územiach zachovanie a doplnenie zelene,
- priestory rekreácie v krajinnom prostredí CHKO Malé Karpaty tvoria s existujúcim rekreačno - ubytovacím zariadením potenciál pre zázemie vybavenosti pre návštevníkov lesoparku.

2.3. MČ Bratislava – Lamač

Vychádzajúc z rešpektovania a zohľadnenia determinantov a limitov sú v rozvoji mestskej časti riešené:

- priestory celomestského významu (Lamačská brána, Rázsochy, Zečák),
- dotvorenie a scelenie hmotovo - priestorovej štruktúry v obraze mesta (Staré záhrady, Podháj),
- stanovenie základnej dopravné - komunikačnej sústavy v lokalitách potenciálneho rozvoja.

Návrh priestorového usporiadania územia

Návrh priestorového usporiadania sa premieta v nasledovných lokalitách:

- Lamačská brána - Hrubé lúky, Rakety: v k.ú. Lamač lokalizácia vozovne električiek a terminálu prímestskej autobusovej dopravy s vybavenosťou; medzi potokmi Dúbravským a Antošovým sú pozdĺž navrhovanej novej urbanizačnej trasy zariadenia občianskej vybavenosti celomestského a regionálneho významu,
- severný vstupný priestor do Lamača - Hodonínska ul. mestskými polyfunkčnými štruktúrami, prebudovanie dopravného uzla Lamačská - D2 v lokalite Plánky,
- stabilizácia obytného mikroprostredia hromadnej bytovej zástavby, vylúčenie objektovej a nekoncepčnej objemovej intenzifikácie,
- lokalita na Barine stabilizovaná pre vytvorenie ekostabilizačnej prechodovej zóny medzi sídliskom Podháj a lesom,
- identita Lamača akcentovaná revitalizáciou priestoru Vrančovičovej ul. v pamiatkovej zóne s dôrazom na vytvorenie aktívneho verejného priestoru so zeleňou,
- Rázsochy: zóna reprezentuje potenciál nového siluetárno-panoramatického formovania mestskej časti, rozsah územnej rezervy pre dobudovanie doliečovacích zariadení FNSP vyhodnotený z hľadiska predložených zámerov MZ SR a individuálnych vlastníckych záujmov s prihliadnutím na verejnoprospešný charakter stavby,

- záhradkárské územia: začlenenie do stabilizovaných území s požiadavkou na overenie rozvojového potenciálu na zonálnej úrovni (chatová osada Plánky, záhrady na úpätí Pezinských Malých Karpát).

Návrh funkčného využitia územia

V mestskej časti Lamač tvoria ťažiskový potenciál pre vytvorenie nových funkčno-prevádzkových vzťahov nasledovné priestory:

- priestor Hrubé lúky (súčasť Lamačskej brány) navrhovaný pre saturovanie mestských a nadregionálnych funkcií,
- lokalita Staré záhrady: vytvorenie polyfunkčnej štruktúry - občianska vybavenosť a bývanie so zakomponovaním prírodného prostredia zelene Lamačského potoka,
- návrh rozvoja podnikateľských aktivít v lokalitách pozdĺž Lamačskej radiály,
- lokalita Rázsochy: rešpektovaná základná funkcia lokality pre dobudovanie a rozvoj zariadení občianskej vybavenosti s orientáciou na zdravotníctvo, redukcia plôch rezervovaných pre rozvoj zdravotníctva polyfunkcia - občianska vybavenosť a bývanie v nástupných polohách do areálu zdravotníctva,
- kopec Zečák: rozvoj málopodlažných foriem bývania v prírodnom prostredí záhrad,
- Na barine: ekostabilizačná funkcia Lamačského potoka a jazierka akcentovaná zeleňou,
- rozvoj bývania formou sceľovania existujúcej stavebnej štruktúry málopodlažnou zástavbou a zeleňou (lokality Havelkova, Rajtáková - Borinská, cesta na Klanec, Segnáre - Pod Zečákom, Staré záhrady),
- obytný súbor Podháj a pamiatková zóna: stabilizácia základných funkcií, riešenie verejných priestorov a dotváranie verejnou zeleňou,
- Lamačský koridor: rozšírenie cintorína, rozvoj zariadení obchodu a služieb v koridore medzi diaľnicou D2 a Lamačskou cestou až po križovatku Lamačská brána (rešpektovať rezervu pre rozšírenie Lamačskej na 4 - pruh), rešpektovanie súčasnej nivelety zástavby.

2.5. MČ Bratislava – Záhorská Bystrica

Územie mestskej časti má jeden z najvýznamnejších rozvojových potenciálov pre vytváranie rôznorodej mestskej štruktúry vo väzbe na jestvujúce historické jadro MČ, na novovznikajúce i potenciálne jadrá občianskej vybavenosti i na ostatné územie mesta. Zároveň má potenciál pre vytvorenie zodpovedajúcich väzieb na najbližšie záujmové územie vo vzťahu k sídlam Marianka a Stupava, ktoré spolu vytvárajú severozápadný regionálny rozvojový pól Bratislavy, väzieb na najbližšie regionálne terciárne jadro - sídlo Malacky i v smere širších medzinárodných regionálnych väzieb smerom na Brno v ČR.

Urbanistický rozvoj vychádza z rešpektovania a zohľadnenia determinantov a limitov rozvoja územia a rieši:

- zhodnotenie polohového potenciálu mestskej časti v rozvojovom póle mesta,
- v predpokladanom smere výhľadovej urbanizácie sú funkčno - prevádzkové vzťahy štruktúrované s cieľom založenia systému vzájomne kooperujúcich priestorov,
- návrh vzájomných urbanisticko - kompozičných väzieb existujúcich a nových zón,
- uplatnenie identifikačných prvkov sídla v krajnotvorbe.

Základná urbanistická koncepcia rozvoja mestskej časti predstavuje riešenie a zosúladenie vzájomných väzieb za vzťahov troch ťažiskových funkčno - prevádzkových sektorov s priečnymi prepojeniami na nadradenú urbanizačnú os št. cestu I/2 - Lamačskú radiálu:

- pôvodné jadro s ul. Čs. tankistov,
- východný sektor novej zástavby obytných zón k hranici lesa,
- západný sektor potenciálu areálových zariadení k diaľnici D2.

Návrh priestorového usporiadania územia

Základné priestorotvorné celky tvoria v dominujúcom rozsahu nové rozvojové územia. Podľa polohového významu sú priestory riešené vo väzbe na pôvodné jadro, alebo vytvárajú nový systém priestorových väzieb celomestského až nadregionálneho významu. Nosná štruktúra urbanizovaných priestorov ponúka:

- nové obytné súbory s vlastnými jadrami vybavenosti (Boháčky, Krče, Kulháň -západ) tvoria nosnú urbánnu štruktúru rozvoja bývania s ponukou pre rôzne formy málopodlažnej bytovej zástavby s vytvorením hlavnej dopravnej trasy s potenciálom saturovania základnej i vyššej občianskej vybavenosti a vyústením trás do uzlov prepojenia predpokladaných spoločných cieľov spádových území,
- priestor južného vstupu rešpektuje plánované zaťaženia dopravným vyústením vonkajšieho polokruhu a rieši zónu Františkov majer štruktúrami krytých športových zariadení so zakomponovaním prírodného prostredia a zelene Lamačského potoka, aktivitami súvisiacimi s rozvojom turistického ruchu, s vyústením tunela vonkajšieho polokruhu s požiadavkou na krajinárske zakomponovanie a elimináciu negatívnych vplyvov dopravy na rozvojovú lokalitu,
- ťažiskové rozvojové priestory medzi D2 a Lamačskou radiálou južne od západného úseku ul. Čs. tankistov sú navrhované pre zariadenia vyššej občianskej vybavenosti (školsko, obchod), v západnej polohe pri diaľnici pre rozvoj moderných priemyselných odvetví (založených na kooperácii priemyslu, výskumných a vedeckých inštitúcií s orientáciou na zahraničné investície a export) a polyfunkčných štruktúr zariadení obchodu a služieb (lokalita Kulháň, Piesky),
- severný priestor na hranici katastra: tok Vápenického potoka vytvára prirodzenú hranicu urbanizácie (obytné zóny Vlkovky, Ivance) a prechod do poľnohospodárskej krajiny od sídla,
- oddychovo - rekreačná zóna Lúčky je plánovaná pre obyvateľstvo širšieho územia,
- Francov (západ a východ) ponúka potenciál pre rozvoj zariadení obchodu a služieb s požiadavkou na rešpektovanie dominantného krajinného pôsobenia areálu krematória a navrhovaného cintorínu v predpolí krematória,
- záhradkárske a chatové územia sú začlenené do systému stabilizovaných území a v prípade nových rozvojových koncepcií s požiadavkou na spracovanie regulácie na úrovni ÚPD - Z.

Návrh funkčného využitia územia

V mestskej časti Záhorská Bystrica tvoria ťažiskový potenciál pre vytvorenie nových funkčno-prevádzkových vzťahov nasledovné územia:

- intravilán MČ: charakter dostavieb, prestavieb a intenzifikácie zástavby v intraviláne hierarchizované podľa významu polohy lokalít k pamiatkovej zóne (lokalita Záhumenská, Gbelská, Pútnická, Tešedíkova, J. Raka, Trstínska),
- bývanie s proporčným rozvojom súvisiacich funkcií občianskej vybavenosti (vybudovanie nových jadier OV) a pracovných príležitostí (ťažiskovo v lokalitách Vlkovky, Ivance, Krče, Boháčky),
- lokalizácia remeselných dielní, obchodov, služieb prioritne v centrálnych priestoroch (pozdĺž ul. Čs. tankistov) a západne od št. cesty I/2 v rámci schválených rozvojových plôch (pri PD) pre ekologicky nezávadné výrobné prevádzky a služby, občiansku

vybavenosť,

- športové plochy a zariadenia v lokalitách západne od Lamačskej radiály,
- priestor Elektrovodu nadväzuje na les územím rozostavanej zástavby rodinných domov vilového charakteru v samostatnej enkláve a územím pre saturovanie občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu (napr. detské sanatórium, rekondičné zariadenia a pod.) so športovo- rekreačnými plochami,
- Francov východ - predpolie krematória : cintorín a vybudovanie západného vstupu do krematória s vybavenosťou a službami pre prevádzku krematória,
- areál poľnohospodárskeho družstva (PD): výroba zameraná na poľnohospodársku produkciu s vylúčením živočíšnej výroby, severne od areálu PD zóna obchodu, služieb a podnikateľských aktivít,
- lokalizácia nástupných priestorov do BLP v lokalitách s väzbami na turistické trasy (Plánky, Podkerepušky - južne od odborného učilišťa Elektrovod, Tešedíkova ul., Prídavkova ul., Vlkovky),
- líniová zeleň pozdĺž potokov (tok Mláka s prítokmi - Mariánsky, Bystrický, Vápenický resp. melioračnými kanálmi),
- medzi diaľnicou D2 a št. cestou I/2 - Lamačskou radiálou potenciál pre areálové zariadenia občianskej vybavenosti (Kulháň, Piesky, Lúčky),
- návrh lokalizácie kompostárne západne od diaľničnej križovatky v severnej časti mesta,
- v rámci rozvojových plôch sa nachádzajú vzácne archeologické nálezy z mladšej doby kamennej, neskorej doby bronzovej, mladšej doby železnej a zo stredoveku, v ktorých je potrebné uskutočniť veľkoplošný záchranný archeologický výskum a zväziť vhodnú prezentáciu archeologického dedičstva.

2.4. MČ Bratislava – Devínska Nová Ves

Územie MČ Devínska Nová Ves je jedným z ťažiskových rozvojových priestorov mesta. Jestvujúce funkčno - prevádzkové usporiadanie je zreteľne premietnuté do priestorového pôsobenia v obraze mesta: výrobné areály, pôvodná individuálna zástavba rodinných domov, hromadné formy bývania, masív Devínskej Kobyly, povodie Moravy, poľnohospodárska pôda. V území sú reálne predpoklady pre rozvíjanie bývania, pracovných príležitostí, občianskej vybavenosti, rekreácie a športu. Hraničná poloha s Rakúskom vytvára predpoklady potenciálneho sídelného i komunikačného prepojenia s európskou sídelnou sieťou. Denná dostupnosť rakúskeho pracovného trhu so záujmom o tzv. pendlerov zvyšuje atraktivitu územia pre migrujúce obyvateľstvo. Oblasť Pomoravia je záujmom európskeho významu z hľadiska formovania postupov ochrany prírody, rozvoja turistiky, cykloturistiky a z dlhodobého výhľadu nie je vylúčená i požiadavka komplexného doriešenia, resp. zosúladenia výstavby VD Wolfsthal a výstavby vodného kanála pozdĺž rieky Moravy s požiadavkami ochrany prírody (mokraďový systém nivy Moravy evidovaný v Ramsarskom zozname).

Územím prechádza medzinárodná železničná trasa a diaľnica, plánované sú nové prepojenia s kontaktnými mestskými časťami, ktoré znamenajú i kvalitné dopravné spojenie s centrom mesta.

Koncepciu plánovanej urbanizácie determinuje rozloženie stabilizovaných priestorov. Rozhodujúcim subjektom vplyvu na urbanizáciu vybraných plôch v mestskej časti je ekonomicky prosperujúci závod Volkswagen a.s., ktorý sa aktívne zaujíma najmä o budúcnosť nadväzného územia areálu závodu.

Výrazná krajinná typológia prezentovaná predovšetkým Devínskou Kobylou,

Sandbergom, povodím Moravy (súčasť Trilaterálneho parku Podunajsko) a potočnou sieťou spolu s kultúro-historickým dedičstvom (pamiatková zóna, archeologické nálezy, historický brod s ruinami mostnej konštrukcie) sú ďalším potenciálom pre zvýšenie atraktivity mestskej časti. Charakteristické fenomény podporujú i saturovanie nových atraktívnych podnikateľských aktivít ako napríklad chov koní spojený s rozvojom turizmu. Urbanistický rozvoj vychádza z rešpektovania a zohľadnenia determinantov a limitov rozvoja územia a rieši:

- zhodnotenie polohového potenciálu sídla v rozvojovom póle mesta,
- riešenie proporcionálneho funkčného a priestorového usporiadania rozvojových plôch vychádzajúce zo zámeru vytvorenia vzájomne integrovaných zón,
- prezentácia kultúrneho dedičstva a rozvoj turizmu,
- uplatnenie princípov krajiny tvorby ako integrovanej súčasti urbanistického riešenia.

Návrh priestorového usporiadania územia

V priestorovom usporiadaní územia sú riešené:

- Lamačská brána (k.ú. Devínska Nová Ves medzi diaľnicou D2 a št. c. II/505, časť Dúbravčice, Kamenáče): rozvojové plochy sú koncentrované do priestoru vymedzenom št. cestou II/505 a Antošovým potokom (vrátane k.ú. Lamač), v k.ú. Devínskej Novej Vsi po tok Dúbravského potoka a ponúkajú potenciál pre rozvoj novej mestskej zástavby,
- reprofiliácia tehelne a sanácia vyťaženého priestoru pri tehelni viazané na plánovaný priemyselný park Devínska Nová Ves - sever (uzn. vlády SR č. 1006 zo dňa 4.9.2002 schválená dotácia na zriadenie priemyselného parku Devínska Nová Ves), výroba automobilových komponentov v návaznosti na výrobný závod VW pre rozvoj moderných priemyselných odvetví založená na kooperácii priemyslu, výskumných a vedeckých inštitúcií s orientáciou na zahraničné investície a export, zóna pracovných príležitostí vo väzbe na výrobný areál Volkswagen,
- Paulínske - Múrnice (západne od areálu VW): podnikateľské aktivity výrobnodistribučného charakteru dokoňované v západnej línii cezúrou zelene k zóne bývania a polyfunkčnej zóne občianskej vybavenosti s bývaním, ťažisková dopravná - distribučná komunikácia Opletalova ul. v obytnej zóne Kolónia a nová komunikácia kolmá na J. Jonáša s hlavným prepojením do výrobnéj zóny,
- v priestore Mlynská - železničná stanica lokalizácia námestia s vybavenosťou pre severnú časť Devínskej Novej Vsi,
- priestor jadra pôvodnej zástavby: v nedobudovaných priestoroch riešené polyfunkčné prostredie (Istrijská ul., Eisnerova ul.) a akceptovaná miera stabilizovanej zástavby,
- západne od Istrijskej ul. v priestore medzi pôvodnou zástavbou rodinných domov a cyklistickou trasou, v kontexte s požiadavkami na protipovodňovú ochranu a v mierke existujúcej urbanistickej štruktúry sa navrhuje využitie územia záhrad pre individuálnu bytovú výstavbu,
- priestor športovo-rekreačných aktivít a centrum voľného času v oblasti rybníka a v nadväzných priestoroch potoka Mláka,
- priestory vo väzbe na alúvium Moravy: obnovenie hraničného prechodu pre peších a cyklistov v priestoroch ulice Na Mýte i s využitím prezentácie atraktívnych ruín mosta na historickej dopravnej trase a návrh trasovania medzinárodnej cyklistickej trasy s prepojením do Rakúska v priestore železničného mosta Devínska Nová Ves - Marchegg,

- špecifickým priestorom je enkláva lúčnych porastov v lokalite navrhovaného biocentra (Za mlákom, Napájiská, Dlhé pole nachádzajúceho sa v území koncentrácie vodných tokov Mátskeho, Vápenického, Lamačského potoka).

Návrh funkčného využitia územia:

- v strategických polohách nového územného rozvoja Devínskej Novej Vsi sa navrhuje polyfunkčná mestská zástavba (Blížne Zamajerské, Útočnica, severne od J. Jonáša), voľnočasové zóny športu a rekreácie, umiestnenie atraktívnych zariadení celomestskej až nadmestskej vybavenosti v Lamačskej bráne,
- rozvoj nových obytných území koncentrovaný južne od ulice J. Jonáša a severne od prístupovej cesty do mestskej časti (št. cesta II/505) v lokalitách Útočnica, Blížne Zamajerské a reštrukturalizácia územia pre rozvoj bývania v priestore pôvodného ťažobného areálu Glavica,
- Diaľne Zamajerské (južne od J. Jonáša): pozdĺž ul. J. Jonáša polyfunkčná urbanistická štruktúra vo funkčnej skladbe obchod, služby, podnikateľské aktivity a občianska vybavenosť v predpolí areálu výrobného závodu VW,
- Útočnica - Zelnice - Bačnegovice (západne od VVN): bývanie a polyfunkcia (bývanie s občianskou vybavenosťou) s jadrami lokálnej vybavenosti v hlavnej urbanizačnej trase, zeleň pozdĺž tokov, návrh parku, potrebné minimalizovať pachovú záťaž z ČOV,
- Vápenice, Kamenáče (východne od VVN po št. c. II/505): polyfunkčná urbanistická štruktúra (bývanie, občianska vybavenosť) pozdĺž novej obslužnej komunikácie,
- Pri železnici: polyfunkcia (obchod, služby, podnikateľské aktivity), športové zariadenia vo väzbe na lokalitu Mlynská s rybníkom, pozdĺž železničnej trate lokalizácia športových zariadení, zariadení obchodu a služieb pre podnikateľské subjekty s vylúčením prevádzok zvyšujúcich nepriaznivý stav životného prostredia v území,
- Pod Devínskou Kobylou: areál Presskam navrhovaný na polyfunkčnú urbanistickú štruktúru so zameraním na obchod, služby a podnikateľské aktivity so zachovaním zelene na svahoch Štokerskej vápenky; lokalita Glavica funkčne a priestorovo segregovaná na občiansku vybavenosť s bývaním a areál športových zariadení v priestore bývalej ťažobnej jamy,
- saturovanie výrobných služieb v dotyku s obytnými zónami a výrobných areálov v priemyselnej zóne severozápadne od VW a.s.,
- systém rozvetvenej siete potokov zakomponovaný do priestorovej koncepcie rozvoja (potok Mláka s prítokmi), prírodné hodnoty v alúviu rieky Moravy,
- redukcia živočíšnej výroby poľnohospodárskeho družstva, v kontakte s areálom poľnohospodárskeho družstva (PD) je zo severnej polohy navrhovaný rozvoj podnikateľských aktivít so zameraním na obchod a služby, v južnej polohe ukončenie zóny bývania v lokalite Mlynská ul.

2.6. MČ Bratislava – Devín

Špecifické postavenie v rámci priestorového usporiadania mesta má mestská časť Devín situovaná mimo ťažiskovej rozvojovej osi. V štruktúre osídlenia mesta má význam vzhľadom na najvýznamnejšie kultúro - historické a spoločenské pamiatky viažuce sa k histórii slovenského národa. Svojou polohou na sútoku Moravy a Dunaja, s NKP Devín Slovanské hradisko a prírodnou vedutou CHKO Devínska Kobyla vytvára pre Bratislavu charakteristickú vstupnú bránu v podunajskom medzinárodnom koridore. Devín jedinečne reprezentuje históriu mesta, patrí k jedným z hlavných výletných miest obyvateľov mesta a cieľov kultúrneho turizmu.

Rozvoj Devína je zameraný prioritne na dotvorenie, obnovu a revitalizáciu pôvodnej

urbanistickej štruktúry. Navrhuje sa posilnenie turistickej funkcie v riešení vybavenosti pre návštevníkov a doriešenie systému dopravnej obsluhy (záchytné parkoviská, MHD, prístav osobnej lodnej dopravy, rekreačné a cyklistické trasy), dobudovanie technickej infraštruktúry mestskej časti a ochrany proti veľkým a prítalovým vodám. Základným princípom urbanistickej koncepcie je prezentácia kultúrno - historických a krajinárskych hodnôt, zachovanie mierky urbanistickej štruktúry v obraze mesta a revitalizovanie krajiny (svahy nad Devínom, povodie Moravy, nábrežie Dunaja). Zachovanie dominujúcich prírodných a kultúrno - historických fenoménov celoeurópskeho významu je v prípade Devína podmienkou pre všetky rozvojové aktivity.

Vychádzajúc z rešpektovania a zohľadnenia determinantov a limitov sa v rozvoji mestskej časti rieši:

- zachovanie dominantnosti kultúrno - historickej hodnoty Devína a posilnenie princípu génus loci,
- revitalizácia krajiny (svahy nad Devínom, povodie Moravy, nábrežie Dunaja),
- únosná mieru rozvoja mimo zastavaného územia,
- eliminovanie negatívneho dopadu jestvujúceho kameňolomu na životné prostredie, dopravu a krajinný obraz mesta v projektovej príprave (požiadavka na projekt rekultivácie),
- komplexné dobudovanie technickej infraštruktúry ako základného predpokladu novej výstavby.

Návrh priestorového usporiadania územia

V priestorovom usporiadaní sa navrhuje:

- v jadre mestskej časti posilniť funkciu Kremelskej ulice ako hlavnej kompozičnej a spoločenskej osi s uzami spoločenského významu v križovaní s priečnymi komunikáciami, zachovať mierku a štruktúru pôvodného charakteru zástavby v ochrannom pásme NKP,
- ochranné pásmo NKP Devín - Slovanské hradisko: architektonické a funkčné zmeny regulovať v súlade s požiadavkami na zachovanie a revitalizáciu pôvodnej urbanistickej štruktúry,
- priestor pod hradom – jazero: v ťažiskovom priestore občianskej vybavenosti sú v riešení stabilizované hodnoty kultúrno-historického a prírodného dedičstva, kultúrno-spoločenský potenciál Devína, urbanisticko-hmotové zakomponovanie do existujúcej urbanistickej štruktúry, dotvorenie ťažiskového viacúčelového priestoru koncentrácie návštevníkov – riešenie univerzálneho námestia - s potenciálom pre saturovanie zariadení občianskej vybavenosti, hygienických zariadení, s vylúčením provizórnych objektov (doriešenie v ÚPN/Z),
- priestor nad Devínom: v lokalitách nad jadrom Devína (Záhradky, Zlatý roh, Panské, Štítová) sa rieši nová urbanistická obytná zástavba, ktorej rozsah (max. 211 m.n.m. vychádza z nadmorskej výšky vyhladky na hornom hrade) a intenzita zohľadňuje širšie urbanistické vzťahy, prírodnú scenériu krajiny v obraze mesta, dopady dopravného-prevádzkového režimu riešených zón na dopravný systém mesta, pričom nie je vylúčená prípadná redukcia rozsahu navrhovaných rozvojových plôch a intenzity využitia území v prípade prekročenia riešenej kapacity územia Devína,
- priestor krajiny: z hľadiska krajinotvorby je hradný vrch a krajina nad Devínom rovnocenná chránenému urbanizovanému prostrediu a sú rešpektované ako priestorové a kompozičné limity rozvoja Devína,
- lokalita kameňolom: ukončenie ťažby a následne zodpovedajúce dotvorenie lokality si vyžadujú už v súčasnosti postupnú prípravu a objektívne multidisciplinárne posúdenie

na základe vypracovania technicko - ekonomickej štúdie dobývacieho priestoru a environmentálnej štúdie dobývacieho priestoru a jeho príľahlého okolia,

- zachovanie dominantnosti významných priestorotvorných prvkov Devína v obraze mesta: zelene hradného areálu, zelene ŠPR Devínska Kobyla a Devínskych Karpát, rekreačnej zelene záhrad, poľnohospodárskej zelene,
- Slovanské nábrežie: vitalizácia, rekonštrukcia, dostavby v priestore nábrežnej promenády, rekultivácia zelene hradného úpätia,
- záhradkárské a chatové územia: lokality v priamom vizuálnom kontakte s jadrom Devína a s chránenými územiami - ŠPR Devínska Kobyla, ochranné pásmo NKP Devín Slovanské hradisko (Merice, Svätopluk) vyžadujú diferencované systémové posúdenie podľa kritéria polohy, návrh postupnej reprofiliácie chatového územia Dolné Koruny na bývanie vyžaduje dôsledné vyhodnotenie únosnosti rozvojového potenciálu lokality,
- úpätie Devínskej Kobyly: územie s charakterom prírodnej krajiny (lúky) a vo vybraných lokalitách s produktívnymi ríbezľovými sadiami a vinohradmi.

Návrh funkčného využitia územia

V mestskej časti Devín tvoria ťažiskový potenciál pre vytvorenie nových funkčno-prevádzkových vzťahov nasledovné priestory:

- nové obytné územia: v územne rozsiahlych rozvojových obytných zónach s vysokým podielom zelene sa rieši zástavba s prevahou rodinných domov v prírodnom prostredí, menšími centrami lokálnej vybavenosti a systémom peších chodníkov v uličných priestoroch napojených na turistické trasy v Devínskych Karpatoch,
- areál futbalového ihriska: individuálna bytová zástavba so zohľadnením charakteristických tvaroslovných prvkov a mierky existujúcej urbanistickej štruktúry,
- rozvoj zástavby pre rozvoj občianskej vybavenosti koncentrovanej v lokalite verejného priestoru pod hradom je potrebné regulovať s ohľadom na tvorbu vizuálnych väzieb s nástupom priestore do hradného areálu,
- areál školy: stabilizácia funkčného využitia pre zariadenia školstva, dotvorenie areálu a prípadné dobudovanie v rozsahu charakteristiky stabilizovaného územia,
- pri sútoku Moravy: občianska vybavenosť, zariadenia pre oddych a rekreáciu v prírodnom prostredí, plánovaná otočka MHD v predĺžení Kremelskej ul. do priestoru parkoviska pod hradným bralom,
- Slovanské nábrežie: obnova zariadení občianskej vybavenosti (stravovanie, kultúra), rekreácia, prístav osobných lodí, funkčné využitie území pozdĺž riek Dunaj a Morava vrátane revitalizácie jazera severne od areálu Devínskeho hradu riešiť v súlade s protipovodňovými opatreniami nábreží,
- pozdĺž Devínskej cesty: rozvoj bývania v lokalitách Zlaté schody, Pri Sihoti, Stará horáreň, Mokrá jama; Strapatá lipa: bývanie s občianskou vybavenosťou, južne od Devínskej cesty je situovanie zástavby podmienené protipovodňovou úpravou brehov ramena,
- za kameňolom: potenciál územia pri areáli polície využitý pre kryté športové zariadenia,
- prístav športových lodí riešený s ohľadom na požiadavky ochrany prírody a zachovanie ekostabilizačných funkcií,
- Kráľova hora: rekreácia v prírodnom prostredí v severnej polohe a návrh na zalesnenie ostávajúcej južnej časti, občianska vybavenosť riešená na podklade VZN č.9/2000 ako doplnková funkcia športovo-rekreačného zázemia mesta v rozsahu maximálne 8,72 ha.

5.4.3. Severovýchodný rozvojový smer

Hlavnú kostru severovýchodného rozvojového smeru tvorí severovýchodná radiála, rozvíjajúca sa popod juhovýchodné svahy Malých Karpát, zahŕňajúca územia **Mestských častí Bratislava - Nové Mesto, Rača a Vajnory**.

1. Urbanistická koncepcia rozvoja severovýchodnej časti mesta

Priestorové usporiadanie - ťažiskové priestory

Kostru priestorového usporiadania tvorí Račianska radiála s uzlovými mestotvornými priestormi :

- Račianske mýto (križovanie s vnútorným dopravným okruhom),
- Račianska - Jarošova (križovanie so stredným dopravným okruhom),
- Račianska a plánované predĺženie Tomášikovej - navrhované lokálne centrum,
- Biely kríž - funkčne stabilizovaný uzlový priestor,
- Račianska - Pekná cesta a Detvianska - Kubačova ako uzlové priestory MČ Rača,
- Rybníčná - Púchovská ako uzlový priestor v severnej časti k.ú. Vajnory.

V severovýchodnom smere rozvoja sa zvyšuje mestotvornosť prostredia pôvodne dopravných radiál Vajnorskej a Trnavskej s ťažiskovými uzlami vybavenosti v priestoroch:

- Trnavské mýto s dobudovaním na spoločensko-komunikačný uzol celomestského až nadmestského významu v priestore Filiálka
- Pasienky ako centrum vybavenosti, športu a rekreácie celomestského až nadmestského významu.

Špecifickým územím severovýchodného rozvoja sú obytné zóny Kramáre a Koliba (k. ú. Vinohrady), ktoré majú vlastné ústredné priestory napájajúce sa na ťažiskové priestory celomestského centra cez železničnú trať a teleso Hlavnej železničnej stanice. Areály zdravotníckych zariadení, sociálnych zariadení a zariadení občianskej vybavenosti na Kramároch svojím hmotovo-priestorovým stvárnením ovplyvňujú celkový obraz tejto časti mesta.

Východná priemyselná zóna - priestor Istrochemu a Starej Vajnorskej cesty je územím priemyslu, podnikateľských aktivít a služieb. Tvorí súčasť východného komunikačného vstupu do mesta s návrhom reštrukturalizácie - postupného zvyšovania mestotvornosti priemyselných plôch nadväzujúcich na priestor Vajnorskej ulice a Cesty na Senec.

Územie mestskej časti Rača sa rozprestiera po oboch stranách severovýchodnej rozvojovej osi mesta. Urbanistické usporiadanie a funkčné členenie MČ Rača bolo ovplyvnené prírodnými a terénnymi danosťami v území, lesným masívom Malých Karpát a súbežne založeným komunikačným systémom na hranici Malých Karpát a Podunajskej nížiny, severovýchodnou radiálou mesta. Rača tvorí koncový, alebo vstupný útvar severovýchodnej rozvojovej osi mesta. Na úpätí Malých Karpát mestskej časti Rače sú navrhnuté rozvojové plochy pre málopodlažnú bytovú zástavbu. Južne od železničnej trate Bratislava - Piešťany je riešené na rozvojových plochách Pánty a Šajby polyfunkčné územie občianskej vybavenosti, bývania, obchodu, služieb a športu. Zóna Východné nádražie a zóna Na Pántoch sú prepojené na ťažiskový smer rozvoja navrhovanou preložkou Račianskej radiály do polohy ulice Na pántoch.

Zóna Žabí majer je špecifické územie v južnej časti katastrálneho územia Rače, limitované po celom obvode jestvujúcimi zariadeniami a líniami železničných tratí smerom na Piešťany a Štúrovo. ÚPN rieši dopravné prepojenie zóny Žabí majer na ťažiskový priestor mestskej časti Rače dobudovaním trasy vonkajšieho dopravného polokruhu, ktoré

umožní ďalší rozvoj výrobo-distribučnej zóny Žabí majer.

Mestská časť Vajnory má špecifickú polohu v rámci urbanistickej koncepcie, nachádza sa v medzipriestore dvoch ťažiskových urbanizačných osí - severovýchodnej a východnej. Mestská časť Vajnory je napojená na ťažiskové smery rozvoja priestorom Rybníčnej ulice (s charakterom okruhu) so zvýšením jej spoločenského významu v uzlových priestoroch:

- križovania s ulicou Na Pántoch,
- križovania s Cestou na Senec - navrhované prímestské centrum vybavenosti.

V rámci severovýchodnej urbanizačnej osi sa nachádza priemyselná základňa mestskej časti s návrhom dobudovania zariadeniami občianskej vybavenosti, bývania a športu severne od zastavaného územia Vajnory.

Súčasťou východnej urbanizačnej osi je rozvojová zóna obchodu a služieb Tuhovské a rozvojová zóna Prostredné navrhnutá na dobudovanie zariadeniami občianskej vybavenosti a športovo - rekreačnými zariadeniami vo väzbe na Vajnorské jazero.

Najvýznamnejšie chránené hodnoty sú prírodné územia v masíve a v nadväznom území Malých Karpát, ktoré v celom svojom rozsahu sú zahrnuté do Bratislavského lesného parku a tvoria súčasť chránenej krajinskej oblasti. Lesný masív, spolu s plochami vinohradov na jeho úpätí, vytvárajú charakteristickú prírodnú dominantu historického obrazu mesta.

Charakteristické hodnoty prírodného prostredia, lesný masív spolu s plochami vinohradov, sú v návrhu zachované. V ÚPN sú s prihliadnutím na záujmy ochrany prírody rešpektované chránené vinohrady a ďalšie plochy vinohradov ako charakteristický prvok obrazu mesta v páse od Sliačskej ulice po Peknú cestu a ponad Krasňany až po Raču.

Územie lesoparku, ako súčasť BLP a ako chránené prírodné prostredie, saturuje voľnočasové a rekreačné aktivity, najmä nároky na rekreáciu a oddych vo voľnej prírode, v ťažiskových priestoroch Hornej Mlynskej doliny a v lokalite Kamzík.

Urbanistická kompozícia a dotváranie obrazu mesta

Najvýznamnejšie chránené hodnoty na území severovýchodného rozvojového smeru sú prírodné územia v masíve a v nadväznom území Malých Karpát, ktoré v celom svojom rozsahu sú zahrnuté do Bratislavského lesného parku a tvoria súčasť chránenej krajinskej oblasti. Lesný masív spolu s plochami vinohradov na jeho úpätí vytvárajú charakteristickú prírodnú dominantu historického obrazu mesta.

V riešení územného plánu sa uvedené hodnoty zachovávajú. Súčasné vinice vytvárajú charakteristický obraz mesta, v ÚPN sa neuvažuje s výrazným zmenšovaním týchto plôch. V ÚPN sú rešpektované chránené vinohrady a ďalšie plochy vinohradov v súvislosti páse od Sliačskej ulice až po Peknú cestu ako charakteristický prvok obrazu mesta s prihliadnutím na záujmy ochrany prírody a poľnohospodárstva, vrátane dominantnej zelene masívu Malých Karpát ako prírodného prvku. V urbanizovanom prostredí sa dotvárajú a navrhujú prírodné prvky - plochy zelene v súlade s ekologickými požiadavkami a urbanistickou koncepciou mesta.

V priestoroch ťažiskových mestotvorných radiál - Račianska, Vajnorská, Trnavská, Stromová je navrhnuté dotvorenie a ucelenie stavebnej štruktúry zodpovedajúcich funkcií s návrhom hierarchicky usporiadaných lokálnych centier v ich uzlových bodoch.

Vedenie trasy severnej tangenty, t. j. stredného dopravného okruhu mesta, je v ÚPN riešené v súbehu so železničnou traťou, pozdĺž Pionierskej ul., s mimoúrovňovým križovaním s Račianskou ul., Vajnorskou ul. a Trnavskou ul. a s návrhom funkčného využitia obchodu, služieb a podnikateľských aktivít na nadväzujúcich plochách.

Celkovú priestorovú osnovu východnej časti severovýchodnej rozvojovej osi tvoria pozdĺžne ťažiskové osi: Račianska radiála, železničná trať Bratislava - Trnava, navrhovaná preložka št. cesty II/502, ktoré majú nadradené postavenie nad priečnymi osami: Pekná cesta, Hečkova ulica, Detvianska ulica. V polohe kríženia uvedených osí sa vytvárajú hierarchizované uzlové body, s potenciálnym predpokladom vytvoriť hlavné ťažiská atraktivít.

Protipól severozápadnej stabilizovanej časti Rače predstavuje juhovýchodná časť za železničnou traťou. Dané územie má veľké rezervy rozvoja jednak formou reštrukturalizácie a dobudovania jestvujúcich areálov, jednak v návrhu nových areálov na Pántoch a na Šajbách. Samostatnú časť tohto územia tvorí Východné nádražie s nadväznou už založenou štruktúrou. Rozvoj územia za železnicou vyžaduje riešiť zodpovedajúce funkčné a najmä dopravné prepojenia na ťažiskovú obytnú časť a centrum vybavenosti v MČ Rača.

Tretí svojbytný urbanistický útvar tvorí územie Žabieho majera s funkciami prevažne výrobnno-skladového a komerčno-podnikateľského charakteru. Pre zabezpečenie pripojenie Žabieho majera k ostatným štruktúram mesta a k MČ Rača je žiadúce dobudovanie vonkajšieho dopravného polokruhu, vedeného v predĺžení Galvaniho a Bojnickej ulice až po Račiansku ulicu s bezkolíznym prechodom ponad jestvujúce železničné trate.

Celková priestorová osnova Vajnora je ovplyvnená ich osobitným postavením vo vzťahu k celomestskému organizmu a špecifickými danosťami mestského a prírodného charakteru, potenciál Malých Karpát s pásom viníc na juhovýchodných svahoch. Pri návrhu nových území na urbanizáciu je prioritné priestorové akceptovanie prírodných a urbanistických daností mestskej časti: CHKO Malých Karpát, pásu vinohradov na úpätí Malých Karpát, pamiatkovej zóny Vajnory a NPR Šúr.

Funkčné využitie územia

Bývanie

Rozvoj viacpodlažného bývania je navrhovaný ako súčasť mestskej polyfunkcie v dotváraní ťažiskových priestorov (mestské triedy, centrá vybavenosti mestského i lokálneho významu) a uzlov urbanistického usporiadania územia. Vo funkčnom a priestorovom usporiadaní územia sa rozvoj viacpodlažných foriem bývania navrhuje na území Nového Mesta v lokalite Vajnorskej a Odborárskej ulice, na území Rače v lokalite Úžiny - Rinzle a Spodné Šajby.

Rozvoj málopodlažného bývania charakteru rodinnej zástavby je navrhovaný v priestore k. ú. Vinohrady na ploche záhrad nad Národným onkologickým ústavom okolo Belianskej ulici a v lokalite Koliba - Stráže. Rozvoj obytného územia v Podhorskom pásme je riešený od lokality Koliba - Stráže po Peknú cestu s rešpektovaním plôch chránených vinohradov na južných svahoch Malých Karpát a zachovaním rekreačného charakteru súčasných chatových a záhradkárskych osád. Od Sliacskej cesty až po Raču je v návrhu územného plánu zachovaný pás chránených vinohradov a ďalších plôch vinohradov podhorských svahov po lokalitu Slanec na Peknej ceste. V katastrálnom území Rača je málopodlažná obytná zástavba navrhnutá na plochách nachádzajúcich sa severozápadne od jestvujúcej obytnej a zmiešanej zástavby Krasňan - priestor Peknej cesty, cez územie Úžiny - Rinzle a svahy nad historickou časťou zástavby Rače s ukončením v lokalite nového cintorína v severovýchodnej časti Rače. Rozvoj málopodlažného bývania je vo Vajnorochoch navrhnutý v nadväznosti na jestvujúcu zástavbu v južnej i severnej časti sídla v lokalite Pod Váľkom, Nemecká dolina, Koncové, Šinkovské, Šuty, Priečne a Štepanice.

Občianska vybavenosť

Rozvoj občianskej vybavenosti ako ťažiskovej funkcie sa sústreďuje do ťažiskových mestotvorných priestorov. Návrh rieši dotvorenie centra vybavenosti celomestského charakteru v priestore Račianske mýto, Trnavské mýto a Filiálka s návrhom polyfunkčnej štruktúry občianskej vybavenosti a bývania. V ÚPN je navrhnuté dobudovanie a dotváranie priestorov Račianskej, Vajnorskej a Trnavskej ulice. Navrhnuté je dotvorenie centra celomestského až nadmestského významu občianskej vybavenosti v lokalite Pasienkov. Je navrhnutá reštrukturalizácia plôch zaniknutých výrobných v severovýchodnom výrobnom obvode, dotváranie priestoru Zátiašia v predĺžení Tomášikovej ulice a predstaničného priestoru železničnej stanice Nové Mesto. Centrálny priestor Kramárov (Stromová ulica) a dominantný priestor Koliby (Podkolibská ulica a lokalita Stráže) je potrebné dobudovať chýbajúcou občianskou vybavenosťou. Špecifiká zóna zdravotníckych areálov na Kramárochoch v k. ú. Vinohrady je stabilizovaná.

V lokalite Na Pántoch sa dôsledne zhodnocuje priestor vo väzbe na preloženú štátnu cestu s ťažiskom zástavby charakteru občianskej vybavenosti, areálov odborného školstva, areálových zdravotníckych zariadení a sociálnych služieb, športových areálov a zmiešaným územím podnikateľských aktivít. V území sa navrhuje nový spoločenský priestor prepájajúci v zásade stabilizované územie štvrte Východné nádražie (Rendez) cez priestor Na Pántoch ponad teleso železničnej stanice Rača na ťažiskový priestor Rače - Detvianska ulica s rozvojom bývania formou mestskej polyfunkcie.

V ÚPN je riešené dobudovanie centra vybavenosti celomestského významu v lokalite Tuhovské (v medzipriestore severovýchodného a východného rozvoja mesta), ktoré spolu s atraktívnym rekreačným prostredím Vajnorského jazera v lokalite Prostredné dotvára východný komunikačný vstup na územie mesta.

Výroba a distribúcia

V ÚPN sa zachováva ťažisko výrobných aktivít areálového typu v severovýchodnom výrobnom obvode. Rozvoj výroby, stavebníctva, skladov, distribučných centier, obchodu a služieb vrátane zariadení odpadového hospodárstva je navrhovaný reštrukturalizáciou jestvujúcich zariadení a na nových plochách v zóne Istrochem, Stará Vajnorská a Žabí majer. Lokality v dotyku s mestotvornými radiálami (výrobné areály pozdĺž Račianskej ulice, časť územia Istrochemu a nadväzujúce prevádzky pozdĺž Vajnorskej a Rožňavskej ulice) sú navrhnuté na prestavbu. V ÚPN je uplatnená zmena funkcie po zaniknutých výrobných v prospech občianskej vybavenosti obchodno-distribučných zariadení, služieb a zmiešaného územia bývania a občianskej vybavenosti. Trvalou požiadavkou a podmieňujúcim faktorom je ekologizácia výroby Istrochemu a dekontaminácia územia. Navrhnutou reštrukturalizáciou jestvujúcich výrobných areálov východnej priemyselnej zóny mesta v lokalitách na Vajnorskej ulici, Starej Vajnorskej ulici a na Žabom majeri, sa vytvorili rezervy pre rozvoj ďalších podnikateľských aktivít.

V severovýchodnej časti Púchovskej je navrhnutá reprofiliácia funkčnej náplne územia v prospech zmiešaných mestotvorných funkcií obchodu a výrobných a nevýrobných služieb.

Reštrukturalizácia časti jestvujúcich zariadení a návrh nových zariadení výrobného charakteru sa uplatňuje aj v zóne Na Pántoch južne od železničnej stanice Rača a na Rybníckej ulici. Zachováva sa distribučný charakter lokality Tuhovské a Pri starom letisku vo Vajnorochoch.

Šport, voľný čas a rekreácia

Zariadenia vrcholového športu sa rešpektujú v zóne Pasienky. Rovnako sú rešpektované

aj ostatné jestvujúce športové areály. V predpolí športových a rekreačných zariadení celomestského až nadmestského významu na Pasienkoch sa rozvíja v súlade so zámermi mestskej časti spoločenské centrum občianskej vybavenosti celomestského významu. Voľnočasové aktivity športovo-rekreačného charakteru sa môžu rozvíjať na voľných rekreačných plochách vo väzbe na jazero Kuchajda. Nové športové plochy sa navrhujú najmä v priestore zóny na Pántoch a v severozápadnej časti obytného územia Vajnor (pri preloženej trase Rybníchej ulice).

Návrh rozvoja rekreačných plôch sa viaže na tradičné lokality v BLP hlavne Železná studnička a Kamzík a v masíve Malých Karpát nad Račou (s nástupom na Peknej ceste a Popolnej ulici), s návrhom rekreácia v zeleni s minimalizáciou urbanizácie lokalít s preferovaním turistických prechádzkových trás a s riešením vybavenosti v nástupných priestoroch do lesoparku.

Prírodné zázemie

Prírodné zázemie masívu a nadväzného územia Malých Karpát ako súčasť BLP sa v návrhu zachováva. Lesný masív, spolu s plochami vinohradov na jeho úpätí, vytvárajú charakteristickú prírodnú dominantu historického obrazu mesta.

Súvislé plochy viníc na svahoch Malých Karpát patria k výrazným limitujúcim faktorom. Vinice sú súčasťou krajiny ekológie Bratislavy a sú jedným z jej charakteristických znakov. V poľnohospodárskej krajine sú zachované plochy chránených vinohradov a ďalšie plochy vinohradov od Sliačskej cesty po Raču.

V ÚPN sa zachovávajú jestvujúce plochy zelene v urbanizovanom území. Návrh nových plôch zelene v rozvojových územiach zhodnocuje prírodné danosti v lokalite Úžiny – Rinzle, Zrkadliská pozdĺž Račianskeho potoka a v lokalite Kozliny pri jestvujúcom jazere na Šprinclovom majeri.

Doprava

Riešenie dopravy :

- na území mestskej časti Nového Mesta :
 - * návrh lokalizácie železničnej stanice Filiálka je riešený v súlade s uznesením mestského zastupiteľstva ,
 - * navrhuje sa realizácia preložky cesty II/502 v úseku Smrečianska – Gaštanový hájik,
 - * navrhuje sa nový železničný tunel „Briežky“ s vyústením v priestoroch Sliačskej cesty a Červeného mosta,
- na území mestskej časti Rače :
 - * navrhuje sa preložka cesty II/502 mimo ťažiska obytných zón, južne od jestvujúcej železničnej trate, v súbehu s komunikáciou Na Pántoch s návrhom mimoúrovňového križovania ponad železničnú trať,
 - * v ÚPN je rešpektované nárokovanie rozšírenie zriaďovacej stanice ŽSR na Žabom majeri,
 - * južne od zriaďovacej stanice ŽSR je situované depo nosného systému MHD,
 - * v priestore Žabieho majera je v ÚPN riešené prepojenie Vajnorskej a Račianskej ulice - vybudovanie vonkajšieho dopravného polokruhu mesta predĺžením Bojníckej ulice s mimoúrovňovým križovaním v Krasňanoch,
 - * na východnom okraji sa navrhuje vybudovanie mimoúrovňovej križovatky cesty II/502 s nultým okruhom.

Technická infraštruktúra

Na území severovýchodného rozvojového smeru sa v riešení technickej infraštruktúry navrhuje :

- vybudovanie kompletnej technickej infraštruktúry vo všetkých lokalitách navrhovanej novej zástavby,
- rekonštrukcia a dobudovanie hlavných kanalizačných zberačov, podmieňujúcich odvodnenie zástavby na území od línie Šancová – Trnavská – Rožňavská – Cesta na Senec po svahy Malých Karpát, vrátane výstavby dažďových nádrží,
- dobudovanie kanalizácie vo Vajnoroch, Rači, na Kramároch a Kolibe,
- dobudovanie systému na ochranu zastavaných území pred príválovými vodami zo svahov, revitalizácia vodných tokov, rekonštrukcia zakrytých úsekov potokov
- rekonštrukcia VTL plynovodu Vajnory – Rača, nová RS plynu severne od Vajnora,
- realizácia tretieho uzla 400 kV pre Bratislavu ,TR v lokalite severovýchodne od BEZ v k. ú. Vajnory, vrátane trás 2x 400 kV vzdušných vedení, ktorými bude transformovňa zapojená do prenosovej sústavy mesta
- realizácia TR Kramáre.
- realizácia vodojemu v lokalite Briežky – „amfiteáter“.

2. Mestské časti severovýchodného rozvojového smeru

2.1. MČ Bratislava - Nové Mesto

Návrh priestorového usporiadania územia

V rámci celomestskej štruktúry predstavuje k. ú. Nové Mesto severovýchodné vyústenie celomestského centra a tvorí ťažiskovú časť kompaktnej mestskej zástavby severovýchodnej radiály mesta. Na územie mestskej časti Staré Mesto nadväzuje v priestore Predstaničného priestoru, Šancovej ul., Račianskeho mýta a Legionárskej ul. Väzbu MČ Nové Mesto na MČ Rača sprostredkováva Račianska ul. V rámci urbanistickej koncepcie a regulácie územia MČ Nové Mesto tvorí súčasť vonkajšieho mesta. Mestská časť Nové Mesto obsahuje dve katastrálne územia: k.ú. Nové Mesto a k.ú. Vinohrady.

Územie Nového Mesta leží na významných mestotvorných a dopravných radiálach, spájajúcich Bratislavu so severnými a východnými časťami Bratislavského regiónu, zároveň so severnými i východnými oblasťami Slovenska. Radiály vychádzajú z celomestského centra - Račianska, Vajnorská a Trnavská cesta, pretínajú okružné systémy Šancová - Legionárska - pokračujúc v trase V. Karadžiča (súčasť vnútorného dopravného okruhu), Jarošova pokračujúc v trase Bajkalskej (súčasť stredného dopravného okruhu), Tomášikovej ulice - os prepájajúca Račiansku radiálu a ulicu Galvaniho (súčasť vonkajšieho dopravného polokruhu). Do Račianskej radiály spadajú trasy z katastrálneho územia Vinohradov.

Priestor „širšieho centra“, obsahuje funkcie občianskej vybavenosti zmiešané s obytnou funkciou. Nové Mesto má po MČ Staré Mesto najcharakteristickejšiu mestskú štruktúru, aj keď hlavné mestotvorné radiály Račianska a Vajnorská sa až v súčasnosti postupne dobudovávajú v súlade so svojím významom. Z hľadiska funkčnej skladby mestská časť predstavuje územie s typicky mestským charakterom funkcií zmiešaných v mestskej blokovej zástavbe (vrátane výrobných funkcií).

V uzlovom priestore Filiálka medzi Račianskym a Trnavským mýtom sú vytvorené územné predpoklady pre vznik nového centra občianskej vybavenosti. V lokalite je navrhované dobudovanie občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu a

viacpodlažného bývania v polyfunkcii s občianskou vybavenosťou.

Väzby na celomestské centrum sú ďalej zabezpečované najmä rozvojom vybavenostných funkčných zložiek okolo mestských radiál Račianskej, Vajnorskej a Trnavskej cesty, ktoré v priesečníkoch s okružnými dopravnými systémami vytvárajú uzlové priestory. V priestoroch ťažiskových mestotvorných radiál - Račianska, Vajnorská a Rožňavská je navrhnuté dotvorenie stavebnej štruktúry polyfunkčnou štruktúrou občianskej vybavenosti a bývania s návrhom centier celomestského významu v ich uzlových bodoch s potenciálnym predpokladom vytvoriť hlavné ťažiská atraktivít.

V predpolí športových a rekreačných zariadení celomestského významu na Pasienkoch sa rozvíja v súlade so zámermi mestskej časti administratívno - spoločenské centrum celomestského významu na plochách, ktoré boli určené pre občiansku vybavenosť. Realizovanou výstavbou vzniká v lokalite Pasienky významné centrum občianskej vybavenosti celomestského až nadmestského významu. Športovo - rekreačné areály celomestského významu na Pasienkoch sú stabilizované. V územnom pláne sú rešpektované jestvujúce zariadenia vrcholového športu.

V lokalitách reštrukturalizácie výrobných areálov Istrochemu a nadväzujúcich prevádzok pozdĺž Vajnorskej ulice a výrobných areálov pozdĺž Račianskej ulice, najmä na území v dotyku s mestotvornými radiálami, je navrhnutá prestavba pre funkcie charakteru občianskej vybavenosti a rozvoj rôznych podnikateľských aktivít s možnosťou rešpektovania výroby, ktoré sú svojím charakterom v súlade s významom prostredia. Trvalou požiadavkou a podmieňujúcim faktorom je ekologizácia výroby Istrochemu a dekontaminácia územia. Z požiadaviek podnikateľských subjektov v súlade so strategickými cieľmi rozvoja Bratislavy je uplatnená zmena funkcie nevyužívaných plôch jestvujúcich výrobných podnikov a zaniknutých prevádzok. Navrhnutý je rozvoj podnikateľských aktivít a aktivít pre rozvoj obchodno-distribučných zariadení s preferenciou terciárneho sektoru a kvartéru. Zvyšovanie mestotvornosti územia pozdĺž Vajnorskej a Rožňavskej ulice je navrhnuté postupnou reštrukturalizáciou jestvujúcej priemyselnej zóny na funkčne zmiešané územie obchodu, služieb, občianskej vybavenosti a bývania.

Špecifickým územím mestskej časti Nové Mesto sú obytné zóny Kramáre a Koliba, ktoré majú vlastné ústredné priestory, napájajúce sa na ťažiskové priestory celomestského centra cez železničnú trať a teleso Hlavnej železničnej stanice. Ťažiskovú spoločenskú os mestskej štvrte Kramáre predstavuje priestor Limbovej a Stromovej ulice s návrhom na dobudovanie, s napojením na centrum mesta v pokračovaní Pražskou a Štefánikovou ulicou. Územie Kramárov v rámci mestskej štruktúry je nositeľom ťažiskových funkcií špecifickej areálovej vybavenosti - zdravotníctva a sociálnej starostlivosti. Areály zdravotníckych a sociálnych zariadení na Kramároch, ktoré svojím hmotovo-priestorovým stvárnením ovplyvňujú celkový obraz tejto časti mesta, sú stabilizované.

Mestská štvrť Koliba je na celomestské centrum napojená ťažiskovou spoločenskou osou Podkolibskej ulice s návrhom na dobudovanie spoločenského priestoru lokálneho významu a zároveň aj nástupu na Kamzík a do príľahlých častí Bratislavského lesoparku. Rozvoj málopodlažných a viacpodlažných foriem bývania sa navrhuje od Koliby - Stráže popod Vtáčnik až po Peknú cestu s rešpektovaním plôch chránených vinohradov a ďalších plôch vinohradov na južných svahoch Malých Karpát.

Návrh funkčného využitia územia

Návrh funkčného využitia územia mestskej časti **Nové Mesto - západ** :

- funkčno - prevádzkové a organizačné dobudovanie uzlového priestoru Filiálka medzi

Račianskym mýtom a Trnavským mýtom na spoločensko-komunikačné centrum celomestského až nadmestského významu, rozvoj občianskej vybavenosti a bývania,

- dotvorenie priestoru Račianskej, Vajnorskej a Rožňavskej ulice na mestotvorné radiály, hlavne v uzlových priestoroch ich križovania s okružnými dopravnými systémami mesta,
- riešenie severnej tangenty ako súčasť stredného dopravného okruhu a príľahlých plôch pre rozvoj obchodu služieb a podnikateľských aktivít, zvýšenie komunikačnej priepustnosti a zabezpečenie dopravnej plynulosti premávky dopravných línii začlenených do ZÁKOS-u Bratislavy,
- stabilizácia jestvujúcich obytých celkov (Pri Starej prachárni, Budyšínska a Robotnícka ul., Pokrok - Sibírska ul.) a stabilizácia areálov medzi Kutuzovou ul. a ul. Za kasárňou so špecifickou funkčnou náplňou a špecifickou vybavenosťou nadmestského až celoštátneho významu.

Návrh funkčného využitia územia mestskej časti **Pasienky a Zátíšie**:

- potvrdenie významu lokality Pasienky ako športovo-rekreačného centra a centra občianskej vybavenosti celomestského významu na území Bratislavy s celomestským až nadmestským významom so stabilizovaním funkčnej štruktúry súvislých a priestorovo uzatvorených športových areálov vyhradených organizovaným vrcholovým športovým aktivitám,
- zhodnotenie nevyužívaných a zdevastovaných plôch pozdĺž železničnej trate v Zátíší, vytvorenie dopravno-komunikačného prepojenia Tomášikovej ul. s Račianskou ul. v priestore Zátíšia vo forme mestskej obslužnej komunikácie,
- rozvoj obchodných a obslužno-vybavenostných funkčných zložiek pri železničnej stanici Nové Mesto,
- zvýšenie komunikačnej priepustnosti dopravných uzlov riešením mimoúrovňového križovania Jarošovej a Bajkalskej ul. (stredný dopravný okruh) s Račianskou, Vajnorskou a Trnavskou ul.

Návrh funkčného využitia územia **Istrochemu, Starej Vajnorskej cesty a Jurajovho dvora**:

- vymiestnenie jestvujúcich výrobo-produkčných prevádzok pozdĺž Odborárskej ulice a Vajnorskej ulice a ich nahradenie funkčne zmiešanými aktivitami komerčnej vybavenosti mestského charakteru,
- využitie voľných nezastavaných plôch pozdĺž Vajnorskej a Rožňavskej ulice na rozvoj komerčných obslužno-vybavenostných, obchodných a administratívnych funkčných zložiek,
- transformácia jestvujúcich štruktúr územia Stará Vajnorská cesta na funkčne zmiešané územie vybavenosti, výrobných služieb a distribučno-skladovacích aktivít,
- stabilizácia dopravného podniku Jurajov dvor a rozvoj dopravno - servisných funkcií celomestského významu.

Návrh funkčného využitia územia mestskej štvrte **Kramáre**:

- dobudovanie a rozvoj obslužno-vybavenostných aktivít v priestore Stromovej ulice ako významnej ťažiskovej mestskej triedy Kramárov s lokálnym centrom vybavenosti v uzlovom priestore napojenia Bárdošovej až po napojenie s Magurskou,
- rešpektovanie a stabilizácia areálov zdravotníckej a sociálnej starostlivosti celomestského až nadmestského významu v založených areáloch,
- rozvoj málopodlažnej bytovej zástavby rodinných domov v lokalite Horný Kramer nad Národným onkologickým ústavom, na Bárdošovej ul., Vlárskiej ul. a Magurskej ul.,
- stabilizácia, dotváranie a rekonštrukcia jestvujúcej málopodlažnej a viacpodlažnej

- obytné zástavby,
- dobudovanie dopravno - komunikačného prepojenia Kramárov s Kolibou v priestore Vlárskych ulíc.

Návrh funkčného využitia územia mestskej štvrte **Koliba**:

- dobudovanie ťažiskovej spoločenskej osi, ktorú predstavuje priestor Podkolibskej a Jeséniovej ulice, posilnenie ich spoločenského významu,
- dobudovanie nástupných priestorov do prilehlých častí Bratislavského lesoparku,
- stabilizácia a rozvoj komerčných aktivít v založenom areáli filmových ateliérov,
- funkčno-prevádzkové a organizačné využitie územia nad Krahulčou ulicou po hranicu lesa s návrhom občianskej vybavenosti celomestského charakteru areálového typu,
- stabilizácia funkcie administratívnych pracovísk a výskumných inštitúcií v založených areáloch KVÚVV a ÚKSÚP,
- rozvoj málopodlažnej bytovej zástavby v lokalite Stráže - Jeséniova ul., v lokalite Kamenné sady na Brusnicovej a Bellovej ul.,
- rozvoj málopodlažnej bytovej zástavby na disponibilných plochách v Podhorskom páse od Stráží cez lokalitu Briežky na Sliačskej ulici s koncovou lokalitou Slanec na hranici s mestskou časťou Rača,
- dobudovanie územia existujúcej zástavby rodinných domov zodpovedajúcou dopravnou a technickou infraštruktúrou.

Návrh funkčného využitia územia lesoparku a juhovýchodných svahov **Malých Karpát**:

- rešpektovanie špecifickosti Bratislavského lesoparku, v ktorom sa stretávajú požiadavky na využitie územia pre rozvoj rekreačno-zotavovacích funkcií so záujmami ochrany prírody,
- riešenie športovo-rekreačných a zotavovacích funkcií v rámci jestvujúcich areálov a priestorov Partizánska lúka, Železná studnička, Snežienka a lokalita Kamzík s limitom novej zástavby pre stabilizované funkcie len v rámci jestvujúcich areálov,
- zachovanie pásu vinohradov medzi urbanizovaným územím mesta a neurbanizovaným prostredím Malých Karpát, s prioritnou funkciou zachovania krajinného obrazu mesta,
- vytváranie predpokladu pre dobudovanie založených a rozvoj nových nástupných bodov do lesoparku s vybudovaním systému záchytných parkovísk v lokalite Horná Mlynská dolina, Klenová ul., ul. Pod Klepáčom, Kamzík, Sliačska ul. a priestory viažu sa na Peknú cestu na hranici s k.ú. Rača.

2.2. MČ Bratislava – Rača

Návrh priestorového usporiadania územia

Mestská časť Rača sa nachádza v severovýchodnej časti mesta Bratislavy. Rozprestiera sa po oboch stranách severovýchodnej rozvojovej osi mesta (železničná trať Bratislava - Žilina a cesta II/502). V rámci urbanistickej koncepcie a regulácie územia MČ Rača tvorí súčasť vonkajšieho mesta.

Urbanistické usporiadanie a funkčné členenie MČ Rača bolo ovplyvnené prírodnými a terénnymi danosťami v území, lesným masívom Malých Karpát a súbežne založeným komunikačným systémom na hranici Malých Karpát a Podunajskej nížiny, severovýchodnou radiálou mesta. Rača tvorí koncový, alebo vstupný útvar severovýchodnej rozvojovej osi mesta. V mestskej časti Rača sú zreteľné pásma území s odlišnými funkciami, ktoré prebiehajú rovnobežne s lesným masívom Malých Karpát a severovýchodnou dopravnou radiálou mesta. Súbežne s územím lesného masívu Malých

Karpát prebieha obytné pásmo, za ním dopravné a priemyselné pásmo. Daný lineárny princíp je základom koncepcného riešenia, ako prirodzený, historicky vyvinutý urbanizačný princíp územia mestskej časti.

Severozápadnú oblasť mestskej časti po železničnú trať Bratislava - Trnava tvorí prevažne obytná zóna, ktorá je na severnom okraji doplnená plochami výroby, obchodu, služieb a podnikateľských aktivít. Celkovú priestorovú osnovu v zásade stabilizovanej zóny tvoria pozdĺžne ťažiskové osi Račianska radiála a železničná trať Bratislava - Trnava, ktoré majú nadradené postavenie nad priečnymi osami Pekná cesta, Hečkova ulica, Detvianska ulica. V polohe kríženia uvedených osí sa vytvárajú hierarchizované uzlové body, s potenciálnym predpokladom vytvoriť hlavné ťažiská atraktivít (krížovatka Račianskej ul. a Peknej cesty, Račianskej a Hečkovej ul., Račianskej a Detvianskej ul.). Pamiatková zóna Rača, ktorá zahŕňa ulicu Alstrovu, Pri vinohradoch, Lisovňu a časť Detvianskej je rešpektovaná, návrh sa riadi limitmi ochrany pamiatok. Medzi pamiatkovou zónou a železničnou traťou sa nachádza novšia rodinná zástavba. Dané územie sa považuje za stabilizované, nevyžaduje si výraznejší urbanistický zásah. Možno je uvažovať s dostavbou rodinných domov v prielukách a na plochách nadmerných záhradách.

V ÚPN je riešené posilnenie významu severovýchodnej osi Bratislavy dotvorením centier občianskej vybavenosti v uzlových priestoroch Peknej cesty a Detvianskej ulice. Rozvoj viacpodlažnej a málopodlažnej bytovej zástavby je navrhnutý vo väzbe na súčasne zastavané územie mestskej časti v lokalite Úžiny - Rinzle, v lokalite južne od Peknej cesty a v súvislom páse ponad zastavané územie Alstrovej ulice až po novonavrhovaný cintorín v lokalite Huštekl. Rozvoj podnikateľských aktivít je navrhnutý východne od obytnej zóny pozdĺž Púchovskej ulice.

Protipólom severozápadného územia mestskej časti je územie juhovýchodne od železničnej trate Bratislava - Piešťany, v ktorom dominantne prevláda funkcia výroby, podnikateľských aktivít, obchodu, služieb a skladov. V malej miere je v tejto oblasti zastúpená funkcia vyššej občianskej vybavenosti areálového typu s nízkym podielom bývania - hlavne forma prechodného ubytovania. Dobudovaním dnes rozdrobenej štruktúry juhovýchodnej zóny dôjde k jej stmeleniu. Dané územie má veľké rezervy rozvoja jednak na voľných rozvojových plochách lokalít Pánty a Šajby a tiež formou reštrukturalizácie a dobudovania jestvujúcich areálov. Na nezastavaných plochách Pánty a Šajby sa navrhuje zmiešané funkčné využitie obchodu, výrobných a nevýrobných služieb, občianskej vybavenosti, bývania - ako doplnkovej funkcie, priemyselnej výroby, distribučných centier a skladov. Občianska vybavenosť celomestského významu je navrhnutá v priestore ulice Na Pántoch (školsťvo, špecifické zdravotnícke a sociálne zariadenia). Funkcia bývania je v tomto území navrhnutá v malom rozsahu - len ako pohotovostné bývanie. Na územie Pánty a Šajby nadväzuje Východné nádražie s už založenou štruktúrou s prevládajúcou funkciou bývania (pôvodne pohotovostné byty železničiarov) a občianskej vybavenosti areálového typu (ťažiskom sú zariadenia rezortu MV SR).

Územie rozvojovej zóny Pánty a Šajby a Východného nádražia je nevyhovujúco napojené na ťažiskové územie MČ Rača úrovnovým krížovaním so železničnou traťou a ulicami pomedzi jestvujúcu rodinnú zástavbu. Rozvoj územia za železnicou vyžaduje riešiť zodpovedajúce funkčné a najmä dopravné prepojenia na ťažiskovú obytnú časť a centrum vybavenosti MČ Rača. Priestor v rámci komunikácie Na pántoch poskytuje možnosť prevedenia štátnej cesty II/502 ako pokračovanie severnej tangenty do zázemia mesta mimo ťažiska obytných zón MČ Rača. Vyžaduje však pomerne náročné mimoúrovňové

križovanie ponad železničnú trať Bratislava - Trnava (v nadväznosti na severný cíp Východného nádražia). Tým sa funkčný útvar Východné nádražie a rozvojové územie lokalít Pánty a Šajby prirodzene zapoja do komplexu ostatných štruktúr MČ Rače.

Tretí svojbytný urbanistický útvar tvorí územie Žabieho majera s funkciami prevažne výrobnno-skladového a komerčno-podnikateľského charakteru. Od ostatného územia mestskej časti je izolovaný bariérou železničných tratí a telesom zriaďovacej stanice. Pre zabezpečenie pripojenia Žabieho majera k ostatným štruktúram mesta a MČ Rača je potrebné dobudovanie vonkajšieho dopravného polokruhu (s prepojením Račianskej a Vajnorskej radiály), vedeného v predĺžení Galvaniho a Bojnickej ulice až po Račiansku ulicu s bezkolíznym mimoúrovňovým križovaním - ponad jestvujúce železničné trate. Severná časť územia Žabieho majera je rezervovaná pre nárokovanie rozšírenie zriaďovacej stanice ŽSR. Južne od zriaďovacej stanice ŽSR je rezervovaná plocha pre depo nosného systému MHD.

Potenciál pre rozvoj zariadení výrobnno-distribučného charakteru Žabieho majera poskytuje jednak súčasné zastavané územie s požiadavkou reštrukturalizácie v prospech zvýšenia kvality prostredia a lepšieho využitia plôch založených prevádzok a jednak rozvojové plochy záhradkárskych osád v západnej časti územia. Vo východnej časti Žabieho majera vo väzbe na jazero Kalná je stabilizovaná jestvujúca záhradkárska osada, ktorá svojou zeleňou zabezpečuje oddelenie tejto chránenej lokality od intenzívne využívaného územia.

Najvýznamnejšie chránené hodnoty na území mestskej časti sú prírodné územia, lokality v masíve a nadväznom území Malých Karpát ako súčasť BLP a súčasť chránenej krajinnnej oblasti. Súvislé plochy viníc na svahoch Malých Karpát patria k výrazným limitujúcim faktorom ako súčasť krajinnnej ekológie Bratislavy a sa spolu s BLP jedným z je charakteristických znakov obrazu MČ. Záber plôch vinogradov je navrhnutý v minimálnom rozsahu. V riešení územného plánu sa uvedené hodnoty zachovávajú.

Návrh rozvoja rekreačných plôch sa viaže na tradičné lokality BLP. Nástupy do masívu Malých Karpát a Bratislavského lesoparku sú navrhnuté v časti Krasňany na Peknej ceste a v časti Kopanice na Potočnej ul. Športovo-rekreačná vybavenosť v nástupných priestoroch je navrhnutá ako vybavenosť celomestského významu. Rekreačný priestor Červený kríž, Pánova lúka a Biely kríž sa navrhuje dobudovať pre letné aj zimné športy s návrhom rekreácia v zeleni, s minimalizáciou urbanizácie lokalít s preferovaním turistických prechádzkových trás a so zásadami rozvoja pre stabilizované územia.

Návrh funkčného využitia územia

Návrh funkčného využitia územia **severozápadnej časti:**

- rozvoj občianskej vybavenosti celomestského charakteru a lokálneho charakteru, viacpodlažnej a málopodlažnej bytovej zástavby na plochách dnešných vinogradov v lokalite Úžiny – Rinzle,
- doplnenie športových a telovýchovných zariadení na Hečkovej ulici prislúchajúcou občianskou vybavenosťou viažucou sa k funkcii športu,
- rozvoj málopodlažnej bytovej zástavby v lokalite južne od Peknej cesty, nadväzujúcej na lokalitu Slanec v MČ Nové Mesto,
- rozvoj zmiešanej zástavby obchodu, výrobných a nevýrobných služieb v lokalite bývalého areálu Meopty, formou reštrukturalizácie územia a novou výstavbou na plochách vinogradov nad areálom Meopty,
- rozvoj málopodlažnej bytovej zástavby v súvislom páse nad Alstrovou ul. v lokalite Záhumenice od ul. Modrý chodník, Stupavská, Popolná až po novonavrhovaný

cintorín v lokalite Huštekl na okraji sídliska Komisárky,

- dobudovanie prislúchajúcej občianskej vybavenosti na plochách nadväzujúcich na jestvujúci amfiteáter v Knižkovej doline,
- rozvoj viacpodlažnej bytovej zástavby na Komisárkach II. ,
- rozvoj málopodlažnej bytovej zástavby na Komisárkach I. na východnom okraji mestskej časti medzi sídliskom Komisárky a navrhovaným cintorínom a na Kamilkovej ulici na plochách vinogradov,
- reštrukturalizácia jestvujúcich obchodných a distribučných prevádzok pozdĺž Púchovskej ul. pre funkčné využitie obchod, výrobné a nevýrobné služby,
- rezervovanie plochy na hranici mesta v križovaní cesty II/502 s Rybníchnou ulicou pre navrhovaný cintorín a urnový háj s prislúchajúcou občianskou vybavenosťou.

Návrh funkčného využitia územia **južne od železničnej trate:**

- reštrukturalizácia a dobudovanie jestvujúcej funkčno-prevádzkovej štruktúry pozdĺž ulice Na pántoch s návrhom funkčného využitia výroba, obchod, služby, distribučné centrá, sklady, občianska vybavenosť a viacpodlažná bytová zástavba v doplnkovom rozsahu,
- návrh športových a rekreačných aktivít v priestore pri jestvujúcej vodnej ploche na Ul. Na pántoch s využitím jej potenciálu,
- posunutie hospodárskeho dvora PD Rača od priečnej urbanistickej osi Pántov do odklonenej polohy a riešenie jeho plochy v zmenšenom rozsahu,
- dobudovanie jestvujúcej občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského charakteru na ulici Na pántoch,
- rozvoj funkčno-prevádzkového využitia územia južne od ulice Na pántoch na disponibilných, nezastavaných plochách (v súčasnosti prevažne PPF), ako plochy pre rozvoj mestských a miestnych funkcií, s návrhom občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského charakteru, zmiešaného územia bývania a občianskej vybavenosti a zmiešaného územia obchodu a služieb,
- rozvoj športu a rekreácie v lokalite Spodné Šajby v blízkosti Kozlín a jazera Šprinclov majer vo Vajnoroch a v lokalite Horné Šajby pri hranici s mestskou časťou Vajnory,
- potvrdenie stabilizovaného územia areálu Ministerstva vnútra SR a návrh rozvoja v západnej časti areálu MV SR s návrhom funkčného využitia pre občiansku vybavenosť celomestského a nadmestského charakteru,
- potvrdenie stabilizovanej zóny Východné nádražie pre jestvujúce funkčné využitie a doplnenie rozvoja na jej východnom okraji s návrhom občianskej vybavenosti, viacpodlažnej a málopodlažnej bytovej zástavby a územia obchodu a služieb pozdĺž železničnej stanice Východné,
- trasovanie navrhovanej preložky cesty II/502 južne od železničnej trate Bratislava - Trnava v priestore predĺženia ulice Na pántoch s mimoúrovňovým križovaním ponad železničnú trať Bratislava - Trnava, čím sa funkčný útvar Východné nádražie a rozvojové územie lokalít Pánty a Šajby prirodzene zapoja do komplexu ostatných štruktúr MČ Rače.

Zásady funkčného využitia územia **Žabí majer:**

- stabilizácia a postupné dobudovanie a kvalitatívna reštrukturalizácia jestvujúcich obchodných, výrobných a stavebných prevádzok na Žabom majeri na zmiešané územie obchodu, služieb, stavebníctva, skladov a distribučných centier,
- rozvoj funkcie komerčno-podnikateľského a výrobnno-skladového charakteru v západnej časti Žabieho majera, predovšetkým okolo navrhovanej komunikácie - vonkajší dopravný polokruh mesta prevažne na plochách PPF,

- dobudovanie vonkajšieho dopravného polokruhu (s prepojením Račianskej a Vajnorskej radiály), vedeného v predĺžení Galvaniho a Bojnickej ulice až po Račiansku ulicu s bezkolíznym mimoúrovňovým križovaním - ponad jestvujúce železničné trate,
- rezervovanie Severnej časti územia Žabieho majera pre nárokované rozšírenie zriaďovacej stanice ŽSR,
- rezervovanie plochy pre depo nosného systému MHD južne od zriaďovacej stanice ŽSR .

Návrh funkčného využitia územia lesoparku a juhovýchodných svahov **Malých Karpát**:

- zachovanie pásu vinohradov medzi urbanizovaným prostredím mesta a neurbanizovaným prostredím Malých Karpát s prioritnou funkciou tvorby krajinného obrazu mesta,
- rešpektovanie špecifickosti Bratislavského lesoparku, v ktorom sa stretávajú požiadavky na využitie územia pre rozvoj rekreačno-zotavovacích funkcií so záujmami ochrany prírody,
- riešenie športovo-rekreačných a zotavovacích funkcií v rámci jestvujúcich priestorov Biely kríž, Pánova lúka, Červený kríž pre letné aj zimné športy s návrhom rekreácia v zeleni s minimalizáciou urbanizácie lokalít s preferovaním turistických prechádzkových trás so zásadami rozvoja pre stabilizované územia,
- vytváranie predpokladu pre dobudovanie založených a rozvoj nových nástupných bodov do lesoparku s vybudovaním systému záchranných parkovísk v lokalite Krasňany na Peknej ceste a v lokalite Kopanice na Potočnej ul.

2.3. MČ Bratislava – Vajnory

Návrh priestorového usporiadania územia

Vo vzťahu k celomestskému organizmu majú Vajnory so svojou špecifickou polohou v rámci urbanistickej koncepcie mesta osobitný charakter. Nachádzajú sa v medzipriestore dvoch ťažiskových urbanizačných osí - dvoch regionálnych rozvojových pólů Bratislavy severovýchodného rozvojového pólu a východného rozvojového pólu. V rámci severovýchodnej osi sa nachádza priemyselná základňa mestskej časti a v rámci východnej osi rekreačný potenciál lokality Vajnorského jazera. Vajnory tvoria súčasť vonkajšieho mesta.

Základná urbanistická koncepcia zohľadňuje začlenenie mestskej časti v organizme mesta a špecifické danosti mestského a prírodného charakteru, taktiež osobitné postavenie Vajnor vo vzťahu k celomestskému organizmu, prírodný potenciál Malých Karpát s pásom viníc na juhovýchodných svahoch Malých Karpát.

Stanovené hlavné ciele riešenia zodpovedajú polohovému významu Vajnor v organizme mesta; Vajnory sú súčasťou vonkajšieho mesta s funkčno-priestorovými väzbami na Nové Mesto prostredníctvom cesty na Senec. Návrh je riešený s ohľadom na jestvujúci potenciál mestskej časti Vajnor, v prospech zvýšenia mestskej časti prostredia s rešpektovaním prírodných špecifik mestskej časti.

Severná časť mestskej časti, t.j. územie severne od cesty II/502, predstavuje stabilizované územie viníc a lesného pôdneho fondu - Bratislavský lesopark v rámci CHKO Malé Karpaty ako najvýznamnejšie chránené prírodné hodnoty na území mestskej časti. Lesný masív spolu s plochami vinohradov na jeho úpätí vytvárajú charakteristickú prírodnú dominantu historického obrazu mesta. V riešení územného plánu sa uvedené hodnoty zachovávajú. Bratislavský lesopark poskytuje možnosti pre rekreáciu v prírodnom

prostredí. Súčasný rozsah viníc na južných svahoch Malých Karpát znamená limitnú hodnotu.

V severnej časti zastavaného územia sú vo väzbe na komunikačný koridor cestnej a železničnej dopravy Bratislava - Trnava skumulované areály BEZ s ubytovňami a odborným učilištom, SOU - elektrotechnické a obchodné, Výskumný ústav káblov a izolantov, Výskumný ústav vodohospodárstva, Agromont a Hydínarský závod. Nové areály občianskej vybavenosti celomestského významu sú navrhnuté pri jestvujúcich areáloch občianskej vybavenosti rozprestierajúcich sa v severnej časti Vajnor v nadväznosti na VÚKI, BEZ a SOU, situovanie odbornej liečebne mládeže a dospelých bude overené spracovanou ÚPD zóny.

Plochy juhovýchodne od areálu BEZ a VÚKI poskytujú ďalší potenciál rozvoja. Katastrálne územie Vajnor má veľkú rezervu potenciálnych rozvojových plôch v priestore medzi priemyselnou zónou v severnej časti a zastavaným obytným územím. Rozvoj podnikateľských aktivít, výroby a občianskej vybavenosti je usmerňovaný do regionálneho rozvojového pólu smerom na Raču, vrátane nadväzných území na vyústenie Rybníckej do štátnej cesty II/502.

Západná časť MČ je tvorená špeciálnymi funkciami - športovým letiskom Vajnory s areálmi distribučných centier a zariadením Ministerstva obrany SR, ktorých rozvoj sa riadi špecifickými požiadavkami. Areál MO SR so svojim ochranným pásmom je stabilizovaný. Dané územie je navrhnuté pre zodpovedajúce funkčné ucelenie a dostavbu. Na plochách východne od zriaďovacej železničnej stanice, pozdĺž železničnej trate smerom na Galantu je riešený rozvoj zodpovedajúcich podnikateľských aktivít.

Intravilán obce Vajnory tvorí ťažisko územia MČ Vajnor. Vajnory si zachovali pôvodnú štruktúru s ulicovou líniou zástavby, rozširujúcou sa okolo šošovkovitého námestia. Historické jadro Vajnor bolo vyhlásené za pamiatkovú zónu. Pôvodná štruktúra Vajnor ako aj pamiatková zóna je v návrhu ÚPN rešpektovaná, návrh sa riadi limitmi ochrany pamiatok. V obci prevláda funkcia bývania prevažne formou IBV len s malým podielom hromadných foriem bývania (4 - 5 podlažné domy).

Rozvoj deficitných funkcií bývania je riešený jednak v rámci zastavaného územia sídla v lokalitách Za farou, Pri struhe, Tomanova a v menšom rozsahu v lokalite Priečne. Ďalší rozvoj málopodlažnej obytnej zástavby je navrhnutý na rozvojových plochách vo väzbe na jestvujúce zastavané územie zo severu a juhu obce v zóne Pod Váľkom, Nemecká dolina, Koncové, Šinkovské, Šuty a Tibenského. Nadmerný hluk z leteckej, automobilovej a železničnej dopravy určuje rozvoj bytovej výstavby hlavne do odklonených lokalít severne od zastavaného územia Vajnor.

Občianska vybavenosť lokálneho charakteru je riešená v rámci zastavaného územia v lokalite Priečne a v rámci navrhovaných obytných súborov v lokalitách Koncové a Šinkovské.

Potenciál občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského charakteru ako aj športových, telovýchovných, rekreačných a voľnočasových aktivít majú zóny Priečne a územie športového letiska Vajnory.

Rozvoj lokalít Tuhovské a Prostredné je ovplyvnený atraktívnou polohou nadväzujúcou na významné komunikačné línie Viedeň - Bratislava - Žilina, Nitra a významné komunikačné uzly letiska M. R. Štefánika a ústrednej zriaďovacej stanice. Dané územie má vzhľadom na atraktívnu polohu pri nástupe do Bratislavy (je súčasťou východného regionálneho rozvojového pólu Bratislavy) a prírodným danostiam Vajnorského jazera vysoký potenciál rozvoja.

Zóna Tuhovské je navrhnutá na vybudovanie prímestského obchodno - služobného a distribučného centra celomestského a nadmestského významu. Dobudovaním

obchodného centra celomestského významu v lokalite Tuhovské sa posilnení významu mestskej časti v organizme mesta. Možnosť pre rekreáciu poskytuje zóna Prostredné v nadväznosti na rekreačný potenciál Vajnorského jazera s návrhom rozvoja kultúrno-spoločenských, rekreačných a ubytovacích aktivít.

Vzletový kužeľ SZ a JZ vzletovej a pristávacej dráhy letiska M. R. Štefánika s výškovým obmedzením stavieb je rešpektovaný.

Návrh funkčného využitia územia

Návrh funkčného využitia územia lesoparku a juhovýchodných svahov **Malých Karpát**:

- rešpektovanie špecifičnosti Bratislavského lesoparku, v ktorom sa stretávajú požiadavky na využitie územia pre rozvoj rekreačno-zotavovacích funkcií so záujmami ochrany prírody,
- zachovanie vinohradov medzi urbanizovaným prostredím za štátnou cestou II/502 a neurbanizovaným prostredím Malých Karpát, s prioritnou funkciou tvorby krajinného obrazu mesta,
- stabilizácia územia lesoparku a južných svahov Malých Karpát v MČ Vajnory bez návrhu urbanizácie vzhľadom k záujmom ochrany prírody a krajiny a zachovaniu obrazu mesta.

Návrh funkčného využitia územia **Rybničnej ulice**:

- reštrukturalizácia jestvujúcich areálov Bratislavských elektrotechnických závodov, Výskumného ústavu káblov a izolantov, Výskumného ústavu vodohospodárstva v severnej časti zastavaného územia Vajnory,
- stabilizácia jestvujúcich areálov občianskej vybavenosti odborných učilíšť SOU elektrotechnického, SOU obchodného a ubytovní BEZ s možnosťou dostavby so zásadami rozvoja pre stabilizované zóny,
- rozvoj občianskej vybavenosti celomestského významu areálového typu (Inštitút drogových závislostí, Geronto-psychiatrické oddelenie a výhľadové pracoviská psychiatrie a ošetrovateľsko-opatrovateľských oddelení),
- návrh športovo-rekreačných a voľnočasových aktivít v priestore Šprinclovho majera a Kozlín s využitím prírodného potenciálu biocentra jazera na Šprinclovom majeri a jestvujúcich plôch zelene,
- rozvoj funkcií občianskej vybavenosti, obchodu, služieb, výroby, podnikateľských aktivít a návrh rozvojovej plochy bývania v priestore medzi priemyselnou zónou v severnej časti k.ú. Vajnory a zastavaným obytným územím Vajnory,
- stabilizácia, ucelenie a dostavba v rámci areálu zariadenia Ministerstva obrany SR rozvoj ktorého sa riadi špecifickými požiadavkami a športového letiska Vajnory s areálmi distribučných centier na plochách pozdĺž železničnej trate.

Návrh funkčného využitia územia **zastavanej časti Vajnory**:

- rozvoj málopodlažnej obytnej zástavby v zastavanom území sídla v lokalitách Za farou, Pri struže, Tomanova a Priečne,
- rozvoj málopodlažnej obytnej zástavby na disponibilných plochách vo väzbe na jestvujúce zastavané územie zo severu a juhu obce v zóne Pod Váľkom, Nemecká dolina, Koncové, Šinkovské, Šuty a Tibenského,
- dobudovanie prislúchajúcej občianskej vybavenosti lokálneho charakteru v lokalite Koncové a Šinkovské,
- rozvoj občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského charakteru, športových, telovýchovných, rekreačných a voľnočasových aktivít v zóne Priečne.

Návrh funkčného využitia územia **Tuhovské a Prostredné**:

- dobudovanie občianskej vybavenosti prímestského obchodno - obslužného a distribučného centra celomestského a nadmestského významu v lokalite Tuhovské s atraktívnou polohou pri nástupe do Bratislavy,
- rešpektovanie rezervovanej plochy pre navrhované kultúrno-spoločenské a športovo-rekreačné centrum celomestského významu Prostredné v nadväznosti na rekreačný potenciál Vajnorského jazera.

5.4.4. Východný rozvojový smer

1. Urbanistická koncepcia rozvoja východnej časti mesta

Východný smer rozvoja mesta predstavuje územie **Mestskej časti Bratislava – Ružinov**. Ukončený je priestorovo i prevádzkovo limitujúcim **areálom medzinárodného letiska M. R. Štefánika**.

V rámci radiálno-okružného makroštrukturálneho systému rozvoja mestskej štruktúry je východná radiála jednou z ťažiskových rozvojových urbanizačných osí vybiehajúcich zo štruktúry CMC. Táto mestotvorná radiála vytvára vstupný priestor na územie CMC, spája s priestorom medzinárodného vstupu na územie mesta - letisko M. R. Štefánika, ktoré limituje ďalšie pokračovanie východnej rozvojovej osi a odkláňa ju do juhovýchodného rozvojového smeru. Východná radiála je tvorená osou prechádzajúcou cez Mickiewiczovu ulicu, uzol Avion, Záhradnícku ulicu, v pokračovaní na Ružinovskú ulicu, ktorá vyústením do Hradskej ulice tvorí vstup do juhovýchodného rozvojového smeru. Ťažiskové väzby v rámci východného regionálneho rozvojového pólu sa vytvárajú v priestore východného dopravného vstupu na územie mesta - Rožňavská – Cesta na Senec (Zlaté piesky).

Priestorové usporiadanie - ťažiskové priestory

Priestory východnej radiály tvoria :

- súčasť širšieho celomestského centra s prevahou občianskej vybavenosti celomestského až nadmestského významu vo východnej časti štvrť „A obvod“ (vymedzené komunikáciami Karadžičova, Prievozská, Bajkalská, Trnavská),
- územie s prevahou obytnej zástavby sídliskového charakteru v mestskej štvrť „F obvod“ – Štrkovec, Trávniky, Pošeň a Ostredky (vymedzené komunikáciami Bajkalská, Trnavská, Gagagrínova, Vrakunská cesta).

Hlavný líniový priestor je samotná radiála tvorená komunikáciami Záhradnícka ul. a Ružinovská ul., ktoré spoločne vytvárajú líniu s charakterom mestskej triedy s dopravnospoločenskou funkciou. V trase mestskej triedy je vedený systém mestskej hromadnej dopravy električiek tvoriaci líniový prvok a charakter mestskej triedy spoločne s fragmentmi líniových prvkov zelene. Pozdĺž osi mestskej triedy sú umiestňované ťažiskové mestotvorné funkcie.

Uzlové priestory v rámci východnej radiály sú priestormi s potenciálom pre koncentráciu a identifikáciu priestoru. Uzlové priestory vznikajú v križovaní okružných komunikácií s východnou radiálou. Nástupný uzlový priestor z CMZ vzniká pri križovaní Záhradnícka - Karadžičova, nasledujú uzly Záhradnícka – Miletičova, uzol mestského významu Ružinovská – Bajkalská, uzol miestneho významu Ružinovská – Tomášikova a uzlový priestor vznikajúci v ukončení Ružinovskej ul. a jej potenciálnom prepojení na Vrakunskú cestu.

Špecifické postavenie v urbanistickej koncepcii mesta i jeho východného rozvoja **má zóna Prístav – Pálenisko a výrobný areál Slovaftu a.s..**

Zóna **Prístav – Pálenisko** – špecifické územie mesta charakteru dopravného uzla

v zásade s napojením všetkých dopravných systémov mesta vrátane ich prepojení cez Dunaj (Prístavný most a most Košická). Urbanistické zhodnotenie územia má potenciál aj tvorby nových ťažiskových mestotvorných priestorov pre ďalšie napojenie juhovýchodného smeru rozvoja priamo na celomestské centrum. V návrhu ÚPN sa na území zóny križujú dva navrhované mestotvorné priestory – priestor Prístavnej ulice v pokračovaní Slovnaftskej a priestor v predĺžení Parkovej s uzlovým priestorom v napojení predĺženej Parkovej do Slovnaftskej cesty.

Osobitný význam má priestor Zimného prístavu. Potenciál v revitalizácii územia Zimného prístavu vytvára predpoklady pre rozvoj atraktívneho a špecifického mestského prostredia, ktoré spoločne so zónou Pribinova bude koncepčne, kompozične a funkčne späté s celomestským centrom. Jeho zhodnotenie pre nové mestotvorné funkcie je však podmienené vybudovaním zodpovedajúcej náhrady dopravných plôch a zariadení pre vodnú dopravu. Náhradné riešenie dosiaľ nebolo preverené. Z uvedených dôvodov v súlade s požiadavkou Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR nie je návrhu ÚPN uplatnená zmena funkčného využitia lokality Zimný prístav a rešpektuje sa funkčné využitie pre vodnú dopravu. Vzhľadom na potenciál lokality je však žiaduce v nasledujúcom období zabezpečiť dokumenty pre návrh zodpovedajúcej náhrady dopravných plôch a zariadení.

Výrobný areál Slovnaftu, priestorovo vymedzený útvar, svojimi bezpečnostnými a hygienickými ochrannými pásmami limituje rozvoj nadväzného územia. Na tvorbe potenciálneho mestotvorného priestoru pozdĺž Slovnaftskej cesty sa spolupodieľa jestvujúcimi polyfunkčnými štruktúrami svojho nástupného priestoru. Pre zhodnotenie nadväzného územia pre polyfunkčnú mestskú štruktúru je žiaduce dôsledne prehodnotiť nevyhnutný rozsah PHO severnej časti výrobného areálu (nie je v kompetencii návrhu ÚPN).

Nástupný priestor medzinárodného letiska M. R. Štefánika predstavuje medzinárodný nástupný priestor do mesta. Predletiskový priestor je dopravným uzlom medzinárodného významu spájajúci nosné systémy a medzinárodné dopravné prepojenia železničnej a cestnej dopravy. Nachádza sa v koncovom bode východnej radiály ako jej vyústenie, resp. jej nástupný priestor, ktorý je navrhovaný pre rozvoj zodpovedajúcich mestotvorných funkcií s požiadavkou na reprezentatívne architektonické stvárnenie. V súvislosti s výstavbou tretej vzletovej dráhy sa navrhuje rozvoj nástupných priestorov v polohe 1., 3. a 4. kvadrantu letiska s dobudovaním reprezentačných funkcií letiska a nadväzných funkcií leteckej dopravy.

Urbanistická kompozícia a dotváranie obrazu mesta

Priestor východnej radiály je kompozičnou osou vstupujúcou do CMZ v podobe priamej línie, na ktorú naväzujú sídelné štruktúry s výrazným prvkom zelene a parkov v podobe otvorených priestranstiev. Kompozičný zámer vychádza z obrazu mestského bulváru - vytvoriť v smere východnej radiály hmotovo priestorový kompaktný líniový celok tvoriaci urbanistický interier koridorového typu, v rámci lineárnosti oživený priestorovou tektonikou s uplatnením diferencovania všetkých rozmerov priestorov a zástavby (hĺbka, šírka, výška) a humanizujúceho prvku verejnej zelene. Cieľom kompozičného dotvorenia priestoru Ružinovskej je vytvoriť dynamickú priestorovú scénografiu a umiestniť dominanty ako identifikačné znaky jednotlivých uzlových priestorov podľa ich významu a potenciálu.

Kompozičné uzly:

- uzol Záhradnícka – Karadžičova je nástupným miestom do MČ Ružinov v smere

východnej radiály s potenciálom lokalizácie výškovej dominanty zvýrazňujúcej nástup v smere osi mestskej triedy,

- uzol Záhradnícka – Miletičova je priestorom celomestského významu, ktorého význam sa zvyšuje vybudovaním mosta Košická s návrhom kompozične kompaktného, priestoru s dotvorením zástavby v bloku medzi Miletičovou a Jéheho ul. a v lokalite Centrálného trhoviska a ul. Ružová dolina,
- uzol Ružinovská – Bajkalská je priestorom križovania východnej radiály s Bajkalskou, miestom dynamického priestorového vnímania s potenciálom lokalizácie skupinových dominant alebo výraznej hmotovo – priestorovej štruktúry (v Z, JZ a JV kvadrante uzla) so zohľadnením kompozičnej hodnoty prírodného prostredia Štrkoveckého jazera ako hlavného identifikačného prvku uzla,
- uzol Ružinovská – Tomášikova je významným priestorom miestneho významu; návrh ÚPN vytvára územné predpoklady pre jeho hmotovú intenzifikáciu s potenciálom umiestnenia skupinových alebo solitérnych dominant ako oporného bodu kompozično–priestorového rozvoja mestskej triedy,
- nástupný priestor letiska ako ukončujúci priestor východnej radiály – uzlový priestor medzinárodného významu v prepojení s letiskom M. R. Štefánika, železničnou dopravou, diaľnicou D1 a na preložku Vrakunskej cesty ako nástupu do urbanistického ťažiska juhovýchodného rozvojového smeru.

Špecifický priestor zóny Prístav – Pálenisko je územím východného rozvojového smeru skladajúcim sa z dvoch kompozičných celkov odlišného charakteru:

- Zóna Pálenisko vytvára špecifický kompozičný priestor pre južný nástup medzinárodného významu na územie Bratislavy s navrhovanou hlavnou spoločenskou kompozičnou osou v priestore Slovnaftskej cesty s uzlovými priestormi v križovaní predĺženej Bajkalskej s Prístavnou ul.,
- prírodnú kompozičnú os zóny tvorí priestor toku Malého Dunaja,
- priestorové pôsobenie technických zariadení Bratislavského prístavu v obraze mesta je jedným z identifikačných znakov južného vstupu (pohľady z toku Dunaja) na jeho územie.

Areál Slovnaftu sa významne podieľa na dotváraní obrazu mesta pri južnom (po Dunaji) i juhovýchodnom vstupe na územie mesta. Výškové technické zariadenia i hmotovo-priestorové štruktúry sa stali charakteristickým znakom obrazu mesta s rôznym hodnotením. Obraz územia vnímaný zo všetkých najvýznamnejších vyhlídkových bodov v centrálnej polohe mesta je možné zatráktívniť ako špecifický prvok nočného obrazu mesta (viď. nielen utilitárne, ale aj osobité pôsobenie nočného osvetlenia obdobného areálu ÖMV Schwechat v susednom Rakúsku).

Funkčné využitie územia

Ťažiskové mestotvorné funkcie sa rozvíjajú v priestore hlavnej rozvojovej radiály, ktorá sa postupne formuje na trasu spoločenských hodnôt a významov Ružinovská ulica je navrhovaná na funkčné dotvorenie štruktúrami občianskej vybavenosti a polyfunkcie s nárokmi na architektonické stvárnenie objektov zodpovedajúcich vybavenosti mestskej triedy. Na ťažiskový priestor nadväzujú plochy viacpodlažnej obytnej zástavby. V rámci obytnej štruktúry sa dobudovávajú lokálne centrá občianskej vybavenosti pre miestne obyvateľstvo. Funkčne naplnený priestor mestskej triedy si zachová svoj špecifický charakter v mestskej štruktúre rešpektovaním kvalitnej verejnej zelene a parkov pozdĺž hlavnej mestskej triedy a revitalizáciou nadväzných areálov funkcie športu a rekreácie s

vodnými plochami v zeleni (zachovanie prvkov pôvodnej koncepcie formovania priestoru - „záhradného mesto“).

Bývanie

Rozvoj bývania je navrhovaný:

- návrhom plôch zmiešanej funkcie bývanie – občianska vybavenosť pre polyfunkčné dotváranie priestorov pozdĺž mestskej triedy v spojnici uzlov mestského a miestneho významu z južnej strany Ružinovskej ul. (zvyšuje sa podiel obytnej funkcie),
- dobudovaním lokalít málopodlažného bývania v priestore Mlynské luhy – Štedrá a v priestore Hrachová a Gagarinova ul.,
- málopodlažné bývanie najmä vo forme rodinného bývania je navrhnuté v severovýchodnej časti zóny Prístav – Pálenisko s ťažiskom v lokalite Nové záhrady.

Občianska vybavenosť

Rozvoj občianskej vybavenosti celomestského až nadmestského významu je navrhovaný:

- dotvorením ťažiskových uzlových priestorov východnej radiály aktivitami charakteru občianskej vybavenosti najmä v priestore nároží s Miletičovou, Bajkalskou a Tomášikovou ul.,
- dotvorením priestoru Mlynských nív (medzi Prístavnou, Prievozkou, Plynárenskou a Bajkalskou ul.),
- návrhom plôch vo vstupnom priestore medzinárodného letiska s potenciálom lokalizácie reprezentačného zariadenia vrátane kongresového centra a zariadení administratívy a súvisiacich reprezentatívnych prevádzok,
- návrh plôch v JZ kvadrante medzinárodného letiska s potenciálom pre dotvorenie mestotvornej štruktúry v podobe širokej škály funkcií občianskej vybavenosti
- návrhom plôch v území pozdĺž Slovnaftskej ul. ako potenciálnej vybavenostnej osi v rozvojovom území Páleniska s ťažiskom v uzlovom priestore napojenia predĺženej Parkovej ulice na Slovnaftskú cestu,
- v západnej časti územia pri moste Apollo.

Rozvoj občianskej vybavenosti viažucej sa na bývajúce obyvateľstvo je navrhnuté dobudovaním jestvujúcich plôch a návrhom nových lokálnych centier vybavenosti.

Pre rozvoj špecifickej občianskej vybavenosti charakteru obchodu, služieb spolu s rozvojom malých a stredných zariadení výroby sú navrhnuté plochy zmiešaného charakteru v lokalitách:

- v nadväznosti na vyústenie Ružinovskej a v priestore medzi D1 a územím letiska M. R. Štefánika (časť 3. a 4. kvadrantu v tesnom dotyku s územím letiska),
- v priestore medzi Galvaniho a Pestovateľskou ul.,
- v priestore východne a južne od Zlatých pieskov a severne od diaľnice D1,
- v priestore východnej časti Mlynských nív,
- v priestore severne od ÚNS medzi Domkárskou a Hrachovou ul.,
- veľkým potenciálnym rozvojovým územím je priestor Veľké Záhrady medzi Slovnaftskou ul. a Malým Dunajom a priestory Domové role a Prieľohy medzi Malým Dunajom a ÚNS a výhľadovo priestor Nového Páleniska.

Výroba a distribúcia

V rámci rozvojového smeru sa nachádzajú plochy pre distribučné centrá v mieste ukončenia Ružinovskej v mieste dopravného uzla komunikácií a v prepojení na medzinárodné letisko M. R. Štefánika.

Jeden z najväčších hospodárskych subjektov na území mesta Slovnaft a.s. sa aj naďalej bude rozvíjať v rámci svojo areálu.

Pre rozvoj výroby vo východnom smere rozvoja sú predovšetkým navrhnuté plochy v rámci už uvedených navrhovaných zmiešaných území špecifickej občianskej vybavenosti a výroby.

Západná časť Zóny Prístav - Pálenisko predstavuje ťažisko budúceho hospodárskeho rozvoja územia celomestského až nadmestského významu. Územie je v súlade s požiadavkami dotknutých rezortov a v súlade so zámermi mestskej časti navrhnuté na lokalizáciu distribučného centra vo forme špičkového logistického parku s možnosťou lokalizácie výrobných funkcií charakteru kompletizujúcej výroby (zhodnotenie dovážaných polotovarov). Navrhované zariadenie zhodnocuje dopravnú charakteristiku územia – komunikačný uzol s dostupnosťou prepojený po komunikačných systémoch mimo obytné územia do všetkých rozvojových smerov vrátane napojenia letiska M. R. Štefánika, Bratislavský prístav s vybudovanými zariadeniami pre prekládku tovarov na rôzne druhy dopravy Roro prekladisko, kontajnerové prekladisko v prístave, ÚNS a kontajnerové prekladisko južne od železničného zariadenia, zhodnotenie vybudovanej vlečky do Slovnaftu, atď.) predstavujú významný dopravný uzol s možnosťou efektívnej koordinácie najmä nákladnej dopravy.

V návrhu územného plánu je zachované skleníkové hospodárstvo západne od Slovnaftu, doplnené lokalizáciou kompostárne (spracovanie odpadu z údržby zelene na území mesta).

Šport, voľný čas a rekreácia

Rozvoj športu, voľného času a rekreácie sa navrhuje:

- v priestore Štrkoveckého jazera, ktorý je navrhovaný ako priestor rekreácie, športu a voľného času s dotvorením prírodnými prvkami,
- dobudovaním rekreačného areálu nadmestského významu Zlaté piesky s voľnočasovými aktivitami športového a rekreačného charakteru s celoročným využívaním,
- zachovávajú sa záhradkárске aktivity medzi ul. Mokráň záhon a Studenou ulicou,
- návrhom plôch športu v lokalite Prieľohy nad Malým Dunajom.

Prírodné zázemie:

- zeleň sa nachádza v urbanizovanom priestore obytných štruktúr, kde sa požaduje zachovať kvalitnú zeleň, zeleň parkov, záhrad a cintorínov,
- požaduje sa zároveň rešpektovať funkciu priestorov vodných plôch a ich prírodné prostredie ako biocentier prepojených návrhom zelene - biokoridormi v rámci dotvárania urbánnej štruktúry,
- navrhuje sa revitalizovať prírodné prostredie pozdĺž toku Malého Dunaja.

Doprava a technická infraštruktúra

Doprava

Rozvoj dopravných systémov sa navrhuje:

- vybudovaním predĺženia Bajkalskej ul. po nultý okruh,
- prepojením Ružinovskej ul. s Vrakunskou cestou cez ul. Na piesku,
- vybudovaním preložky cesty II/572,
- napojením progresívneho systému MHD a výhľadovým napojením osobnej železničnej dopravy do jestvujúcich i výhľadových nástupných priestorov letiska,
- územnou rezervou pre trasu vysokorychlostnej trate,

- územnou rezervou pre výhľadový rozvoj letiska M. R. Štefánika,
- návrhom vozovne MHD západne od budúceho predĺženia Kaštieľskej ul.,
- návrh využitia vodných hladín oboch bazénov Zimného prístavu pre osobnú vodnú dopravu,
- zodpovedajúcim dopravným vybavením navrhovaného logistického parku,
- výhľadovo sa navrhuje výstavba nového prekladiska minerálnych olejov mimo hlavného toku Dunaja v chránenom špecializovanom bazéne (v súlade s Koncepciou rozvoja vodnej dopravy SR schválenej uznesením vlády SR č. 469/2000 z 21.6.2000).

Technická infraštruktúra

V rámci rozvoja systémov technickej infraštruktúry sa navrhuje :

- výstavba kompletnej technickej infraštruktúry v lokalitách nového územného rozvoja : v zóne Prístav – Pálenisko, v predpriestore letiska MRŠ a jeho JZ kvadrante, v okolí jazera Zlaté piesky, v oblasti Veľké záhrady pred Slovnaftom,
- výstavba nového produktovodu zo Slovnaftu smerom na nové prekladisko minerálnych olejov,
- chránenie územnej rezervy koridoru pre ropovod a produktovody Schwechat - Slovnaft,
- rekonštrukcia protipovodňovej ochrannnej línie Košická - Prístavná po obvode Zimného prístavu,
- dobudovanie a rekonštrukcia hlavných kanalizačných zberačov v Trnávke a F obvode Ružinova,
- alternatívne prepojenie systému VTL plynovodov Slovnaft – Petržalka s prechodom Dunaja,
- realizácia TR Ružová dolina s kábelovým 110 kV prepojením na TR v CMC a v PPC Vajnorská
- realizácia TR letisko - západ s kábelovým prepojením 110 kV na TR Ostredky.

2. Mestské časti východného rozvojového smeru mesta

MČ Bratislava – Ružinov

Návrh priestorového usporiadania územia

Mestská časť tvorí východnú až juhovýchodnú oblasť mesta, ako súčasť vnútorného mesta. Zo západu sa napája ma MČ Staré mesto, kde vyústením východnej radiály vytvára nástup do CMZ a charakterom svojej zástavby sa na ňu napája. Zo severu hraničí s MČ Nové mesto, na východe sa napája na vonkajšie mesto, MČ Vrakuňa a Podunajské Biskupice. Južná hranica MČ je totožná s hranicou mesta Bratislava. Tokom rieky Dunaj hraničí s MČ Petržalka. Samotná mestská časť pozostáva z troch katastrálnych území – Nivy, Ružinov a Trnávka.

Rozvoj mestskej časti je limitovaný bezpečnostným a hygienickým ochranným pásmom zariadenia petrochemického závodu Slovnaft a.s., dopravnými zariadeniami nadmestského a medzinárodného významu a ich ochrannými pásmami: prístav Pálenisko, medzinárodné letisko M. R. Štefánika, dlhodobá rezerva pre VRT a ochranné pásma technickej infraštruktúry.

Ťažiskové priestory mestskej časti disponujú rozvojovým potenciálom pre aktivity celomestského, regionálneho a medzinárodného významu a rozhodujúco ovplyvňujú rozvoj a formovanie štruktúry celého mesta.

Ťažiskovou nosnou osou, ktorá je súčasťou mestskej časti je východná radiála

prechádzajúca územiami stabilizovaných plôch viacpodlažného bývania a vytvárajúca potenciál pre dotvorenie prostredia formou občianskej vybavenosti, zintenzívnenie identifikačného charakteru uzlových priestorov pri dodržaní mestskej triedy charakteru zeleného bulváru. Ťažisková os východnej radiály vyúsťuje v nástupnom priestore letiska, kde v 1. a 4. kvadrante vytvára priestor pre dotvorenie mestotvorných funkcií napájajúcich sa na okolitú urbanistickú štruktúru.

Ťažiskovým priestorom mestotvorného charakteru je oblasť Mlynských nív, odrážajúca charakter historickej zástavby CMZ v podobe nových foriem. Lúnia celomestského významu je tvorená prepojením verejného prístavu Pálenisko, cez priestor TCND medzi diaľnicou D1 a areálom Slovnaftu a.s. v prepojení diaľnicou, ÚNS a systémom VRT na medzinárodné letisko M. R. Štefánika.

Návrh funkčného usporiadania územia

Územie mestskej časti je tvorené rozsiahlou škálou rôznych funkčných štruktúr a prevádzkových väzieb s rôznorodým potenciálom rozvoja v aktivitách celomestského, regionálneho až medzinárodného významu.

Na území MČ a nachádza najvýznamnejší dopravný transformačný uzol, tvorený územno-technickými súvislosťami medzinárodného prístavu, ÚNS, medzinárodného letiska M. R. Štefánika a ich napojením na cestnú sieť prostredníctvom diaľnice D1 spolu s perspektívou budovania systému VRT prepojených na európsku železničnú sieť. Kľúčové rozvojové priestory sú:

- Prístav Pálenisko ako hlavný verejný prístav, ktorý je súčasťou medzinárodnej vodnej cesta Rýn – Mohan - Dunaj ,
- územie medzi prístavom Pálenisko, areálom Slovnaftu a.s. a ÚNS ako potenciál pre vybudovanie distribučno-logistického centra medzinárodného významu (TCND),
- priestor Zimného prístavu zatiaľ zachovaný pre dopravné funkcie ale s potenciálom rozvoja špecifického centra vybavenosti v návaznosti na funkcie vodnej dopravy a tesnú blízkosť rozširujúcej sa CMZ,
- oblasť Mlynských nív v návaznosti na CMZ a zónu Zimného prístavu ako rozvíjajúce sa významné administratívne centrum formou (prestavba bývalých výrobnodistribučných zón,
- areál Zlatých pieskov ako rekreačná oblasť celomestského až nadmestského významu.
- nástupný priestor letiska ako medzinárodný vstup na územie mesta navrhovaný pre rozvoj mestotvorných funkcií občianskej vybavenosti reprezentatívneho charakteru

Priestor mestskej časti je tvorený aj obytnými štruktúrami, pozdĺž východnej radiály stabilizovanými územiami viacpodlažnej zástavby (sídlišká Ostredky, Pošeň, Štrkovec, Trávniky), v ktorej sa navrhuje doplnenie občianskou vybavenosťou a službami pre vytvorenie prostredia mestskeho charakteru a oblasťami stabilizovanej i navrhovanej málopodlažnej zástavby prevažne rodinných domov pri zachovaní historického charakteru, charakteru záhrad, parkov, alejí a cintorínov (Trnávka, Prievoz, Nové záhrady). Prírodné zázemie mestskej časti je potrebné revitalizovať v oblasti pozdĺž Malého Dunaja s prepojením cyklistickou trasou na prírodné prostredie Panského dielu a lužných lesov.

5.4.5. Juhovýchodný rozvojový smer

1. Urbanistická koncepcia rozvoja juhovýchodnej časti mesta

Juhovýchodný smer rozvoja tvoria územia **Mestských častí Bratislava - Vrakuňa a Podunajské Biskupice**.

Juhovýchodný smer rozvoja nadväzuje na východný rozvojový smer Hradskou cestou v pokračovaní cez uzlový priestor Nová Vrakuňa a Hrušov na historicky vytvorený spoločenský priestor s ťažiskom vymedzeným paralelnými komunikačnými ťahmi Komárovská – Biskupická – Ul. padlých hrdinov s potenciálnym zakončením v novej štvrti Lesný hon.

Hlavným charakteristickým znakom Juhovýchodného rozvojového smeru je prírodné zázemie v podobe poľnohospodárskej krajiny a lužných lesov, chránených krajinných oblastí, s kľúčovým prírodným fenoménom Malého Dunaja a s ním súvisiaceho tzv. zeleného uzla. Urbanizácia územia má prevažne charakter funkčne zmiešanej zástavby najmä rodinného bývania na území Vrakune, pôvodnej zástavby s novodobou zástavbou panelových sídlisk a nových objektov najmä bývania v Podunajských Biskupiciach, na ktoré sa viaže rozvoľnená rodinná zástavba s prevahou záhrad.

Priestorové usporiadanie územia - ťažiskové priestory

Priestory juhovýchodnej radiály tvoria:

- územné jednotky Hrušov a Nová Vrakuňa, ktoré tvoria svojou zástavbou s vysokým podielom zelene, najmä existujúcich záhradných osád a menších lokalít rodinného bývania „zelený kĺb“ spájajúci intenzívnejšie urbanizované plochy Ružinova a Starej Vrakune,
- územie pozdĺž toku Malého Dunaja s priestorom vzrastlej zelene lesného typu – Vrakunský lesík,
- územie južne od toku Malého Dunaja, kde juhovýchodný urbanizačný smer prechádza do viacpodlažnej prevažne obytnej zástavby sídliskového charakteru na Dolných honoch a Medzi jarkami,
- územie južne od Vrakunskej cesty kde sídlisková zástavba prechádza do kompaktnej zástavby rodinných domov tvoriacej pôvodné historické jadro zaniknutého Komárova a Podunajských Biskupíc.

Hlavný líniový charakter má v rámci juhovýchodného rozvoja historická kompaktná zástavba rodinných domov tvoriaca pôvodné historické jadro bývalej samostatnej obce Komárov a Podunajských Biskupíc.

Uzlovými priestormi sú územné jednotky Hrušov a Nová Vrakuňa. Bariéru medzi nimi tvorí železničná trať smerom k ÚNS. Menšie uzlové priestory predstavujú priestor medzi Malým Dunajom, Hradskou a Dvojkřížnou ul., kríženie ulice Svornosti a Slovnaftskej, ul. Svornosti a Lieskovskej.

Urbanistická kompozícia a dotváranie obrazu mesta

Juhovýchodný rozvojový smer zahŕňa urbanizované územie obklopené krajinným zázemím charakteru poľnohospodárskeho pôdneho fondu z východnej aj západnej strany. Pre urbanizované prostredie juhovýchodného rozvojového smeru je charakteristickým identifikačným znakom prírodný reliéf a prírodné danosti ako výrazné kompozičné určujúce prvky. Vrakunský lesík a rameno Malého Dunaja sú dominantnými fenoménmi a identifikačnými prvkami urbanistickej štruktúry, okolo ktorých sa v rámci rekompozície MČ Vrakuňa odvinie nové prostredie s koncepcne definovanými urbanistickými priestormi

s novou dynamikou obrazových scenérií typických pre MČ Vrakuňa i Podunajské Biskupice.

Vrakunský lesík a tok Malého Dunaja oddeľujú od urbanizovanej časti tzv. „zelený uzol“, tvorený uzlovými priestormi Hornej Vrakune a Hrušova s prevahou záhrad a voľnej rodinnej zástavby

Jeden integrovaný celok oboch MČ tvorí viacpodlažná obytná zástavba sídliskového charakteru, ktorá prechádza v západnej a juhozápadnej časti územia do kompaktnej historickej zástavby rodinných domov v Starej Vrakuni, bývalého Komárova a Podunajských Biskupíc a vo východnej časti územia do individuálnej málopodlažnej bytovej zástavby. Celok oboch MČ však vytvára rozvoľnené priestory, ktoré neposkytujú potrebnú hustotu urbanistického priestoru korešpondujúcu s historickou zástavbou starých častí. Cieľom je vytvoriť organicky zomknutý priestor spájajúci historické hodnoty a nové prvky.

Jestvujúca hmotovo-priestorová skladba sa navrhuje dotvoriť:

- formovaním priestorov námestí v uzlových bodoch, sústreďujúcich mestské aktivity,
- formovaním uličného priestoru s dominantami lokálneho významu, so špecifickým rytmom a rôznou intenzitou vnímania scenérie a pre orientáciu v priestore.

Pre zvýšenie spoločenskej hodnoty priestorov sa vytvára územný potenciál najmä v navrhovanom novom lokálnom centre MČ Vrakuňa v kľbovom priestore styku Starej a Novej Vrakune pri Malom Dunaji a v Podunajských Biskupiciach priestor medzi ulicami Kazanská - Uzbecká.

Priestory pre vytvorenie intenzívnych živých uličných priestorov spoločenského charakteru sú navrhované pozdĺž urbanistickej osi Hradská, Vrakunská, Komárovská, Biskupická a pozdĺž ulíc v navrhovaných lokálnych centrách Uzbecká a Kazanská.

Nadmestský význam nadobúdajú komunikácie ul. Svornosti a Slovnaftska ulica, ulice vytvárajúce funkčný potenciál a predpoklad pre silnú urbanizovanú líniovú štruktúru stretávajú sa v uzlovom bode vzájomného križovania, v bode vstupu do MČ Podunajské Biskupice a nástupu do mesta z južného Slovenska, kde je vhodné vyvrcholenie líniovej štruktúry v skupinovej dominante v priestore navrhovaného regionálneho obslužného centra.

Návrh územného plánu pre spracovanie následných spodrobňujúcich dokumentov z hľadiska dotvárania obrazu mestských častí požaduje:

- doriešiť väzby a podrobnejšie formulovať kompozičné princípy nadväznosti jestvujúcej zástavby a zástavby navrhovaných lokálnych centier pri Malom Dunaji a v priestore Kazanskej a Uzbeckej ul. ,
- v hmotovo-priestorovom riešení zástavby nadväzného územia potlačiť pohľadovú dominantnosť zástavby ÚČOV.

Funkčné využitie územia

Ťažiskové mestotvorné funkcie juhovýchodného rozvojového smeru sa sústreďujú:

- v uzlovom priestore vo Vrakuni v styku Starej a Novej Vrakune pri Malom Dunaji,
- v priestore centra MČ Podunajské Biskupice Kazanská – Uzbecká,
- v križovaní ulíc Slovnaftska – ul. Svornosti.

Tieto priestory sú navrhované na dotvorenie štruktúrami občianskej vybavenosti. Polyfunkcia s viacpodlažnou obytňou zástavbou sa navrhuje v dotvorení Kazanskej ul., ako budúcej mestskej triedy a v priestore medzi Uzbeckou a Vrakunskou ul.. Vyššie uvedené priestory s navrhovanou vybavenosťou celomestského charakteru budú mať vyššie nároky na architektonické stvárnenie objektov.

Zelené uzly tvorené uzlovými priestormi Hornej Vrakune a Hrušova s prevahou záhrad a voľnej rodinnej zástavby sa navrhujú na dotvorenie málopodlažnou obytnou zástavbou rodinného charakteru s prevahou zelene.

Bývanie

Rozvoj bývania je riešený:

- návrhom plôch pre bytovú výstavbu rodinného charakteru s požadovanou prevahou zelených plôch v rámci IBV v uzlovom priestore Novej Vrakune a Hrušova,
- návrhom plôch pre málopodlažné bývanie hromadných foriem a rodinného bývania v lokalite Lesný hon a Horné diely (v rozsahu schváleného VZN),
- návrh hromadného bývania na zmiešaných plochách občianska vybavenosť –bývanie: v polyfunkčných bytových domoch pozdĺž Kazanskej ul., v polyfunkčných bytových domoch v lokalite Lesný hon.

Občianska vybavenosť

Rozvoj občianskej vybavenosti je navrhovaný:

- v lokálnom centre MČ Podunajské Biskupice v priestore Kazanskej a Uzbeckej ul. vrátane vybavenosti celomestského významu,
- občianskou vybavenosťou celomestského významu v nástupných priestoroch do MČ Podunajské Biskupice v križaní ulice Svornosti a Slovnaftskej ul.,
- v regionálnom obslužnom centre pri južnom vstupe na územie MČ Podunajské Biskupice,
- rozvojom zariadení obchodu a služieb aj v navrhovaných zmiešaných plochách obchodu, služieb a výroby v uzlovom priestore medzi Hradskou cestou a železničnou traťou do ÚNS, ktorý by mal tvoriť vybavenostné centrum Novej Vrakune a návrhom plôch v území pozdĺž ul. Svornosti, ktoré je v bezpečnostnom OP Slovnaftu, a.s., (jeho rozvoj je podmienený bezpečnostnými opatreniami Slovnaftu, a.s.).

Výroba a distribúcia

Vo väčšom rozsahu sa uvažujú skladovo – distribučné areály východne od Slovnaftu, a.s. do územia, ktoré je v bezpečnostnom OP; umiestnenie areálov je podmienené bezpečnostnými opatreniami Slovnaftu, a.s..

Menšie zariadenia výroby sa môžu rozvíjať aj na navrhovaných plochách zmiešaného územia obchodu, služieb a výroby ako doplnková funkcia obytného alebo vybavenostného územia s osobitnými požiadavkami na kapacitu, druh a dopady na životné prostredie vo vzťahu k prevažujúcej funkcii.

S rozvojom logistického parku sa uvažuje v MČ Vrakuňa v priestore severného vstupu na územie MČ.

Návrh územného plánu rešpektuje časť areálu poľnohospodárskej výroby v MČ Podunajské Biskupice.

Šport, voľný čas a rekreácia

Rozvoj športu, rekreácie a voľného času je navrhovaný:

- rešpektovaním a dobudovaním jestvujúcich športových areálov v MČ,
- návrhom nových športových plôch vo Vrakuni vo väzbe na tok Malého Dunaja a zhodnotením rekreačného potenciálu priestoru Vrakunského lesíka,
- v navrhovanej lokalite Tretí diel - konečná etapa upravenia priestoru po ťažbe štrkov v stanovenom rozsahu.

Prírodné zázemie

tvoria územia:

- pozdĺž toku Malého Dunaja,
- priestor vzrastlej zelene lesného typu – Vrakunský lesík s návrhom stabilizácie a rozšírenia rekreačnej funkcie Vrakunského lesíka,
- lokalita vzrastlej zelene lesného typu s vodnou plochou severovýchodne od ÚČOV,
- lužné lesy pozdĺž toku Dunaja s významnou chránenou prírodnou rezerváciou Ostrov Kopáč,
- východne od trasy železnice na Štúrovo sa nachádza lokalita bývalého zdroja pitnej vody, ktorá má svojim charakterom význam biocentra.

Doprava a technická infraštruktúra

Doprava

Rozvoj dopravných systémov je navrhovaný:

- trasou nultého okruhu, ktorý sa dotýka územia juhovýchodného rozvoja vrátane mosta cez Dunaj a mimoúrovňových križovatiek s predĺženou Bajkalskou (napojenie na stredný dopravný okruh mesta a preložku cesty I/63) a ulicou Svornosti.

Technická infraštruktúra

V rámci rozvoja systémov technickej infraštruktúry sa navrhuje :

- výstavba kompletnej technickej infraštruktúry v lokalitách nového územného rozvoja Horné diely, Lesný hon, atď.,
- dobudovanie TI v lokalitách Hrušov a Nová Vrakuňa,
- dobudovanie systému verejnej kanalizácie v južnej časti Podunajských Biskupíc,
- vybudovanie dažďových nádrží na odľahčeniach hlavných kanalizačných zberačov A, E, G pri Malom Dunaji,
- vymedzenie územnej rezervy pre výhľadové rozšírenie ÚČOV východným smerom z dôvodu očakávaného pripojenia sa ďalších sídiel v kontaktnom území mesta a nárokov na dobudovanie tretieho stupňa čistenia,
- zväčšenie kapacity RS plynu Lieskovská a zrušenie RS Podunajská,
- rozšírenie pripojenia do prenosovej sústavy SR realizáciou vedenia 1x400 kV Podunajské Biskupice – Gabčíkovo,
- prepojenie prenosovej ZVN a distribučnej sústavy VVN P. Biskupice – Petržalka III – Rakúsko,
- výstavba TR 110/22 kV Ružinov v lokalite Popradská - Závodná s pripojovacím vedením VVN.

2. Mestské časti juhovýchodného rozvojového smeru mesta

2.1. MČ Bratislava – Vrakuňa

Návrh priestorového usporiadania územia

MČ Vrakuňa sa nachádza vo východnej časti mesta, je súčasťou vonkajšieho mesta a tvorí nástupnú bránu medzi vnútorným mestom a priestorom ťažiskových rozvojových sídelných osí a satelitov (Most pri Bratislave, Malinovo,...). Svojou urbánnou štruktúrou sa napája na vnútorné mesto – MČ Ružinov a časť vonkajšieho mesta – MČ Podunajské Biskupice.

Rozvoj MČ je limitovaný zo západnej strany trasou železnice, rezervou trasy VRT,

diaľnicou D1, z východnej strany trasou železnice smer Štúrovo, zo severnej a severovýchodnej strany medzinárodným letiskom M. R. Štefánika a jeho rezervami. Rozvoj východným smerom je limitovaný ÚČOV a jej ochranným pásmom. Toto silne dopravnými a technickými stavbami limitované územie vystupuje navonok ako územie bez zásadných kompozičných a funkčných princípov.

Ťažiskovým priestorom MČ Vrakuňa je priestor styku starej a novej Vrakune pri Malom Dunaji, ktorý je miestom pre formovanie lokálneho centra mestskej časti v podobe občianskej vybavenosti v návaznosti na Malý Dunaj a jeho potenciál v oblasti športových aktivít. Ťažiskový priestor, tvoriaci potenciál pre centrum mestskej časti, je charakteristický prírodným zázemím – lesopark, Vrakunský lesík, tzv. zelený uzol v urbanizačnej kostre mesta späť s tokom Malého Dunaja. Toto územie je územím s potenciálom pre dotvorenie centra mestskej časti v podobe občianskej vybavenosti s prírodným zázemím pre rekreačné a športové aktivity, poskytujúcim miesto pre oddych, vytvorenie promenády a zabezpečenie prepojenia mestských častí Ružinov – Vrakuňa – Podunajské Biskupice prostredníctvom cyklotrasy popri Malom Dunaji. Malý Dunaj v tejto polohe je „vodnou cestou“ prepájajúcou oblasť Prístav – Pálenisko (v svojej funkcii aj ako osobný prístav) so satelitnými obytnými centrami na východ od Bratislavy.

Návrh funkčného usporiadania územia

Ťažiskovou funkciou mestskej časti je bývanie. V časti južne od Malého Dunaja sú stabilizované plochy viacpodlažnej zástavby dotvárané občianskou vybavenosťou lokálneho charakteru. Lokality severne od Malého Dunaja – Hrušov, sú navrhované pre rozvoj individuálnej bytovej výstavby s prevahou zelene záhrad. V oblasti za železnicou v smere Štúrovo, oblasť Horných dielov, Ráztočnej ulice je navrhovaný rozvoj individuálnej výstavby rodinných domov, obmedzený ochranným pásmom ÚČOV a hlukom z letiska.

V uzlovom priestore stretu starej a novej Vrakune je potenciál pre vytvorenie centra mestskej časti v podobe občianskej vybavenosti a polyfunkcie v návaznosti na Malý Dunaj a plochy športu. Cyklistickou trasou pozdĺž Malého Dunaja je toto centrum navrhované na prepojenie s MČ Ružinov.

Potenciál pre lokalizáciu podnikateľských aktivít výrobného a nevýrobného charakteru v podobe skladových a distribučných prevádzok sa nachádza v lokalitách nástupu do mestskej časti zo severu po Galvaniho a Vrakunskej ceste a v predpolí západne od ÚČOV.

Prírodný potenciál mestskej časti je v rámci zeleného uzlu sústredený do polohy Vrakunského lesíka ako výrazného fenoménu mestskej časti a pozdĺž toku Malého Dunaja. Územie SV od ÚČOV s jazierkom je určené pre revitalizáciu na rekreačné účely v prírodnom prostredí. Záhradkárské osady sa zachovávajú v lokalite západne od ÚČOV pri železničnej trati a v južnej časti lokality Horné Diely.

2.2. MČ Bratislava – Podunajské Biskupice

Návrh priestorového usporiadania územia

Územie MČ sa nachádza v juhovýchodnej časti mesta ako súčasť vonkajšieho mesta. Napája sa na vnútorné mesto - MČ Ružinov a svojou sídelnou štruktúrou sa na severe územia napája na MČ Vrakuňa, s ktorou navonok charakterom svojej štruktúry vystupuje ako jednotný celok.

Rozvoj mestskej časti je zo západnej strany limitovaný areálom a ochranným pásmom

zariadenia petrochemického závodu Slovnaft, a.s., produktovodom vedúcim do Slovnaftu, z východnej strany je rozvoj limitovaný železničnou traťou v smere Štúrovo a jej OP. Rozvoj MČ je limitovaný ja PHO existujúceho poľnohospodárskeho družstva, OP vodného zdroja Podunajské Biskupice, trasou navrhovaného nultého dopravného okruhu a hlukovým pásmom letiska.

Ťažiskové priestory rozvoja mestskej časti sú tvorené troma líniovými priestormi. Územie MČ ako územie juhovýchodného rozvojového smeru vytvára južnú vstupnú bránu do mesta južnou komunikačnou magistrálou, ul. Svornosti, ktorá je jediným prepojením mesta na južnú časť Slovenska a na obce v zázemí mesta Rovinka, Dunajská Lužná, ďalšie sídla vrátane na terciárneho jadra Bratislavského regiónu Šamorín, ktoré sa stávajú novými rozvojovými plochami pre individuálnu bytovú výstavbu a rekreačné zázemie regionálneho charakteru. Samotná mestská časť sa rozvíja v dvoch osiach. Pozdĺž Kazanskej ulice sa rozvíja základňa aktivít mestského charakteru občianskej vybavenosti a polyfunkcie s viacpodlažnou bytovou zástavbou. V rámci tejto výstavby je v križovaní Kazanskej a Uzbeckej ulice navrhované dobudovanie centra mestskej časti, vytvorenie identifikačného uzlového priestoru. Pozdĺž osi tvorenej Uzbeckou ulicou sa južným smerom rozprestiera oblasť IBV s prevažujúcim charakterom záhrad, v oblasti okolo Biskupickej a Komárovskej ulice s historickým až vidieckym charakterom.

Návrh funkčného usporiadania územia

Z hľadiska funkčného systému bývania sa stabilizované plochy viacpodlažného bývania navrhujú na dobudovanie formami polyfunkčnej zástavby, pozdĺž Kazanskej ulice a doplnením občianskej vybavenosti lokálneho charakteru. Málopodlažné formy bývania a individuálna bytová výstavba sú navrhované v lokalite Lesný hon.

Funkcia občianskej vybavenosti je navrhovaná v lokalite centra mestskej časti v uzlovom priestore križovania Kazanskej a Uzbeckej ulice aj v podobe polyfunkčných stavieb s parterom intenzívne riešeným pre funkcie OV za účelom vytvorenia chýbajúceho centra mestskej časti. V lokalitách nástupu do mestskej časti sú navrhované plochy občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu. Jedná sa o priestor tzv. južnej brány, v lokalite Lesný hon pri križovaní Nultého okruhu a ul. Svornosti a priestor nástupu do MČ z MČ Ružinov pri uzlovom priestore križovania ul. Svornosti a Slovnaftskej ulice.

Lokality východne od areálu Slovnaft a.s. pozdĺž Lieskovskej cesty a ulice Svornosti v rámci ochranného pásma areálu Slovnaft sú navrhované na transformáciu pre podnikateľské aktivity výrobných a nevýrobných služieb, distribúcie a skladových prevádzok. V lokalite pri Lieskovskej ceste sa rešpektuje existujúci areál poľnohospodárskeho družstva.

V rámci mestskej časti sa zachovávajú existujúce plochy športu. Navrhované plochy pre rekreáciu a šport sa nachádzajú v lokalite Tretí diel, úpravou okolia vzniknutého bagroviska po ťažbe štrkov.

Prírodný potenciál mestskej časti okrem intenzívnej zelene záhrad v rámci stabilizovaných plôch IBV a biocentra v okolí bývalého vodného zdroja, je v lokalite pozdĺž toku Dunaja, kde je možnosť individuálnej rekreácie vo voľnej prírode lužných lesov.

5.4.6. Južný a juhozápadný rozvojový smer

1. Urbanistická koncepcia rozvoja južnej časti mesta

Južný rozvojový smer mesta tvoria ťažiská území **Mestských častí Bratislava - Petržalka, Jarovce a územia Mestských častí Bratislava - Rusovce a Čunovo.**

Základné princípy a návrh urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania

Ťažisko a zároveň východisko rozvoja zadunajskej časti mesta tvorí priestor vymedzený nábrežím Dunaja a Einsteinovou ulicou. Tento priestor s už vybudovaným viacúčelovým výstavným areálom a areálmi historickej i novodobej zástavby vo väzbe na historický park Sad J. Kráľa a s jedinečným potenciálom územia medzi Starým a Prístavným mostom pre realizáciu nového „city“ je v návrhu územného plánu poňatý ako časť **celomestského centra** dotvárajúca Bratislavu ako metropolu na Dunaji. Optimálne väzby nového centra na favobrežnú časť jestvujúceho historického centra umocňuje i stavba mosta Apollo.

V urbanistickej kompozícii **celomestského centra**, lineárneho urbanistického útvaru, súbežne s hranou toku Dunaja, vybiehajúceho v priestore Jantárovej do ťažiskového južného smeru rozvoja a v priestore Viedenskej do nového juhozápadného smeru rozvoja mesta, ťažisko nových kompozičných zámerov sa sústreďuje do priestoru medzi Starým mostom a Prístavným mostom. Priestor je koncipovaný ako urbanistické štruktúry dvihnuté na úroveň hrádze (podmienka ich vnímania z favobrežnej časti nábrežia a priliehlych priestorov CMC), s ústredným „zeleným námestím“ (biologicky hodnotným verejným parkom) s potenciálom lokalizácie dominant s výškou limitovanou len požiadavkami prevádzky medzinárodného letiska M. R. Štefánika (vodorovná prekážková rovina). V priestorovom usporiadaní výškových a hmotovo-priestorových dominant je potrebné rešpektovať diagonálny priehľad na Bratislavský hrad a vedutu historického mesta v smere z nájazdov na Prístavný most a most Apollo.

V hmotovo-priestorovom dobudovaní v západnej časti územia vrátane južnej hrany Einsteinovej ulice je žiaduce rešpektovať priehľady na historickú panorámu mesta v priestore nájazdov na Nový most.

Historický park S. J. Kráľa vytvára špecifický kompozičný prvok urbanistickej kompozície pravobrežnej časti celomestského centra – striedanie prírodných prvkov s prvkami silne urbanizovanými (Pečniansky les- VVZ- Sad. J. Kráľa - centrum medzi Starým mostom a mostom Apollo – zeleň inundácie popri Prístavnom moste (Sovi les).

Územie pravobrežnej časti celomestského centra v celej komplexnosti vnímania jednotlivých prvkov jeho kompozície umožňuje vytvoriť novodobý obraz Bratislavy ako významnej metropoly Európy a Podunajska.

Osobité predĺženie významného priestoru predstavuje priestor **Viedenskej cesty**. Jeho rozvoj zo severnej strany je limitovaný PHO vodného zdroja Pečniansky les a ochranou prírody. Preto je navrhovaná iba čiastočná zástavba vo väzbe na navrhovanú revitalizáciu Pečnianskeho ramena, priestorovo i funkčne regulovaná.

Centrotvorné štruktúry sú navrhované južne od Viedenskej cesty, paralelne s jej trasou. Na priestory celomestského až nadmestského významu sa navrhuje nadviazať smerom južným štruktúrou zahraničných zastupiteľských úradov (diplomatická štvrť) s rešpektovaním ich špecifických lokalizačných požiadaviek vrátane zodpovedajúceho vybavenia. Lokalizácia diplomatickej štvrte môže mať vo výhľade pozitívny účinok na jestvujúce zhodnotenie územia medzi Kaukazskou a Kopčianskou ulicou s víziou postupnej prestavby jestvujúcich výrobných areálov na reprezentačné mestotvorné funkcie vo väzbe na Železničnú stanicu Petržalka (v návrhovom období územného plánu nie je možné uvažovať s radikálnou prestavbou územia).

Priestorové usporiadanie - ťažiskové priestory

Ťažiskový líniový priestor rozvoja v južnom smere mesta tvorí priestor **Jantárovej cesty** ako chrbtica urbanizovaného prostredia MČ Petržalky, vychádzajúca z pravobrežnej časti celomestského centra.

Tento priestor vrátane predĺženia Jantárovej cesty pokračuje južne do lokality Janíkov dvor a do priestoru navrhovanej novej mestskej štvrte v medzipriestore mestských častí Petržalka - Jarovce.

Na území Petržalky i v navrhovanom južnom rozvoji je zachovaný systém radiál a priečných prepojení (miestnych „okruhov“) so striedajúcim sa spoločenským a dopravným významom. V územnom pláne sa uplatňuje zvyšovanie mestotvornosti radiál i okruhov (napr. priestor Kopčianskej, Panónskej, Rusovskej, Pajštúnskej - Kutlíkovej) v súčasnosti zastavanom i v rozvojovom území.

Uzlové priestory v južnom smere sa nachádzajú v križovaní ťažiskovej mestskej triedy Jantárová cesta s priečnymi komunikáciami. Najvýznamnejšie uzlové priestory sú v križovaní Jantárovej s Einsteinovou, Rusovskou a Starohájskou, Pajštúnskou - Kutlíkovou a s Betliarskou. Vrcholia v urbanizovaných priestoroch pozdĺž Jantárovej vo väzbe na navrhované stanice nosného systému MHD. Pokračujú vo väzbe na stanicu nosného systému MHD v Janíkovom dvore ako východzie pre priečne napojenie navrhovaných areálov dopravy a polyfunkčného mestského prostredia zo západnej strany a rozvoj mestskej štruktúry z východnej strany predĺženej Jantárovej. Rovnaký prístup je uplatnený v návrhu urbanistickej koncepcie rozšírenia mestských štruktúr smerom južným, kde navrhované ťažiskové uzly vo väzbe na ďalšie dve potenciálne stanice nosného systému MHD sú zároveň uzlovými priestormi hlavných priečných väzieb a vstupov do navrhovaného rozvoja obytných a polyfunkčných štruktúr nového mestského prostredia západne a východne od ústredného líniového priestoru.

Nosnú chrbticu urbanistickej kompozície mestskej časti Petržalka predstavuje dodnes nedobudovaný priestor **Jantárovej cesty**. Daný priestor, do ktorého sú orientované hlavné vstupy do zrealizovaných obytných štvrtí Petržalky, nesie v sebe potenciál pre vybudovanie spoločensky najatraktívnejšieho verejného prostredia vrátane chýbajúcich typických prvkov mestskej štruktúry (blokova zástavba, námestia).

Identifikačným prvkom urbanistickej kompozície usporiadania mestotvornej štruktúry Petržalky je jej jedinečný prírodný prvok Chorvátske rameno. V návrhu územného plánu je v rámci ťažiskového priestoru uplatnené striedanie urbanizovaného územia v staniach nosného systému MHD a prírodného prostredia Chorvátskeho ramena v medzipriestoroch.

V jednotlivých urbanizovaných úsekoch hlavnej kompozičnej osi je v ÚPN vytvorený potenciál pre lokalizáciu výškových a hmotovo-priestorových dominant s úlohou členiť ústredný priestor a zdôrazniť hlavné nástupy do nadväzných obytných štruktúr.

Rovnako je žiaduce komponovať a zdôrazniť aj uzlové priestory hlavných dopravných vstupov do obytného územia z radiál dopravného významu – Panónska a Dolnozemska cesta.

Priestor *Janíkovho dvora* je od kompaktnej zástavby Petržalky oddelený dopravným koridorom Panónskej cesty. Navrhovaná nová mestská štruktúra je oddelená od Janíkovho dvora zeleným pásom vedení trás nadradenej TI a územnou rezervou koridoru pre ropovod a produktovody Schwechat - Slovnaft.

Základné kompozičné princípy usporiadania MČ Petržalka sú uplatnené aj v novonavrhovanej štruktúre v **medzipriestore Petržalka – Jarovce** s dominujúcim ústredným mestotvorným priestorom ukončeným v navrhovanom zelenom páse (cintorín, šport a rekreácia v prírodnom prostredí s vodnými plochami). Vo výškovom usporiadaní navrhovanej zástavby je zohľadnená požiadavka postupného prechodu urbanizovaného prostredia do voľnej krajiny. Solitéry urbanistickej štruktúry južného smeru rozvoja

V urbanistickej koncepcii južného smeru rozvoja si historicky sa rozvíjajúca zástavba mestských častí Jarovce, Rusovce, Čunovo zachováva charakter solitérov s vlastnými centrálnymi uzlovými priestormi. Na celomestské centrum sú mestské časti napojené prostredníctvom Rusovskej cesty - štátna cesta I/2 (cez Rusovce ako Balkánska ul.).

Ťažiskový priestor Rusoviec (historické šošovkovité námestie) tvorí súčasť hlavnej rozvojovej trasy, centrá Jaroviec a Čunova sa naň napájajú osobitnými komunikačnými prepojeniami.

Rozvoj historickej časti Jaroviec je od navrhovanej novej mestskej štvrte oddelený dopravným koridorom navrhovanej trasy nultého dopravného okruhu a pásom zelene s rôznou funkčnou náplňou, prepájajúcou jestvujúce i navrhované plochy prírodného prostredia v prihraničnom území so zeleňou Dunajských luhov pri Jarovskom ramene

Osobitné postavenie v urbanistickej koncepcii priestorového usporiadania územia má územie v priamej väzbe na **Dunaj** – od pravobrežnej časti celomestského centra až po hranice s Maďarskom. Návrh územného plánu zhodnocuje danosti územia pre urbanizáciu v rámci zodpovedajúcich funkcií verejných parkov v CMC, športových rekreačných areálov v prírodnom zázemí chráneného územia i v inundácii.

Dominantným prvkom urbanistickej kompozície a obrazu Dunajských nábreží, okrem striedajúcich sa urbanizovaných a zelených priestorov pravobrežnej časti celomestského centra, zostáva prírodný charakter krajiny a prírodná veduta zachovaných a dotvorených priestorov Dunajských luhov.

Funkčné využitie územia

Bývanie

Rôzne formy viacpodlažného a málopodlažného hromadného bývania sú navrhované:

- zhodnotením disponibilných plôch v zastavanom území s požiadavkou uplatnenia chýbajúcej občianskej vybavenosti min. v parteri objektov v MČ Petržalka,
- hromadné viacpodlažné plochy s prevahou bývania v lokalite Janíkov dvor a v severnej časti rozvojového územia Petržalka – Jarovce,
- na rozvojových plochách s návrhom zmiešaného územia občianska vybavenosť – bývanie a ako doplnková funkcia plôch navrhovaných plôch občianskej vybavenosti najmä v lokalitách :

v polohe celomestského centra, v priestore južne od Viedenskej cesty, v priestore hlavnej mestskej triedy Jantárová ulica, v Janíkovom dvore v MČ Petržalka, v ťažiskových priestoroch novej obytnej štvrte–Petržalka – Jarovce, málopodlažné formy hromadného bývania v priestoroch napájajúcich solitérne mestské časti na hlavnú prevádzkovú os smerom do centra mesta,

- pre rôzne formy rodinného bývania vo východnej časti územia Janíkov dvor, v západnej a južnej časti rozvojového územia Petržalka – Jarovce a vo väzbe na v súčasnosti zastavané územie Jaroviec, Rusoviec a Čunova.

Občianska vybavenosť

Plochy občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významy sú navrhované:

- do všetkých ťažiskových priestorov MČ Petržalka: ako dotváranie pravobrežnej časti celomestského centra, ťažiskových priestorov hlavnej mestskej triedy v jestvujúcom i rozvojovom území,
- v nástupných priestoroch do obytného územia z dopravných radiál a nástupných priestorov do špecifických zón(výrobných, športovo-rekreačných),
- pre rozvoj špecifických areálových zariadení: v západnej časti rozvoja Petržalky (navrhovaná diplomatická štvrť), v severnom a východnom rozvoji MČ Jarovce, ako vybavenostné centrá rozvoja územia v MČ Rusovce, ako dotvorenie hlavného dopravného nástupu a nového centra vybavenosti športovo-rekreačného areálu v Čunove,
- ako súčasť už uvedených zmiešaných plôch občianska vybavenosť – bývanie,
- špecifické zariadenia ako súčasť zmiešaných plôch obchod, výrobné a nevýrobné služby:

na plochách v dotváraní priestoru Panónskej cesty, v západnej časti južného smeru rozvoja a v západnej časti územia navrhovanej novej mestskej štvrte Petržalka – Jarovce, v severnej časti rozvojového územia dnešných Jaroviec ako odclonenie navrhovaného rozvoja obytného územia od dopadov trasy navrhovaného nultého dopravného okruhu,

- v severnej časti Rusoviec za železnicou,
- ako zhodnotenie a dotvorenie južného nástupu na územie mesta z Maďarska (potenciálne regionálne obslužné centrum).

Plochy občianskej vybavenosti viazanej na bývajúce obyvateľstvo sú navrhované vo väzbe na navrhovaný rozvoj obytného územia vo všetkých mestských častiach južného smeru rozvoja mesta.

Výroba a distribúcia

Priemyselná výroba a zariadenia distribúcie sú rešpektované v jestvujúcich zaradeniach v západnej časti Petržalky s požiadavkou na zvyšovanie kvality výrobného prostredia.

Návrh rozvoja menších zariadení výrobných služieb je saturovaný aj na horeuvedených zmiešaných plochách obchod, výrobné a nevýrobné služby.

Poľnohospodárska výroba je zachovaná v jestvujúcom PD Rusovce západne od železničnej trate.

Šport, voľný čas a rekreácia

Intenzívne plochy športu a rekreácie pre saturovanie nárokov jestvujúceho územia Petržalky so saturovaním nárokov aj obyvateľov najmä MČ Staré mesto, saturovaním nárokov obyvateľov MČ Jarovce Rusovce a Čunova s celomestským významom i s uplatnením v domácom i zahraničnom cestovnom ruchu (orientovanom najmä na vodné športy a rekreáciu pri vode) sú navrhované:

- západne aj južne od ČOV v Petržalke,
- vo východnej časti Jaroviec a v priestore Jarovského ramena,
- v južnej časti Čunova ako areál vodných športov a rekreácie pri vodnom diele Zdrž Hrušov,
- ako plochy športu a rekreácie vo väzbe na rozvoj obytného územia vo všetkých mestských častiach južného rozvoja mesta.

V ÚPN sú rešpektované jestvujúce športové a rekreačné areály v Petržalke, v MČ Jarovce, Rusovce a Čunovo.

Športové a voľnočasové aktivity ako kryté prípadne kryté viacúčelové zariadenia sú zahrnuté aj v navrhovaných plochách občianskej vybavenosti.

Prírodné zázemie

V územnom pláne sa prinavracajú hodnoty prírodného prostredia Podunajska a navrhovaný rozsah a spôsob urbanizácie vybraných priestorov je požadovaný následne rozpracovať tak, aby boli rešpektované biologické hodnoty územia (biokoridor provincionálneho významu).

Rekreačné zhodnotenie prírodného prostredia Dunajských luhov ako rekreácia v zeleni s minimalizáciou urbanistických zásahov do prírodného prostredia je navrhované najmä na plochách inundácie vo všetkých troch mestských častiach vrátane športovo – rekreačných areálov Jarovské rameno a pri vodnom diele v Čunove.

V MČ Jarovce sa navrhujú plochy rekreácie v zeleni pri novonavrhovaných vodných plochách ako súčasť zeleného pásu severne od nultého dopravného okruhu a vo väzbe na navrhovanú novú vodnú plochu v rámci športovo-rekreačného areálu Jarovské rameno

V mestskej časti Rusovce sú navrhované menšie lokality i v rámci lužných lesov za Rusovským kanálom s dotvorením areálu Rusovského jazera.

Doprava a technická infraštruktúra

Doprava

Najvýznamnejšie navrhované dopravné stavby, ktoré okrem už ukončenej realizácie trás diaľnic D1 a D2 a mosta APOLLO ovplyvnia urbanistické zhodnotenie a prevádzkové usporiadanie územia južného smeru rozvoja sú:

- nultý dopravný okruh so šiestym mostom cez Dunaj,
- vybudovanie nosného systému MHD v MČ Petržalka s jeho navrhovaným predĺžením do rozvojového medzipriestoru Petržalka – Jarovce a duálnym cieľovým riešením,
- dopravné zariadenia pre rozvoj nosného systému a doplnkové systémy MHD v západnej časti Janíkovho dvora,
- následné podrobnejšie rozpracovanie navrhovaných podmieňujúcich dopravných stavieb pre rozvoj územia v súlade s požadovaným následným zabezpečením podrobnejších územnoplánovacích dokumentov na úrovni ÚPN jednotlivých zón,
- vybudovanie nových diaľničných križovatiek: pri Budatínskej a pri Čunove,
- vybudovanie mimoúrovňového pripojenia západného rozvoja pri areáloch TESCO (Carrefour).

Technická infraštruktúra

V rámci rozvoja systémov technickej infraštruktúry sa navrhuje :

- výstavba kompletnej technickej infraštruktúry v lokalitách nového územného rozvoja : v medzipriestore Petržalka – Jarovce, oblasti Janíkov dvor, pravobrežnej časti CMC Petržalka, mestských častí Jarovce, Rusovce, Čunovo, v športovo-rekreačných areáloch pri ČOV Petržalka, pri Jarovskom ramene a pri VD Čunovo,
- výstavba nového kanalizačného zberača D, podmieňujúceho územný rozvoj v západnej časti Petržalky, v Janíkovom dvore a medzipriestore Petržalka – Jarovce,
- dobudovanie kanalizácie v Rusovciach, Jarovciach a Čunove,
- dobudovanie pravobrežnej protipovodňovej ochrannnej línie, vrátane výhľadového rozšírenia koryta Dunaja odkopom pravého brehu na úseku Sad J. Kráľa – Soví les. Inundácia má plniť svoju prioritnú funkciu v odvádzaní povodňových prietokov,
- výstavba hydraulického clony okolo Sadu Janka Kráľa a pri západnom okraji CMC

Petržalka na ochranu zástavby proti priesakovým (vnútorným) vodám

- výstavba nových transformovni Petržalka III (400 kV a 110 kV) a Petržalka – centrum, vrátane prepojení vedení VVN s prepojením na nadradenú sústavu. Zrušenie vedenia VVN cez Lúky a ponad jazero Veľký Draždiak,
- výstavba nového vedenia ZVN v smere z TR Petržalka III do Rakúska (zámer spoločný s JZ rozvojom),
- vybudovanie vedenia VTL plynovodu z Mlynskej doliny cez Pečniansky les a Einsteinovu ulicu, vrátane podchodu Dunaja nad Mostom Lafranconi. Alternatívne prepojenie na VTL pri Slovnafte, s podchodom Dunaja východne od ČOV Petržalka,
- dobudovanie medzištátneho VTL plynovodu Kittsee – Petržalka (na rakúskej strane) a sfunkčnenie celej jeho trasy (zámer spoločný s JZ rozvojom),
- chránenie územnej rezervy koridoru pre realizáciu ropovodu a produktovodov Schwechat - Slovnaft južne od Janíkovho dvora a ČOV (spoločné s JZ rozvojom),
- výstavba novej RS plynu v lokalite Panónska – Dolnozemska, premiestnenie RS v Jarovciach.

2. Urbanistická koncepcia rozvoja juhozápadnej časti mesta

Juhozápadný rozvojový smer mesta tvoria **prihraničné územia Mestských častí Bratislava Petržalka a Jarovce.**

Základné princípy a návrh urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania

Odstránením bariéry pohraničného územia v 90-tych rokoch minulého storočia sa zmenilo vnímanie dotknutého prostredia z hľadiska prirodzených rozvojových možností mesta s dôsledným zhodnotením jeho rozvojového potenciálu a s prinavrátením historických vzťahov a väzieb so susedným rakúskym územím. Začína sa pripravovať rozvoj mesta v jeho tzv. 4. kvadrante.

Juhozápadný smer rozvoja zahŕňa obnovenie územných a prevádzkových vzťahov s priľahlými sídlami na rakúskom území v ich historických smeroch a polohách, prerušených v roku 1939 anektovaním území do Veľkonemeckej ríše a neskôr vznikom „železnej opony“ v období socialistického vývoja nášho štátu.

V budúcnosti potenciálne prijatie idey vybudovania obtokového kanála ako technického i ekologického riešenia priestoru spoločných záujmov Bratislavy a priľahlých rakúskych obcí ovplyvní aj definitívnu urbanizáciu dotknutého územia. Môže poskytnúť nové dimenzie rozvoja mestskej štruktúry vo väzbe na nový vodný tok.

Juhozápadný rozvojový smer Bratislavy – rozvoj územia pozdĺž štátnej hranice s Rakúskom s ťažiskovým mestotvorným priestorom nadväzujúcim Viedenskou cestou na pravobrežnú časť celomestského centra, nesie v sebe viaceré uzlové body napojenia na rakúske zázemie:

- uzlový priestor Berg,
- uzlový priestor Petržalka – Kittsee (potenciálne pokračovanie „petržalského korza“ až do Kittsee),
- uzlový priestor Jarovce - Kittsee (návrh špičkového technologického parku a vstupy do rekreačných plôch vo väzbe na Bažantnicu).

Okrem uzlových priestorov s významom vstupov na územie mesta zo zahraničného zázemia sa v ťažiskovej juhozápadnej osi navrhujú uzly vzájomných vzťahov priestorového napojenia na jestvujúcu i navrhovanú mestskú štruktúru západnej časti

územia časti Petržalka a navrhovaný rozvoj v medzipriestore Petržalka - Jarovce . Uzlové priestory sa viažu najmä na body prevádzkového prekonania priestorovej bariéry – trasa diaľnice D 2:

- nová rozvojová radiála - Bratská,
- nová rozvojová radiála – Kopčianska,
- nová rozvojová radiála – napojenie ponad diaľnicu na jestvujúci nadjazd do Budatínskej,
- nová rozvojová radiála – navrhované nové prepojenie do Vyšehradskej ulice.

Základné princípy a návrh urbanistickej kompozície a dotvárania obrazu mesta

V územnom pláne sa zohľadňuje kompozičný princíp lineárnej štruktúry celomestského centra, v danom prípade špecificky paralelne s Viedenskou cestou (pokračovanie novonavrhovanej mestskej štruktúry južne od Viedenskej cesty v priestore Kapitulského poľa). Z nej vychádza novonavrhovaná radiála – ťažiskový priestor kompozičných vzťahov juhozápadného rozvojového smeru s urbanizáciou prerušovanou prienikom zelene prihraničného územia až do priestoru mestskej triedy. Priestor je opticky zo severných pohľadov ukončený navrhovaným prírodným prostredím rozsiahleho rekreačného areálu vo väzbe na chránenú lokalitu Bažantnica. Z južnej strany sa navrhuje dotvoriť obraz územia hmotovo-priestorovou skladbou špičkového technologického centra s priestorovým zdôraznením jeho reprezentačného a prevádzkového centra.

Návrh funkčného a prevádzkového usporiadania územia

Bývanie

V komplexnom zhodnutí územia novej rozvojovej radiály mesta na pravom brehu Dunaja v súlade so zámermi rozvoja mestskej časti Petržalka sú uplatnené v zodpovedajúcich polohách všetky formy rozvoja bývania.

S ponukou plôch bývania pre saturovanie nárokov obyvateľov uvažujú v súčasnosti aj príslušné sídla na rakúskom území.

Občianska vybavenosť

Občianska vybavenosť celomestského a nadmestského významu je sústredená:

- do priestorov nástupov na územie mesta z rakúskeho územia,
- do uzlových bodov prepojenia na štruktúry južného smeru rozvoja mesta,
- v nástupných priestoroch navrhovaných areálov výroby, športu a rekreácie,
- v navrhovaných zmiešaných plochách občianska vybavenosť – bývanie a špecifické zariadenia najmä prechodného ubytovania aj v navrhovaných plochách pre rozvoj obchodu, výrobných a nevýrobných pozdĺž trasy diaľnice D2 a ako súčasť vybavenia navrhovaného špičkového technologického parku Jarovce – Kittsee.

Občianska vybavenosť viažuca sa na bývajúce obyvateľstvo je navrhovaná vo väzbe na rozvoj obytného územia.

Výroba a distribúcia

Na území juhozápadného rozvoja mesta je v ÚPN zohľadnený rozvoj výrobných funkcií v súlade s rozvojom hospodárskej základne Bratislavského kraja – špičkový technologický park Jarovce – Kittsee v prihraničnom území s Rakúskom pri trase diaľnice D4 a plochy výroby, na území Petržalky západne od trasy diaľnice D2.

Pre lokalizáciu menších výrobných zariadení sa vytvára územný potenciál v hore uvedených zmiešaných plochách obchodu výrobných a nevýrobných, služieb.

Šport, voľný čas a rekreácia

Juhozápadný rozvojový smer je zhodnotený aj pre rozvoj športových a rekreačných plôch v území v dotyku s chránenou Bažantnicou. Svojou rozlohou vytvára potenciál okrem iného aj pre lokalizáciu špičkového plnohodnotného golfového ihriska vrátane jeho vybavenia na medzinárodnej úrovni.

Prírodné zázemie

Hore uvedený rozvoj rekreačných aktivít v prírodnom prostredí znamená zároveň vybudovanie nového priestoru prírodného charakteru s potenciálom prepojenia prírodných prvkov na Rakúskom území od Dunaja cez navrhované územie v dvoch smeroch opäť k toku Dunaja:

- severne prostredníctvom zelene ochranného koridoru pre ropovody a produktovody Slovač – Schwechat,
- južne prostredníctvom navrhovaného zeleného pásu pod navrhovanou novou mestskou štvrťou Petržalka – Jarovce až do areálu vo väzbe na Jarovské rameno.

V ÚPN je v zásade rešpektovaná zeleň Pečnianskeho ramena (ochrana prírody a PHO vodného zdroja Pečniansky les). V lokalite sa navrhuje revitalizácia prírodného prostredia vrátane revitalizácie Pečnianskeho ramena Dunaja.

Doprava a technická infraštruktúra

Doprava

V riešení dopravných zariadení, ktoré ovplyvňujú funkčné zhodnotenie územia a jeho prevádzkové usporiadanie je dôležitý najmä návrh dopravného riešenia prekonania bariéry trasy diaľnice D2 pre prepojenie území južného a juhozápadného rozvoja.

V predchádzajúcom období sa po vzájomnej dohode s rakúskymi partnermi koncepcie vylúčili nároky na lokalizáciu prechodovej železničnej stanice pri hraničnom prechode súbežne s Kopčianskou ulicou.

Vybudované železničné prepojenie Petržalka – Kittsee má dostatočné kapacity i na žiaduce napojenie z rakúskej strany navrhovanej modernizácie trate Viedeň – Wolfsthal – Železničná stanica Petržalka.

Technická infraštruktúra

V rámci rozvoja systémov technickej infraštruktúry sa navrhuje :

- výstavba kompletnej technickej infraštruktúry v lokalitách nového územného rozvoja pozdĺž JZ radiály, na Kapitulskom poli, v území západne od diaľnice D2 po štátnu hranicu, v lokalite technologického parku Jarovce – Kittsee,
- výstavba kanalizačného zberača D, ako podmieňujúcej stavby pre územie južného a JZ rozvoja ,
- výstavba novej transformovne Petržalka – západ a jej prepojenie na distribučnú sústavu VVN,
- výstavba medzištátnej trasy vedenia ZVN 2x400 kV z TR Petržalka III do Rakúska južne od Petržalky (zámer spoločný s južným rozvojom)
- chránenie územnej rezervy koridoru pre výstavbu ropovodu a produktovodov Schwechat - Slovač medzi Bažantnicou a štátnou hranicou a v jeho pokračovaní (zámer spoločný s južným a východným rozvojom),

- dobudovanie medzištátneho VTL plynovodu Kittsee - Petržalka (potrebné na rakúskej strane) a sfunkčnenie celej jeho trasy (zámer spoločný s južným rozvojom).

3. Mestské časti južného a juhozápadného rozvojového smeru mesta

3.1. MČ Bratislava – Petržalka

Návrh priestorového usporiadania

Ťažiskový líniový priestor rozvoja tvorí priestor trasy Jantárovej cesty ako chrbtice urbanizovaného prostredia MČ Petržalky, vychádzajúca z pravobrežnej časti celomestského centra.

Ťažiskový mestotvorný priestor vrátane predĺženia Jantárovej cesty pokračuje južne do lokality Janíkov dvor a do priestoru navrhovanej novejestskej štvrte v medzipriestore mestských častí Petržalka - Jarovce.

Nosnú chrbticu urbanistickej kompozícieestskej časti Petržalka predstavuje dodnes nedobudovaný priestor Jantárovej cesty. Daný priestor, do ktorého sú orientované hlavné vstupy do zrealizovaných obytných štvrtí Petržalky, nesie v sebe potenciál pre vybudovanie spoločensky najatraktívnejšieho verejného prostredia vrátane chýbajúcich typických prvkovestskej štruktúry (bloková zástavba, námestia).

Identifikačným prvkom urbanistickej kompozície usporiadania mestotvornejštruktúry Petržalky je jej jedinečný prírodný prvok Chorvátske rameno. V návrhu územného plánu je v rámci ťažiskového priestoru uplatnené striedanie urbanizovaného územia v staniciach nosného systému MHD a prírodného prostredia Chorvátskeho ramena v medzipriestoroch.

Na území Petržalky i v navrhovanom južnom rozvoji v medzipriestore Petržalka – Jarovce je zachovaný systém radiál a priečných prepojení (miestnych „okruhov“) so striedajúcim sa spoločenským a dopravným významom. V územnom pláne sa uplatňuje zvyšovanie mestotvornosti radiál i okruhov (napr. priestor Kopčianskej, Panónskej, Rusovskej, Pajštúnskej - Kutlíkovej) a ako aj v rozvojovom území.

Priestor Janíkovho dvora je od kompaktnej zástavby Petržalky oddelený dopravným koridorom Panónskej cesty. Navrhovaná nová mestská štruktúra je oddelená od Janíkovho dvora zeleným pásom vedení tras nadradenejšTI, územnou rezervou pre t. č. pripravovanú realizáciu prepojenia petrochemických areálov Slovnaft –Schwechat trasou ropovodov a neskôr aj produktovodov.

Dominantným prvkom urbanistickej kompozície a obrazu Dunajských nábreží, okrem striedajúcich sa urbanizovaných a zelených priestorov pravobrežnej časti celomestského centra, zostáva prírodný charakter krajiny a prírodná veduta zachovaných a dotvorených priestorov Dunajských luhov.

Návrh funkčného využitia územia

V funkčnom a prevádzkovom usporiadaní v súčasnosti zastavaného územia sa navrhuje predovšetkým jeho dobudovanie a zhodnotenie potenciálu o doplnenie zástavby so súčasným uplatnením humanizácie prostredia.

Na rozvojových plochách v MČ Petržalka sa ÚPN sústreďuje predovšetkým na zodpovedajúce funkčné a prevádzkové riešenie chýbajúcich ťažiskových mestotvorných priestorov, na zhodnotenie potenciálu územia prírodného prostredia pozdĺž toku Dunaja a atraktivít prostredia vo väzbe a južne od Viedenskej cesty.

Navrhovaný rozvoj v medzipriestore Petržalka – Jarovce v funkčnom zhodnotení

a prevádzkovom usporiadaní územia vychádza z princípu komplexného riešenia polyfunkčnejestskej štruktúry vrátane zariadení s ponukou širokejškály pracovných príležitostí, s ponukou rôznorodejštruktúry obytného územia, zariadení pre voľnočasové aktivity a zodpovedajúcich, biologicky hodnotných plôch verejnej zelene s návrhom nových vodných plôch.

V komplexnom zhodnotení územia sú uplatnené všetky formy rozvoja bývania hlavne v polohách :

- disponibilných plôch v zastavanom území MČ,
- na rozvojových plochách v polohe celomestského centra, južne od Viedenskej cesty, Jantárová ulica, v Janíkovom dvore,
- v ťažiskových priestoroch novej obytnej štvrte–Petržalka – Jarovce,

Plochy občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu sú navrhované v pravobrežnej časti celomestského centra, ťažiskových priestoroch Jantárovej, v nástupných priestoroch do obytného územia z dopravných radiál a nástupných priestorov do špecifických zón:

- v západnej časti rozvoja Petržalky (navrhovaná diplomatická štvrť),
- v dotváraní priestoru Panónskej cesty, v západnej časti južného smeru rozvoja a v západnej časti územia navrhovanej novejestskej štvrte Petržalka – Jarovce,
- v navrhovaných zmiešaných plochách občianska vybavenosť – bývanie a špecifické zariadenia pozdĺž trasy diaľnice D2.

Priemyselná výroba v areáli Matador a zariadenia distribúcie sú rešpektované v jestvujúcich zaradeniach s požiadavkou na zvyšovanie kvality výrobného prostredia.

Na území MČ Petržalka sú v ÚPN zohľadnené návrhy na rozvoj výrobných funkcií v súlade s rozvojom hospodárskej základne Bratislavského kraja – plochy výroby západne od trasy diaľnice D2. Pre lokalizáciu menších výrobných zariadení sa vytvára územný potenciál v navrhovaných zmiešaných plochách obchodu, výrobných a nevýrobných služieb.

ÚPN zhodnocuje jestvujúci štadión TJ Petržalka – Artmédia na prestavbu na reprezentačné športové zariadenie – futbalový štadión zodpovedajúci svojím budúcim riešením polohe v rámci časti CMC na pravom brehu Dunaja. Nové plochy športu a rekreácie sú navrhované východne od Dolnozemskej cesty (v lokalite dnešnej úpravne štrkopieskov) a západne od ČOV v Petržalke. Kryté zariadenia pre šport a voľný čas pre celú škálu športových aktivít a viacúčelových zariadení pre voľný čas sú obsiahnuté v návrhu plôch občianskej vybavenosti. Jedným z najvýznamnejších zariadení je navrhovaná viacúčelová hala s prioritnou funkciou národného hokejového štadióna v lokalite medzi mostom Apollo a Prístavným mostom.

Rekreácia v zeleni s minimalizáciou urbanistických zásahov do prírodného prostredia je navrhovaná najmä na plochách inundácie a v dvoch smeroch severne prostredníctvom ochranného koridoru pre ropovody a produktovody Slovnaft – Schwechat.

3.2. MČ Bratislava – Jarovce

Návrh priestorového usporiadania

V urbanistickej koncepcii južného smeru rozvoja si historicky sa rozvíjajúca zástavbaestskej časti Jarovce zachováva charakter solitéru s vlastnými centrálnym uzlovým priestorom. Na celomestské centrum je mestská časť napojená prostredníctvom Rusovskej cesty - štátna cesta I/2.

Na území v medzipriestore Petržalka – Jarovce je zachovaný systém radiál a priečných

prepojení (miestnych „okruhov“) so striedajúcim sa spoločenským a dopravným významom.

Rozvoj historickej časti Jaroviec je od navrhovanej novej mestskej štvrte oddelený dopravným koridorom navrhovanej trasy nultého dopravného okruhu a pásom zelene s rôznou funkčnou náplňou, prepájajúcou jestvujúce i navrhované plochy prírodného prostredia v prihraničnom území so zeleňou Dunajských luhov pri Jarovskom ramene.

Osobitné postavenie v urbanistickej koncepcii priestorového usporiadania územia má priestor v priamej väzbe na Dunaj. Územný plán zhodnocuje danosti územia pre urbanizáciu v rámci zodpovedajúcich funkcií najmä vodných športov a rekreácie v prírodnom prostredí.

Dominantným prvkom urbanistickej kompozície a obrazu Dunajských nábreží zostáva prírodný charakter krajiny a prírodná veduta zachovaných a dotvorených priestorov Dunajských luhov.

V hmotovo-priestorovom riešení sa v obraze mestskej zachováva charakteristika a dominantnosť historických duchovných stavieb. V územnom pláne je výškové usporiadanie novej zástavby v tesnej nadväznosti na jestvujúcu štruktúru limitované max. 2 nadzemnými podlažiami.

Významným kompozičným prvkom v území je jestvujúce prírodné prostredie – zachované sady a poľnohospodárska krajina v Jarovciach.

Návrh priestorového usporiadania nesie v sebe uzlový bod napojenia na rakúske zázemie - priestor Jarovce - Kittsee (návrh špičkového technologického parku a vstupy do rekreačných plôch vo väzbe na Bažantnicu).

Potenciálne prijatie idey vybudovania obtokového kanála ako technického i ekologického riešenia priestoru spoločných záujmov Bratislavy a prilahlých rakúskych obcí, ktoré musí byť vzájomne prijaté a overené v spoločných dokumentoch pre rozvoj prihraničného územia, môže v budúcnosti ovplyvniť definitívnu urbanizáciu dotknutého územia.

Návrh funkčného využitia územia

V návrhu funkčného a prevádzkového usporiadania v jestvujúcom zastavanom území sa navrhuje predovšetkým jeho dobudovanie a zhodnotenie jeho potenciálu o doplnenie zástavby so súčasným uplatnením humanizácie prostredia.

Navrhovaný rozvoj v medzipriestore Petržalka – Jarovce v funkčnom a prevádzkovom usporiadaní územia vychádza z princípu komplexného riešenia polyfunkčnej mestskej štruktúry vrátane zariadení s ponukou širokej škály pracovných príležitostí, s ponukou rôznorodej štruktúry obytného územia, zariadení pre voľnočasové aktivity a zodpovedajúcich, biologicky hodnotných plôch verejnej zelene s návrhom nových vodných plôch.

Navrhovaný funkčný rozvoj solitérnej mestskej časti Jarovce zhodnocuje jej atraktívny potenciál pre rôzne formy najmä rodinného bývania spolu so zodpovedajúcim návrhom plôch pre rôznorodé podnikateľské aktivity orientované na cestovný ruch vo väzbe na prírodný potenciál územia, historické a archeologické pamiatky.

Bývanie je navrhované na rozvojových plochách v ťažiskových priestoroch novej obytnej štvrte–Petržalka – Jarovce, potenciálne ako málopodlažné formy hromadného bývania v priestoroch napájajúcich mestskú časť na hlavnú prevádzkovú os smerom do centra mesta a v smere rozvoja na MČ Rusovce.

Plochy občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu sú navrhované pre rozvoj areálových zariadení v severnom a východnom rozvoji MČ, v plochách pozdĺž

trasy diaľnice D2 a ako súčasť vybavenia navrhovaného technologického parku Jarovce – Kittsee, v západnej časti územia Petržalka – Jarovce.

Intenzívne plochy športu a rekreácie pre sú navrhované vo východnej časti Jaroviec, v priestore Jarovského ramena, v dotyku s Bažantnicou.

V MČ Jarovce sa navrhujú plochy rekreácie v zeleni pri vodných plochách ako súčasť zeleného pásu severne od nultého dopravného okruhu a vo väzbe na navrhovanú novú vodnú plochu v rámci športovo-rekreačného areálu Jarovské rameno.

3.3. MČ Bratislava – Rusovce

Návrh priestorového usporiadania

V urbanistickej koncepcii južného smeru rozvoja si historicky sa rozvíjajúca zástavba mestskej časti Rusovce zachováva charakter solitéru s vlastným centrálnym uzlovým priestorom. Na celomestské centrum je mestská časť napojená prostredníctvom Rusovskej cesty - štátna cesta I/2 (cez Rusovce ako Balkánska ul.).

Ťažiskový priestor Rusoviec (historické šošovkovité námestie) tvorí súčasť hlavnej rozvojovej trasy. Osobitné postavenie v urbanistickej koncepcii priestorového usporiadania územia má priestor v priamej väzbe na Dunaj. Návrh územného plánu zhodnocuje danosti územia pre urbanizáciu v lokalite Rusovského jazera, v ostatnom území len ako rekreáciu v prírodnom prostredí bez urbanizačných zásahov.

Potenciálne prijatie idey vybudovania obtokového kanála ako technického i ekologického riešenia priestoru spoločných záujmov Bratislavy a prilahlých rakúskych obcí, ktoré musí byť vzájomne prijaté a overené v spoločných dokumentoch pre rozvoj prihraničného územia aj v súlade s vyššími záujmami ochrany prírodného prostredia západne od trasy železnice a diaľnice D2.

V urbanistickej kompozícii navrhovaného rozvoja zástavby mestskej časti je rešpektované historické jadro - Pamiatková zóna Rusovce ako východisko urbanistickej kompozície rozvojových plôch.

V hmotovo-priestorovom riešení sa požaduje zachovať v obraze mestskej časti najmä dominanty historických duchovných stavieb ako charakteristické a v priestore orientujúce prvky. V územnom pláne je výškové usporiadanie novej zástavby limitované max. 4 nadzemnými podlažiami s požiadavkou zachovať charakter zástavby Rusoviec.

Významným kompozičným prvkom v území je historické šošovkovité námestie, prírodné prostredie chráneného Rusovského parku s kaštieľom, zeleň Dunajských luhov a poľnohospodárska krajina.

Dominantným prvkom urbanistickej kompozície a obrazu Dunajských nábreží zostáva prírodný charakter krajiny a prírodná veduta priestorov Dunajských luhov.

Návrh funkčného využitia územia

V návrhu funkčného a prevádzkového usporiadania v jestvujúcom zastavanom území sa navrhuje predovšetkým jeho dobudovanie so súčasným uplatnením humanizácie prostredia.

Navrhovaný funkčný rozvoj mestskej časti Rusovce zhodnocuje jej atraktívny potenciál pre rôzne formy najmä rodinného bývania spolu so zodpovedajúcim návrhom plôch pre rôznorodé podnikateľské aktivity orientované na cestovný ruch vo väzbe na zhodnotenie prírodného potenciálu územia, historické a archeologické pamiatky.

Bývanie je navrhované ako málopodlažné formy hromadného bývania v polyfunkcii

s občianskou vybavenosťou v priestoroch napájajúcich mestskú časť na hlavnú prevádzkovú os smerom do centra mesta a rodinného bývania v severnej časti územia, ďalej pre rôzne formy rodinného bývania v južnej časti smerom na MČ Čunovo.

Plochy občianskej vybavenosti sú navrhované ako vybavenostné centrá rozvoja územia v MČ Rusovce a špecifické zariadenia ako súčasť zmiešaných plôch obchod, výrobných a nevýrobných služby v severozápadnej časti Rusoviec vo väzbe na zachovaný areál poľnohospodárskej výroby.

V mestskej časti Rusovce sú navrhované nové športové plochy vo väzbe na navrhovaný rozvoj obytného prostredia a na Rusovské jazero, menšie lokality rekreácie v prírodnom prostredí v rámci lužných lesov za Rusovským kanálom.

3.4. MČ Bratislava – Čunovo

Návrh priestorového usporiadania

V urbanistickej kompozícii navrhovaného rozvoja pôvodnej zástavby mestskej časti Čunovo je rešpektované historické jadro ako východisko urbanistickej kompozície rozvojových plôch.

V hmotovo-priestorovom riešení sa v obraze mestskej časti požaduje zachovať najmä dominantu historickej duchovnej stavby orientujúcu v priestore.

V územnom pláne je výškové usporiadanie novej zástavby limitované max. 4 nadzemnými podlažiami.

Významným kompozičným prvkom v území je poľnohospodárska krajina a zeleň Dunajských luhov. V MČ Čunovo je zároveň zdôraznený nástup do športovo-rekreačného prostredia medzinárodného významu.

V urbanistickej koncepcii južného smeru rozvoja si historicky sa rozvíjajúca zástavba mestskej časti Čunovo zachováva charakter solitéru s vlastným centrálnym uzlovým priestorom. Na celomestské centrum je mestská časť napojená prostredníctvom štátnej cesty I/2.

Osobitné postavenie v urbanistickej koncepcii priestorového usporiadania územia má priestor v priamej väzbe na Dunaj až po hranice s Maďarskom. Územný plán zhodnocuje danosti územia pre urbanizáciu v rámci zodpovedajúcich funkcií športových a rekreačných areálov v prírodnom prostredí.

Dominantným prvkom urbanistickej kompozície a obrazu Dunajského nábrežia zostáva prírodný charakter krajiny a prírodná veduta zachovaných a dotvorených priestorov Dunajských luhov.

Návrh funkčného a využitia územia

V návrhu funkčného a prevádzkového usporiadania v jestvujúcom zastavanom území sa navrhuje doplnenie zástavby so súčasným uplatnením humanizácie prostredia.

Navrhovaný funkčný rozvoj Čunova zhodnocuje atraktívny potenciál územia pre rôzne formy najmä rodinného bývania spolu so zodpovedajúcim návrhom plôch pre rôznorodé podnikateľské aktivity orientované na cestovný ruch.

Málopodlažné formy hromadného bývania v polyfunkcii s občianskou vybavenosťou je možné rozvíjať v priestoroch napájajúcich mestskú časť na hlavnú prevádzkovú os smerom do centra mesta.

Nové plochy občianskej vybavenosti sa navrhujú:

- ako dotvorenie hlavného dopravného nástupu a nového centra vybavenosti športovo rekreačného areálu pri vodnej zdrži Hrušov,
- špecifické zariadenia ako súčasť zmiešaných plôch obchod, výrobných a nevýrobných služieb na ploche bývalého PD a ako dotvorenie južného nástupu na územie mesta z Maďarska

Intenzívne plochy športu a rekreácie sú navrhované:

- v južnej časti Čunova ako areál vodných športov a rekreácie pri vodnom diele Zdrž Hrušov,
- plochy športu a rekreácie vo väzbe na rozvoj obytného územia.

Rekreačné zhodnotenie Dunajských luhov rešpektuje požiadavku ochrany prírody s zelení s minimalizáciou urbanistických zásahov do prírodného prostredia.

B. 6. NÁVRH FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA S URČENÍM PREVLÁDAJÚCICH FUNKČNÝCH ÚZEMÍ VRÁTANE URČENIA PRÍPUSTNÉHO, OBMEDZUJÚCEHO A ZAKAZUJÚCEHO FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA

6.1. ZÁKLADNÉ PRINCÍPY FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA

Funkčného využitie územia Bratislavy a funkčné zhodnotenie územia ťažiskových smerov rozvoja mesta so zohľadnením funkčného využitia území jednotlivých mestských častí tvorí neoddeliteľnú súčasť celomestskej koncepcie priestorového usporiadania mesta. Z uvedeného dôvodu sú poňaté v príslušnej kapitole č.5 tejto časti dokumentu.

V zmysle základných princípov funkčného využitia územia mesta sa venuje pozornosť definovaniu prevládajúcich funkcií charakterizujúcich kvalitu saturovania potrieb obyvateľov a návštevníkov mesta. Zároveň sú definované v smernej i záväznej časti ÚPN spodrobňujúce usmernenia a regulatívy ako podklad pre budúcich užívateľov dokumentu – ako základná informácia pre potenciálnych investorov, vlastníkov nehnuteľností na území mesta, ako východisko pre následné rozpracovanie ÚPN mesta do podrobnejšej územnoplánovacej dokumentácie a pre územnoplánovaciú prax a výkon.

Vo funkčnom využití územia mesta sa vychádza zo základných charakteristík prevládajúcich funkcií:

- **obytného územia,**
- **zmiešaného územia,**
- **výrobného územia,**
- **rekreačné územia.**

Zdôraznené sú najmä ťažiskové funkcie a neprípustné funkcie v dotknutých územiach.

Vzhľadom k tomu, že takto širšie ponímané územia obsahujú v sebe viaceré prípustné funkcie vyjadrené v grafickej časti vo výkrese č. 2.1. Priestorové usporiadanie a funkčného využitia územia – komplexné riešenie, sú podrobnejšie definované a v príslušnej záväznej časti zakotvené **prevládajúce, prípustné, prípustné v obmedzenom rozsahu a neprípustné funkcie jednotlivých funkčných plôch a líniových javov.**

Pre návrh regulácie sú jednotlivé funkčné plochy:

- označené príslušným číselným kódom v zmysle legendy výkresu 2.1. Priestorové usporiadanie a funkčného využitia územia – komplexné riešenie,
- ďalej členené podľa stanovených kritérií lokalizácie a polohy v rámci organizmu mesta s podrobnejšou špecifikáciou nárokov na hustotu zastavania, mierku objektov či spôsob zástavby pre územie:

centra mesta - územie mestskej časti Staré Mesto,

vnútorného mesta – územia mestských častí Ružinov, Nové Mesto, Karlova Ves, Petržalka,

vonkajšieho mesta – územia mestských častí Podunajské Biskupice, Vrakuňa, Rača, Vajnory, Devín, Devínska Nová Ves, Dúbravka, Záhorská Bystrica, Lamač, Rusovce, Jarovce a Čunovo.

6.2. PREVLÁDAJÚCE FUNKČNÉ ÚZEMIA

6.2.1. Obytné územie

1. Základná charakteristika a ťažiskové funkcie

Pre potreby územného plánu boli definované územia bývania v dvoch zásadných kategóriách viacpodlažná a málopodlažná zástavba obytného územia.

Prevládajúca funkčná plocha **viacpodlažná zástavba obytného územia (101)** je určená pre bývanie vo viacpodlažných bytových domoch, vrátane domov s opatrovateľskou službou a domovov penziónov pre dôchodcov, bytov a zariadení pre handicapovaných občanov.

Prevládajúca funkčná plocha **málopodlažná zástavba obytného územia (102)** je určená pre bývanie v rodinných domoch a v málopodlažných bytových domoch.

Plochy využívané pre plnenie funkcií bývania zahŕňajú okrem prevládajúcej funkcie tiež jednotlivé objekty v rozptyle úzko súvisiace s obsluhou a prevádzkou tejto funkcie. V záväznej časti ÚPN v tabuľkách charakteristiky jednotlivých funkčných plôch sa v štruktúre funkčného využitia uvádzajú ako prípustné a prípustné v obmedzenom rozsahu aj ďalšie zariadenia súvisiace s bývaním, ktoré dotvárajú komplexnosť a kvalitu obytného územia a sú uvažované predovšetkým ako vstavané zariadenia. Ich kapacita, funkčná štruktúra i objem sú podmienené polohou a podmienkami konkrétnych území mesta.

2. Širšie obytné územie

V hierarchickej štruktúre mesta sú územia bývania doplnené ďalšími samostatne vyjadrenými územiaми (plochami) najmä :

- **plochami občianskej vybavenosti lokálneho významu (202)** - občianska vybavenosť slúžiaca predovšetkým pre obyvateľstvo bývajúce v spádovom území,
- **plochami občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu (201)** - občianska vybavenosť slúžiaca pre širšie spádové územie obyvateľov a návštevníkov mesta,

a plochami pojednanými osobitne v nasledujúcich podkapitolách:

- zmiešanými územiaми bývania a občianskej vybavenosti (501)
- zmiešanými územiaми obchodu, výrobných a nevýrobných služieb (502),
- plochami športu, telovýchovy a voľného času (401),

spolu **s plochami zelene verejného charakteru – najmä parky a parkové úpravy (1110)** tak, aby sa dosiahla komplexnosť vybavenia a kvalita širšieho obytného územia, zdravé životné prostredie a pohoda bývania v obytnom území. Funkčné i dopravnoprevádzkové väzby všetkých definovaných plôch umožňujú zvýšenie štandardu a atraktivity bývania ako aj dostupnosti vhodných pracovných príležitostí v rámci organizmu mesta.

3. Neprípustné funkcie

Zariadenia so špecifickými nárokmi na obsluhu a prevádzku sú definované ako neprípustné funkčné využívanie obytného územia (veľké nákupné strediská a centrá, veľké obchodné a kancelárske objekty, veľké ubytovacie komplexy, skladovacie areály, z výrobných prevádzok a služieb napr. čerpacie stanice pohonných hmôt s autoservismi, klampiarske prevádzky, stolárstva, lakovne, zariadenia, ktoré hlukom, exhalátmi a pod. nevyhovujú požiadavkám zdravého životného prostredia a pohody bývania).

6.2.2. Zmiešané územie

Zmiešané územia sú charakteristické zastúpením a vzájomným premiešaním viacerých urbanistických funkcií. Základným princípom fungovania zmiešaných území je zoskupenie tých funkčných zložiek, ktoré sa navzájom vhodne dopĺňajú. Cieľom koncepcie návrhu zmiešaných území v rozvoji mesta je podporiť rovnomernejšie rozloženie prvkov jednotlivých funkčných systémov tak, aby vytvárali harmonické a komplexné prostredie s dosiahnutím požadovanej urbanistickej kvality podľa kritérií rozvoja stanovených v závislosti od typu zmiešaného územia.

Ide o dva typy zmiešaných území:

- **zmiešané územia bývania a občianskej vybavenosti (501),**
- **zmiešané územia obchodu, výrobných a nevýrobných služieb (502).**

1. Zmiešané územia bývania a občianskej vybavenosti

Základná charakteristika

Zmiešané územia bývania a občianskej vybavenosti sú nositeľom mestskosti a sú charakteristické pre centrum mesta, ako aj pre mestské centrá nižšieho významu. Veľkým potenciálom pre ich rozvoj sú línie pozdĺž významných mestských komunikačných ťahov s prevahou spoločenskej funkcie. Výsledkom majú byť pozitíva zvýšenia kvality a hodnoty územia, vyplývajúce z nárastu jeho mestskosti, atraktivity ako aj ekonómie využitia územia a ekonómie prevádzky. Zmiešané územia tohto typu sú charakterizované ukazovateľom polyfunkčnosti, t. j. pomerom počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva voči potenciálu pracovných príležitostí v území, ktorý má dosahovať hodnoty od 0,75 – 1,25.

Pre zmiešané územia bývania a občianskej vybavenosti je charakteristická:

- vysoká miera využitia územia s vysokou hustotou zástavby,
- vertikálna integrácia vhodných funkcií,
- vysoká hustota zamestnanosti,
- zvýraznenie požiadavky na rozsah bývania,
- segregácia dopravy,
- vysoké nároky na riešenie prevádzky územia,
- nároky na urbanistickú a architektonickú kvalitu.

Ťažiskové funkcie

Prevládajúcou funkciou zmiešaného územia typu bývania a občianskej vybavenosti (501) je bývanie s vostavanou občianskou vybavenosťou v spodných podlažiach objektov v širokej škále zariadení. Funkcia bývania je zastúpená v predpokladanom rozsahu 50 – 70% podielu celkových podlažných plôch zástavby podľa polohy rozvojového územia v meste; v centre sa stanovuje podiel bývania max. 50%, vo vnútornom meste max. 60% a vo vonkajšom meste max. 70%.

Zástavbu polyfunkčných objektov s vostavanou občianskou vybavenosťou vhodne dopĺňajú zariadenia, zabezpečujúce vysokú komplexnosť a mestskosť prostredia, ako napr. parky, ihriská pre deti, parkovacie garáže a v obmedzenom rozsahu sú prípustné aj obchodné a kancelárske objekty, ubytovacie zariadenia s obmedzenou kapacitou, bytové a rodinné domy.

Neprípustné funkcie

Do zmiešaných území bývania a občianskej vybavenosti nie je možné umiestňovať:

- areály a komplexy zariadení občianskej vybavenosti,
- areály a zariadenia výroby, skladov a stavebníctva,
- plošné zariadenia slúžiace rekreácii a ďalšie.

Podrobné vymedzenie prípustných a neprípustných funkcií a zariadení v rámci tohoto typu zmiešaného územia (501) je obsiahnuté v záväznej časti C ÚPN v tabuľkách charakteristík jednotlivých funkčných plôch.

2. Zmiešané územia obchodu, výrobných a nevýrobných služieb

Základná charakteristika

Zmiešané územia obchodu, výrobných a nevýrobných služieb (502) sú charakterizované ako plochy slúžiace predovšetkým pre umiestnenie drobných výrobných, obchodných a servisných prevádzok a súvisiacich administratívnych objektov, ktoré výrazne nerušia ostatné funkcie umiestnené v kontaktnom území.

Pre tento typ zmiešaného územia je charakteristická prevádzková rôznorodosť zastúpených funkcií a z toho vyplývajúca priestorová a objektová nehomogénnosť jednotlivých funkčných plôch. Pri návrhu zmiešaného územia obchodu, výrobných a služieb v rozvoji mesta sú preto zásadne dôležité nasledovné lokalizačné kritéria pre posúdenie vhodnosti uplatnenia stavieb, zariadení a areálov v jej rámci:

- charakteristická intenzita využitia pozemku,
- areálovosť resp. vostaviteľnosť do mestských blokov,
- charakteristická podlažnosť,
- potenciál rozvoja pracovných príležitostí,
- návštevnosť zariadení verejnosťou,
- nároky na dopravu materiálov a výrobkov,
- energetická náročnosť zariadení a nároky na vodu,
- rozsah produkovaných odpadov,
- hygienická nezávadnosť prevádzky.

Ťažiskové funkcie

Prevládajúcou funkciou zmiešaného územia tohto typu sú zariadenia nerušiacej drobnej výroby a služieb, zariadenia maloobchodu, veľkoobchodu, nákupné centrá a obchodné a kancelárske objekty. Prípustná je nerušiaci výrobné a nevýrobné služby, drobné zariadenia aplikovaného výskumu, autosalóny a autoservisy, záhradníctva, ako aj zariadenia zabezpečujúce komplexnosť tohoto typu zmiešaného územia – služobné byty, parkinggaráže, nevyhnutné objekty technickej vybavenosti územia, zeleň plošná aj líniová. V obmedzenom rozsahu sú prípustné napr. maloobchodné zariadenia pre obsluhu územia, chránené dielne, ČSPH a ďalšie.

Neprípustné funkcie

Do zmiešaných území typu obchodu, výrobných a nevýrobných služieb nie je možné umiestňovať:

- rodinnú a hromadnú bytovú zástavbu,
- areály a zariadenia občianskej vybavenosti,
- stavebné dvory,
- plošné zariadenia slúžiace rekreácii a ďalšie.

Podrobné vymedzenie prípustných a neprípustných funkcií a zariadení v rámci tohto typu zmiešaného územia (502) je obsiahnuté v záväznej časti C ÚPN v tabuľkovej časti charakteristík jednotlivých funkčných plôch.

6.2.3. Výrobné územie

1. Základná charakteristika

Charakteristickým znakom výrobných území (301, 302, 303, 304) je vytváranie priestorových predpokladov pre realizáciu činností spojených s priemyselnou výrobou, stavebnou výrobou, výrobnými službami a poľnohospodárskou výrobou.

2. Ťažiskové funkcie

Vzhľadom k rôznorodosti výrobných činností je možné vyšpecifikovať len niektoré základné charakteristické znaky výrobných území :

- **priemyselná výroba (301):**

veľké priemyselné podniky sú realizované v rámci samostatných výrobných areálov, kde okrem základných funkcií výroby sú umiestňované aj potrebné doplnkové funkcie, menšie priemyselné podniky najmä charakteru výrobných služieb môžu byť realizované v rámci zmiešaných území mestskej štruktúry, drobné výrobné prevádzky môžu byť realizované v rámci štruktúr občianskej vybavenosti,

- **stavebníctvo, sklady a distribučné centrá (302),**

- **poľnohospodárska výroba (303):**

areály živočíšnej výroby so skladovacími, prevádzkovými a údržbárskymi kapacitami a zariadeniami služieb pre rastlinnú výrobu, kde okrem týchto základných funkcií sú umiestňované aj doplnkové funkcie, stravovacie, administratívne, služobné byty, drobné zariadenia pre vedecko - výskumné účely, iné drobné nerušiacie výrobné služby, zeleň, dopravné stavby a zariadenia v nevyhnutnom rozsahu a zariadenia technickej vybavenosti areálov.

- **skleníkové hospodárstva (304):**

zväčša samostatné areály špecializovanej výroby slúžiace k dopestúvaniu okrasných rastlín a zeleniny, kde okrem tohto účelu sú prípustné aj doplnkové funkcie, výrobné, prevádzkové, obchodné a skladovacie zariadenia skleníkového hospodárstva, stravovacie a hygienické zariadenia, drobné zariadenia pre vedecko - výskumné účely a odstavné plochy a parkoviská.

Špecifickou funkčnou kategóriou výroby sú priemyselné parky, ktoré sa v niektorých zásadách funkčného využitia odlišujú od bežných výrobných areálov, pretože na ich území je umiestnených viacero výrobných podnikov, skladových zariadení alebo iných špecifických zariadení. Tieto však nie sú umiestňované ani vybrané jednoduchou adíciou, ale cielene podľa špecifík druhu priemyselného parku, pričom vždy využívajú určitý podiel spoločných zariadení - hlavne doplnkových služieb.

V návrhu funkčného využitia územia ÚPN z hľadiska výrobných území sú rešpektované závery prieskumov a rozborov, na základe ktorých sú vyčlenené jestvujúce výrobné areály, ale zároveň sú tu rešpektované súčasné trendy týkajúce sa revitalizácie a reštrukturalizácie priemyselnej základne mesta predovšetkým smerom k uplatneniu nových efektívnejších technológií v rámci zmiešaných území.

V rámci nových plôch vyčlenených ako výrobné územia sa predpokladá aj s rozvojom výrobných areálov charakteru priemyselných parkov so špecifickým zameraním.

Zariadenia poľnohospodárskej výroby sa realizujú formou poľnohospodárskych areálov, v ktorých sú objekty využívané na chov hospodárskych zvierat, sklady a dielne slúžiace prevádzke poľnohospodárskej výroby a objekty doplnkových služieb. Patria sem aj skleníkové hospodárstva areálového typu pre veľkoprodukciiu zeleniny, kvetov a okrasnej zelene.

3. Nepřípustné funkcie

Na územia s urbanistickou funkciou výroby nie je možné umiestňovať :

- zástavbu rodinných domov,
- viacpodlažnú zástavbu bytových domov,
- občiansku vybavenosť prístupnú verejnosti (mimo nástupných areálov výrobných zariadení),
- zariadenia intenzívnej rekreácie, záhradkárске a chatové osady.

V záväznej časti C ÚPN v tabuľkovej časti charakteristík jednotlivých funkčných plôch výroby (301, 302, 303, 304) sú podrobne vyšpecifikované prevládajúce, prípustné, prípustné v obmedzenom rozsahu a nepřípustné funkčné využitia.

6.2.4. Rekreačné územie

1. Základná charakteristika

Riešenie potrieb rekreačnej a oddychovej činnosti je navrhované v dvoch základných funkčných plochách pre:

- **šport, telovýchovu a voľný čas (401)**

- **rekreáciu v prírodnom prostredí (1003).**

Zariadenia pre športové využitie obyvateľstva ako kryté objekty alebo zariadenia v rámci objektov voľnočasových aktivít celoročného charakteru sú navrhované ako doplnkové funkcie v širšom obytnom území v rámci plôch občianskej vybavenosti (201, 202) a zmiešaného územia bývanie a občianska vybavenosť (501).

Ako špecifickú formu rekreácie a saturovanie nárokov voľného času obyvateľstva je možné uviesť aj **funkčné plochy záhrad, záhradkárskych a chatových osád a lokalít (1203).**

1. Ťažiskové funkcie

Územie **športu, telovýchovy a voľného času (401)** slúži pre rozvoj aktivít s prevládajúcim využitím pre šport - ihriská a štadióny, otvorené i kryté zariadenia slúžiace pre organizovanú telovýchovu a výkonnostný šport, pre rozvoj športových aktivít, rekreácie vo väzbe na zeleň ako areály voľného času pre širokú občiansku verejnosť. Spolu so zariadeniami športu a rekreácie, ako doplnkových zariadení iných zodpovedajúcich prevládajúcich funkcií, zabezpečujú saturovanie požiadaviek na každodennú a víkendovú rekreáciu obyvateľstva mesta.

Územie **pre rekreáciu v prírodnom prostredí (1003)** slúžia pre oddych, rekreáciu, pobyt v prírode a športové aktivity, ktoré podstatne nenarúšajú prírodný charakter územia ako napr. pobytové lúky, verejne prístupné ihriská prírodného charakteru, prírodné kúpaliska - vodné plochy a areály voľného času v prírode - napr. areály zdravia, slúžiace pre širokú občiansku verejnosť s minimalizáciou trvalých stavebných zásahov do prírodného prostredia pre nevyhnutné vybavenie areálov.

Územie **záhrad, záhradkárskych a chatových osád (1203)**, charakterizované ako ťažiskovo ako plochy zelene poľnohospodárskeho charakteru, predstavujú zároveň plochy špecifických individuálnych foriem rekreácie a využívania voľného času v prírodnom prostredí.

Nepřípustné funkčné využitie

V územiach určených **pre funkčné využitie športu, telovýchovy, voľného času (401)** nie je prípustné umiestňovať nákupné strediská, nákupné centrá a veľkoobchodné

prevádzky, veľké ubytovacie komplexy, výrobu, služby nesúvisiace s prevládajúcou funkciou, skladovacie prevádzky, skladové areály, administratívne budovy a zariadenia školstva nesúvisiace s prevládajúcou prevádzkou, zariadenia zdravotníctva.

Územie **pre rekreáciu v prírodnom prostredí (1003)** nie je prípustné umiestňovať rodinné a bytové domy, obchody, nákupné strediská, nákupné centrá a veľkoobchodné prevádzky, veľké ubytovacie komplexy, výroby, služby neviažu sa na ťažiskovú funkciu, sklady, skladovacie prevádzky, skladové areály, administratívne budovy, zariadenia školstva, zariadenia zdravotníctva, chatové osady, záhradkárске osady, ČSPH.

V území **záhrad, záhradkárskych a chatových osád a lokalít(1203)** nie je prípustné umiestňovať akékoľvek stavby bez predchádzajúceho spracovania (schválenia) zonálnej dokumentácie, ktorá rieši veľkosť zastavanej plochy či iné regulačné prvky v rámci celej osady (príp. v jej dielčej časti).

V záväznej časti C ÚPN v tabuľkovej časti charakteristík jednotlivých funkčných plôch rekreačného územia sú podrobne vyšpecifikované prevládajúce, prípustné, prípustné v obmedzenom rozsahu a neprípustné funkčné využitia.

6.3. NÁVRH ÚZEMÍ PRE SPODROBNENIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA NA ÚROVNI ÚZEMNÉHO PLÁNU ZÓNY (ÚPN Z)

Pre konkretizáciu územného rozvoja mesta v rozvojových alebo špecifických zónach mestských častí je potrebné následne rozpracovať ÚPN mesta do podrobnejších stupňov ÚPD na úrovni ÚPN Z. Vymedzenie hraníc navrhovaných zón je obsiahnuté v grafickej časti dokumentu, výkres č. 2.2. Regulačný výkres.

6.3.1. Navrhované ÚPN Z na území jednotlivých mestských častí

1. MČ Staré Mesto

Pripravované a prerokované ÚPN Z:

- Podhradie,
- Zóna A4.

Návrh na spracovanie ÚPN Z:

- Pamiatková rezervácia,
- Pamiatková zóna CMO (v členení na menšie celky),
- Karpatská,
- Radlinského – Mýtna – I. Karvaša,
- PKO,
- Chalupkova.

2. MČ Nové Mesto pre zóny

- Horná Mlynská dolina,
- Krahulčia,
- Filiálka,

- Zátišie - Hatalova,
- Tomášikova - Trnavská (dopracovať na podklade UŠ Z Tomášikova - Rožňavská),
- Vajnorská - Odborárska,
- Stromová - Pražská.

3. MČ Rača pre zóny:

- Ohňavy – Hojné vinice,
- Úžiny – Rinzle (dopracovať na podklade UŠ Z Úžiny – Rinzle),
- Záhumenie (na podklade UŠ Z IBV Nad centrom Rača),
- Kopanice,
- Táborok – Huštekl,
- Žabí majer,
- Pánty – Šajby,
- Rendez – Východné,
- Pamiatková zóna Rača.

4. MČ Vajnory pre zóny :

- Priečne,
- Koncové – Nemecká dolina,
- Šinkovské (na podklade UŠ Z Šinkovské),
- Šuty,
- Prostredné (na podklade UŠ Z Vajnorské jazerá),
- Pamiatková zóna Rača.

5. MČ Ružinov pre zóny:

Pripravované a prerokované ÚPN Z:

- Zóna Studená ulica – Galvaniho ul.

Návrh na spracovanie ÚPN Z:

- Zimný prístav,
- Prístav Pálenisko,
- Veľké záhrady (priestor medzi Malým Dunajom a Slovnaftskou ul.),
- ÚNS, diaľnica D1 a Gagarinova ul. - Prievoz,
- Galvaniho – Studená ulica,
- UŠ Ružinovská ul. s ÚPN zón uzlových priestorov križovania Ružinovskej ul. s Bajkalskou a Tomášikovou,
- Zlaté piesky – na podklade UŠ Severozápadný okraj Zlatých pieskov so zahrnutím rozvojových plôch pozdĺž diaľnice D1,
- Mlynské nivy – západ,
- Mlynské nivy – východ,
- Mlynské Nivy – autobusová stanica v návaznosti na zónu Chalupkova,
- Severný okraj zóny Karadžičova,
- Blok Jégeho – Trnavská – Miletičova – Záhradnícka.

6. MČ Vrakuňa pre zóny:

Pripravované a prerokované ÚPN Z:

- Zóna juhovýchodný kvadrant Letiska M. R. Štefánika,
- Zóna Centrum MČ Vrakuňa.

Návrh na spracovanie ÚPN Z:

- Zóna Centrum - Majerská – Hradská – Malý Dunaj,
- Horné Diely,
- Zóna juhovýchodný kvadrant Letiska M. R. Štefánika.

7. MČ Podunajské Biskupice pre zóny:

- Závodná – ul. Svornosti.,
- Jánske a Alejové hony,
- Lesný Hon - Hydinárska – Vinohradnícka ul.

8. MČ Karlova Ves pre zóny:

- Líščie údolie,
- Karloveská zátoka,
- Karlova Ves - Centrum I.,
- Dlhé Diely 4. a 5.,
- Krčace - západ,
- Krčace východ – luventa.

9. MČ Dúbravka pre zóny:

- Dúbravka - východný rozvoj,
- Dúbravka - západný rozvoj,
- Dúbravka - Pamiatková zóna západ,
- Dúbracentrum,
- Krčace – západ,
- Krčace – východ,
- Švábsky vrch, Lamenica, Dúbravská hlavica – rekreácia v prírodnom prostredí.

10. MČ Lamač pre zóny:

- Staré Záhrady,
- Nový Lamač,
- Lamačská brána
- Nad ul. Havelkova
- Nad ul. Podháj.

11. MČ Devín pre zóny:

- Devín – SV,
- Devín – zóna SZ od kameňolomu,
- Devín – zóna Kráľova hora,
- Zlaté schody,
- rekreačné plochy pod lesom a pri rieke Morave.

12. MČ Devínska Nová Ves pre zóny:

- Výrobná zóna Devínska Nová Ves,
- Devínska Nová Ves – východný rozvoj,
- Glavica – Podhorské,
- Lamačská brána,
- rekreačné plochy pri rieke Morave.

13. MČ Záhorská Bystrica pre zóny:

- Záhorská Bystrica – západ,
- Záhorská Bystrica – Krče,
- Záhorská Bystrica – Boháčky,
- Záhorská Bystrica – Ivance,
- Záhorská Bystrica – Vlčkovky,
- Francov východ – Krematórium.

14. MČ Petržalka pre zóny:

- Jantárová – 1,
- Jantárová – 2,
- Jantárová – 3,
- Jantárová – 4,
- Jantárová – 5,
- Panónska - Budatínska,
- Kopčianska - Kapitulské pole,
- Petržalka - Juhozápadný rozvoj,
- Janíkov dvor,
- Rekreácia Petržalka – východ (inundačné územie od Prístavného mosta po riešené územie UŠ Jarovské rameno vrátane zariadenia Triediarne štrkov).

15. MČ Jarovce pre zóny:

- Bažantnica – TP Jarovce - Kittsee,
- Jarovce – sever,
- Jarovce – východ (vrátane aktualizácie ÚPN Z Jarovce – PD dvor).

16. MČ Rusovce pre zóny:

- Rusovce – severovýchod,
- Rusovce – severozápad,
- Rusovce – za železničnou traťou,
- Rusovce – stred,
- Rusovce – juh (so zahrnutím spracovaných UŠ).

17. MČ Čunovo pre zóny:

- Čunovo – západ,
- Čunovo – juh,
- Čunovo – hraničný prechod,
- Športovo – rekreačná zóna Zdrž Hrušov.

6.3.2. Navrhované ÚPN Z na území špecifických zón

Návrh spracovania rozvojových dokumentov dotýkajúci sa k.ú. viacerých mestských častí.

MČ Petržalka – MČ Jarovce

- ÚPN Z Jarovské rameno - dopracovanie UŠ Jarovské rameno ako ÚPN Z,
- ÚPN Z Nová mestská štvrť Petržalka – Jarovce.

B.7. NÁVRH RIEŠENIA SOCIOEKONOMICKÝCH FUNKČNÝCH SYSTÉMOV

7.1. BÝVANIE

7.1.1. Zhodnotenie vývoja bývania od r. 2000

Rozvoj bytovej výstavby v Bratislave v posledných rokoch zaznamenáva nárast počtu dokončených bytov a stúpajúci dopyt po bytoch v nových i starších objektoch. Na základe rámcových analýz je možné vyselektovať základné trendy vo vývoji bývania na území mesta, a to:

- záujem o novú výstavbu stúpa najmä v lokalitách v rámci jestvujúcich obytných súborov a plôch určených pre bytovú výstavbu, polyfunkčnú výstavbu i občiansku vybavenosť (v zastavanom území – s menšími nákladmi na siete i dopravné vybavenie),
- okrem tradičného záujmu o výstavbu rodinných domov, stúpol záujem o výstavbu bytových domov a v poslednom čase i o výstavbu bytov v polyfunkčných objektoch.
- Pokiaľ do r. 2000 bolo problémom presvedčiť záujemcov o investovanie na území mesta, aby v niektorých územiach, či objektoch uplatnili aspoň minimálny podiel bytov, v posledných dvoch rokoch je problém opačný – i v rámci výstavby objektov pôvodne určených pre výstavbu občianskej vybavenosti dochádza často k zmene stavby pred dokončením a byty sa budujú často v lokalitách nevhodných z hľadiska kvality obytného prostredia.

Rad ekonomických opatrení štátu s priamym dopadom na obyvateľstvo, inflácia i pokles reálnych miezd obyvateľstva znížili dostupnosť nového bývania pre skupiny s nižšími i strednými príjmami. Dôsledkom toho je zvyšovanie nechceného spolužitia domácností.

Štandardy a ukazovatele bývania

V r. 2001 k obdobiu Sčítania domov, bytov a obyvateľov bolo na území Bratislavy celkom 181 021 bytov; z toho bolo 165 587 bytov trvalo obývaných. Z nich bolo 16 348 bytov v rodinných domoch.

Porovnanie ukazovateľov štandardu bývania zo Sčítania ľudu od r. 1961 do r. 2001 uvádza nasledovná tabuľka

	1961	1970	1980	1991	2001
Počet domov celkom	18525	24453	25282	24718	26455
z toho trvalo obývané	17439	23649	24235	22622	23558
Počet bytov celkom	64910	92937	131155	167381	181021
z toho trvalo obývané	64668	91936	127291	161494	165587
Počet trvalo bývajúcich obyvateľov	242091	305932	380259	441.453	428672
počet obyv./byt	3,70	3,30	2,98	2,72	2,54
celková plocha bytu		59,23	61,93	64,2	69,2
obyv. pl bytu	34,50	38,01	39,76	40,8	47,3
obyv.pl. /1 obyv.	9,30	11,4	13,44	15,0	18,7
celk.pl. /1 obyv	.	17,80	20,92	23,47	26,7

obyv. pl./1 obyv. m.	18,61	17,90	16,40	15,76	16,9
počet izieb/1 byt	2,23	2,11	2,42	2,59	2,8
priem počet CD/byt	-	-	-	1,09	2,29

Vlastnícka štruktúra domov SODB 2001 v hl. m. Bratislave

Vlastník domu	počet domov	podiel v%
štát	457	1,9
bytové družstvá	1047	4,4
obec	272	1,2
fyzická osoba	15533	66,1
právnická osoba	272	1,2
ostatné	5950	25,2
Spolu trvale obývané domy	23558	100

Štruktúra bytového fondu podľa počtu izieb a ukazovatele štandardu bývania zo SODB 2001 v hl. m. Bratislave

Ukazovateľ	počet obyv. miestností (8 m ² +)					
	1	2	3	4	5+	spolu
trvalo obývané byty	21998	35119	75812	25404	7254	165587
osoby bývajúce v bytoch	31265	69980	214353	83247	23808	422653
priem počet obyvv/byt	1,42	1,99	2,82	3,27	3,28	2,55
priem. počet obyvv/ ob. m.	1,42	0,99	0,94	0,81	0,65	0,96

Dokončené byty podľa počtu izieb (Štatistické ročenky hl. m. Bratislavy)

počet bytov	1997	1998	1999	2000	2001	2002	97-02
1-iz+gars.	221	356	246	288	231	406	1770
2-izb.	66	138	215	535	282	486	1771
3-izb.	183	314	234	518	391	515	2247
4-izb.	172	264	221	346	254	416	1673
5-izb.+	135	160	232	242	204	224	1197
spolu	777	1232	1148	1929	1362	2048	8496

Dokončené byty podľa druhov vlastníctva (Štatistické ročenky hl. m. Bratislavy)

ukazovateľ	1997	1998	1999	2000	2001	2002	97-02
počet bytov spolu	777	1232	1148	1929	1362	2048	8496
verejný sektor	132	193	245	260	205	64	1099
súkromný sektor	645	1039	903	1669	1157	1984	9081
priemerná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)	70,3	63,5	73,9	68,0	72,9	68,8	69,6
dokončené byty na 1 000 obyvateľov	1,7	2,7	2,6	4,3	3,2	4,8	3,2

7.1.2. Potreba bytov

Právo na zodpovedajúce bývanie patrí medzi základné ľudské práva, zakotvené v čl.25 Všeobecnej deklarácie ľudských práv.

Potrebu bytov zjednodušene možno formulovať ako rozdiel medzi počtom bytov a počtom cenových domácností v danom období. S ohľadom na nedostupnosť podkladov v medzicenzálnom období a absenciu údajov o odpade bytového fondu (štatistické údaje) v tomto období je potreba bytov stanovená ako potreba čistého prírastku bytov na splnenie požiadaviek obyvateľstva, modifikovaná nárokmi na výstavbu zariadení sociálnej starostlivosti a možnosťami znižovania % spolužitia domácností.

Skutočná potreba bytov je stále do značnej miery ovplyvňovaná (v súčasnosti retardovaná) jednak ekonomickou situáciou štátu a obcí, jednak socio-profesnou štruktúrou obyvateľstva - jej požiadavkami na nové bývanie a reálnymi finančnými možnosťami.

Ide najmä o:

- zmeny vo financovaní a realizácii bytovej výstavby, ktoré spôsobili výrazný pokles novej bytovej výstavby po r. 1989 (r. 1992 – 1998/ 7851 bytov) a opätovný nárast bytov po r. 2000(r. 2000 – 2002/ 5336 bytov),
- 2. Inflácia, ekonomické opatrenia štátu s dopadom na obyvateľstvo (reálne príjmy), iba čiastočne rozvinuté finančné nástroje na podporu bytovej výstavby, a týmito faktami spôsobená **cenová nedostupnosť bytov** :

na trhu s nájmom a vlastníctvom bytov vo vzťahu k finančným možnostiam väčšej časti obyvateľstva,

pri novej výstavbe i deformácia medzi skutočnými nákladmi na výstavbu bytov a ich predajnou cenou,

- absenciu reálneho trhu s vlastníctvom bytov ,resp. nájmom bytov,
- existenciu nelegálneho trhu s nájmom a vlastníctvom bytov,
- úbytok bytového fondu využívaním bytov na iné účely ako na bývanie (hlavne bytov a rodinných domov vo vlastníctve fyzických osôb, najmä na podnikanie a administratívu),
- zhoršujúce sa medzi -generačné vzťahy,
- zvyšovanie skutočných nákladov na bývanie ako komplexu.

Tieto faktory majú na jednej strane vplyv na zníženie priamych požiadaviek na nové byty u obyvateľstva so strednými a nižšími príjmami, na druhej strane vedú k zvyšovaniu priemerného počtu obyvateľov na 1 byt v jestvujúcom bytovom fonde - tým k znižovaniu

štandardov bývania i k znižovaniu sobášnosti.

Pokles novej výstavby v období r. 1991 - 1998, prebiehajúca privatizácia bytového fondu na území mesta, ktoré zvyšujú teoretický tlak na výstavbu nových bytov a súčasne možnosti štátu, obcí i stavebníctva neumožňujú v najbližšom období dosiahnuť výrazné zvýšenie štandardu a hodnôt ukazovateľov bývania na úroveň vyspelých krajín. Do značnej miery k tomu prispieva i nedostatočná územno-technická pripravenosť potenciálnych území pre výstavbu.

Nárast potreby bytov je preto v návrhu rozložený na dlhšie časové obdobie (do r. 2030), s kulmináciou v období 2010 – 2015, s tým, že v rámci návrhu je prezentovaná disponibilná územná ponuka, ktorá presahuje reálnu potrebu bytov a umožňuje pri postupnom zlepšovaní ekonomických podmienok rýchlejšie tempo bytovej výstavby na území mesta.

7.1.3. Ukazovatele ÚPN

V porovnaní s priemerne dosahovanou úrovňou v SR t.j. 350,4 b.j./1000 obyvateľov, možno hodnotiť údaje za Bratislavu k SL 2001, 422,2 b.j./1000 obyvateľov pozitívne. Bratislava podielom bývania na 1000 obyvateľov zo sčítania zapadá do európskeho štandardu vyspelých západoeurópskych krajín t.j. 320 - 460 b.j./1000 obyv. Návrh potreby bytov v súlade s Územnými a hospodárskymi zásadami pre riešenie územného plánu stanovuje zvýšenie tohto ukazovateľa o min. 15 - 20 bytov na 1000 obyvateľov.

V návrhu konceptu územného plánu sa dosiahlo 415 b.j./1000 obyv. V predkladanom ÚPN mesta sa ukazuje možnosť umiestniť na území mesta **65 721** bytov, čo zodpovedá 424,1 b.j./1000 obyv.

7.1.4. Kritériá umiestnenia novej bytovej výstavby

V zmysle platnej vyššej dokumentácie sa rozvoj nových lokalít preveroval predovšetkým v rozvojových póloch mesta (Záhorie, Petržalka a južné obce), v územiach s veľkým potenciálom pre ďalší rozvoj.

Základné kritériá umiestňovania novej výstavby bytov, a to:

- lokalizácia v rámci zastavaných území - využitie potenciálu stabilizovaných území mesta,
- lokalizácia menších lokalít v dotyku s jestvujúcim obytným územím - kde je možnosť využívania dobudovania komplexného vybavenia územia,
- lokalizácia nových obytných území v ďalších lokalitách vhodných pre rozvoj bývania v rámci území jednotlivých mestských častí,
- smerovanie rozvoja bývania do území s vyššou kvalitou životného prostredia,
- smerovanie rozvoja bývania do území s rezervami kapacít MHD,
- prednostný rozvoj území s možnosťami obsluhy kapacitnou hromadnou dopravou príp. potenciálom pre jej vybudovanie,
- minimalizovanie rozvojových plôch v tesnom kontakte s chránenými územiami prírody a krajiny,
- podpora rozvoja v rámci urbanizačných osí a rozvoja občianskej vybavenosti
- boli uplatňované vo všetkých variantoch konceptu riešenia i v súčasnosti v návrhu riešenia.

V rámci výsledkov prerokovania Návrhu ÚPN i pri rokovaníach s jednotlivými mestskými časťami boli uplatňované ďalšie, najmä extenzívne požiadavky na nové plochy pre

výstavbu bytov. Časť uplatnených požiadaviek bola do návrhu zapracovaná na základe komplexného vyhodnotenia resp. na podklade VZN 7/2005 zo dňa 7.11.2005.

7.1.5. Návrh rozvoja bývania

1. Koncepcia rozmiestnenia

Návrh rozvoja bývania vychádza z analýz a očakávaných trendov, diferenciácie spoločnosti a predpokladaného demografického vývoja. Chápe mesto ako polyfunkčný celok s bývaním ako jeho neoddeliteľnou zložkou. Sústreďuje sa najmä na únosné využitie, komplexnosť a zvýšenie polyfunkčného využitia dnešného zastavaného územia;. V plochách jestvujúceho bývania a v navrhovaných polyfunkčných plochách (podiel bývania až 70%), i v plochách navrhovaných pre občiansku vybavenosť (najmä v centre mesta) uvažuje s podielom bývania od 10-30%.

V zastavanom území mestských častí - bývalých pripojených obcí sa výstavba prispôsobuje jestvujúcim podmienkam, navrhuje sa prevažne rodinná zástavba s pozemkami zodpovedajúcimi parametrom jestvujúceho osídlenia.

Pri novonavrhovaných plochách, najmä v dotyku s jestvujúcim obytným územím sa v návrhu uvažujú nové plochy s rôznymi formami bytovej výstavby, podľa jestvujúcej skladby bytov tak, aby nová výstavba umožnila väčšie možnosti výberu vhodných typov bývania pre rôzne príjmové skupiny obyvateľstva.

V rozvojových póloch mesta - v územiach s veľkým potenciálom pre rozvoj bývania i zodpovedajúcich druhov občianskej vybavenosti a zariadení pre rozvoj nových pracovných príležitostí sa navrhuje komplexná skladba typov zástavby s rôznymi požiadavkami na veľkosť bytu, podlažnosť objektov i veľkosť pozemkov v rámci rodinnej zástavby.

V rámci stabilizovaných území je nemenej dôležité, okrem príp. nadstavieb, dostavieb a výstavby vo stavebných medzerách, určiť pravidlá narábania s jestvujúcim bytovým fondom; jeho obnova modernizácia, regenerácia a revitalizácia môže v územiach výrazne ovplyvniť sociálnu skladbu obyvateľstva.

Pre centrálnu časť mesta sú stanovené limity tzv. *ochrany bývania*, t.j. minimálny podiel funkcie bývania v území a zásady ochrany bytového fondu, a to:

- nové stavby s min. podielom bývania,
- nové stavby po asanáciách, rekonštrukciách a príp. nadstavby, kde je potrebné zachovať pôvodný podiel plôch bývania.

Ťažisko rozvoja bývania sa sústreďuje do plôch:

- pre viacpodlažnú zástavbu - najmä polyfunkčnú zástavbu,
- málopodlažnú viacbytovú zástavbu - najmä v územiach, ktoré tvoria prechod medzi jestvujúcou zástavbou obytných súborov a rodinnou zástavbou,
- s preferovaním foriem málopodlažnej bytovej zástavby rodinných domov a progresívnych foriem výstavby málopodlažných foriem i rodinných domov.

2. Podiel základných foriem bývania

Pri určovaní podielu základných foriem bývania sa vychádzalo z podielu bývania v rodinných domoch a bytových domoch uvádzaných v SL 2001, podľa ktorých tvoril podiel bytov v rodinných domoch iba 9,9 % z celkového počtu bytov na území mesta.

V rámci dokumentácie spracovanej v období r. 2000 - 2004 sa požiadavky na zvýšenie podielu rodinnej výstavby neustále zvyšujú. Zvýšené požiadavky na túto formu výstavby

sú v dnešnej dobe logickým dôsledkom predošlej prehustenej sídliskovej zástavby. Do nedávna navrhované riešenia však často nezhodnocovali možnosti územia, jeho polohu v organizme mesta a príp. prevádzkovú efektívnosť novej zástavby. Riešenie mestského typu bývania v rodinných domoch v zodpovedajúcom podiele môže byť prínosom v prípade kvalitného urbanistického začlenenia do organizmu mesta.

Koncept riešenia navrhuje podstatné zvýšenie podielu rodinnej zástavby a zástavby málopodlažných foriem bývania (mestské vily, zástavba od 2 do 4 podlaží s vybavenosťou v parteri objektov), ktoré svojou kvalitou spĺňajú parametre rodinnej zástavby.

V predloženom návrhu sa predkladá ponuka pre podiel 42% bývania v málopodlažných formách zástavby tzn. v rodinných domoch a bytových domoch do 4 nadzemných podlaží.

3. Požiadavky na riešenie bývania špecifických skupín obyvateľstva

V rámci konceptu riešenia sú požiadavky na riešenie bývania špecifických skupín obyvateľstva uvažované v takmer všetkých mestských častiach tak, aby nedošlo k vytvoreniu menej hodnotných štvrtí, či tzv. efektu *slums*!

Tieto požiadavky možno rozdeliť podľa skladby obyvateľov do dvoch základných skupín, a to:

- bývanie riešené v rámci ubytovni a útlukov.
- bezdomovci a neprispôsobivé rodiny,
- osamelí a mladí ľudia bez sociálneho zázemia (odchovanci detských domovov, kde ako základ riešenia problému bývania možno uvažovať s ubytovaním v prechodných formách ubytovania,
- bývanie v bytoch:
- bývanie pre neplatičov, s nižším štandardom bývania (najmä plošným),
- chránené a bezbariérové bývanie so špecifickými nárokmi na polohu a vybavenie bytu, či domu, s väzbami na MHD, obchody, služby a príp. pracoviská,
- objekty (byty či domy) pre zariadenia pestúnskej starostlivosti,
- bývanie a zariadenia pre starostlivosť o starých občanov,
- nájomné byty pre obyvateľstvo s nízkymi príjmami
- byty pre mladé rodiny, mladých ľudí a pod.

Časť týchto nárokov je potrebné riešiť v úzkej súčinnosti s koncepciou a požiadavkami riešenia sociálnej starostlivosti.

4. Návrh riešenia

V rámci riešenia boli preverené okrem schválených dokumentov i rozvojové zámery jednotlivých mestských častí prezentované v doteraz spracovaných dokumentáciách. Ako podklad boli preverené i riešenia rozvoja území v severozápadnej a južnej časti mesta.

Koncepcia rozvoja bývania využíva predovšetkým:

- potenciál zastavaného územia,
- územný potenciál vhodných plôch v dotyku s jestvujúcim obytným územím,
- v území rozvojových pólov mesta (Záhorie, južná časť Petržalky a južných obcí), navrhuje nové rozvojové plochy s únosným využitím územia a pestrú skladbou rôznych foriem bývania,
- v dotyku s jestvujúcim územím navrhuje na bytovú výstavbu tiež plochy vhodné z hľadiska orientácie svahov, polohy voči jestvujúcej vybavenosti i k trasám hromadnej dopravy,

ale ponecháva priestor i pre ďalší rozvoj preto, aby nebola narušená doterajšia relatívna samostatnosť územných celkov mesta a ponechala sa možnosť pre uplatnenie nových názorov na ďalší vývoj mesta.

Kapacity navrhovanej bytovej výstavby v jednotlivých mestských častiach pozri nasledujúcu tabuľku:

Mestská časť	počet b.j. mbz	počet b.j. vbz	byty v návrhovom období spolu
Staré Mesto	821	4 826	5 647
Ružinov	1 058	3 828	4 886
Vrakuňa	1 228	566	1 794
Podunajské Biskupice	454	338	792
II. okres spolu	2 740	4 732	7 472
Nové Mesto	1 389	2 426	3 815
Rača	1 089	1 898	2 987
Vajnory	1 446	0	1 446
III.okres spolu	3 924	4 324	8 248
Karlova Ves	1 393	2 083	3 476
Devín	908	0	908
Dúbravka	285	1 747	2 032
DNV	6 504	2 565	9 069
Lamač	1 146	0	1 146
Záhorská Bystrica	3 973	16	3 989
IV. okres spolu	14 209	6 411	20 620
Petržalka	1 715	15 952	17 667
Jarovce	2 655	1 865	4 520
Rusovce	1 037	0	1 037
Čunovo	510	0	510
V. okres spolu	5 917	17 817	23 734
Mesto spolu	27 611	38 110	65 721

7.2. OBČIANSKA VYBAVENOSŤ

7.2.1. Zdravotníctvo

Štruktúra a organizácia poskytovania zdravotnej starostlivosti v Bratislave má svoje výrazné špecifiká, ktoré sú dané štatútom Bratislavy ako hlavného mesta SR. Bratislava disponuje veľkým potenciálom vysoko špecializovaných zdravotníckych zariadení, lôžkových zariadení, vedecko-výskumných inštitúcií, pracovísk vykonávajúcich postgraduálne vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov. V Bratislave sa sústredili zdravotnícke zariadenia, ktoré majú nadregionálny význam a v prípade určitých zdravotníckych činností majú charakter národných centier. V súvislosti s touto činnosťou je v Bratislave koncentrovaný aj vysoko odborne erudovaný potenciál pracovníkov, ktorý je logicky viazaný aj na špičkovú zdravotnícku techniku diagnostiky, liečby i výskumu základného a aplikovaného. V Bratislave sa taktiež nachádzajú rezortné zdravotnícke zariadenia, ktoré tu majú sídlo z titulu prítomnosti ústredných orgánov štátnej správy v hlavnom meste republiky.

1.Súčasný stav

Nemocničná starostlivosť

Sieť lôžkových zariadení na území mesta tvoria najmä veľké areály ako je komplex zdravotníckych zariadení na Kramároch - DFNSP, FNSP akad. L. Déreera, vysoko špecializované odborné ústavy NOÚ, SÚSCCh a NÚTaRCH v Podunajských Biskupiciach, ďalej je to areál FN Mickiewiczova, areál FNSP Sv. Cyrila a Metoda v Petržalke a areál FNSP Ružinov. Vysokošpecializované odborné ústavy poskytujú zdravotnícku starostlivosť s celoslovenskou pôsobnosťou. Uvedenú sieť zdravotníckych zariadení dopĺňa Liečebňa pre dlhodobu chorých.

V Bratislave sa sústredili zdravotnícke zariadenia, ktoré majú nadregionálny význam a v prípade určitých zdravotníckych činností majú charakter národných centier.

Vyhodnotenie súčasného stavu

Posteľový fond v nemocniciach, vysokošpecializovaných odborných liečebniach a ústavoch, inorezortných nemocniciach tvorí 5 258 postelí. Štruktúru posteľového fondu zariadení mesta pre bratislavských pacientov s akútnym ochorením, pre pacientov chronických a psychiatrických tvorí 3 293 postelí. Posteľový fond zariadení s celoslovenskou pôsobnosťou predstavuje 1588 postelí, inorezortných zariadení 377 lôžok.

Počet postelí na 1 000 obyvateľov mesta je 7,85 (rok 2004) popri celoslovenskom priemere 7,42 postelí na 1 000 obyvateľov (rok 2004). Pri vyhodnotení dosiahnutého štandardu v posteľovom fonde pre obyvateľov mesta nie sú započítané posteľe s celoslovenskou pôsobnosťou (lôžka v Národnom ústave srdcových a cievnych chorôb, Národnom onkologickom ústave, Onkologickom ústave sv. Alžbety, Národnom ústave tuberkulózy a respiračných chorôb, Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou, Detském kardiocentre SR a lôžka inorezortných nemocníc).

Nemocnice iných rezortov v počte 377 postelí:

- ŽNSP II. Bratislava s kapacitou 117 lôžok,
- Nemocnica MO Bratislava s kapacitou 200 lôžok,
- NSP MV SR Bratislava s kapacitou 60 lôžok.

Na území mesta je teda celkom 5 258 lôžok (12,26 lôžok na 1000 obyvateľov) vrátane zariadení s celoslovenskou pôsobnosťou a zariadení ostatných rezortov.

Celková plocha areálov nemocničnej starostlivosti je **63,93 ha** (bez inorezortných nemocníc) a plocha areálu Vojenskej nemocnice MO SR je 35 568 m².

Tab. č.1 - Sieť zdravotníckych zariadení na území mesta - posteľový fond

Prehľad lôžkových kapacít v zdravotníckych zariadeniach hl. m. Bratislavy							
Mestská časť	Zariadenie	Počet lôžok					Plocha poz.m ²
		1996	1997	1998	2004	+/-	
Mesto Staré	FN Bratislava:	1276	1187	1149	604	-545	47 259
	-Gyn.-pôr. klinika I. Bratislava	120	120		0**		
	-Gyn.-pôr. klinika II. Bratislava	164	164	0**			
	-I. ORL klinika	90	90		0**		
	-I. Ortopedická klinika	160	160		0**		
	-Klinika hematológie a transfúzie	21	21		0**		
	-Stomatologická klinika I.-III.	22	22				
	Gyn.-pôr. nemocnica (Koch)	80	80	73			11 035
	Evanjelická nemocnica BA		150	**			
	NsP I. Milosrdní bratia BA	112	103	112	112		3 704
	Onkologický ústav sv. Alžbety	183	183	179	183	+4	8 200
Ružinov	FNSP Ružinov:	927	866	921	896	-25	135 400
	Liečebňa dlhodobochorých		274	180	50		
	Špec. nem. pre ortoprotetiku				30*		
	Centrum pre liečbu drog. závis.				26		
P. Biskupice	NÚTaRCH	436	591	461	464	+3	41 300
Nové Mesto	DFNSP Bratislava:	554	530	496	400	-96	61 368
SM	-Klinika detskej psychiatrie	20	20	20			4 294
SM	-Detská kožná klinika	75	75	75			10 210
Nové Mesto	FNSP akad. L. Déreza -Bratislava:	1041	941	970	889	-81	126 940
	-Geriatrická klinika	27	60	60	**		
	NOÚ Bratislava	227	227	227	227		12 970
	NÚSCH Bratislava:	230	240	265	265		46 027
	Komplex. dolieč. a rehabilit. zar.	14	27		27		70 660
	Detské kardiocentrum SR				49*	+49	
	Ústav preventívnej a klinickej medicíny	50	49	40	**		
Petržalka	NsP sv. Cyrila a Metoda	731	685	714	721	+7	71 000
	Sanatórium AT, s.r.o.				15	+15	
Spolu	FNsP, NsP	4087	3782	3866	3693	-573	384 303
	Špecializované odborné ústavy - celoslovenská pôsobnosť	1907	2012	1761	1188	-173	255 029

Všetky zariadenia celkom	5 994	5 794	5 627	4 881	-746	639 332
--------------------------	-------	-------	-------	-------	------	---------

Poznámka:* novo zriadené zariadenie rok 2003,** zrušené zariadenie

Zhodnotenie vývoja zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti po roku 2000

V priebehu roku 2002 - 2003 MZ SR uskutočnilo transformáciu zdravotníckych zariadení s redukciami a reštrukturalizáciou posteľového fondu na území mesta s cieľom zabezpečiť poskytovanie zdravotnej starostlivosti efektívnejším využitím lôžkového fondu za účelom úspory prevádzkových nákladov. Zároveň došlo k delimitácii oddelení a kliník z objektov FN BA so zámerom uvoľnenia tzv. satelitov Fakultnej nemocnice (budovy na Zochovej, Hlbokej a Partizánskej ulici) a následný odpredaj budov, pozemkov zdravotníckych zariadení Fakultnej nemocnice Bratislava: Otolaryngologická klinika, Ortopedická klinika, Klinika hematológie a transfúziológie, Klinika geriatrickej, I. gynekologicko-pôrodná klinika (redukcia cca 408 postelí väčšinou akútnych).

Z územného hľadiska došlo predmetnou transformáciou k zoskupeniu zdravotníckych zariadení ústavnej starostlivosti do troch skupín - zdravotníckych komplexov pre saturovanie nárokov zdravotníckej starostlivosti občanom z okresov:

1. Bratislava I, Bratislava II, Pezinok, Senec
2. Bratislava III, Bratislava IV a Malacký
3. Bratislava V.

V rámci reštrukturalizácie zanikli nasledujúce zdravotnícke zariadenia:

- II. gynekologicko - pôrodná klinika na Šulekovej ul. - delimitácia do NsP Ružinov,
- I. gynekologicko - pôrodná klinika FN na Zochovej ul. - delimitovaná do F NsP Sv. Cyrila a Metoda Petržalka,
- ORL klinika FN na Zochovej ul. presunutá do FNSP Petržalka,
- Ortopedická klinika FN na Hlbokej ul. - delimitovaná do NsP Ružinov,
- Urologicko-andrologické oddelenie z FN na Hlbokej ul. - delimitované do NÚTaRCH Podunajské Biskupice,
- Kliniky hematológie a transfúziológie FN - delimitovaná do FNSP Petržalka,
- TBC klinika FN - delimitovaná do NÚTaRCH Podunajské Biskupice,
- Klinika geriatrickej, FBLR a Kliniky pracovného lekárstva z objektu Krásna Hôrka - presun do centrálneho ústavu FNSP akad. L. Déreza.

Tab. č. 2 - Dynamika vývoja funkčného systému zdravotníctva - mesto

Rok	Počet obyvateľov	Počet lôžok - za všetky rezorty	Počet lôžok - FNsP, NsP	Počet lôžok/1000 obyvateľov - všetky zariadenia *	Počet lôžok/1000 obyvateľov **	Počet lôžok/1000 obyvateľov - SR
1998	451 395	6 005	3866	13,41	8,56	8,33
2001	442 197	5 914	3776	13,37	8,54	7,9
2002	442 197	5 716	3751	12,92	8,48	7,76
2004	428 672	5204	3365	12,14	7,85	7,42

*V tab. dosiahnutý štandard vrátane inorezortných zdravotníckych zariadení a zariadení s celoslovenskou pôsobnosťou

** V tab. dosiahnutý štandard bez započítania inorezortných zdravotníckych zariadení a zariadení s celoslovenskou pôsobnosťou

Deficity štruktúry zariadení

Z porovnania posteľového fondu nemocníc podľa zdravotníckych komplexov v zmysle „Konceptie poskytovania zdravotnej starostlivosti v Bratislavskom kraji - MZ SR október 2003“ vyplýva, že počet postelí pre pacientov s akútnym a chronickým ochorením je poddimenzovaný v komplexe BA III, BA IV, ako aj v komplexe BA V - počet postelí na 1000 obyvateľov nedosahuje štandard stanovený v koncepcii spracovanej MZ SR.

Z celomestského hľadiska štruktúra posteľového fondu zariadení v meste k roku 2004 je výrazne poddimenzovaná v posteľovom fonde pre chronických pacientov, t.j. chýbajú lôžka pre pacientov dlhodobo chorých, doliečovacie a ošetrovateľské lôžka (cca 400 lôžok). Deficity sú aj v posteľovom fonde akútnych lôžok.

Z územného hľadiska na území mesta chýba územná všeobecná nemocnica pre saturovanie nárokov zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov severozápadnej rozvojovej osi.

Z hľadiska demografického vývoja a štruktúry obyvateľstva podľa základných vekových skupín na území mesta, v dôsledku pretrvávajúceho znižovania počtu detskej populácie z predchádzajúcich rokov, došlo k nárastu podielu obyvateľov v produktívnom a hlavne poproduktívnom (dôchodcovskom) veku a nárastu deficitov v posteľovom fonde pre geriatrických pacientov.

Tab. č. 3 - Prehľad dosiahnutých štandardov v európskych krajinách

rok	Akútne lôžka na 1000 obyvateľov		Nemocničné lôžka na 1000 obyvateľov				
	rok 1996	rok 1997	rok 1996	rok 1997	rok 2001	rok 2002	rok 2003
Rakúsko	6,51	6,51	9,18	9,18	8,61	7,49	8,44
Česká republika	6,68	5,58	6,19	6,08	8,58	8,57	8,60
Nemecko	6,75	5,55	10,44	10,21	9,11	9,12	9,01
Maďarsko	6,32	6,60	8,98	8,31	8,25	8,25	7,85
Taliansko	5,1	5,08	6,08		4,5	5,22	5,22
Slovensko	6,98	7,11	8,57		7,79	7,79	7,69
EÚ - štáty	4,46		7,28				
EURÓPA	5,19	5,19	8,57		7,34	7,34	7,24

Ambulantná starostlivosť

V oblasti ambulantnej starostlivosti sa na území mesta poskytuje zdravotná starostlivosť v štátnych a neštátnych zdravotníckych zariadeniach. Proces odštátnenia bol realizovaný najmä v zariadeniach ambulancií primárnej zdravotnej starostlivosti (praktický lekár pre dospelých, praktický lekár pre deti a dorast, gynekológ a stomatólog). Zároveň boli odštátnené aj určité ambulancie odborov sekundárnej zdravotnej ambulantnej starostlivosti. Sekundárnu zdravotnú starostlivosť (starostlivosť presahujúca rámec primárnej zdravotnej starostlivosti - špecializačné odbory) poskytujú odborní lekári - špecialisti a iní vysokoškolsky vzdelaní zdravotnícki pracovníci.

Proces odštátnenia činnosti prebiehal aj v zariadeniach lekárenskej starostlivosti.

Zhodnotenie vývoja zariadení ambulantnej zdravotnej starostlivosti po roku 2000

V roku 2002 bol celkový počet lekárskeho miest lekárov vo všetkých typoch zdravotníckych zariadení a ambulanciách rozptýlených po celom území mesta Bratislavy 3215,3, pričom v zariadeniach ambulantnej starostlivosti dosiahol počet 1117,07 lekárskeho miest. V oblasti primárnej starostlivosti to bolo 796,71 lekárskeho miest a dosiahnutý štandard počtu lekárskeho miest na 1000 obyvateľov predstavoval 1,86 pre primárnu ambulantnú starostlivosť.

Súčasný stav počtu lekárskeho miest (rok 2004) v primárnej zdravotnej starostlivosti predstavuje 887, 02 lekárskeho miesta pre Bratislavský kraj. Sieť ambulancií praktických lekárov pre dospelých a ambulancií v odbore gynekológia a pôrodníctvo mierne prekračuje odporúčanú normu.

V oblasti sekundárnej zdravotnej starostlivosti (rok 2004) v sieti štátnych a neštátnych ambulancií dosahuje počet lekárskeho miest 933,5, čo predstavuje štandard 1,43 lekárskeho miest na 1000 obyvateľov pre sekundárnu ambulantnú starostlivosť. Sieť je len v niektorých odboroch poddimenzovaná.

Sieť agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti v meste je taktiež poddimenzovaná a optimálnu sieť by malo tvoriť cca 20 agentúr.

V súčasnosti na ambulantnú a ústavnú zdravotnú starostlivosť nadväzuje svojou činnosťou sieť pracovísk samostatných zariadení spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek. Dosiahnutý štandard v roku 2002 je **2,61** lekárskeho miest na 1000 obyvateľov.

Dynamika vývoja ambulantnej starostlivosti je uvedená v tabuľke č.3:

Tab. č. 4 - Počty zariadení ambulantnej starostlivosti na území mesta - štátne

Zariadenie	Počet zariadení				
rok	1999	2000	2001	2002	2004
Polikliniky samostatné	12	8	8	10	13
Ambulancie samostatné	851	938	956	930	945
ADOS	-	11	10	9	10
Špec. zar. ambul. star.*		16	11	14	9
Zubné techniky		104	102	102	113
Záchrané zdravotné služby		10	1	1	3
Lekárne verejné		109	106	116	121
Lekárne nemocničné		10	10	10	10

*stacionárne a detské sanatória (menej ako 24 hodinový pobyt)

Progresívnym prvkom, ktorý je potrebné zachovať v transformačnej štruktúre zdravotnej starostlivosti, je úzky kontakt medzi špecialistami v ambulantnej sfére a lekármi primárneho kontaktu. V tomto ohľade sú polikliniky, resp. zmiešané praxe lekárov primárneho kontaktu a špecialistov jednoznačne prínosom a vyššou kvalitou v zdravotníckej starostlivosti.

2. Legislatívne zmeny po roku 2000

Zdravotnícke úlohy plnia zdravotnícke ambulantné a posteľové zariadenia liečebno - preventívnej starostlivosti v zmysle Zákona NR SR č. 227/1994 Z. z. o zdravotníckej starostlivosti v znení neskorších právnych predpisov (§ 54) a súvisiacich vykonávacích

predpisov o odbornej spôsobilosti a ďalšom vzdelávaní pracovníkov v zdravotníctve (Nariadenia vlády SR č. 156/2002 Z. z. a 157/2002 Z. z.). V roku 2000 bol zmenený číselník druhov a útvarov zdravotníckych zariadení, uverejnený vo Vestníku MZ SR čiastka 23 - 26. Od roku 2004 je v platnosti Zákon č. 576/2004 Z. z. O zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve.

3. Predpokladané vývojové trendy

- Komplexné prepojenie zdravotníctva so sociálnou starostlivosťou a cirkvou,
- racionálne a efektívne využitie zdrojov lôžkového fondu a následná úspora prevádzkových nákladov,
- transformáciu zdravotníctva zamerať na prechod z lôžkových zariadení do zariadení 24 hodinových výkonov,
- zriaďovanie úzko špecializovaných zdravotníckych zariadení, napr. pohotovostné jednotky intenzívnej starostlivosti, špeciálne transplantáčnej centrál, takzvané denné nemocnice - zariadenia 24 hodinových výkonov,
- nemocničnú starostlivosť rozdeľovať do kategórií podľa doby a druhu nemocničného ošetrovania, a to:
 - * nemocnice s maximálnou zdravotníckou starostlivosťou, kde je pobyt pacienta minimálny - akútne lôžka (všeobecné nemocnice - NsP, FN, FNsP),
 - * zariadenia doliečovacie, ošetrovateľské a rehabilitačné - chronické lôžka,
 - * nemocnice pre pacientov s psychiatrickým ochorením - psychiatrické lôžka,
 - * vysoko špecializované odborné liečebné ústavy - špecializované lôžka (odborné nemocnice)
 - * tak, aby prechod ku kúpeľnej, opatrovateľskej, sociálnej starostlivosti bol plynulý
- prebudovanie častí existujúcich nemocničných zariadení na nadštandardné špecializované zariadenia zdravotnej starostlivosti,
- dobudovanie systému doliečovacích, ošetrovateľských a rehabilitačných zariadení pri zachovaní celkovej dnešnej kapacity lôžok,
- rozvoj zariadení pre vysoko špecializované služby,
- najvýhodnejšia kapacita nemocníc je do 600 lôžok (prevádzka a ekonomika).

Výhľadový rozvoj zdravotníckych služieb si vyžaduje realizovať nasledovné opatrenia:

- reprofiliovať lôžkové kapacity podľa úrovne chorobnosti a potrieb,
- znížiť vysoké počty hospitalizovaných ako aj dĺžku trvania hospitalizácie efektívnejšou organizáciou práce a liečby,
- dobudovať špecifické zariadenia ako sú liečebne pre dlhodobu chorých, odborné liečebné ústavy, centrál pre liečbu drogových závislostí
- základná štruktúra primárnej starostlivosti je progresívna a je potrebné ju zachovať a skvalitňovať
- podporovať spoluprácu medzi ambulantnými lekármi primárneho kontaktu a špecialistami a ďalej rozširovať možnosti ambulantnej diagnostiky a liečby

2. Návrh riešenia

Nemocničná starostlivosť

Návrh územného plánu vychádza z prebiehajúcej transformácie zdravotníctva a

systémových zmien ako je reštrukturalizácia lôžkového fondu nemocníc a liečebných ústavov, vytvorenie siete ambulantnej starostlivosti podľa potrieb mestských častí, zavádzanie nových typov a druhov zariadení.

V zmysle transformácie by mala byť vysokošpecializovaná zdravotnícka starostlivosť centralizovaná, pričom ošetrovateľská, dlhodobá starostlivosť by mala byť zriaďovaná v menších zariadeniach rozmiestnených po celom území mesta Bratislavy.

Výhľadové potreby lôžok

Z analýzy súčasného stavu siete nemocničných zariadení na území mesta a prognózy počtu obyvateľstva k roku 2020 vyplýva, že na území mesta je potrebných celkom 3 805 lôžok, z toho 2 789 pre pacientov s akútnym ochorením, 508 pre pacientov s chronickým ochorením a 508 lôžok pre pacientov s psychiatrickým ochorením, čo z územného hľadiska znamená potrebu vybudovať 513 nových lôžok (v štruktúre akútne, chronické a psychiatrické lôžko) v obvode Bratislava IV pre saturovanie potrieb obyvateľov severozápadného rozvojového územia.

Celomestskú potrebu 508 chronických lôžok pre rok 2020 je možné čiastočne riešiť využitím jestvujúceho lôžkového fondu siete zdravotníckych zariadení na území mesta zmenou využitia posteľového fondu a doplnením novou výstavbou komplexnej nemocnice na pokrytie nárokov a potrieb pacientov v okrese Bratislava IV. Potrebu 508 psychiatrických lôžok je možné riešiť využitím jestvujúceho posteľového fondu v regióne a výstavbou nového zariadenia pre gerontopsychiatrických pacientov v III. okrese.

Z prognózy nárastu počtu obyvateľstva k roku 2030 vyplýva, že na území mesta je potrebných celkom 4 319 lôžok, z toho 2 970 pre pacientov s akútnym ochorením, 810 pre pacientov s chronickým ochorením a 540 lôžok pre pacientov s psychiatrickým ochorením, čo z územného hľadiska znamená potrebu dobudovať ďalších 514 nových lôžok (v štruktúre akútne, chronické a psychiatrické lôžko) na území mesta oproti roku 2020, t. j. pokryť nároky pre saturovanie potrieb obyvateľov severozápadného rozvoja (Lamačská brána) v rozvojovej lokalite pre zdravotníctvo MČ Lamač - Rázsochy a v lokalite Petržalka - Antolská pre saturovanie potrieb južného a juhozápadného rozvoja mesta k časovej etape roku 2030.

Potreby špecializovaných lôžok sú doplnené možnou novou výstavbou na rozvojových plochách už založených vysokošpecializovaných ústavov.

S vyčíslením potrieb pre nebratislavských pacientov v špecializovaných ústavoch a nemocniciach s celoslovenskou pôsobnosťou sa v návrhu neuvažuje vzhľadom na to, že nie sú k dispozícii dostatočné štatistické údaje.

Tab. č. 5 - Potreby lôžok - územný potenciál rok 2030 - NsP, FN, Psychiatrické nemocnice

Okres	Potenciál územia					Kapacita - lôžka	
	Výhľadový počet		Z toho lôžka			jestvujúce zariadenia	deficit pre výhľad rok 2030
	obyvateľov	potreby lôžok	Akútne	Chronické	Psychiatrické		
Bratislava I	60 300	482	332	90	60	716	+234
Bratislava II.	125 800	1 007	692	189	126	952	55
Bratislava III.	82 900	663	456	124	83	1 289	+626
Bratislava IV.	123 100	985	677	185	123	0	985

Bratislava V.	158 100	1 265	870	237	158	736	529
SPOLU	550 200	4 401	3 026	825	550	3693	708

Stabilizované zariadenia nemocničnej starostlivosti

ÚPN predpokladá územnú stabilizáciu jestvujúcich areálov štátnych nemocníc, odborných ústavov a liečební vrátane zriaďovania ošetrovateľských lôžok:

Okres Bratislava I

- Gynekologicko - pôrodnica nemocnica s kapacitou 73 lôžok,
- Onkologický ústav sv. Alžbety s kapacitou 183 lôžok,
- NsP Milosrdní bratia s kapacitou 112 lôžok,
- FNsP Mickiewiczova sa navrhuje vymiestniť v časových etapách k roku 2020 a 2030 nadväzne na realizáciu územnej všeobecnej nemocnice Rázsochy. Komplexné vymiestnenie je možné do roku 2030. Zdôvodnenie:

Územný plán považuje zariadenie v lokalite Mickiewiczova za územne nestabilizované zariadenie.

FN Mickiewiczova zariadenie v súčasnosti tvorí ťažiskové pracovisko, ktoré zabezpečuje vzdelávanie poslucháčov LF UK, postgraduálne vzdelávanie ostatných zdravotníckych pracovníkov. Vzhľadom na kapacitné možnosti priestorov zariadenia bolo potrebné časť klinických odborov situovať v priestoroch nemocníc v Ružinove, Petržalke, Podunajských Biskupiciach a v priestoroch zdravotníckeho areálu Kramáre, ktorý už nemá ďalšie územné možnosti rozvoja. Navyše objekty FN Mickiewiczova sú v havarijnom stave a vyžadujú si generálnu rekonštrukciu. Aj po rekonštrukcii sa však nezväčší kapacita areálu a nevytvoria sa zodpovedajúce komplexné podmienky a prostredie pre naplnenie požiadaviek a podmienok pre vzdelávanie medicínskych kádrov, pre nadväznú špičkovú tvorbu informácií vo vedecko-výskumnej sfére v rámci jednotlivých klinických odborov a medzi nimi navzájom a pre poskytovanie špecifických zdravotníckych služieb s celoslovenskou pôsobnosťou.

Z uvedených dôvodov v súlade s nárokmi na saturovanie zdravotníckych a špecifických sociálnych služieb pre obyvateľov Bratislavy s pôsobnosťou pre celé Slovensko sa navrhuje využiť rekonštruovaný areál na Mickiewiczovej ulici (časť zariadenia) pre komplexné prepojenie zdravotníctva so sociálnymi službami, teda pre zariadenia ako napr.:

- doliečovací centrum,
- rehabilitačné centrum,
- hospic,
- zariadenie sociálnych služieb pre seniorov

a časť pre reprezentačné účely MZ SR, prípadne iné funkcie občianskej vybavenosti.

Okres Bratislava II

- **FNsP Ružinov** - 900 lôžok, reprofilácia časti lôžok na chronické lôžka,
- **NÚTaRCH** - 500 lôžok.

Areál je plošne poddimenzovaný a nie je možný jeho ďalší urbanistický rozvoj.

Po roku 2030 sa neuvažuje s prírastkom lôžok - areály nie sú schopné ďalšieho územného rozvoja.

Okres Bratislava III

- **DFNsP Kramáre** nemá ďalšie územné možnosti rozvoja, lebo areál je jednoznačne ohraničený - kapacita 400 lôžok sa nebude zvyšovať,
- **FNsP akad. L. Déreza Kramáre** nemá ďalšie územné možnosti rozvoja, lebo areál je jednoznačne ohraničený - kapacita 900 lôžok sa nebude zvyšovať, návrh reprofilácie časti lôžok na chronické lôžka,
- **NÚSCH** (Národný ústav srdcových a cievnych chorôb) s kapacitou 265 lôžok. Areál o celkovej ploche 62 600 m² z toho rozvojová plocha 2,39 ha je určená pre dobudovanie areálu,
- **NOÚ Kramáre** (Národný onkologický ústav) s lôžkovou kapacitou 227 postelí a s celkovou rozlohou 63 495 m² a mimoareálovou plochou 7 499 m². Dobudovanie špecializovaných zariadení areálu na rozvojovej ploche o chýbajúce prevádzky:

Oddelenie nukleárnej medicíny,

Preventívne centrum,

Ubytovňa pre ambulantných pacientov,

nie je možné, vzhľadom na realizáciu málopodlažnej bytovej zástavby mestskou časťou Nové Mesto na území areálovej zelene v dotykovej polohe zdravotníckeho areálu.

Okres Bratislava V

- **FNsP Sv. Cyrila a Metoda** – I. stavba realizovaná s kapacitou 720 lôžok.

Návrh nemocničných zariadení v rozvojových územiach

Okres Bratislava III

- **Šprinclov majer - Rybníčná**, v lokalite sa rezervujú plochy pre výstavbu špecializovaných zdravotníckych zariadení s kapacitou 240 lôžok – výhľadové pracoviská v odboroch psychiatrie a gerontopsychiatrie.

Okres Bratislava IV

- **lokalita Rázsochy**, kde sa rezervujú plochy (celková plocha 24,7 ha ako územná rezerva) pre výstavbu zariadení vedecko - výskumného centra pre zdravotníctvo a vysokošpecializované zdravotnícke technológie vrátane výstavby územnej nemocnice pre saturovanie potrieb obyvateľov severozápadného rozvoja:

územná všeobecná nemocnica - NsP s kapacitou 570 lôžok pre vykrytie potrieb pre pacientov IV. okresu a možnosťou premiestnenia časti medicínskych odborov FN Mickiewiczova do nových priestorov v časových etapách rok 2020, 2030,

Teoretické ústavy LFUK pre cca 1000 poslucháčov,

zariadenia vedy a výskumu súvisiace so zdravotníctvom a farmáciou,

v lokalite sa uvažuje s umiestnením a realizáciou liečební dlhodobochorých a

doliečovacieho ústavu s kapacitou 210 lôžok,

privátnych liečební a penziónov a hospicu s kapacitou 280 lôžok.

V predmetnej lokalite bude všeobecná územná nemocnica, liečebňa dlhodobochorých a doliečovací ústav (spolu 780 lôžok) vykrývať značnú časť potrieb vyplývajúcich z rozvojových zámerov okresu Bratislava IV., t.j. potrebu 985 lôžok z roho:

- 677 akútnych lôžok, 185 chronických lôžok, 123 psychiatrických lôžok pre rok 2030.

Lokalita je zároveň potenciálnou územnou rezervou pre rozvoj zariadení pre vysokošpecializované služby a zariadenia nových medicínskych odborov celoslovenského významu, ktoré budú poskytovať zvlášť náročnú vysokošpecializovanú ústavnú zdravotnú starostlivosť obyvateľom v spádovom území nielen okresu Bratislava IV a Bratislavského kraja, ale aj obyvateľom celej Slovenskej republiky.

Okres Bratislava V

- **NsP Sv. Cyrila a Metoda** - II stavba realizovaná s kapacitou 525 lôžok. Celková plocha areálu po dostavbe II. stavby bude 17,17 ha, pričom pre II. stavbu je územná rezerva 7,02 ha pre nasledovné zariadenia:

lôžkový blok dospelých č. 2 s kapacitou 450 lôžok

nukleárna medicína a odd. rádioterapeutické s kapacitou 75 lôžok

poliklinika dospelých

Z toho zastavaná plocha objektmi predstavuje 1,51 ha, zeleň a vodné plochy 4,66 ha.

Celková kapacita po dostavbe cieľového riešenia k roku 2030 je 1 245 lôžok .

Potreba pre prognózu roku 2030 predstavuje 4 401 lôžok (NsP, FN, nemocnice), návrh rieši 4 655 lôžok (stabilizované a rozvojové územia). To znamená plné vykrytie potrieb obyvateľov mesta za predpokladu realizácie 1 545 nových lôžok pre cieľové riešenie navrhovanej bytovej výstavby s rezervou cca 250 lôžok pre chronických a dlhodobých chorých pacientov.

Tab. č. 6 - Návrh - nemocničné lôžka rok 2030 - NsP, FN, LDCH

Obvod	Počet obyvateľov	Výhl'adový nárok lôžok	Návrh lôžok – teoretická potreba výstavby		
			Stabilizované územia	Rozvojové územia	Spolu
Bratislava I	60 300	482	120		120
Bratislava II.	125 800	1 007	950		950
Bratislava III.	82 900	663	1 300	240	1540
Bratislava IV.	123 100	985	0	780	780
Bratislava V.	158 100	1 265	740	525	1265
SPOLU	550 200	4 401	3 110	1 545	4 655

Štandard pre rok 2030 je 8,46 lôžok na 1000 obyvateľov a zahŕňa z hľadiska demografického vývoja a štruktúry obyvateľstva rezervu pre nárast podielu obyvateľov v produktívnom a hlavne poproduktívnom (dôchodcovskom) veku a následný nárast potrieb v posteľovom fonde pre geriatrických pacientov.

Dosiahnutý štandard pre potreby obyvateľov mesta nezahŕňa potreby nebratislavských pacientov hospitalizovaných v zariadeniach s celoslovenskou pôsobnosťou.

Ambulantná starostlivosť

Poskytovanie zdravotnej starostlivosti na úrovni ambulantnej zdravotnej starostlivosti je zabezpečené na území mesta v zdravotníckych zariadeniach, ambulanciách a poliklinikách. Ambulancie, ktoré sú prevažne odštatnené a polikliniky, ktorých privatizácia naďalej prebieha, sú usporiadané do siete, ktorú určuje MZ SR v spolupráci s orgánmi miestnej samosprávy.

Vzhľadom na to, že v ambulantnej zdravotníckej starostlivosti súčasnú štruktúru možno považovať z hľadiska medicínskeho za progresívnu a špecializáciu lekárov za veľmi vysokú, sa v návrhu uvažuje so zachovaním základnej štruktúry ambulantnej starostlivosti - primárna zdravotnícka starostlivosť (služby všeobecného lekára, detského, zubného a ženského lekára) a sekundárne služby odborných lekárov.

Tým, že sa zariadenia ambulantnej starostlivosti zaradili medzi voliteľné zariadenia došlo k zániku pevných územných väzieb.

Nové zariadenia ambulantnej zdravotníckej starostlivosti sú v návrhu lokalizované v miestnych obvodových centrách vo väzbe na nové rozvojové plochy bývania, pričom väzby na obyvateľstvo sa v súvislosti s možnosťou výberu lekára uvoľňujú. Nové zariadenia sú navrhované aj ako zostaviteľné zariadenia občianskej vybavenosti v bytových objektoch, alebo v polyfunkcii s bývaním. Návrh uvažuje s nasledovnými lokalitami:

Okres Bratislava II

- Podunajské Biskupice - juh v rozvojových plochách 2 zdravotné strediská, ambulancie ako zostaviteľné zariadenia občianskej vybavenosti v bytových objektoch,
- MČ Vrakuňa - návrh 1 zdravotné stredisko.

Okres Bratislava III

- MČ Rača - návrh dobudovania ZS s rozšírením kapacít.

Okres Bratislava IV

- MČ Devínska Nová Ves, návrh zriadenia územnej polikliniky, alebo je možné riešiť zriadením 3 obvodových stredísk, návrh ambulancii ako zostaviteľné zariadenia občianskej vybavenosti v bytových objektoch,
- MČ Lamač 1 zdravotné stredisko,
- MČ Záhorská Bystrica, 1 zdravotné stredisko,

Okres Bratislava V

- MČ Petržalka, južný rozvoj, západný rozvoj sa navrhuje lokalizovať 3 Zdravotné strediská v predmetných rozvojových plochách, návrh ambulancii ako zostaviteľné zariadenia občianskej vybavenosti v bytových objektoch,
- MČ Jarovce - návrh dobudovania zdravotného strediska s rozšírením kapacít,
- MČ Čunovo - návrh dobudovania zdravotného strediska s rozšírením kapacít.

Sieť zariadení ambulantnej zdravotníckej starostlivosti bude potrebné dobudovať v zmysle vyplývajúcich potrieb z nárastu obyvateľstva za účelom jej optimalizácie, rovnomerného územného rozmiestnenia v spádovom území.

Potreby lekárskeho miest a návrh riešenia je uvedený v tabuľke č.7

Tab. č. 7 - Počty lekárskeho miest rok 2030 pre obyvateľov mesta

Okres	Počet obyvateľov	Potreba lekárskeho miest	Počet miest v stabilizovaných územiach	Návrh nových lekárskeho miest	Spolu
Bratislava I	60 300	174,87	203,08	0	203
Bratislava II.	125 800	364,82	280,52	80	350
Bratislava III.	82 900	240,41	237,03	0	237
Bratislava IV.	123 100	356,99	181,04	190	371
Bratislava V.	158 100	458,49	215,40	225	440
SPOLU	550 200	1 595,58	1117,07	434	1591

Dosiahnutý štandard je 2,89 lekárskeho miest na 1000 obyvateľov, rok 2030.

7.2.2. Sociálna starostlivosť

1. Súčasný stav

Zariadenia sociálnej starostlivosti sú v súčasnosti riadené a spravované nielen štátom, ale aj obcami. Rozširujú sa aj neštátne subjekty - cirkevné, humanitárne, charitatívne organizácie a organizácie pre zdravotne postihnutých. Ťažisko ich činnosti spočíva vo vytváraní viacúčelových integrovaných zariadení sociálnych služieb poskytujúcich širokú škálu sociálnej starostlivosti (združujú napr. Domov sociálnych služieb pre deti, dospelých, Zariadenie opatrovateľskej služby, Stanica opatrovateľskej služby, Domov pre osamelých rodičov, Krízové centrum a pod.). Z uvedeného vyplýva, že základom profilovania sociálnej starostlivosti bol prechod od monopolného štátneho zabezpečovania k participatívne zabezpečovaniu systémom pluralitných inštitúcií - záujmových a dobrovoľných organizácií, svojpomocných mikroskupín, aj ziskovo orientovaných organizácií cez poisťovníctvo až po široký sektor platených služieb.

Vyhodnotenie súčasného stavu

Služby sociálnej starostlivosti na území mesta poskytuje široké spektrum zariadení, ktoré vymedzuje zákon č.195/1995 Z. z. o sociálnej pomoci § 18-38 Štvrtý oddiel Starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb, ktoré zriaďuje príslušný orgán alebo obec.

Pre zdravotne postihnutých občanov - deti sa na území mesta sa nachádzajú zariadenia s celoslovenskou pôsobnosťou: Domov sociálnych služieb pre deti GAUDEAMUS a ROSA (s celkovou kapacitou 450 miest). Významnými zariadeniami v meste sú: Domov sociálnych služieb pre deti Sibírska ul. (kapacita 40 miest), Domov sociálnych služieb pre deti „KAMPINO“ (kapacita 50 miest), Domov sociálnych služieb pre deti INTEGRA (kapacita 36 miest), Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých Javorinská ul.(65 miest), Domov sociálnych služieb prof. K. Matulaya pre deti a dospelých (85 miest), Domov sociálnych služieb pre deti STUDIENKA (85 miest) a Detský domov BRATISLAVA na Učiteľskej ul. (32 miest). Ďalej sa na území mesta nachádzajú zariadenia pestúnskej starostlivosti (ZPS) v počte štyroch zariadení, stanice opatrovateľskej služby, Domy osobitného určenia, Rehabilitačné strediská.

Sociálne služby **pre zdravotne postihnutých občanov - dospelých** sú zabezpečované v Domovoch sociálnych služieb pre dospelých: v MČ Ružinov sa nachádzajú 2 Domovy sociálnych služieb pre dospelých - SAMARIA a PRIMA (kapacita 23 miest), Domov sociálnych služieb pre dospelých AKTIVA v Dúbravke, Domov sociálnych služieb pre dospelých ROZSUTEC (32 miest) v Lamači a DSS na Strelkovej ulici v Rači s celkovou kapacitou uvedených zariadení 118 miest.

Zariadenia sociálnej starostlivosti **pre trvalý pobyt starých občanov -seniorov** sú na území mesta zastúpené sieťou zariadení domovov dôchodcov, domovov penziónov dôchodcov s celkovou kapacitou 1733 miest, zariadení opatrovateľskej služby - ZOS s kapacitou 171 miest, ktorých spravovanie a prevádzkovanie je tak v pôsobnosti mesta, mestských častí ako aj štátu.

Špecifickými zariadeniami sú ubytovne **pre celoročný pobyt**: Domov pre každého - Ivanská cesta, Maják Nádeje - Karpatská ul., Brána do života v Petržalka, ktoré poskytujú služby sociálnej starostlivosti **nezamestnaným, problémovo dospievajúcim a ich rodinám**.

V oblasti poskytovania sociálnych služieb na území mesta je významnou súčasťou **sieť ostatných zariadení sociálnych služieb** ako sú Domovy pre osamelých rodičov, útulky

Kluby dôchodcov, Domy osobitného určenia, Stanice opatrovateľskej služby (pre deti, dospelých), Strediská sociálnych služieb, jedálne pre dôchodcov, strediská osobnej hygieny a ďalšími zariadeniami, ktoré sú zriadené v obvodových centrách, t.j. opatrovateľská služba poskytovaná v byte občana.

Prehľad siete zariadení sociálnych služieb je uvedený v tabuľke č. 1

Zariadenia sociálnych služieb	Počet		Ukazovateľ	Územné rozloženie
	zariadení	miest	Počet miest/1000 obyvateľov	
Domov sociálnych služieb pre deti	5	658	1,34	Nové Mesto, Karlova Ves, Dúbravka
Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých	2	160	0,37	Staré Mesto, Dúbravka
Domov sociálnych služieb pre dospelých	5	118	0,28	Lamač, Ružinov, Dúbravka, Rača
Detské domovy	2	113	0,27	Staré Mesto, Ružinov, P. Biskupice
Domovy dôchodcov	11	832	1,72	celé mesto
Domovy penzióny dôchodcov	5	914	2,32	Ružinov, Lamač, Rača, Dúbravka, Petržalka
Viacúčelové integrované zariadenia soc. služieb	13			celé mesto
Ubytovňa na dobu určitú	3	49	0,11	Lamač
Stanice opatrovateľskej služby	2	36	0,08	Ružinov, Petržalka
Zariadenia opatrovateľskej služby	9	181	0,42	Staré mesto, Ružinov, Nové Mesto, Dúbravka, Petržalka
Domy osobitného určenia	4	430	1,00	Ružinov, Nové Mesto, Petržalka
Zariadenia pestúnskej starostlivosti	4	17	0,06	Ružinov, Rača, Čunovo
Domov pre osamelých rodičov	3	64	0,06	Staré Mesto, Petržalka
Útulky	2	57	0,1	Ružinov Petržalka, Staré Mesto

Zhodnotenie vývoja funkčného systému sociálnej starostlivosti po roku 2000

Dynamika vývoja sociálnej starostlivosti je uvedená v tabuľkách č.2 až 4:

Tab. č. 2 Zariadenia sociálnych služieb pre dospelých - mesto

ROK	Zariadenie	Domovy dôchodcov	Domovy - penzióny pre dôchodcov	Domovy sociálnych služieb	SPOLU
2000	počet	11	6	2	19
	miesta	744	966	966	1 787
	ukazovateľ	1,74	2,25	0,18	4,17
2001	počet	12	5	8	25
	miesta	829	953	208	1 990
	ukazovateľ	1,93	2,22	0,38	4,64
2002	počet	10	4	7	21
	miesta	829	906	203	1 961
	ukazovateľ	1,99	2,11	0,34	4,57
2004	počet	10	4	8	22
	miesta	832	914	165	1 911
	ukazovateľ	1,94	2,13	0,38	4,46

Tab. č. 3 Zariadenia sociálnych služieb pre deti - mesto

ROK	Zariadenie	Domovy sociálnych služieb	Detské domovy	Stanice opatrovateľskej služby	Zariadenia pestúnskej starostlivosti	SPOLU
2000	počet	6	2	2	5	15
	miesta	568	117	36	29	748
	ukazovateľ	1,33	0,27	0,08	0,07	1,75
2001	počet	6	3	3	4	16
	miesta	599	122	35	21	778
	ukazovateľ	1,4	0,28	0,08	0,05	1,81
2002	počet	6	2	2	4	14
	miesta	631	93	29	18	777
	ukazovateľ	1,5	0,22	0,07	0,04	1,81
2004	počet	8	2	1	4	15
	miesta	658	113	28	17	816
	ukazovateľ	1,53	0,26	0,06	0,04	1,90

Tab. č. 4 Zariadenia sociálnych služieb ostatné - mesto

ROK	Zariadenie	Chránené bývanie	Domovy pre osamelých rodičov	Útulky	Krízové strediská	Resocializačné strediská	Zariadenia opatrovateľskej služby	SPOLU
2000	počet	1	3		1	2	9	16
	miesta	32	22		10	18	170	252
	ukazovateľ							0,59
2001	počet		3	2	3	2	9	19
	miesta		41	37	17	15	171	322
	ukazovateľ							0,71
2002	počet		3		1	3	6	13
	miesta	2	65	5	24	40	161	295
	ukazovateľ							0,77
2004	počet		3	3		2		6
	miesta		64	57	15	35		171
	ukazovateľ							0,40

Stav situácie a vyhodnotenie deficitov v zariadeniach sociálnych služieb

Z hľadiska identifikovaných potrieb, kapacitných deficitov ako aj deficitov v štruktúrálnej ponuke zariadení sociálnych služieb je v súčasnosti situácia nevyhovujúca najmä v Domovoch sociálnych služieb pre mentálne postihnutých dospelých občanov s celoročným pobytom. Veľký nedostatok zariadení poskytujúcich sociálne služby pre zdravotne postihnutých občanov v súčasnosti zvyšuje aj nedostatok lôžok na území mesta v zariadeniach zdravotnej starostlivosti a to v psychiatrických liečebniach a v liečebniach pre dlhodobo chorých, v domoch dôchodcov s psychiatrickým dohľadom. Nevyhovujúca je situácia aj v zariadeniach Domovov sociálnych služieb pre telesne a mentálne postihnuté deti a mládež. Presné údaje o počte zdravotne postihnutých osôb neexistujú. Nie sú k dispozícii dostatočné štatistické údaje ani výmena informácií medzi zdravotnou a sociálnou sférou.

Na území mesta chýba 196 miest v Domovoch sociálnych služieb pre deti, 396 miest v Domovoch sociálnych služieb pre dospelých, t.j. celkom cca 600 miest.

Disproporcie v oblasti starostlivosti o seniorov

Z hľadiska demografického vývoja došlo k postupným zmenám vo vekovej štruktúre obyvateľstva podľa základných vekových skupín v dôsledku pretrvávajúceho znižovania počtu detskej populácie a k následnému nárastu podielu obyvateľov v poproduktívnom veku (12,3%), v dôsledku čoho sa zvýšil deficit miest v zariadeniach sociálnych služieb pre seniorov.

Najdôležitejšie problémy v oblasti starostlivosti o seniorov:

- nedostatočne rozvinutá opatrovateľská služba terénna - chýbajú stacionárne (denné škôlky pre seniorov),

- nedostatok zariadení domovov dôchodcov a penziónov pre dôchodcov (najväčšie deficity vykazujú zariadenia domovov penziónov pre dôchodcov - chýba 721 miest,
- nedostatočná previazanosť služieb tak, aby mohol senior zotrvať čo najdlhšie v prostredí, na ktoré je zvyknutý.

Deficity štruktúry zariadení sociálnych služieb

V oblasti starostlivosti o zdravotne postihnutých občanov je nevyhnutné zvýšiť počet zariadení:

- domovy sociálnych služieb pre občanov s duševnými poruchami správania,
- domovy sociálnych služieb pre občanov s telesným postihnutím,
- domovy sociálnych služieb pre psychotikov a psychopátov,
- domovy sociálnych služieb pre chronických alkoholikov a toxikomanov,
- zariadenia chráneného bývania pre občanov s duševnými poruchami a poruchami správania,
- chránené pracoviská a dielne pre občanov s duševnými poruchami a poruchami správania,
- bezbariérové zariadenia a byty.

V oblasti starostlivosti o seniorov je potrebné zvýšiť počet zariadení:

- stacionárne (denné škôlky pre seniorov),
- domovy dôchodcov rodinného typu,
- domovy dôchodcov s psychiatrickým dohľadom,
- chránené sociálne bývanie s dohľadom a možnosťou poskytovania opatrovateľskej služby.

V oblasti starostlivosti o spoločensky neprispôsobivých občanov chýbajú:

- nízkoprahové zariadenia (jednoduché zariadenia s nenáročnou prevádzkou):
- nízkoprahové kluby pre špecifické skupiny neprispôsobivých občanov,
- nízkoprahové ubytovne,
- koordinačné stredisko (koordinácia vzdelávacích a výchovných aktivít, zabezpečovanie kontaktov neprispôsobivých občanov s dobrovoľníkmi pracujúcimi na báze streetworkerov),
- zariadenia prvého kontaktu pre občanov, ktorí sa ocitli v sociálnej núdzi (ľudia bez prístrešia).

V meste absentujú aj nasledovné zariadenia sociálnych služieb:

- centrum mladistvých delikventov a toxikomanov,
- centrum pre mládež s možnosťou vykonávania psychoterapie a pracovnej terapie.

V štruktúre zariadení poskytujúcich sociálne služby je potrebné vo výhlade riešiť na území mesta chýbajúce zariadenia pre dospelých s telesným postihnutím, s mentálnym postihnutím a poruchami správania sa, zariadenia chráneného bývania, útulky, krízové strediská, resocializačné strediská, rehabilitačné strediská, zariadenia pre týrané deti a ženy, zariadenia pre dôchodcov.

Realizácia výstavby nových zariadení, rozširovanie a skvalitňovanie poskytovaných služieb závisí však od dostatku finančných prostriedkov, najmä v rozpočtoch inštitúcií, ktoré poskytujú sociálne služby v zmysle zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci., ďalej od úpravy legislatívy v prospech podnikateľských subjektov ako sponzorov prispievajúcich na sociálnu starostlivosť a v neposlednom rade aj od prístupu ľudského faktora k riešeniu tejto problematiky.

2. Legislatívne zmeny po roku 2000

V zmysle zákona č.195/1995 Z. z. o sociálnej pomoci v znení zákona č. 416/2001 o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a samosprávne kraje došlo k decentralizácii v oblasti poskytovania sociálnych služieb a prechodu výkonu kompetencií na orgány samosprávy mestských častí, mesta a samosprávny kraj. Na úseku opatrovateľskej služby došlo k prechodu pôsobnosti z Okresných úradov Bratislava I až V na mestské časti (účinnosť k 1. 1. 2003). Bratislavský samosprávny kraj zabezpečuje opatrovateľskú službu poskytovanú v byte občana v mestských častiach: Ružinov, Vrakúňa, Podunajské Biskupice, Vajnory, Dúbravka, Lamač, Devín, Devínska Nová, Záhorská Bystrica, Rusovce, Jarovce, Čunovo. V zriaďovateľskej pôsobnosti hlavného mesta SR sú sociálne služby pre seniorov (DD, DPD, ZOS).

3. Predpokladané trendy vývoja

- komplexné prepojenie zdravotníctva so sociálnou starostlivosťou, charitou a cirkvou (následne zrealizovanou reorganizáciou sociálneho lekárstva),
- v oblasti starostlivosti o seniorov: zvyšovanie poskytovania sociálnych služieb v ich prirodzenom prostredí (najlepšie vo vlastnej domácnosti) a vznik komplexov služieb, kde by klient - senior našiel viac druhov služieb na jednom mieste, podpora výstavby denných stacionárov (centrá pre denný pobyt s poskytovaním komplexnej zdravotníckej a sociálnej starostlivosti), podpora rodín starajúcich sa o seniorov vrátane možnosti respitnej starostlivosti, budovať nové domovy dôchodcov s dôrazom na rešpektovanie súvislostí medzi potrebami seniorov a potrebami zdravotne postihnutých, spájať strediská dennej starostlivosti s rezidenčnou starostlivosťou, prepájanie domov dôchodcov a domovov penziónov pre dôchodcov,
- v oblasti starostlivosti o zdravotne postihnutých občanov: prechod k budovaniu malokapacitných zariadení rodinného typu (vhodné komunity veľkosti 10 - 20 osôb u zdravotne postihnutých, v geriatrickej zariadenia pre cca 60 osôb), reprofiliácia veľkokapacitných ZZS na malokapacitné ZZS vrátane chráneného bývania, zariadenia opatrovateľskej služby a pod., podpora respitnej starostlivosti o zdravotne postihnutých občanov a budovanie zariadení poskytujúcich respitnú starostlivosť, ktorej cieľom je poskytovanie úľavovej starostlivosti na určitú dobu pre občanov, ktorí sa dlhodobo starajú o zdravotne postihnutého príbuzného (aby mohli nabráť nové sily na jeho ďalšiu starostlivosť),
- reprofiliácia škôlok a jasí a iných zariadení v obytnom území na zariadenia sociálnej starostlivosti,
- škála zariadení sociálnej starostlivosti sa rozširuje o zariadenia pre občanov, ktorí sa ocitli v sociálnej núdzi (ľudia bez prístrešia) podľa nárokov jestvujúcich skupín na zariadenia.

4. Návrh riešenia

V ÚPN sa vychádza z doteraz používaných ukazovateľov v rozsahu stanovenia kapacitných nárokov (rámcovo) s ich konkretizáciou pre jednotlivé zariadenia podľa charakteristík stavu a prognózy vývoja dotknutej vekovej skupiny občanov.

Štruktúra zariadení z hľadiska druhov zostáva nezmenená, charakteristické sú len zmeny v zabezpečovaní služieb sociálnej starostlivosti participáciou viacerých subjektov (cirkev,

charitatívne organizácie). Požiadavky na nové druhy zariadení sa týkajú zachytávania problémov drogovej závislosti, občanov v sociálnej núdzi a problémov starostlivosti o seniorov.

Súčasná disproporcie sociálnej starostlivosti pre seniorov a zdravotne postihnutých dospelých občanov sú riešené návrhom lokalizácie domovov dôchodcov, domovov penziónov pre dôchodcov, domovov sociálnej starostlivosti a denných stacionárov v jednotlivých mestských častiach v obytnom prostredí a v jeho nadväznosti.

Vzhľadom na trend rozvoja v sociálnej starostlivosti optimalizovať kapacity zariadení sociálnej starostlivosti s týždenným a denným pobytom s preferovaním menších kapacít sú zariadenia lokalizované priamo do obytného prostredia, čo umožňuje nemeniť starým a postihnutým občanom zažité prostredie a rodinu a zároveň poskytuje komplexnú zdravotnícku a sociálnu starostlivosť.

V oblasti starostlivosti o zdravotne postihnutých občanov - deti sú navrhované centrá pre denný pobyt postihnutých detí predškolského a školského veku v atrakčných okruhoch obytného prostredia.

V návrhu rozvoja kapacít zariadení sociálnych služieb v území sa navrhuje:

- v etape do roku 2020 zabezpečiť vhodné územné podmienky pre vytvorenie rovnomernej siete zariadení ťažiskových sociálnych služieb za účelom dosiahnutia potrebných štandardov a vykrytia potrieb,
- v etape po roku 2020 do roku 2030 zabezpečiť územné podmienky pre ďalšie rozširovanie siete zariadení sociálnych služieb v závislosti na raste počtu obyvateľov a pre jej skvalitňovanie o najvyššie špecializované služby za účelom zvýšenia štandardu.

V návrhu bytovej výstavby sa uvažuje s bývaním:

- pre starých občanov, rodiny v poproduktívnom vek -bezbariérové byty a chránené sociálne bývanie s dohľadom a možnosťou poskytovania opatrovateľskej služby,
- pre telesne postihnutých občanov - zariadenia chráneného bývania ,
- pre občanov v hmotnej núdzi - sociálne bývanie.

V návrhu občianskej vybavenosti viazanej na bývajúcce obyvateľstvo sa uvažuje s budovaním siete doplnkových zariadení sociálnych služieb - stacionáre (denné škôlky pre seniorov), viacúčelové integrované zariadenia, zariadenia opatrovateľskej služby a pod.

Výhľadové potreby zariadení ťažiskových sociálnych služieb

Nároky na kapacity v zariadeniach sociálnych služieb do roku 2030 sú nasledovné:

- DSS pre dospelých - potreba miest 660, z toho nových 542,
- DSS pre deti – potreba miest 934, z toho nových 358,
- Domovy dôchodcov - potreba nových miest 367 z celkovej potreby 1 187,
- Domovy penzióny dôchodcov - potreba nových miest 1 019 z celkovej potreby 1 925.

DSS pre dospelých všetky druhy postihnutia

Tab. č.5 - Potenciál územia - počty miest rok 2030

Okres	Počet obyvateľov	Potreba miest	Počet miest v stabilizovaných územiach	Návrh nových miest	Spolu
Bratislava I	60 300	72	0	0	0
Bratislava II.	125 800	151	23	0	23
Bratislava III.	82 900	99	34	120	154
Bratislava IV.	123 100	148	61	160	221
Bratislava V.	158 100	190	0	210	210
SPOLU	550 200	660	118	490	608

Dosiahnutý štandard pre ústavnú starostlivosť dospelých občanov pre všetky druhy postihnutia je pre rok 2030 **1,10** miest na 1000 obyvateľov.

DSS pre deti a mládež všetkých druhov postihnutí (telesný a mentálny postih)

Tab. č. 6 - Potenciál územia - počty miest rok 2030 DSS deti a mládež

Okres	Počet obyvateľov	Potreba miest	Počet miest v stabilizovaných územiach	Návrh nových miest	Spolu
Bratislava I	60 300	108	0	0	0
Bratislava II.	125 800	226	0	0	0
Bratislava III.	82 900	149	76	0	76
Bratislava IV.	123 100	221	450	190	660
Bratislava V.	158 100	230	50	370	420
SPOLU	550 200	934	576	490	1 156

Dosiahnutý štandard v ústavnej sociálnej starostlivosti detí a mládeže vo všetkých druhoch postihnutia je pre rok 2030 je to **2,10** miest na 1000 obyvateľov.

Domovy dôchodcov režimového typu DD

Tab. č.7 - Potenciál územia – počty miest rok 2030, DD

Okres	Počet obyvateľov	Potreba miest	Počet miest v stabilizovaných územiach	Návrh nových miest	Spolu
Bratislava I	60 300	138	142	0	142
Bratislava II.	125 800	289	210	0	210
Bratislava III.	82 900	207	242	90	332
Bratislava IV.	123 100	190	186	114	300
Bratislava V.	158 100	363	40	270	310
SPOLU	550 200	1 187	820	404	1 294

Dosiahnutý štandard v starostlivosti o starých občanov v zariadeniach domovov dôchodcov je pre rok 2030 je **2,22** miest na 1000 obyvateľov.

Domovy - penzióny dôchodcov DPD**Tab. č. 8 - Potenciál územia - miesta rok 2030, DPD**

Okres	Počet obyvateľov	Potreba miest	Počet miest v stabilizovaných územiach	Návrh nových miest	Spolu
Bratislava I.	60 300	211	0	240	240
Bratislava II.	125 800	440	240	60	300
Bratislava III.	82 900	290	0	180	180
Bratislava IV.	123 100	430	396	360	756
Bratislava V.	158 100	553	270	110	380
SPOLU	550 200	1925	906	950	1 856

Dosiahnutý štandard v starostlivosti o starých občanov v zariadeniach domovov penziónoch dôchodcov pre rok 2030 to je **3,37** miest na 1000 obyvateľov.

Tab. č. 9 - Dosiahnuté štandardy v sociálnej starostlivosti

Zariadenie	rok 2030
ÚSS pre dospelých	1,10
ÚSS pre deti a mládež	2,10
Domovy dôchodcov	2,22
Domovy penzióny dôchodcov	3,37

Tab. č. 5 - Potreby bytov pre mladé rodiny do roku 2020

Obvod	Počet	
	Byty	Miesta
Bratislava I.	84	209
Bratislava II.	172	430
Bratislava III.	109	273
Bratislava IV.	151	378
Bratislava V.	208	521
SPOLU	724	1811

Lokalizácia týchto zariadení je možná v každej rozvojovej ploche bývania.

Ponuka územného rozloženia zariadení sociálnych služieb celomestského významu pre cieľové riešenie navrhovanej bytovej výstavby

Sociálna starostlivosti o seniorov

V oblasti starostlivosti o seniorov sa uvažuje s realizáciou do roku 2030:

MČ Staré Mesto

- DPD Partizánska s kapacitou 100 miest reprofiliáciou bývalého zdravotníckeho zariadenia Evanjelickej nemocnice a Kliniky hematológie a transfúzie (nadštandardné služby),

- DPD Mickiewiczova s kapacitou 140 miest reprofiliáciou časti zdravotníckeho areálu využitím časti jeho lôžkovej kapacity pre tieto účely (nadštandardné služby).

MČ Ružinov

- DPD Ružinov s kapacitou 60 miest (UO 151).

MČ Nové mesto

- Domov seniorov ARCHA - rozšírenie kapacít o 30 miest
- DPD - Dom Milosrdných bratov v lokalite Kramáre sever (UO 039) s kapacitou 120 miest.

MČ Rača

- DPD v MČ Rača (UO 182) s kapacitou 60 miest,
- DD v MČ Rača (UO 174) s kapacitou 60 miest.

V obvode Bratislava IV je najlepšie vybudovaná sieť zariadení sociálnych služieb, ktorá sa navrhuje dobudovať o:

MČ Karlova Ves

- DPD s kapacitou 30 miest v lokalite Nad Lúčkami v Karlovej Vsi (UO 259)
- DPD v MČ Karlova Ves v lokalite Krčace s kapacitou 30 miest.

MČ Dúbravka

- DD - Domov jesene života na Hanulovej ulici rozšíriť kapacity o 44 miest.

MČ Lamač

- DPD v MČ Lamač v lokalite zdravotníckeho areálu Rázsochy s kapacitou 60 miest,
- DPD v lokalite Lamač - Rázsochy 2 zariadenia s kapacitou po 60 miest, t.j. 120 miest,
- DD v priestore medzi Lamačskou bránou a plochou športu v Devínskej Novej Vsi (UO 232) s kapacitou 70 miest.

MČ Devínska Nová Ves

- 2 zariadenia DPD v Devínskej Novej Vsi v rozvojových plochách (UO 232) s celkovou kapacitou 120 miest.

MČ Petržalka

- DD s kapacitou 50 miest v lokalite Budatínska (UO 250),
- DPD s kapacitou 50 miest v lokalite Osuského (UO 089),
- DD v lokalite Petržalka - západ (UO 099) s kapacitou 50 miest,
- DD v lokalite Petržalka - juh (UO 104/2 s kapacitou 50 miest,
- DPD v lokalite Petržalka - západ (UO 099) s kapacitou 30 miest,
- DPD v lokalite Petržalka - juh (UO 256/1) s kapacitou 30 miest.

MČ Rusovce

- DD v lokalite Rusovce - Vyšné pažite (UO 241) s kapacitou 50 miest.

MČ Jarovce

- DD v MČ Jarovce s kapacitou 70 miest, ktorý saturuje potreby južného rozvoja Petržalky.

Sociálna starostlivosť o zdravotne postihnutých

V oblasti starostlivosti o zdravotne postihnutých občanov návrh uvažuje s výstavbou do roku 2030:

MČ Vajnory

- DSS pre dospelých s celoročným pobytom v lokalite Rybníčná s kapacitou 120 miest.

MČ Dúbravka

- zariadenie pre telesne postihnutú mládež v lokalite na Dúbravskej ceste sa nachádza v kritickom stave z hľadiska požiadaviek životného prostredia a návrhu riešenia rozvoja SAV v tejto lokalite si vyžaduje vymiestnenie zariadenia do novej lokality v Petržalke v jej rozvojových plochách,
- DSS pre deti a mládež kombinovaný postih s kapacitou 60 miest v Dúbravke - Dieľky juh (UO 201) - celoročný pobyt.

MČ Lamač - Záhorská Bystrica

- DSS deti a mládež kombinovaný postih s kapacitou 60 miest v lokalite Staré záhrady - Plánky (UO 235) s celoročným pobytom v priestore dotyku MČ Lamač - Záhorská Bystrica,
- DSS pre dospelých, všetky druhy postihnutia v lokalite Lamačská brána, severozápadná časť vo väzbe na rozvojové plochy bývania MČ DNV s kapacitou 160 miest,
- DSS pre deti a mládež v Záhorskej Bystrici s kapacitou 90 miest (UO 233), severovýchodne od SOU.

MČ Petržalka

- DSS pre dospelých telesne postihnutých s kapacitou 60 miest v lokalite Mamateyova (UO 257) - týždenný pobyt,
- DSS dospelí kombinovaný postih s kapacitou 60 miest v lokalite Betliarska (UO 251) - týždenný pobyt, vo väzbe na NsP Antolská
- DSS pre deti a mládež s telesným postihom v lokalite Petržalka - juh (UO 256/1) s kapacitou 60 miest - celoročný pobyt.

MČ Rusovce

- DSS pre dospelých všetky druhy postihnutia s kapacitou 90 miest v lokalite Rusovce - Pri Kaštieli (UO 241) s celoročným pobytom,
- DSS pre deti a mládež všetky druhy postihnutia v lokalite Rusovce - Vyšné pažite s kapacitou 90 miest s celoročným pobytom,
- DSS pre deti a mládež telesne postihnutých s kapacitou 160 miest v lokalite Petržalka - juh vo väzbe na funkciu športu (UO 256/2) - premiestnenie ÚSS z Dúbravskej cesty.

V oblasti starostlivosti v zariadeniach pre deti sa uvažuje s návrhom zariadenia:

- detský domov v lokalite Betliarska (UO 106) - väzba na areál nemocnice.

Ostatné zariadenia sociálnych služieb**MČ Staré Mesto:**

- Dom pre slobodné matky a týrané ženy reprofiláciou inej funkcie.

V oblasti ostatných zariadení sa uvažuje na území mesta s návrhom nasledovných zariadení:

- Krízové centrum pre rodičov s deťmi v obvode Bratislava III,
- Azylové centrum v priestore polyfunkčnej vybavenosti pri Viedenskej ceste (UO 098),
- Resocializačné centrum v lokalite Kopčianska pri cintoríne,
- Zariadenie pre drogovu závislých v medzipriestore južného a západného rozvoja (UO 249),

- Dom pre slobodné matky a týrané ženy v lokalite Petržalka - juh (UO 104/2),
- Detský domov rodinného typu v Rusovciach vo väzbe na rozvojové plochy bývania.

Návrh uvažuje v zmysle koncepcie rozvoja nových druhov zariadení sociálnych služieb aj s výstavbou zariadení zachytávajúcich problémy mladých rodín, ktoré nemajú kde bývať. Preto sa uvažuje vo všetkých troch variantoch s tzv. bytmi pre mladé rodiny. Tieto zariadenia budú poskytovať ubytovanie mladým rodinám na dobu určitú, za účelom hmotného rastu a zabezpečenia rodín, tak aby preklenuli obdobie do kúpy, alebo získania bytu inou formou.

7.2.3. Školstvo**1. Súčasný stav**

Význam Bratislavy sa odráža v skladbe a v celkovom rozsahu areálových školských zariadení. Okrem základnej školskej vybavenosti a stredných škôl sa tu nachádza sieť vysokých škôl a škôl pre mládež vyžadujúcu osobitnú starostlivosť, často s celoslovenskou pôsobnosťou, ktoré majú svoje špecifické nároky a preto i špecifickú polohu v organizme mesta. Na území mesta sa nachádzajú základné a stredné školy pre rozvoj umeleckých schopností detí a mládeže, jazykové a manažérske školy, rekvalifikačné centrá a centrá pre prípravu podnikateľov. Súčasťou školských areálových zariadení sú zariadenia telovýchovy a športu.

Zhodnotenie vývoja siete zariadení školstva po roku 2000**Štruktúra zariadení a počty žiakov/študentov v školskom roku 2005/2006****Tab. č. 1 - Školský rok 2005/2006 - žiaci a študenti podľa mestských častí**

okres - MČ	Počet obyv. r.2004	MŠ	ZŠ	Gymn. ázia	SOŠ, OŠ	SOU, UŠ	ZŠŠ	VŠ*	Špeciál. školy
I	44 798	1 111	3 842	2 582	1 852	228	0	20 932	148
Staré Mesto	44 798	1 111	3 842	2 582	1 852	228	0	20 932	148
II	108 139	2 963	7 936	5 221	3 483	2 317	1 499	0	303
P.Biskupice	19 749	661	1 295	698	347	0	0	0	0
Ružinov	70.004	1 878	5 344	4 229	1 568	2 317	1 499	0	303
Vrakuňa	18.386	424	1 297	294	0	0	0	0	0
III	61 418	1 502	4 660	1 165	978	1 801	1 890	6 406	433
Nové Mesto	37 418	830	2 861	237	0	0	1 020	5 094	433
Rača	20.172	588	1 433	928	978	1 389	870	1 312	0
Vajnory	3.828	84	336	0	0	403	0	0	0
IV	93.058	2 562	7 172	2507	1 594	643	315	4 635	935
Devín	884	18	66	14	0	0	0	0	0
Devínska Nová Ves	15.502	418	1 299	0	0	337	0	0	0
Dúbravka	35.199	944	2 419	1 042	1 124	0	0	0	175

Karlova Ves	32.843	916	2 841	1 451	252	0	315	4 635	732
Lamač	6 544	161	326	0	218	0	0	0	0
Záhorská Bystrica	2 086	105	221	0	0	306	0	0	28
V	121259	2 412	5 857	3 492	3 017	626	471	7 893	606
Čunovo	911	46	0	0	0	0	0	0	0
Jarovce	1.199	38	122	0	0	0	0	0	0
Rusovce	1.922	64	201	0	0	0	0	0	0
Petržalka	117 227	2 264	5 534	3 492	3 017	626	471	7 893	606
spolu	428 672	10 550	29 467	14 967	10 924	5 615	4 175	39 866	2 425

VŠ* - počty študujúcich dennej formy štúdia

Materské školy

Situácia je na území mesta kapacitne stabilizovaná. V minulom roku došlo k prechodu kompetencií v zriaďovaní zariadení MŠ a zriaďovateľmi zariadení MŠ a ZŠ sa stali mestské časti. V Starom Meste v rámci reštitúcií došlo k zrušeniu niektorých prevádzok (MŠ Mudroňova, MŠ Karadžičova), alebo k zrušeniu hygienicky nevyhovujúcich a stavebne narušených objektov (MŠ Dobšinského). V súčasnosti je v MČ Staré Mesto kapacita jestvujúcich zariadení MŠ 1 285 miest. V MČ Petržalka došlo s poklesom demografickej vlny k zrušeniu niektorých prevádzok. Voľná kapacita bola využitá na funkčnú reštrukturalizáciu pre iné zodpovedajúce zariadenia občianskej vybavenosti napr. iné zariadenia školstva (MŠ Černyševského, MŠ Vyšehradská, MŠ Mlynarovičova), zariadenia sociálnych služieb (MŠ Lenardova, MŠ Hálova, MŠ Hrobáková).

Vývoj dosiahnutého ukazovateľa počtu miest na 1000 obyvateľov dlhodobou klesá, čo je zrejmé z prehľadu vývoja kapacít v meste uvedených v tabuľke č. 2, pričom v roku 1998 dosahoval 29 miest a v roku 2004 poklesol dosiahnutý štandard na 25 na 1000 obyvateľov.

Tab. č. 2 - Dynamika vývoja materských škôl celé mesto

Rok	Počet				Ukazovateľ ŽM/1000 obyvateľov
	obyvateľov	zariadení	tried	žiakov	
1998	451 395	152	579	12 990	29
2000	447 877	142	531	11 559	26
2001	428 608	140	513	10 918	25
2002	427 425	137	511	10 787	25
2004	428 672	119	474	10 848	25

Základné školy

V priebehu posledných rokov sa začal prejavovať nepriaznivý populačný vývoj poklesom počtu žiakov, (viď. tab. č. 3).

Počet zariadení základných škôl v I. až V. okrese poklesol o 7 zariadení oproti roku 2000, počet tried poklesol až z 1826 na 1313 t. j. o 28%. Počet učební cca 1500 v zariadeniach základných škôl na území mesta je stabilizovaný. Menej priaznivá situácia je v MČ Staré

Mesto, kde ukazovateľ počtu žiakov na 1000 obyvateľov dosiahol v tomto roku hodnotu až 85 miest (dochádzka žiakov z iných okresov) oproti celomestskému ukazovateľu 75 žiakov na 1000 obyvateľov.

Dosiahnutý ukazovateľ počtu žiakov základných škôl na 1000 obyvateľov celkovo v Bratislave bol v školskom roku 1998/1999 107 miest na 1000 obyvateľov, pričom v roku 2002 výrazne poklesol a dosiahol hodnotu 87 žiakov na 1000 obyvateľov a v roku 2005 dosiahol hodnotu 75 žiakov na 1000 obyvateľov.

Tab. č. 3 - Dynamika vývoja základného školstva

Rok	Počet				Ukazovateľ ŽM/1000 obyvateľov
	obyvateľov	zariadení	tried	žiakov	
1998	451 395	100	1 952	48 149	107
2000	447 877	92	1 826	42 449	95
2001	428 608	92	1 728	39 858	93
2002	427 425	93	1 647	37 209	87
2004	428 672	85	1 313	31 849	75

Pokles počtu žiackych miest na 1000 obyvateľov od roku 1980 z hodnoty 113/1000 obyvateľov na 75/1000 obyvateľov pre rok 2004 je dlhodobý trend charakterizujúci základné školy v Bratislave.

Stredné školy

Realizáciou systémových zmien v školstve v zmysle zákona NR SR č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky (prechod kompetencií v roku 2002) sa začala reštrukturalizácia siete škôl, odborov a odborných zameraní štúdia a následná racionalizácia zariadení siete stredného školstva.

Tab. č. 4 - Dynamika vývoja stredného školstva - gymnázia

Rok	Počet				Ukazovateľ ŽM/1000 obyvateľov
	obyvateľov	zariadení	tried	študentov	
1998	451 395	29	463	13 874	31
2000	447 877	33	439	13 237	30
2001	428 608	33	450	13 752	32
2002	427 425	33	462	14 079	33
2004	428 672	36	548	16 288	38

Tab. č. 5 - Dynamika vývoja stredného školstva - stredné odborné školy

Rok	Počet				Ukazovateľ ŽM/1000 obyvateľov
	obyvateľov	zariadení	tried	študentov	
1998	451 395	41	449	12 869	29
2000	447 877	41	409	11 186	25
2001	428 608	41	402	11 138	26
2002	427 425	41	481	13 165	31
2004	428 672	42	566	15 039	35

Tab. č. 6 - Dynamika vývoja stredného školstva - stredné odborné učilišťa a učilišťa

Rok	Počet				Ukazovateľ ŽM/1000 obyvateľov
	obyvateľov	zariadení	tried	študentov	
1998	451 395	33	393	9 912	22
2000	447 877	33	392	8 899	20
2001	428 608	33	403	8 882	21
2002	427 425	24	333	7 288	17
2004	428 672	21	293	7 061	17

Dosiahnutý ukazovateľ počtu študentov stredných škôl na 1000 obyvateľov celkovo v roku 2004 je 36 miest v gymnáziách, pričom v roku 2000 dosiahol ukazovateľ počtu študentov na 1000 obyvateľov hodnotu 29,55., t. j. má stúpajúci trend V stredných odborných školách pre všetky typy dosahuje ukazovateľ počtu študentov na 1000 obyvateľov hodnotu 35 pre rok 2004 (rok 2000 – hodnotu 25), tiež má stúpajúci trend. V stredných odborných učilištiach a učilištiach dosiahol ukazovateľ hodnotu 17 študentov na 1000 obyvateľov (v roku 2000 – hodnotu 20/1000 obyvateľov), pričom je evidentný klesajúci trend vývoja ukazovateľa pre tento typ stredného vzdelávania.

Niektoré stredné odborné školy majú regionálny, alebo až celoslovenský význam. Novým trendom je vytváranie združených stredných škôl, kde dochádza k spojeniu strednej odbornej školy a stredného odborného učilišťa. Stredné odborné školy vykazujú deficit najmä v IV. okrese, kde dosiahnutý ukazovateľ je 17 miest na 1000 obyvateľov oproti dosiahnutému celomestskému štandardu 35 miest na 1000 obyvateľov. Pritom v roku 2005 výraznejšie zaznamenali nárast počtu miest gymnázia a jedine kapacitné možnosti štúdia vo všeobecnosti presahujú záujem zariadenia SOU.

Stabilizácii alebo profilácii niektorých SOU napomôže vyhradenie ťažiskových priemyslových podnikov v regióne.

Sieť odborných škôl sa v súčasnosti vyznačuje nevyváženosťou rozmiestnenia na území mesta. Koncentrácia je najmä v okresoch Bratislava II a Bratislava III, pričom absentujú v okrese Bratislava IV a čiastočne v okrese Bratislava V (MČ Petržalka). Rezerva v miestach v strednom školstve na území mesta v súčasnosti predstavuje cca 2 100 voľných neobsadených miest.

Vysoké školy

Na úseku vysokoškolského vzdelávania je v Bratislave lokalizovaný najvyšší počet vysokých škôl v rámci Slovenska, kde na 5-tich vysokých školách študovalo v školskom roku 2004/2005 celkom 47 802 poslucháčov (vrátane cudzincov a poslucháčov štúdia popri zamestnaní), z toho bolo 37 572 poslucháčov denného štúdia, čo predstavuje 35% podiel na počte študentov denného štúdia v SR (106 194 poslucháčov dennej formy štúdia).

Z hľadiska štruktúry vysokých škôl a ich zamerania vo vzdelávaní ide na území mesta menovite o nasledovné školy (školský rok 2003/2004 – študujúci v dennej forme štúdia):

- Univerzita J. A. Komenského 17 960 poslucháčov, 13 fakúlt,
- Slovenská technická univerzita 13 724 poslucháčov, 7 fakúlt,
- Ekonomická univerzita 8 711 poslucháčov(+4 431 popri zamestnaní),
- VŠVU 525 poslucháčov, 1 fakulta,
- VŠMU 802 poslucháčov, 3 fakulty.

Z postavenia a významu uvedených škôl vyplýva prevaha poslucháčov na fakultách UK so 43%podielom, ďalej nasleduje STU s podielom 32% a EU s podielom 21% . Okrem uvedených vysokých škôl je v Bratislave – okres III aj Akadémia policajného zboru s regionálnym a nadregionálnym významom (1312 poslucháčov) a City Univerzity Bratislava (CUB) s počtom študentov 2 060.

Z analýzy vývoja počtu poslucháčov v porovnaní s predchádzajúcim rokom vyplýva tendencia nárastu poslucháčov denného štúdia na úroveň indexu vývoja 1,12. Tendencia rastu u študujúcich popri zamestnaní však pretrváva najmä na UK, STU a EU.

Uvedenému počtu poslucháčov denného štúdia – 39 866, nezodpovedá súčasný stav internátneho ubytovania t.j. počtom ubytovaných 20 992, pričom sa prekračuje projektovaná kapacita internátov – 20 742 lôžok. Počet žiadostí o ubytovanie sa pohybuje okolo 3 050 a v provizóriách býva cez 250 študentov (údaje k školskému roku 2003/2004).

Tab. č. 7 - Dynamika vývoja vysokých škôl

Rok	Počet					Ukazovateľ ŠM/1000 obyvateľov
	obyvateľov	školy	fakulty	poslucháči *	poslucháči**	
1998	451 395	5	24	36 315	43 289	80/96
2000	447 877	5	25	36 278	44 429	81/99
2001	428 608	5	25	35 889	45 296	84/106
2002	427 425	5	26	36 213	45 412	85/106
2004	428 672	5	27	37 572	47 802	88/112

* denné štúdium vrátane cudzincov mimo štúdia popri zamestnaní

**študenti celkom vrátane štúdia popri zamestnaní

Vysoké školy - areály vysokých škôl sú zrealizované priamo v mestskom prostredí (STU, UK, VŠMU v centre mesta) alebo ako vymedzené areály (areál VŠ v Mlynskej doline, VŠVU na Drotárskej ceste a Ekonomická univerzita v Petržalke), kde je potrebné dobudovať predovšetkým občiansku vybavenosť a telovýchovné zariadenia.

Manažérske školy, rekvalifikačné centrá a centrá pre výchovu podnikateľov v súčasnosti len vznikajú, alebo sú pripravované vo forme ideových zámerov.

Podiel študujúcich v terciárnej sfére (vyššie odborné školy, vysoké školy) z celkového počtu žiakov a študentov všetkých typoch škôl je len 8% zatiaľ čo v štátoch EÚ je to až 15%, teda skoro dvojnásobok.

Špeciálne školy a domovy mládeže

Na území sa nachádzajú špeciálne školy (Materské školy, Základné školy, Stredné školy) - pre deti rôznych zdravotných postihnutí s regionálnym až nadregionálnym významom v počte 37 zariadení a počtom detí a žiakov 2 764. Situácia v počte žiakov je stabilizovaná a za posledných 5 rokov nedošlo k zmenám. Ukazovateľ počtu žiackych miest na 1000 obyvateľov dosahuje hodnotu 6,5.

Počet domovov mládeže k roku 2004 je 19 s počtom ubytovaných žiakov 2 203.

Tab. č. 8 - Dynamika vývoja špeciálnych škôl

Rok	Počet				Ukazovateľ ŽM/1000 obyvateľov
	obyvateľov	zariadení	tried	žiakov	
1998	451 395	28	356	2 807	6

2000	447 877	31	369	2 971	6,6
2001	428 608	38	359	2 842	6,6
2002	427 425	38	354	2 768	6,5
2004	428 672	37	349	2 764	6,5

Pri pohľade na retrospektívny vývoj školstva na území mesta ja evidentný klesajúci trend ukazovateľov potreby žiackych miest vyplývajúci z demografického vývoja. Príčinou je dlhodobá demografická regresia. Tento negatívny trend trvá už 25 rokov a navyše sa prehľbuje. Trendy vývoja potreby žiackych miest v základných školách ako aj trendy vývoja záujmu o jednotlivé stredné školy bol pre potreby ÚPN sledovaný od roku 1980. Priniesol nasledovné výsledky:

- pokles potreby žiackych miest v Základných školách je z 113/1000 obyvateľov na 75/1000 obyvateľov pre rok 2004,
- zaujímavý je vývoj záujmu o štúdium na stredných školách:
- výrazný záujem o štúdium na gymnáziách nárast o 60%, ktorý sa zvýšil v roku 1990 až na 90%,
- záujem na stredných odborných učilištiach oproti roku 1990 naopak výrazne poklesol o 45%,
- záujem o stredné školy kolíše, najviac stúpol záujem na ekonomických školách až o 80%.

2. Legislatívne zmeny po roku 2000

Novým zákonom je Zákon o financovaní ZŠ, SŠ a školských zariadení č. 597/2003 Z. z. a nariadením vlády SR č. 2/2004Z. z., ktorým sa mení filozofia financovania regionálneho školstva a Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách o zmene doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 209/2002 Z. z. a zákona č. 401/2002 Z. z. - vytvorenie príslušných legislatívnych podmienok na zavedenie trojstupňovitosti vysokoškolského vzdelávania a zabezpečenie kurikulárnej inovácie študijných odborov najmä bakalárskeho štúdia na vysokých školách za účelom kvalitnej odbornej prípravy vysokoškolsky vzdelaných odborníkov pre spoločenskú a hospodársku prax.

3. Predpokladané vývojové trendy

Pri návrhu riešenia sa vychádza z analýzy súčasného stavu predpokladaných vývojových trendov, koncepcie rozvoja stredného a vysokého školstva (projekt MILÉNIUM).

Slovensko ako geograficky malá krajina s obmedzenými surovinovými zdrojmi sa bude musieť v budúcnosti čoraz viac spoliehať na vzdelanosť svojich obyvateľov ako základný predpoklad sociálno-ekonomického rozvoja Slovenska. Preto je potrebné i naďalej zvyšovať vzdelanostnú úroveň obyvateľstva tak, aby sa priblížilo k sledovaným koeficientom vzdelanostnej úrovne štátov s rozvinutou ekonomikou (Kanada 48% obyvateľstva, USA 26,6%, Holandsko 24,2%). Na Slovensku je iba 10% ekonomicky činného obyvateľstva s terciárnym vzdelaním (pomaturitným), pričom v priemere v EÚ má terciárne vzdelanie 21% obyvateľstva vo veku 25 do 64 rokov.

Výber podstatných východziech trendov:

- zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva:
- zvýšiť počet prijímaných študentov na vysoké školy z terajších 25% z populačného ročníka na 30% a postupne zvyšovať podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí v ekonomicky činnnej populácii z terajších 8% na 16 - 20% do roku 2020,

- zvýšiť postupne podiel populácie prechádzajúcej terciárnou sférou vzdelávania (pomaturitné štúdium, vyššie odborné školy, odborné vysoké školy, špecializované vysoké školy, univerzity) až na 50%,
- zvýšiť podiel maturantov,
- zvýšiť počet žiakov gymnázií,
- predĺžiť povinnú školskú dochádzku,
- vytvoriť podmienky pre celoživotné vzdelávanie čo najvyššieho počtu záujemcov,
- rozvinúť systém záujmového vzdelávania najmä vyučovania cudzích jazykov,
- dôraz klásť na počítačovú a informačnú gramotnosť,
- osobitnú pozornosť venovať nadaným, talentovaným a tvorivým žiakom,
- neštatné školy posudzovať ako integrálnu a rovnocennú súčasť vzdelávacieho systému,
- rozvoj manažérskych škôl, rekvalifikačných centier a centier pre výchovu podnikateľov a celoživotné vzdelávanie.

V oblasti vysokého školstva pre napĺňanie novej vízie vysokého školstva je rozhodujúca:

- diferenciácia vysokých škôl podľa ich poslania, cieľov a kvality plnenia týchto cieľov a poslania,
- postupné zvyšovanie počtu študentov a súčasne dôraz na kvalitu zahrňujúcu všetky funkcie vysokého školstva (najmä v skupinách študijných odborov humanitných vied a sociálnych vied),
- využívanie potenciálu nových informačných technológií,
- rozšírenie foriem a zvýšenie miery zapojenia a integrácie výskumno-vývojového potenciálu do vysokoškolského systému,
- podpora medzinárodnej spolupráce a obojstrannej zahraničnej mobility študentov a pracovníkov vysokoškolských ustanovizní,
- inovácia sústavy študijných odborov v súlade s medzinárodnými štandardami.

V národnej výchovno-vzdelávacej sústave, osobitne v oblasti vysokoškolského vzdelávania ide predovšetkým o zmenu povahy a objemu požiadaviek spoločnosti. Predovšetkým ide o **dosiahnutie kompatibility s krajinami Európskej únie** vo všetkých oblastiach vzťahujúcich sa k činnosti vysokých škôl.

Počet študujúcich v študijných odboroch je potrebné usmerňovať podľa potrieb trhu práce, politiky zamestnanosti, vysokoškolskej politiky a politiky v oblasti rozvoja vedy a techniky. V nadväznosti na požiadavky medzinárodného trhu práce bude potrebné pristúpiť aj k ďalšej reštrukturalizácii počtu študujúcich v študijných odboroch.

Sústavu študijných odborov je potrebné inovovať v súlade s medzinárodnými štandardami (klasifikácia študijných odborov UNESCO - ISCED) pri zachovaní všetkých špecifik a kvality slovenskej výchovno-vzdelávacej sústavy.

Tab. č. 9 - Štruktúra percentuálneho podielu študujúcich podľa skupín študijných odborov

Skupiny študijných odborov	Slovensko	Európska únia
Humanitné vedy, umenie a teológia	8,6	13,4
Sociálne vedy	15,5	26,6
Právo	4,5	9,1
Prírodné vedy	3,0	6,0

Matematika, výpočtová technika	1,0	4,7
Lekárske vedy	8,4	10,7
Inžinierstvo a architektúra	33,7	16,7
Ostatné	25,3	12,8
SPOLU	100,0	100,0

V súlade s politikou zamestnanosti a v nadväznosti na požiadavky medzinárodného trhu práce bude potrebné zvážiť aj otvorenie študijných odborov, ktoré sú v ISCED, ale nie sú v sústave študijných odborov v Slovenskej republike.

4. Návrh riešenia

Hlavným cieľom v rozvoji školstva je dosiahnuť optimálnu:

- racionalizáciu siete základných a stredných škôl v nadväznosti na očakávaný vývoj populácie v meste a efektívne využívanie existujúceho fondu priestorov a kapacít a ich zachovanie pre výhľadové potreby školstva vrátane školských zariadení telovýchovy a športu,
- úroveň a kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu v sieti základných, stredných a vysokých škôl, najmä z hľadiska zohľadňovania potrieb a vzdelávacích ponúk v štruktúre učebných odborov, najmä z hľadiska možnosti rýchlej adaptácie na meniace sa technológie a činnosti v príslušných odvetviach hospodárstva na území regiónu a SR.

Zariadenia občianskej vybavenosti lokálneho významu

Medzi zariadenia základnej občianskej vybavenosti patria vo funkčnom systéme školstva materské školy a základné školy. Ich lokalizácie a kapacitné nároky sú viazané na obytné územia.

Materské školy

Z analýzy súčasného stavu siete zariadení MŠ na území mesta a prognózy počtu obyvateľstva k cieľovému roku 2030 vyplýva, že na území mesta kapacita v existujúcich zariadeniach zostáva orientačne cca 10 600 miest v materských školách. Pre cieľové riešenie navrhovanej bytovej výstavby bude potrebných pre výhľadové obdobie roku 2030 orientačne cca 13 750 žiackych miest. To predstavuje potrebu 3 258 nových miest a postupnú realizáciu cca 160 nových tried v rozvojových územiach navrhovanej občianskej vybavenosti lokálneho významu vo väzbe na nové navrhované plochy bytovej zástavby, prípadne riešenie ako zostavaných zariadení v bytových domoch (Staré Mesto, Ružinov). V mestských častiach, kde zostávajú voľné kapacity v existujúcich zariadeniach (Podunajské Biskupice, Dúbravka, Čunovo, Rusovce) je potrebné saturovať nároky dotkových mestských častí.

Výhľadové potreby

Tab. č. 10 - MŠ - potreby žiackych miest pre územný potenciál - rok 2030

Okres	Potenciál územia		Kapacita – počet miest		Návrh miest *
	počet obyvateľov	výhľadový nárok miest	využitelná v existujúcich MŠ	deficit – teoretická potreba miest	nové miesta/triedy
I.	60 300	1 386	1 285	100	100/5
Staré Mesto	60 300	1 386	1 285	100	100/5
II.	125 800	3 145	2 970	175	180/9
Pod. Biskupice	21 100	528	594	+66 voľná k.	0
Ružinov	84 700	2 117	1 936	181	180/9
Vrakuňa	20 000	500	440	60	0
III.	82 900	2 072	1 400	672	670/33
Nové Mesto	48 200	1 205	720	485	485/24
Rača	27 400	685	600	85	85/4
Vajnory	7 300	182	80	100	100/5
IV.	123 100	3 077	2 400	667	705/35
Devín	2 500	62	20	42	0
DNV	33 600	840	400	440	445/22
Dúbravka	34 900	872	940	+68 voľná k.	0
Karlova Ves	33 800	845	840	5	0
Lamač	8 300	207	120	87	0
Záhorská Bystrica	10 500	262	80	182	260/13
V.	158 100	3 952	2 320	1 632	1 530/76
Čunovo	2 100	52	120	+68 voľná k.	0
Jarovce	12 350	308	120	188	180/9
Rusovce	4 100	102	120	+8 voľná k.	0
Petržalka	139 550	3 489	2 140	1 349	1 350/67
Mesto	550 200	13 633	10 375	3 258	3 185/158

*návrh pre cieľové riešenie navrhovanej bytovej výstavby

Návrh

Pre konkrétny návrh nových zariadení materských škôl je dôležité:

- poznanie konkrétneho prírastku obyvateľov v konkrétnej časovej etape a územné rozloženie novej výstavby v území,
- poznanie disponibilnej kapacity existujúcich materských škôl v dotknutom území novej

výstavby,

- predpoklad výstavby nových objektov MŠ sa očakáva iba v územiach koncentrovaného rozvoja bytovej výstavby v určitej časovej etape, ak sa ňou dosiahne hranica nástupu zariadenia. Navrhované zariadenia je možné riešiť aj ako zostaviteľné zariadenie občianskej vybavenosti v bytových objektoch, alebo v polyfunkcii s bývaním.

Lokalizácia nových materských škôl sa uvažuje v rámci navrhovaných plôch občianskej vybavenosti v lokálneho významu, prípadne v rámci plôch bývania ako zostaviteľné zariadenia v bytových domoch. Návrh uvažuje so zachovaním existujúcich zariadení materských škôl.

Základné školy

Celková teoretická potreba žiackych miest v základných školách k cieľovému roku 2030 bola stanovená na základe prognózy vývoja obyvateľstva a dlhodobého vývoja ukazovateľa potreby žiackych miest v ZŠ v Bratislave a to 95 žiackych miest/1000 obyvateľov, mimo MČ Staré Mesto, kde sa uvažuje s výhľadovým ukazovateľom potreby 80 žiackych miest/1000 obyvateľov vzhľadom na navrhovaný nárast bytov pre jednočlenné a dvojčlenné rodiny (apartmány, byty pre manažerov), ktoré tvoria značný podiel z celkového nárastu bytov.

Z analýzy súčasného stavu siete zariadení ZŠ na území mesta a prognózy počtu obyvateľstva k roku 2030 vyplýva, že na území mesta je teoreticky potrebných celkom 51365 miest v základných školách, čo znamená nárast 13 715 nových miest pre saturáciu nárokov pre cieľové riešenie navrhovanej bytovej výstavby pri využití potenciálu kapacity existujúcich školských zariadení pri optimálnom počte žiakov/trieda - 25.

Výhľadové potreby

Tab. č. 11 - ZŠ - potreby žiackych miest pre územný potenciál - rok 2030

Okres	Potenciál územia		Kapacita – počet miest		Návrh miest *
	počet obyvateľov	výhľadový nárok miest	využitelná v existujúcich ZŠ	deficit – teoretická potreba miest	nové miesta/triedy/zariadenia
I.	60 300	4 824	4 625	199	0
Staré Mesto	60 300	5 728	4 625	199	0
II.	125 800	11 951	11 200	751	875/35/2
Pod. Biskupice	21 100	2 004	1 650	345	0
Ružinov	84 700	8 046	7 925	121	550/22/1
Vrakuňa	20 000	1 900	1 625	275	325/13/1
III.	82 900	7 875	5 525	2 350	1 975/79/4
Nové Mesto	48 200	4 579	3 250	1 329	1100/44/2
Rača	27 400	2 603	1 800	803	550/22/1
Vajnory	7 300	693	475	218	325/13/1

IV.	123 100	11 695	8 875	2 820	2 525/101/5
Devín	2 500	237	100	137	0
DNV	33 600	3 192	1 300	1 892	1650/66/3
Dúbravka	34 900	3 315	3 350	+35 voľná k.	0
Karlova Ves	33 800	3 211	3 450	+239 voľná k.	0
Lamač	8 300	789	450	339	0
Záhorská Bystrica	10 500	997	225	772	875/35/2
V.	158 100	15 020	7 425	7 595	5 825/233/9
Čunovo	2 100	200	0	200	0
Jarovce	12 350	1 173	225	948	1 100/44/2
Rusovce	4 100	390	250	140	325/13/1
Petržalka	139 550	13 257	6 950	6 307	4 400/176/8
Mesto	550 200	51 365	37 650	13 715	11 200/448/22

*návrh pre cieľové riešenie navrhovanej bytovej výstavby

Návrh

Základné školy sú navrhované ako zariadenia školstva areálového typu so zariadeniami telovýchovy a športu s väzbou na obyvateľstvo, pričom spádové územie narastá a stráca na kompaktnosti z dôvodu dochádzky do škôl s ponukou špeciálneho výukového programu napr. s preferenciou jazykovej výučby, cirkevných škôl a pod..

Pre návrh výstavby novej ZŠ v území je dôležité:

- poznanie konkrétneho prírastku obyvateľov v konkrétnej časovej etape a územné rozloženie výstavby
- poznanie disponibilnej kapacity existujúcich škôl v dotknutom území novej výstavby
- predpoklad výstavby nových objektov ZŠ sa očakáva iba v územiach koncentrovaného rozvoja bytovej výstavby v určitej časovej etape, ak sa ňou dosiahne hranica nástupu zariadenia základnej školy a v území nie je voľná kapacita v existujúcich školách.

Lokalizácia nových škôl sa uvažuje v rámci navrhovaných plôch občianskej vybavenosti v lokálneho významu., prípadne občianskej vybavenosti celomestského významu a návrh uvažuje so zachovaním existujúcich zariadení a ich športovej vybavenosti.

Navrhované riešenie uvažuje s polyfunkčnými a integrovanými zariadeniami základných škôl za účelom možnosti reprofiliácie uvoľnených kapacít pre potreby stredného školstva, ZUŠ, celoživotného vzdelávania občanov a pod..

Výhľadové potreby a návrh miest v zariadeniach základnej občianskej vybavenosti sú uvedené v tabuľkách č.10 a 11.

Dosiahnutý štandard potenciálu pre Základné školy do roku 2030 je 89 žiackych miest na 1000 obyvateľov pre potenciál možného rozvoja bytovej výstavby cieľového riešenia.

Ponuka územného rozloženia zariadení školstva občianskej vybavenosti lokálneho významu pre cieľové riešenie navrhovanej bytovej výstavby

Okres Bratislava I

- MČ Staré Mesto:

* deficit 199 žiackych miest je možné riešiť zvýšením počtu žiakov nad 25/trieda.

Okres Bratislava II

Návrh 875 nových žiackych miest:

- MČ Ružinov:
v lokalite jestvujúceho areálu školstva severne od vstupného areálu do Slovnaftu vybudovať a zriadiť 1 ZŠ s kapacitou 550 žiackych miest (UO 155), čím sa vykryjú nároky území v dotyku (Podunajské Biskupice),
- MČ Vrakuňa:
vytvoriť 325 žiackych miest pre južný rozvoj Vrakune - 1 ZŠ s kapacitou 13 tried (UO 224).

Okres Bratislava III

Návrh 1975 nových miest k roku 2030:

- MČ Nové Mesto:
výstavba 1 ZŠ v Tupého ul. s kapacitou 550 žiackych miest pre potreby lokalít Koliba, Stráže, Briežky, Nad Bielym Krížom,
výstavba 1 ZŠ Sliacka ul. s kapacitou 550 miest (22 tried),
- MČ Rača:
výstavba 1 ZŠ v Rači v lokalite Hlinícka . Horná ul. s kapacitou 550 žiackych miest rok 2030,
- MČ Vajnory:
výstavba 1 ZŠ v lokalite Koncové s kapacitou 325 žiackych miest (13 tried).

Okres Bratislava IV

Návrh 2525 nových miest k roku 2030:

- MČ Devínska Nová Ves:
3 zariadenia ZŠ pre počet žiakov 1650 v Devínskej Novej Vsi (UO 232),
- MČ Záhorská Bystrica:
výstavba 1 ZŠ pre 550 žiakov v Záhorskej Bystrici (UO 233) s kapacitou 22 tried, 1 ZŠ pre 325 žiakov – 13 tried (UO 235).

Okres Bratislava V

Návrh 5 825 nových miest k roku 2030:

- MČ Petržalka - návrh 4 400 žiackych miest:
vytvárať polyfunkčné a integrované ZŠ za účelom možnosti reprofiliácie uvoľnených kapacít pre zariadenia školstva podľa potrieb demografického vývoja pre lokalitu južného rozvoja Petržalky 2 200 žiackych miest - 4 ZŠ (UO 256/1, UO 256/2, UO 104/2, UO 251),
pre lokalitu západného rozvoja Petržalky 1 100 žiackych miest - 2 ZŠ (UO 249, UO 98),
- MČ Jarovce:
pre saturovanie potrieb južného rozvoja Petržalky a nárastu obyvateľstva v rozvojových plochách bývania MČ Jarovce sa uvažuje s výstavbou 2 zariadení ZŠ s kapacitou 1 100 žiackych miest (UO 104, UO 256),
- MČ Rusovce:
1ZŠ – 13 triedna s kapacitou 325 žiackych miest.

Zariadenia občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu**Stredné školy**

K základnej charakteristike vývoja stredného odborného školstva patrí výrazná diferenciacia záujmu o jednotlivé druhy stredného vzdelávania.

Výhľadové potreby

Celková teoretická potreba miest v stredných školách (gymnázia, stredné odborné školy, stredné odborné učilištia) k cieľovému roku 2030 bola stanovená na základe prognózy vývoja obyvateľstva a dlhodobého vývoja ukazovateľa potreby študentských miest v zariadeniach stredného školstva a to 100 študentských miest/1000 obyvateľov. Uvažovaný ukazovateľ saturuje aj časť potrieb regiónu pre vybrané školy a čiastočne aj potreby SR v zariadeniach stredného školstva s celoslovenskou pôsobnosťou. (konzervatória, umelecké školy a pod.).

Zároveň zohľadňuje skutočnosť, že na území mesta vývoj dosiahnutého ukazovateľa počtu miest na 1000 obyvateľov v gymnáziách zaznamenal výrazný vzostup a dosiahnutý štandard vzrástol k roku 2004 na 38 žiackych miest na 1000 obyvateľov a oproti roku 1980 sa skoro zdvojnásobil.

Predpokladané výhľadové potreby a návrh miest v zariadeniach stredného školstva sú uvedené v tabuľke č. 12.

Tab. č. 12 - Stredné školy - potreby miest pre územný potenciál - rok 2030

Okres	Potenciál územia		Kapacita – počet miest		Návrh miest
	počet obyvateľov	výhľadový nárok miest	využiteľná v jestvujúcich SS	deficit – teoretická potreba miest	Teoretická potreba výstavby
I.	60 300	6 030	5 190	840	650
II.	125 800	12 580	12 390	190	650
III.	82 900	8 290	6 900	1 390	1 200
IV.	123 100	12 310	5 190	7 120	6 000
V.	158 100	15 810	9 030	6 780	4 660
Mesto	550 200	55 020	38 700	16 320	13 160

Návrh

Pri návrhu rozvoja stredného školstva v celomestskom pohľade sa abstrahovalo od konkrétnych škôl a momentálnych preferencií záujmu (v súčasnosti najvýraznejší nárast žiakov na stredných ekonomických školách) a pristupovalo sa k nim ako k rovnorodej skupine, pričom sa zohľadnili v návrhu kapacitnej potreby spádové územia a celkový potenciál existujúcich zariadení.

Návrh riešenia predpokladá rovnomerné rozmiestnenia gymnázií a SOŠ vo väzbe na stabilizované obytné územia v kontakte s obvodovými centrami, s dobrým dopravným napojením. SOU sú lokalizované do komplexných areálov vo väzbe na jestvujúce výrobné areály, prípadne navrhované výrobné zóny, čím sa zabezpečuje teoretické aj praktické vyučovanie i výchova v jednom areáli s využitím integrovaných zariadení telovýchovu a športu pre viac škôl, tzv. združené stredné školy a odstráni sa duplicitné lokalizovanie zariadení pre telovýchovu. Návrh riešenia uvažuje s vytváraním polyfunkčných zariadení

stredného školstva za účelom možnosti reprofiliácie uvoľnených kapacít pre zariadenia základného školstva podľa potrieb demografického vývoja.

Dosiahnutý štandard pre stredné školy rok - 2030 je 94 študentských miest na 1000 obyvateľov.

Pri úvahách o umiestnení nových škôl treba preferovať okres Bratislava IV a Bratislava V, kde nie je v súčasnosti dobudované stredné školstvo na plochách vyššej občianskej vybavenosti.

Vysoké školy

Pri koncipovaní rozvoja vysokých škôl na území mesta je potrebné vychádzať zo zámerov štátnej politiky. MŠ SR má spracovanú koncepciu rozvoja výchovy a vzdelávania v SR na najbližších 15 - 20 (projekt MILÉNIUM). Rezort v súčasnej dobe nemá spracovanú analýzu investičných rozvojových zámerov v časových etapách rokov 2010, 2020, 2030 a výhľadovo nepredpokladá územné rozširovanie vysokého školstva na území mesta.

Výhľadové potreby

Celková teoretická potreba miest na vysokých školách k cieľovým rokom 2030 bola stanovená na základe prognózy vývoja obyvateľstva a dlhodobého vývoja ukazovateľa potreby študentských miest pre denné štúdium v zariadeniach vysokého školstva a to 85 študentských miest/1000 obyvateľov.

Uvažovaný ukazovateľ saturuje výhľadové potreby regiónu a aj potreby SR v zariadeniach vysokého školstva, ktoré má celoslovenskú pôsobnosť. Zohľadňuje skutočnosť, že na území mesta vývoj dosiahnutého ukazovateľa počtu miest na 1000 obyvateľov na vysokých školách zaznamenal vzostup a dosiahnutý štandard vzrástol k roku 2004 na 88 študentských miest na 1000 obyvateľov z štandardu 75 študentských miest na 1000 obyvateľov v roku 1995 (denné štúdium).

Z analýzy súčasného stavu siete zariadení vysokého školstva na území mesta a prognózy vývoja počtu obyvateľstva k roku 2020 vyplýva, že počet študentov na VŠ v Bratislave k cieľovému roku 2030 by mal dosiahnuť cca 46 767 poslucháčov denného štúdia.

Predpokladané výhľadové potreby a teoretický návrh v zariadeniach vysokého školstva sú uvedené v tabuľkách č. 13.

Ubytovacie zariadenia školstva sú uvedené v tabuľke č. 14.

Tab. č. 13 - Vysoké školy - potreby miest pre územný potenciál - rok 2030

Okres	Potenciál územia		Kapacita – počet miest		Návrh miest
	počet obyvateľov	výhľadový nárok miest	využitelná v jestvujúcich VS	deficit – teoretická potreba miest	Teoretická potreba výstavby
I.	60 300	5 125	21 000		
II.	125 800	10 693	0		
III.	82 900	7 046	6 500		
IV.	123 100	10 464	5 000		3 500
V.	158 100	13 438	8 000		1 500
Mesto	550 200	46 767	40 500	6 267	5 000

Dosiahnutý štandard do roku - 2030 je 82 študentských miest denného štúdia na 1000

obyvateľov.

Tab. č. 14 – DM a VŠI- súčasný stav a návrh - potenciál územia k r. 2 030

Okres	Počet obyvateľov	potreba miest		Súčasný stav počtu miest			Návrh vrátane jestvujúcich kapacít		
	Návrh	DM	VŠI	DM	VŠI	Spolu	DM	VŠI	Spolu
I	60 300	295		64	5 974	6 038	65	5 974	6 039
II	125 800	633		787	542	1 329	935	500	1 435
III	82 900	412		745	2 916	3 661	1 005	3 000	4 005
IV	123 100	600		101	10 350	10 451	290	11 900	12 190
V	158 100	759		390	1 210	1 600	405	3 000	3 405
Spolu	550 200	2 699	3 500	2 090	20 992	20 328	2 700	24 375	27 075

Výsledný nárast nových ubytovacích kapacít vo výhľade oproti súčasnosti je nasledovný:

- VŠ internáty – 3 350 miest,
- DM - cca 700 miest.

Návrh

Návrh UPN napriek uvedenej skutočnosti rieši výhľadové kapacitné nároky okrem jestvujúcich areálov vysokých škôl **aj v rámci rozvoja občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu**, v súlade s rozvojovými zámermi občianskej vybavenosti mesta.

Návrh rieši aj kapacitné nároky ubytovacích zariadení vysokého školstva využitím potenciálu v rozvojových lokalitách Lamačskej brány (UO 261) a južného rozvoja v Petržalke (UO 256/2).

V lokalite Lamačská brána sa uvažuje v prognóze časového horizontu rok 2030 s územnou rezervou pre výchovno-vzdelávacie potreby sústavy študijných odborov humanitných vied a sociálnych vied a štúdia technického zamerania v súlade s medzinárodnými štandardami.

V lokalite Lamač - Rázsochy sa navrhuje výstavba LFUK do roku 2030 s kapacitou 1500 miest. V predmetnom území sa rezervujú plochy (celková plocha 24, 7 ha ako územná rezerva) pre výstavbu zariadení vedecko - výskumného centra pre zdravotníctvo a vysokošpecializované zdravotnícke technológie.

V lokalite Petržalka juh sa uvažuje s územnou rezervou pre rozvoj Fakulty telovýchovy a športu.

Návrh riešenia predpokladá **územnú stabilizáciu zariadení školstva a jestvujúcich areálov** s ich dobudovaním.

Predpokladané výhľadové potreby a teoretický návrh v zariadeniach vysokého školstva sú uvedené v tabuľkách č. 13 a 14.

Ponuka územného rozloženia zariadení občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu pre cieľové riešenie navrhovanej bytovej výstavby

Stredné školstvo

Okres Bratislava I

Staré Mesto:
výstavba 1 zariadenia SOŠ/Gymnázium s kapacitou 650 miest v zóne Chalupkova, deficit 650 žiackych miest stredného školstva je možné riešiť zvýšením počtu žiakov nad 30/ trieda,

Okres Bratislava II

Návrh 650 nových miest:

- MČ Podunajské Biskupice
výstavba a zriadenie SOŠ s kapacitou cca 650 žiackych miest (UO 224) v Podunajských Biskupiciach v rozvojovom území.

Okres Bratislava III

Návrh 1 200 nových miest:

- MČ Nové Mesto:
výstavba gymnázia/strednej školy v lokalite Vajnorská - Odbojárov s kapacitou 18 tried a 540 miest (UO 132) ako športového gymnázia vo väzbe na jestvujúci areál športu, výstavba a zriadenie gymnázia mestského typu v lokalite Filiálka (UO 068) s krytými zariadeniami telovýchovy a športu v polyfunkcii s kapacitou 22 tried.

Okres Bratislava IV

Návrh 6000 nových miest:

- MČ Devínska Nová Ves:
výstavba a zriadenie 1 gymnázií s kapacitou 550 žiackych miest (UO 232)
výstavba a zriadenie 2 zariadení SOŠ, OŠ zariadenie s kapacitou 1300 miest,
1 zariadenie v DNV (UO 232), pričom druhé zariadenie je možné vybudovať v rozvojovom území Lamačská brána (UO 261)
1 zariadenia SOU v lokalite Devínskej Novej Vsi (UO 232) vo väzbe na výrobnú zónu pre cca 600 učňov,
- MČ Záhorská Bystrica:
výstavba a zriadenie 1 gymnázií s kapacitou 550 žiackych miest (UO 233),
1 zariadenia SOŠ s kapacitou 650 študentov v Záhorskej Bystrici (UO 233),
- MČ Karlova Ves:
1 zariadenie SOŠ v lokalite Dlhé diely s kapacitou 650 miest,
- MČ Dúbravka:
1 zariadenie SOU v Dúbravke (UO 201) vo väzbe na plochy športu s kapacitou 500 učňov, ktoré bude saturovať potreby učňovských miest mestských častí Dúbravka, Karlova Ves.

Okres Bratislava V

Návrh 4 660 nových miest:

- MČ Petržalka:
1 gymnázia s kapacitou 550 žiackych miest v UO 256/2, ktoré saturuje nároky južného rozvoja,
1 SOŠ - Hotelová akadémia s kapacitou 22 tried 660 miest a plochou areálu 14000 m² v celomestskom centre Petržalky (UO 085),
pre saturáciu nárokov južného rozvoja Petržalky, MČ Jarovce, Rusovce, Čunovo navrhuje 650 miest v 1 zariadení SOŠ (UO 104/2) - možnosť vytvorenia združenej školy,

pre saturáciu nárokov západného rozvoja a potrieb MČ Petržalka navrhuje v rámci rozvojových plôch (UO 098) 1 SOŠ s kapacitou 650 miest a vo väzbe na podnikateľské aktivity,

2 združené školy aj s ubytovaním (UO 099, UO 249) s kapacitou celkom 650 miest pre SOŠ a 750 miest pre SOU, - spolu 1400,

lokalizuje 750 miest v lokalite južného rozvoja (UO 104/2), kde je možnosť vytvorenia združenej školy s využitím jedného zariadenia telovýchovy a športu,

- MČ Rusovce
1 osemročného gymnázia (viď. základné školy) za účelom odľahčenia siete základných škôl v okrese V.

Vysoké školstvo

MČ Lamač

- Výstavba a zriadenie 2 ubytovacích zariadení vysokého školstva v lokalite Lamačská brána (UO 261) s celkovou kapacitou 1 550 lôžok v prognóze časového horizontu po roku 2020 až 2030,
- vytvorenie územnej rezervy pre realizáciu vysokoškolského štúdia odborov humanitných a sociálnych vied a štúdia technického zamerania v lokalite Lamačská brána s kapacitou 2000 poslucháčov,
- výstavba LFUK do roku 2030 s kapacitou 1500 miest v lokalite Rázsochy.

MČ Petržalka

- Vybudovať vysokoškolský internát s kapacitou 1 790 miest (UO 256/2),
- výhľadovo po roku 2020 realizovať výstavbu areálu Fakulty telesnej výchovy a športu UK (UO 256/2) vo väzbe na dobudované plochy telovýchovy, športu a rekreácie v lokalite Dolné Senokosy s kapacitou 1 500 poslucháčov.

7.2.4. Kultúra

1. Súčasný stav

Stavby v kultúre sa rozdeľujú do 2 funkčne rozdielnych skupín:

Prvú skupinu tvoria tie stavby, ktoré zabezpečujú pre kultúru a jej produkty technologické zariadenia a špecifické technické podmienky (napr. nahrávacie, dabingové, grafické, rozhlasové, televízne a video štúdiá, tlačiarne a pod.), druhú výkonné kultúrne organizácie a zariadenia určené pre realizovanie kultúrnych aktivít pre širokú verejnosť.

Rozvoj stavebného fondu zariadení kultúry sa zablokoval už v r. 1989, kedy boli pozastavené i rozostavané stavby. Časť objektov bolo reštituovaných, príp. boli majiteľmi zmenené na iné funkčné využitie (najmä kiná). Existujúce budovy vo vlastníctve štátu sa ďalej využívajú na svoj pôvodný účel. Finančné zabezpečenie prevádzkových nákladov na údržbu budov sa nezvyšuje, a preto rad inštitúcií prenajíma na ich pokrytie časť priestorov. Kultúrne stavby, stavané za socializmu, sa vyznačujú monofunkčnosťou, predimenzovanosťou vstupných a spoločenských priestorov, zastaralým technologickým zariadením, náročným na spotrebu energií. Obdobie po r. 1989 je možné charakterizovať ako obdobie stagnácie a prispôbovanie sa novým trhovým súvislostiam. Zároveň sa prejavujú tendencie k väčšej polyfunkčnosti a flexibilitě prevádzok.

Bratislava, ktorej jadro tvorí pamiatková rezervácia, na svojom území koncentruje historické a kultúrne pamiatky viažuce na seba viacero kultúrnych inštitúcií a aktivít. Najvyššou mierou na vybavenosti mesta zariadeniami kultúry sa podieľa MČ Staré Mesto, a to zariadeniami celoštátneho, regionálneho a celomestského charakteru, ktoré profilujú

predmetné územie ako najvýznamnejšie kultúrno – spoločenské centrum Slovenska.

Celonárodné kultúrne zariadenia

Celonárodné kultúrne zariadenia, ktoré pôsobia v nadregionálnej dimenzii:

- divadlá:
opera a balet - súčasná celomestská kapacita je 867 sedadiel,
čínohra - súčasná celomestská kapacita je 4 964 sedadiel,
špeciálne divadlá - bábkové divadlo s kapacitou 161 sedadiel,
divadelné predstavenia sa konajú aj v kultúrnych centrách jednotlivých MČ s celkovou kapacitou 2 961 sedadiel,
- koncertné sály pre živú hudbu - súčasná celomestská kapacita je 2 198 sedadiel, príležitostné koncerty v rámci kultúrnych centier majú kapacitu sál cca 140 miest,
- múzeá - súčasná celomestská kapacita predstavuje 14 525 m² výstavných plôch,
- galérie a výstavné siene - súčasná celomestská kapacita predstavuje 17 723 m² výstavných plôch, výstavné priestory ako súčasť bankových, stravovacích, koncertných a obchodných priestorov predstavujú k tomu ešte cca 2 000 m² plôch,
- vedecké knižnice a archívy - na území mesta sa nachádza 5 archívov celoštátneho a mestského významu s celkovou plochou študovni 757 m², vedeckých a univerzitných knižníc je spolu 21.

Ostatné zariadenia kultúry

- domy kultúry – súčasná celomestská kapacita je 9 921 sedadiel,
- domy mládeže – súčasná celomestská kapacita je 1 200 miest, sú v nej započítané len mládežnícke zariadenia bez mládežníckych klubov v domoch kultúry a bez centier voľného času,
- kiná - súčasná celomestská kapacita je 3 730 sedadiel, v multikinách 4 242 sedadiel,
- letné kiná (amfiteátre) – súčasná celomestská kapacita predstavuje 6 247 sedadiel,
- klubovne pre kultúrnu činnosť – súčasná celomestská kapacita je 1 334 miest,
- kluby dôchodcov – celomestská kapacita predstavuje 1 894 miest,
- verejné knižnice – súčasná celomestská kapacita je 8 989 m² celkovej plochy,
- zoologická záhrada – celková plocha je 960 000 m² pozemku,
- botanická záhrada – celková plocha je 50 000 m² pozemku.

Deficity súčasného stavu

Z hľadiska saturovania nárokov v účelových jednotkách niektoré kultúrne zariadenia – múzeá, galérie a divadelné scény čínoherné vysoko prekračujú súčasné potreby trvalo bývajúceho obyvateľstva a denne prítomného obyvateľstva Bratislavy.

Pre ostatné zariadenia kultúry boli vypočítané deficity v účelových jednotkách na základe urbanistických ukazovateľov k trvalo bývajúcemu obyvateľstvu pre jednotlivé mestské časti vo všetkých okresoch.

Na základe vypočítaných deficitov v súčasnosti:

- výstavné siene - najväčšie deficity vo výstavných plochách sú v MČ Petržalka a Dúbravka,
- kluby pre kultúrnu činnosť - najväčšie deficity v počte miest sú v MČ Petržalka, Karlova Ves a Nové Mesto,
- verejné knižnice – najväčšie deficity v podlažnej ploche sú v MČ Petržalka, Karlova Ves, Dúbravka a Ružinov,

- kiná – najväčšie deficity v počte sedadiel sú v MČ Petržalka, Ružinov, Podunajské Biskupice, Vrakuňa a Dúbravka,
- kultúrne domy – najväčšie deficity v počte sedadiel sú v MČ Petržalka, Karlova Ves, Staré Mesto.

V súčasnosti je vo výstavbe:

- nová budova SND v MČ Staré Mesto na Pribinovej ulici s budúcou kapacitou 928 sedadiel pre operu a 655 sedadiel pre čínohru,
- výstavba Centra vedecko–technických informácií SR v MČ Staré Mesto na Lamačskej ceste s budúcou úžitkovou plochou 10 076 m²,
- rekonštrukcia komplexu Starej radnice a Apponyiho paláca,
- rekonštrukcia a prestavba kina Hviezda na kino s viacerými sálami.

Zámery rozvoja

Zámery miestnych úradov tlmočené ich oddeleniami kultúry, spoločenských organizácií a súkromných iniciatív na výstavbu, prestavbu, resp. rekonštrukciu objektov pre kultúru:

• v MČ Staré Mesto:

SNG pripravuje rekonštrukciu a modernizáciu svojho areálu (novostavbu depozitu s viacúčelovou sálou a knižnicou a rozšírenie výstavných priestorov o 1 000 m²), spoločnosť Ballymore Properties v rámci zóny Pribinova má zámer zrekonštruovať bývalý sklad č. 7, kde chce vytvoriť priestor pre alternatívne divadelné formy, výstavné siene a knižnicu, do podzemia sa uvažuje premiestniť multikino Metropolis s 9 sálami a 3 – rozmerným kinom Imax 3D, MÚ MČ má zámer zriadiť Galériu Vincenta Hložníka v priestoroch Pistorijského paláca na Štefánikovej ul.,

MV SR má zámer vybudovať Mestský archív pri Slovenskom národnom archíve na Machnáči,

mesto má zámer prestavať divadlo Astorka na Suchom mýte na Mestské divadlo, v rámci River parku na Nábřeží arm. gen. L. Svobodu sa uvažuje s vybudovaním polyfunkčnej kongresovej haly, v rámci výstavby predstaničného priestoru sa uvažuje s vybudovaním kinocentra, resp. multifunkčnej haly,

v rámci rekonštrukcie Michalskej priekopy sa uvažuje s vybudovaním minigalérie,

v rekonštruovanom dome na Rudnayovom námestí č.4 sa uvažuje vybudovanie galerijných priestorov a vo vedľajšom objekte sa uvažuje vznik sakrálneho múzea,

VŠMU pripravuje v Dvorane objektu školy vybudovanie koncertnej sály s predpokladanou kapacitou 150 miest,

• v MČ Ružinov:

MÚ MČ má zámer vybudovať Ružinovské informačné centrum na Papánkovom nám., v rámci ktorého bude výstavný priestor s kultúrno – spoločenským zázemím,

• v MČ Vrakuňa:

MÚ MČ má zámer vybudovať dom kultúry na Poľnohospodárskej ul. s divadelnou sálou - kinosálou, knižnicou, klubovňou,

• v MČ Podunajské Biskupice:

MÚ MČ v rámci pripravovanej budovy radnice uvažuje so spoločensko – kultúrnou časťou, ktorá by mala obsahovať veľkú sálu s kapacitou 200 miest a malú sálu s kapacitou 100 miest,

• v MČ Nové Mesto:

uvažuje mesto v rámci Národného tenisového centra vybudovať v rámci prvej etapy

multikino,
mesto uvažuje prebudovať Istropolis na Mestské kultúrne centrum,
• **v MČ Rača:**
MÚ MČ pripravuje prestavbu kina Nádej na Detvianskej ul. na Kultúrny dom Andreja Hlinku s viacúčelovou sálou s kapacitou 120 miest a s možnosťou divadelných predstavení,

• **v MČ Vajnory:**
MÚ MČ má zámer zrekonštruovať Ľudový dom na vinohradnícke a ľudové múzeum, MÚ MČ plánuje zrekonštruovať existujúce kultúrno - spoločenské zariadenie na Baničovej ul. na dom kultúry v plnom rozsahu, existujúcu kinosálu vo vojenskom areáli výhľadovo sprístupniť pre verejnosť na filmové, divadelné a spoločenské podujatia, v nadväznosti na Vajnorské kasárne a Letisko Vajnory uvažujú s alternatívnou lokalitou pre hvezdárňu a planetárium,

• **v MČ Karlova Ves:**
Návrh koncepcie rozvoja ZOO uvažuje rekonštrukciu, resp. dostavbu niektorých existujúcich objektov a výstavbu nových, rekonštruovať sa bude celkovo 13 objektov, navrhnutých je 38 nových. K existujúcim vodným plochám s rozlohou 8305 m² má pribudnúť ďalších 6118 m²,

• **v MČ Dúbravka:**
MÚ MČ pripravuje realizáciu múzea Dúbravky,
• **v MČ Lamač:**
MÚ MČ uvažuje s prestavbou kina Lamač na viacúčelové centrum dostavbou spoločenskej miestnosti na Malokarpatskom námestí,

• **v MČ Devín:**
v rámci pripravovaného hotela Hradná brána sa uvažuje s využitím jeho nádvorja na organizovanie kultúrnych podujatí,

• **v MČ Devínska Nová Ves MÚ MČ má zámer:**
na námestí pred železničnou stanicou zrekonštruovať kino a dobudovať chýbajúce zariadenia kultúry pre severnú časť Devínskej Novej Vsi, v jadre pamiatkovej zóny v prieluke na Istrijskej ul. dobudovať zariadenia klubov a galérie, na ploche námestia obytného súboru Podhorské a Kostolné vybudovať kinoklub, v rámci vedecko – technologického parku vo väzbe na Volkswagen Slovakia a.s., v I. etape prezentovať archeologické expozície, v II. etape prezentovať architektúru - Minimundus, v III. etape výstavbu planetária a hvezdárne,

• **v MČ Petržalka:**
• vedenie divadla Aréna uvažuje vybudovanie Letnej scény pri divadle Aréna na Tyršovom nábreží,
• **v MČ Čunovo:**
* MÚ MČ pripravuje rekonštrukciu kaštieľa na spoločensko–oddychové centrum.

Deficity súčasného stavu a ÚPN

Celomestské deficity kultúrnych zariadení vyjadruje tabuľka č. 1

Zariadenia kultúry	Účel. jednotka	Súčasný stav	Deficit k r. 2006	Potreba mesta v r. 2030
Divadelné scény - opera a balet	sedadlo	867	- 1 259	+2 980 až 4 870
Divadelné scény - činoherné	sedadlo	4 964	+ 1 991	+430 až 780

Bábkové divadlá	sedadlo	161	- 689	+1 380 až 1 480
Múzeá	m ² výstav. plochy	14 525	+ 7 723	0
Galérie a výstavné siene	m ² výstav. plochy	18 576	+ 16 875	0
Koncertné siene pre živú produkciu	sedadlo	2 198	- 1 203	+3 960 až 4 360
Kiná	sedadlo	3 730	- 4 773	+11 670 až 12 670
Letné kiná - amfiteátre	sedadlo	6 247	- 1 831	+8 380 až 9 330
Štátne archívy	m ² plochy študovní	757	- 178	+940 až 1 050
Hvezdárne a pozorovateľne	m ² celk. plochy	0	- 1 276	+ 2 310 až 2 460
Planetária	m ² celk. plocha	0	- 1 701	+3 080 až 3 280
Zoologické záhrady	m ² plocha pozemku	960 000	+ 619 876	0
Botanické záhrady	m ² plocha pozemku	50 000	- 162 576	+335 000 až 360 000
PKO	m ² plochy pozemku	0	- 144 553	+261800 až 278 800

Poznámka: 0 – potreba zariadení vykrytá kapacitami súčasného stavu
+ v potrebe výhľadový nárast pre rok 2030

Deficity zariadení kultúry v členení na okresy a MČ vyjadruje tabuľka č. 2

Okres	MČ	Zariadenie	Súčasný stav	Deficit v úč. j. k r. 2006	Počet obyv. v r. 2030	Potreba MČ v roku 2030 v úč. jedn.
I.	Staré Mesto	Galérie, výstavné siene	15 270 m ²	+ 15 099	60 300	0
		Kluby pre kultúr. činnosť	140 miest	- 74		+ 160
		Verejné knižnice	3 036 m ²	+ 1 750		0
		Kiná	1 695 sedadiel	+ 838		0
		Kultúrne domy	567 sedadiel	- 290		+640
II.	Ružinov	Galérie, výstavné siene	1 040 m ²	+ 761	84 700	0
		Kluby pre kultúr. činnosť	440 miest	+ 92		0
		Verejné knižnice	1 200 m ²	- 890		+1 340
		Kiná	340 sedadiel	- 1 053		+1 350
		Kultúrne domy	1250 sedadiel	- 143		+440
	Podunaj. Biskupice	Galérie, výstav. siene	0 m ²	- 79	21 100	+80
		Kluby pre kultúr. činnosť	40 miest	- 59		+70

III.	Vrakuňa	Verejné knižnice	480 m ²	- 116	20 000	+150
		Kiná	0 sedadiel	- 397		+420
		Kultúrne domy	400 sedadiel	+ 3		+ 20
		Galérie, výstav. siene	0	- 75		+ 320
		Kluby pre kultúr. činnosť	20 miest	- 74		+80
		Verejné knižnice	150 m ²	- 414		+450
		Kiná	0 sedadiel	- 376		+400
		Kultúrne domy	270 sedadiel	- 106		+130
	Nové Mesto	Galérie, výstav. siene	76 m ²	- 73	48 200	+120
		Kluby pre kultúr. činnosť	50 miest	- 136		+190
		Verejné knižnice	1 410 m ²	+ 296		+ 40
		Kiná	0 sedadiel	- 743		+ 960
		Kultúrne domy	3 033 sedadiel	+ 2 290		0
	Rača	Galérie, výstav. siene	100 m ²	+ 19	27 400	+ 10
		Kluby pre kultúr. činnosť	0 miest	- 101		+140
		Verejné knižnice	230 m ²	- 379		+590
		Kiná	0 sedadiel	- 406		+ 550
		Kultúrne domy	500 sedadiel	+ 94		+ 50
	Vajnory	Galérie, výstav. siene	44 m ²	+ 27	7 300	0
		Kluby pre kultúr. činnosť	0 miest	- 21		+ 40
		Verejné knižnice	78 m ²	- 48		+ 140
		Kiná	0 sedadiel	- 84		+150
		Kultúrne domy	95 sedadiel	+ 11		+50
V.	Karlova Ves	Galérie, výstav. siene	96 m ²	- 37	33 800	+40
		Kluby pre kultúr. činnosť	0 miest	- 166		+ 170
		Verejné knižnice	250 m ²	- 746		+760
		Kiná	390 sedadiel	- 274		+290
		Kultúrne domy	40 sedadiel	- 624		+640
	Dúbravka	Galérie, výstav. siene	0 m ²	- 138	34 900	+ 140
		Kluby pre kultúr. činnosť	100 miest	- 73		+75
		Verejné knižnice	400 m ²	- 636		+650
		Kiná	350 sedadiel	- 341		+ 350
		Kultúrne domy	790 sedadiel	+ 100		0
	Lamač	Galérie, výstav. siene	0 m ²	- 26	8 300	+30
		Kluby pre kultúr. činnosť	0 miest	- 32		+ 40
		Verejné knižnice	66 m ²	- 126		+180
		Kiná	175 sedadiel	+ 47		0
	Devín	Kultúrne domy	175 sedadiel	+ 47		+10
		Galérie, výstav. siene	0 m ²	- 4	2 500	+10
		Kluby pre kultúr. činnosť	30 miest	+ 25		0
		Verejné knižnice	40 m ²	+ 10		+ 35
	Devínska Nová Ves	Kiná	0 sedadiel	- 20		+ 50
		Kultúrne domy	200 sedadiel	+ 180		0
		Galérie, výstav. siene	75 m ²	+ 13	33 600	+60
		Kluby pre kultúr. činnosť	45 miest	- 32		+120
		Verejné knižnice	121 m ²	- 341		+890
		Kiná	120 sedadiel	- 188		+550
	Záhorská Bystrica	Kultúrne domy	275 sedadiel	- 33		+400
		Galérie, výstav. siene	0 m ²	- 10	10 500	+40
		Kluby pre kultúr. činnosť	30 miest	+ 18		+20
		Verejné knižnice	40 m ²	- 32		+275
	Petržalka	Kiná	0 sedadiel	- 48		+210
		Kultúrne domy	430 sedadiel	+ 382		0
		Galérie, výstav. siene	275 m ²	- 186	139 550	+280
		Kluby pre kultúr. činnosť	339 miest	- 237		+360
	Jarovce	Verejné knižnice	1277 m ²	- 2 179		+2 910
		Kiná	660 sedadiel	- 1 644		+2 130
		Kultúrne domy	1541 sedadiel	- 763		+1 250
		Galérie, výstav. siene	0 m ²	- 5	12 350	+50
	Rusovce	Kluby pre kultúr. činnosť	60 miest	+ 54		0
		Verejné knižnice	31 m ²	- 6		+340
		Kiná	0 sedadiel	- 25		+250
		Kultúrne domy	180 sedadiel	+ 155		+70
	Rusovce	Galérie, výstav. siene	0 m ²	- 8	4 100	+20
		Kluby pre kultúr. činnosť	40 miest	+ 29		0
		Verejné knižnice	60 m ²	- 3		+60
		Kiná	0 sedadiel	- 42		+80

	Kultúrne domy	150 sedadiel	+ 108		0
Čunovo	Galérie, výstav. siene	1 600 m ²	+ 1 596	2 100	0
	Kluby pre kultúr. činnosť	0 miest	- 5		+10
	Verejné knižnice	120 m ²	+ 93		0
	Kiná	0 sedadiel	- 18		+40
	Kultúrne domy	200 sedadiel	+ 182		0

Poznámka: 0 – potreba zariadení vykrytá kapacitami súčasného stavu
+ v potrebe výhľadový nárast pre rok 2030

3. Trendy a kritériá

Trendy

- trendom vo vývoji kultúrno – spoločenských zariadení je väčšia viacúčelovosť,
- budovanie zariadení kultúry ako doplnkovej funkcie v rámci veľkých obchodných centier a voľnočasových areálov.

Vo vývoji jednotlivých druhov kultúrnych zariadení sa očakávajú tieto trendy:

V oblasti knižníc:

Základnou tendenciou súčasnosti je rozširovanie a elektronizácia knižníc s využitím nových počítačových informačných technológií, aj čoraz väčšie sprístupňovanie fondov voľným výberom. Digitálne (virtuálne) knižnice umožňujú spojenie s On-line katalógmi knižníc prakticky na celom svete, ktoré budú dostupné len cez dátové siete prístupné každému návštevníkovi bez obmedzenia. Preto budú knižnice jediným verejným prístupným miestom, ktoré bude sprostredkovať tieto informácie. Knižnice sa obohacujú o verejné informačné služby (internet) a o výstavné priestory. Postupne sa transformujú na mediatéky. Mediatéky sa od 80- ych rokov začali nazývať knižnice, ktoré uplatňovali integráciu viacerých druhov médií – knižnice, galérie, kina, koncertnej siene, divadlá, múzea a ich doplnkových foriem – posluchárne a občerstvenie.

V oblasti múzeí:

Vzniká nová koncepcia prezentácie objektov v múzeách a galériách, ktoré sa menia na miesta vizuálnej komunikácie. Múzea prerastajú do technologických parkov a múzeí vedy a techniky s novými prezentačnými možnosťami. Okrem svojej základnej zbierkovej funkcie majú múzea a galérie i rad aktivít vzdelávacích a osvetových. Súčasťou môžu byť mediatéky, videotéky, výučbové knižnice, kongresová sála, školiace strediská, priestory pre workshopy, diskusné kluby. V modernom múzeu vedy a techniky nejde len o výstavu exponátov, ale aj o odovzdávanie nových poznatkov a informácií.

V oblasti divadiel:

Vo výhľade sa budú budovať menšie, flexibilnejšie divadelné objekty mestského typu, ale aj polyfunkčné zariadenia pre rôzne kultúrne aktivity (muzikály, multimediálne produkcie).

V oblasti hvezdárni a planetárií:

V budúcnosti sa predpokladá ich rozvoj v rámci regionálnej vybavenosti samostatnými objektmi. Súčasným trendom je chápať planetária ako významné prvky v centrách voľného času, v múzeách vedy a techniky a v univerzitných areáloch. K nim môžu byť pripojené i výstavné, prednáškové, knižničné, diskusné a multimediálne priestory.

V oblasti osvetových zariadení, domov voľného času pre mládež:

Predpokladá sa rozvoj rôznych záujmových zoskupení na vytváraní kultúrnej ponuky na podnikateľskom základe. To predpokladá ďalšiu existenciu flexibilných a polyfunkčných dobre vybavených kultúrnych objektov pre realizáciu rôznych aktivít.

V oblasti zoologických a botanických záhrad:

V budúcnosti sa uvažuje plné využitie ich potenciálu spojením vedeckých, náučných a vzdelávacích aktivít. Má prispievať k ekologickému povedomiu obyvateľov.

Pôvodné botanické a zoologické záhrady sa funkčne obohacujú, až vznikajú tematicky zamerané prírodné a rekreačné parky.

Trendom je členiť ich na viacero tematických okruhov: vodná plocha – člnkovanie, piknikovanie, prehliadka expozícií, francúzska záhrada – estetické princípy pravidelného historického štýlu, japonská záhrada – klasický japonský záhradný štýl, anglická záhrada – voľný prírodno–krajinársky štýl, zbierková záhrada – zbierky ihličnatých a stálezelených rastlín, horská krajina – vegetácia a modelácia terénu horských podmienok, slovenská krajina – domáce rastliny, detská záhrada – atraktivity pre deti (jazda na poníkoch), záhrada suchomilných a vlhkomilných rastlín – unikátne druhy z celého sveta.

V oblasti kín, multikín a amfiteátrov:

Kiná sa menia na multikiná, muzikálové haly, internetové kaviarne a pod.. Vznikajú nové formy kín, napr. multiplex (viacsálové kino), 3D kiná, moving movie theatre („pohybujúci sa“). Veľa objektov kín sa postupne ruší a nahrádza sa inými aktivitami. Šanca na prežitie klasických kín je vo vyhranenejšom profilovaní alebo v rekonštrukcii na viacsálové. Ďalšou možnosťou, finančne zvláduteľnou aj pre MČ je vznik digitálnych kinoklubov Kiná sa stávajú súčasťou výstavby náplňovo rozsiahlejších objektov – obchodných centier, zábavných parkov, múzeí, súčasťou komerčných, relaxačných a edukačných centier.

Až posledné roky vo vyspelých západných krajinách ukázali schopnosť pochopiť film ako edukačné médium a kiná ako prostriedok vzdelávania. Posledný vývoj tohto druhu zariadení sa vyšpecifikoval do nasledovných skupín:

- inštitucionálne kiná - sú výsledkom trendu vývoja kombinácie kín so vzdelávacími aktivitami. Využitie je možné na školách, v múzeách.
- populárno–vzdelávacie kiná.

V závislosti na finančných zdrojoch možno rozlíšiť ich situovanie:

- investície s participáciou verejných a štátnych finančných prostriedkov podmieňujú lokalizáciu kina v rámci vzdelávacích centier,
- investície súkromného sektora – je tu snaha o maximálnu komercializáciu, t.j. o maximálnu návštevnosť zariadenia, z tohto dôvodu sa umiestňujú v rámci veľkého nákupného centra (hypermarketu) alebo solitérne v atraktívnych polohách mesta. Požiadavku komercializácie spĺňajú multikiná, resp. multiplexy, kde sa premietací scenár mení s aktuálnym dopytom, resp. záujmom o určitý film.

Kritériá

- Posilnenie kultúrno–spoločenského potenciálu hlavného mesta považovať za jednu z určujúcich koncepčných a kompozičných zásad formovania jeho priestorového usporiadania,
- vyššiu kultúrno–spoločenskú vybavenosť viazať na reprezentačné priestory centrálnej

alebo kontaktnej mestskej oblasti v ojedinelých prípadoch na športovo – rekreačnú zónu v okrajovej mestskej oblasti,

- dôležitosť, množstvo a kapacita kultúrno–spoločenských zariadení bude stúpať smerom do centra mesta,
- v hierarchii občianskej vybavenosti považovať zariadenia kultúry ako dominantné a túto zásadu zohľadniť v urbanistickej kompozícii mesta a pri architektonickom návrhu,
- základnú kultúrnu vybavenosť v centrálnej mestskej oblasti obmedziť na minimum a prevažne lokalizovať do lokálnych a okrajových centier podľa vypočítaných deficitov,
- základná kultúrna vybavenosť v okrajovej mestskej oblasti má charakter ťažiskových zariadení a bude situovaná v lokálnych centrách tejto zóny,
- integrácia kultúrno – spoločenských zariadení je tradičná so zariadeniami verejného stravovania a vzdelávacími zariadeniami,
- požiadavka viacúčelovosti je nepriamo úmerná veľkosti sídla.

4. Návrh zariadení kultúry

Návrh zariadení kultúry k roku 2030:

Opera a balet:

- po dostavbe nového SND bude potreba mesta: 2 055 sedadiel, návrh situovať do CMC Petržalky, do kultúrno – spoločenských centier II. a IV. okresu,

Činohra:

- po dokončení nového SND budú satureované celomestské požiadavky a naplnené výhľadové deficity v kapacite činohry,

Bábkové divadlo:

- potreba mesta: 1 380 sedadiel, návrh situovať do nového CMC Petržalky a do kultúrno-spoločenských centier 2. a 4. okresu,

Koncertné siene pre živú produkciu:

- potreba mesta: 3 960 sedadiel, deficitné zariadenia situovať do CMC Petržalky, kultúrno-spoločenských centier 2. a 4. okresu,

Kiná:

- celomestská potreba: 11 670 sedadiel: deficit v II., III. a IV. okrese a v Petržalke budú čiastočne vykryté multikinami s celkovou súčasnou kapacitou 4 240 sedadiel, zvyšný deficit 7 430 sedadiel návrh lokalizovať: v MČ Ružinov 1 350 sedadiel, MČ Podunajské Biskupice 450 sedadiel, MČ Vrakuňa 400 sedadiel, MČ Nové Mesto 950 sedadiel, MČ Karlova Ves 300 sedadiel, MČ Dúbravka 480 sedadiel, MČ Devínska Nová Ves 500 sedadiel, MČ Petržalka 2 000 sedadiel v CMC a centre MČ Petržalka

Letné kiná:

- potreba mesta 8 300 sedadiel; návrh ponechať rozsah súčasného amfiteátra v MČ Staré Mesto, situovať zariadenia amfiteátrův v rámci areálov voľnočasových aktivít, v MČ Petržalka – vo väzbe na Lido 300 sedadiel, v zábavnom parku Petržalka - Jarovce 350 sedadiel, MČ Čunovo – areál pri zdrži 300 sedadiel, MČ Ružinov – areál Zlaté Piesky 350 sedadiel, Devínska Nová Ves – 500 sedadiel.

Výstavné siene a galérie:

- z hľadiska celomestského je potreba mesta vykrytá súčasnými zariadeniami nachádzajúcimi sa v MČ Staré Mesto,
- z hľadiska deficitov jednotlivých MČ predstavuje potreba mesta: 1 200 m² nových výstavných plôch, ktoré navrhujeme situovať do MČ: MČ Podunajské Biskupice 100

m², MČ Vrakuňa 300 m², MČ Nové Mesto 100 m², MČ Dúbravka 150 m², MČ Devínska Nová Ves 100 m², MČ Petržalka 300 m².

Hvezdárne, pozorovateľne, planetária:

- potreba mesta 2 300 m² celkovej plochy pozemku, návrh uvažuje alternatívne lokality: v MČ Staré Mesto - nábrežie Dunaja, v MČ Nové Mesto - Stráže, v MČ Devínska Nová Ves - lokalitu v nadväznosti na vedecko- technologický park pod Volkswagenom, a.s. a v MČ Vajnory v nadväznosti na Vajnorské kasárne a Letisko Vajnory.

Botanické záhrady:

- potreba mesta: 335 000 m² plochy pozemku, návrh uvažuje alternatívne lokality: rozhranie MČ Petržalka – MČ Jarovce v rámci južného rozvoja a MČ Lamač v rámci rozvoja Lamačskej brány.

Zariadenia kultúry podľa prijatej legendy návrhu funkčného využitia územia budú tvoriť prevažne súčasť plôch občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského charakteru. Kultúrne zariadenia pre obsluhu územia (aj vstavané) budú tvoriť súčasť plôch občianskej vybavenosti lokálneho významu, súčasť zmiešaného územia bývania a občianskej vybavenosti a súčasť plôch viacpodlažnej a málopodlažnej zástavby obytného územia.

7.2.5. Cirkev

1. Súčasný stav

V súčasnosti na území mesta pôsobí 15 cirkví registrovaných štátom. Počtom veriacich sú najpočetnejšie Rímsko-katolícka cirkev v Slovenskej republike a Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku.

V Bratislave pôsobia významné reprezentačné zariadenia cirkví celonárodného významu, sídla a ústredné orgány jednotlivých cirkví:

Rímsko-katolícka cirkev v Slovenskej republike má na území mesta sídlo Pápežského nuncia na Nekrasovovej ulici, sídlo Arcibiskupského úradu v Konvikte sv. Ladislava na Špitálskej ulici.

Ďalej sa tu nachádza Konferencia biskupov Slovenska na Kapitulskej ulici, ktorá je zastrešujúcim orgánom biskupov rímskokatolíckej a gréckokatolíckej cirkvi a Ekumenická rada cirkví v SR so sídlom na Palisádach.

V súčasnosti je vo výstavbe Pravoslávny chrám na Tomášikovej ul..

Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike

V roku 2001 sa k rímsko-katolíckej cirkvi hlásilo 243 048 obyvateľov, čo predstavovalo 56,5 % obyvateľstva mesta. Oproti roku 1991 sa zvýšila religiozita veriacich rímsko-katolíckej cirkvi z celomestského hľadiska o 10,6 %.

Rímskokatolícka cirkev je spravovaná 2 duchovnými správami, má 24 farností, pôsobí tu 9 mužských a 11 ženských reholí. Patrí jej v meste 43 kostolov s celkovou kapacitou miest na sedenie 10 384.

U rímskokatolíckej cirkvi pretrvávajú gravitácia obyvateľstva k duchovným centráм v strede mesta najmä zo strany Petržalky, nakoľko tu stále pretrvávajú výrazný nedostatok sakrálnych objektov.

Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku

Evanjelická cirkev a.v. na Slovensku je spravovaná Generálnym biskupským úradom

evanjelickej cirkvi a.v. na Slovensku, ktorému podliehajú jednotlivé zbory. Má v meste 7 kostolov s celkovou kapacitou 3 604 miest na sedenie.

V roku 2001 sa k evanjelickej cirkvi a. v. hlásilo 24 810 obyvateľov mesta, čo predstavovalo 6,2 % obyvateľstva mesta. Oproti roku 1991 sa zvýšila religiozita veriacich evanjelickej cirkvi z celomestského hľadiska o 1,7 %.

Ostatné cirkvi

Z ostatných cirkví majú v Bratislave celoslovenské sídlo Apoštolská cirkev na Slovensku, Bratská jednota baptistov v SR, Cirkev adventistov siedmeho dňa, Cirkev československá husitská na Slovensku, Evanjelická cirkev metodistická, Kresťanské zbory na Slovensku, Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia a Ústredný zväz Židovských náboženských obcí v Slovenskej republike.

Tieto cirkvi majú na území mesta 11 kostolov a modlitební, z ktorých 9 je situovaných na území mestskej časti Staré Mesto.

Deficity súčasného stavu a návrhového obdobia ÚPN

Deficity v účelových jednotkách v kostoloch rímskokatolíckej cirkvi v členení okresy a mestské časti vyjadruje tabuľka č.1:

Okres	MČ	Súčasný stav miest na sedenie	Predpoklad. počet veriacich v r. 2030	Potreba v roku 2030 miest na sedenie
I.	Staré Mesto	3 092	32 261	0
II.	Ružinov	1 470	50 312	+2 555
	Podunaj. Biskupice	370	12 533	+630
	Vrakuňa	250	11 880	+700
III.	Nové Mesto	357	28 197	+1 900
	Rača	285	15 947	+990
	Vajnory	180	4 271	+160
IV.	Karlova Ves	950	19 029	+570
	Dúbravka	560	19 649	+1570
	Lamač	180	4 110	+150
	Devínska Nová Ves	140	18 917	+1 510
	Devín	200	1 408	0
	Záhorská Bystrica	200	5 912	+270
	Petržalka	1 590	76 613	+4 540
V.	Jarovce	200	6 780	+340
	Rusovce	200	2 251	0
	Čunovo	160	1 153	0
Spolu:		10 384	311 223	+15 885

Poznámka: 0 – potreba zariadení je vykrytá kapacitami súčasného stavu
+ v potrebe výhľadový nárast pre rok 2030

Deficity zariadení evanjelickej cirkvi a. v. v účelových jednotkách v členení na okresy a MČ vyjadruje tabuľka č. 2:

Okres	MČ	Súčasný stav miest na sedenie	Predpoklad. počet veriacich k r. 2030	Potreba v roku 2030 miest na sedenie
I.	Staré Mesto	2 400	5 065	0
II.		247	7 422	0
	Ružinov	247		
	Podunaj. Biskupice	0		
	Vrakuňa	0		
III.		340	5 306	0
	Nové Mesto			
	Rača	340		
	Vajnory			
IV.		0	6 524	+220
	Karlova Ves	0		
	Dúbravka	0		
	Lamač	0		
	Devínska Nová Ves	0		
	Devín	0		
	Záhorská Bystrica	0		
V.		590	7 589	0
	Petržalka	500		
	Jarovce	0		
	Rusovce	90		
	Čunovo	0		
Spolu		6 224	31 906	+220

Poznámka: 0 – potreba zariadení je vykrytá kapacitami súčasného stavu
+ v potrebe výhľadový nárast pre rok 2030

3. Trendy a urbanistická typológia

Trendy

II. vatikánsky koncil, ktorý sa konal v polovici 60. rokov priniesol zásadnú liturgickú a pastoračnú reformu. Z nej sa odvíjajú nové koncepcie kostolov. Netvorí ich len priestory pre liturgiu, ale komplex zariadení, kde sa pastoračia vykonáva rôznymi aj mimoliturgickými činnosťami. Tu ide o návrat k pôvodnej tradícii typu domu kresťanskej komunity. Tieto domy boli polyfunkčné, pričom liturgia bola ústrednou a vrcholnou, ale nie jedinou funkciou. Ďalšími funkciami boli: duchovná správa, bývanie a ubytovanie, kresťanská formácia prostredníctvom katechézy, ale aj aktivít kultúry, záujmových činností, zábavy, hier a športu a charitatívna činnosť.

Od 60–tych rokov sa v zahraničí budujú diaľničné, letištne, ale i vysokoškolské, väzenské

a nemocničné kaplnky, ktoré sú ponukami k zastaveniu.

V budúcnosti sa budú stavať menšie centrá a kostoly, najmä v jednotlivých štvrtiach pre potreby konkrétnych mestských komunít. Pastoračné centrá by sa mali svojim zameraním orientovať viac na mládež a poskytnúť lepšiu alternatívu na strávenie voľného času.

4. Návrh

Rímsko-katolícka cirkev v Slovenskej republike

Z celomestského hľadiska pre rímsko-katolícku cirkev sa navrhuje:

- Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta UK,
- Rekonštrukcia zostatkov stavieb zastavení Krížovej cesty a obnovenie liturgickej funkcie Kalvárie v MČ Staré Mesto.

Návrh kostolov rímsko-katolíckej cirkvi pre rok 2030:

- predpokladaný počet veriacich: 311 223 obyvateľov,
- potreba mesta: 15 180 miest na sedenie v kostoloch,
- návrh nových sakrálnych objektov rímskokatolíckej cirkvi v lokalitách:

MČ Podunajské Biskupice – Vrakuňa potreba MČ: 1 330 miest, návrh v budúcom centre Podunajských Biskupíc v priestore ulíc Uzbecká a Vrakunská,

MČ Ružinov – potreba MČ: 2 555 miest, požiadavka cirkvi je lokalizovať kostol v priestore Ružinovskej ul., resp. na Ostredkoch, uvažovať s kostolom v oblasti Mlynských nív v blízkosti nárožia s Košickou ul. podľa prerokovanej UŠ MČ Staré Mesto (Aurex 1996),

MČ Nové Mesto – potreba MČ: 1 900, požiadavka cirkvi je situovať kostol v lokalite Ľudového námestia,

MČ Rača – potreba MČ: 990 miest, návrh na Peknej ceste v Krasňanoch, v lokalite Východné nádražie,

MČ Vajnory – potreba MČ: 160 miest,

MČ Karlova Ves – potreba MČ: 570 miest,

MČ Dúbravka – potreba MČ: 1 570 miest,

MČ Lamač – potreba MČ: 150 miest,

MČ Devínska Nová Ves – potreba MČ: 1 510 miest, požiadavka cirkvi je situovať kostol v lokalite Útočnica v rámci nového rozvoja,

MČ Záhorská Bystrica – potreba MČ: 270 miest,

MČ Petržalka – potreba MČ: 4 540 miest, požiadavka cirkvi je lokalizovať v centre MČ pod Rusovskou cestou, v lokalite Mamateyova ul., v rámci južného a západného rozvoja,

MČ Jarovce – potreba MČ: 340 miest, návrh v novom rozvojovom území.

Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku

Návrh kostolov evanjelickej cirkvi a.v. k roku 2030:

- predpokladaný počet veriacich: 31 906 obyvateľov
- Potreba mesta: 220 miest bude vykrytá pripravovaným kostolom v Dúbravke s kapacitou 350 miest.

Ostatné cirkvi

- Požiadavka Apoštolskej cirkvi na Slovensku vybudovať bohoslužobný objekt alternatívne v II. alebo v III. okrese,
- Požiadavka Evanjelickej cirkvi metodistickej vybudovať centrum v MČ Petržalka,
- Požiadavka Gréckokatolíckej cirkvi pre výhľadovú výstavbu kostola na území mesta,

- Zámer Bratskej jednoty baptistov v Slovenskej republike vybudovať modlitebňu v Prievoze.

Zariadenia cirkví podľa prijatej legendy návrhu funkčného využitia územia budú tvoriť prevažne súčasť plôch občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského charakteru, súčasť plôch občianskej vybavenosti lokálneho významu a súčasť zmiešaných území bývania a občianskej vybavenosti.

7.2.6. Administratíva

Bratislava ako hlavné mesto Slovenskej republiky a regionálne centrum európskeho významu koncentruje významné administratívno-správne funkcie. Tejto skutočnosti zodpovedá súčasný stav ako aj výrazný nárast administratívy, ktorá je reprezentovaná širokou škálou zariadení medzinárodného, celoslovenského, regionálneho, ale aj lokálneho významu.

1. Súčasný stav

V súčasnosti Bratislava disponuje nasledovnou štruktúrou administratívy:

- verejná a štátna,
- nekomerčná,
- komerčná,
- zahraničná.

Verejná a štátna administratíva

Osobitné postavenie majú zariadenia ústredných orgánov štátnej správy vyplývajúce z postavenia Bratislavy, ako hlavného mesta Slovenska. Nachádzajú sa tu:

- prezidentský úrad,
- parlament,
- vláda a úrad vlády,
- ministerstvá,
- krajský úrad,
- obvodný úrad,
- samosprávne úrady,
- ostatné špecializované štátne úrady.

Ústredné orgány štátnej správy

Z najvýznamnejších zariadení ústredných orgánov štátnej správy sa na území mesta nachádzajú:

- Kancelária prezidenta,
- Národná rada SR,
- Úrad vlády SR,
- Ministerstvá:
 - * Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR,
 - * Ministerstvo financií SR,
 - * Ministerstvo kultúry SR,
 - * Ministerstvo pôdohospodárstva SR,
 - * Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR,
 - * Ministerstvo spravodlivosti SR,

- * Ministerstvo školstva SR,
- * Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR,
- * Ministerstvo zahraničných vecí SR,
- * Ministerstvo životného prostredia SR,
- * Ministerstvo hospodárstva SR,
- * Ministerstvo pre správu a privatizáciu SR,
- * Ministerstvo vnútra SR,
- * Ministerstvo obrany SR,
- * Ministerstvo zdravotníctva SR,
- Orgány ústrednej správy,
- Krajský úrad Bratislava,
- Obvodný úrad Bratislava.

Orgány samosprávy:

- Úrad bratislavského samosprávneho kraja,
- Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy,
- Miestne úrady mestských častí .

Osobitné zariadenia verejného charakteru:

- Slovenský rozhlas,
- Slovenská televízia.

Nekomerčná administratíva

- Politické strany,
- mimovládne a spoločenské organizácie,
- zväzy,
- súdy a prokuratúra.

Komerčná administratíva

- Finančné sprostredkovanie,
- advokácia,
- pošty a telekomunikácie,
- súkromné masmédiá - televízia, rozhlas, tlač,
- realitné kancelárie,
- ostatné administratívne zariadenia.

Zahraničná administratíva

- zastupiteľské úrady,
- komisariáty orgánov EU a OSN,
- veľvyslanectvá, konzuláty, zahraničné afilácie,
- zahraničné obchodné zastupiteľstvá a pod.

Zo **zastupiteľských úradov a zahraničných reprezentačných zariadení** sa v Bratislave v súčasnosti nachádza:

- 33 veľvyslanectiev, z ktorých je 32 lokalizovaných v Starom Meste,
- 14 konzulátov, z ktorých je 10 lokalizovaných v Mestskej časti Bratislava - Staré Mesto,
- zahraničné afilácie úradov a komisariáty EU a OSN,
- zahraničné a informačné a kultúrne strediská.

Na území mesta bolo k 31. 12. 2000 cca 1 065 000 m² podlažných plôch administratívy. V medziobdobí rokov 2000 – 2003 pribudlo 285 000 m² podlažných plôch, čo predstavuje nárast až 36% oproti stavu v r.2000.

Rekapitulácia prírastku administratívy (v m² podlažných plôch) v období r. 2000 – 2003 podľa okresov:

I.	130 000 m ²	45,6 %
II.	87 000 m ²	30,5 %
III.	49 500 m ²	17,4 %
IV.	4 000 m ²	1,4 %
V.	14 500 m ²	5,1 %
Spolu	285 000 m²	100,0 %

Najvýznamnejšie sa na tomto náraste administratívnych plôch podieľali objekty bankovníctva 42 % a objekty prenajímateľnej administratívy 33 %. V tomto období sa zrealizovali najvýznamnejšie objekty bánk (napr. objekt NBS, Tatra banky a iné) z čoho prirodzene vyplývala výrazná preferencia mestskej časti Staré Mesto pri ich lokalizácii. Rozvoj prenajímateľnej administratívy je najvýraznejší v obvode II. Je reprezentovaný najmä dvoma administratívnymi komplexmi Business Center I – V a APOLLO Business Center v MČ Ružinov. Charakteristikou tohto obdobia je nielen uvádzaný kvantitatívny nárast administratívy v meste, ale najmä výrazný vývoj kvality objektov, ktorý pozitívne ovplyvnil úroveň jednotlivých priestorov mesta.

Počet zamestnancov v administratíve nie je komplexne sledovaný, uvádzame len tie odvetvia, ktoré sú pravidelne štatisticky vyhodnocované. Štatistická ročenka hl. mesta SR Bratislavy uvádza k 31. 12. 2004 nasledovné údaje:

- vo verejnej správe, obrane a povinnom sociálnom zabezpečení 20 582 osôb, čo predstavuje 6,5% z celkovej zamestnanosti mesta,
- v ostatných verejných sociálnych a osobných službách 17 846 osôb, čo predstavuje 5,6 %,
- vo finančnom sprostredkovaní 16 670 osôb, čo predstavuje 5,3 %.

Prírastok plôch administratívy t. j. rozsah dokončených objektov, ako aj administratívnych budov v súčasnosti rozostavaných a pripravovaných do výstavby (viď. prehľad) súvisí s rastúcim významom Bratislavy v rámci stredoeurópskeho regiónu.

Prehľad očakávaného prírastku administratívy (v m² podlažných plôch) rozostavaných objektov a pripravovaných zámerov v súčasnosti podľa okresov:

I.	180 200 m ²	19,2 %
II.	64 100 m ²	6,8 %
III.	314 000 m ²	33,5 %
IV.	31300 m ²	3,4 %
V.	348 200 m ²	37,1 %
Spolu	937 800 m²	100,0 %

3. Trendy

Dynamika rozvoja administratívy sa očakáva aj v nasledujúcom období a súvisí s rastúcim významom postavenia Bratislavy v stredoeurópskom regióne.

Trendy rozvoja administratívnych zariadení na území Bratislavy vyplývajú z jej postavenia ako hlavného mesta SR, z nárokov vyplývajúcich z nových špecifických medzinárodných vzťahov SR, z nárokov na rozvoj súkromného sektoru a mimovládnych organizácií celoslovenského charakteru ako aj z nárokov na lokalizáciu inštitúcií medzinárodného významu.

4. Návrh

Návrh administratívy v územnom pláne:

- zohľadňuje formovanie Bratislavy ako polyfunkčného centra medzinárodného významu s napĺňaním funkcií administratívno- správnych, reprezentačných, finančno - obchodných, kultúrno-spoločenských, s potenciálom rozvoja medzinárodných organizácií a ďalších nárokov vyplývajúcich z členstva Slovenska v EÚ
- vytvára územné možnosti pre dobudovanie zariadení ústredných orgánov štátnej správy v atraktívnych polohách mesta ako reprezentačných objektov, dominujúcich architektúrou v danom prostredí,
- predpokladá rozvoj zariadení slúžiacich všetkým obyvateľom - objektov samosprávy, súdnictva, peňažníctva, poisťovníctva, polície a poštových zariadení a ďalších do lokálnych centier obytných a zmiešaných území,
- uplatňuje viacúčelovosť, priestorovú flexibilitu v oblasti administratívnych zariadení prenájomného charakteru s možnosťou prispôsobenia sa aktuálnym požiadavkám komerčnej a nekomerčnej sféry. Predpokladá ich lokalizáciu v polyfunkčných objektoch v centre mesta aj v lokálnych administratívnych centrách mestských častí. Trendom je budovanie veľkokapacitných administratívnych komplexov v dobrej väzbe na komunikačnú sieť a s dostatočnými plochami na parkovanie. Charakterizuje ich vysoká kvalita architektúry a celkového prostredia územia, s vybavenosťou obchodu, služieb, verejného stravovania pre zamestnancov a verejnosť.

ÚPN sa zaoberá pri riešení rozvoja administratívy predovšetkým:

- možnosťami lokalizácie reprezentačných administratívnych objektov verejnej i súkromnej sféry najmä v atraktívnych lokalitách celomestského centra vrátane historického jadra, v lokálnych centrách a v ťažiskových mestotvorných priestoroch jednotlivých mestských častí, ako aj v priestoroch dopravných vstupov na územie mesta (letisko, prístav, nástupné priestory najmä v juhozápadnej časti mesta – v kontaktnom území s Rakúskom),
- možnými nárokmi na umiestnenie administratívnych objektov súvisiacimi s očakávaným vstupom zahraničného kapitálu (banky, poisťovne, nadnárodné spoločnosti) so špecifickými požiadavkami na lokalizáciu v atraktívnych polohách mesta najmä v území celomestského centra.

Prehľad výmery a územného rozloženia rozvojových plôch celomestskej a nadmestskej občianskej vybavenosti a rozvojových plôch zmiešaných území bývania a občianskej vybavenosti:

Okres	Plochy celomestskej a nadmestskej občianskej vybavenosti		Plochy zmiešaných území bývania a občianskej vybavenosti	
	v ha	v %	v ha	v %
I	41,3	3,5	33,0	8,4
II	189,5	15,8	75,0	19,2
III	211,0	17,6	49,5	12,6
IV	381,5	31,8	149,1	38,1
V	375,0	31,3	84,8	21,7
Spolu:	1198,3	100,0	391,4	100,0

Súčasťou týchto plôch je zároveň ťažiskový územný potenciál pre rozvoj administratívy významnejšieho charakteru. V rámci nich rieši územný plán potenciálne plochy pre územný rozvoj jednotlivých typov administratívy nasledovne:

- pre **vládne a štátne organizácie** sú vytipované priestory orientované k fenoménu rieky Dunaj a to na Pribinovej ulici, na nábreží gen. L. Svobodu, na Podhradí, v polohe ulice Imricha Karvaša (Starohorskej) a v ďalších atraktívnych územiach celomestského centra.
- **rozvoj zariadení zahraničných zastupiteľských úradov** orientuje principiálne do územia celomestského centra, keďže majú vysoké nároky na reprezentatívnosť priestorov, v ktorých sú lokalizované. Ich rozvoj je uvažovaný v oblasti Horského parku, Podhradia, na Machnáči a v atraktívnych priestoroch katastrálneho územia Vinohrady. Novou lokalitou pre rozvoj administratívy zastupiteľských úradov je Kapitulské pole v MČ Petržalka s rozlohou cca 67 ha. Pre výber tejto lokality boli rozhodujúce dôsledne stanovené bezpečnostné kritériá,
- **lokalizáciu medzinárodného administratívneho a konferenčného centra** (administratívne stredisko medzinárodného obchodu stredoeurópskych, resp. reformujúcich sa štátov) s alternatívnym umiestnením v území nového „city„ Bratislavy v pravobrežnej časti celomestského centra v priestore medzi Starým mostom a Prístavným mostom , alebo v predpriestore medzinárodného letiska M. R. Štefánika (požiadavka vyplývajúca z ÚPN VÚC Bratislavského kraja),
- pre významnejší charakter **administratívy nekomerčnej, komerčnej a zahraničnej** je predpokladaný územný rozvoj možný v širokom spektre ponuky rozvojových plôch od atraktívnych rozvojových lokalít celomestského centra (zóna Pribinova, Podhradie, zóna PKO) až po lokality v centrách obytných zón, v závislosti od významu a lokalizačných nárokov konkrétnych administratívnych zariadení,
- **rozvoj ostatných zariadení komerčnej a nekomerčnej administratívy** v územiach celomestského a nadmestskeho významu najmä pri dotváraní priestorov mestských tried a lokálnych centier v ťažiskových mestotvorných územiach Ružinovskej, Račianskej, Karloveskej, Sch. Trnavského, Prievozskej a Saratovskej, ako aj v dotváraní priestorov V. Karadžiča, Račianskeho a Trnavského mýta, v zóne Chalupkova, Starohorská, Jantárovej cesty na Muchovom námestí v Petržalke, atď.,
- pre rozvoj administratívy je vhodný aj územný potenciál vstupov do mesta - západný rozvoj MČ Petržalka, priestor „Lamačská brána“, priestor Tuhovské, prímestské

centrum v južnej nadväznosti na Podunajské Biskupice, atď.

Z prehľadu je zrejmý najväčší nárast rozvojových plôch celomestskej a nadmestskej vybavenosti v okrese IV. a V., v rámci ktorých sa očakáva aj výrazný rozvoj administratívy. Preferencia mestskej časti Petržalka z hľadiska uvedených rozvojových zámerov v je logická z dôvodu potreby vytvorenia pracovných príležitostí a reálna vzhľadom na pozitívny vplyv významných dopravných stavieb: dobudovanie diaľničného obchvatu, ktoré výrazne zlepši dopravnú situáciu, výstavba tunela pod Sitinou.

Rozvoj administratívy nižších stupňov predpokladá ÚPN v rozvojových plochách územia občianskej vybavenosti lokálneho významu, prípadne v plochách zmiešaných území bývania a občianskej vybavenosti nasledovne:

- **rozvoj verejnej administratívy** nižších stupňov predpokladá ÚPN v lokálnych centrách jednotlivých mestských častí
- v lokálnych centrách obytných zón sa počíta aj s umiestňovaním **administratívnych objektov, resp. vstavovaných plôch ostatnej komerčnej aj nekomerčnej administratívy** v zmiešanej zástavbe, ktoré prinášajú do obytného územia potrebný potenciál pracovných príležitostí. Administratívne objekty lokálnych centier obytných zón majú význam tiež z hľadiska vytvárania vhodných dominant územia.

V plochách zmiešaných území výroby, obchodu a služieb ako i v plochách výroby sa predpokladá rozvoj administratívy ako doplnkovej funkcie **charakteru firemnej – podnikovej administratívy**.

7.2.7. Veda a výskum

1. Súčasný stav

V súčasnosti je vedecko-výskumná základňa silne založená a vytvára dobrú východiskovú bázu pre žiadúcu reprofiliáciu mesta ako centra tvorby a výmeny vedecko-technických a spoločenských informácií v medzinárodných a regionálnych vzťahoch.

Podstatná časť inštitúcií zaoberajúcich sa výskumom a vývojom v rámci Slovenska je koncentrovaná na území mesta Bratislavy (36%). Sieť zariadení vedy a výskumu tvorí 103 inštitúcií z celkového počtu 286 inštitúcií v SR evidovaných v roku 2002.

V Bratislave prevažujú činnosti základného a aplikovaného výskumu, pričom polovica aplikovaného výskumu a experimentálny vývoj sa realizuje v iných regiónoch Slovenska. Potvrdzuje to aj skutočnosť, že na území mesta sú lokalizované najdôležitejšie výskumné pracoviská s regionálnym a nadregionálnym významom.

Zhodnotenie vývoja zariadení vedy a výskumu po roku 2000

Na území mesta tvoria sieť zariadení vedy a výskumu:

- zariadenia a areály SAV - 58 vedeckých a 13 spoločných pracovísk, 41 vedeckých spoločností pridružených k SAV združujúcich vedcov rôznych disciplín, kde v roku 2004 pôsobilo 1 462 vedeckých pracovníkov,
- výskumné pracoviská vysokých škôl (25 pracovísk),
- výskumné pracoviská jednotlivých rezortov v rámci osobitných areálov a aj ako súčasť výrobných plôch.

Ťažiskové priestory a inštitúcie SAV sa nachádzajú:

- v lokalite Dúbravská cesta - Patrónka s rozlohou cca 32,5 ha, kde sú vybudované

ťažiskové ústavy a pracoviská neživej prírody, živej prírody a vedecké pracoviská o človeku, spoločnosti a kultúre,

- v lokalite Kramáre - sever, kde sú vybudované nasledovné ústavy:
- Ústav experimentálnej endokrinológie,
- Ústav molekulárnej fyziológie a genetiky,
- Ústav experimentálnej onkológie,
- ďalšie spoločenskovedné pracoviská SAV, ktoré majú nadväznosť na mnohé organizácie sú umiestnené v centre mesta (lokalita Klemensova, Šancová, Štefánikova, Pánska, Konventná, atď.).

V lokalite Mlynská dolina je vybudovaná základňa základného výskumu vysokých škôl - univerzít, na ktorú naväzujú pracoviská SAV.

Na území mesta sa nachádzajú vysoké školy technického, univerzitného a ekonomického smeru, ktoré so svojím vysokokvalifikovaným potenciálom sa podieľajú na základnom a aplikovanom výskume a čiastočne aj na experimentálnom vývoji.

Sieť zariadení vedy a výskumu na území mesta dopĺňa sieť výskumných ústavov (39 pracovísk), ktoré sú zamerané prevažne na aplikovaný výskum a experimentálny vývoj, či vo forme samostatných výskumných ústavov, alebo pracovísk v štátnom, podnikovom, resp. súkromnom sektore.

Na území mesta sa nachádza 103 inštitúcií o počte 7 384 výskumných pracovníkov.

Tab. č. 1 - Dynamika vývoja funkčného systému veda a výskum

Rok	Počet		Zamestnanci vedy a výskumu		Podiel v % z ekonomicky aktívneho obyvateľstva
	obyvateľov	ekonomicky aktívnych osôb	celkom	výskumníci	
1998	451 395	299 114	10 536	7 758	2,6
2000	447 877	294 210	9 956	7309	2,4
2001	448 608	283 156	9 844	7 290	2,4
2002	427 425	283 148	9 687	7 384	2,3
2003	425 533	282 329	9 980	7 811	3,6
2004	428 672	282 011	10 373	8 272	3,5

Z analýzy vývoja a štruktúry uvedeného počtu výskumných pracovníkov vedy a výskumu vyplýva tendencia ich mierneho poklesu oproti roku 1998 o cca 5%, oproti roku 1994 pokles cca o 7%. Počet výskumných pracovníkov klesol na základe poklesu počtu inštitúcií z 131 (rok 1996) na 103 inštitúcií v roku 2002 ich zrušením.

Pokles celkového počtu zamestnancov výskumu a vývoja od roku 1994 z 11 064 pracovníkov na 9 687 pracovníkov (t. j. o 1377) o cca 12,5% je dlhodobý trend charakterizujúci vedu a výskum v Bratislave a za posledné tri roky stabilizoval, pričom v roku 2004 stúpol počet zamestnancov na 10 373.

Vedecko - výskumná základňa Bratislavy okrem personálnych zdrojov má značné rezervy v predimenzovaných stavebných fondoch vedeckých a výskumných inštitútov, z ktorých značné percento je využívané k iným účelom, predovšetkým ako kancelárske priestory.

Založená vedecko-výskumná základňa a disponibilita územia pre rozvoj najmä v dotyku s jestvujúcimi výrobnými areálmi vytvára vhodné podmienky na vytvorenie moderných

vedecko -výskumných centier. Snaha lokalizovať na území mesta medzinárodné kultúrno-spoločenské organizácie a poloha mesta na významných európskych komunikačných spojoch vytvárajú spolu s perspektívnou aktívnou vysokovzdelanou štruktúrou obyvateľstva už v súčasnosti optimálne predpoklady pre rozvoj mesta ako centra tvorby a výmeny vedecko-technických a kultúrno-spoločenských informácií.

2. Legislatívne zmeny po roku 2000

Novým zákonom je zákon č. 13/2002 Z. z. o podmienkach premeny niektorých rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií na neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (transformačný zákon), ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 92/1991 ZB. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov. Zákon č. 132/2002 o vede a technike vymedzuje pojmy, odbory výskumu a vývoja, úlohy ústredných orgánov štátnej správy v oblasti vedy a techniky, podľa ktorého sa členia odbory na tieto základné skupiny:

- prírodné vedy,
- technické vedy,
- lekárske a farmaceutické vedy,
- pôdohospodárske vedy,
- spoločenské vedy,
- humanitné vedy.

Zákon č. 133/2002 Z. z. o Slovenskej akadémii vied uzniesol, že Slovenská akadémia vied je samosprávnou vedecká inštitúcia SR, ktorej činnosť je zameraná na rozvoj vedy, vzdelanosti, kultúry a ekonomiky. Akadémia ako rozpočtová organizácia je právnická osoba štátu so sídlom v Bratislave.

3. Predpokladané vývojové trendy

Pri návrhu riešenia sa vychádza z analýzy súčasného stavu, predpokladaných vývojových trendov a z aktualizovanej „Koncepcie štátnej vednej a technickej politiky (do roku 2005)“, ktorá zohľadňuje Zásady štátnej vednej a technickej politiky schválenej uznesením vlády SR v roku 1999.

Veda a technika je jedným z hlavných faktorov, ktorý podmieňuje konkurencieschopnosť ekonomiky a podieľa sa na zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti.

Vývojové trendy vyplývajú z integrácie a vstupu SR do EÚ a zo snahy vytvorenia spoločného európskeho výskumného priestoru.

Výber podstatných východných trendov:

- vytvorenie podmienok pre priblíženie úrovne vedy a techniky SR k úrovni v porovnateľných štátoch EÚ do roku 2005,
- zvyšovanie úrovne prepojenia (súčinnosti) štátneho sektora, sektora vysokých škôl a podnikateľského sektora organizácií a pracovísk výskumu a vývoja pri inovačnom rozvoji výrobných a nevýrobných odvetví,
- urýchlenie transferu výsledkov výskumu a vývoja v rámci rozvojového a reštrukturalizačného procesu hospodárstva a spoločnosti,
- vytvorenie podmienok pre rozširovanie a skvalitňovanie medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce,
- racionálne využitie súčasných odborných kapacít výskumu a vývoja s možnosťou preferovania rozvoja odborných kapacít podľa prioritných smerov rozvoja hospodárstva a priorit štátnej vednej a technickej politiky,

- účinnejšie prepojenie základného výskumu s aplikovaným výskumom a vývojom,
- zvýšenie spolupráce vysokých škôl s ostatnými organizáciami a pracoviskami výskumu a vývoja,
- zapojenie organizácií a pracovísk výskumu a vývoja podnikateľského sektora do riešenia problémov štátu v oblasti výskumu a vývoja,
- podporovať vedu a techniku na vysokých školách.

4. Návrh

Pre realizáciu navrhovanej filozofie rozvoja mesta ako centra tvorby a výmeny vedecko-technických a spoločenských informácií v medzinárodných a regionálnych vzťahoch v oblasti vedy a vývoja má Bratislava optimálne predpoklady. Realizácia zámerov by znamenala ekologizáciu a humanizáciu a zvýšenie spoločenskej kvality a postupne aj ekonomickej prosperity života obyvateľov mesta v jeho medzinárodných, celoslovenských i regionálnych väzbách.

Návrh vychádza z nasledovných zámerov a tendencií vývoja:

- vytvoriť v meste predpoklady a aktivity stretávania sa odborníkov s cieľom výmeny odborných informácií,
- podporiť rozvoj informatiky v Bratislave, realizovať prepojenie a doplnenie jestvujúcich sietí, koordináciu systémov a vytvorenie informačných centier v ťažiskových priestoroch mesta,
- sústrediť aplikovaný výskum do navrhovaných strategických výskumných centier a ďalších mobilných (flexibilných) centier, s rozsahom menších vedecko - výskumných jednotiek a zamerať na poznávací proces a tvorbu nových moderných technológií,
- zvýšiť počet vedecko-výskumných pracovísk v Bratislave.

Na území celého mesta sa navrhuje dobudovanie a stabilizácia jestvujúcich výskumných pracovísk v rozptyle so zabezpečením ich rozvoja a to vo väzbe:

- na informačné a poradenské činnosti v celomestskom centre a ostatných lokalitách,
- na zdravotníctvo, sociálnu starostlivosť, spoločenské umeno-vedné inštitúcie a zariadenia.

ÚPN uvažuje:

- využiť a dotvoriť jestvujúci potenciálu vedecko - výskumnej základne na území mesta ako základný systém novej ekonomickej profilácie mesta (reštrukturalizácia výroby, špičkové technologické parky, zvláštne hospodárske zóny) v jestvujúcich lokalitách ako sú:
- areál SAV,
- vedecko - výskumná základňa VŠ,
- zariadenia vo väzbe na výrobné obvody v západnej a východnej časti mesta,
- vytvoriť územno - technické predpoklady pre vznik nových ohnísk vedy a výskumu v priestore západného rozvoja mesta a ako súčasť priestoru severne od Slovnaftu,
- vytvoriť v rámci priestorov vedy a výskumu v celomestskom centre a využitím atraktivít širšieho záujmového územia spoločenské predpoklady pre stretávanie sa odborníkov na domácej , zahraničnej úrovni, v prospech priameho kontaktu a výmeny odborných poznatkov,
- ťažiskových mestotvorných priestoroch zohľadniť lokalizáciu zariadení pre poskytovanie všeobecných informačných služieb , z ktorých sú najvýznamnejšie dve skupiny :
- aktivity tvorby programového vybavenia (softweru) tzv. počítačových služieb,

- aktivity telekomunikačných a širších informačných služieb, pre odborníkov i širokú občiansku verejnosť.

Návrh rozvoja zariadený vedy a vývoja v nasledovných lokalitách uvažuje:

- v lokalite Dúbravská cesta - Patrónka s rozšírením areálu SAV o plochu 8,14 ha (ÚSS pre telesne postihnutú mládež, ktorý bude premiestnený do novej lokality Petržalka - juh) na celkovú rozlohu 35,0 ha,
- v lokalite Dolná Mlynská dolina vytvoriť Vedecko-technický park zhodnotením založenej vedecko-výskumnej základne jestvujúcej SAV v spolupráci s vedecko - výskumnými inštitúciami vysokého školstva STU a UK v Mlynskej doline (v bezprostrednom dotyku s SAV), za účelom rozvoja nehnuteľností Dolnej Mlynskej doliny a podpory komerčnej realizácie výsledkov vedy a výskumu formou malých a stredných firiem,
- v lokalite Rázsochy vytvoriť územnú rezervu pre výstavbu zariadení vedecko - výskumného centra pre zdravotníctvo a vysoko špecializované zdravotnícke technológie v nových medicínskych odborov celoslovenského významu (celková plocha 24,7 ha).

7.2.8. Maloobchod

1. Súčasný stav

Na území mesta sa v súčasnosti nachádza 38 potravinárskych supermarketov, 30 diskontných predajní, 21 veľkých obchodných jednotiek (hypermarkety, hobbymarkety, regionálne centrá) a 47 obchodných domov a nákupných stredísk.

Dynamický nárast predajných plôch bol sprevádzaný výstavbou veľkokapacitných jednotiek na zelenej lúke a ohnisko maloobchodu sa začalo premiestňovať na okraj do suburbánnych častí mesta. Prímestské obchodné centrá regionálneho charakteru s celkovou predajnou plochou 186 410 m² sa dostali do okrajových polôh vnútorného mesta, najmä v MČ Ružinov a Petržalka využívajúc napojenie na významné dopravné ťahy – na diaľnice.

V obchode sa začína prejavovať v plnej miere globalizácia, internacionalizácia, kooperácia a koncentrácia.

Dôsledky vývoja súčasnej lokalizácie veľkých obchodných jednotiek poukazujú na zmenu priestorového rozloženia maloobchodnej siete:

- základná životná funkcia opúšťa centrum mesta a podiel obchodu realizovaného v centre sa znižuje, čím sa znižuje frekvencia pohybu obyvateľstva do vnútra mesta,
- dochádza k narušeniu tradičných mestských jadier a nastáva celková expanzia mesta za jeho súčasné okraje, t.j. suburbanizácia,
- nová orientácia na veľké jednotky začala spôsobovať úbytok počtu i predajnej plochy v obchodných domoch a nákupných strediskách a v ich spádových oblastiach začínajú s problémami prežívať malé pultové predajne a samoobsluhy.

Rozmiestnenie obchodných centier v členení mesta na centrum, vnútorné a vonkajšie mesto k 1.1.2006 predstavuje tabuľka č. 1:

Členenie mesta	Predajná plocha v m ²				
	regionálne OC		OD NS	supermarkety	potravinové diskonty
	vnútromest.	prímestské			
centrum	0	0	33 514	2 850	0
vnútorné mesto	56 496	183 481	45 322	22 558	9 975
vonkajš. mesto	0	2 928	26 617	9 880	6 912
spolu	56 496	186 409	105 453	35 288	16 887

Predajnú plochu v zariadeniach obchodu VOV v členení na MČ k 1.1.2006 predstavuje tabuľka č. 2:

	Drobná obchodná sieť		OC, NS	Hypermarkety, hobby	Regionálne OC	Spolu
	Potrav. šp.	Ostat. sort.				
Staré Mesto	1 163	48 357	33 514	0	0	86 281
Ružinov	831	31 204	19 239	17 076	108 639	176 989
Podunajské Biskupice	185	9 236	5 979	2 928	0	18 328
Vrakuňa	130	4 170	1 565	0	0	5 865
Nové Mesto	437	23 592	8 535	7 620	18 626	58 810
Rača	244	8 875	3 496	0	0	12 615
Vajnory	85	5 102	1 500	0	0	6 687
Karlova Ves	90	5 703	4 305	10 200	0	15 993
Dúbravka	54	18 217	12 602	0	0	30 873
Lamač	84	1 243	800	0	0	2 127
Devín	0	271	0	0	0	271
Devínska Nová Ves	85	5 156	0	0	0	5 241
Záhorská Bystrica	14	262	0	0	0	276
Petržalka	827	27 166	13 243	47 566	37 870	126 672
Jarovce	0	155	0	0	0	155
Rusovce	0	144	675	0	0	819
Čunovo	0	13	0	0	0	13
Mesto spolu	4 229	188 866	105 453	85 390	273 774	548 015

Celková predajná plocha v meste sa odhaduje cca 639 650 m².

Celková predajná plocha okrem prímestských obchodných centier je cca 453 200 m².

Zo silných maloobchodných reťazcov sú v Bratislave prítomné:

- potravinárske reťazce: Tesco, Billa, Kaufland, Hypernova, Carrefour, Lidl.

- nepotravinárske reťazce: Baumax, Ikea, Hornbach, Kika.

Z hľadiska stupňovitosti maloobchodnej vybavenosti na území Bratislavy možno charakterizovať:

- celomestské obchodné centrum – hlavné mestské jadro s najväčšou koncentráciou obchodu a služieb, tento priestor plní funkciu zmiešanej obslužnej zóny,
- obchodné centrá regionálneho dosahu – prímestské: hypermarkety Tesco, Carrefour, Hypernova a špecializované veľkopredajne Ikea, Baumax, Hornbach, Kika a vnútromestské regionálne centrá: Polus a Aupark,
- okresné a sektorové centrá pozostávajúce z nákupných stredísk vybudovaných ešte v rámci KBV. Obsahujú ponuku nepotravinárskeho sortimentu (tovar občasnej potreby, špecializovaný tovar), sú to napr.: nákupné strediská v Karlovej Vsi a v Dúbravke. Plnohodnotné štvrťové centrá doteraz prevažne absentujú. V niektorých MČ plnohodnotnú lokálnu vybavenosť nahrádzajú supermarkety a diskonty napr. Billa a Lidl v Podunajských Biskupiciach,
- lokálne, miestne obchodné centrá – obsahujú tovar dennej potreby, predovšetkým sú orientované na potraviny a na špecializované predajne.

Ponuka plnohodnotných lokálnych obchodných centier chýba najmä v MČ s veľkou koncentráciou obyvateľov, a to v MČ Petržalka, Podunajské Biskupice, Vrakuňa, Karlova Ves, Dúbravka, Devínska Nová Ves. Jedná sa najmä o priestorovo založené lokality centier MČ.

V súčasnosti prebieha výstavba týchto väčších obchodných centier:

- v MČ Ružinov prestavba OD Ružinov na vnútromestské obchodné centrum Yosaria Plaza s predajnou plochou 34 000 m²,
- v rámci výstavby polyfunkčných objektov sa obchodné plochy realizujú:
- v MČ Staré Mesto na Kollárovom námestí, na Suchom mýte, prestavbou objektu na Štúrovej ul.,
- v MČ Ružinov na Karadžičovej ul..

2. Predpokladané trendy vývoja a kritériá

Trendy

V oblasti obchodu nastane posilnenie pozície silných obchodných spoločností, prehĺbenie miery internacionalizácie a koncentrácie.

Predpokladá sa spomaľovanie expanzie veľkých obchodných jednotiek z dôvodov saturácie trhu, očakáva sa koncentrácia síl a kooperácia malých a stredných podnikateľov. Ďalej sa predpokladá nárast podielu zásielkového obchodu prostredníctvom katalógov, ktorého najčastejší sortiment budú tvoriť odevy, obuv, spotrebný tovar, knihy a hudobné produkty.

V obchodných konceptoch nastane diskontná orientácia veľkokapacitných jednotiek so širokým sortimentom, vychádzajúca z atribútov: nízke prevádzkové náklady, nižšie ceny, dobré logistické riešenia.

Ďalej sa očakáva realizácia - obchod v obchode – využitie prenájmu veľkokapacitných jednotiek pre iných maloobchodníkov, je to vhodná možnosť pre výrobcov prevažne značkového tovaru a pre získanie priameho kontaktu so zákazníkom.

Kvantitatívna expanzia MO konceptov sa zmení na kvalitatívnu. Tradičný izolovaný hypermarket, supermarket alebo obchodný dom so súčasným spektrom služieb a šírkou ponuky už nebude vyhovovať potrebám sociálne diferencovaných spotrebiteľov, najmä

silnejúcej strednej vrstve. Z toho dôvodu sa bude presúvať záujem spotrebiteľa na obchodné a polyfunkčné centrá, koncentrujúce zábavu, oddych, kultúru, gastroservis, širokosortimentnú prevádzku a sieť značkových predajní.

Po období saturácie distribučnej siete nastane obdobie kvantitatívnych zmien samotných obchodných konceptov. Táto fáza bude poznačená najmä vysokou mierou zlepšovania kvality služieb a doplnkových služieb (kvalitatívna expanzia). Kým súčasné obdobie je charakteristické investíciami do hmotného majetku a vybavenia, v nasledujúcom období sa očakáva nárast investícií do nehmotného majetku, t.j. do ľudského kapitálu a technologického vybavenia.

Kritériá

Rozhodujúce kritériá:

- vychádzať z uvažovaného počtu obyvateľov v území,
- vychádzať z potreby danej časti mesta, mesta ako celku a regiónu,
- zohľadniť väzbu na vybavenosť okolitých zastavaných území,
- rešpektovať potrebu pešej dostupnosti:

u **zariadení typu ZOV** na základe dodržania polomeru dochádzkových vzdialeností - predajní potravín dostupnosť do 400 m,

u **zariadení typu VOV** na základe dodržania polomeru dochádzkových vzdialeností: u predajní s nepotravinárskym širokosortimentným tovarom dostupnosť do 800 m a dostupnosť prostriedkami MHD a individuálnej dopravy.

5. Návrh

Predajnú plochu obchodných centier v členení na mestské časti a vyjadrenie deficitov predajnej plochy obchodu typu dennej potreby (ZOV) a vyššej obchodnej vybavenosti (VOV) vyjadruje tabuľka č. 3:

MČ	Obyv. v r. 2004	ZOV		VOV		Obyv. 2030 trvalo býv.	Prac. príležit. v r. 2030	Potreba 2030	
		Súč. stav	Defic it 2006	Súč. stav	Deficit 2006			ZOV	VOV
		m ²	m ²	m ²	m ²			m ²	m ²
Staré Mesto	42 858	8 709	- 4 149	86 281	+ 51995	60 300	109 000	+9 380	0
Ružinov	69 657	15 585	+ 783	176 989	+ 121263	84 700	101 500	+9 825	0
Vrakuňa	18 799	2 762	- 998	5 865		20 000	4 500	+1 240	+10135
Podunj. Biskupice	19 860	8 346	+ 4 374	18 328		21 100	10 000	0	0
Nové Mesto	37 130	8 221	- 2 918	58 810	+ 29106	48 200	55 500	+6 240	0
Vajnory	4 197	4 795	+ 3 746	12 615		7 300	11 300	0	
Rača	20 287	983	- 3 074	6 687	- 9 543	27 400	12 500	+4 500	+15230
Karlova Ves	33 212	5 068	+ 1 574	15 993	- 10 577	33 800	15 600	+5 070	+11050

Dúbravka	34 525	8 974	+ 2 069	30 873	+ 3 253	34 900	9 500	0	0
Lamač	6 410	650	- 632	2 127		8 300	2 500	+ 1 010	
Devín	982	291	+ 95	271		2 500	400	+210	
D. N. Ves	15 399	3 595	- 255	5 241		33 600	11 000	+3 125	+21640
Záhorská Bystrica	2 398	142	- 338	276		10 500	2 000	+1 960	
Petržalka	115 195	22 749	- 290	126 672	+34 516	139 550	51 000	+5 160	+20 850
Jarovce	1 239	192	- 56	155		12 350	2 600	+2 280	
Rusovce	2 093	395	- 129	819		4 100	4 000	+835	
Čunovo	914	170	- 13	13		2 100	400	+ 250	
Spolu	425 155	91627		548 015		550 200	403 000	+51 085	+78 905

Poznámka: 0 – potreba zariadení je vykrytá kapacitami súčasného stavu

+ v potrebe výhľadový nárast pre rok 2030

Celková predajná plocha MO v meste vrátane prímestských obchodných centier predstavuje cca 639 650 m², čím sa dosahuje už v súčasnosti 1,5 m² predajnej plochy na 1 obyvateľa. Tento stav vznikol vybudovaním obchodných centier regionálneho charakteru, ktoré sa dostali do okrajových polôh vnútorného mesta, ale nespĺňajú urbanistické kritéria, najmä dochádzkovú vzdialenosť pre trvalo bývajúce obyvateľstvo. Majú regionálny charakter, a preto by sa v plnej miere nemali započítavať do vybavenosti trvalo bývajúceho obyvateľstva mesta. Z tohto dôvodu uvádzame v MČ Petržalka potrebu dobudovania vyššej obchodnej vybavenosti v centrálnych polohách MČ.

Návrh obchodnej vybavenosti sa zameriava na MČ s väčším počtom obyvateľov a vychádza z najakútnejšieho stavu nedovybavených území jednak obchodom dennej potreby a jednak vyššou obchodnou vybavenosťou:

- **MČ Staré Mesto** – deficit MČ v maloobchode dennej potreby je v súčasnosti 4150m², výhľadový deficit MČ pre obchod dennej potreby predstavuje cca 9 400 m² predajnej plochy, najvýraznejší deficit je v UO Bôrik, Na hrebienku, Holý vrch, Horský park, Kalvária, Slavín a Sokolovňa. Územnú ponuku pre obchod dennej potreby v súlade s prerokovanou ÚS Staré Mesto (Aurex 1996) predstavujú lokality:
* Búdková ul. pod Amfiteátrom,
* nárožie Radvanskej ul. a Fialkového údolia (lokalita bývalej predajne),
- **MČ Vrakuňa a MČ Podunajské Biskupice** – obe MČ tvoria spolu jeden integrovaný celok a výraznejšie deficit v obchode dennej potreby v súčasnosti má len Vrakuňa, a to cca 1 000 m² a výhľadovo potreba MČ bude cca 1 200 m² predajnej plochy, územný potenciál pre tento typ vybavenosti tvoria ťažiskové polohy v rámci Novej Vrakune na ul. Hradská, Priehradná a Brezová. Územnú ponuku pre nároky vyššej obchodnej vybavenosti cca 10 000 m² predstavuje priestor Centra MČ Podunajské Biskupice medzi Uzbeckou a Podzáhradnou ul.,
- **MČ Nové Mesto** – deficit MČ v maloobchode dennej potreby je v súčasnosti 2 900m² predajnej plochy. Najvýraznejší deficit je v území Kramárov a Koliby. Výhľadovo bude potreba MČ cca 6 200 m² predajnej plochy. Územnú ponuku pre lokalizovanie základnej obchodnej vybavenosti na Kolibe predstavuje priestor Bellovej a Sliackej ul.,
- **MČ Rača** – deficit MČ v maloobchode dennej potreby je v súčasnosti cca 3 000 m²

predajnej plochy. Výhľadovo bude potreba MČ cca 4 500 m². Potreba MČ na vyššiu obchodnú vybavenosť je cca 15 000 m². Územnú ponuku pre nároky vyššej obchodnej vybavenosti predstavujú lokality na Kadnárovej ul. (Úžiny, Rinzle), priestor Detvianskej - Rustaveliho ul. a Púchovskej cesty (Táborky),

- **MČ Karlova Ves** – pre výhľadový deficit MČ pre obchod dennej potreby v rozsahu cca 5000 m² predajnej plochy bude treba rezervovať lokalitu Nového Bratislavského centra na Dlhých Dieloch, ktoré pôvodne malo saturovať aj územnú požiadavku na vykrytie potreby vyššej obchodnej vybavenosti MČ v rozsahu cca 11000m². Nakoľko z priestorových dôvodov nie je možné vyššiu obchodnú vybavenosť lokalizovať do uvedeného centra, navrhujeme ju v lokalite Centrum 1, t.j. v priestore medzi Karloveskou ul. a ul. Líščie údolie,
- **MČ Lamač** – výhľadový deficit MČ pre obchod dennej potreby predstavuje cca 1000m² predajnej plochy, navrhujeme ho lokalizovať na Malokarpatskom námestí,
- **MČ Devínska Nová Ves** – výhľadový deficit MČ pre obchod dennej potreby predstavuje cca 3 000 m² predajnej plochy a potreba MČ vo vyššej obchodnej vybavenosti predstavuje cca 22 000 m² predajnej plochy. Územnú ponuku pre vyššiu obchodnú vybavenosť tvoria nové rozvojové lokality Bačnegovice a Útočnica,
- **MČ Záhorská Bystrica** – výhľadový deficit MČ pre obchod dennej potreby predstavuje cca 2 000 m² predajnej plochy. Územnú ponuku tvoria nové rozvojové lokality Boháčky a Krče,
- **MČ Petržalka** – výhľadový deficit MČ pre obchod dennej potreby predstavuje cca 5000 m² predajnej plochy. Územnú ponuku pre základnú aj vyššiu obchodnú vybavenosť predstavuje celomestské centrum v Petržalke, centrum MČ a severojužná os - priestor Jantárovej ul. a Chorvátskeho ramena,
- **MČ Jarovce** – výhľadový deficit MČ pre obchod dennej potreby predstavuje cca 2300m² predajnej plochy. Územný potenciál pre tento typ vybavenosti tvorí nové rozvojové územie.

Zariadenia maloobchodu podľa prijatej legendy návrhu funkčného využitia územia budú tvoriť prevažne súčasť plôch občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského charakteru a súčasť zmiešaného územia obchodu, výrobných a nevýrobných služieb. Zariadenia maloobchodu pre obsluhu územia budú tvoriť súčasť plôch občianskej vybavenosti lokálneho významu, súčasť zmiešaného územia bývania a občianskej vybavenosti a súčasť plôch viacpodlažnej a málopodlažnej zástavby obytného územia.

7.2.9. Veľkoobchod

1. Súčasný stav

Veľkoobchodná distribúcia sa v rokoch 1999-2001 začala koncentrovať, stala sa efektívnejšia. Realizujú sa priame dodávky od výrobcov, väčších širokosortimentných a špecializovaných veľkoobchodov alebo prostredníctvom vlastných alebo prenajatých distribučných centier na Slovensku (Metro, Coop) i v zahraničí (Ikea, Baumax).

Kvantitatívnu štruktúru veľkoobchodnej siete v Bratislave v m² podlažnej plochy v členení na okresy k 1.1.2006 predstavuje tabuľka č. 1:

	I. okres	II. okres	III. okres	IV. okres	V. okres	Spolu
Chemické výrobky	0	620	710	200	600	2 130
Drevo, stavebný materiál	120	8 010	34 890	6 900	8 040	57 960

Elektrické zariadenia	420	0	6 170	60	230	6 880
Farmaceutický, zdrav. tovar	850	0	1 490	120	480	2 940
Kancelárske zar., počítače	0	0	3 910	30	0	3 940
Kovy, kovové rudy	80	200	200	0	310	790
Kozmetický tovar	0	0	200	0	0	200
Kvety, stromy	0	400	800	0	0	1 200
Obrábacie stroje	0	0	335	0	0	335
Odevy, obuv, kožená galan.	60	800	13 500	0	310	14 670
Ostatné stroje	0	430	720	0	700	1 850
Ostatný veľkoobchod	500	11 930	3 650	400	1 340	17 820
Ovocie, zelenina	0	150	5 775	0	0	5 925
Potraviny, tabák	150	900	8 960	0	0	10 010
Poľnohospod. sur., zvieratá	0	0	300	0	0	300
Sklo, čistiace prostriedky	0	200	670	0	0	870
Stavebné stroje	0	0	500	0	0	500
Textil	0	40	6 440	0	0	6 480
Tovar pre domácnosť, šport	0	2 160	19 240	2 490	1 380	25 270
Želez. tovar, nástroje, vykúr.	0	1 800	8 540	120	540	11 000
Spolu :	2 180	27 640	117 000	10 320	13 930	171 370

V súčasnosti sa pripravuje výstavba Logistického areálu v MČ Ružinov v priestore ulíc Vrakunská, Hradská a Na piesku s podlažnou plochou 16 160 m².

V distribúcii spotrebných tovarov je v súčasnosti možné definovať tri základné spôsoby:

1. Tradičný spôsob - pôvodný distribučný systém, keď maloobchodná sieť nakupuje tovar prostredníctvom veľkoobchodov, ktoré nakúpili tovar priamo od výrobcu.

2. Progresívnejší spôsob, keď maloobchodná sieť nakupuje tovar priamo od výrobcu (decentralizovaná logistika).

3. Distribúcia prostredníctvom aliancie, tu je prevádzka integrovaná v kooperačnej štruktúre, ktorá nakupuje tovar prostredníctvom veľkoobchodných prevádzok členov aliancie.

Distribučné centrá majú charakter veľkoobchodu alebo cross – dockingových prekládok. Veľká časť operátorov začína svoje nákupy diverzifikovať z tradičného veľkoobchodu do Cash & Carry.

2. Trendy

Trend v oblasti veľkoobchodu smeruje k centralizácii logistiky, t.j. k distribúcii prostredníctvom distribučného centra.

V etape globalizácie a internacionalizácie v logistike budú nasadené a prevádzkované postupne Informačné systémy, ktoré umožnia presnejšie pokrývanie potrieb, plánovanie skladových zásob, ale aj zefektívňovanie veľkoobchodnej distribúcie. V súčasnosti sú tieto systémy využívané najmä nadnárodnými dodávateľmi a ich nadnárodnými obchodnými

partnermi.

Celý distribučný reťazec (výroba – obchod – produkt – spotrebiteľ) bude prepojený prostredníctvom elektronickej komunikácie a zdieľania databáz. Do týchto procesov budú musieť byť z dôvodu konkurencieschopnosti zapojení i menší dodávatelia a obchodníci.

4. Návrh lokalít

Distribučné centrá

Návrh lokalít pre distribučné centrá k výhľadovému roku 2030:

- Distribučné a logistické centrum – Zvláštna hospodárska zóna medzinárodného významu s centrom prepravy tovarov sa uvažuje v MČ Ružinov v lokalite Prístav – Pálenisko na celkovej ploche 197 ha,
- územnú ponuku pre distribučné centrum pre východnú časť mesta predstavuje lokalita Žabí majer v MČ Rača o rozlohe cca 16 ha,
- územnú ponuku pre distribučné centrum pre južnú časť mesta predstavuje lokalita v rámci západného rozvoja v MČ Petržalka, o rozlohe cca 35 ha, resp. lokalita v rámci technologického parku v Jarovciach o rozlohe cca 22 ha,
- územnú ponuku pre distribučné centrum pre západnú časť mesta predstavuje lokalita západne od Volkswagenu v MČ Devínska Nová Ves.

7.2.10. Služby

Trh so službami za posledné obdobie podstúpil hlboké štruktúrne zmeny. Rozšírila sa škála faktorov ovplyvňujúcich trh. Vznikli nové odbory špecializovaných služieb, ktoré smerujú do podnikovej sféry a označujú sa ako služby pre podnikateľskú sféru.

Špecifické služby pre obyvateľov mesta i jeho zázemia poskytujú pohrebné služby s nárokom na rozvoj cintorínov.

1. Služby

Súčasný stav

Služby predstavujú typ komerčného zariadenia. Základné služby, t. j. služby dennej potreby zahŕňajú služby nevýrobné (kaderníctva, kopírovanie, čistiare, opravy tovaru pre domácnosť, videopožičovne) a služby výrobné (krajčírstva – opravy odevov, opravy obuvi). V základných službách pripadá na 1 obyvateľa mesta cca 0,06 m² podlažnej plochy, čo je v rámci hodnoty štandardu podlažnej plochy na Slovensku (0,02 – 0,14 m²/obyv.).

Služby dennej potreby v súčasnosti predstavujú najväčšie deficity v MČ Ružinov, Vrakuňa, Podunajské Biskupice, Karlova Ves, Dúbravka a Petržalka.

Zariadenia služieb, najmä služieb dennej potreby budú súčasťou pripravovaných veľkých obchodných a spoločenských komplexov najmä na území MČ Staré Mesto, a to v rámci River Parku na Nábřeží arm. gen. L. Svobodu, v zóne Pribinova, v Predstaničnom priestore a v rámci parteru realizovaných objektov, napr. na Suchom mýte, Kollárovom námestí, Štúrovej ul. a Karadžičovej ul..

Stanovenie deficitov podľa urbanistických ukazovateľov pre

súčasný stav a návrhové obdobie ÚPN

Potrebu podlažnej plochy v súčasnosti a k roku 2030 v m² pre zariadenia služieb dennej potreby v členení na okresy a MČ predstavuje tabuľka č.1:

Okr.	MČ	Obyvateľstvo 2004	Súčasný stav v m ² podlažnej plochy		Deficit k roku 2006 v m ²	Obyv. 2030	Potreba k r. 2030 v m ²
			Nevýrobné	Výrobné			
I	Staré Mesto	42 858	4 768	872	+ 3 068	60 300	0
II	Ružinov	69 657	3 052	367	- 760	84 700	+1 660
	Vrakuňa	18 799	319	307	- 502	20 000	+570
	Podunaj. Biskupice	19 860	698	84	- 410	21 100	+480
III	Nové Mesto	37 130	2 196	117	+ 85	48 200	+580
	Rača	20 287	696	80	- 441	27 400	+870
	Vajnory	4 197	100	0	- 152	7 300	+340
IV	Karlova Ves	33 212	1 159	311	- 523	33 800	+560
	Dúbravka	34 525	919	253	- 900	34 900	+920
	Lamač	6 410	75	0	- 310	8 300	+420
	Devín	982	50	30	+ 21	2 500	+70
	D. N. Ves	15 399	585	108	- 231	33 600	+1 320
	Záhorská Bystrica	2 398	75	0	- 69	10 500	+ 555
V	Petržalka	115 195	4 651	1 013	- 1 248	139 550	+2 710
	Jarovce	1 239	210	0	+ 136	12 350	+ 530
	Rusovce	2 093	60	0	- 66	4 100	+ 130
	Čunovo	914	27	0	- 28	2 100	+ 100
Spolu		425 155	15 896	3 542		550 200	+11 815

Poznámka: O – potreba zariadení je vykrytá kapacitami súčasného stavu
+ v potrebe výhľadový nárast pre rok 2030

Zberne surovín

Deficity skladových plôch zberných dvorov a zberných surovín v súčasnosti a k výhľadovému roku 2030 v m² v členení na okresy a MČ predstavuje tabuľka č. 2:

Okres	Mestská časť	Súčasný stav v m ²	Deficit k r. 2006	Návrh k r. 2030
I.	Staré Mesto	200	- 872	+1 310
II.	Ružinov	6 084	+ 4 343	0

	Podunajské Biskupice	2 025	+ 1 528	0
	Vrakuňa	3 787	+ 3 317	0
III.	Nové Mesto	1 000	+ 72	+205
	Rača	5 555	+ 5 048	0
	Vajnory	772	+ 667	0
IV.	Karlova Ves	0	- 830	+ 845
	Dúbravka	0	- 863	+ 870
	Lamač	0	- 160	+210
	Devín	0	- 25	+60
	Devínska Nová Ves	0	- 385	+840
	Záhorská Bystrica	0	- 60	+260
V.	Petržalka	3 606	+ 726	0
	Jarovce	0	- 31	+310
	Rusovce	0	- 52	+100
	Čunovo	0	- 23	+50
Mesto:		23 029		+5 060

Poznámka: O – potreba zariadení je vykrytá kapacitami súčasného stavu
+ v potrebe výhľadový nárast pre rok 2030

Trendy a kritériá

Trendy

V súčasnosti sa rozširuje dopyt po trhových službách, a to jednak o služby výrobné, distribučné, ale aj osobné, zvyšuje sa závislosť a prepojenosť výrobných a službových odvetví hospodárstva vo formujúcom sa trhovom prostredí a v jeho silnejšom konkurenčnom prostredí.

Trhové služby zabezpečujú chod a rozvoj ostatných ekonomických činností a sú predpokladom konkurencieschopnosti výrobných firiem na domacom a globálnom trhu výrobkov a služieb.

Očakáva sa dynamické presadzovanie výrobných služieb – prenos informácií a údajov, manažérske, poradenské, bezpečnostné služby a leasing. Ich vývozom dochádza k medzinárodnému transferu moderných technológií, nových metód organizácie a riadenia výroby.

V oblasti separovaného zberu odpadu pribúdajú zberné dvory, ktoré by mali postupne nahradiť zberne surovín. Optimálne by mal byť 1 zberný dvor na 10 000 - 20 000 obyvateľov. Zberný dvor by mal mať širší sortiment zbieraných komodít, vrátane nebezpečných látok.

Kritériá

- dosiahnutie štandardu 0,1 m² podlažnej plochy na 1 obyvateľa mesta, čím by sa dosiahol zahraničný ukazovateľ,
- rešpektovanie polomerov dochádzkových vzdialeností u jednotlivých druhov služieb: čistiarne – dostupnosť do 400 m,

holičstvo, kaderníctvo – dostupnosť do 800 m,
 zberne opráv priemyselného tovaru – dostupnosť do 800 m,
 zberne surovín – dostupnosť do 800 m,
 krajčírstva, opravy odevov – dostupnosť do 1 000 m,
 opravy obuvi – dostupnosť do 1 000 m.
 Návrh

Drobné zariadenia služieb

Zariadenia služieb spolu so zariadeniami maloobchodu a verejného stravovania budú tvoriť súčasť centier vybavenosti MČ a súčasť vybavenosti mestských tried.

Najväčšie výhľadové deficity v základných službách predstavujú MČ Ružinov, Devínska Nová Ves a Petržalka.

Návrh vybavenosti služieb dennej potreby sa zameriava na MČ s väčším počtom obyvateľov a vychádza z najakútnejšieho stavu nevybavených území službami dennej potreby:

- **MČ Ružinov** – výhľadová potreba MČ predstavuje cca 1 700 m² podlažnej plochy. Územnú ponuku tvoria rozvojové lokality v priestore Mlynských nív, Bajkalskej, Prievozskej a Gagarinovej ul.,
- **MČ Vrakuňa** a **MČ Podunajské Biskupice** – výhľadová potreba oboch MČ bude cca 1100m² podlažnej plochy. Územnú ponuku predstavuje priestor Centra MČ Podunajské Biskupice medzi Uzbeckou a Podzáhradnou ul.,
- **MČ Nové Mesto** – výhľadová potreba MČ predstavuje cca 600 m² podlažnej plochy. Územnú ponuku tvorí rozvojová lokalita v priestore Filiálky,
- **MČ Rača** – výhľadová potreba MČ je cca 900 m² podlažnej plochy. Územnú ponuku tvoria lokality na Kadnárovej ul. a priestor medzi Devianskou a Rustaveliho ul.,
- **MČ Karlova Ves** – výhľadová potreba MČ je cca 600 m² podlažnej plochy. Územnú ponuku predstavuje priestor medzi Karloveskou ul. a Líščím údolím,
- **MČ Dúbravka** – výhľadová potreba MČ je cca 900 m² podlažnej plochy. Územnú ponuku predstavuje rozvojová lokalita v priestore medzi Saratovskou a Trhovou ul.,
- **MČ Lamač** – výhľadová potreba MČ je cca 400 m² podlažnej plochy. Územnú ponuku predstavuje Malokarpatské námestie,
- **MČ Devínska Nová Ves** – výhľadová potreba MČ predstavuje cca 1 300 m² podlažnej plochy. Územnú ponuku tvoria rozvojové lokality Bačnegovice a Útočnica,
- **MČ Záhorská Bystrica** – výhľadová potreba MČ predstavuje cca 600 m² podlažnej plochy. Územnú ponuku tvoria rozvojové lokality Boháčky a Krče,
- **MČ Petržalka** – výhľadová potreba MČ je cca 2 700 m² podlažnej plochy. Územnú ponuku predstavuje celomestské centrum v Petržalke, centrum MČ a severo – južná os - priestor Jantárovej ul. a Chorvátskeho ramena,
- **MČ Jarovce** – výhľadová potreba MČ predstavuje cca 500 m² podlažnej plochy. Územnú ponuku bude tvoriť priestor nového rozvojového územia.

Zariadenia služieb podľa prijatej legendy návrhu funkčného využitia územia budú predstavovať súčasť zmiešaného územia obchodu, výrobných a nevýrobných služieb a základné služby budú predstavovať súčasť občianskej vybavenosti lokálneho významu.

Pre vybrané druhy služieb areálového typu - zberne surovín návrh predpokladá na základe vypočítaných deficitov tieto skladové plochy zberných surovín:

Rok 2030:

• III. okres:

MČ Nové Mesto: 200 m²,

• IV. okres:

MČ Karlova Ves: 840 m²,

MČ Dúbravka: 870 m²,

MČ Lamač: 210 m²,

MČ Devínska Nová Ves: 840 m²,

MČ Záhorská Bystrica: 260 m²,

• V. okres:

MČ Jarovce: 310 m²,

MČ Rusovce: 100 m².

Zberne surovín navrhujeme lokalizovať v okrajových lokalitách MČ. Podľa prijatej legendy návrhu funkčného využitia územia budú predstavovať súčasť zmiešaného územia obchodu, výrobných a nevýrobných služieb a súčasť distribučných centier, skladov a stavebníctva.

2. Cintoríny

Súčasný stav

Na území mesta sa v súčasnosti nachádza 22 prevádzkovaných cintorínov a 1 krematórium. Krematórium je využívané celým regiónom. Celkovo pohrebiská zaberajú plochu 65,4 ha a krematórium cca 20 ha. Prevádzkované cintoríny majú plochu 482 018 m². V súčasnosti je v meste 98 519 hrobových miest, z toho je 86 378 klasických hrobov a 9404 urnových. V urnovom háji krematória je 10 373 urnových hrobov. Voľných hrobových miest je 9 169. Priemerná ročná potreba je okolo 450 nových hrobových miest.

Rozloženie pohrebísk je na území mesta nerovnomerné. Chýbajú cintoríny najmä pre južnú a západnú časť mesta.

Pre pochovávanie slúžia aj 2 cintoríny patriace Židovskej náboženskej obci, neologický a ortodoxný, ktoré sa nachádzajú v MČ Staré Mesto.

Súčasný stav existujúcich a voľných hrobových a urnových miest v prevádzkovaných cintorínoch v členení na okresy a MČ predstavuje tabuľka č. 3:

Okres	Mestská časť	Počet cintorínov	Plocha cintorínov	Celkový počet HM/UM	Počet voľných HM /UM
II.	Ružinov	2	7,0 ha	13876 / 1968	9 / 12
	Vrakuňa	2	17,0 ha	10713 / 3310	2 615 / 20
	Podunajské Biskupice	2	1,9 ha	3773 / 3	185 / 27
III.	Nové Mesto	0	0	0	0
	Rača	1	1,4 ha	1934/380	25/456 Kolumbárium
	Vajnory	1	0,7 ha	1325/100	55/240
IV.	Karlova Ves	2	15,2 ha	42856/3131	0/1500
	Dúbravka	1	0,4 ha	672/39	11/4

	Devín	1	0,6 ha	923/85	85/40
	Devínska Nová Ves	1	1,5 ha	2165/101	65/90
	Záhorská Bystrica	1	1,1 ha	1986/17	14/35
	Záhorská Bystrica	Krematórium	20,0 ha	10 373	
	Lamač	1	0,8 ha	1037/56	11/30
V.	Petržalka	1	1,8 ha	3238/160	0/25
	Jarovce	1	1,0 ha		0
	Rusovce	1	0,8 ha	1350/26	28/113
	Čunovo	1	0,4 ha	630/13	48/10
Spolu	Bratislava	24	51,6	86 378/19 777	9 169/2146 bez krematória

Zdroj: Marianum – Pohrebníctvo, 2004

Trendy a kritériá

Trendy

V oblasti pochovávaní urnové hroby sa stávajú súčasťou klasických cintorínov, či už formou kladenia urien do zeme alebo do urnových stien. V Bratislave nastal trend zvyšovania kremácie na 70 %.

Kritéria

U pohrebísk:

- považovať krematórium za regionálne pohrebisko, ktorého spádovým územím je Bratislavský kraj,
- spôsob pochovávaní v Bratislave: 30 % klasické pochovávanie, 70 % kremácia,
- dimenzovať kapacity pohrebísk v závislosti: od demografického vývoja mesta v r. 2000 – 2030, od priemernej mortality mesta za rok, od podielu foriem pochovávaní.

Návrh

Rozšírenie existujúcich plôch cintorínov podľa požiadaviek mestského pohrebníctva Marianum:

- rozšírenie cintorína pre významné osobnosti v Slávičom údolí o 35 hrobových miest a 105 urnových miest v urnovej stene,
- rozšírenie Martinského cintorína – cca 250 hrobových miest a cca 100 urnových miest v urnovej stene.

Rozšírenie existujúcich cintorínov podľa požiadavky MČ:

- rozšírenie cintorína v Podunajských Biskupiciach
- rozšírenie cintorína v Čunove.

Návrh nových cintorínov na území mesta k roku 2030:

K roku 2030 sa predpokladá mortalita 133 700 zomrelých, čo predstavuje priemerne ročne 4 920 zomrelých s mierou úmrtnosti 9,7:

- celomestské nároky na plochu klasických cintorínov: 63,4 ha,
- celomestské nároky na plochu cintorínov s urnovými hrobmi: 27,6 ha.

Návrh na umiestnenie klasických cintorínov:

- MČ Rača – lokalita Huštekl, plocha: 4,1 ha
- MČ Jarovce – lokalita Južný rozvoj, plocha: 24,6 ha klasický cintorín,
- MČ Záhorská Bystrica – predpolie Krematória, plocha: 23,2 ha.

Umiestnenie urnových hrobov je možné v rámci voľných kapacít existujúcich cintorínov, ďalej pri navrhovaných cintorínoch:

- MČ Záhorská Bystrica – predpolie Krematória,
- MČ Jarovce – lokalita Južný rozvoj,
- v rámci urnového hája krematória, ktorého kapacita bude stačiť podľa doterajšieho vývoja zaplňovania urnových miest na 80 až 100 rokov.

Nový cintorín je nutné vybudovať najneskôr k roku 2010 – 2015.

7.2.11. Cestovný ruch a stravovacie zariadenia

Cestovný ruch je najperspektívnejšou oblasťou slovenského sektora služieb a je všeobecne považovaný za odvetvie budúcnosti s ohľadom na multiplikačné efekty sprevádzajúce jeho rozvoj. Priemerný medziročný rast cestovného ruchu sa vo svetovom meradle prognózuje tempom 2,5-2,8 % pričom v rámci Európy sa najvyššia dynamika rastu očakáva v stredo-východných a juhovýchodných krajinách kontinentu.

Cestovný ruch predstavuje odvetvie sektoru služieb, ktoré má prierezoový charakter a na jeho realizácii sa priamo podieľa celý rad ďalších odvetví.

Hlavné mesto SR Bratislava je už v súčasnosti najvýznamnejším slovenským mestským strediskom medzinárodného a domáceho cestovného ruchu v rámci poznávacieho turizmu. Začína sa rozvíjať kongresová turistika v súlade so stratégiou formovať mesto ako miesto tvorby a výmeny špičkových informácií.

Stravovacie zariadenia, často ako súčasť ubytovacích zariadení cestovného ruchu, slúžia pre saturovanie nárokov obyvateľov mesta a jeho návštevníkov.

1. Ubytovanie cestovného ruchu

Súčasný stav

Hlavné mesto SR Bratislava patrí v súčasnosti k turisticky najatraktívnejším miestam Slovenska o čom svedčí aj skutočnosť, že na podiely návštevníkov v ubytovacích zariadeniach CR sa v roku 2002 podieľala Bratislava 19 %, avšak na podiely zahraničných návštevníkov ubytovaných v zariadeniach CR sa v roku 2002 podieľala Bratislava až 25,5%. V Bratislave stále prevláda počet návštevníkov, ktorí navštívia mesto len na 1 deň (t.j. neubytujú sa) a predpokladá sa, že je to cca 40% návštevníkov.

Súčasný stav rozmiestnení ubytovacích zariadení v členení na okresy a MČ predstavujú nasledujúce tabuľky č. 1 až 4:

Tab. č. 1 - Hotely

Okres	Mestská časť	Počet zariadení	Okres spolu	Kapacita (počet lôžok)	Okres spolu
I.	Staré Mesto	19	19	3 035	3 035
II.	Ružinov	19	23	3 259	4 893
	Pod. Biskupice	2		1 012	
	Vrakuňa	2		622	
III.	Nové mesto	11	14	854	1 171
	Rača	2		282	

	Vajnory	1		35	
IV.	Karlova Ves	1	3	110	174
	Devín	1		30	
	Dev. Nová Ves	2		34	
V.	Petržalka	4	4	247	247
Spolu	Bratislava	64	64	9 520	9 520

Tab. č. 2 - Penzióny

Okres	Mestská časť	Počet zariadení	Okres spolu	Kapacita (počet lôžok)	Okres spolu
I.	Staré mesto	7	7	93	93
II.	Ružinov	3	4	1 116	1 132
	Vrakuňa	1		16	
III.	Nové Mesto	1	3	42	298
	Rača	2		256	
V.	Petržalka	2	4	24	46
	Rusovce	2		22	
Spolu	Bratislava	18	18	1 569	1 569

Tab. č. 3 - Botely

Okres	Mestská časť	Počet zariadení	Kapacita (počet lôžok)	Okres spolu
I.	Staré mesto	3	185	185
Spolu	Bratislava	3	185	185

Tab. č. 4 - Kempingy

Okres	Mestská časť	Počet zariadení	Kapacita (počet lôžok)	Okres spolu
II.	Ružinov	1	200	200
Spolu	Bratislava	1	200	200

Prípravuje sa výstavba päťhviezdičkového hotela na Nábreží arm. gen. L. Svobodu a v zóne Pribinova, hotel na Chalupkovej, Cintorínskej, Einsteinovej ul., v Predstaničnom priestore, hotel Marriott na Vysokej ulici, hotel Viedeň na Vranovskej ul., prestavbou historických objektov sa pripravuje hotel na Panenskej a Laurinskej ul. a hotely v rámci rekreačných zón pri Vajnorských jazerách a v rámci Aquaparku v Jarovciach, ďalej hotel v predpolí Letiska M.R. Štefánika

Deficity súčasného stavu a pre návrhové obdobie ÚPN

Celomestské súčasné a výhľadové deficity jednotlivých druhov ubytovacích zariadení v členení na kategórie a triedy vyjadruje tabuľka č. 5:

Ubytovacie zariadenia	Súčasný stav počet lôžok	Deficit k r. 2006 počet lôžok	Potreba mesta k r. 2030
Hotel *****	336	- 685	+990
Hotel ****	1 538	- 375	+940
Hotel ***	2 913	+ 1 213	0
Hotel **	1 909	+ 208	+290
Hotel *	2 824	+ 2 314	0
Botel	185	- 325	+475
Penzión	1 526	+ 506	0
Turistické ubytovne	919	- 782	+1 280
Spolu	12 150		+3 970

Poznámka: O – potreba zariadení je vykrytá kapacitami súčasného stavu

+ v potrebe výhľadový nárast pre rok 2030

Najviac ubytovacích zariadení hotelového typu je umiestnených v mestskej časti Ružinov, sú to hlavne hotelové zariadenia *** a menej * s celkovou lôžkovou kapacitou 3 259 lôžok, najvýznamnejšie postavenie však patrí Starému mestu, kde je umiestnená prevažná časť luxusných hotelových zariadení **** a *** s celkovou lôžkovou kapacitou 3 035.

Niektoré mestské časti ako Dúbravka, Lamač, Záhorská Bystrica, Jarovce a Čunovo nemajú žiadne ubytovacie zariadenie CR.

Najviac deficitov je pre ubytovacie zariadenia vyšších štandardov tzv. biznis hotely, ktoré bude potrebné dobudovať aj vzhľadom na vstup SR do EÚ. Pre daný typ zariadení je vhodné ich umiestnenie čo najviac k historickému centru mesta, ale vhodné je aj ich situovanie v centrách mestských častí. Ubytovacie zariadenia nižších štandardov nevykazujú výrazné deficity. Pri nových investičných zámeroch je potrebné zobrať do úvahy skutočnosť, že súčasná priemerná percentuálna vyťaženosť ubytovacích zariadení v Bratislave je 48,1 % pričom ubytovacie zariadenia hotelového typu majú využiteľnosť 40,9 %.

Trendy a kritériá

Trendy

Časť sprivatizovaných hotelov prejde pod správu medzinárodných hotelových sietí, resp. dôjde k ďalšiemu rozšíreniu týchto sietí na území Slovenska a aj rozvoj nových zariadení hotelov vyšších a najvyšších kategórií možno spájať predovšetkým s významnými zahraničnými spoločnosťami a reťazcami.

Podľa svetových prognóz v nasledujúcom 10 – 20 ročnom období sa očakáva:

- podstatný nárast cestovania, s čoraz širšími skupinami obyvateľstva,
- viac voľného času bude vyvolávať skôr vyššiu frekvenciu kratších dovolení,
- rast aktívnych foriem dovolení a pobytov,

- z vekových kategórií sa očakáva najvyšší rast v skupinách: dôchodcovia a mládež,
- rozvoj špecifických foriem cestovného ruchu, pre ktoré má Bratislava už teraz vytvorené dobré podmienky, a to kongresový, incentívny, zábavný a obchodný cestovný ruch.

Kritériá

- dobudovať hotely vyšších kategórií v atraktívnych polohách mesta aj ako nutný doplnok pre rozvoj kongresového CR,
- dosiahnuť rôznorodú druhovú štruktúru ubytovacích zariadení na území celého mesta, pri vstupoch do mesta, v blízkosti turisticky atraktívnych zariadení, v obchodných štvrtiach a pri veľkých závodoch,
- ubytovacie zariadenia rekreačného typu vybaviť športovými, rekreačnými a zábavnými zariadeniami podľa špecifických podmienok jednotlivých MČ.

Návrh k roku 2030:

- **Hotely ****** - celomestský deficit bude predstavovať 985 lôžok, potreba mesta bude vykrytá pripravovanými 5 – hviezdikovými hotelmi v MČ Staré Mesto v rámci River parku na nábreží arm. gen. L. Svobodu s kapacitou 455 lôžok a hotelom v zóne Pribinova,
- **Hotely ***** - celomestský deficit predstavuje 940 lôžok, návrh lokalizuje hotely tejto triedy do celomestského centra v MČ Petržalka,
- **Hotel **** - celomestský deficit bude 290 lôžok, návrh lokalizuje hotely tejto triedy do centier MČ, napr. v Dúbravke, Lamači,
- **Kempingy** – celomestský deficit bude 180 lôžok, návrh lokalizuje ubytovacie zariadenia tohto typu do pripravovaných území rekreácie, napr. pri Vajnorských jazerách, v Aquaparku v Jarovciach a v rekreačnom areáli Zlaté Piesky,
- **Turistické ubytovne** – celomestský deficit 1 280 lôžok je vykrytý kapacitami v štátnych ubytovniach.

Zariadenia ubytovania cestovného ruchu podľa prijatej legendy návrhu funkčného využitia územia budú tvoriť prevažne súčasť územia občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského charakteru.

2. Kongresové centrá

Súčasný stav

Bratislava má už v súčasnosti dobré podmienky pre rozvoj konferenčného a kongresového CR (je aktívnym členom medzinárodnej organizácie „Európskej federácie konferenčných miest“).

Súčasná kapacita v kongresových centrách v členení na okresy a MČ vyjadruje tabuľka č. 6:

Okres	Mestská časť	Počet zariadení	Kapacita	Okres spolu
I.	Staré mesto	8	2 716	2 716
III.	Nové mesto	6	2 970	2 970
V.	Petržalka	2	3 860	3 860
Spolu		16	9 546	9 546

Typické kongresové centrá s kapacitou nad 1 000 miest sú však len 2, takže usporiadanie

významných medzinárodných kongresov, ktorých bežná veľkosť býva 1000-3 000 účastníkov je zatiaľ v Bratislave ťažko realizovateľné.

Návrh

Územnú ponuku pre kongresové centrum:

- predstavuje areál PKO,
- územie vstupného areálu M. R. Štefánika,
- na plochách občianskej vybavenosti pravobrežnej časti celomestského centra,
- na plochách občianskej vybavenosti pri vstupe na územie mesta južne od Viedenskej cesty.

3. Stravovacie zariadenia

Súčasný stav

V súčasnosti sú najväčšie deficit v zariadeniach verejného stravovania základného vybavenia v MČ Ružinov, Vrakuňa, Nové Mesto, Rača, Dúbravka, Devínska Nová Ves a Petržalka. Zariadenia verejného stravovania základného vybavenia predstavujú jedálne, zariadenia rýchleho občerstvenia a bufety.

V zariadeniach verejného stravovania vyššieho vybavenia najväčšie deficit sú v MČ Ružinov, Vrakuňa, Karlova Ves, Dúbravka, Devínska Nová Ves a Petržalka. Zariadenia verejného stravovania vyššieho vybavenia predstavujú reštaurácie, grill bary, snack bary, kaviarne, vinárne a pivárne.

Deficity súčasného stavu a k návrhovému obdobiu ÚPN

Zariadenia verejného stravovania typu základného vybavenia v m² v členení na okresy a MČ k decembru 2005 a potrebu podlažnej plochy v m² pre výhľadový rok 2030 predstavuje tabuľka č. 7:

Okres	MČ	Súčasný stav v m ² podlaž. pl.	Počet obyv. v r. 2004	Deficit k r. 2006 v m ² podlaž. pl.	Počet obyv. k r. 2030	Potreba k r. 2030 v m ² podlaž. pl.
I.	Staré Mesto	2 183	42 858	+ 469	60 300	+230
II.	Ružinov	1 173	69 657	- 1 613	84 700	+2 215
	Vrakuňa	0	18 799	- 751	20 000	+800
	Podunajské Biskupice	1 290	19 860	+ 496	21 100	0
III.	Nové Mesto	513	37 130	- 972	48 200	+1 415
	Rača	196	20 287	- 616	27 400	+900
	Vajnory	0	4 197	- 168	7 300	+290
IV.	Karlova Ves	1 322	33 212	0	33 800	+30
	Dúbravka	99	34 525	- 1 282	34 900	+1 300
	Lamač	30	6 410	- 226	8 300	+300
	Devín	125	982	+ 86	2 500	0
	D. N. ves	25	15 399	- 591	33 600	+1 320

	Záhorský Bystrica	26	2 398	- 70	10 500	+390
V.	Petržalka	700	115 195	- 3 908	139 550	+4 880
	Jarovce	150	1 239	+ 100	12 350	+340
	Rusovce	108	2 093	+ 24	4 100	+60
	Čunovo	0	914	- 37	2 100	+80
Spolu		7 940	425 155		550 200	+14 550

Poznámka: O – potreba zariadení je vykrytá kapacitami súčasného stavu
+ v potrebe výhľadový nárast pre rok 2030

Celomestské deficit y zariadení verejného stravovania v súčasnosti a návrh k výhľadovému roku 2030 predstavuje tabuľka č. 8:

Zariadenia verejného stravovania	Účelové jednotky	Súčasný stav	Deficit k r. 2006	Potreba k r. 2030
Reštaurácie	m ² obytovvej plochy	47 799	- 27 670	+36 660
Kaviarne	m ² obytovvej plochy	25 031	+ 4 515	0
Vinárne	m ² obytovvej plochy	1 816	- 11 370	+12 940
Pivárne, hostince	m ² obytovvej plochy	24 742	+ 15 217	0
Bary, pizzerie	m ² obytovvej plochy	20 207	+ 13 613	0
Spolu		119 595		+49 600

Poznámka: O – potreba zariadení je vykrytá kapacitami súčasného stavu

Zariadenia verejného stravovania typu vyššieho vybavenia v m² v členení na okresy a MČ k 1.1.2006 a potrebu podlažnej plochy v m² pre výhľadový rok 2030 predstavuje tabuľka č. 9:

Okres	MČ	Súčasný stav v m ² podlaž. pl.	Počet obyv. v r. 2004 + prac. prílež.	Deficit k r. 2006 v m ² podlaž. pl.	Počet obyv. k r. 2030 + prac. príl.	Potreba k r. 2030 v m ² podlaž. pl.
I.	Staré Mesto	40 596	139 858	+ 16 680	169 300	0
II.	Ružinov	20 172	149 157	- 5 334	186 200	+11 670
	Vrakuňa	2 731	22 299	- 1 082	24 500	+1 460
	Podunajské Biskupice	6 000	27 860	+ 1 236	31 100	0
III.	Nové Mesto	15 998	86 730	+ 1 167	103 700	+1 735
	Rača	9 617	28 487	+ 4 746	39 900	0
	Vajnory	1 131	7 397	- 134	18 600	+2 050

IV.	Karlova Ves	5 675	44 412	- 1 920	49 400	+2 770
	Dúbravka	4 008	40 525	- 2 922	44 400	+3 580
	Lamač	1 633	7 410	+ 366	10 800	+210
	Devín	810	1 282	+ 590	2 900	0
	D. N. Ves	2 435	24 399	- 1 737	44 600	+5 190
	Záhorská Bystrica	700	2 898	+ 204	12 500	+1 440
V.	Petržalka	22 915	140 195	- 1 060	190 550	+9 670
	Jarovce	550	1 739	+ 253	14 950	+ 2 000
	Rusovce	1 694	3 393	+ 1 114	8 100	0
	Čunovo	1 036	1 114	+ 845	2 500	0
Spolu		137 701	729 155		954 000	+41 775

Poznámka: O – potreba zariadení je vykrytá kapacitami súčasného stavu
+ v potrebe výhľadový nárast pre rok 2030

Trendy a kritériá

Trendy

Nastáva ústup dopytu po stravovacích a ubytovacích kapacitách nižšieho (jedno-,dvoj-a čiastočne aj trojhviezdičkového) štandardu a zvyšuje sa dopyt po vyšších kategóriách.

Kritériá

- rešpektovať potrebu pešej dostupnosti na základe dodržania polomeru dochádzkových vzdialeností - u zariadení základnej vybavenosti do 800 m²,
- dosiahnuť štandard min. 40 m² podlažnej plochy na 1 000 obyvateľov u zariadení verejného stravovania významu ZOV,
- dosiahnuť rôznorodú druhovú štruktúru stravovacích zariadení a komplexnosti služieb.

Návrh k roku 2030

Návrh zariadení verejného stravovania sa zameriava na MČ s väčším počtom obyvateľov a vychádza z najakútnejšieho stavu nevybavených území jednak stravovacími zariadeniami základného vybavenia a aj zariadeniami vyššieho vybavenia:

- MČ Ružinov** – výhľadová potreba MČ pre základnú vybavenosť predstavuje cca 2200m² obytových plôch a pre vyššiu vybavenosť 9 300m² obytových plôch. Územnú ponuku tvoria nové rozvojové lokality v priestore Mlynských nív,
- MČ Vrakuňa** - výhľadová potreba MČ pre základnú vybavenosť predstavuje cca 800m² obytových plôch a pre vyššiu vybavenosť 1 500 m² obytových plôch. Územnú ponuku tvorí priestor Centra MČ Podunajské Biskupice medzi Uzbeckou a Podzáhradnou ul.,
- MČ Nové Mesto** - výhľadová potreba MČ pre základnú vybavenosť predstavuje cca 1400m² obytových plôch a pre vyššiu vybavenosť 1 700 m² obytových plôch. Územnú ponuku pre základnú vybavenosť predstavuje priestor Bellovej a Sliačskej ul., pre vyššiu vybavenosť priestor Filiálky,
- MČ Rača** - výhľadová potreba MČ pre základnú vybavenosť predstavuje cca 900 m² obytových plôch. Územnú ponuku predstavuje priestor Detvianskej a Rustaveliho ul.,
- MČ Karlova Ves** - výhľadová potreba MČ pre vyššiu vybavenosť predstavuje cca

2800m² obytných plôch. Územnú ponuku predstavuje lokalita Centra 1, t. j. priestor medzi Karloveskou ul. a Líščím údolím,

- **MČ Dúbravka** - výhľadová potreba MČ pre základnú vybavenosť predstavuje cca 1300m² obytných plôch a pre vyššiu vybavenosť 3 600 m² obytných plôch. Územnú ponuku pre vyššiu vybavenosť predstavuje priestor medzi Saratovskou a Trhovou ul.,
- **MČ Devínska Nová Ves** - výhľadová potreba MČ pre základnú vybavenosť predstavuje cca 1300m² obytných plôch a pre vyššiu vybavenosť 5 200 m² obytných plôch. Územnú ponuku pre vyššiu vybavenosť predstavujú rozvojové lokality Bačnegovice a Útočnica,
- **MČ Záhorská Bystrica** - výhľadová potreba MČ pre základnú vybavenosť predstavuje cca 400m² obytných plôch a pre vyššiu vybavenosť 1 400m² obytných plôch, Územnú ponuku predstavujú nové rozvojové plochy Boháčky a Krče,
- **MČ Petržalka** - výhľadová potreba MČ pre základnú vybavenosť predstavuje cca 5000m² obytných plôch a pre vyššiu vybavenosť 9 700m² obytných plôch. Územnú ponuku predstavuje celomestské centrum v Petržalke, centrum MČ a severo – južná os – priestor Jantárovej ul. a Chorvátskeho ramena.
- **MČ Jarovce** - výhľadová potreba MČ pre základnú vybavenosť predstavuje cca 300m² obytných plôch a pre vyššiu vybavenosť 2 000 m² obytných plôch. Územnú ponuku bude tvoriť nové rozvojové územie.

Zariadenia verejného stravovania podľa prijatej legendy návrhu funkčného využitia územia budú tvoriť prevažne súčasť územia občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského charakteru, súčasť občianskej vybavenosti lokálneho významu a súčasť zmiešaného územia bývania a občianskej vybavenosti.

7.2.12. Šport, telovýchova a voľný čas

V rozvoji ľudskej spoločnosti stále významnejšiu úlohu zohráva telesný pohyb, ako činiteľ bezprostredne ovplyvňujúci fyzickú a psychickú sféru ľudského života, kompenzujúcu negatívny zdravotný dopad prevahy duševnej práce s malými nárokmi na telesný pohyb, pri stále sa zrýchľujúcom životnom tempe. Územia športu sú definované ako plochy prevažne areálového charakteru tvorené krytými športovými zariadeniami (haly, telocvične, plavecké bazény, štadióny), športovými otvorenými ihriskami a zariadeniami telovýchovy všetkých druhov pre deti, mládež a dospelých, špecifickými zariadeniami jazdeckého, vodáckeho, leteckého a amatérského športu a prírodným prostredím.

1. Súčasný stav

Na území mesta sa nachádza sieť zariadení organizovanej telovýchovy a športu (športové kluby), neorganizovanej telovýchovy a športu (ihriská a zariadenia v rámci obytného prostredia) a sieť zariadení školskej telovýchovy (športové plochy v rámci areálov škôl). Športové a rekreačné plochy slúžia športovým aktivitám a využitiu pre nenáročný šport vo väzbe na zeleň vo voľnom čase.

Vyhodnotenie súčasného stavu

Bratislava ako hlavné mesto SR má nedostatok športových a telovýchovných zariadení. Splňa len v priemere pre celé mesto cca 62 % z požadovaných plôch pozemku telovýchovných a športových zariadení na 1 obyvateľa.

Deficity telovýchovných a športových zariadení sú charakteristické pre všetky mestské časti okrem Nového Mesta (27,19 m² športových plôch pozemku na obyvateľa).

Petržalka má 5,54 m² , Staré mesto len 0,17 m² , Lamač, Dúbravka, DNV, Karlova ves 3,28 m² a Ružinov, Vrakuňa, Podunajské Biskupice 4,88 m² športových plôch na obyvateľa (rok 2004).

Deficity štruktúry zariadení

Deficity telovýchovných športových zariadení sú aj v športových zariadeniach celomestského až nadmestského významu:

- chýbajú zariadenia národných športových centier ako centier prípravy talentovanej mládeže a štátnej športovej reprezentácie
- chýbajú kryté zariadenia plaveckých bazénov, ľadových plôch, univerzálnych telocviční ako aj otvorené ihriská najmä pre neorganizovanú telovýchovu.
- V jestvujúcich areáloch športu a telovýchovy na Pasienkoch, v Rači, v Podunajských Biskupiciach, v Karlovej Vsi chýbajú športové zariadenia pre širokú verejnosť,
- v rekreačných areáloch Zlaté piesky, Železná studnička, Kamzík, Veľký Draždiak okrem nárokov na dotvorenie rekreačných plôch a zariadení sú nedostatočne dobudované športovo - telovýchovné aktivity zodpovedajúce prírodnému prostrediu,
- výrazný nedostatok vybudovaných športových plôch je v Petržalke, ktorá v minulosti bola charakteristická ako športové zázemie Bratislavy.

Možno konštatovať, že časť nárokov obyvateľov Bratislavy na športové aktivity vo voľnom čase saturujú už v súčasnosti atraktívne lokality v rámci územia regionálnych väzieb mesta (termálne kúpaliská a vodné plochy, zeleň Malých Karpát a Záhorských lesov).

Zhodnotenie vývoja zariadení športu, telovýchovy a voľného času po roku 2000

Vyhodnotenie plôch športu, telovýchovy a voľného času je uvedené v tabuľke č. 1 a 2

Tab. č.1 - Plochy - šport, telovýchova a voľný čas rok 2002

Okres	Počet obyvateľov	Plochy pozemkov m ²	Deficit v m ²	Dosiahnutý ukazovateľ m ² /1000 obyvateľov
Bratislava I	44 170	9 716	520 324	0,23
Bratislava II	107 958	550 099	745 397	4,60
Bratislava III	61 577	1 692 998	+954 074	27,49
Bratislava IV	93 015	265 437	850 743	2,85
Bratislava V	120 705	594 190	854 270	4,92
Spolu	427 425	3 112 442	2 016 658	7,28

Z potreby 12 m² pozemku športových, telovýchovných a voľnočasových plochy na 1 obyvateľa vyplýva, že v roku 2002 bolo saturovaných len cca 61% skutočných potrieb.

Oproti roku 1999 bol zaznamenaný mierny nárast plôch športu a voľného času o 255 613 m², čo predstavuje nárast dosiahnutého štandardu z 6 m² na 7 m² plochy pozemku na 1 obyvateľa (nárast o 8%).

Z potreby 12 m² pozemku športovej plochy na 1 obyvateľa vyplýva, že v roku 2004 bolo saturovaných len cca 62% skutočných potrieb.

V roku 2004 bol zaznamenaný nárast plôch športu, telovýchovy a športových aktivít vo voľnom čase o 67 119 m².

Tab. č. 2 – Plochy - šport, telovýchova a voľný čas rok 2004

Okres	Počet obyvateľov	Plochy pozemkov m ²	Deficit v m ²	Dosiahnutý ukazovateľ m ² /1000 obyvateľov
Bratislava I	42 858	7 307	506 989	0,17
Staré Mesto	42 858	7 307	506 989	0,17
Bratislava II	108 316	528 973	770 819	4,88
Pod. Biskupice	19 860	56 497	181 823	2,85
Ružinov	69 657	447 338	388 546	6,42
Vrakuňa	18 799	25 138	200 450	1,34
Bratislava III	61 614	1 675 640	+936 272	27,19
Nové Mesto	37 130	688 770	+243 210	18,55
Rača	20 287	127 693	115 751	6,29
Vajnory	4 197	859 178	+808 814	204,71
Bratislava IV	92 926	305 538	809 574	3,28
Devín	982	8 591	3 193	8,75
Devínska Nová Ves	15 399	25 262	159 526	1,64
Dúbravka	34 525	128 781	285 519	3,73
Karlova Ves	33 212	29 225	369 319	0,87
Lamač	6 410	29 545	47 695	4,60
Záhorská Bystrica	2 398	84 134	+55 358	35,08
Bratislava V	119 441	662 103	771 189	5,54
Čunovo	914	79 152	+68 184	86,59
Jarovce	1 239	19 291	+4 423	15,56
Rusovce	2 093	18 096	7 020	8,64
Petržalka	115 195	545 562	836 778	4,74
Spolu	425 155	3 179 561	1 922 299	7,48

2. Legislatívne zmeny po roku 2000

Základný legislatívny rámec organizácie a riadenia v oblasti štátnej starostlivosti o telovýchovu a šport vymedzuje zákon NR SR č. 288/1997 Z. z. o športe a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 o živnostenskom podnikaní. V súčasnosti v oblasti legislatívy športu chýba nový moderný zákon o športe.

3. Predpokladané vývojové trendy

- Medzinárodná spolupráca a integrácia do Európskej únie,
- budovanie národných športových centier ako centier prípravy talentovanej mládeže a štátnej športovej reprezentácie,

- rozvoj krytých a otvorených športových zariadení, športových ihrísk pre organizovanú telovýchovu, výkonnostný šport,
- rozvoj tých foriem telesnej výchovy a športu, ktoré prispievajú k regenerácii telesných a duševných síl človeka, k upevneniu jeho zdravia - šport pre všetkých,
- intenzívnejšie využívanie športových areálov, športových hál a telocviční škôl na záujmovú činnosť širokej verejnosti,
- budovanie viacúčelových stavieb pre športové a zároveň aj kultúro-spoločenské využívanie,
- budovanie sídelných areálov zdravia a siete prímestských športovo - rekreačných zón pre obyvateľov mesta,
- riešenie zariadení športu v škále krytých objektov kombinovaných s inými druhmi občianskej vybavenosti lokalizovaním v ťažiskových mestotvorných priestoroch a v dotyku s prírodným prostredím - športové areály a areály voľného času.

Cieľom rozvoja športu a rekreácie je dosiahnuť:

- optimálne využitie potenciálu športových plôch mesta v jeho širších regionálnych väzbách, najmä dobudovaním zodpovedajúceho sortimentu a vybavenosti zariadení športových priestorov,
- riešiť rozvoj novodobých športov ako napr. golf, squash, golfové odpaliská, kriket, baseball, softball, pétang, biccross, cyklokros – BMX, U – rampa so zabezpečením ich lokalizácie v území mesta.

4. Návrh riešenia

Rozvoj športu, telovýchovy, a športových aktivít vo voľnom čase v jednotlivých obvodoch je navrhnutý **stabilizáciou** a intenzifikáciou **jestvujúcich športových, telovýchovných zariadení** a areálov (organizovaná, neorganizovaná, školská telovýchova), ich dobudovaním pre široký sortiment športových činností pri rešpektovaní rozvoja tradičných športových aktivít v jednotlivých lokalitách a **návrhom nových plôch** pre zariadenia športu a telovýchovy v rozvojových územiach mesta. V riešení sú rešpektované a využité prírodné danosti jednotlivých lokalít na území mesta.

Výhľadové potreby

Pri návrhu športu, telovýchovy a voľného času sa vychádza z analýzy súčasného stavu, predpokladaných vývojových trendov a ukazovateľa potreby plôch pozemku 12 m² na 1 obyvateľa.

Telovýchova a šport

Pri návrhu riešenia územného rozvoja telovýchovných a športových zariadení organizovanej telovýchovy, výkonnostného športu a amatérskeho športu návrh vychádza z pôvodného ukazovateľa 8 m² plochy pozemku na 1 obyvateľa.

Športové aktivity vo voľnom čase

Návrh rozvoja športových aktivít, relaxačné či zdravotné cvičenia vo voľnom čase a ich priemet do územia mesta vychádza z ukazovateľa potreby plochy pozemku 4 m² na 1 obyvateľa.

Vyhodnotenie potrieb a návrh nových plôch funkčné využitie šport, telovýchova a voľný čas je uvedený v tabuľkách č. 3.

Tab. č. 3 – Potreby plôch v m² - šport, telovýchova, rekreácia a voľný čas rok 2030

Okres	Počet obyv.	Potreby m ²	Plochy stabilizované m ²	Deficit plôch m ²	Návrh nových plôch m ²	Spolu (r.2020+r.2030)
Bratislava I	60 300	723 600	7 307	716 293	0	7 307
Staré Mesto	60 300	723 600	7 307	716 293	0	7 307
Bratislava II	125 800	1 509 600	528 973	980 627	350 435	879 408
Pod. Biskupice	21 100	253 200	56 497	196 703	111 867	168 364
Ružinov	84 700	1 016 400	447 338	569 062	173 953	621 291
Vrakuňa	20 000	240 000	25 138	214 862	64 614	89 752
Bratislava III	82 900	994 800	1 675 640	+680 840	1 016 730	2 692 370
Nové Mesto	48 200	578 400	688 770	+110 370	4 324	693 094
Rača	27 400	328 800	127 693	201 107	676 063	803 756
Vajnory	7 300	87 600	859 178	+771 578	297 423	1 156 601
Bratislava IV	123 100	1 477 200	305 538	1 171 662	987 710	1 293 248
Devín	2 500	30 000	8 591	21 409	5 750	14 341
Devínska Nová Ves	33 600	403 200	25 262	377 938	578 649	603 911
Dúbravka	34 900	418 800	128 781	290 019	69 050	197 831
Karlova Ves	33 800	405 600	29 225	376 375	23 401	52 626
Lamač	8 300	99 600	29 545	70 055	0	29 545
Záhorská Bystrica	10 500	126 000	84 134	41 866	31 086	115 220
Bratislava V	158 100	1 897 200	662 103	1 235 097	1 967 349	2 629 452
Čunovo	2 100	25 200	79 152	+53 952	644 452	743 604
Jarovce	12 350	148 200	19 291	128 909	656 955	676 246
Rusovce	4 100	49 200	18 096	31 104	107 449	125 545
Petržalka	139 550	1 674 600	545 562	1 129 038	558 493	1 104 055
SPOLU	550 200	6 602 400	3 179 561	3 422 839	4 322 224	7 501 875

+ plochy celomestského, nadmestského významu nad požadovaný rámec saturácie nárokov obyvateľov mestskej časti, mesta

Z navrhovaného riešenia vyplýva, že k návrhovému roku 2030 na 1 obyvateľa pripadá **13,63 m²** plochy pozemku zariadení telovýchovy, športu a voľného času, pričom nárast nových navrhovaných plôch je 4 322 224 m².

Návrh

ÚPN plošne vymedzuje územia pre funkčné využitie šport, telovýchova a voľný čas, pričom konkrétnu lokalizáciu a špecifikáciu druhov zariadení v jednotlivých územiach (od

nadmestských, celomestských až po lokálne) bude potrebné riešiť na základe spracovania návrhu riešenia v podrobnejších stupňoch projektovej dokumentácie a Územného generelu športu.

V oblasti riešenia športových zariadení organizovanej telovýchovy, výkonnostného športu a amatérskeho športu návrh vychádza z trendu a preferencie krytých zariadení – štadióny, športové haly, plavecké bazény, telocvične a uvažuje aj s návrhom otvorených športových zariadení – športových ihrísk, športových areálov v územiach navrhovaných pre funkčné využitie šport.

Pri návrhu športovej vybavenosti na území mesta sa kladie dôraz na zariadenia a areály, ktoré slúžia hromadnému využívaniu organizovanej a neorganizovanej telovýchovy:

- štadióny, veľkopoľné ihriská,
- národné športové centrá - štadióny
- kryté plavárne, plavecké bazény
- kryté zimné štadióny a otvorené klziská,
- športové haly, telocvične,
- lyžiarske areály (Kamzík, nad Račou),
- tenisové areály.

Zo špecifickej vybavenosti sú to:

- jazdecké areály (jestvujúce - Záhorská Bystrica, Petržalka),
- športové letisko (Vajnory),
- vodné športy - pláže, lodenice, prístaviská pre osobnú hromadnú a individuálnu dopravu,
- veslárska dráha pri Jaroveckom ramene, vodný slalom v Čunove.

Zariadenia športových aktivít vo voľnom čase - šport pre všetkých sú navrhované v širokom sortimente náplne uspokojovania rekreačných činností z hľadiska sezónnosti, celoročného využívania obyvateľmi mesta v územiach určených pre funkčné využitie šport a v územiach bytovej zástavby, občianskej vybavenosti aj ako zariadenia, vstavané v polyfunkčných objektoch (posilňovne, fitnes, atď.).

Návrh v stabilizovaných územiach

V stabilizovaných územiach sa navrhuje intenzifikácia jestvujúcich telovýchovných zariadení a areálov organizovanej a neorganizovanej telovýchovy a ich dobudovanie. Návrh uvažuje aj s územnou stabilizáciou a zachovaním jestvujúcich zariadení v rámci školských zariadení v štruktúre školských zariadení základného, stredného, vysokého školstva a ich ubytovacích zariadení.

Okres I

MČ Staré Mesto

V I bratislavskom okrese nie je možné vzhľadom na charakter zástavby a zastavanosť územia v plnej miere saturovať potreby obyvateľov na šport a rekreáciu. Tento deficit plošne zabezpečujú okresy II - V okres ako budúca zóna športu, rekreácie.

Z dôvodu nedostatku voľných plôch sa navrhuje dotvorenie už jestvujúcich priestorov s tendenciou ich rozšírenia alebo prepojenia. Zároveň je potrebné športové a rekreačné zariadenia riešiť ako súčasť objektov občianskej vybavenosti s ťažiskom v zhodnotení lokality Kameňolom na Žižkovej ulici.

Okres Bratislava II**MČ Ružinov**

Návrh uvažuje s dobudovaním:

- lokalita Zlaté piesky (vodná plocha cca 54 ha) - dobudovanie športovísk a ihrísk, vybavenosti areálu,
- vodná plocha - Štrkovecké jazero v Ružinove – návrh športu,
- lokalita Iodeníc Vlčie hrdlo s priamym napojením na Dunaj (vodné športy) dobudovanie vybavenosťou pre vodné športy

MČ Vrakuňa

- rešpektovanie a návrhom dobudovania jestvujúceho športového areálu južne od toku Malého Dunaja (štadión TJ Vrakuňa),

Okres Bratislava III

V okrese je vzhľadom na umiestnenie celomestských areálov telovýchovy a športu - Tehelné pole, Pasienky situácia v porovnaní s ostatnými okresmi najlepšia.

MČ Nové Mesto

- Tehelné pole, Pasienky - návrh uvažuje so stabilizáciou a dobudovaním areálov telovýchovy a vrcholového športu celomestského až nadmestského významu, plne rešpektuje založené areály a uvažuje s ich kompletizáciou a rozšírením ich druhovej štruktúry výstavbou Národného futbalového štadióna, krytej atletickej haly, výstavbou viacúčelovej športovej haly v rámci existujúcich plôch areálov, nejde o plošné rozšírenie,
- Kuchajda - dobudovanie zariadení športovej vybavenosti v lokalite a návrh kompletizácie areálu, za účelom zapájania areálu do procesu intenzívnejšieho využívania v prospech športovo-rekreačných aktivít.

Okres Bratislava IV

Dostavbou jestvujúcich plôch a areálov a návrhom nových areálov je možné zabezpečiť potreby obyvateľov okresu.

MČ Karlova Ves

Návrh uvažuje s intenzifikáciou a dobudovaním jestvujúcich zariadení v lokalite:

- Krčace – jestvujúce zariadenia športového areálu dobudovať o kryté zariadenia športu – štadión, športová hala,
- lokalita Botanické záhrady - jestvujúce Iodenice - úsek pozdĺž Dunaja od mosta Lafranconi po Devín návrh rieši pre funkciu rekreačnú a turistickú vrátane cykloturistiky – medzinárodná cyklistická trasa.

Okres Bratislava V**MČ Petržalka**

Návrh riešenia športových zariadení v MČ Petržalka vychádza z prírodného potenciálu územia a navrhuje postupne dobudovať jestvujúce zariadenia a areály :

- Lokalita Veľký Draždiak - športovo-rekreačný areál s prírodným kúpaliskom, tenisový areál TJ Právník na severozápadnej hrane jazera v južnej časti pozemku dobudovať o tenisovú tréningovú halu, viacúčelová športovú halu za účelom vybudovania špičkového zariadenia tohto druhu v rámci medzinárodných kritérií s celomestským významom.

Návrh v rozvojových územiach**Okres Bratislava II**

V oblasti športu, telovýchovy a voľného času sa v návrhu uplatňuje prírodný potenciál územia:

MČ Ružinov:

- tok Dunaja, na ktorý sú napojené a vybudované prístavné bazény a v úseku ohybu vychádza Malý Dunaj,
- vodná plocha v severovýchodnej časti Zlaté piesky - rozšírenie vodnej plochy v spodnej časti za účelom dosiahnutia potrebnej dĺžky pre navrhovanú veslársku dráhu, nový vstup do zóny od juhu, rozšírenie pozemných plôch v juhovýchodnej a západnej časti areálu pre šport a športové aktivity voľného času,
- lužný les pri Dunaji - Vlčie hrdlo, ktorý má celomestský až nadmestský význam v spojení s turistickým a rekreačným využitím Dunaja a Malého Dunaja. Popri Dunaji prechádza územím medzinárodná cykloturistická trasa, vedená z Pasova do Štúrova, s návrhom predĺženia do Budapešti.

MČ Vrakuňa

Návrh v mestskej časti Vrakuňa uvažuje s rozvojom športu:

- v priestore v severovýchodnej a južnej nadväznosti na Vrakunský lesík – areál so športovými plochami pre kryté zariadenia, štadión.

MČ Podunajské Biskupice

V mestskej časti Podunajské Biskupice sa navrhuje funkčné využitie šport, telovýchova a voľný čas:

- lokalita Tretí diel, kde v súčasnosti prebieha ťažba štrkov je navrhovaná ako rozvojová lokalita pre funkčné využitie disponibilných plôch po ťažbe štrkov na šport a oddych v prírodnom prostredí - pobyt pri vode, vodné športy, aquapark, športové ihriská, cyklotrialová dráha, športový rybolov.

Okres Bratislava III**MČ Rača**

Navrhované športové areály sú lokalizované v nadväznosti na rozvojové územia:

- lokality - Horné Šajby, Kozliny (UO 230, 165, 185),
- lokalita Kadnárova - Hečkova - návrh funkcie šport.
- lokalita vo väzbe na Vajnorské letisko - plocha športu ako ponuková plocha pre Národný futbalový štadión.

MČ Vajnory:

- v priestore vodnej plochy štrkoviska Vajnorka s prebiehajúcou ťažbou sa navrhuje jej ďalší územný rozvoj s návrhom funkcie športu na strane východnej pre kryté otvorené zariadenia,
- Letisko Vajnory - športové letisko.

Okres Bratislava IV

Ťažiskové navrhované športové areály sú lokalizované v nadväznosti na prírodné prostredie a v rozvojových územiach. Návrh rieši otvorené, tak aj kryté zariadenia.

MČ Karlova Ves

V oblasti športu, telovýchovy a voľného času sa v návrhu uplatňuje z prírodného potenciálu územia:

- vodný tok Dunaja v úseku pozdĺž toku medzi Karlovou Vsou a Devínom s rekreačným miestom pri Riviére, Botanickej záhrade a jestvujúce lodenice - územie pozdĺž Dunaja od mosta Lafranconi po Devín návrh rieši pre funkciu cykloturistiky - cykloturistická trasa vedená z Pasova do Štúrova, s návrhom predĺženia do Budapešti,
- v širších vzťahoch sa navrhuje riešiť cyklistickú trasu s napojením na nábrežnú trasu pozdĺž areálu PKO ako aj kontinuálne turistické a kynologické trasy,
- Karloveská zátoka zachovanie športovo-rekreačných zariadení tradičného vodáckeho športu – lodenice, rozvoj športovo-rekreačných zariadení celomestského charakteru až nadmestského významu. V predmetnom území sa uvažuje aj s rozvojom novodobých športov ako napr. squash, minigolf, skateboard a podobne. Pobrežný pás je možné riešiť ako prírodný park s promenádou a s plochou vyhradenou pre športový rybolov.

MČ Dúbravka:

- Dúbravčice - lokalita (UO 200) navrhovaná pre funkciu šport, rekreácia - rozvoj športových zariadení krytých a otvorených, pričom je tu možnosť riešenia krytých zariadení športu aj v polyfunkcii,
- Krčace - plocha športu určené pre výstavbu štadiónu, športovej haly.

MČ Devínska Nová Ves:

- Kamenáče - lokalita (UO 232) pre rozvoj športových zariadení celoslovenského významu, nadregionálneho významu pre vrcholový šport (futbal, ľahká atletika) - ako ponuková plocha pre Národný futbalový štadión, štadión ľahkej atletiky,
- Podhorské (UO 263) šport vo väzbe na rekreáciu,
- Za mládkou - pod Roľníckym družstvom (UO 231),
- Poľný mlyn (UO 234) - lokalita pre rozvoj športu.

MČ Devín:

- Devín – východ priestor športu - športovo – oddychový areál, kde sú navrhované ihriská: tenis, volejbal, nohejbal, viacúčelové ihrisko pre menší futbal, hádzanú a basketbal,
- cykloturistická trasa vedená z Pasova do Štúrova, s návrhom predĺženia do Budapešti.

MČ Záhorská Bystrica:

- Kulháň - Vápenický potok (UO 233) rozvoj športovo - rekreačných aktivít celomestského významu (možná štruktúra zariadení: štadióny, veľkoplošné ihriská, štadióny, kryté plavárne, plavecké bazény, kryté zimné štadióny a otvorené klziská, športové haly, telocvične).

V navrhovanom rozvojovom uzle **Lamačská brána** sa uvažuje s návrhom športu v širšom zázemí tak, aby boli zabezpečené plošné nároky aj pre potreby vysokoškolského športu. Možná štruktúra zariadení: národné štadióny, veľkoplošné ihriská, štadióny – kryté, otvorené, kryté plavárne, plavecké bazény, kryté zimné štadióny a otvorené klziská, športové haly, telocvične.

Okres Bratislava V

MČ Petržalka

Územný a priestorový rozvoj v medzipriestore MČ Petržalka a Jarovce s ťažiskom na k. ú. Jarovce, bude pri dynamickom územnom rozvoji mesta Bratislava poskytovať potrebné plochy pre výstavbu tzv. " južnej rozvojovej osi ". Konceptia rozvoja športu, telovýchovy a voľného času vychádza preto z predpokladaného rozvoja mesta Bratislava južným smerom a juhozápadným smerom.

Navrhované zariadenia telovýchovy a športu sú viazané na centrá vybavenosti a sú lokalizované:

- v priestore medzi Starým mostom a Prístavným mostom návrh uvažuje s výstavbou Národného zimného štadióna. Vzhľadom na to, že zariadenie má byť viacúčelový štadión je zariadenie v ploche občianskej vybavenosti celomestského a nadmestského významu,
- v zóne športu Janíkovské role - Jarovské rameno (UO 256/1, 105/1, 105/2 a 110/2), kde sú zabezpečené plošné návrhy aj pre potreby vrcholového a vysokoškolského športu,
- západný rozvoj Petržalky – návrh zariadení športu ((UO 249) vo väzbe na navrhované plochy rekreácie v prírodnom prostredí,
- lokalita pri ČOV – plocha športu v rámci riešenia Areálu rekreácie, športu a turistiky (ARŠT) Jarovské rameno navrhovaná ako Atletický areál,
- priestor pod ČOV – plocha športu v rámci riešenia ARŠT Jarovské rameno navrhovaný Areál vybavenosti (krytý plavecký bazén, krytý zimný štadión, tenisová hala, squash a bowling).

MČ Jarovce

Rozsiahle územie pozdĺž Dunaja medzi ramenom Zuzana a ústím Jarovského ramena, ležiace v inundačnom území s významnou rekreačno-športovou a turistickou funkciou, s navrhovanými zariadeniami a areálmi: veslársko-kanoistická pretekárska dráha, kde predmetnému územiu pripadla ako prioritná lokalizácia veslársko-kanoistickej dráhy pretekárskych parametrov.

- Areál rekreácie, športu a turistiky (ARŠT) Návrh funkčného využitia zóny - vychádza z charakteru daností územia so saturáciou nárokov aktívnych športovcov na úrovni až vrcholového pretekárskeho športu so záujmom o viaceré vodné športy a obyvateľov mesta, rieši veslársku a kanoistickú dráhu medzinárodných parametrov s príslušnou vybavenosťou. Celá zóna je pokladaná za dôležitú pre tvorbu celomestského športovo - rekreačného zázemia,
- lokalita Veľké diely (UO 240) - poľnohospodársky dvor, kde sa uvažuje s funkciou športu, rekreácie a oddychu,
- lokalita západne od železničnej trate - Trávniky navrhnutá pre rozvoj športu, rekreácie pre obyvateľov mestskej časti.

MČ Rusovce:

- lokalita vodnej plochy - štrkovisko, ktoré sa navrhuje pre funkciu športu, rekreácie - pobytu v prírode,
- územie južného vstupu navrhované pre rozvoj športu, rekreácie vo väzbe na prírodné prostredie lesoparku.

MČ Čunovo:

- športovo - rekreačná zóna pri Čunovskej hrádzi, záujmové územie tvorí inundačný priestor vodného diela Gabčíkovo - lokalita vodný stupeň Čunovo.

Návrh rozvoja plôch športovo-rekreačnej funkcie V MČ Čunovo vychádza zo zámeru vytvorenia podmienok pre nové zázemie voľného času, oddychu a športovej činnosti so zameraním na rozvoj cestovného ruchu na medzinárodnej úrovni. V rámci spracovanej trilaterálnej stratégie stredoeurópskeho priestoru v súlade s požiadavkou rezortu je vytvorený potenciál pre formovanie športovo - rekreačného areálu Čunovo ako medzinárodné centrum turistického ruchu. Disponibilita územia umožňuje rozvíjať špecifické športovo-rekreačné areály s diferencovanou profiláciou športovo-rekreačných činností vo väzbe na vodné športy, s rôznou intenzitou využitia.

7.3. VÝROBA

Výrobná štruktúra je zastúpená odvetviami priemyselnej výroby, stavebnej výroby, výrobných služieb a poľnohospodárskej výroby. Je to činnosť spojená so získavaním hmotných predmetov, ktoré sa vyskytujú v prírode a následne ich spracovaním. Odvetvia výrobných štruktúry výrazne ovplyvňujú ekonomiku štátu, pretože sa rozhodujúcim spôsobom podieľajú na tvorbe HDP. Sú to zároveň odvetvia, ktoré prešli výraznými kapacitnými, štruktúrnymi a transformačnými zmenami. Prejavilo sa to aj na území Bratislavy - mnohé podniky zanikli, vytvorili sa nové a výrazný je tiež aspekt transformácie. Výrobné podniky Bratislavy predstavujú najvýznamnejšiu štruktúru v rámci Slovenska, pretože sa podieľajú viac ako 35% na celoslovenskej tvorbe DPH a dosahujú tiež najvyššiu produktivitu práce.

Z hľadiska ekonomickej výkonnosti Slovenska jedine Bratislavský región má výkonnosť ktorá sa pohybuje okolo priemeru EÚ (v roku 2001 101% priemeru EÚ). Ostatné regióny sú v rozmedzí 40-46% z priemeru EÚ a sú zaradené do kategórie menej rozvinutých. Uvedené disproporcie tvorby HDP v regiónoch v značnej miere súvisia s ich kapitálovou vybavenosťou (investičný majetok na obyvateľa). V bratislavskom regióne tento ukazovateľ presahoval 1 900 tis. Sk na obyvateľa v ostatných regiónoch Slovenska je jeho hodnota v rozmedzí 252-361 tis Sk/ na obyvateľa.

Podiely jednotlivých regiónov Slovenska na tržbách celkom, pridanej hodnote a zamestnanosti v priemysle sú nasledovné :

Región	Tržby	Pridaná hodnota	Zamestnanci
Bratislavský	31,9	24,0	12,3
Západné Slovensko	27,0	38,2	38,0
Stredné Slovensko	19,4	20,3	25,4
Východné Slovensko	21,7	17,5	24,3
Priemysel SR	100	100	100

Zdroj : Štatistická ročenka regiónov SR 1996 –2000, ŠÚ SR Sektorový operačný program Priemysel

V štruktúre priemyslu prevláda výroba pracovne, surovinovo a kapitálovo náročná a štandardná. Takáto výroba je dovozne a ekologicky náročná . Úroveň produktivity práce v SR vo vzťahu k EÚ je odrazom nižšej konkurenčnej schopnosti slovenskej ekonomiky a je tiež spôsobená zaostávaním technických parametrov, kvality výroby a štruktúry vyrábaného sortimentu.

Z hľadiska ďalšieho rozvoja výrobných štruktúr na území mesta Bratislavy sa v návrhu ÚPN vychádzalo z nasledujúcich dokumentov :

- Priemyselná politika SR,
- Rozpracovanie zámerov strategického rozvoja priemyslu do roku 2013 ako podklad pre programové dokumenty rozvoja regiónov na úrovni NUTS II,
- Sektorový operačný program – Priemysel a služby.

Rozhodujúce opatrenia v oblasti výrobných štruktúr sú zamerané na :

- reštrukturalizáciu a revitalizáciu hospodárskej základne s dôrazom na zavádzanie nových technológií,

- zvyšovanie výroby s vyšším stupňom finalizácie a vysokou pridanou hodnotou,
- zvyšovanie exportnej výkonnosti a konkurencieschopnosti produkcie,
- znižovanie energetickej náročnosti a negatívnych vplyvov na ŽP,
- podporu rozvoja malého a stredného podnikania vo výrobných sférah,
- prítiahnutie zahraničných investorov do vytípaných lokalít a odvetví.

7.3.1. Priemyselná výroba

Priemysel sa delí do jednotlivých ekonomických činností podľa odvetvovej klasifikácie ekonomických činností, ktorá vychádza z európskej klasifikácie. Základné kategórie, ktoré sú zahrnuté v priemysle sú činnosti spojené so spracovateľským priemyslom, výrobou a rozvozom elektriny, plynu a vody, ťažbou nerastných surovín.

1.Spracovateľský priemysel

Súčasný stav

Rozhodujúce postavenie v Bratislave z hľadiska spracovateľského priemyslu majú odvetvia výroby dopravných prostriedkov, rafinovaných a ropných produktov, chemických výrobkov a odvetvie vydavateľstva a tlače. Významný podiel na výrobe má tiež potravinárska výroba.

Priemyselná výroba v Bratislave výrazne prekračuje celoslovenský priemer vo všetkých ukazovateľoch a podiel Bratislavy na celoslovenskej produkcii v priemyselnej výrobe je 42,3 %. Proces reštrukturalizácie priemyslu v Bratislave v súčasnosti prebieha veľmi intenzívne nie vždy však riadene. V meste sa stále nachádza viacero areálov po bývalých priemyselných podnikoch, ktoré sú nevyužívané resp. sa transformovali na skladové plochy, priestory pre malé a stredné podniky alebo sa včlenili do občianskej vybavenosti.

Predmetom riešenia územného plánu je jasne regulovať využitie všetkých týchto plôch resp. definovať nové rozvojové plochy.

Ukazovatele priemyselných podnikov na území Bratislavy v porovnaní so SR sú nasledovné (rok 2004 podniková metóda) :

Ukazovateľ	SR	Bratislava	BA v SR
Priemerný evidenčný počet zamestnancov	4150236	57 857	13,9 %
Priemerný evidenčný počet zamestnancov v hlavnej činnosti	379 495	53 180	14,1 %
Počet podnikov	2 128	217	10,3 %
Priemerná mesačná mzda zamestnanca Sk	18 086	26 183	koef. 1,45
Produktivita práce zamestnanca Sk	3 046 798	9 046 887	koef. 2,97
Tržby z priemyselnej činnosti tis. Sk	1 084 609 856	431 365 956	39,77 %
Produkcia tis. SK	1 240 725 744	525 021 021	42,31 %
Náklady spolu tis. Sk	1 327 360 705	524 174 822	38,13 %

Pridaná hodnota tis. Sk	305 008 320	120 585 526	39,53 %
Hmotné investície spolu tis. Sk	85 653 625	24 082 768	28 %

Zdroj : Štatistický úrad SR – Ročenka priemyslu 2005,, Štatistická ročenka hl. m. SR Bratislavy 2005

Z hľadiska veľkosti podnikov je situácia v Bratislave nasledovná:

Veľkosť podniku podľa počtu zamestnancov	Rok 2002	Rok 2003	Rok 2004
malé	92	87	96
0 - 19	6	3	14
20 - 99	86	84	82
stredné	93	86	84
50 - 149	72	66	63
150 - 249	21	20	21
veľké	39	36	37
250 - 499	16	16	19
500 - 999	13	10	9
1000 a viac	10	10	9
Spolu	224	209	217

Zdroj : Štatistický úrad SR – Štatistická ročenka hl. m. SR Bratislavy 2005

Z hľadiska jednotlivých odvetví priemyslu je situácia v Bratislave nasledovná :

Klasifikácia OKEČ	Tržby za vlastné výkony a tovar mil. Sk	Produktivita práce na zamestnanca Sk	Priemerný evidenčný počet zamestnancov (fyzické osoby)
Ťažba nerastných surovín	798,6	2 449 844	326
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	22 342,3	4 010 473	5 571
Výroba textílií a odevov	319,2	346 902	920
Spracúvanie kože a výroba kožených výrobkov	363,3	1 050 043	346
Spracúvanie dreva a výroba výrobkov z dreva	244,1	894 315	273
Výroba celulózy, papiera a výrobkov z papiera, vydavateľstvo a tlač	9 920,2	2 445 810	4 056
Výroba koksu, rafinovaných ropných produktov a jadrového paliva	86 040,0	18 098 443	4 754
Výroba chemikálií, chemických výrobkov a chemických vlákien	4 099,1	3 870 720	1 059
Výroba výrobkov z gumy a	1 784,6	2 173 667	821

plastov			
Výroba ostatných nekovových minerálnych produktov	3 662,4	2 482 999	1 475
Výroba kovov a kovových výrobkov	2095,5	1 242 890	1 686
Výroba strojov a zariadení inde neuvedená	16 926,0	5 341 128	3 169
Výroba elektrických a optických zariadení	10 338,9	2 589 911	3 992
Výroba dopravných prostriedkov	197 223,0	21 409 357	9 212
Výroba inde neuvedená	11 642,7	9 726 568	1 197
Výroba a rozvod elektriny a vody	166 013,4	8 737 549	19 000
Spolu	523 425,7	9 046 887	57 857

* Zdroj : Štatistická ročenka hl. m. SR Bratislavy 2005, Týždenník Trend Top v priemysle 2005

Zamestnanosť

Proces vnútornej reštrukturalizácie priemyselnej výroby sa odrazil aj na zamestnanosti, pretrvávajú trend eliminácie prezamestnanosti na úkor zvyšovania produktivity práce. Predpokladá sa, že zamestnanosť v priemysle SR sa v rokoch 2003 - 2013 zvýši o 20,7 tis. osôb. Najväčší prírastok zaznamená priemysel v regióne Východné Slovensko (nárast o 7,5 tis. osôb) v regióne Západné Slovensko (nárast o 7,2 tis. osôb). V roku 2004 bolo v Bratislave v priemyselných odvetviach zamestnaných v priemere 57 857 pracovníkov, čo predstavuje 14,01 % v rámci celého Slovenska.

Najvyššia zamestnanosť bola v oblasti výroby dopravných prostriedkov 9 212 pracovníkov, vo oblasti ropných produktov a chemického priemyslu 5 813 pracovníkov, potravinárskom priemysle 5 571 pracovníkov a v oblasti vydavateľstva a tlače kde pracuje 4 056 . Vo výrobe a rozvode elektriny 19 000 pracovníkov.

Ukazovatele zamestnanosti v odvetví priemysel v Bratislave v roku 2004 podľa ekonomickej činnosti :

Kategória ekonomickej činnosti	Počet podnikov	Priemerný evidovaný počet zamestnancov	Priemerná mes. mzda - Sk	Nezamestnaní v oblasti
Ťažba nerastných surovín	217	326	23 628	9
Priemyselná výroba		38 531	24 422	365
Výroba a rozvod elek., plynu a vody		19 000	29 796	39
Bratislava spolu	217	57 857	26 183	413

Zdroj : Štatistický úrad SR – Štatistická ročenka hl. m. SR Bratislavy 2005

Územné rozloženie

Z územného hľadiska je na území mesta šesť územno - výrobných zoskupení :

- centrálné územno-výrobné zoskupenie predstavuje územie Nív v mestskej časti Staré Mesto a Ružinov,
- severovýchodné územno - výrobné zoskupenie s jadrom v mestskej časti Nové Mesto v pokračovaní v MČ Rača a Vajnory,
- východné územno-výrobné zoskupenie v mestskej časti Ružinov – Trnávka,
- juhovýchodná priemyselná zóna v mestskej časti Ružinov, ktorej jadro tvorí areál Slovnaftu,
- západné územno - výrobné zoskupenie v MČ Devínska Nová Ves s jadrom, ktoré tvorí areál Volkswagenu,
- južné územno - výrobné zoskupenie nachádzajúce sa v západnej časti územia MČ Petržalka.

Plošné bilancie priemyselnej výroby, distribučných centier a skladov – stabilizované plochy - Súčasný stav – podľa mestských častí

Mestská časť Názov	Priemyselná výroba kód 301 ha	Distribučné centrá, sklady, stavebníctvo kód 302 ha
Staré mesto	1,38	0,00
Podunajské Biskupice	3,53	44,97
Ružinov	536,56	50,54
Vrakuňa	0,00	24,67
Nové Mesto	100,83	41,92
Rača	40,13	33,24
Vajnory	18,48	19,26
Devín	0,00	0,00
Devínska Nová Ves	131,45	0,00
Dúbravka	16,50	0,00
Karlova Ves	0,00	0,00
Lamač	0,00	0,00
Záhorská Bystrica	0,00	0,00
Petržalka	44,40	23,32
Jarovce	0,00	2,72
Rusovce	0,00	0,00
Čunovo	0,00	0,00

Mesto spolu	893,26	240,64
-------------	--------	--------

Trendy

Kvalitatívne zmeny prebiehajúce vo svetovej ekonomike sa nutne premietajú aj do priemyselnej politiky Slovenska. Od deväťdesiatich rokov sa vo svetovej ekonomike výrazne presadzujú procesy smerujúce k novej ekonomike a globalizácii. Založené sú na široko spektrálnom prieniku informačných a komunikačných technológií do všetkých sfér života spoločnosti. V globálnom ekonomickom priestore sa prechádza od tradičnej priemyselnej politiky k politike konkurencie. Kľúčovými faktormi konkurenčnej schopnosti sú predovšetkým rozvoj vedomostí, inovácií a podnikavosť. Politika konkurencie EÚ je zameraná predovšetkým na zabezpečenie rovnakých podmienok pre zvýšenie funkčnosti vnútorného trhu.

Rast konkurenčnej schopnosti ako predpokladu integrácie do európskych štruktúr je hlavnou prioritou priemyselnej politiky SR, ktorej hlavný rámec tvorí :

- posilňovanie a konsolidácia makroekonomickej stability a rovnováhy,
- reforma a dobudovanie inštitucionálneho prostredia s významným dopadom na správanie podnikov,
- uplatňovanie špecifických politík podporujúcich rast konkurenčnej schopnosti prostredníctvom horizontálnych prierezoých oblastí

Vo vyspelých krajinách sa v súčasnosti uskutočňuje posun od výrob zameraných na vysoké objemy k výrobám charakteristickým vysokou kvalitou a nezaťažovaním ŽP (zvyšovanie pružnosti a posilňovanie individualizovaného prístupu k zákazníkovi, dôraz na kvalitu). Hlavnou podmienkou vstupu na tento trh je kvalifikovaná pracovná sila a jej schopnosť absorbovať a následne uplatňovať vo výrobnom procese nové poznatky.

Rozhodujúce trendy svetového výskumu a vývoja inklinujú k trom silným technológiám budúcnosti :

- elektronika, mikroelektronika a informačná technika,
- komplex nových materiálov a technológií ich výroby,
- rozvoj biotechnológie s dosahom na všetky odvetvia priemyselnej výroby.

Návrh

ÚPN rešpektuje stanovené strategické ciele pre rozvoj výrobnej základne Bratislavy (Stratégia rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy) podporujúce revitalizáciu a reštrukturalizáciu priemyselnej základne mesta a uplatnením nových efektívnejších technológií a rovnomernejšieho rozloženia pracovných príležitostí v danej oblasti v jednotlivých okresoch.

Návrh vytvára predpoklady pre zabezpečenie dostatočnej ponuky území pre zodpovedajúcu revitalizáciu, reštrukturalizáciu a rozvoj priemyselnej základne na báze vedeckých, vedecko-technologických a technologických parkov s cieľom zabezpečiť vysokokvalitnú sofistikovanú a konkurencie schopnú finálnu produkciu a zároveň predpoklady pre reguláciu tohto rozvoja vzhľadom na iné ťažiskové funkcie hlavného mesta SR Bratislavy.

Plošné bilancie priemyselnej výroby, distribučných centier a skladov – prehľad rozvojových plôch podľa mestských častí v návrhovom období :

Mestská časť Názov	Priemyselná výroba rozvojové plochy v návrhovom období 301 ha	Distribučné centrá, sklady, stavebníctvo rozvoj. plochy v návrhovom období 302 ha
Staré mesto	0,00	0,00
Podunajské Biskupice	0,00	56,12
Ružinov	0,00	55,19
Vrakuňa	0,00	2,16
Nové Mesto	0,00	0,00
Rača	11,25	16,13
Vajnory	28,02	0,00
Devín	0,00	0,00
Devínska Nová Ves	124,72	0,00
Dúbravka	0,00	0,00
Karlova Ves	0,00	0,00
Lamač	0,00	0,00
Záhorská Bystrica	29,71	25,25
Petržalka	0,00	31,74
Jarovce	60,67	2,17
Rusovce	0,00	0,00
Čunovo	0,00	0,00
Mesto spolu	254,51	204,51

Z hľadiska druhu činností a ich potenciálneho vplyvu na okolité územie (možnosti začlenenia výrobných zariadení do mestotvorných štruktúr) a z hľadiska nárokov na podmienajúce investície je v návrhu vytvorený územný potenciál pre rozvoj malých a stredných priemyselných podnikov:

- ako reštrukturalizáciu a efektívne zhodnotenie existujúcich výrobných plôch a areálov,
- ako súčasť zmiešaných území – nerušiaci výroba, výrobné služby, sklady a distribúcia,
- ako doplnková funkcia plôch iných funkčných systémov ak to ich náplň nevyklučuje.

ÚPN predpokladá rozvoj ľahkého priemyslu vo všetkých bratislavských mestských častiach, rozvoj výroby potravín, rozvoj elektrotechnického a chemického priemyslu a strojárkeho priemyslu.

V rozvoji nových odvetví sa predpokladá predovšetkým orientácia na high tech odvetvia, ktoré predstavujú nové odvetvia založené na domácich zdrojoch (potravínarský

priemysel, drevársky priemysel, vydavateľstvo a tlač, priemysel stavebných hmôt) a tiež rozvoj remeselnej a umeleckej výroby a služieb.

ÚPN obsahuje riešenie priemyselnej výroby stabilizovanej, návrh rozvojových plôch určených pre areálové zariadenia. Výrobné zariadenia z ktorých majú mnohé charakteristiky priemyselnej výroby možno pri dodržiavaní zásad ochrany ŽP chápať ako nerušiacu výrobu a výrobné služby a predpokladá sa ich situovanie v priestoroch vyčlenených pre občiansku vybavenosť.

Lokalizácia priestorov vyčlenených pre rozvoj priemyselnej výroby podľa rozvojových smerov a mestských častí je nasledovná :

- v celomestskom centre sa v mestskej časti Staré mesto navrhuje postupná transformácia existujúcich výrobných zariadení na plochy zmiešanej občianskej vybavenosti s cieľovým horizontom roku 2020 tak, aby boli výrobné podniky areálového typu z centra mesta celkom vymiestnené,
- v severozápadnom rozvojovom centre sa rozvoj výrobných plôch navrhuje najmä ako rozvoj severozápadného výrobného obvodu s ťažiskovým subjektom Volkswagenu. Menšie lokality v južnom rozvoji Záhorskej Bystrice, zóny podnikateľských aktivít so zameraním na obchod a služby (zmiešané plochy občianskej vybavenosti) v Dúbravke, v lokalite Dieliky a v Lamači v priestore dotknutom ochranným pásmom diaľnice D2 a železnice,
- v severovýchodnom rozvojovom smere sa zachováva ťažisko výrobných aktivít areálového typu stabilizovaním plôch existujúcich výrobných podnikov. Výrobná plocha Istrochemu sa zachováva len v minimalizovanom rozsahu a ostatné výrobné plochy sa transformujú na potreby nerušiackej výroby, obchodu, služieb, distribúcie a stavebníctva.. Rozvoj nových areálov je navrhovaný aj reštrukturalizáciou existujúcich zariadení a na nových plochách v zóne Žabí majer a Stará Vajnorská. Reštrukturalizácia častí existujúcich a návrh nových zariadení výrobného charakteru sa premietajú aj v zóne Na Pántoch v južnej nadväznosti na teleso železničnej stanice Rača a ako budovanie areálov výroby a výskumu na Rybníčkovej ulici. Za rozvojovú plochu priemyslu možno považovať aj vyčlenené priestory východne od BEZ,
- v priestore východného rozvojového smeru je výroba vo forme areálov čiastočne zachovaná v priestore Mlynských Nív, pre ostatné podnikateľské aktivity v tomto priestore sa počíta s ich modernizáciou resp. reprofiliáciou v prospech mestotvorných štruktúr, tak aby sa stali súčasťou plôch občianskej vybavenosti,
- rozvoj výrobných aktivít ťažiskového subjektu (Slovnaft) juho-východného výrobného obvodu sa uvažuje len v hraniciach existujúceho areálu. Pre rozvoj podnikateľských aktivít výrobného charakteru sú navrhnuté nové plochy východne od areálu Slovnaftu,
- v južnom rozvojovom smere zostáva ťažiskom existujúci priestor južného výrobného obvodu so zachovávanou chemickou a strojárskou výrobou a reprofiliáciou bývalých areálov stavebnej výroby pre iné výrobné a distribučné funkcie. Rozvoj výrobných aktivít sa uplatňuje západne od trasy Panónskej cesty. Pre návrh nových výrobných aktivít sú navrhnuté plochy v priestore Janíkovho dvora a je tiež navrhnutá reštrukturalizácia poľnohospodárskeho areálu v Jarovciach a čiastočne v Čunove. V prihraničnej oblasti medzi Jarovcami a Kittsee je vyčlenený priestor pre vybudovania technologického parku.

2. Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody

Súčasný stav

V zmysle odvetvovej klasifikácie ekonomických činností patrí do odvetvia priemyslu aj

výroba a rozvod elektriny, plynu a vody. Na území mesta sú umiestnené podniky zabezpečujúce tieto činnosti (rozvod a montáž plynu a plynových zariadení, plniarne propán butánu, rozvod a montáž elektriky a elektrických zariadení, prepravu vody a kanalizáciu a pod.) s pôsobnosťou jednak pre celé Slovensko ako aj samotnú Bratislavu.

Vzhľadom k skutočnosti, že predmetné podniky majú na území mesta Bratislavy nevýrobný ale hlavne administratívny charakter, sú ich administratívne budovy resp. menšie prevádzky zahrnuté v návrhu ÚPN do kategórie občianskej vybavenosti a neovplyvňujú plochy vyčlenené pre priemyselnú výrobu.

3. Ťažba nerastných surovín

Súčasný stav

Na území Bratislavy sa v súčasnosti ťaží stavebný kameň a štrk. Najvýznamnejším ložiskom stavebného kameňa (mimoriadne kvalitný malokarpatský granodiorit) s rozvojovou ťažbou v mestskej časti Devín. Plocha dobývacieho priestoru je 30,2 ha. Kameň sa využíva pri výstavbe a údržbe brehových hrádzí toku Dunaja a Moravy. Zásoby suroviny sú ešte na 40 rokov pri obmedzenej ťažbe 200 000 m³ ročne (v skutočnosti sa ťaží ročne 340 000 m³). Ťažobný priestor sa však nachádza v priamom dotyku s chránenou krajinou oblasťou Malých Karpát - Devínske Karpaty (rozšírenie ťažby by zasiahlo chránené územie) a vo významnej polohe z hľadiska obrazu mesta - nábrežná hrana toku Dunaja.

Ťažba štrkopieskov sa vykonáva v koryte Dunaja kvôli zabráneniu usadzovania naplavenín a v jazere Vajnory. V minulosti sa zariadenia pre ťažbu sa nachádzali tiež v MČ Ružinov, MČ Vajnory a v MČ Petržalka, vyťažené priestory sú v súčasnosti využívané na rekreačné účely (jazerá Zlaté piesky, Vajnory, Kuchajda).

Chránené výhradné ložiská a dobývacie priestory tehliarskych surovín so zásobami umožňujúcimi dlhodobú perspektívu ťažby a rozvoj tehliarskej výroby sú v Devínskej Novej Vsi. Za tehelňou sa nachádza ložisko tehliarskej hliny (vápňité íly) o rozlohe 32,3 ha so zásobou suroviny na viac ako 100 rokov. Od roku 1997 je ťažba zastavená.

V lokalite Devínska Nová Ves - Glavica je ložisko pieskov o rozlohe 9,4 ha so zásobou suroviny na vyše 60 rokov pri predpokladanej ťažbe okolo 15 000 m³ ročne. Suroviny sa spracovávali v miestnej tehelni. Od roku 1997 je ťažba zastavená a územie sa pripravuje pre iné funkčné využitie.

Trendy

Jedným z hlavných cieľov riešenia v oblasti nerastnej surovínovej základne je zabezpečenie ochrany ložísk nerastných surovín tak, aby navrhovanými riešeniami nebolo narušené ich súčasné resp. výhľadové využitie.

Výhradné ložiská nerastných surovín na území Bratislavy sú lokality:

- Devín - stavebný kameň - ložisko rozvojové s perspektívou ťažby,
- Devínska Nová Ves - tehliarska surovina - ložisko rozvojové s dlhodobou perspektívou využitia.

Návrh

ÚPN v súlade s požiadavkami na ochranu ložísk nerastných surovín na jednej strane a požiadavkami ÚHZ pre optimalizáciu využitia územia uplatňuje:

- kameňolom Devín sa zachováva pre ťažbu do doby ukončenia dobývania,

- ložiská tehliarskych surovín sú rešpektované v rámci výrobných plôch v západnej časti výrobného obvodu ako aj ťažobný priestor pri Devínskej ceste v obmedzenom rozsahu,
- ťažobný priestor Glavica je navrhnutý na rozvoj bývania a rekreačných aktivít.

7.3.2. Stavebníctvo, sklady a distribučné centrá

1. Súčasný stav

Štruktúra zariadení

Stavebná produkcia zahŕňa práce na výstavbe, prestavbe, rozšírení, obnove, opravách a údržbe stavebných objektov, vrátane montážnych prác stavebných konštrukcií a hodnoty zabudovaného materiálu.

Odvetvie stavebníctva je výrazne poznačené poklesom domácej stavebnej produkcie ako aj poklesom objemu stavebných prác v zahraničí. Stavebná produkcia vykonaná vlastnými pracovníkmi v roku 1999 poklesla až o 38,4 % oproti predchádzajúcemu roku. Objem stavebnej produkcie kraja na celkovej produkcii SR predstavuje 34,6 %. Významne poklesol aj počet zamestnancov v stavebníctve takmer o 50%.

V súčasnom období postupne dochádza k recesii stavebnej produkcie na území

Bratislave hlavne v súvislosti so zvýšením ekonomickej stability a vstupom SR do EÚ čo možno vidieť aj zo základných ukazovateľov :

Ukazovateľ	rok 2003	rok 2004
Bratislava		
Stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami (mil. Sk)	17 121,3	18 892,4
Stavebná produkcia podľa dodávateľských zmlúv (mil. Sk)	27 511,4	30 335,4
Priemerný evidenčný počet zamestnancov (fyzické osoby)	12 308	11 916
Produktivita práce zo stavebnej produkcie na zamestnanca (Sk)	1 391 071	1 585 468
Priemerná nominálna mesačná mzda na zamestnanca (Sk)	18 357	21 475

Zdroj : Štatistický úrad SR – Štatistická ročenka hl. m. SR Bratislavy 2005

Z hľadiska veľkosti stavebných podnikov je situácia v Bratislave nasledovná:

Veľkosť podniku podľa počtu zamestnancov	Rok 2002	Rok 2003	Rok 2004
malé	56	44	43
0 - 19	14	7	6
20 - 49	42	37	37
stredné	36	35	35
50 - 149	25	29	28
150 - 249	11	6	7
veľké	7	8	8

250 - 499	3	4	5
500 - 999	1	2	1
1000 a viac	3	2	2
Spolu	99	87	86

Zdroj : Štatistický úrad SR – Štatistická ročenka hl. m. SR Bratislavy 2005

Podsystem sklady a distribúcia zahŕňa špecializované zariadenia pre skladovanie a veľkoobchodnú distribúciu s nárokmi na kapacitnú nákladnú dopravu a s vysokou frekvenciou dopravy všeobecne. Zahŕňa veľkoobchodné sklady (sklady tovarov dennej spotreby, ovocia a zeleniny, textilu a odevov, priemyselného tovaru, nábytku a obuvi), sklady uhlia a palív, sklady ostatných podnikov (kultúrnych potrieb, kníh, tlačív, liečiv, stavebnín, prostriedkov osobnej dopravy, pohonných látok, zberných surovín atď.), areály obytných a distribučných firiem, skladové a distribučné areály priemyselných a iných podnikov.

Pôvodné skladové areály boli vybudované na Mlynských Nivách (MČ Ružinov), Starej Vajnorskej (MČ Nové Mesto), v Rači pozdĺž železničnej trati a na Seneckej ceste. Viaceré z týchto existujúcich areálov sú v súčasnosti prázdne alebo nedostatočne a nevhodne využívané.

Rozvoj obchodných a komerčných plôch sa uskutočnil najmä na úkor výrobných plôch priemyslu a stavebníctva často na princípe prenájmu časti alebo celých závodov novým vlastníkom. Týka sa to aj výskumných a vývojových pracovísk a niektorých areálov občianskej vybavenosti, ktoré prenajímajú resp. predávajú plochy na komerčné účely.

Územné rozloženie

Z hľadiska územného rozloženia je potrebné vnímať stavebnú výrobu v štyroch rovinách, ako priestory administratívneho vedenia veľkých podnikov (tieto možno považovať za administratívu a teda začleniť ich do štruktúry občianskej vybavenosti), priestory priemyslu stavebných hmôt (výrobné podniky), priestory drobných výrob resp. dielní nezaťažujúcich ŽP(tieto možno tiež začleniť do štruktúry občianskej vybavenosti) a skladové priestory.

Najväčšie areály sa nachádzajú v mestskej časti Ružinov na starej Vajnorskej ceste, (textil, potraviny, odevy, stavebné materiály, rozličný tovar, autosúčiastky a pod.) v Petržalke na Kočánkovej a Kopčianskej a v Podunajských Biskupiciach.

Územné rozloženie zariadení spadajúcich do podsystemu distribučné centrá, sklady a stavebníctvo podľa mestských častí - súčasný stav aj návrh rozvojových území do roku 2030 možno nájsť na súhrnnej tabuľke spolu s priemyslom.

2. Trendy

Z hľadiska rozvoja stavebnej výroby je potrebné vychádzať z nasledujúcich trendov :

- lokalizovať stavebnú výrobu zameranú na údržbu bytového fondu v nadväznosti na udržiavané územia začlenením do priestorov občianskej vybavenosti.
- v ťažiskách novej výstavby zriaďovať dočasné zariadenia počas doby výstavby a tieto následne začleniť do vybudovanej štruktúry pretransformovaním na zariadenia občianskej vybavenosti.

Z hľadiska rozvoja distribučných zariadení je potrebné vychádzať z nasledovných trendov

- významu Bratislavy ako distribučného uzla pre prepravu a prekládku tovarov s významom pre zásobovanie hlavného mesta, územia Bratislavského regiónu

a v špecifických tovaroch s celoslovenským významom,

- zamedzenia nekoncepčným trendom lokalizácie skladových zariadení v rozptyle po území mesta,
- sústreďovania skladových kapacít do distribučných centier pre napĺňanie cieľa ekologizácie nákladnej dopravy a efektívneho riešenia prepravných vzťahov v nákladnej doprave pre zásobovanie mesta a jeho zázemia,

3. Návrh

Vzhľadom k zníženiu objemu stavebných prác ostali niektoré stavebné areály nevyužívané. V predloženej návrhu - voľné priestory bývalých stavebných areálov sa transformujú na priestory vhodné pre rozvoj podnikateľských aktivít, nerušiacej výroby, menších skladov, resp. iných foriem občianskej vybavenosti

ÚPN uvažuje s nasledovnými spôsobmi realizácie stavebnej výroby :

- administratívne vedenia stavebných podnikov sú začlenené do plôch občianskej vybavenosti kde majú vytvorené aj rezervy plôch,
- zariadenia trvalé – stabilizované plochy existujúcich stavebných firiem a ich prevádzkových dvorov sú rešpektované v návrhu,
- zariadenia dočasné, ktoré budú zriaďované v ťažiskách novej výstavby po dobu trvania výstavby,
- zariadenia slúžiace na výrobu stavebných hmôt, konštrukcií a materiálov sú začlenené do sektorovej štruktúry priemyslu – priemysel stavebných hmôt.

ÚPN uvažuje s nasledovnými spôsobmi realizácie skladových a distribučných centier :

- uplatnenie trendov efektívneho rozvoja formou sústredených skladových a distribučných centier šetriacich ŽP,
- uplatnenia špecifických daností územného usporiadania mesta vo vzťahu k zázemiu a jeho vnútornej štruktúre,
- situovanie menších lokálnych centier skladového hospodárstva a distribúcie pri ťažiskových vstupoch na územie mesta vo väzbe na radiály a okruhy dopravného systému.

Pre skladové a distribučné centrá sú vyčlenené nasledovné priestory :

- zóna Prístav – Pálenisko v mestskej časti Ružinov pre zriadenie hlavného skladového a distribučného centra pre zásobovanie Bratislavy, Bratislavského regiónu a pri špecifických druhoch tovarov aj pre celé Slovensko,
- v severozápadnom smere je navrhované skladové a distribučné centrum v Záhorskej Bystrici východne od trasy diaľnice D2,
- v severovýchodnom smere v mestskej časti Rača sú vytvorené podmienky v priestore Na Pántoch pre reštrukturalizáciu územia v severnej nadväznosti na areál mäsiarstva a zóny Žabí majer,
- vo východnom smere MČ Nové Mesto sa navrhuje reštrukturalizácia a modernizácia zariadení v mestskej časti skladového hospodárstva v priestore Starej Vajnorskej s rozvojom distribučných zariadení aj v rámci priestorov prímestského centra vybavenosti (priestory popri Rožňavskej, Ceste na Senec s ťažiskom v lokalite Tuhovské),
- v juhovýchodnom smere menšie skladovo - distribučné centrum v lokalite Alejové a Jánske hony. Pre rozvoj distribučných aktivít sa vytvárajú územné predpoklady do i po roku 2020 v navrhovaných priestoroch prímestského centra vybavenosti regionálneho významu (južne od lokality Lesný hon) a nadregionálneho významu na navrhovaných

- plochách v severnej nadväznosti na trasu nultého dopravného okruhu,
- v južnom smere rozvoja sa navrhuje sústredenia aktivít v s modernizáciou zariadení v priestore Kopčianskej vo väzbe na D2.

7.3.3. Poľnohospodárska výroba

1. Súčasný stav

Do územia Bratislavy spadá 8 prímestských poľnohospodárskych družstiev: PD Prievoz, Villa Vín Rača, a.s., PD Vajnory, PD Vinohrady, PD Dunaj Rusovce, DP Devín, PD Podunajské Biskupice, RD Zeleninárstvo Bratislava. Tieto poľnohospodárske podniky hospodária na výmere 9.942 ha poľnohospodárskej pôdy (r. 2004). Najviac pôdy čo do veľkosti obhospodarujú štyri poľnohospodárske družstvá a to - Rusovce (42,3%), P. Biskupice (19,1%), Devín (18,3%) a Vajnory (12,9%).

Výbrané ukazovatele - tab.č.1:

Poľnohospodárske družstvo :	výmera obhospodar. pôdy v ha	výnosy v tis. Sk	HV v tis. Sk	počet zamestnancov
Spolu Bratislava (8 PD)	9.942	533.506	9.071	474

Prameň: Informačné listy MP SR

Z hľadiska bonity pôd prevládajú pôdne typy černoziem s vysokým produkčným potenciálom, menej ľahké piesočnaté pôdy (Devín) a hnedozeme (Rača). Orná pôda je využívaná najviac na pestovanie obilnín (74%) ako tomu bolo aj v minulosti, na menšej ploche sa pestujú krmoviny na OP (14,3%) a na zvyšku výmery sa pestujú olejiny (8%).

Štruktúru využitia poľnohosp. pôdy - tab.č.2:

ukazovateľ	2003	2004	2005
Poľnohospodárska pôda celkom:	10.108,20	9.942,00	9.812,00
z toho: orná pôda	9.107,00	8.911,30	8.950,00
Zberová plocha : obilniny	6.273,00	6.621,30	6.640,00
Zberová plocha: krmoviny na OP	1.461,00	1.387,70	1.287,00
Lúky a pasienky	414,00	346,90	356,00
Ovocné sady	77,00	74,10	99,00
Vínice	508,60	439,10	438,00

Prameň: Informačné listy MP SR

Štruktúra poľnohospodárskej výroby prechádza postupnými zmenami v závislosti od aktuálnych potrieb zo strany dopytu po poľnohospodárskych komoditách a potravinách. Zmeny v rastlinnej výrobe sú charakteristické najmä miernym rastom plôch obilnín a olejín. Produkcia smeruje na zásobovanie mesta Bratislavy. Z pohľadu mestského dopytu je závažným nedostatkom pokles výmery plôch zeleniny. Vysoké sú parametre dosahované pri pestovaní obilnín (pšenica), ako najrozšírenejšej plodiny v týchto prímestských oblastiach. U viníc je sledovaný pokles výmer.

Poklesom a stagnáciou produkcie týchto plodín a kultúr je vytváraný **priestor pre ich dovoz**.

Vývoj produkcie RV - tab.č.3:

ukazovateľ (t)	2003	2004
úroda obilnín spolu	23.778,60	31.255,30
z toho: pšenica	7.483,70	12.901,00
jačmeň	3.503,60	4.406,80
kukurica na zrno	11.163,30	11.437,30
úroda olejín spolu	1.470,60	1.721,20
úroda zemiakov spolu	84,40	79,50
z toho: skoré zemiaky	84,10	79,50

Prameň: Informačné listy MP SR

V živočíšnej výrobe klesol počet zvierat vo všetkých kategóriách, čo dokumentuje tab. č. 4. Najviac sa medziročne znížili počty ošípaných, hlavne prasníc, ale aj hydiny. Bolo to hlavne následkom problémov v odbyte pre silnejšie konkurenčné prostredie na spoločnom trhu EÚ.

Vývoj stavov hospodárskych zvierat - tab.č.4:

ukazovateľ (ks)	2003	2004
stavy HD celkom	2.434	2.408
z toho: dojnice	1.060	1.020
počet ošípaných celkom	4.589	1.561
z toho: prasnice	266	63
počet hydiny celkom	1.403	0

Prameň: Informačné listy MP SR

2. Výhľad

- pri plánovaní územného rozvoja prímestských častí Bratislavy na obdobie 20 a viac rokov je potrebné brať do úvahy dlhodobé výrobné zámery jednotlivých poľnohospodárskych podnikov, ale aj úlohu potreby zachovania poľnohospodárskej výroby z hľadiska krajinnotvornej funkcie a úlohy pri vytváraní rekreačného zázemia pre obyvateľstvo Bratislavy,
- disponibilita pôdneho potenciálu poľnohospodárskych podnikov mesta Bratislavy len čiastočne zabezpečuje potreby mestského obyvateľstva v zásobovaní potravinami; túto tendenciu je možno predpokladať vzhľadom na počet obyvateľstva aj v budúcnosti,
- významná časť poľnohospodárskej pôdy na území Bratislavy slúži drobnému samozásobeniu a voľnočasovým aktivitám obyvateľstva mesta; táto funkcia v období 20 a viac rokov vzrastie vzhľadom na nastupujúce tendencie hľadania záujmu mestskej populácie o vidiecky spôsob života,
- perspektívne je potrebné, aby podniky zefektívnili náklady na poľnohospodársku výrobu a zvýšili akcent na využívanie poľnohospodárskej pôdy pre pestovanie plodín, ktoré sa v súčasnosti dovážajú (ovocie, zelenina, hrozno),

- z hľadiska miestnych možností je žiadúce výraznejšie podporiť význam vinohradníctva (v rámci dosiahnutia vynegociovaných kvót) nielen z hľadiska spotreby hrozna, ale aj v rámci zachovania doterajších dlhodobých vinohradníckych tradícií a turistického ruchu, ako aj spracovania vína; vinohradníctvo je významnou hodnotou pre tvorbu imidžu mesta a atraktivít v cestovnom ruchu,
- vysoko produkčné pôdy využívať len pre poľnohospodárske účely a pri plánovaní rozvoja mesta (napr. priemyslová a bytová zástavba) brať ohľad na uvedené skutočnosti,
- obmedzovať dodržiavať nový zákon č. 182/2005 Z.z. o vinohradníctve a vinárstve a najmä §8 ods. 4 v ktorom sa uvádza: „Vo vinohradníckych obciach Malokarpatskej vinohradníckej oblasti možno vinohradnícke hony uvedené v prílohe užívať len ako vinice; ak vlastní vinohradníckeho honu v Malokarpatskej oblasti neužíva hon ako vinicu, je povinný ho na účely zachovania ochrany viníc v Malokarpatskej vinohradníckej oblasti zameniť, prenajať alebo vcelku, alebo sčasti predať za primeranú cenu, ktorou je všeobecná hodnota majetku podľa osobitného predpisu,¹³⁾ tomu, kto sa zmluvne výslovne zaviazal nadobudnutý hon vlastníť a užívať ako vinicu“, t.j. na dotknutých pozemkoch vylúčiť akúkoľvek výstavbu,
- pri záberoch poľnohospodárskej pôdy pre nepoľnohospodárske účely rešpektovať zákon o ochrane poľnohospodárskej pôdy č. 220/2004 Z.z.; hlavným zámerom bude usmerniť výstavbu tak, aby boli minimalizované dopady urbanistických návrhov na najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy v širšom území mesta, proces živelného rozširovania takých objektov, ako sú veľkosklady, nákupné centrá, servisné podniky a iné podobné objekty, ktoré sa stávajú veľkým problémom pri skvalitňovaní obytného prostredia; zabrániť tomu, aby prímestské sídla nestratili svoju identitu a nezmenili sa v typické periférne suburbanizované priestory,
- v prímestskej oblasti bude nevyhnutné viac podporovať rozširovanie výrobných systémov s minimalizáciou vstupov a foriem organického poľnohospodárstva, ktoré by zabezpečili využitie pôdy s menšími energetickými a priemyslovými vstupmi a súčasne produkovali výrobky s vysokými parametrami zdravotnej neškodnosti a prírodného charakteru, požadované spotrebiteľom,
- úloha poľnohospodárskej prvovýroby v prímestskej oblasti bude klesať a bude sa zvyšovať význam spracovateľského priemyslu; zmenou výrobných štruktúr bude potrebné znížiť v týchto oblastiach podiel ornej pôdy v súvislosti s prechodom na extenzívne formy hospodárenia; v záujme trvalo udržateľného rozvoja sa musí poľnohospodárstvo v týchto podmienkach **extenzifikovať a diverzifikovať - ekologicke hospodárstva, vinohradníctvo, vínné cesty, ap.,**
- v prímestských oblastiach je žiadúce podporovať aj zachovanie pôvodného vidieckeho pamiatkového fondu a kultúrneho dedičstva (významné sakrálné pamiatkové objekty, parky a záhrady, ľudová architektúra, obnova a zachovanie tradičných obytných a poľnohospodárskych stavieb - stodoly, maštale, senníky, vinohradnícke pivnice ap.) a technických stavieb (mlyny, kováčske dielne ap.).

Rozvojové zábery jednotlivých poľnohospodárskych podnikov:

Rastlinná výroba :

- **PD Podunajské Biskupice** – uvažuje s likvidáciou sádov do r. 2010 a viníc do r. 2020 bez ďalšej obnovy. Od HŠM v časti Lieskovec prevzali 140 ha ornej pôdy.
- **PD Prievoz** – výhľadovo uvažuje so súčasným funkčným využitím územia, ktoré je orientované na pestovanie zeleniny a letničiek.

- **PD Dunaj – v k.ú. Čunovo** likvidácia sádov je ukončená; pôda sa využíva na pestovanie obilnín, v k.ú. Jarovce sa v likvidácii sádov pokračuje bez ďalšej obnovy.
- **PD Vajnory** – uvažuje s rozvojom spracovateľských kapacít pre finalizáciu vlastnej produkcie (dobudovanie vinohradov, zvýšenie úrodnosti sadu a štruktúry poľnej rastlinnej výroby).
- **PD Devín – v k.ú. Devín** uvažuje s pestovaním viniča do r. 2010 na ploche 26,0 ha, bez jej ďalšej obnovy.
- **Výskumný ústav vinohradnícky a vinársky** – neuvažovať v návrhu územného plánu s iným funkčným využitím územia ako vinice na plochách, ktoré sú v zmysle §8 zákona NR SR č. 182/2005 Z.z. o vinohradníctve a vinárstve určené iba na účel pestovania viniča.
- **Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky** – „Stanica Koliba“, v k.ú. Vinohrady ústav uvažuje uvoľniť s možnosťou založenia stanice na inom podniku. „Stanica Vrakúňa“ predpokladá naďalej využívať ako ornú pôdu pre účel odrodových skúšok pre registráciu.
- **PD Rača** – uvažuje s obnovou viníc, so zachovaním ríbezľových plantáží a s likvidáciou prestáreho sadu jablák. Navrhuje zachovať vinohradnícky ráz k.ú. Rača.
- **Roľnícke družstvo podielnikov Most p. B.** - hospodársky dvor sa nachádza mimo územia mesta. Od VHS Ivanka pri Dunaji prevzal do užívania 137 ha poľnohospodárskej pôdy.

Živočišná výroba :

• dvory živočišnej výroby do roku 2020:

Hospodársky dvor Čunovo a hospodársky dvor Rusovce Stará farma – PD Dunaj navrhuje zachovať súčasné polyfunkčné využitie až do r. 2020. Po r. 2020 uvažuje chov hospodárskych zvierat na obidvoch dvoroch ukončiť, PD Podunajské Biskupice – uvažuje naďalej s chovom hospodárskych zvierat. Hospodársky dvor Devínska Nová Ves - Družstvo podielnikov Devín do výhľadového roku uvažuje naďalej s produkciou a nárastom HD. Hospodársky dvor Záhorská Bystrica – na tomto dvore družstvo ukončí chov ošípaných do r. 2010 a súhlasí so zmenou súčasného funkčného využitia na podnikateľské aktivity resp. na individuálnu bytovú výstavbu.

• dvory živočišnej výroby do roku 2030:

Hospodársky dvor Čunovo – PD Dunaj navrhuje zachovať polyfunkciu v časti bývalého teľatníka a navrhuje zmenu využitia ostatného územia dvora na šport (chov koní) a individuálnu bytovú výstavbu. PD Podunajské Biskupice – v ďalekom výhľade uvažuje nahradiť chov ošípaných chovom oviec a kôz.

3. Návrh

ÚPN nerešpektuje v plnom rozsahu rozvojové zábery jednotlivých PD na rozvoj živočišnej výroby, čo sa týka zvyšovania stavov hospodárskych zvierat, najmä ošípaných. Neuvažuje s rozvojom chovu ošípaných na hospodárskych dvoroch – Záhorská Bystrica a Rusovce – Starý dvor.

Uvažuje so znížením chovu hospodárskych zvierat vo Vajnoroch a ponecháva živočišnú výrobu na dolnej hranici počtu HZ na PD Podunajské Biskupice a na PD Devínska Nová Ves.

Navrhuje transformáciu jestvujúcich dvorov ŽV na iné funkčné využitie s ohľadom na potenciálny rozvoj okolitého územia, a to na hospodárskom dvore Rusovce Nový dvor,

Jarovce a Čunovo. Na PD Rusovce Starý dvor ponecháva iba RV.

Navrhujeme ponechať ŽV iba v hospodárskych dvoroch v Devínskej Novej Vsi, Vajnorochoch, v Podunajských Biskupiciach a na PD Záhorská Bystrica akceptuje chov HZ iba do roku 2010.

Návrh riešenia - tab. č. 5:

Živočíšna výroba	Stav k r. 2003	Rozvojové zábery PD	PHO*	ÚPN – návrh PHO
Pod. Biskupice	650 ks HD + 800 ks ošípaných	700 ks HD + 800 ks ošípaných	500 m	500 m
Vajnory	800 – 900 ks HD 172 400 ks kurčiat	700 – 800 ks HD	500 m	500 m
D. N. Ves	506 ks HD	1 100 ks HD	500 m	500 m
Z. Bystrica	2 996 ks ošípaných	3 100 k ošípaných	750 – 1000 m	bez PHO
Rusovce – Nový dvor	-	zmena funkcie	-	zmena funkcie
Rusovce – Starý dvor	1033 ks ošípaných (130 ks – základné stádo) 372 ks HD (300 ks – základné stádo)	1033 ks ošípaných 372 ks HD	400 – 500 m	po r. 2020 zmena funkcie
Jarovce	-	zmena funkcie	-	zmena funkcie
Čunovo	162 ks HZ	162 HZ	300 m	zmena funkcie
Bratislava -	cca 7 419 ks HZ			

Vysvetlivky :
 - bez PHO – bez živočíšnej výroby
 PHO* - pásma hygienickej ochrany podľa stavu HZ k r. 2003
 HZ – hospodárske zvieratá
 HD – hovädzí dobytok

7.3.4. Lesné hospodárstvo

1. Súčasný stav

Les Bratislavy tvorí **8.280 ha** lesných pozemkov (sú súčasťou Bratislavského lesného parku – **BLP**), čo predstavuje cca 23%-nú lesnatosť územia Bratislavy. Lesy sa rozprestierajú na dvoch odlišných geomorfologických podsústavách – Karpaty / Malé Karpaty (cca 75%) a Podunajská nížina – Podunajská rovina / dunajské luhy (cca 25%). Lesy mesta Bratislavy o výmere 3.059 ha (z toho 2.873 ha lesa) obhospodarujú od 11.7.1994 **Mestské lesy v Bratislave** (MLB).

Kategorizácia lesov z hľadiska prevažujúcich funkcií ich rozdelila na **lesy osobitného**

určenia a lesy ochranné. Proces obhospodarovania predmetných lesov zohľadňuje hlavné funkcie verejnoprospešné i nezanedbateľné produkčné (**lesy hospodárske**). V ochranných lesoch a lesoch osobitného určenia sa uprednostňuje jemnejší **účelový alebo výberkový hospodársky spôsob** ako v lesoch hospodárskych.

V záujme zachovania hodnotného ekosystému BLP, ktorí sa vďaka vysokej odbornosti generácií lesníkov doposiaľ zachoval sa presadzuje **princíp trvalo udržateľného hospodárenia** v lesoch, kde sa trvalosť prestáva obmedzovať iba na produkty a úžitky, a prechádza sa **k princípu ekologickej trvalosti lesa** (Poleno, 1996).

Na II. Konferencii o ochrane lesov v Európe v Helsinkách 1993 bol tento princíp definovaný ako „Spravovanie a využívanie lesov a lesnej pôdy spôsobom a v rozsahu, ktorý zachováva ich biodiverzitu, produkčnú schopnosť, regeneračný potenciál, vitalitu a ich schopnosť plniť v súčasnosti i budúcnosti významné ekologické, ekonomické a sociálne funkcie na miestnej, národnej a globálnej úrovni, a ktorý nespôsobuje poškodenie iných ekosystémov“.

Okrem princípu trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch sa pri vypracovaní nielen návrhu **Národného lesníckeho programu SR (NLP SR) 2005**, ale i nového **Lesného hospodárskeho plánu (LHP)** zohľadňovali nasledovné základné princípy dlhodobého rozvoja LH podľa Greguša (2004):

- optimálnej produkcie a optimálneho plnenia verejnoprospešných funkcií,
- stability lesov (statickej a ekologickej),
- ekologizácie lesného hospodárstva,
- hospodárnosti.

V záujmovej oblasti sa vyskytujú vysokokmenné listnaté lesy zahrnuté do 3 vegetačných stupňov: **dubový, bukovo-dubový a dubovo-bukový**. Rozdelenie lesa BLP podľa kategórií: lesy osobitného určenia **LOU - 95%**, lesy ochranné **LO - 5%**.

Poľovníctvo - realizuje sa; úlohou je zachovanie a zveladenie existujúceho genofondu poľovnej zveri a prípadné zníženie škôd spôsobovaných zverou na lesných ekosystémoch. Poľovná zver je považovaná za **obnoviteľný prírodný zdroj**, je potrebné vytvárať rovnováhu v ekosystéme lesoparku, čo sa týka početnosti jednotlivých druhov, ako i požiadaviek vykonávateľov poľovného práva.

Rybárstvo - je a malo by byť realizované ako súčasť aktivít MLB.

Škodlivé činitele na území BLP :

- **abiotické** - hlavným škodlivým činiteľom bolo v predchádzajúcom období sucho (vlahový deficit do r. 2002), vplyv vetra (najmä v prestárlych porastoch), škody spôsobuje aj sneh, mráz - námraza,
- **biotické** - najčastejšie sú to škody spôsobované poľovnou zverou, burinou a drevokaznými hubami,
- **antropogénne** - škody spôsobované činnosťou človeka, či už ako hospodára alebo pasanta lesoparku.

Obhospodarovanie lesa podľa LHP - hospodárenie v lesoch na území mesta vykonávajú MLB, Mestské lesy Svätý Jur, Lesy SR, š.p. Banská Bystrica, Lesné spoločenstvá Lamač, Záhorská Bystrica a ostatné menšie subjekty na základe platných LHP schválených Krajským lesným úradom v Bratislave na obdobie r. 2006 - 2015 s výhľadom na obdobie nasledujúcich 20 rokov. Plnenie LHP hodnotí Štátna správa LH na základe zákona o lesoch č. 326/2005 Z.z. v platnom znení.

Stav likvidovania holín - zalesňovanie, prečistky a ostatná pestovná činnosť je hodnotená previerkou plnenia predpisov LHP po ukončení jeho platnosti priaznivo aj z dôvodu zvýšeného výskytu prirodzeného zmladenia hlavne v posledných 3 rokoch.

Prehľad o vykonaných ťažbách za obdobie doterajšej platnosti LHP (1996-2005) v porovnaní s predpisom - ťažba obnovná úmyselná je splnená na 77% z toho podiel náhodnej ťažby činí cca 30%. Ťažba výchovná úmyselná je v globále splnená, podiel náhodnej z celkovo vykonanej výchovnej ťažby činí 35%. Nevýkonané obnovné ťažby boli presunuté do nového LHP.

2. Obdobie decénia 2006-2015 s výhľadom do r. 2030

Zriadením BLP boli vytvorené podmienky pre krátkodobú rekreáciu nielen obyvateľov mesta (BLP bol zriadený ako prvý na Slovensku). Generálny plán výstavby (GP BLP) schválený radou mesta a jeho „Aktualizácia“ z roku 1992 určili základné ciele, ktoré zohľadňujú i nové LHP platné pre roky 2006-2015 pre jednotlivých obhospodarovateľov.

Základným cieľom pri obhospodarovaní lesov BLP s prevládajúcimi ekologickými a environmentálnymi funkciami je dosiahnuť a zachovať priaznivý stav ich biologickej diverzity a ochrany druhov a stanovišť, ktoré sa na území BLP nachádzajú. Ich obhospodarovanie treba zamerať na ochranu, obnovu a zvýšenie ich prirodzenosti čo vyplýva i z cieľov a opatrení **Národného lesníckeho programu**, ktorý bol spracovaný MP SR v r. 2005 a následného **Akčného plánu NLP**, ktorý bude schvaľovaný vládou SR v r. 2007.

Objem všetkých spoločenských funkcií lesa by mal v podstate v budúcnosti narastať v súvislosti i s potrebami regiónu Bratislavy, ale aj s procesom rozširovania škály užitočnosti lesných ekosystémov. Realizácia princípu i ekonomiky mimoprodukčných /verejnoprospešných funkcií lesa by mala viesť k významnému zvýšeniu využívania ich potenciálu. Proces klimatických zmien a ostatných reštrikčných faktorov môže viesť na jednej strane k znižovaniu objemu balíka funkcií lesa, no zároveň k zvýšeniu podielu komerčne realizovaných funkcií práve v dôsledku zvýšenia dopytu po určitých funkciách lesa. Taktiež treba počítať s radikálnejším rozlíšením úžitkov funkcií lesa a úžitkov služieb poskytovaných lesným obhospodarovateľom verejnosti, a to i zo skutočnosti existujúceho rozdielneho vlastníckeho vzťahu na území BLP.

3. Návrhy na zlepšenie stavu

Aktívnejšie využívanie lesa je súčasťou sociálneho rozvoja spoločnosti, využívanie možno zintenzívňovať, je nevyhnutné ktomu však vytvoriť priaznivé podmienky, vrátane finančných prostriedkov. Predpokladom k úspechu je zanalýzovať stav a vypracovať variantné návrhy riešenia vzťahov medzi lesným hospodárstvom a ochranou prírody a krajiny. Navrhnuť a presadzovať také riešenie, ktoré zabezpečí potrebnú starostlivosť o lesy v prehodnotenej sústave zámerov ochrany prírody a finančné krytie majetkovej ujmy spôsobenej osobitným režimom hospodárenia, v dôsledku uplatňovania obmedzujúcich podmienok a požiadaviek ochrany prírody a ostatných užívateľov.

Toto je možné dosiahnuť cestou spracovávaní miestnych **bioprojektov** (na biologickú prestavbu lesa), ktoré sa vypracúvajú osobitne pre jednotlivé funkčné priestory. Ďalšia diferenciácia sa vykonáva prostredníctvom **rámcového plánovania modelov hospodárenia**, ktoré sú súčasťou generálnych projektov, následne akceptované platným LHP.

Zabezpečovať potrebné finančné prostriedky z domácich i zahraničných zdrojov na krytie osobitného režimu hospodárenia v BLP. Treba však umožniť primerané

obhospodarovanie lesa s nižším stupňom ich zachovalosti a prirodzenosti /zefektívnenie finančného výnosu/ s cieľom zlepšenia stavu, čo môže znížiť nároky vlastníkov na úhradu majetkovej ujmy.

Opatrenia:

- Iniciovat' prehodnotenie rozsahu požiadaviek ochrany prírody na základe schválených kritérií s vylúčením tých území, ktorých predmet účelu zanikol /funkčnosť zón/ s ohľadom na optimálne potreby a reálne ekonomické možnosti spoločnosti a vlastníkov lesa,
- stanovenie skutočného dopytu po jednotlivých verejnoprospešných funkciách lesa,
- vytvoriť ekonomické podmienky na zabezpečenie starostlivosti o lesné ekosystémy v celom BLP.

7.4. REKREAČIA V PRÍRODNOM PROSTREDÍ

Rekreácia – pobyt v prírodnom prostredí plní dôležitú zdravotne preventívnu funkciu v živote obyvateľstva. Predstavuje druh odpočinku alebo činnosť v prírode vo voľnom čase, prispievajúcu k fyzickej a psychickej obnove energie človeka. Rekrečné plochy sú definované ako územia prevažne navrhované charakteru slúžiace na rekreáciu s dominujúcim prvkom prírodného prostredia s vybavenosťou pre športové aktivity turistiky, cykloturistiky a pobytu pri vode.

Mesto Bratislava má dostatočný rekreačný potenciál prírodného zázemia mesta aj v jeho širších regionálnych väzbách a to najmä rekreačné priestory v prírodných masívoch Malých Karpát, inundačné územia vodného toku Dunaja, rieky Moravy, priestory pri vodných plochách a rekreačné územia pri vodnom diele na Dunaji.

V meste a jeho zázemí sú optimálne podmienky pre pobyt pri vode, v horách - lesoch, pre zimné športy, cykloturistiku, tranzitný turizmus.

7.4.1. Súčasný stav

Prírodné zázemie mesta v širokom sortimente z hľadiska sezónnosti, celoročného využívania obyvateľstvom na území mesta poskytuje možnosti rekreácie každodennej, krátkodobej - víkendovej (pobyt pri vode, pobyt v lesoch, pešia turistika, cykloturistika) ako aj využitie pre tranzitný turizmus.

1. Vyhodnotenie súčasného stavu

Bratislava ako hlavné mesto SR má nedostatok športových a rekreačných zariadení. Splňa len v priemere pre celé mesto cca 60 % z požadovaných plôch pozemku telovýchovných, športových zariadení na 1 obyvateľa, pričom súčasne využívané plochy pozemkov rekreácie v prírodnom prostredí vykrývajú potreby na 75 % požadovaných plôch.

Deficity

Deficity sú v zariadeniach celomestského až nadmestského významu:

- v rekreačných areáloch Zlaté piesky, Železná studnička, Kamzík, Veľký Draždiak okrem nárokov na dotvorenie rekreačných plôch a zariadení sú nedostatočne dobudované vybavenosťou pre športové aktivity zodpovedajúce prírodnému prostrediu,
- rekreačné zázemie Bratislavy v rámci „BLP“ nie je dobudované nevyhnutnou športovou a rekreačnou vybavenosťou tak, aby nedochádzalo k devastácii chránených území.